

NUNC COGNOSCO EX PARTE

TRENT UNIVERSITY LIBRARY

ma G. P. Beswick

GREEK READER.

CONSISTING OF SELECTIONS FROM

XENOPHON, PLATO, HERODOTUS, AND THUCYDIDES

With Notes

ADAPTED TO THE REVISED AND ENLARGED EDITION OF GOODWIN'S GREEK GRAMMAR,

AND COPPERPLATE MAPS.

EDITED BY

WILLIAM W. GOODWIN, Ph.D., LL.D., ELIOT PROFESSOR OF GREEK LITERATURE IN HARVARD COLLEGE.

REVISED AND ENLARGED EDITION.

GINN & COMPANY

BOSTON · NEW YORK · CHICAGO · LONDON

PA260 . G6 1877

Entered according to Act of Congress, in the year 1877.

BY WILLIAM W. GOODWIN.
in the Office of the Librarian of Congress, at Washington.

914.12

The Athenaum Press GINN & COMPANY · PRO-PRIETORS · BOSTON · U.S.A.

PREFACE TO THE FIRST EDITION.

This Reader is designed to supply an equivalent for Xenophon's Anabasis, which is now almost universally read in preparation for American colleges. It surely needs no argument to show that a better knowledge even of the elements of a language is gained from a variety of styles than from a single author, or that even the briefest course of reading is the better for exhibiting the higher qualities of the literature which it represents. The fact that the Anabasis is accessible in carefully prepared editions has given it a prominence in our schools which neither its literary merit nor its historic importance could justly claim; and its exclusive reign has not been without its injurious effect on our scholarship.

Xenophon and Herodotus are perhaps the only strictly classic prose-writers of Greece who can be studied with success by beginners, except in selected passages. Demosthenes and Thucydides are by no means as well adapted as Cicero and Caesar to the attainments of young students; and Plato must be divested, to a great extent, of his philosophic robes before he can enter our schoolrooms. It will therefore surprise no one that so large a part of the present work is given to Xenophon and Herodotus.

We have attempted to select characteristic passages from

the four authors included in the work, and at the same time to admit nothing which a diligent scholar cannot reasonably be expected to master in the first two years of his Greek studies. We have given the Third and Fourth books of the Anabasis entire, as being the most interesting part of the Retreat of the Ten Thousand, and as admirably adapted by its simplicity of style for elementary drill. Then follows the greater part of the Second Book of the Hellenica, describing the capture of Athens by the Spartan Lysander, the tragic end of the long Peloponnesian war in the destruction of the Piraeus and of the Long Walls of Athens — the pride of Themistocles and Pericles — to the insulting music of flutes, the odious rule of the Thirty Tyrants, with the expulsion of the oligarchy and the restoration of the democracy by Thrasybulus and his band of exiled patriots from Phyle; to which are added the last sections of the Hellenica, describing the battle of Mantinea and the death of Epaminondas.

Next comes the first chapter of the Memorabilia, giving the character of Socrates as drawn by Xenophon, followed by the last section of the same work. The short extracts from Plato which follow consist of the final address of Socrates to his judges from the Apology, and the narrative part of the Phaedo describing the last hours of the great philosopher.

The selections from Herodotus are in four parts. The first contains the account of the invasion of Darius and the battle of Marathon. The three others contain the most important passages in the Seventh and Eighth books, forming a continuous account of the invasion of Xerxes,—the pomp of the Great King's preparation; the march of the mighty host from Asia to Greece, including bridging

PREFACE.

V

the Hellespont and cutting the canal through Athos; the preparations of the terrified Greeks; the wisdom of the Delphic oracle and the craft of Themistocles; the battles of Thermopylae, Artemisium, and Salamis; and finally the ignominious retreat of Xerxes from Salamis to Asia. The campaign of Mardonius in the following year, with the battles of Plataea and Mycale, is omitted for want of space. In thus condensing two long books of Herodotus into so small a compass, great pains have been taken to avoid abrupt transitions; and often single sentences have been taken from a chapter to keep up the continuity of the narrative. It is hoped that the wonderful story of the campaign of Xerxes has thus been presented to the pupil in greater vividness and completeness than it could have been by detached extracts.

The passage from Thucydides has been abridged by omitting the speeches, and such parts of the narrative as are not essential to the main account. As there is no continuous passage of this length in Thucydides which does not contain difficulties of construction or style too great for beginners, occasional liberties have been taken in omitting sentences or even clauses which are not essential to the story, simply to avoid difficulties. There is perhaps no other part of Thucydides from which so simple a narrative passage of equal interest with this story of Pylus could have been taken.

Although this Reader is especially designed for those who are preparing for college, with a view of giving them the best material afforded by the Greek literature to enliven the course of their earlier studies, it is yet hoped that it may be of use also to those whose study of Greek must be confined to the school or academy. It is especially

vi Preface.

hard for such persons to spend a year or more in reading Greek, but to see nothing except the Anabasis,—a story of an expedition saved from oblivion chiefly by a skilful retreat,—when the great deeds of Marathon, Thermopylae, and Salamis, Leonidas and his Three Hundred, Miltiades, Themistocles, Aristides, Socrates, and Epaminondas are equally within their reach. For such, and indeed for all who may use the work, we desire that it may "enlarge and not belittle the notion of what a classic language and literature mean. The best justification of classical study, after all, is not its value as a means of mental discipline, but that it combines that discipline with some guiding of the mind towards the higher interpretation of history and the deeper lessons of human life."

The notes make no pretension to learning, and aim merely at aiding beginners in laying a solid foundation for future scholarship. The grammatical aid is given chiefly in the form of references, in which alone it can be systematic. No notes can supply all the collateral information needed for the full understanding of an ancient historian. Constant reference should be made to a classical dictionary and to some Greek history. It may be too much to expect of school-boys in these days that they should read a history like that of Grote; but we cannot too strongly recommend all who wish to catch the true spirit of the history they are studying, to read Grote's graphic account of the Persian wars with Herodotus, his story of Pylus and Cleon with Thucydides, and his chapters on the Thirty Tyrants and on Epaminondas with Xenophon's Hellenica. Many parts too of his chapter on Socrates (in vol. viii.) would be appreciated by every thoughtful reader of the extracts here made from the Memorabilia and from Plato. We believe, further, that the time spent in reading these chapters of Grote would be more than saved by their aid as a commentary to the Greek text, while the increased interest which they would awaken might often change the study from a task to a pleasure.

It is of course impossible in notes like these to give special credit for every remark which is wholly or partly borrowed. We must therefore express, once for all, our obligations to the long and familiar line of commentators on Xenophon, Herodotus, Thucydides, and Plato; and last, not least, to Grote, from whose notes many valuable hints have been derived which could not be acknowledged by quotation-marks. The maps at the end of the volume are chiefly copied from larger maps in Kiepert's "Atlas von Hellas."

No Poetry has been added to this Reader, partly because the masterpieces of Greek Poetry are nearly all accessible in a convenient form, but chiefly because no ancient poetry is so well adapted to the minds of youth as the Homeric poems, which every scholar should carry with him to college without abridgment. One great advantage of the extended course of preparatory study which, it is to be hoped, all our best colleges will soon expect of those who intend to be classical scholars will be the more thorough acquaintance with Homer which young men will thereby gain before they enter college.

In the extracts from Xenophon, the chapters and sections are numbered as they are in recent editions. The other selections are divided into new sections as they stand, and numbered accordingly. In all cases (except in Plato), the numbers of the original chapter and section with which the right-hand page ends are given at the top of the page.

No special lexicon is added to the volume, partly from the impossibility of making a really complete small lexicon to such a variety of authors, but chiefly from the belief that the use of a partial lexicon is injurious to sound scholarship. We do not refer to such special works as are really more full than a general lexicon, which are often invaluable in reading a difficult author; but to such imperfect glossaries as are sometimes expected at the end of a Greek Reader. The abridgment of Liddell and Scott's Greek-English Lexicon, which admirably combines convenience in size with completeness and exactness in definitions, is now so easily accessible, that all difficulty in this respect is happily removed.

THE EDITORS.

CAMBRIDGE, MASS., July, 1871.

PREFACE TO THE SECOND EDITION.

THE first edition of this Reader, which was published in 1871, was prepared by the undersigned and the Rev. Joseph H. Allen of Cambridge, Mass. The Preface to that edition, which is here reprinted without change, shows the general plan of the work and the purposes at which it aimed. In the present edition the First and Second Books of the Anabasis have been substituted for the Third and Fourth, and the notes on the Anabasis here given contain more than twice as much matter as those belonging to the same amount of text in the former edition. This change has been made in deference to the opinion of many practical teachers, whose views on the nature of a commentary intended for beginners seemed to the Editor entitled to the highest respect. It will be seen that the notes on the First Book of the Anabasis, which it is assumed will be used for giving pupils a solid foundation in the general principles of Greek Syntax, are especially copious; while those on the Second Book of the Anabasis, like those on the following extracts, are written for pupils who are supposed to have mastered the rudiments. In the opinion of the Editor, it is highly desirable to use as small a portion as possible of the classic literature as a corpus vile for the

more minute dissection, and to enable pupils at the earliest possible moment to read Greek and Latin with an appreciative mind. The notes on the Anabasis have been prepared in great part by my colleague, Professor John W. White, with whose "First Lessons in Greek" the students of this Reader have, it is hoped, already become acquainted. The notes on the remainder of the work are, with few changes, the same as those which appeared in the former edition. A map designed to illustrate the Anabasis, copied chiefly from Kiepert's map in Rehdantz's Anabasis (1873), has been added in this edition.

W. W. GOODWIN.

HARVARD COLLEGE, March, 1877.

CONTENTS.

XENOPHON. PAGE I. ANABASIS, BOOKS I. AND II . . . . 1 II. FALL AND RESTORATION OF ATHENS . 61 III. THE BATTLE OF MANTINEA . 86 IV. CHARACTER OF SOCRATES . . . 90 PLATO. I. Socrates before his Judges . . . 96 II. THE DEATH OF SOCRATES . . 101 HERODOTUS. I. INVASION OF GREECE BY DARIUS. . . . . 112 II. MARCH OF XERXES: PREPARATIONS OF THE GREEKS . 120 III. THE PASS OF THERMOPYLAE. . . . 136 IV. ARTEMISIUM: MARCH OF XERXES TO ATHENS: SALAMIS: RETREAT OF XERXES TO ASIA . . . . . . 156 THUCYDIDES. PYLUS AND SPHACTERIA Notes . . . . 1-159 PARALLEL REFERENCES . . . . . .

162

TABLE OF DATES . . .

XENOPHON.

I. ANABASIS.

BOOK FIRST.

Ι. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παίδες δύο, πρεσβύτερος μεν 'Αρταξέρξης, νεώτερος δε Κυρος. έπελ δὲ ἠσθένει Δαρείος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τω παίδε αμφοτέρω παρείναι. 2. ό μεν ούν πρεσβύτερος παρών ετύγχανε. Κύρον δε μεταπέμπεται άπο της άρχης ής αὐτὸν σατράπην ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν απέδειξε πάντων όσοι είς Καστωλού πεδίον άθροίζονται. αναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβων Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ των Ελλήνων δε έχων όπλίτας ανέβη τριακοσίους, άρχοντα δε αυτών Εενίαν Παρράσιον. 3. έπει δε έτελευτησε Δαρείος και κατέστη είς την βασιλείαν 'Αρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τον Κύρον προς τον άδελφον ώς έπιβουλεύοι αὐτῷ. ὁ δὲ πείθεταί τε καὶ συλλαμβάνει Κῦρον ώς αποκτενών ή δε μήτηρ έξαιτησαμένη αυτον αποπέμπει πάλιν έπὶ την άρχην. 4. ὁ δ' ώς ἀπηλθε κινδυνεύσας καὶ άτιμασθείς, βουλεύεται όπως μήποτε έτι έσται έπὶ τῶ άδελφώ, άλλ', ην δύνηται, βασιλεύσει άντ' έκείνου. Παρύσατις μεν δη ή μήτηρ ύπηρχε τώ Κύρω, φιλούσα αὐτον μαλλον ή του βασιλεύοντα 'Αρταξέρξην. 5. όστις δ' άφικυείτο των παρά βασιλέως προς αυτον, πάντας ούτω διατιθείς απεπέμπετο ώστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους είναι ἡ βασιλεί. καὶ τῶν παρ' ἐαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελείτο ὡς πολεμείν τε ίκανοι είησαν και ευνοϊκώς έχοιεν αυτώ. 6. την δε Ελληνικήν δύναμιν ήθροιζεν ώς μάλιστα έδύνατο επικρυπτόμενος, όπως ότι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. ὧδε οὖν έποιείτο την συλλογήν. όπόσας είχε φυλακάς έν ταις πόλεσι, παρήγγειλε τοις φρουράρχοις έκάστοις λαμβάνειν άνδρας Πελοποννησίους ότι πλείστους καλ βελτίστους, ώς έπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταίς πόλεσι. καὶ γὰρ ἦσαν αί Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους το άρχαιον έκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δ' άφειστήκεσαν προς Κύρον πάσαι πλην Μιλήτου τ. ἐν Μιλήτω δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, ἀποστήναι πρὸς Κῦρον, τοὺς μεν αυτών ἀπέκτεινε τους δ' έξέβαλεν. ὁ δε Κυρος, ύπολαβων τους φεύγοντας, συλλέξας στράτευμα επολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τους έκπεπτωκότας. και αύτη αὖ ἄλλη πρόφασις ην αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στράτευμα. 8. πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ήξίου άδελφος ών αὐτοῦ δοθήναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μαλλον η Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ή μήτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ώστε βασιλεύς τὴν μεν προς έαυτον επιβουλην ουκ ησθάνετο, Τισσαφέρνει δε ενόμιζε πολεμούντα αὐτον ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανάν ώστε ούδεν ήχθετο αὐτῶν πολεμούντων. καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τους γιγνομένους δασμούς βασιλεί έκ των πόλεων ών Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων. 9. ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσω τῆ καταντιπέρας 'Αβύδου τόνδε του τρόπου. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγάς ήν. τούτω συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἡγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων, καὶ ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου όρμώμενος τοις Θραξι τοις ύπερ Ελλήσποντον οἰκοῦσι, καὶ ἀφέλει τοὺς Ελληνας · ὅστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἰ Έλλησποντιακαὶ πόλεις έκοῦσαι, τοῦτο δ' αὐ οὕτω τρεφόμενον ελάνθανεν αὐτῷ τὸ στράτευμα. 10. Αρίστιππος δε ο Θετταλος ξένος ὢν ετύγχανεν αὐτῶ, καὶ πιεζόμενος ὑπὸ των οίκοι αντιστασιωτων έρχεται προς του Κύρου και αίτει αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν, ὡς οὕτω περιγενόμενος αν των αντιστασιωτών. ό δε Κύρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ εξ μηνῶν μισθον, καὶ δείται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρίν αν αυτώ συμβουλεύσηται. ούτω δε αν τὸ ἐν Θετταλία ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα. 11. Πρόξενον δε τον Βοιώτιον ξένον όντα αὐτῷ ἐκέλευσε λαβόντα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ώς πράγματα παρεχόντων των Πισιδων τη έαυτου χώρα. Σοφαίνετον δε τον Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην του 'Αχαιον, ξένους ὄντας καὶ τούτους, εκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας έλθειν ὅτι πλείστους, ώς πολεμήσων Τισσαφέρνει συν τοις φυγάσι των Μιλησίων. καὶ ἐποίουν ούτως οὖτοι.

ΙΙ. Ἐπεὶ δ' ἐδόκει ἤδη πορεύεσθαι αὐτῷ ἄνω, τὴν μὲν πρόφασιν ἐποιεῖτο ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντά-πασιν ἐκ τῆς χώρας καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. ἐνταῦθα καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἤκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ ᾿Αριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμ-ψαι πρὸς ἑαυτὸν ὁ εἶχε στράτευμα καὶ Ἐενία τῷ ᾿Αρκάδι, ὁς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἤκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄνδρας πλην ὁπόσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις ψυλάττειν. 2. ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας, καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν ἐφ᾽ ὰ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσασθαι πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. οἱ δὲ ἡδέως ἐπείθοντο ἐπίστευον γὰρ

αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.
3. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῶν πόλεων λαβῶν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὁπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὁπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὁπλίτας ἔχων ως πεντακοσίους, Σωκράτης δὲ ὁ ᾿Αχαιὸς ὁπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὁπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστὰς ἔχων παρεγένετο ἡν δὲ καὶ οὖτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων.
4. οὖτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο. Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα, καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἡ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα ἡ ἐδύνατο τάχιστα ἱππέως ἔχων ὡς πεντακοσίους.
5. καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

Κύρος δε έχων οθς είρηκα ώρματο άπο Σάρδεων καὶ έξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τον Μαίανδρον ποταμόν. τούτου το εὖρος δύο πλέθρα · γέφυρα δὲ ἐπῆν ἐζευγμένη πλοίοις ἐπτά. 6. τοῦτον διαβάς έξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμον ένα παρασάγγας ὀκτω είς Κολοσσας, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην. ἐνταθθα ἔμεινεν ἡμέρας ἐπτά· καὶ ήκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὁπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστας πεντακοσίους, Δόλοπας και Αίνιανας και 'Ολυνθίους. 7. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας είκοσιν είς Κελαινάς, της Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα Κύρφ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας άγρίων θηρίων πλήρης, α έκεινος έθήρευεν άπο ίππου, όπότε γυμνάσαι βούλοιτο έαυτόν τε καὶ τοὺς ίππους. διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαίανδρος ποταμός · αί δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων · ρεῖ

δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. s. ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια έν Κελαιναίς έρυμνα έπὶ ταίς πηγαίς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τἢ ἀκροπόλει · ῥεῖ δὲ καὶ οὖτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὖρός ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν. ἐνταῦθα λέγεται 'Απόλλων ἐκδεῖραι Μαρσύαν, νικήσας ἐρίζοντά οί περί σοφίας, και τὸ δέρμα κρεμάσαι ἐν τῷ ἄντρῷ ὅθεν αί πηγαί· διὰ δὲ τοῦτο ὁ ποταμὸς καλεῖται Μαρσύας. 9. ἐνταῦθα Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῆ μάχη ἀπεχώρει, λέγεται οἰκοδομῆσαι ταῦτά τε τὰ βασίλεια καὶ την Κελαινών ἀκρόπολιν. ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκουτα καὶ ἦκε Κλέαρχος ὁ Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἔχων όπλίτας χιλίους καὶ πελταστάς Θράκας όκτακοσίους καὶ τοξότας Κρήτας διακοσίους. άμα δε καὶ Σώσις παρήν ό Συρακόσιος έχων όπλίτας τριακοσίους, καὶ Σοφαίνετος ό 'Αρκὰς ἔχων ὁπλίτας χιλίους. καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμον τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσω, καὶ ἐγένοντο ὁἱ σύμπαντες ὁπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταί δε άμφι τους δισχιλίους. 10. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς δύο παρασύγγας δέκα είς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς ἐν αἶς Ξενίας ό 'Αρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε · τὰ δὲ ἄθλα ησαν στλεγγίδες χρυσαί · έθεώρει δε τον άγωνα καλ Κύρος. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα είς Κεραμῶν ἀγορὰν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῆ Μυσία χώρα. 11. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα είς Καΰστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. ένταῦθ' ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ἀφείλετο μισθός πλέον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τας θύρας απήτουν. ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε, καὶ δῆλος ην ανιωμενος ου γαρ ην προς του Κύρου τρόπου έχοντα

μη ἀποδιδόναι. 12. ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ή Συεννέσιος γυνη τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρά Κῦρον καὶ ἐλέγετο Κύρω δουναι χρήματα πολλά. τῆ δ' οὖν στρατιᾶ τότε ἀπέδωκε Κύρος μισθον τεττάρων μηνών. είχε δε ή Κίλισσα καὶ φύλακας περὶ αύτην Κίλικας καὶ 'Ασπενδίους · ἐλέγετο δὲ καὶ συγγενέσθαι Κῦρον τῆ Κιλίσση. 13. έντευθεν δε έξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα είς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἢν παρὰ τὴν όδον κρήνη ή Μίδου καλουμένη του Φρυγών βασιλέως, έφ' ή λέγεται Μίδας του Σάτυρου θηρεθσαι οίνω κεράσας αὐτήν 14. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα είς Τυριαίου, πόλιν οἰκουμένην. ἐνταῦθα ἔμεινεν ήμέρας τρείς. καὶ λέγεται δεηθήναι ή Κίλισσα Κύρου έπιδείξαι το στράτευμα αύτη · βουλόμενος οὖν ἐπιδείξαι, έξετασιν ποιείται έν τῷ πεδίω τῶν Ελλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. 15. εκέλευσε δε τους Ελληνας, ώς νόμος αυτοίς είς μάχην, ούτω ταχθήναι καὶ στήναι, συντάξαι δ' έκαστον τους έαυτου. ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιον Μένων και οί συν αυτώ, το δε ευώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. 16. ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μεν τοὺς βαρβάρους · οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατ' ίλας καὶ κατὰ τάξεις · εἶτα δὲ τοὺς "Ελληνας, παρελαύνων έφ' άρματος καὶ ή Κίλισσα έφ' άρμαμάξης. είχον δε πάντες κράνη χαλκά και χιτώνας φοινικούς καὶ κνημίδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας. 17. ἐπειδη δὲ πάντας παρήλασε, στήσας το άρμα προ της φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τον έρμηνέα παρά τους στρατηγούς των Ελλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προείπον τοις στρατιώταις και έπει έσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τά όπλα ἐπήεσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶττον προϊόντων σὺν κραυγή,

άπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς. 18. τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ή τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς άρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ἄνια ἔφυγον· οἱ δὲ Ελληνες σὺν γέλωτι έπὶ τὰς σκηνὰς ἦλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ήσθη του έκ των Ελλήνων είς τους βαρβάρους φόβον ίδων. 19. έντευθεν έξελαύνει σταθμούς τρείς παρασάγγας είκοσιν είς Ἰκόνιον, της Φρυγίας πόλιν ἐσχάτην. ἐνταῦθα ἔμεινε τρείς ήμέρας. έντεθθεν έξελαύνει διὰ της Λυκαονίας σταθμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα. ταύτην την χώραν έπέτρεψε διαρπάσαι τοῖς Έλλησιν ώς πολεμίαν οὖσαν. 20. εντεύθεν Κύρος την Κίλισσαν είς την Κιλικίαν άποπέμπει την ταχίστην όδόν καὶ συνέπεμψεν αὐτή στρατιώτας οθς Μένων είχε καὶ αὐτόν. Κύρος δὲ μετὰ τῶν ἄλλων έξελαύνει διὰ Καππαδοκίας σταθμούς τέτταρας παρασάγγας είκοσι καὶ πέντε πρὸς Δάνα, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς ἐν ῷ Κύρος ἀπέκτεινευ ἄνδρα Πέρσην Μεγαφέρνην, φοινικιστην βασίλειον, καὶ ἕτερόν τινα τῶν ὑπάρχων δυνάστην, αἰτιασάμενος ἐπιβουλεύειν αὐτῷ. 21. ἐντεῦθεν ἐπειρῶντο εἰσβάλλειν είς την Κιλικίαν ή δε είσβολη ην όδος άμαξιτος ορθία ἰσχυρῶς, καὶ ἀμήχανος εἰσελθεῖν στρατεύματι εἴ τις έκωλυεν. έλέγετο δε καὶ Συέννεσις είναι ἐπὶ τῶν ἄκρων φυλάττων την είσβολήν · διὸ ἔμειναν ήμέραν ἐν τῷ πεδίῳ. τη δ' ύστεραία ήκεν άγγελος λέγων ότι λελοιπώς είη Συέννεσις τὰ ἄκρα, ἐπεὶ ἤσθετο ὅτι τὸ Μένωνος στράτευμα ἤδη έν Κιλικία ην είσω των ορέων, καὶ ὅτι τριήρεις ήκουε περιπλεούσας ἀπ' 'Ιωνίας εἰς Κιλικίαν Ταμῶν ἔχοντα τὰς Λακεδαιμονίων καὶ αὐτοῦ Κύρου. 22. Κῦρος δ' οὖν ἀνέβη επί τὰ ὄρη οὐδενὸς κωλύοντος, καὶ εἶδε τὰς σκηνὰς οὖ οί

Κίλικες εφύλαττον. εντεύθεν δε κατέβαινεν είς πεδίον μέγα καὶ καλὸν, ἐπίρρυτον, καὶ δένδρων παντοδαπῶν σύμπλεων καὶ άμπέλων · πολύ δὲ καὶ σήσαμον καὶ μελίνην καὶ κέγχρον καὶ πυρούς καὶ κριθὰς φέρει. ὅρος δ' αὐτὸ περιέχει οχυρον καὶ ύψηλον πάντη έκ θαλάττης εἰς θάλατταν. 23. καταβάς δε διὰ τούτου τοῦ πεδίου ήλασε σταθμούς τέτταρας παρασάγγας πέντε καὶ εἴκοσιν εἰς Ταρσούς, τῆς Κιλικίας πόλιν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως. διὰ μέσου δὲ της πόλεως ρεί ποταμος Κύδνος ὄνομα, εὖρος δύο πλέθρων. 24. ταύτην την πόλιν εξέλιπον οί ενοικούντες μετά Συεννέσιος είς χωρίον όχυρον έπὶ τὰ ὅρη, πλην οἱ τὰ καπηλεία έχοντες · έμειναν δε καὶ οί παρὰ την θάλατταν οἰκοῦντες έν Σόλοις καὶ έν Ἰσσοίς. 25. Ἐπύαξα δὲ ή Συεννέσιος γυνη προτέρα Κύρου πέντε ημέραις είς Ταρσούς αφίκετο. έν δὲ τῆ ὑπερβολῆ τῶν ὀρέων τῶν εἰς τὸ πεδίον δύο λόχοι τοῦ Μένωνος στρατεύματος ἀπώλοντο · οἱ μὲν ἔφασαν άρπάζοντάς τι κατακοπήναι ύπο των Κιλίκων, οί δε ύπολειφθέντας καὶ οὐ δυναμένους εύρεῖν τὸ ἄλλο στράτευμα ούδε τας όδους είτα πλανωμένους απολέσθαι ήσαν δ' ούν οδτοι έκατον όπλιται. 26. οί δ' ἄλλοι ἐπεὶ ἡκον, τήν τε πόλιν τους Ταρσούς διήρπασαν, διὰ τὸν ὅλεθρον τῶν συστρατιωτών οργιζόμενοι, καὶ τὰ βασίλεια τὰ ἐν αὐτή. Κύρος δε έπει εισήλασεν είς την πόλιν, μετεπέμπετο τον Συέννεσιν προς έαυτόν· ο δ' οὔτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονι έαυτου είς χείρας ελθείν έφη, ούτε τότε Κύρω ίέναι ήθελε, πρὶν ή γυνη αὐτον ἔπεισε καὶ πίστεις ἔλαβε. 27. μετά δε ταθτα έπει συνεγένοντο άλλήλοις, Συέννεσις μεν έδωκε Κύρω χρήματα πολλά είς την στρατιάν, Κύρος δε έκείνω δώρα α νομίζεται παρα βασιλεί τίμια, ίππον χρυσοχάλινον καὶ στρεπτον χρυσοῦν καὶ ψέλια καὶ ἀκινάκην χρυσούν καὶ στολην Περσικην, καὶ την χώραν μηκέτι ἀφαρπάζεσθαι· τὰ δὲ ήρπασμένα ἀνδράποδα, ην που ἐντυγχάνωσιν, ἀπολαμβάνειν.

ΙΙΙ. Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος καὶ ἡ στρατιὰ ἡμέρας εἴκοσιν· οἱ γὰρ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ἰέναι τοῦ πρόσω. ύπώπτευον γαρ ήδη έπὶ βασιλέα ίέναι · μισθωθήναι δὲ οὐκ έπὶ τούτω ἔφασαν. πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αύτοῦ στρατιώτας έβιάζετο ίέναι οί δε αὐτόν τε έβαλλον και τὰ ύποζύγια τὰ ἐκείνου, ἐπεὶ ἤρξατο προϊέναι. 2. Κλέαρχος δὲ τότε μεν μικρον εξέφυγε μη καταπετρωθήναι, ύστερον δ, έπεὶ ἔγνω ὅτι οὐ δυνήσεται βιάσασθαι, συνήγαγεν ἐκκλησίαν τῶν αύτοῦ στρατιωτῶν. καὶ πρῶτον μὲν ἐδάκρυε πολύν χρόνον έστως οί δε δρώντες έθαύμαζον και έσιώπων εἶτα δὲ ἔλεξε τοιάδε. 3. Ανδρες στρατιῶται, μη θαυμάζετε ότι χαλεπώς φέρω τοις παρούσι πράγμασιν. έμοι γαρ ξένος Κυρος έγένετο καί με φεύγοντα έκ της πατρίδος τά τε άλλα ετίμησε καλ μυρίους έδωκε δαρεικούς. οθς έγω λαβων ούκ είς το ίδιον κατεθέμην έμοι άλλ' ούδε καθηδυπάθησα, άλλ' είς ύμας έδαπάνων. 4. καὶ πρώτον μεν προς τους Θράκας επολέμησα, καὶ ύπερ της Ελλάδος έτιμωρούμην μεθ' ύμων, έκ της Χερρονήσου αὐτοὺς έξελαύνων βουλομένους άφαιρείσθαι τους ένοικουντας "Ελληνας την γην. ἐπειδη δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβων ὑμᾶς ἐπορευόμην, ίνα εἴ τι δέοιτο ἀφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἔπαθον ύπ' εκείνου. 5. επεί δε ύμεις ου βούλεσθε συμπορεύεσθαι, ανάγκη δή μοι η ύμας προδόντα τη Κύρου φιλία χρησθαι η προς εκείνου ψευσάμενου μεθ' ύμων ίεναι. εί μεν δη δίκαια ποιήσω οὐκ οἶδα, αἱρήσομαι δ' οὖν ὑμᾶς καὶ σὺν ύμιν ο τι αν δέη πείσομαι. και ουποτε έρει ουδείς ώς έγω "Ελληνας άγαγων είς τους βαρβάρους, προδούς τους Ελληνας την των βαρβάρων φιλίαν είλομην. 6. άλλ' έπεὶ

ύμεις έμοι οὐκ ἐθέλετε πείθεσθαι οὐδε έπεσθαι, ἐγὰ σὺν ύμιν έψομαι καὶ ὅ τι αν δέη πείσομαι. νομίζω γαρ ύμας έμοι είναι και πατρίδα και φίλους και συμμάχους, και σύν ύμιν μεν αν οίμαι είναι τίμιος όπου αν ω, ύμων δε έρημος ὢν οὐκ ἂν ίκανὸς εἶναι οἶμαι οὕτ' ἂν φίλον ώφελησαι οὕτ' αν έχθρον αλέξασθαι. ώς έμου ουν ίοντος όπη αν και ύμεις, ούτω την γνώμην έχετε. 7. ταῦτα εἶπεν οἱ δὲ στρατιῶται οί τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ οἱ ἄλλοι ταῦτα ἀκούσαντες, ὅτι ού φαίη παρά βασιλέα πορεύεσθαι, ἐπήνεσαν παρά δὲ Ξενίου καὶ Πασίωνος πλείους ἢ δισχίλιοι λαβόντες τὰ ὅπλα καὶ τὰ σκευοφόρα ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ Κλεάρχω. 8. Κύρος δε τούτοις ἀπορών τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τον Κλέαρχον· ὁ δὲ ἰέναι μὲν οὐκ ἤθελε, λάθρα δὲ τῶν στρατιωτῶν πέμπων αὐτῷ ἄγγελον ἔλεγε θαρρεῖν ώς καταστησομένων τούτων είς το δέου μεταπέμπεσθαι δ' έκέλευεν αυτόν · αυτός δ' ουκ έφη ίέναι. 9. μετά δε ταθτα συναγαγών τούς θ' έαυτοῦ στρατιώτας καὶ τοὺς προσελθόντας αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων τὸν Βουλόμενον, ἔλεξε τοιάδε. "Ανδρες στρατιώται, τὰ μεν δη Κύρου δηλον ὅτι οὕτως ἔχει προς ήμας ώσπερ τὰ ήμέτερα προς ἐκείνον οὐτε γὰρ ήμείς έκείνου ἔτι στρατιῶται, ἐπεί γε οὐ συνεπόμεθα αὐτῷ, οὕτε έκείνος έτι ημίν μισθοδότης. 10. ότι μέντοι άδικείσθαι νομίζει ύφ' ήμων οίδα · ώστε καὶ μεταπεμπομένου αὐτοῦ οὐκ ἐθέλω ἐλθείν, τὸ μεν μέγιστον αἰσχυνόμενος ὅτι σύνοιδα έμαυτῶ πάντα έψευσμένος αὐτον, ἔπειτα καὶ δεδιῶς μη λαβών με δίκην επιθή ων νομίζει ύπ' εμού ήδικησθαι. 11. εμοί οὖν δοκεί οὐχ ώρα εἶναι ἡμίν καθεύδειν οὐδ' ἀμελείν ήμων αὐτων, ἀλλὰ βουλεύεσθαι ὅ τι χρη ποιείν ἐκ τούτων. καὶ έως τε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ είναι όπως ασφαλέστατα μένωμεν, εί τε ήδη δοκεί απιέναι, όπως ἀσφαλέστατα ἄπιμεν καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια έξομεν.

άνευ γὰρ τούτων οὖτε στρατηγοῦ οὖτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν. 12. ὁ δ' ἀνηρ πολλοῦ μὲν ἄξιος φίλος ῷ ἂν φίλος η, χαλεπώτατος δ' έχθρος ω αν πολέμιος η, έχει δε δύναμιν καὶ πεζην καὶ ἱππικην καὶ ναυτικην ην πάντες όμοίως όρωμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα· καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω δοκοῦμέν μοι αὐτοῦ καθῆσθαι. ὥστε ὥρα λέγειν ὅ τι τις γιγνώσκει ἄριστον είναι. ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο. 13. ἐκ δε τούτου ανίσταντο οι μεν έκ του αυτομάτου, λέξοντες ά έγίγνωσκου, οί δε καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐγκέλευστοι, ἐπιδεικυύντες οία είη ή ἀπορία ἄνευ της Κύρου γνώμης καὶ μένειν καὶ ἀπιέναι. 14. εἷς δὲ δὴ εἶπε, προσποιούμενος σπεύδειν ώς τάχιστα πορεύεσθαι είς την Ελλάδα, στρατηγούς μεν έλέσθαι ἄλλους ώς τάχιστα, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος απάγειν τὰ δ' ἐπιτήδει' ἀγοράζεσθαι ή δ' ἀγορὰ ἦν ἐν τῷ βαρβαρικῷ στρατεύματι καὶ συσκευάζεσθαι ἐλθόντας δὲ Κύρον αἰτείν πλοία, ώς ἀποπλέοιεν ἐὰν δὲ μὴ διδώ ταῦτα, ἡγεμόνα αἰτεῖν Κῦρον ὅστις διὰ φιλίας τῆς χώρας ἀπάξει· ἐὰν δὲ μηδὲ ἡγεμόνα διδῷ, συντάττεσθαι τὴν ταχίστην, πέμψαι δε καὶ προκαταληψομένους τὰ ἄκρα, όπως μη φθάσωσι μήτε Κύρος μήτε οἱ Κίλικες καταλαβόντες, ὧν πολλούς καὶ πολλά χρήματα ἔχομεν ἀνηρπακότες. οὖτος μεν τοιαῦτα εἶπε· μετὰ δὲ τοῦτον Κλέαρχος εἶπε τοσοῦτον. 15. 'Ως μεν στρατηγήσοντα έμε ταύτην την στρατηγίαν μηδεὶς ὑμῶν λεγέτω πολλά γὰρ ἐνορῶ δί ἃ έμοι τούτο οὐ ποιητέον· ώς δὲ τῷ ἀνδρὶ ὃν ἂν ἕλησθε πείσομαι ή δυνατον μάλιστα, ίνα είδητε ότι καὶ ἄρχεσθαι ἐπίσταμαι ώς τις καὶ ἄλλος μάλιστα ἀνθρώπων. 16. μετὰ τοῦτον ἄλλος ἀνέστη, ἐπιδεικνὺς μεν τὴν εὐήθειαν τοῦ τὰ πλοία αἰτείν κελεύοντος, ώσπερ πάλιν τον στόλον Κύρου ποιουμένου, επιδεικνύς δε ώς εξηθες εξη ήγεμόνα αίτειν παρά τούτου ῷ λυμαινόμεθα την πράξιν. εἰ δὲ καὶ τῷ ἡγεμόνι

πιστεύσομεν δυ αν Κύρος διδώ, τί κωλύει καὶ τὰ ἄκρα ἡμίν κελεύειν Κύρον προκαταλαμβάνειν; 17. έγω γαρ όκνοίην μεν αν είς τα πλοία εμβαίνειν α ήμιν δοίη, μη ήμας αυταίς ταίς τριήρεσι καταδύση, φοβοίμην δ' αν τῷ ήγεμόνι ῷ δοίη έπεσθαι, μη ήμας αγάγη όθεν ούχ οδόν τε έσται έξελθείν· βουλοίμην δ' αν ακουτος απιων Κύρου λαθείν αὐτον απελθών δού δυνατόν έστιν. άλλ' έγω φημι ταῦτα μεν φλυαρίας είναι • 18. δοκεί δέ μοι ἄνδρας ελθόντας προς Κύρον οίτινες επιτήδειοι συν Κλεάρχω ερωταν εκείνον τί βούλεται ήμιν χρήσθαι καὶ ἐὰν μὲν ή πράξις ή παραπλησία οίαπερ καὶ πρόσθεν έχρητο τοῖς ξένοις, έπεσθαι καὶ ήμας καὶ μη κακίους εἶναι τῶν πρόσθεν τούτω συναναβάντων 19. ἐὰν δε μείζων ή πράξις της πρόσθεν φαίνηται καὶ επιπονωτέρα καὶ ἐπικινδυνοτέρα, ἀξιοῦν ἢ πείσαντα ἡμᾶς ἄγειν ἢ πεισθέντα προς φιλίαν άφιέναι ούτω γάρ και έπόμενοι αν φίλοι αὐτῷ καὶ πρόθυμοι ἐποίμεθα, καὶ ἀπιόντες ἀσφαλῶς αν ἀπίοιμεν· ὅ τι δ' αν προς ταῦτα λέγη ἀναγγείλαι δεῦρο· ήμας δ' ακούσαντας προς ταῦτα βουλεύεσθαι. 20. ἔδοξε ταθτα, καὶ ἄνδρας ελόμενοι σὺν Κλεάρχω πέμπουσιν δὶ ήρώτων Κυρον τὰ δόξαντα τῆ στρατιά. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ότι ἀκούει 'Αβροκόμαν έχθρον ἄνδρα ἐπὶ τῷ Εὐφράτη ποταμώ είναι, ἀπέχοντα δώδεκα σταθμούς προς τοῦτον οὖν έφη βούλεσθαι έλθειν· καν μεν ή έκει, την δίκην έφη χρήζειν ἐπιθείναι αὐτῷ, ἢν δὲ φεύγη, ἡμεῖς ἐκεῖ πρὸς ταῦτα βουλευσόμεθα. 21. ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ ἀίρετοὶ ἀναγγέλλουσι τοις στρατιώταις τοις δε ύποψία μεν ην ότι άγει προς βασιλέα, όμως δε εδόκει έπεσθαι. προσαιτουσι δὲ μισθόν· ὁ δὲ Κῦρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν ού πρότερον έφερον, αντί δαρεικού τρία ήμιδαρεικά του μηνος τώ στρατιώτη. ὅτι δὲ ἐπὶ βασιλέα ἄγοι οὐδὲ ἐνταῦθα ήκουσεν ούδεις έν γε τῶ φανερῶ.

ΙΥ. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα ἐπὶ τὸν Ψάρον ποταμὸν, οὖ ἢν τὸ εὖρος τρία πλέθρα. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμον ένα παρασάγγας πέντε ἐπὶ τον Πύραμον ποταμον, οδ το εθρος στάδιον. Εντεθθεν έξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας πεντεκαίδεκα είς Ίσσούς, της Κιλικίας έσχάτην πόλιν έπὶ τη θαλάττη οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. 2. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς. καὶ Κύρω παρήσαν αἱ ἐκ Πελοποννήσου νῆες τριάκοντα καὶ πέντε καὶ ἐπ' αὐταῖς ναύαρχος Πυθαγόρας Λακεδαιμόνιος. ήγειτο δ' αὐταις Ταμώς Αἰγύπτιος έξ Ἐφέσου, ἔχων ναυς έτέρας Κύρου πέντε καὶ εἴκοσιν, αἷς ἐπολιόρκει Μίλητον, ὅτε Τισσαφέρνει φίλη ήν, καὶ συνεπολέμει Κύρφ προς αὐτόν. 3. παρήν δε καὶ Χειρίσοφος Λακεδαιμόνιος έπὶ τῶν νεῶν, μετάπεμπτος ύπο Κύρου, έπτακοσίους έχων όπλίτας, ών έστρατήγει παρά Κύρφ. αί δε νήες ώρμουν παρά την Κύρου σκηνήν. ἐνταῦθα καὶ οἱ παρ' ᾿Αβροκόμα μισθοφόροι Έλληνες ἀποστάντες ήλθον παρά Κύρον τετρακόσιοι όπλίται καὶ συνεστρατεύοντο ἐπὶ βασιλέα. 4. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμον ένα παρασάγγας πέντε έπὶ πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας. ἦσαν δὲ ταῦτα δύο τείχη, καὶ το μεν έσωθεν το προ της Κιλικίας Συέννεσις είχε καὶ Κιλίκων φυλακή, τὸ δὲ ἔξω τὸ πρὸ τῆς Συρίας βασιλέως έλέγετο φυλακή φυλάττειν. διὰ μέσου δὲ ρει τούτων ποταμὸς Κάρσος ὄνομα, εὖρος πλέθρου. ἄπαν δὲ τὸ μέσον των τειχων ήσαν στάδιοι τρείς καὶ παρελθείν οὐκ ήν βία. ην γὰρ ή πάροδος στενη καὶ τὰ τείχη εἰς την θάλατταν καθήκοντα, ΰπερθεν δ' ήσαν πέτραι ηλίβατοι· έπὶ δὲ τοῖς τείχεσιν αμφοτέροις έφειστήκεσαν πύλαι. 5. ταύτης ένεκα της παρόδου Κύρος τὰς ναῦς μετεπέμψατο, ὅπως ὁπλίτας αποβιβάσειεν είσω καὶ έξω των πυλων, καὶ βιασάμενοι τους πολεμίους παρέλθοιεν, εί φυλάττοιεν έπὶ ταίς Συρίαις

πύλαις, όπερ ὤετο ποιήσειν ὁ Κῦρος τὸν 'Αβροκόμαν, έγοντα πολύ στράτευμα. 'Αβροκόμας δε οὐ τοῦτ' ἐποίησεν, άλλ' έπεὶ ήκουσε Κύρον έν Κιλικία όντα, άναστρέψας έκ Φοινίκης παρά βασιλέα ἀπήλαυνεν, έχων, ώς έλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιάς. 6. έντεῦθεν έξελαύνει διὰ Συρίας σταθμον ένα παρασάγγας πέντε είς Μυρίανδον, πόλιν οἰκουμένην ύπο Φοινίκων ἐπὶ τῆ θαλάττη · ἐμπόριον δ' ην το χωρίον καὶ ώρμουν αὐτόθι όλκάδες πολλαί. 7. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας ἐπτά· καὶ Ξενίας ὁ ᾿Αρκὰς στρατηγός καὶ Πασίων ὁ Μεγαρεύς ἐμβάντες εἰς πλοίον και τὰ πλείστου ἄξια ἐνθέμενοι ἀπέπλευσαν, ώς μεν τοις πλείστοις έδόκουν, φιλοτιμηθέντες ότι τους στρατιώτας αυτῶν τοὺς παρὰ Κλέαρχον ἀπελθόντας ὡς ἀπιόντας εἰς τὴν Έλλάδα πάλιν καὶ οὐ πρὸς βασιλέα εἶα Κῦρος τον Κλέαρχον έχειν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἀφανεῖς, διῆλθε λόγος ὅτι διώκοι αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι καὶ οἱ μεν εὔχοντο ώς δειλοὺς ουτας αυτούς ληφθηναι, οι δ' Εκτειρον ει άλωσοιντο. 8. Κύρος δε συγκαλέσας τους στρατηγούς εἶπεν. 'Απολελοίπασιν ήμας Εενίας καὶ Πασίων. άλλ' εὖ γε μέντοι έπιστάσθωσαν ὅτι οὖτε ἀποδεδράκασιν οἶδα γὰρ ὅπη οἴχονται ούτε αποπεφεύγασιν έχω γαρ τριήρεις ώστε έλειν τὸ ἐκείνων πλοίον άλλα μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε αὐτοὺς διώξω, οὐδ' ἐρεῖ οὐδεὶς ὡς ἐγὼ έως μὲν ἀν παρῆ τις χρῶμαι, επειδάν δε απιέναι βούληται, συλλαβών καὶ αυτούς κακώς ποιῶ καὶ τὰ χρήματα ἀποσυλῶ. ἀλλὰ ἰόντων, είδότες ότι κακίους είσὶ περὶ ήμας ή ήμεις περὶ ἐκείνους. καίτοι έχω γε αὐτῶν καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν Τράλλεσι φρουρούμενα άλλ' οὐδε τούτων στερήσονται, άλλ' άπολήψονται της πρόσθεν ένεκα περί έμε άρετης. 9. καὶ ό μεν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ "Ελληνες, εἴ τις καὶ ἀθυμότερος ἡν προς την ανάβασιν, ακούοντες την Κύρου αρετην ήδιον και προθυμότερον συνεπορεύοντο.

Μετὰ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέτταρας παρασάγγας είκοσιν έπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν, όντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ιχθύων μεγάλων καὶ πραέων, οὺς οἰ Σύροι θεούς ενόμιζον καὶ άδικείν οὐκ είων. οὐδε τὰς περιστεράς. αί δε κωμαι εν αίς εσκήνουν Παρυσάτιδος ήσαν, είς ζώνην δεδομέναι. 10. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς πέντε παρασάγγας τριάκοντα έπὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δάρδατος ποταμοῦ, οὖ τὸ εὖρος πλέθρου. ἐνταῦθα ἦσαν τὰ Βελέσυος βασίλεια τοῦ Συρίας ἄρξαντος, καὶ παράδεισος πάνυ μέγας καὶ καλὸς, ἔχων πάντα ὅσα ὧραι φύουσι. Κῦρος δ' αύτον έξεκοψε καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν. 11. έντεῦθεν έξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα έπὶ του Ευφράτην ποταμον, όντα το εύρος τεττάρων σταδίων. καὶ πόλις αὐτόθι ὠκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων Θάψακος ονομα. Ενταθθα έμειναν ήμερας πέντε καὶ Κθρος μεταπεμψάμενος τους στρατηγούς των Ελλήνων έλεγεν ότι ή όδος έσοιτο προς βασιλέα μέγαν είς Βαβυλώνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν έπεσθαι. 12. οἱ δὲ ποιήσαντες ἐκκλησίαν ἀπήγγελλον ταῦτα· οἱ δὲ στρατιῶται ἐχαλέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ έφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ' εἰδότας κρύπτειν, καὶ οὐκ ἔφασαν ιέναι, έὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδώ, ώσπερ τοῖς προτέροις μετά Κύρου ἀναβᾶσι παρά τον πατέρα τοῦ Κύρου, καὶ ταῦτα οὖκ ἐπὶ μάχην ἰόντων, ἀλλὰ καλοῦντος τοῦ πατρος Κύρου. 13. ταύτα οί στρατηγοί Κύρω ἀπήγγελλου · ό δ' ύπεσχετο ανδρὶ εκάστο δώσειν πέντε αργυρίου μυᾶς ἐπὴν εἰς Βαβυλώνα ήκωσι, καὶ τὸν μισθὸν ἐντελή μέχρι αν καταστήση τους "Ελληνας είς 'Ιωνίαν πάλιν. τὸ μεν δη πολύ του Ελληνικού ούτως επείσθη. Μένων δε, πρίν δήλον είναι τι ποιήσουσιν οι άλλοι στρατιώται, πότερον έψονται Κύρφ η οὺ, συνέλεξε το αύτου στράτευμα γωρίς των άλλων καὶ έλεξε τάδε. 14. "Ανδρες, εάν μοι

πεισθήτε, οὖτε κινδυνεύσαντες οὖτε πονήσαντες τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτών ύπο Κύρου. τί οὐν κελεύω ποιήσαι; νῦν δείται Κῦρος ἔπεσθαι τοὺς Ελληνας έπι βασιλέα έγω οὖν φημι ύμας χρηναι διαβηναι τον Εὐφράτην ποταμον πριν δήλον είναι ὅ τι οἱ ἄλλοι Ελληνες αποκρινούνται Κύρφ. 15. ην μεν γαρ ψηφίσωνται έπεσθαι, ύμεις δόξετε αίτιοι είναι ἄρξαντες τοῦ διαβαίνειν, καὶ ώς προθυμοτάτοις οὖσιν ὑμῖν χάριν εἴσεται Κῦρος καὶ ἀποδώσει επίσταται δ' εί τις καὶ ἄλλος ην δ' ἀποψηφίσωνται οἱ ἄλλοι, ἄπιμεν μὲν ἄπαντες τοὔμπαλιν, ὑμῖν δὲ ώς μόνοις πειθομένοις πιστοτάτοις χρήσεται καὶ είς φρούρια καὶ εἰς λοχαγίας, καὶ ἄλλου οὖτινος ἂν δέησθε οἶδα ὅτι ὡς φίλου τεύξεσθε Κύρου. 16. ακούσαντες ταῦτα ἐπείθοντο καὶ διέβησαν πρίν τους άλλους αποκρίνασθαι. Κύρος δ' έπει ησθετο διαβεβηκότας, ήσθη τε καὶ τῶ στρατεύματι πέμψας Γλούν είπεν, Έγω μεν, ω άνδρες, ήδη ύμας έπαινω. όπως δε και ύμεις εμε επαινέσετε έμοι μελήσει, ή μηκέτι με Κυρον νομίζετε. 17. οἱ μεν δη στρατιώται ἐν ἐλπίσι μεγάλαις όντες εύχοντο αυτον εύτυχήσαι, Μένωνι δε και δώρα έλέγετο πέμψαι μεγαλοπρεπώς. ταῦτα δὲ ποιήσας διέβαινε· συνείπετο δε καὶ τὸ άλλο στρώτευμα αὐτῷ άπαν. καὶ τῶν διαβαινόντων τὸν ποταμὸν οὐδεὶς ἐβρέχθη ἀνωτέρω των μαστων ύπο του ποταμού. 18. οί δε Θαψακηνοί έλεγον ότι οὐπώποθ' ούτος ό ποταμός διαβατός γένοιτο πεζη εί μη τότε, άλλα πλοίοις, α τότε 'Αβροκόμας προϊων κατέκαυσεν, ίνα μη Κύρος διαβή. Εδόκει δη θείον είναι καὶ σαφως ύποχωρησαι του ποταμου Κύρω ως βασιλεύσοντι. 19. ἐντεῦθεν ἐξελαύνει διὰ τῆς Συρίας σταθμούς έννέα παρασάγγας πεντήκοντα καὶ άφικυοῦνται προς τον Αράξην ποταμόν. ἐνταῦθα ἢσαν κῶμαι πολλαὶ, μεσταὶ σίτου καὶ οίνου. ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο.

V. Έντεθθεν έξελαύνει δια της 'Αραβίας, τον Ευφράτην ποταμον εν δεξιά έχων, σταθμούς ερήμους πέντε παρασάγγας τριάκοντα καὶ πέντε. ἐν τούτω δὲ τῷ τόπω ἢν μὲν ἡ γη πεδίον άπαν όμαλες ώσπερ θάλαττα, άψινθίου δε πληρες· εἰ δέ τι καὶ ἄλλο ἐνῆν ὕλης ἢ καλάμου, ἄπαντα ἦσαν εὐώδη ώσπερ ἀρώματα δένδρον δ' οὐδεν ἐνῆν. 2. θηρία δε παντοία, πλείστοι όνοι άγριοι, πολλοί δε στρουθοί οί μεγάλοι ενήσαν δε καὶ ωτίδες καὶ δορκάδες ταῦτα δε τὰ θηρία οι ίππεις ενίστε εδίωκου. και οί μεν όνοι, επεί τις διώκοι, προδραμόντες έστασαν πολύ γάρ των ίππων έτρεχον θάττον καὶ πάλιν, ἐπεὶ πλησιάζοιεν οἱ ίπποι, ταὐτὸν έποίουν, και ούκ ην λαβείν, εί μη διαστάντες οί ίππεις θηρώεν διαδεχόμενοι. τὰ δὲ κρέα τῶν άλισκομένων ἦν παραπλήσια τοις ελαφείοις, άπαλώτερα δέ. 3. στρουθον δε ούδεις έλαβεν οι δε διώξαντες των ίππεων ταχύ επαύοντο. πολύ γὰρ ἀπεσπάτο φεύγουσα, τοῖς μὲν ποσὶ δρόμω, ταῖς δὲ πτέρυξιν αἴρουσα ώσπερ ἱστίω χρωμένη. τὰς δὲ ἀτίδας άν τις ταχὺ ἀνιστῆ, ἔστι λαμβάνειν : πέτονται γὰρ βραχὺ ώσπερ πέρδικες καὶ ταχὺ ἀπαγορεύουσι. τὰ δὲ κρέα αὐτῶν ήδιστα ην. 4. πορευόμενοι δὲ διὰ ταύτης τῆς χώρας άφικνούνται έπὶ τον Μάσκαν ποταμον, το εύρος πλεθριαίου. ἐνταῦθα ἢν πόλις ἐρήμη μεγάλη, ὄνομα δ' αὐτη Κορσωτή περιερρείτο δ' αύτη ύπο του Μάσκα κύκλω. ἐνταῦθ' ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἐπεσιτίσαντο. 5. εντεύθεν εξελαύνει σταθμούς ερήμους τρισκαίδεκα παρασάγγας ένενήκοντα, τον Ευφράτην ποταμον έν δεξιά έχων, καὶ ἀφικνείται ἐπὶ Πύλας. ἐν τούτοις τοίς σταθμοίς πολλά των ύποζυγίων απώλετο ύπο λιμού ου γαρ ήν χόρτος ουδέ άλλο οὐδεν δενδρον, άλλα ψιλη ήν άπασα ή χώρα· οἱ δε ενοικούντες όνους άλετας παρά τον ποταμον ορύττοντες καί ποιούντες είς Βαβυλώνα ήγον καὶ ἐπώλουν, καὶ ἀνταγοράζοντες σίτον έζων. 6. το δε στράτευμα ο σίτος επέλιπε, καὶ πρίασθαι οὐκ ἢν εἰ μὴ ἐν τῆ Λυδία ἀγορᾶ ἐν τῷ Κύρου βαρβαρικώ την καπίθην αλεύρων η αλφίτων τεττάρων σίγλων. ό δὲ σίγλος δύναται έπτὰ όβολοὺς καὶ ἡμιωβόλιον 'Αττικούς · ή δε καπίθη δύο χοίνικας 'Αττικάς εχώρει. κρέα οὖν ἐσθίοντες οἱ στρατιῶται διεγίγνοντο. 7. ἢν δὲ τούτων των σταθμών οθς πάνυ μακρούς ήλαυνεν, όπότε ή προς ύδωρ βούλοιτο διατελέσαι ή προς χιλόν. και δή ποτε στενοχωρίας καὶ πηλοῦ φανέντος ταῖς άμάξαις δυσπορεύτου, έπέστη ὁ Κύρος σὺν τοῖς περὶ αὐτον ἀρίστοις καὶ εὐδαιμονεστάτοις καὶ έταξε Γλοῦν καὶ Πίγρητα, λαβόντας τοῦ βαρβαρικού στρατού, συνεκβιβάζειν τὰς άμάξας. 8. ἐπεί δ' έδόκουν αὐτῷ σχολαίως ποιείν, ώσπερ ὀργὴ ἐκέλευσε τους περί αυτον Πέρσας τους κρατίστους συνεπισπεύσαι τας αμάξας. ένθα δη μέρος τι της ευταξίας ην θεάσασθαι. ρίψαντες γάρ τους πορφυρούς κάνδυς όπου έτυχεν έκαστος έστηκως, ίεντο ώσπερ αν δράμοι τις περί νίκης και μάλα κατά πρανούς γηλόφου, έχοντες τούτους τε τούς πολυτελείς χιτώνας καὶ τὰς ποικίλας ἀναξυρίδας, ἔνιοι δὲ καὶ στρεπτους περί τοις τραχήλοις καὶ ψέλια περί ταις χερσίν εὐθυς δε σύν τούτοις είσπηδήσαντες είς τον πηλου θάττον ή ώς τις αν ώετο μετεώρους έξεκόμισαν τας αμάξας. 9. το δε σύμπαν δήλος ην Κύρος ώς σπεύδων πασαν την όδον καὶ οὐ διατρίβων ὅπου μὴ ἐπισιτισμοῦ ἔνεκα ἤ τινος ἄλλου άναγκαίου ἐκαθέζετο, νομίζων, ὅσφ μὲν θᾶττον ἔλθοι, τοσούτω απαρασκευοτέρω βασιλεί μαχείσθαι, όσω δε σχολαίτερου, τοσούτω πλέου συναγείρεσθαι βασιλεί στράτευμα. καὶ συνιδείν δ' ην τῶ προσέχοντι τον νοῦν ή βασιλέως άρχη πλήθει μεν χώρας καὶ ἀνθρώπων ἰσχυρὰ οὖσα, τοῖς δε μήκεσι των όδων καὶ τω διεσπάσθαι τὰς δυνάμεις ἀσθενης, εί τις διὰ ταχέων τον πόλεμον ἐποιείτο. 10. πέραν

δε του Ευφράτου ποταμού κατα τους ερήμους σταθμούς ην πόλις εὐδαίμων καὶ μεγάλη, ὄνομα δὲ Χαρμάνδη εκ ταύτης οί στρατιώται ήγόραζον τὰ ἐπιτήδεια, σχεδίαις διαβαίνοντες δίδε. διφθέρας ας είχον σκεπάσματα επίμπλασαν χόρτου κούφου, είτα συνήγον καὶ συνέσπων, ώς μη άπτεσθαι της κάρφης το ύδωρ· ἐπὶ τούτων διέβαινον καὶ ἐλάμβανου τὰ ἐπιτήδεια, οἶνόν τε ἐκ τῆς βαλάνου πεποιημένον της από του φοίνικος και σίτον μελίνης τούτο γαρ ην έν τῆ χώρα πλείστον. 11. ἀμφιλεξάντων δέ τι ἐνταῦθα τῶν τε του Μένωνος στρατιωτών καὶ τών του Κλεάρχου, ό Κλέαρχος κρίνας άδικειν τον του Μένωνος πληγάς ένέβαλεν· ο δε έλθων προς το εαυτού στράτευμα έλεγεν· ακούσαντες δ' οί στρατιῶται ἐχαλέπαινον καὶ ώργίζοντο ἰσχυρῶς τῶ Κλεάρχω. 12. τῆ δὲ αὐτῆ ἡμέρα Κλέαρχος ἐλθων ἐπὶ την διάβασιν του ποταμού καὶ ἐκεῖ κατασκεψάμενος την άγοραν, άφιππεύει έπὶ την έαυτοῦ σκηνην διὰ τοῦ Μένωνος στρατεύματος συν ολίγοις τοις περί αὐτόν Κύρος δὲ ούπω ήκεν, άλλ' έτι προσήλαυνε· των δε Μένωνος στρατιωτῶν ξύλα σχίζων τις, ὡς εἶδε Κλέαρχον διελαύνοντα, ίησι τη άξίνη καὶ οὖτος μὲν αὐτοῦ ήμαρτεν ἄλλος δὲ λίθω καὶ ἄλλος, εἶτα πολλοὶ, κραυγής γενομένης. 13. ό δὲ καταφεύγει εἰς τὸ έαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς παραγγέλλει είς τὰ ὅπλα· καὶ τοὺς μὲν ὁπλίτας αὐτοῦ ἐκέλευσε μείναι τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ γόνατα θέντας, αὐτὸς δὲ λαβων τους Θράκας καὶ τους ίππέας, οὶ ἦσαν αὐτῷ ἐν τῷ στρατεύματι πλείους η τετταράκοντα, τούτων δε οί πλείστοι Θράκες, ήλαυνεν έπὶ τοὺς Μένωνος, ώστ' ἐκείνους έκπεπληχθαι καὶ αὐτὸν Μένωνα, καὶ τρέχειν ἐπὶ τὰ ὅπλα· οί δὲ καὶ ἔστασαν ἀποροῦντες τῷ πράγματι. 14. ὁ δὲ Πρόξενος, έτυχε γαρ ύστερος προσιων και τάξις αὐτῷ έπομένη των όπλιτων, εὐθὺς οὖν εἰς τὸ μέσον ἀμφοτέρων ἄγων

ἔθετο τὰ ὅπλα καὶ ἐδεῖτο τοῦ Κλεάρχου μὴ ποιεῖν ταῦτα. ό δ' ἐχαλέπαινεν ὅτι αὐτοῦ ὀλίγου δεήσαντος καταλευσθηναι πράως λέγοι τὸ αὐτοῦ πάθος, ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐκ τοῦ μέσου ἐξίστασθαι. 15. ἐν τούτω δὲ ἐπήει καὶ Κῦρος καὶ ἐπύθετο τὸ πρᾶγμα · εὐθὺς δ' ἔλαβε τὰ παλτὰ εἰς τὰς χεῖρας καὶ σὺν τοῖς παροῦσι τῶν πιστῶν ἡκεν ἐλαύνων εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει τάδε. 16. Κλέαρχε καὶ Πρόξενε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρόντες Ελληνες, οὐκ ἴστε ὅ τι ποιεῖτε. εἰ γάρ τινα ἀλλήλοις μάχην συνάψετε, νομίζετε ἐν τῆδε τὴ ἡμέρα ἐμέ τε κατακεκόψεσθαι καὶ ὑμᾶς οὐ πολὺ ἐμοῦ ὕστερον · κακῶς γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐχόντων πάντες οὕτοι οῦς ὁρᾶτε βάρβαροι πολεμιώτεροι ἡμῖν ἔσονται τῶν παρὰ βασιλεῖ ὄντων. 17. ἀκούσας ταῦτα ὁ Κλέαρχος ἐν ἑαυτῷ ἐγένετο καὶ παυσάμενοι ἀμφότεροι κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα.

VI. Ἐντεῦθεν προϊόντων ἐφαίνετο ἴχνη ἵππων καὶ κόπρος εικάζετο δ' είναι ο στίβος ώς δισχιλίων ίππων. ούτοι προϊόντες έκαον και χιλον και εί τι άλλο χρήσιμον ην. 'Ορόντας δὲ Πέρσης ἀνηρ, γένει τε προσήκων βασιλεί καὶ τὰ πολέμια λεγόμενος έν τοις ἀρίστοις Περσών, ἐπιβουλεύει Κύρω, καὶ πρόσθεν πολεμήσας καταλλαγείς δέ. 2. ούτος Κύρω εἶπεν, εἰ αὐτῶ δοίη ἱππέας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακάοντας ίππέας η κατακάνοι αν ένεδρεύσας η ζωντας πολλούς αὐτῶν έλοι καὶ κωλύσειε τοῦ κάειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσειεν ώστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεί διαγγείλαι. τώ δε Κύρω ακούσαντι ταῦτα εδόκει ώφελιμα είναι, καὶ εκέλευσεν αὐτον λαμβάνειν μέρος παρ' έκάστου τῶν ἡγεμόνων. 3. ὁ δ' Ορόντας, νομίσας έτοίμους είναι αύτῷ τοὺς ἱππέας, γράφει έπιστολην παρά βασιλέα ότι ήξοι έχων ίππέας ώς αν δύνηται πλείστους άλλα φράσαι τοις έαυτου ίππευσιν έκελευεν ώς φίλιον αὐτον ὑποδέχεσθαι. ἐνῆν δὲ ἐν τῆ

έπιστολή καὶ τής πρόσθεν φιλίας ύπομνήματα καὶ πίστεως. ταύτην την έπιστολην δίδωσι πιστώ ανδρί, ώς ἤετο· ό δὲ λαβων Κύρω δίδωσιν. 4. αναγνούς δε αὐτην ὁ Κύρος συλλαμβάνει 'Ορόνταν, καὶ συγκαλεί εἰς τὴν έαυτοῦ σκηνὴν Πέρσας τους άρίστους των περί αὐτον έπτα, καὶ τους των Έλλήνων στρατηγούς ἐκέλευεν ὁπλίτας ἀγαγεῖν, τούτους δὲ θέσθαι τὰ ὅπλα περὶ τὴν αύτοῦ σκηνήν. οἱ δὲ ταῦτα έποίησαν, άγαγόντες ώς τρισχιλίους όπλίτας. 5. Κλέαρχον δὲ καὶ εἴσω παρεκάλεσε σύμβουλον, ός γε καὶ αὐτῷ καὶ τοις άλλοις έδόκει προτιμηθήναι μάλιστα των Ελλήνων. ἐπεὶ δ' ἐξῆλθεν, ἐξήγγειλε τοῖς φίλοις τὴν κρίσιν τοῦ 'Ορόντα ώς ἐγένετο οὐ γὰρ ἀπόρρητον ἦν. ἔφη δὲ Κύρον ἄρχειν τοῦ λόγου ὧδε. 6. Παρεκάλεσα ύμᾶς, ἄνδρες φίλοι, όπως σὺν ὑμῖν βουλευόμενος, ὅτι δίκαιόν ἐστι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων, τοῦτο πράξω περὶ Ορόντου τουτουί. τοῦτον γὰρ πρῶτον μὲν ὁ ἐμὸς πατηρ έδωκεν ύπήκοον είναι έμοί · έπεὶ δὲ ταχθεὶς, ώς ἔφη αὐτὸς, ύπο του έμου άδελφου ούτος έπολέμησεν έμοι έχων την έν Σάρδεσιν άκρόπολιν καὶ έγω αὐτον προσπολεμων ἐποίησα ώστε δόξαι τούτω του προς έμε πολέμου παύσασθαι καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα, τ. μετὰ ταῦτα, ἔφη, δ 'Ορόντα, έστιν δ΄ τι σε ήδίκησα; ἀπεκρίνατο ὅτι οὔ. πάλιν δὲ δ Κύρος ήρώτα, Οὐκοῦν ὕστερον, ώς αὐτὸς σὰ ὁμολογεῖς ούδεν ύπ' έμου άδικούμενος, άποστας είς Μυσούς κακώς έποίεις την έμην χώραν ό τι έδύνω; έφη ό 'Ορόντας. Ουκουν, έφη ὁ Κυρος, ὁπότ' αὖ έγνως την σεαυτοῦ δύναμιν, έλθων έπὶ τὸν τῆς ᾿Αρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι έφησθα καὶ πείσας έμε πιστα πάλιν έδωκάς μοι καὶ έλαβες παρ' ἐμοῦ; καὶ ταῦθ' ὡμολόγει ὁ ᾿Ορόντας. 8. Τί οὖν, έφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερός γέγονας; εἰπόντος δὲ τοῦ 'Ορόντα ὅτι οὐδεν

άδικηθείς, ηρώτησεν ό Κύρος αὐτον, Όμολογείς οὖν περί έμε ἄδικος γεγενήσθαι; η γαρ ανάγκη, έφη ό Όρόντας. έκ τούτου πάλιν ήρώτησεν ὁ Κῦρος, "Ετι οὖν ἂν γένοιο τῶ ἐμῶ ἀδελφῶ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός; ὁ δὲ απεκρίνατο ότι οὐδ' εἰ γενοίμην, ὧ Κῦρε, σοί γ' ἄν ποτε έτι δόξαιμι. 9. προς ταθτα Κθρος εἶπε τοῖς παροθσιν, Ο μεν άνηρ τοιαθτα μεν πεποίηκε, τοιαθτα δε λέγει ύμων δε σὺ πρῶτος, ὁ Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὅ τι σοι δοκεί. Κλέαρχος δε είπε τάδε. Συμβουλεύω έγω τον ἄνδρα τοῦτον έκποδων ποιείσθαι ώς τάχιστα, ώς μηκέτι δέη τοῦτον φυλάττεσθαι, άλλὰ σχολη ή ήμιν τὸ κατὰ τοῦτον είναι τους έθελοντας φίλους τούτους εὐ ποιείν. 10. ταύτη δε τη γνώμη έφη καὶ τοὺς ἄλλους προσθέσθαι. μετὰ ταῦτα κελεύοντος Κύρου έλαβον της ζώνης τον 'Ορόνταν έπὶ θανάτω άπαντες αναστάντες καὶ οἱ συγγενεῖς εἶτα δὲ ἐξῆγον αύτον οίς προσετάχθη. ἐπεὶ δὲ είδον αύτον οίπερ πρόσθεν προσεκύνουν, καὶ τότε προσεκύνησαν, καίπερ εἰδότες ὅτι έπὶ θάνατον ἄγοιτο. 11. ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Αρταπάτου σκηνην εἰσήχθη τοῦ πιστοτάτου τῶν Κύρου σκηπτούχων, μετὰ ταῦτα οὔτε ζῶντα 'Ορόνταν οὔτε τεθνηκότα οὐδεὶς εἶδε πώποτε ούδε όπως απέθανεν ούδεις είδως έλεγεν είκαζον δε άλλοι άλλως τάφος δε ούδεις πώποτε αὐτοῦ εφάνη.

VII. Έντεθθεν έξελαύνει διὰ τῆς Βαβυλωνίας σταθμοῦς τρεῖς παρασάγγας δώδεκα. ἐν δὲ τῷ τρίτῷ σταθμῷ Κῦρος ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ πεδίῳ περὶ μέσας νύκτας · ἐδόκει γὰρ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἕω ήξειν βασιλέα σὺν τῷ στρατεύματι μαχούμενον καὶ ἐκέλευε Κλέαρχον μὲν τοῦ δεξιοῦ κέρως ἡγεῖσθαι, Μένωνα δὲ τὸν Θετταλὸν τοῦ εὐωνύμου, αὐτὸς δὲ τοὺς ἑαυτοῦ διέταξε. 2. μετὰ δὲ τὴν ἐξέτασιν ἄμα τῆ ἐπιούση ἡμέρα ἡκοντες αὐτόμολοι παρὰ μεγάλου βασιλέως ἀπήγγελλον

Κύρω περὶ τῆς βασιλέως στρατιᾶς. Κῦρος δὲ συγκαλέσας τους στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ελλήνων συνεβουλεύετό τε πως αν την μάχην ποιοίτο και αυτος παρήνει θαρρύνων τοιάδε. 3. 3Ω άνδρες "Ελληνες, οὐκ ἀνθρώπων άπορων βαρβάρων συμμάχους ύμας άγω, άλλα νομίζων άμείνους καὶ κρείττους πολλών βαρβάρων ύμᾶς είναι, διὰ τοῦτο προσέλαβον. ὅπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ης κέκτησθε καὶ ης ύμας έγω εὐδαιμονίζω. εὐ γαρ ίστε ότι την έλευθερίαν έλοίμην αν άνθ' ων έχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων. 4. ὅπως δὲ καὶ εἰδῆτε εἰς οἷον έρχεσθε άγωνα, ύμας είδως διδάξω. το μεν γάρ πληθος πολύ, καὶ κραυγή πολλή ἐπίασιν· αν δὲ ταῦτα ἀνάσχησθε, τάλλα καὶ αἰσχύνεσθαί μοι δοκῶ οίους ἡμῖν γνώσεσθε τους έν τη χώρα όντας άνθρώπους. ύμῶν δὲ ἀνδρῶν όντων καὶ εὐτόλμων γενομένων, έγω ύμων τον μεν οἴκαδε Βουλόμενον απιέναι τοις οίκοι ζηλωτον ποιήσω απελθείν, πολλούς δε οίμαι ποιήσειν τὰ παρ' έμοὶ έλέσθαι ἀντὶ τῶν οίκοι. 5. ἐνταῦθα Γαυλίτης παρων φυγάς Σάμιος, πιστος δε Κύρω, εἶπε, Καὶ μὴν, ὧ Κῦρε, λέγουσί τινες ὅτι πολλὰ ύπισχνεί νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτφ είναι τοῦ κινδύνου προσιόντος. αν δε εθ γενηταί τι, οθ μεμνήσεσθαί σε φασιν. ένιοι δε ούδ' εἰ μεμνηό τε καὶ βούλοιο, δύνασθαι αν άποδούναι όσα ύπισχνεί. 6. ακούσας ταῦτα ἔλεξεν ὁ Κῦρος, 'Αλλ' ἔστι μεν ήμιν, ὦ ἄνδρες, ἡ ἀρχὴ ἡ πατρώα πρὸς μεν μεσημβρίαν μέχρι οὖ διὰ καῦμα οὐ δύνανται οἰκεῖν ἄνθρωποι, προς δε άρκτου μέχρι οδ δια χειμώνα τα δ' έν μέσφ τούτων πάντα σατραπεύουσιν οἱ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ φίλοι. 7. ἢν δ' ἡμεῖς νικήσωμεν, ἡμᾶς δεῖ τοὺς ἡμετέρους φίλους τούτων έγκρατείς ποιήσαι. ώστε ου τουτο δέδοικα μη ούκ έχω ό τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἂν εὖ γένηται, ἀλλὰ μὴ ούκ έχω ίκανους οίς δω. ύμων δε των Έλλήνων καὶ στέφανον εκάστω χρυσούν δώσω. 8. οί δε ταύτα ακούσαντες αὐτοί τε ησαν πολύ προθυμότεροι καὶ τοῖς ἄλλοις έξήγγελλον. εἰσήεσαν δε παρ' αὐτον οί τε στρατηγοί καὶ τών άλλων Έλλήνων τινές, άξιούντες είδεναι τί σφίσιν έσται εαν κρατήσωσιν. ὁ δε εμπιμπλας απάντων την γνώμην απέπεμπε. 9. παρεκελεύοντο δε αυτώ πάντες όσοιπερ διελέγοντο μη μάχεσθαι, άλλ' όπισθεν έαυτῶν τάττεσθαι. έν δὲ τῷ καιρῷ τούτῳ Κλέαρχος ὧδέ πως ἤρετο τον Κῦρον. Οίει γάρ σοι μαχείσθαι, & Κύρε, τον άδελφόν; Νη Δί', έφη ὁ Κύρος, εἴπερ γε Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος έστι παῖς έμος δε άδελφος, ούκ άμαχει ταῦτ' έγω λήψομαι. 10. ένταθα δη έν τη εξοπλισία αριθμός έγένετο των μεν Έλλήνων άσπὶς μυρία καὶ τετρακοσία, πελτασταὶ δὲ δισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι, τῶν δὲ μετὰ Κύρου βαρβάρων δέκα μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφορα άμφὶ τὰ εἴκοσι. 11. τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι έκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφόρα διακόσια. άλλοι δε ήσαν έξακισχίλιοι ίππεις, ὧν 'Αρταγέρσης ήρχεν ούτοι δ' αὖ προ αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν. 12. τοῦ δὲ βασιλέως στρατεύματος ήσαν ἄρχοντες καὶ στρατηγοί καὶ ήγεμόνες τέτταρες, τριάκοντα μυριάδων έκαστος, 'Αβροκόμας, Τισσαφέρνης, Γωβρύας, 'Αρβάκης. τούτων δε παρεγένοντο εν τη μάχη ενενήκοντα μυριάδες καὶ άρματα δρεπανηφόρα έκατον καὶ πεντήκουτα· 'Αβροκόμας δε ύστερησε της μάχης ήμεραις πέντε, έκ Φοινίκης έλαύνων. 13. ταῦτα δὲ ήγγελλον πρὸς Κῦρον οί αὐτομολήσαντες ἐκ τῶν πολεμίων παρὰ μεγάλου βασιλέως προ της μάχης, καὶ μετὰ την μάχην οὶ ύστερον ἐλήφθησαν των πολεμίων ταὐτὰ ήγγελλον. 14. ἐντεῦθεν δὲ Κύρος έξελαύνει σταθμον ένα παρασάγγας τρείς συντεταγμένω τώ στρατεύματι παντί και τώ Ελληνικώ και τώ βαρβαρικώ · ὤετο γὰρ ταύτη τῆ ἡμέρα μαχείσθαι βασιλέα ·

κατὰ γὰρ μέσον τὸν σταθμὸν τοῦτον τάφρος ην ορυκτη βαθεία, το μεν εύρος οργυιαί πέντε, το δε βάθος οργυιαί τρείς. 15. παρετέτατο δε ή τάφρος ἄνω διὰ τοῦ πεδίου ἐπὶ δώδεκα παρασάγγας μέχρι τοῦ Μηδίας τείχους. ἔνθα αἰ διώρυχες, ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ ρέουσαι εἰσὶ δὲ τέτταρες, το μεν εύρος πλεθριαίαι, βαθείαι δε ισχυρώς, καὶ πλοία πλεί έν αὐταίς σιταγωγά · εἰσβάλλουσι δὲ εἰς τὸν Ευφράτην, διαλείπουσι δ' έκάστη παρασάγγην, γέφυραι δ' ἔπεισιν. ἦν δὲ παρὰ τὸν Εὐφράτην πάροδος στενὴ μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς τάφρου ὡς εἴκοσι ποδῶν τὸ εὖρος. 16. ταύτην δε την τάφρον βασιλεύς ποιεί μέγας άντι έρύματος, επειδή πυνθάνεται Κύρον προσελαύνοντα. ταύτην δη την πάροδον Κυρός τε καὶ ή στρατια παρήλθε καὶ έγένοντο είσω της τάφρου. 17. ταύτη μεν οὖν τη ήμερα οὐκ έμαχέσατο βασιλεύς, άλλ' ύποχωρούντων φανερά ήσαν καὶ ίππων καὶ ἀνθρώπων ἴχνη πολλά. 18. ἐνταῦθα Κῦρος Σιλανον καλέσας του 'Αμβρακιώτην μάντιν έδωκεν αυτώ δαρεικούς τρισχιλίους, ότι τη ένδεκάτη ἀπ' έκείνης ήμέρα θυόμενος εἶπεν αὐτῷ ὅτι βασιλεὺς οὐ μαχεῖται δέκα ἡμερων, Κύρος δ' εἶπεν, Οὐκ ἄρα ἔτι μαχείται, εἰ ἐν ταύταις ου μαχείται ταίς ήμεραις · εαν δ' αληθεύσης, υπισχνουμαί σοι δέκα τάλαντα. τοῦτο τὸ χρυσίον τότε ἀπέδωκεν, ἐπεὶ παρηλθον αί δέκα ημέραι. 19. ἐπεὶ δ' ἐπὶ τῆ τάφρω οὐκ έκώλυε βασιλεύς το Κύρου στράτευμα διαβαίνειν, έδοξε καὶ Κύρω καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι· ώστε τῆ ύστεραία Κυρος επορεύετο ημελημένως μάλλον. 20. τη δε τρίτη ἐπί τε τοῦ ἄρματος καθήμενος την πορείαν ἐποιείτο καὶ ὀλίγους ἐν τάξει ἔχων προ αύτοῦ, τὸ δὲ πολὺ αὐτῷ ανατεταραγμένον έπορεύετο καὶ τῶν ὅπλων τοῖς στρατιώταις πολλά έπὶ άμαξῶν ἤγετο καὶ ὑποζυγίων.

VIII. Καὶ ήδη τε ην άμφὶ άγορὰν πλήθουσαν καὶ πλη-

XEN.

σίον ην ο σταθμος ένθα έμελλε καταλύειν, ηνίκα Πατηγύας ανηρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ανα κράτος ίδρουντι τῷ ίππω, καὶ εὐθὺς πᾶσιν οἶς ἐνετύγχανεν έβόα καὶ βαρβαρικώς καὶ έλληνικώς ὅτι βασιλεύς σύν στρατεύματι πολλώ προσέρχεται ώς είς μάχην παρεσκευασμένος. 2. ένθα δη πολύς τάραχος έγένετο αὐτίκα γὰρ έδόκουν οί "Ελληνες καὶ πάντες δὲ ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσείσθαι . 3. Κυρός τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τον θώρακα ενέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὰς χείρας έλαβε, τοίς τε άλλοις πασι παρήγγελλεν έξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν έαυτοῦ τάξιν ἕκαστον. 4. ἔνθα δη σύν πολλή σπουδή καθίσταντο, Κλέαρχος μεν τα δεξια τοῦ κέρατος έχων προς τῷ Εὐφράτη ποταμῷ, Πρόξενος δὲ έχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ καὶ τὸ στράτευμα το ευώνυμον κέρας έσχε του Έλληνικου. 5. του δε βαρβαρικοῦ ἱππεῖς μεν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον έστησαν έν τώ δεξιώ και το Ελληνικον πελταστικον, έν δὲ τῷ εὐωνύμω Αριαίος τε ὁ Κύρου ὕπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν. 6. Κύρος δε καὶ οἱ ἱππεῖς τούτου ὅσον έξακόσιοι ώπλισμένοι θώραξι μεν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλην Κύρου Κύρος δε ψιλην έχων την κεφαλήν είς την μάχην καθίστατο. 7. οί δ' ίπποι πάντες οί μετά Κύρου είχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια. είχον δε καὶ μαχαίρας οἱ ἱππεῖς Ελληνικάς. 8. καὶ ήδη τε ην μέσον ημέρας καὶ οὖπω καταφανεῖς ησαν οἱ πολέμιοι. ήνίκα δε δείλη εγίγνετο, εφάνη κονιορτός ώσπερ νεφέλη λευκή, χρόνω δε συχνώ ύστερον ώσπερ μελανία τις έν τώ πεδίω ἐπὶ πολύ. ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δη καὶ χαλκός τις ήστραπτε καὶ αί λόγχαι καὶ αί τάξεις καταφανείς εγίγνοντο. 9. καὶ ἦσαν ἱππεῖς μεν λευκοθώρακες ἐπὶ του ευωνύμου των πολεμίων Τισσαφέρνης έλέγετο τούτων

άρχειν· έχόμενοι δε τούτων γερροφόροι, έχόμενοι δε όπλιται συν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν Αιγύπτιοι δ' οὖτοι ἐλέγοντο είναι· ἄλλοι δ' ίππεις, ἄλλοι τοξόται. πάντες δ' οὖτοι κατὰ ἔθνη ἐν πλαισίω πλήρει ἀνθρώπων ἕκαστον τὸ έθνος επορεύετο. 10. προ δε αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνον ἀπ' ἀλλήλων τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ύπο τοις δίφροις είς γην βλέποντα, ώς διακόπτειν ότω έντυγχάνοιεν. ή δε γνώμη ήν ώς είς τὰς τάξεις των Έλλήνων έλωντα καὶ διακόψοντα. 11. δ μέντοι Κύρος εἶπεν ὅτε καλέσας παρεκελεύετο τοις Έλλησι την κραυγήν των βαρβάρων ἀνέχεσθαι, έψεύσθη τοῦτο οὐ γὰρ κραυγή ἀλλὰ σιγή ώς ανυστον και ήσυχή έν ίσφ και βραδέως προσήεσαν. 12. καὶ ἐν τούτφ Κύρος παρελαύνων αὐτος σὺν Πίγρητι τῷ έρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα άγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεύς είη · καν τουτ', έφη, νικωμεν, πάνθ' ήμιν πεποίηται. 13. όρων δε ό Κλέαρχος το μέσον στίφος καὶ ἀκούων Κύρου έξω όντα του Ελληνικού εύωνύμου βασιλέα τοσούτον γαρ πλήθει περιην βασιλεύς ώστε μέσον το έαυτου έχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου έξω ἢν ἀλλ' όμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ήθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μη κυκλωθείη έκατέρωθεν, τώ δε Κύρω άπεκρίνατο ότι αὐτῶ μέλοι όπως καλῶς έχοι. 14. καὶ ἐν τούτω τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα όμαλῶς προήει, τὸ δὲ Ἑλληνικον ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον συνετάττετο ἐκ τῶν έτι προσιόντων. καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ προς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο έκατέρωσε ἀποβλέπων είς τε τους πολεμίους καὶ τους φίλους. 15. ἰδων δε αὐτον ἀπο τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ήρετο εί τι παραγγέλλοι· ό δ' έπιστήσας είπε καὶ λέγειν ἐκέλευσε πᾶσιν ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. 16. ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ιόντος, και ήρετο τίς ο θόρυβος είη. ο δε Κλέαρχος είπεν ότι το σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ήδη. καὶ δς έθαύμασε τίς παραγγέλλει καὶ ήρετο ο τι είη το σύνθημα. ο δ' απεκρίνατο, ΖΕΥΣ ΣΩΤΗΡ ΚΑΙ ΝΙΚΗ. 17. ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας ' Αλλα δέχομαί τε, έφη, καὶ τοῦτο ἔστω. ταῦτα δ' εἰπων είς την έαυτοῦ χώραν ἀπήλαυνε· καὶ οὐκέτι τρία ἡ τέτταρα στάδια διειχέτην τω φάλαγγε ἀπ' άλλήλων ήνίκα ἐπαιάνιζόν τε οι Ελληνες και προήρχοντο αντίοι ιέναι τοις πολεμίοις. 18. ως δε πορευομένων εξεκύμαινε τι της φάλαγγος, τὸ ἐπιλειπόμενον ἤρξατο δρόμω θεῖν καὶ ἄμα ἐφθέγξαντο πάντες οδόνπερ τῷ Ἐνυαλίω ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. λέγουσι δέ τινες ώς καὶ ταις ἀσπίσι προς τὰ δόρατα ἐδούπησαν, φόβον ποιούντες τοις ίπποις. 19. πριν δε τόξευμα έξικνείσθαι, εκκλίνουσιν οί βάρβαροι καὶ φεύγουσι. καὶ ένταῦθα δη εδίωκον μεν κατά κράτος οί Έλληνες, εβόων δε άλλήλοις μη θείν δρόμω άλλ' έν τάξει έπεσθαι. 20. τὰ δ' άρματα εφέροντο τὰ μεν δί αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ελλήνων κενὰ ἡνιόχων. οἱ δ' ἐπεὶ προίδοιεν, διίσταντο . ἔστι δ' όστις καὶ κατελήφθη ώσπερ εν ίπποδρόμω έκπλαγείς καὶ οὐδεν μέντοι οὐδε τοῦτον παθείν έφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ελλήνων ἐν ταύτη τῆ μάχη έπαθεν ούδεις ούδεν, πλην έπι τω εὐωνύμω τοξευθηναί τις έλέγετο. 21. Κύρος δ' όρων τους "Ελληνας νικώντας το καθ' αύτους καὶ διώκοντας, ήδόμενος καὶ προσκυνούμενος ήδη ώς βασιλεύς ύπο των αμφ' αυτον, ουδ' ως έξηχθη διώκειν, άλλα συνεσπειραμένην έχων την των συν έαυτω έξακοσίων ίππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο ό τι ποιήσει βασιλεύς. καὶ γὰρ ήδει αὐτον ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. 22. καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον

έχοντες τὸ αύτῶν ἡγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτω είναι, ην ή ή ίσχυς αὐτων έκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγείλαι χρήζοιεν, ημίσει αν χρόνω αισθάνεσθαι το στράτευμα. 23. καὶ βασιλεύς δη τότε μέσον έχων της αύτοῦ στρατιᾶς όμως έξω έγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοίς αὐτοῦ τεταγμένοις έμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ώς εἰς κύκλωσιν. 24. ένθα δη Κύρος δείσας μη όπισθεν γενόμενος κατακόψη το Ελληνικον ελαύνει αντίος καὶ εμβαλών σύν τοις έξακοσίοις νικά τους προ βασιλέως τεταγμένους και είς φυγην έτρεψε τους έξακισχιλίους, και αποκτείναι λέγεται αυτὸς τῆ ἐαυτοῦ χειρὶ ᾿Αρταγέρσην τὸν ἄρχοντα αὐτῶν. 25. ὡς δ' ή τροπη έγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου έξακόσιοι εἰς το διώκειν δρμήσαντες, πλην πάνυ ολίγοι άμφ' αὐτον κατελείφθησαν, σχεδον οί όμοτράπεζοι καλούμενοι. 26. σύν τούτοις δὲ ὢν καθορά βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στίφος καὶ εὐθὺς οὐκ ἡνέσχετο, ἀλλ' εἰπων Τον ἄνδρα ὁρῶ, ἵετο ἐπ' αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ώς φησι Κτησίας ὁ ἰατρὸς καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραθμά φησι. 27. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμον βιαίως και ένταθθα μαχόμενοι και βασιλεύς και Κύρος καὶ οἱ ἀμφ' αὐτοὺς ὑπὲρ έκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον Κτησίας λέγει παρ' ἐκείνω γὰρ ἦν Κύρος δε αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτω οἱ ἄριστοι των περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ. 28. 'Αρταπάτης δ' ὁ πιστότατος αὐτῷ τῶν σκηπτούχων θεράπων λέγεται, ἐπειδὴ πεπτωκότα είδε Κύρον, καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἵππου περιπεσείν αὐτῷ. 29. καὶ οἱ μέν φασι βασιλέα κελεῦσαί τινα ἐπισφάξαι αὐτον Κύρω, οἱ δ' ἐαυτον ἐπισφάξασθαι σπασάμενον τον άκινάκην είχε γὰρ χρυσοῦν καὶ στρεπτον δ' ἐφόρει καὶ ψέλια καὶ τἄλλα ώσπερ οἱ ἄριστοι Περσῶν· ἐτετίμητο γὰρ ύπο Κύρου δι' ευνοιάν τε και πιστότητα.

ΙΧ. Κύρος μεν ούν ούτως ετελεύτησεν, ανηρ ων Περσων των μετά Κύρον τον άρχαιον γενομένων βασιλικώτατός τε καὶ ἄρχειν ἀξιώτατος, ώς παρὰ πάντων ὁμολογείται τῶν Κύρου δοκούντων έν πείρα γενέσθαι. 2. πρώτον μεν γάρ έτι παίς ὢν, ὅτ' ἐπαιδεύετο καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ καὶ σὺν τοῖς άλλοις παισί, πάντων πάντα κράτιστος ένομίζετο. 3. πάντες γαρ οί των αρίστων Περσών παίδες έπὶ ταίς βασιλέως θύραις παιδεύονται ένθα πολλήν μεν σωφροσύνην καταμάθοι ἄν τις, αισχρον δ' ούδεν ούτ' ακούσαι ούτ' ίδειν έστι. 4. θεώνται δ' οἱ παίδες καὶ τιμωμένους ὑπο βασιλέως καὶ ακούουσι, καὶ ἄλλους ατιμαζομένους. ώστε εὐθὺς παίδες όντες μανθάνουσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι. 5. ἔνθα Κῦρος αίδημονέστατος μεν πρώτον των ήλικιωτων εδόκει είναι, τοίς τε πρεσβυτέροις καὶ τῶν ἑαυτοῦ ὑποδεεστέρων μᾶλλον πείθεσθαι, έπειτα δε φιλιππότατος καὶ τοῖς ἵπποις ἄριστα χρησθαι· έκρινον δ' αὐτον καὶ τῶν εἰς τον πόλεμον έργων, τοξικής τε καὶ ἀκοντίσεως, φιλομαθέστατον εἶναι καὶ μελετηρότατον. 6. έπεὶ δὲ τῆ ἡλικία ἔπρεπε, καὶ φιλοθηρότατος ην καὶ πρὸς τὰ θηρία μέντοι φιλοκινδυνότατος. καὶ ἄρκτον ποτε έπιφερομένην οὐκ ἔτρεσεν, ἀλλὰ συμπεσων κατεσπάσθη ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ τὰ μὲν ἔπαθεν, ὧν καὶ τὰς ἀτειλὰς είχε, τέλος δε κατέκανε καὶ τον πρώτον μέντοι βοηθήσαντα πολλοίς μακαριστον ἐποίησεν. 7. ἐπεὶ δὲ κατεπέμφθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς σατράπης Λυδίας τε καὶ Φρυγίας της μεγάλης καὶ Καππαδοκίας, στρατηγός δὲ καὶ πάντων ἀπεδείχθη οἷς καθήκει είς Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζεσθαι, πρῶτον μεν ἐπέδειξεν αύτον ότι περί πλείστου ποιοίτο, εί τω σπείσαιτο καὶ εἴ τω συνθοῖτο καὶ εἴ τω ὑπόσχοιτό τι, μηδεν ψεύδεσθαι. 8. καὶ γὰρ οὖν ἐπίστευον μὲν αὐτῷ αἱ πόλεις ἐπιτρεπόμεναι, επίστευον δ' οἱ ἄνδρες καὶ εἴ τις πολέμιος έγένετο, σπεισαμένου Κύρου επίστευε μηδεν αν παρά τας

σπονδάς παθείν. 9. τοιγαρούν έπει Τισσαφέρνει έπολέμησε, πάσαι αἱ πόλεις έκοῦσαι Κῦρον είλοντο ἀντὶ Τισσαφέρνους πλην Μιλησίων οὖτοι δὲ, ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προέσθαι, έφοβοῦντο αὐτόν. 10. καὶ γὰρ ἔργω έπεδείκυυτο καὶ έλεγεν ὅτι οὐκ ἄν ποτε προοῖτο, ἐπεὶ ἄπαξ φίλος αὐτοῖς ἐγένετο, οὐδ' εἰ ἔτι μὲν μείους γένοιντο ἔτι δὲ κάκιον πράξειαν. 11. φανερος δ' ην καὶ, εί τίς τι αγαθον η κακον ποιήσειεν αύτον, νικάν πειρώμενος καὶ εύχην δέ τινες αὐτοῦ ἐξέφερον ώς εύχοιτο τοσοῦτον χρόνον ζην ἔστε νικώη καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς ποιοῦντας ἀλεξόμενος. 12. καὶ γὰρ οὖν πλεῖστοι δὴ αὐτῷ ένί γε ἀνδρὶ τῶν ἐφ΄ ήμῶν ἐπεθύμησαν καὶ χρήματα καὶ πόλεις καὶ τὰ ἑαυτῶν σώματα προέσθαι. 13. οὐ μεν δη οὐδε τοῦτ' ἄν τις εἴποι ώς τους κακούργους καὶ ἀδίκους εία καταγελάν, ἀλλ' ἀφειδέστατα πάντων έτιμωρείτο. πολλάκις δ' ην ίδείν παρά τας στειβομένας όδους καὶ ποδών καὶ χειρών καὶ όφθαλμών στερομένους ανθρώπους ωστ' έν τη Κύρου αρχη έγενετο καὶ Έλληνι καὶ βαρβάρω μηδεν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι όποι τις ήθελεν, έχοντι ό τι προχωροίη. 14. τούς γε μέντοι άγαθους είς πόλεμον ώμολόγητο διαφερόντως τιμάν. καὶ πρώτον μὲν ἢν αὐτῷ πόλεμος πρὸς Πισίδας καὶ Μυσούς στρατευόμενος οὖν καὶ αὐτὸς εἰς ταύτας τὰς χώρας οθς έωρα έθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἄρχοντας ἐποίει ης κατεστρέφετο χώρας, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλοις δώροις ἐτίμα· 15. ώστε φαίνεσθαι τους μεν άγαθους εύδαιμονεστάτους, τους δε κακούς δούλους τούτων άξιουσθαι είναι. τοιγαρούν πολλη ην άφθονία αὐτῷ τῶν ἐθελόντων κινδυνεύειν, ὅπου τις οἴοιτο Κῦρον αἰσθήσεσθαι. 16. εἴς γε μὴν δικαιοσύνην εί τις αυτώ φανερος γένοιτο επιδείκνυσθαι βουλόμενος, περί παυτος εποιείτο τούτους πλουσιωτέρους ποιείν των έκ τοῦ ἀδίκου φιλοκερδούντων. 17. και γὰρ οὖν ἄλλα τε

πολλά δικαίως αὐτῷ διεχειρίζετο καὶ στρατεύματι άληθινῷ έχρήσατο. καὶ γὰρ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ οὐ χρημάτων ένεκα προς έκείνου έπλευσαν, άλλ' έπεὶ έγνωσαν κερδαλεώτερον είναι Κύρω καλώς πειθαρχείν ή το κατά μήνα κέρδος. 18. άλλα μην εί τίς γε τι αυτώ προστάξαντι καλώς ύπηρετήσειεν, οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον εἴασε τὴν προθυμίαν. τοιγαρούν κράτιστοι δη ύπηρέται παντός έργου Κύρφ έλέχθησαν γενέσθαι. 19. εί δέ τινα όρωη δεινον όντα οίκονόμον έκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ης ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιούντα, οὐδένα αν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' αεί πλείω προσεδίδου. ώστε και ήδέως επόνουν και θαρραλέως έκτωντο καὶ δ έπέπατο αὖ τις ήκιστα Κῦρον ἔκρυπτεν. ού γαρ φθονών τοις φανερώς πλουτούσιν έφαίνετο, άλλα πειρώμενος χρησθαι τοίς τῶν ἀποκρυπτομένων χρήμασι. 20. φίλους γε μην όσους ποιήσαιτο καὶ εὖνους γνοίη ὄντας καὶ ίκανοὺς κρίνειε συνεργοὺς εἶναι ὅ τι τυγχάνοι βουλόμενος κατεργάζεσθαι, όμολογείται προς πάντων κράτιστος δη γενέσθαι θεραπεύειν. 21. καὶ γὰρ αὐτὸ τοῦτο οὖπερ αύτος ένεκα φίλων ώετο δείσθαι, ώς συνεργούς έχοι, καὶ αύτος έπειρατο συνεργός τοις φίλοις κράτιστος είναι τούτου ότου έκαστον αἰσθάνοιτο ἐπιθυμοῦντα. 22. δῶρα δὲ πλεῖστα μεν οίμαι είς γε ων άνηρ ελάμβανε δια πολλά · ταῦτα δε πάντων δη μάλιστα τοις φίλοις διεδίδου, προς τους τρόπους έκαστου σκοπῶν καὶ ὅτου μάλιστα ὁρώη ἕκαστον δεόμενον. 23. καὶ όσα τῷ σώματι αὐτοῦ κόσμον πέμποι τις ἢ ὡς εἰς πόλεμον η ώς είς καλλωπισμού, και περί τούτων λέγειν αὐτον ἔφασαν ὅτι το μεν εαυτοῦ σῶμα οὐκ ἂν δύναιτο τούτοις πασι κοσμηθήναι, φίλους δε καλώς κεκοσμημένους μέγιστον κόσμον ανδρί νομίζοι. 24. καὶ τὸ μὲν τὰ μεγάλα νικάν τους φίλους εὖ ποιούντα οὐδὲν θαυμαστον, ἐπειδή γε καὶ δυνατώτερος ήν το δὲ τῆ ἐπιμελεία περιείναι τῶν φίλων

καὶ τῷ προθυμεῖσθαι χαρίζεσθαι, ταῦτα ἔμοιγε μᾶλλον δοκεί άγαστὰ είναι. 25. Κύρος γὰρ ἔπεμπε βίκους οίνου ήμιδεείς πολλάκις όπότε πάνυ ήδυν λάβοι, λέγων ὅτι οὖπω δη πολλοῦ χρόνου τούτου ήδίονι οἴνω ἐπιτύχοι· τοῦτον οὖν σοί έπεμψε καὶ δείταί σου τήμερον τοῦτον έκπιείν σὺν οίς μάλιστα φιλείς. 26. πολλάκις δὲ χῆνας ἡμιβρώτους ἔπεμπε καὶ ἄρτων ἡμίσεα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιλέγειν κελεύων τὸν φέροντα, Τούτοις ήσθη Κύρος · βούλεται οὖν καὶ σὲ τούτων γεύσασθαι. 27. όπου δε χιλος σπάνιος πάνυ είη, αυτος δ' έδύνατο παρασκευάσασθαι διὰ τὸ πολλοὺς ἔχειν ὑπηρέτας καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν, διαπέμπων ἐκέλευε τοὺς φίλους τοῖς τὰ έαυτῶν σώματα ἄγουσιν ἵπποις ἐμβάλλειν τοῦτον τὸν χιλον, ώς μη πεινώντες τους έαυτου φίλους άγωσιν. 28. εί δε δή ποτε πορεύοιτο καὶ πλείστοι μέλλοιεν όψεσθαι, προσκαλών τους φίλους έσπουδαιολογείτο, ώς δηλοίη ους τιμά. ώστε έγωγε έξ ων ακούω ούδενα κρίνω ύπο πλειόνων πεφιλησθαι οὖτε Ελλήνων οὖτε βαρβάρων. 29. τεκμήριον δὲ τούτου καὶ τόδε. παρὰ μεν Κύρου δούλου όντος οὐδεὶς ἀπήει πρὸς βασιλέα, πλην 'Ορόντας ἐπεχείρησε καὶ οὖτος δη δι φετο πιστόν οί είναι ταχύ αὐτον εύρε Κύρφ φιλαίτερον ή έαυτώ παρά δε βασιλέως πολλοί προς Κυρον απήλθον, έπειδη πολέμιοι άλλήλοις έγένοντο, καὶ οὖτοι μέντοι οἱ μάλιστα ύπ' αὐτοῦ ἀγαπώμενοι, νομίζοντες παρὰ Κύρφ όντες αγαθοί αξιωτέρας αν τιμής τυγχάνειν ή παρα βασιλεί. 30. μέγα δὲ τεκμήριον καὶ τὸ ἐν τῆ τελευτῆ τοῦ βίου αὐτῷ γενόμενον ότι καὶ αὐτὸς ἢν ἀγαθὸς καὶ κρίνειν ὀρθῶς ἐδύνατο τους πιστους καὶ εύνους καὶ βεβαίους. 31. ἀποθνήσκοντος γαρ αυτού πάντες οί παρ' αυτον φίλοι καὶ συντράπεζοι ἀπέθανον μαχόμενοι ὑπερ Κύρου πλην 'Αριαίου. ούτος δὲ τεταγμένος ἐτύγχανεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοῦ ἱππικοῦ ἄρχων : ώς δ' ἤσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὖ ἡγεῖτο.

Χ. Ἐνταθθα δη Κύρου ἀποτέμνεται ή κεφαλη καὶ ή χειρ ή δεξιά. βασιλεύς δε και οί συν αυτώ διώκων είσπίπτει είς το Κύρειον στρατόπεδον καὶ οί μεν μετά 'Αριαίου οὐκέτι ίστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αύτῶν στρατοπέδου είς τον σταθμον ένθεν ώρμηντο · τέτταρες δ' ελέγοντο παρασάγγαι είναι της όδου. 2. βασιλεύς δε καὶ οί σύν αὐτῷ τά τε ἄλλα πολλὰ διαρπάζουσι, καὶ τὴν Φωκαΐδα τὴν Κύρου παλλακίδα την σοφην και καλην λεγομένην είναι λαμβάνει. 3. ή δε Μιλησία ή νεωτέρα ληφθείσα ύπο των άμφὶ βασιλέα ἐκφεύγει γυμνη προς των Ελλήνων οὶ ἔτυχον έν τοις σκευοφόροις όπλα έχοντες, και αντιταχθέντες πολλούς μεν των άρπαζόντων ἀπέκτειναν, οί δε καὶ αὐτων ἀπέθανον οὐ μὴν ἔφυγόν γε, ἀλλὰ καὶ ταύτην ἔσωσαν καὶ άλλα όπόσα έντος αὐτῶν καὶ χρήματα καὶ ἄνθρωποι έγένοντο πάντα έσωσαν. 4. ένταθθα διέσχον άλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ελληνες ώς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τους καθ' αυτους ώς πάντας νικώντες, οί δ' άρπάζοντες ώς ήδη πάντες νικώντες. 5. έπεὶ δ' ήσθοντο οἱ μεν Ελληνες ότι βασιλεύς σύν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεύς δ' αὖ ήκουσε Τισσαφέρνους ὅτι οἱ Ελληνες νικῶεν το καθ' αύτους και είς το πρόσθεν δίχονται διώκοντες, ένταθθα δη βασιλεύς μεν άθροίζει τε τους έαυτου και συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γαρ ην, εἰ πέμποιέν τινας η πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες. 6. ἐν τούτω καὶ βασιλεύς δήλος ην προσιων πάλιν ως έδόκει ὅπισθεν. καὶ οἱ μὲν Ελληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ώς ταύτη προσιόντος και δεξόμενοι, ο δε βασιλεύς ταύτη μεν ούκ ήγεν, ή δε παρηλθεν έξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος ταύτη καὶ ἀπήγαγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῆ μάχη κατὰ τοὺς Ελληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τους συν αὐτώ. 7. ὁ γὰρ Τισσαφέρ-

νης έν τη πρώτη συνόδω οὐκ έφυγεν, άλλα διήλασε παρά τον ποταμον κατά τους Ελληνας πελταστάς διελαύνων δε κατέκανε μεν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ελληνες ἔπαιον καὶ καὶ ηκόντιζον αὐτούς · Ἐπισθένης δὲ ᾿Αμφιπολίτης ηργε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. 8. ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης ώς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ αναστρέφει, είς δε το στρατόπεδον αφικόμενος το των Έλλήνων έκει συντυγχάνει βασιλεί, και όμου δη πάλιν συνταξάμενοι επορεύοντο. 9. επεί δ' ήσαν κατά το εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ελληνες μη προσάγοιεν προς το κέρας και περιπτύξαντες άμφοτέρωθεν αυτούς κατακόψειαν καὶ εδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν το κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν. 10. ἐν ις δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δη βασιλεύς παραμειψάμενος είς το αὐτο σχήμα κατέστησεν αντίαν την φάλαγγα ώσπερ το πρώτον μαχούμενος συνήει. ώς δε είδον οί Ελληνες έγγύς τε όντας καὶ παρατεταγμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπήεσαν πολὺ ἔτι προθυμότερου ή το πρόσθεν. 11. οί δ' αὐ βάρβαροι οὐκ έδέχοντο, άλλ' έκ πλείονος ή το πρόσθεν έφευγον οί δ' έπεδίωκον μέχρι κώμης τινός. 12. ένταθθα δ' έστησαν οί Έλληνες · ύπερ γὰρ της κώμης γήλοφος ην, εφ' ου άνεστράφησαν οι άμφι βασιλέα, πεζοι μεν οὐκέτι, των δε ίππέων ό λόφος ένεπλήσθη, ώστε τὸ ποιούμενον μη γιγνώσκειν. καὶ τὸ βασίλειον σημείον ὁρᾶν ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν έπὶ πέλτη ἐπὶ ξύλου ἀνατεταμένον. 13. ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ελληνες, λείπουσι δη καὶ τον λόφον οἱ ίππεις ου μην έτι εθρόοι άλλ' άλλοι άλλοθεν έψιλουτο δ' ὁ λόφος τῶν ἱππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. 14. ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ύπ' αυτον στήσας το στράτευμα πέμπει Λύκιον τον Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τον λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ

ύπερ τοῦ λόφου τί έστιν ἀπαγγείλαι. 15. καὶ ὁ Λύκιος ήλασέ τε καὶ ἰδων ἀπαγγέλλει ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. σχεδον δ' ότε ταῦτα ην καὶ ήλιος εδύετο. 16. ενταῦθα δ' έστησαν οι Έλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα ἀνεπαύοντο καὶ άμα μεν εθαύμαζον ότι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' άλλος άπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρείη· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, άλλ' είκαζον η διώκοντα οίχεσθαι η καταληψόμενόν τι προεληλακέναι 17. και αυτοί εβουλεύοντο εί αυτού μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. έδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι καὶ ἀφικνοῦνται ἀμφὶ δορπηστον επί τὰς σκηνάς. 18. ταύτης μεν της ήμερας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημάτων τὰ πλείστα διηρπασμένα καὶ εί τι σιτίον ἡ ποτον ην, καὶ τὰς άμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οίνου, ὰς παρεσκευάσατο Κύρος ίνα, εί ποτε σφοδρά το στράτευμα λάβοι ένδεια, διαδοίη τοις "Ελλησιν ήσαν δ' αυται τετρακόσιαι ώς ελέγοντο άμαξαι καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. 19. ώστε άδειπνοι ήσαν οι πλείστοι των Ελλήνων ήσαν δε καὶ ἀνάριστοι πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα προς ἄριστον βασιλεύς έφάνη. ταύτην μεν οὖν την νύκτα ούτω διεγένοντο.

BOOK SECOND.

Ι. 'Ως μεν οὖν ἠθροίσθη Κύρω το Έλληνικον ὅτε ἐπὶ τον ἀδελφον ᾿Αρταξέρξην ἐστρατεύετο, καὶ ὅσα ἐν τῷ ἀνόδω ἐπράχθη καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο καὶ ὡς Κῦρος ἐτελεύτησε καὶ ὡς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐλθόντες οἱ Ἑλληνες ἐκοιμήθησαν οἰόμενοι τὰ πάντα νικᾶν καὶ Κῦρον ζῆν, ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγω δεδήλωται. 2. ἄμα δὲ τῷ ἡμέρα συνελθόντες

οί στρατηγοί έθαύμαζον ότι Κύρος ούτε άλλον πέμποι σημανούντα ὅ τι χρη ποιείν οὖτε αὐτὸς φαίνοιτο. ἔδοξεν οὖν αύτοις συσκευασαμένοις α είχον και έξοπλισαμένοις προϊέναι είς το πρόσθεν έως Κύρω συμμίξειαν. 3. ήδη δε έν όρμη όντων άμα ηλίω ανίσχοντι ηλθε Προκλης ό Τευθρανίας άρχων, γεγονώς άπο Δαμαράτου του Λάκωνος, καὶ Γλους ὁ Ταμῶ. οὖτοι ἔλεγον ὅτι Κυρος μὲν τέθνηκεν, 'Αριαίος δὲ πεφευγώς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων όθεν τη προτεραία ώρμηντο, καὶ λέγοι ότι ταύτην μεν την ημέραν περιμείνειεν αν αυτους, εί μέλλοιεν ήκειν, τη δε άλλη ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ηλθε. 4. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ελληνες πυνθανόμενοι βαρέως έφερον. Κλέαρχος δε τάδε είπεν, ' Αλλ' ἄφελε μεν Κύρος ζην έπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε 'Αριαίφ ότι ήμεις νικωμέν τε βασιλέα και ώς δράτε ούδεις έτι ήμιν μάχεται, και εί μη ύμεις ήλθετε, επορευόμεθα αν έπὶ βασιλέα. ἐπαγγελλόμεθα δὲ ᾿Αριαίω, ἐὰν ἐνθάδε έλθη, είς του θρόνου του βασίλειου καθιείν αὐτόν τῶν γὰρ μάχη νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί. 5. ταῦτ' εἰπὼν ἀποστέλλει τους άγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τον Λάκωνα καὶ Μένωνα τον Θετταλόν καὶ γὰρ αὐτος Μένων έβούλετο ήν γὰρ φίλος καὶ ξένος 'Αριαίου. 6. οἱ μὲν άχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε. τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σίτον όπως εδύνατο έκ των ύποζυγίων κόπτοντες τους βούς καὶ όνους Εύλοις δ' έχρωντο μικρον προϊόντες ἀπο της φάλαγγος οὖ ή μάχη ἐγένετο τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὖς ἡνάγκαζον οἱ "Ελληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταις ξυλίναις ταις Αιγυπτίαις πολλαι δε και πέλται και άμαξαι ήσαν φέρεσθαι έρημοι· οἷς πασι χρώμενοι κρέα έψοντες ήσθιον έκείνην την ήμέραν. 7. καὶ ήδη τε ήν περί

πλήθουσαν άγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες οἱ μεν άλλοι βάρβαροι, ήν δ' αὐτῶν Φαλίνος εἶς Έλλην, ος ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέρνει ὢν καὶ έντίμως έχων· καὶ γὰρ προσεποιείτο ἐπιστήμων είναι τῶν άμφι τάξεις τε και όπλομαχίαν. 8. ούτοι δε προσελθόντες καὶ καλέσαντες τους των Ελλήνων ἄρχοντας λέγουσιν ότι βασιλεύς κελεύει τους "Ελληνας, έπει νικών τυγχάνει και Κύρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας ευρίσκεσθαι ἄν τι δύνωνται ἀγαθόν. 9. ταῦτα μεν είπον οί βασιλέως κήρυκες · οί δε Ελληνες βαρέως μεν ήκουσαν, όμως δε Κλέαρχος τοσούτον εἶπεν, ότι οὐ τῶν νικώντων είη τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἀλλ, ἔφη, ὑμεῖς μεν, το άνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε ὅ τι κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον ἔχετε· ἐγὰ δὲ αὐτίκα ήξω. ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τα ἱερὰ ἐξηρημένα · ἔτυχε γαρ θυόμενος. 10. ένθα δη άπεκρίνατο Κλεάνωρ μεν ό 'Αρκας πρεσβύτατος ὢν ὅτι πρόσθεν αν ἀποθάνοιεν ἡ τὰ όπλα παραδοίεν Πρόξενος δε ό Θηβαίος, 'Αλλ' έγω, έφη, ὦ Φαλίνε, θαυμάζω πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ όπλα ἡ ώς διὰ φιλίαν δώρα. εἰ μὲν γὰρ ώς κρατών, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβείν, λεγέτω τί έσται τοίς στρατιώταις, έὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται. 11. προς ταθτα Φαλίνος εἶπε, Βασιλευς νικάν ήγειται, έπει Κυρον απέκτονε. τίς γαρ αὐτῷ ἔστιν ὅστις της άρχης αντιποιείται; νομίζει δε καὶ ύμας έαυτου είναι, έχων έν μέση τη έαυτου χώρα και ποταμών έντος άδιαβάτων καὶ πλήθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγείν ὅσον ούδ' εὶ παρέχοι ύμιν δύναισθε αν ἀποκτείναι. 12. μετα τούτον Θεόπομπος 'Αθηναίος εἶπεν, ' Ω Φαλίνε, νύν, ώς σὺ όρας, ήμιν οὐδεν ἔστιν ἀγαθον ἄλλο εἰ μη ὅπλα καὶ ἀρετή. όπλα μεν οὖν ἔχοντες οἰόμεθα αν καὶ τη ἀρετή χρησθαι.

παραδόντες δ' αν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθήναι. μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σύν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα. 13. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν, 'Αλλά φιλοσόφω μεν έοικας, ω νεανίσκε, και λέγεις οὐκ ἀχάριστα. ίσθι μέντοι ανόητος ων, εί οίει την ύμετέραν αρετήν περιγενέσθαι αν της βασιλέως δυνάμεως. 14. άλλους δέ τινας έφασαν λέγειν ύπομαλακιζομένους ώς καὶ Κύρφ πιστοὶ έγένοντο καὶ βασιλεί αν πολλοῦ ἄξιοι γένοιντο, εἰ βούλοιτο φίλος γενέσθαι καὶ εἴτε ἄλλο τι θέλοι χρησθαι εἴτ' ἐπ' Αίγυπτον στρατεύειν, συγκαταστρέψαιντ' αν αὐτῶ. 15. έν τούτω Κλέαρχος ήκε, καὶ ἡρώτησεν εἰ ήδη ἀποκεκριμένοι είεν. Φαλίνος δε ύπολαβων είπεν, Ούτοι μεν, & Κλέαρχε, άλλος άλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. 16. ὁ δ' εἶπεν, Ἐγώ σε, ὦ Φαλίνε, ἄσμενος έώρακα, οἶμαι δὲ καὶ οί άλλοι πάντες σύ τε γὰρ Ελλην εἶ καὶ ήμεῖς τοσοῦτοι όντες όσους σὺ όρậς · ἐν τοιούτοις δὲ όντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι τί χρη ποιείν περί ων λέγεις. 17. συ ούν προς θεών συμβούλευσον ήμιν ό τι σοι δοκεί κάλλιστον καὶ άριστον είναι, και δ΄ σοι τιμην οίσει είς τον έπειτα χρόνον λεγόμενον, ότι Φαλινός ποτε πεμφθείς παρά βασιλέως κελεύσων τους Έλληνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. οἶσθα δὲ ὅτι ἀνάγκη λέγεσθαι εν τη Ελλάδι α αν συμβουλεύσης. 18. ο δε Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεύσαι μη παραδούναι τὰ όπλα, όπως εὐέλπιδες μάλλον είεν οἱ Ελληνες. Φαλίνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν, 19. Ἐγὰ, εἰ μεν των μυρίων ελπίδων μία τις ύμιν έστι σωθήναι πολεμοῦντας βασιλεί, συμβουλεύω μη παραδιδόναι τὰ ὅπλα· εἰ δέ τοι μηδεμία σωτηρίας έστιν έλπις άκοντος βασιλέως,

συμβουλεύω σώζεσθαι ύμιν όπη δυνατόν. 20. Κλέαρχος δε προς ταθτα εἶπεν, 'Αλλὰ ταθτα μεν δη συ λέγεις παρ' ήμων δε απάγγελλε τάδε, ότι ήμεις οιόμεθα, εί μεν δέοι βασιλεί φίλους είναι, πλείονος αν άξιοι είναι φίλοι έχοντες τα όπλα ἢ παραδόντες ἄλλφ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμείν ἔχοντες τὰ ὅπλα ἡ ἄλλφ παραδόντες. 21. ὁ δὲ Φαλίνος εἶπε, Ταῦτα μὲν δη ἀπαγγελοῦμεν ἀλλὰ καὶ τάδε ύμιν είπειν εκέλευσε βασιλεύς ότι μένουσι μεν αύτου σπονδαὶ είησαν, προϊούσι δὲ καὶ ἀπιούσι πόλεμος. είπατε οὐν καὶ περὶ τούτου πότερα μενείτε καὶ σπονδαί εἰσιν ἡ ώς πολέμου όντος παρ' ύμων ἀπαγγελώ. 22. Κλέαρχος δ' έλεξεν, 'Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου ότι καὶ ἡμίν ταυτά δοκεί άπερ καὶ βασιλεί. Τί οὖν ταῦτά ἐστιν; ἔφη ὁ Φαλίνος. ἀπεκρίνατο Κλέαρχος, "Ην μεν μένωμεν, σπονδαί, άπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος. 23. ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε, Σπονδάς η πόλεμον ἀπαγγελώ; Κλέαρχος δε ταυτά πάλιν άπεκρίνατο, Σπονδαί μεν μένουσιν, άπιουσι δε ή προϊούσι πόλεμος. ό τι δε ποιήσοι οὐ διεσήμηνε.

ΙΙ. Φαλίνος μὲν δη ἔχετο καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. οἱ δὲ παρὰ ᾿Αριαίου ἣκον Προκλῆς καὶ Χειρίσοφος Μένων δὲ αὐτοῦ ἔμενε παρὰ ᾿Αριαίω οὖτοι δὲ ἔλεγον ὅτι πολλοὺς φαίη ᾿Αριαίος εἶναι Πέρσας ἑαυτοῦ βελτίους, οὖς οὐκ ἂν ἀνασχέσθαι αὐτοῦ βασιλεύοντος ἀλλ εἰ βούλεσθε συναπιέναι, ἡκειν ἤδη κελεύει τῆς νυκτός. εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς πρῷ ἀπιέναι φησίν. 2. ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπεν, ᾿Αλλ οὕτω χρὴ ποιεῖν ἐὰν μὲν ἡκωμεν, ὥσπερ λέγετε εἰ δὲ μὴ, πράττετε ὁποῖον ἄν τι ὑμῖν οἴησθε μάλιστα συμφέρειν. ὅ τι δὲ ποιήσοι οὐδὲ τούτοις εἶπε. 3. μετὰ ταῦτα ἤδη ἡλίου δύνοντος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοὶ, ὡ ἄνδρες, θυομένῷ ἰέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ἐγίγνετο τὰ ἱερά. καὶ εἰκότως ἄρα οὐκ ἐγίγνετο ὡς γὰρ ἐγὼ νῦν πυνθάνομαι, ἐν μέσῷ ἡμῶν καὶ βασιλέως ὁ Τίγρης ποταμός ἐστι ναυσί-

πορος, δυ ούκ αν δυναίμεθα άνευ πλοίων διαβηναι πλοία δε ήμεις οὐκ ἔχομεν. οὐ μεν δη αὐτοῦ γε μένειν οἶόν τε. τὰ γὰρ ἐπιτήδεια οὐκ ἔστιν ἔχειν ἰέναι δὲ παρὰ τοὺς Κύρου φίλους πάνυ καλά ήμιν τὰ ίερὰ ην. 4. δδε οὖν χρη ποιείν απιόντας δειπνείν ό τι τις έχει έπειδαν δε σημήνη τῶ κέρατι ὡς ἀναπαύεσθαι, συσκευάζεσθε ἐπειδὰν δὲ τὸ δεύτερον, ἀνατίθεσθε ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ἐπὶ δὲ τῷ τρίτφ έπεσθε τῷ ἡγουμένω, τὰ μὲν ὑποζύγια ἔχοντες πρὸς τοῦ ποταμού, τὰ δὲ ὅπλα ἔξω. 5. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοί καὶ λοχαγοί ἀπηλθον καὶ ἐποίουν ούτω. καὶ τὸ λοιπον ο μεν ήρχεν, οι δε επείθοντο, ουχ ελόμενοι, άλλα όρωντες ότι μόνος έφρόνει οἱα δεῖ τὸν ἄρχοντα, οἱ δ' ἄλλοι άπειροι ήσαν. 6. αριθμος δε της όδου ην ηλθον έξ Έφεσου της Ίωνίας μέχρι της μάχης σταθμοί τρείς και ένενήκουτα, παρασάγγαι πέντε καὶ τριάκοντα καὶ πεντακόσιοι. στάδιοι πεντήκοντα καὶ έξακισχίλιοι καὶ μύριοι ἀπὸ δὲ της μάχης ελέγοντο είναι είς Βαβυλώνα στάδιοι έξήκοντα καὶ τριακόσιοι. 7. ἐντεῦθεν ἐπεὶ σκότος ἐγένετο Μιλτοκύθης μεν ο Θράξ έχων τούς τε ίππέας τους μεθ' έαυτου είς τετταράκοντα καὶ τῶν πεζῶν Θρακῶν ὡς τριακοσίους ηὐτομόλησε προς βασιλέα. 8. Κλέαρχος δε τοις άλλοις ήγειτο κατά τὰ παρηγγελμένα, οί δ' είποντο καὶ ἀφικνοῦνται είς τον πρώτον σταθμον παρά 'Αριαίον και την έκείνου στρατιαν άμφι μέσας νύκτας και έν τάξει θέμενοι τα όπλα συνήλθον οί στρατηγοί καὶ λοχαγοί τῶν Ελλήνων παρά 'Αριαίον · καὶ ὤμοσαν οί τε "Ελληνες καὶ ὁ 'Αριαίος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ οἱ κράτιστοι μήτε προδώσειν ἀλλήλους σύμμαχοί τε έσεσθαι · οί δε βάρβαροι προσώμοσαν καὶ ἡγήσεσθαι άδόλως. 9. ταῦτα δ' ἄμοσαν, σφάξαντες ταῦρον καὶ λύκον και κάπρον και κριον είς ασπίδα, οι μεν Ελληνες βάπτοντες ξίφος, οι δε βάρβαροι λόγχην. 10. επεί δε τὰ πιστα έγένετο, είπεν ὁ Κλέαρχος, "Αγε δη, & Αριαίε, ἐπείπερ ὁ αὐτὸς ὑμῖν στόλος ἐστὶ καὶ ἡμῖν, εἰπὲ τίνα γνώμην έχεις περὶ τῆς πορείας, πότερον ἄπιμεν ήνπερ ήλθομεν ἡ άλλην τινα έννενοηκέναι δοκείς όδον κρείττω. 11. ό δ' είπεν, "Ην μεν ήλθομεν απιόντες παντελώς αν ύπο λιμού ἀπολοίμεθα· ὑπάρχει γὰρ νῦν ἡμῖν οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων. έπτακαίδεκα γαρ σταθμών των έγγυτάτω οὐδε δεύρο ἰόντες έκ της χώρας οὐδεν είχομεν λαμβάνειν . ένθα δ' εί τι ην, ήμεις διαπορευόμενοι κατεδαπανήσαμεν. νῦν δ' ἐπινοοῦμεν πορεύεσθαι μακροτέραν μεν, των δ' έπιτηδείων οὐκ ἀπορήσομεν. 12. πορευτέον δ' ήμιν τους πρώτους σταθμούς ώς αν δυνώμεθα μακροτάτους, ίνα ώς πλείστον αποσπασθώμεν τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος ην γαρ άπαξ δύο η τριών ήμερων όδον απόσχωμεν, οὐκέτι μη δύνηται βασιλεύς ήμας καταλαβείν. ὀλίγω μεν γαρ στρατεύματι οὐ τολμήσει εφέπεσθαι πολύν δ' έχων στόλον οὐ δυνήσεται ταχέως πορεύεσθαι· ἴσως δὲ καὶ τῶν έπιτηδείων σπανιεί. ταύτην, έφη, την γνώμην έχω έγωγε.

13. Ην δε αύτη ή στρατηγία οὐδεν ἄλλο δυναμένη ή ἀποδράναι ἡ ἀποφυγείν· ή δὲ τύχη ἐστρατήγησε κάλλιον. έπει γαρ ήμέρα έγένετο, έπορεύοντο έν δεξιά έχοντες τον ήλιου, λογιζόμενοι ήξειν άμα ήλίω δύνουτι είς κώμας της Βαβυλωνίας χώρας καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐψεύσθησαν. 14. ἔτι δὲ ἀμφὶ δείλην ἔδοξαν πολεμίους δρᾶν ἱππέας καὶ των τε Ελλήνων οι μη έτυχον έν ταις τάξεσιν όντες είς τας τάξεις "θεον, καὶ 'Αριαίος, ετύγχανε γὰρ εφ' άμάξης πορευόμενος διότι ετέτρωτο, καταβάς εθωρακίζετο και οί συν αὐτώ. 15. εν ο δε ωπλίζουτο ήκου λέγουτες οι προπεμφθέντες σκοποί ότι οὐχ ἱππεῖς εἰσιν ἀλλ' ὑποζύγια νέμοιτο. καὶ εὐθὺς ἔγνωσαν πάντες ὅτι ἐγγύς που ἐστρατοπεδεύετο βασιλεύς καὶ γὰρ καὶ καπνὸς ἐφαίνετο ἐν κώμαις οὐ πρόσω. 16. Κλέαρχος δε έπὶ μεν τους πολεμίους ουκ ηγεν ήδει γαρ καὶ ἀπειρηκότας τους στρατιώτας καὶ ἀσίτους ουτας. ήδη δε καὶ όψε ήν ου μέντοι ουδε άπεκλινε, φυλαττόμενος

μη δοκοίη φεύγειν, άλλ' εὐθύωρον ἄγων ἄμα τῷ ἡλίω δυομένω είς τὰς έγγυτάτω κώμας τοὺς πρώτους έχων κατεσκήνωσεν, έξ ών διήρπαστο ύπο του βασιλικου στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα. 17. οἱ μὲν οὖν πρῶτοι όμως τρόπφ τινὶ ἐστρατοπεδεύσαντο, οἱ δὲ ὕστεροι σκοταῖοι προσιόντες ώς ετύγχανον έκαστοι ηὐλίζοντο, καὶ κραυγην πολλην έποίουν καλούντες άλληλους, ώστε καὶ τους πολεμίους ακούειν ώστε οι μεν εγγύτατα των πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. 18. δῆλον δὲ τοῦτο τῆ ὑστεραία έγενετο οὔτε γὰρ ὑποζύγιον ἔτ' οὐδεν ἐφάνη οὔτε στρατόπεδον ούτε καπνος οὐδαμοῦ πλησίον. Εξεπλάγη δὲ, ώς ἔοικε, καὶ βασιλεὺς τῆ ἐφόδω τοῦ στρατεύματος. ἐδήλωσε δὲ τοῦτο οἷς τῆ ὑστεραία ἔπραττε. 19. προϊούσης μέντοι της νυκτός ταύτης καὶ τοῖς Ελλησι φόβος ἐμπίπτει, καὶ θόρυβος καὶ δοῦπος ην οἷον εἰκὸς φόβου ἐμπεσόντος γίγνεσθαι. 20. Κλέαρχος δε Τολμίδην 'Ηλείον, δυ ετύγχανεν έχων παρ' έαυτῶ κήρυκα ἄριστον τῶν τότε, τοῦτον ἀνειπεῖν ἐκέλευσε σιγὴν κατακηρύξαντα ὅτι προαγορεύουσιν οἱ ἄρχοντες, δς αν τον αφέντα τον όνον είς τα όπλα μηνύση, ότι λήψεται μισθον τάλαντον ἀργυρίου. 21. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐκηρύχθη, έγνωσαν οί στρατιῶται ὅτι κενὸς ὁ φόβος εἴη καὶ οἱ ἄρχοντες σῶοι. ἄμα δὲ ὄρθρω παρήγγειλεν ὁ Κλέαρχος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι τοὺς Ελληνας ἦπερ εἶχον ὅτε ἦν ἡ μάχη.

ΙΙΙ. 'Ο δὲ δὴ ἔγραψα ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῆ ἐφόδῳ, τῷδε δῆλον ἦν. τῆ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρα πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. 2. οἱ δ' ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτουν τοὺς ἄρχοντας. ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν ἄχρι ἂν σχολάση. 3. ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα ὥστε καλῶς ἔχειν ὁρᾶσθαι πάντη φάλαγγα πυκνὴν,

των δε ἀόπλων μηδένα καταφανή είναι, εκάλεσε τους άγγελους, καὶ αὐτός τε προηλθε τούς τε εὐοπλοτάτους έχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αύτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοίς ταυτά έφρασεν. 4. έπει δε ήν προς τοις άγγελοις, άνηρώτα τί βούλοιντο. οἱ δ' ἔλεγον ὅτι περὶ σπονδῶν ἡκοιεν άνδρες είτινες ίκανοὶ ἔσονται τά τε παρὰ βασιλέως τοῖς Έλλησιν ἀπαγγείλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ελλήνων βασιλεί. 5. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, Απαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ ὅτι μάχης δεί πρώτον άριστον γάρ οὐκ έστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περί σπονδών λέγειν τοις Έλλησι μη πορίσας άριστον. 6. ταυτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἦκον ταχύ ος καὶ δήλον ην ότι έγγύς που βασιλεύς ην η άλλος τις ω έπετέτακτο ταῦτα πράττειν - ἔλεγον δὲ ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεί, καὶ ήκοιεν ήγεμόνας ἔχοντες οἱ αὐτοὺς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, άξουσιν ένθεν έξουσι τὰ ἐπιτήδεια. 7. ὁ δὲ ήρώτα εἰ αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σπένδοιτο ἰοῦσι καὶ ἀπιοῦσιν, η καὶ τοῖς ἄλλοις ἔσοιντο σπονδαί. οἱ δὲ, 'Απασιν, ἔφασαν, μέχρι αν βασιλεί τὰ παρ' ύμων διαγγελθη. 8. ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο καὶ ἐδόκει ταχὺ τὰς σπονδὰς ποιείσθαι καὶ καθ' ήσυχίαν ελθείν τε επί τὰ επιτήδεια καὶ λαβείν. 9. ὁ δέ Κλέαρχος εἶπε, Δοκεῖ μὲν κάμοὶ ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε άπαγγελώ, άλλα διατρίψω έστ' αν όκνήσωσιν οι άγγελοι μη ἀποδόξη ήμιν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι οἶμαί γε μέντοι, έφη, καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τον αὐτον φόβον παρέσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρος είναι, ἀπήγγελλεν ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τἀπιτήδεια. 10. καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος μέντοι ἐπορεύετο τὰς μὲν σπονδάς ποιησόμενος, το δε στράτευμα έχων εν τάξει, καὶ αυτος ώπισθοφυλάκει. καὶ ένετύγχανον τάφροις καὶ αὐλωσιν ύδατος πλήρεσιν ως μη δύνασθαι διαβαίνειν άνευ γεφυρών άλλ εποιούντο εκ των φοινίκων οι ήσαν εκπεπτω-

κότες, τους δε και έξεκοπτον. 11. και ένταθθα ην Κλέαρχον καταμαθείν ώς έπεστάτει, έν μεν τη άριστερά χειρί το δόρυ έχων, εν δε τη δεξιά βακτηρίαν και εί τις αυτώ δοκοίη τών προς τούτο τεταγμένων βλακεύειν, έκλεγόμενος τον έπιτήδειον έπαισεν άν, καὶ άμα αὐτὸς προσελάμβανεν είς τὸν πηλον έμβαίνων . ώστε πασιν αισχύνην είναι μη ού συσπουδάζειν. 12. καὶ ἐτάχθησαν μεν προς αὐτοῦ οἱ τριάκοντα έτη γεγονότες · έπεὶ δὲ καὶ Κλέαρχον έώρων σπουδάζοντα, προσελάμβανον καὶ οἱ πρεσβύτεροι. 13. πολύ δὲ μᾶλλον ό Κλέαρχος ἔσπευδεν, ὑποπτεύων μη ἀεὶ ούτω πλήρεις είναι τὰς τάφρους ὕδατος · οὐ γὰρ ἢν ώρα οία τὸ πεδίον ἄρδειν · άλλ' ίνα ήδη πολλά προφαίνοιτο τοις Ελλησι δεινά είς την πορείαν, τούτου ένεκα βασιλέα ύπωπτευεν έπι το πεδίον το ύδωρ άφεικέναι. 14. πορευόμενοι δε άφίκοντο είς κώμας όθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. ἐνῆν δε σίτος πολύς και οίνος φοινίκων και όξος έψητον από των αὐτῶν. 15. αὐταὶ δὲ αἱ βάλανοι τῶν φοινίκων οίας μὲν ἐν τοίς "Ελλησιν έστιν ίδειν τοίς οικέταις απέκειντο, αί δε τοίς δεσπόταις αποκείμεναι ήσαν απόλεκτοι, θαυμάσιαι του κάλλους καὶ μεγέθους, ή δὲ όψις ήλέκτρου οὐδὲν διέφερε τὰς δέ τινας ξηραίνοντες τραγήματα απετίθεσαν. καὶ ην καὶ παρα πότον ήδυ μεν, κεφαλαλγες δέ. 16. ένταθθα καὶ τον έγκεφαλου τοῦ φοίνικος πρώτου έφαγου οἱ στρατιώται, καὶ οί πολλοὶ έθαύμασαν τό τε είδος καὶ τὴν ἰδιότητα τῆς ήδονῆς. ην δε σφόδρα καὶ τοῦτο κεφαλαλγές. ὁ δε φοῖνιξ ὅθεν έξαιρεθείη ὁ έγκέφαλος όλος αὐαίνετο.

17. 'Ενταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἡκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς · δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἴποντο. ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι ἐρμηνέως τοιάδε. 18. Έγὰ, ὧ ἄνδρες "Ελληνες, γείτων οἰκῶ τῆ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς

είδον είς πολλά κάμήχανα πεπτωκότας, εύρημα έποιησάμην εί πως δυναίμην παρά βασιλέως αιτήσασθαι δούναι έμοὶ άποσωσαι ύμας είς την Έλλάδα. οίμαι γαρ αν ούκ άγαρίστως μοι έχειν οὔτε προς ύμων οὔτε προς της πάσης Έλλάδος. 19. ταῦτα δὲ γνοὺς ἢτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῶ ότι δικαίως ἄν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρώτος ήγγειλα καὶ βοήθειαν έχων άμα τῆ ἀγγελία άφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς "Ελληνας τεταγμένων ούκ έφυγον, άλλα διήλασα και συνέμιξα βασιλεί έν τώ ύμετέρω στρατοπέδω, ἔνθα βασιλεὺς ἀφίκετο, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτεινε, καὶ τοὺς σὺν Κύρφ βαρβάρους ἐδίωξα σὺν τοῖσδε τοίς παρούσι νύν μετ' έμού, οίπερ αυτώ είσι πιστότατοι. 20. καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσεσθαι ἐρέσθαι δέ με ύμας εκέλευσεν ελθόντα τίνος ένεκεν εστρατεύσατε έπ' αὐτόν. καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ίνα μοι εὐπρακτότερον η ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθον ὑμίν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι. 21. πρὸς ταῦτα μεταστάντες οί "Ελληνες έβουλεύοντο καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' έλεγεν ' Ημείς ούτε συνήλθομεν ώς βασιλεί πολεμήσοντες ούτ' ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κύρος εύρισκεν, ώς καὶ σὰ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύους λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀναγάγοι. 22. ἐπεὶ μέντοι ήδη αὐτὸν έωρωμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἠσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ανθρώπους προδούναι αὐτον, έν τῷ πρόσθεν χρόνω παρέχοντες ήμας αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. 23. ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκευ, οὖτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὖτ' ἔστιν ὅτου ένεκα βουλοίμεθ' αν την βασιλέως χώραν κακώς ποιείν, ούδ' αὐτὸν ἀποκτείναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' αν οἴκαδε, εί τις ήμας μη λυποίη · άδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι · ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ύπάρχη, καὶ τούτου είς γε δύναμιν ούχ ήττησόμεθα εὐ ποι-

ούντες. 24. ὁ μεν ούτως είπεν ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης έφη, Ταῦτα έγω ἀπαγγελω βασιλεί και ύμιν πάλιν τὰ παρ' εκείνου · μέχρι δ' αν εγω ήκω αί σπονδαί μενόντων · άγοραν δε ήμεις παρέξομεν. 25. και είς μεν την ύστεραίαν ούχ ήκεν ωσθ' οί Ελληνες έφροντιζον τη δε τρίτη ήκων έλεγεν ότι διαπεπραγμένος ήκοι παρά βασιλέως δοθήναι αὐτῷ σώζειν τοὺς Έλληνας, καίπερ πάνυ πολλῶν ἀντιλεγόντων ώς οὐκ ἄξιον είη βασιλεί ἀφείναι τοὺς ἐφ' έαυτὸν στρατευσαμένους. 26. τέλος δε είπε, Και νυν έξεστιν υμίν πιστά λαβείν παρ' ήμων η μην φιλίαν παρέξειν ύμιν την χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ελλάδα ἀγορὰν παρέχοντας · όπου δ' αν μη η πρίασθαι, λαμβάνειν ύμας έκ της χώρας εάσομεν τὰ επιτήδεια. 27. ύμᾶς δ' αὖ ήμιν δεήσει ομόσαι η μην πορεύσεσθαι ώς δια φιλίας ασινώς σίτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας όπόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν · ἢν δὲ παρέχωμεν άγοραν, ώνουμένους έξειν τα έπιτήδεια. 28. ταῦτα έδοξε, καὶ ὤμοσαν καὶ δεξιάς έδοσαν Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικός άδελφος τοις των Ελλήνων στρατηγοίς καὶ λοχαγοίς καὶ ἔλαβον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. 29. μετὰ δε ταθτα Τισσαφέρνης εἶπε, Νθν μεν δη ἄπειμι ώς βασιλέα. έπειδαν δε διαπράξωμαι α δέομαι, ήξω συσκευασάμενος ώς απάξων ύμας είς την Έλλαδα καὶ αὐτὸς ἀπιων ἐπὶ την έμαυτοῦ ἀρχήν.

ΙV. Μετὰ ταῦτα περιέμενον Τισσαφέρνην οί τε Ελληνες καὶ ὁ Αριαῖος ἐγγὺς ἀλλήλων ἐστρατοπεδευμένοι ἡμέρας πλείους ἡ εἴκοσιν. ἐν δὲ ταύταις ἀφικνοῦνται πρὸς Αριαῖον καὶ οἱ ἀδελφοὶ καὶ οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι καὶ πρὸς τοὺς σὺν ἐκείνω Περσῶν τινες, παρεθάρρυνον τε καὶ δεξιὰς ἐνίοις παρὰ βασιλέως ἔφερον μὴ μνησικακήσειν βασιλέα αὐτοῖς τῆς σὺν Κύρω ἐπιστρατείας μηδὲ ἄλλου μηδενὸς τῶν παροιχομένων.
2. τούτων δὲ γιγνομένων ἔνδηλοι ἦσαν οἱ περὶ ᾿Αριαῖον ἡτ

τον προσέχοντες τοις Ελλησι τον νουν ωστε και δια τουτο τοίς μεν πολλοίς των Ελλήνων οὐκ ήρεσκον, άλλα προσιοντες τω Κλεάρχω έλεγον και τοις άλλοις στρατηγοίς, 3. Τί μένομεν; η ούκ επιστάμεθα ότι βασιλεύς ήμας απολέσαι αν περί παντος ποιήσαιτο, ίνα και τοις άλλοις Έλλησι φόβος η έπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν; καὶ νῦν μεν ήμας ύπάγεται μένειν διὰ τὸ διεσπάρθαι αὐτῷ τὸ στράτευμα. έπην δε πάλιν άλισθη αυτώ ή στρατια, ουκ έστιν όπως ουκ έπιθήσεται ήμίν. 4. ἴσως δέ που η ἀποσκάπτει τι η ἀποτειχίζει, ώς άπορος ή ή όδός. οὐ γάρ ποτε έκών γε βουλήσεται ήμας ελθόντας είς την Ελλάδα απαγγείλαι ώς ήμεις τοσοίδε όντες ενικώμεν βασιλέα επί ταις θύραις αὐτοῦ καὶ καταγελάσαντες ἀπήλθομεν. 5. Κλέαρχος δὲ ἀπεκρίνατο τοις ταθτα λέγουσιν, Έγω ένθυμοθμαι μέν και ταθτα πάντα εννοῶ δ' ὅτι εἰ νῦν ἄπιμεν, δόξομεν ἐπὶ πολέμω απιέναι καὶ παρά τὰς σπονδὰς ποιείν, ἔπειτα πρώτον μεν άγοραν οὐδεὶς παρέξει ἡμίν οὐδὲ όθεν ἐπισιτιούμεθα · αὖθις δε ό ήγησόμενος οὐδεὶς ἔσται· καὶ ἄμα ταῦτα ποιούντων ήμων εύθυς 'Αριαίος άφεστήξει ωστε φίλος ήμιν ούδεις λελείψεται, άλλα και οι πρόσθεν όντες πολέμιοι ήμιν έσονται. 6. ποταμός δ' εἰ μέν τις καὶ ἄλλος ἄρα ἡμῖν ἐστι διαβατέος οὐκ οἶδα· τὸν δ' οὖν Εὐφράτην ἴσμεν ὅτι ἀδύνατον διαβήναι κωλυόντων πολεμίων. οὐ μὲν δὴ αν μάχεσθαι γε δέη ίππεις είσιν ήμιν σύμμαχοι, των δε πολεμίων ίππεις είσιν οι πλείστοι και πλείστου άξιοι ώστε νικώντες μεν τίνα αν αποκτείναιμεν; ήττωμένων δε ούδενα οδόν τε σωθηναι. 7. έγω μεν οὐν βασιλέα, ὧ οὕτω πολλά έστι τὰ σύμμαχα, είπερ προθυμείται ήμας απολέσαι, ούκ οίδα ο τι δεί αὐτὸν ὀμόσαι καὶ δεξιὰν δοῦναι καὶ θεοὺς ἐπιορκῆσαι καὶ τὰ ἐἀυτοῦ πιστὰ ἄπιστα ποιῆσαι Ελλησί τε καὶ βαρβάροις. τοιαθτα πολλά έλεγεν.

8. Έν δε τούτω ήκε Τισσαφέρνης έχων την εαυτού δύναμιν ώς είς οἶκον ἀπιων καὶ 'Ορόντας τὴν ξαυτοῦ δύναμιν. ήγε δε καὶ τὴν θυγατέρα τὴν βασιλέως ἐπὶ γάμω. 9. ἐντεθθεν δε ήδη Τισσαφέρνους ήγουμένου καὶ άγορὰν παρέχοντος ἐπορεύοντο · ἐπορεύετο δὲ καὶ ᾿Αριαῖος τὸ Κύρου βαρβαρικον έχων στράτευμα άμα Τισσαφέρνει καὶ 'Ορόντα καὶ συνεστρατοπεδεύετο συν έκείνοις. 10. οί δὲ Ελληνες ύφορωντες τούτους αὐτοὶ ἐφ' ἐαυτων ἐχώρουν ἡγεμόνας έχουτες. ἐστρατοπεδεύουτο δὲ ἐκάστοτε ἀπέχουτες ἀλλήλων παρασάγγην καὶ μείον έφυλάττοντο δε άμφότεροι ώσπερ πολεμίους άλλήλους, καὶ εὐθὺς τοῦτο ὑποψίαν παρείχεν. 11. ενίστε δε καὶ ξυλιζόμενοι έκ τοῦ αὐτοῦ καὶ χόρτον καὶ άλλα τοιαῦτα συλλέγοντες πληγας ένέτεινον άλλήλοις · ώστε καὶ τοῦτο ἔχθραν παρείχε. 12. διελθόντες δὲ τρείς σταθμούς ἀφίκοντο πρὸς τὸ Μηδίας καλούμενον τείχος, καὶ παρήλθον είσω αὐτοῦ. ἦν δὲ ώκοδομημένον πλίνθοις όπταις εν ἀσφάλτω κειμέναις, εὖρος εἴκοσι ποδών, ὕψος δὲ έκατόν· μῆκος δ' ἐλέγετο εἶναι εἴκοσι παρασαγγῶν· απέχει δὲ Βαβυλώνος οὐ πολύ. 13. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς δύο παρασάγγας όκτώ καὶ διέβησαν διώρυχας δύο, την μεν έπὶ γεφύρας, την δ' έζευγμένην πλοίοις έπτά · αὖται δ' ἢσαν ἀπὸ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ · κατετέτμηντο δὲ ἐξ αὐτῶν καὶ τάφροι ἐπὶ τὴν χώραν, αἱ μὲν πρῶται μεγάλαι, ἔπειτα δ' ελάττους τέλος δε καὶ μικροὶ όχετοὶ, ώσπερ εν τη Ελλάδι επί τὰς μελίνας καὶ ἀφικνοῦνται επί τον Τίγρητα ποταμόν προς ώ πόλις ήν μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος ή όνομα Σιττάκη, ἀπέχουσα τοῦ ποταμοῦ σταδίους πεντεκαίδεκα. 14. οἱ μεν οὖν Έλληνες παρ' αὐτὴν έσκήνησαν έγγὺς παραδείσου μεγάλου καὶ καλοῦ καὶ δασέος παντοίων δένδρων οί δε βάρβαροι διαβεβηκότες του Τίγρητα, ου μέντοι καταφανείς ήσαν. 15, μετά δε το δείπνον

έτυχον έν περιπάτφ όντες προ των όπλων Πρόξενος καὶ Εενοφων και προσελθων ἄνθρωπός τις ήρώτησε τους προφύλακας που αν ίδοι Πρόξενον η Κλέαρχον Μένωνα δε οὐκ ἐζήτει, καὶ ταῦτα παρ' 'Αριαίου ὢν τοῦ Μένωνος ξένου. 16. ἐπεὶ δὲ Πρόξενος εἶπεν ὅτι αὐτός εἰμι ὃν ζητεῖς, εἶπεν ό ἄνθρωπος τάδε. "Επεμψέ με 'Αριαίος καὶ 'Αρτάοζος, πιστοί όντες Κύρω και ύμιν εθνοι, και κελεύουσι φυλάττεσθαι μη ύμιν έπιθωνται της νυκτός οί βάρβαροι έστι δε στράτευμα πολύ έν τῷ πλησίον παραδείσω. 17. καὶ παρά την γέφυραν του Τίγρητος ποταμού πέμψαι κελεύουσι φυλακήν, ώς διανοείται αὐτήν λύσαι Τισσαφέρνης τής νυκτός, έὰν δύνηται, ώς μὴ διαβῆτε ἀλλ' ἐν μέσω ἀποληφθῆτε τοῦ ποταμού καὶ τῆς διώρυχος. 18. ἀκούσαντες ταῦτα ἄγουσιν αὐτὸν παρὰ τὸν Κλέαρχον καὶ φράζουσιν ἃ λέγει. ὁ δὲ Κλέαρχος ἀκούσας ἐταράχθη σφόδρα καὶ ἐφοβείτο. 19. νεανίσκος δέ τις των παρόντων έννοήσας εἶπεν ώς οὐκ ἀκόλουθα είη τό τε επιθήσεσθαι καὶ λύσειν την γέφυραν. δήλον γάρ ότι επιτιθεμένους η νικαν δεήσει η ήττασθαι. εαν μεν ουν νικῶσι, τί δεῖ αὐτοὺς λύειν τὴν γέφυραν; οὐδε γὰρ ἂν πολλαὶ γέφυραι ὧσιν, ἔχοιμεν ἂν ὅποι φυγόντες ἡμεῖς σωθώμεν. 20. έαν δε ήμεις νικωμεν, λελυμένης της γεφύρας ούχ έξουσιν έκείνοι όποι φύγωσιν· οὐδε μην βοηθήσαι πολλών όντων πέραν οὐδεὶς αὐτοῖς δυνήσεται λελυμένης τῆς γεφύρας. 21. ἀκούσας δὲ ὁ Κλέαρχος ταῦτα ἤρετο τὸν ἄγγελον πόση τις είη χώρα ή έν μέσω τοῦ Τίγρητος καὶ τῆς διώρυχος. ό δε είπεν ότι πολλή και κώμαι ένεισι και πόλεις πολλαί καὶ μεγάλαι. 22. τότε δη καὶ εγνώσθη ότι οι βάρβαροι τον ἄνθρωπον ὑποπέμψειαν, ὀκνοῦντες μὴ οἱ Ελληνες διελόντες την γέφυραν μείνειαν έν τη νήσω έρύματα έχοντες ένθεν μεν τον Τίγρητα, ένθεν δε την διώρυχα τα δ' επιτήδεια έχοιεν έκ της έν μέσφ χώρας πολλης καὶ ἀγαθης οὖσης

καὶ τῶν ἐργασομένων ἐνόντων εἶτα δὲ καὶ ἀποστροφὴ γένοιτο εἴ τις βούλοιτο βασιλέα κακῶς ποιεῖν. 23. μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεπαύοντο · ἐπὶ μέντοι τὴν γέφυραν ὅμως φυλακὴν ἔπεμψαν · καὶ οὕτε ἐπέθετο οὐδεὶς οὐδαμόθεν οὕτε πρὸς τὴν γέφυραν οὐδεὶς ἢλθε τῶν πολεμίων, ὡς οἱ φυλάττοντες ἀπήγγελλον. 24. ἐπειδὴ δ' ἔως ἐγένετο, διέβαινον τὴν γέφυραν ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἐπτὰ ὡς οἶόν τε μάλιστα πεφυλαγμένως · ἐξήγγελλον γάρ τινες τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλλήνων ὡς διαβαινόντων μέλλοιεν ἐπιθήσεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ψευδῆ ἦν · διαβαινόντων μέντοι ὁ Γλοῦς αὐτοῖς ἐπεφάνη μετ' ἄλλων σκοπῶν εἰ διαβαίνοιεν τὸν ποταμόν · ἐπειδὴ δὲ εἶδεν, ὤχετο ἀπελαύνων.

25. 'Απὸ δὲ τοῦ Τίγρητος ἐπορεύθησαν σταθμούς τέτταρας παρασάγγας είκοσιν έπὶ τον Φύσκον ποταμον, το εύρος πλέθρου επην δε γέφυρα. καὶ ενταύθα ώκειτο πόλις μεγάλη ή ὄνομα Ππις προς ην ἀπήντησε τοις Ελλησιν δ Κύρου καὶ 'Αρταξέρξου νόθος άδελφὸς ἀπὸ Σούσων καὶ 'Εκβατάνων στρατιὰν πολλην ἄγων ώς βοηθήσων βασιλεί. καὶ ἐπιστήσας τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα παρερχομένους τοὺς "Ελληνας έθεώρει. 26. ὁ δὲ Κλέαρχος ἡγεῖτο μὲν εἰς δύο, έπορεύετο δὲ ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε ἐφιστάμενος. ὅσον δὲ χρόνον το ήγούμενον του στρατεύματος έπιστήσειε, τοσούτον ην ανάγκη χρόνον δί όλου τοῦ στρατεύματος γίγνεσθαι την ἐπίστασιν· ὥστε τὸ στράτευμα καὶ αὐτοῖς τοῖς Έλλησι δόξαι πάμπολυ είναι, καὶ τον Πέρσην εκπεπλήχθαι θεωρούντα. 27. έντεύθεν δὲ ἐπορεύθησαν διὰ τῆς Μηδίας σταθμούς ερήμους εξ παρασάγγας τριάκοντα είς τὰς Παρυσάτιδος κώμας της Κύρου καὶ βασιλέως μητρός. ταύτας Τισσαφέρνης, Κύρω έπεγγελών, διαρπάσαι τοις Ελλησιν έπέτρεψε πλην ανδραπόδων. ένην δε σίτος πολύς καὶ πρόβατα καὶ άλλα χρήματα. 28. ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν

σταθμούς ἐρήμους τέτταρας παρασάγγας εἴκοσι τον Τίγρητα ποταμον ἐν ἀριστερᾳ ἔχοντες. ἐν δὲ τῷ πρώτῳ σταθμῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ πόλις ῷκεῖτο μεγάλη καὶ εὐδαίμων ὄνομα Καιναὶ, ἐξ ἦς οἱ βάρβαροι διῆγον ἐπὶ σχεδίαις διφθερίναις ἄρτους, τυροὺς, οἶνον.

V. Μετά ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τον Ζαπάταν ποταμον, το εύρος τεττάρων πλέθρων. καὶ ένταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρείς · εν δε ταύταις ύποψίαι μεν ήσαν, φανερά δε ούδεμία έφαίνετο ἐπιβουλή. 2. ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας πρίν έξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα ότι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζοι. ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ήκειν. 3. ἐπειδη δὲ συνηλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε. Ἐγω, ὧ Τισσαφέρνη, οίδα μεν ήμιν όρκους γεγενημένους και δεξιας δεδομένας μη άδικήσειν άλληλους φυλαττόμενον δε σέ τε όρω ως πολεμίους ήμας και ήμεις όρωντες ταυτα αντιφυλαττόμεθα. 4. έπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὕτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ήμας κακώς ποιείν έγώ τε σαφώς οίδα ότι ήμεις γε οὐδ' ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδὲν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι έλθειν, όπως εί δυναίμεθα έξέλοιμεν άλλήλων την απιστίαν. 5. και γαρ οίδα ανθρώπους ήδη, τους μεν έκ διαβολής τους δε και έξ ύποψίας, ολ φοβηθέντες άλληλους φθάσαι βουλόμενοι πρίν παθείν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὖτε μέλλουτας ούτ' αὖ βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. 6. τὰς οὖν τοιαύτας άγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα αν παύεσθαι ήκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι ώς σὺ ήμιν οὐκ ὀρθώς άπιστείς. 7. πρώτον μεν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεών ἡμᾶς όρκοι κωλύουσι πολεμίους είναι άλλήλοις. όστις δε τούτων σύνοιδεν αύτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οἴστος ἀν εὐδαιμονίσαιμι. τον γαρ θεών πόλεμον οὐκ οἶδα οὖτ' ἀπο ποίου αν τάχους φεύγων τις αποφύγοι ούτ' είς ποίον αν σκότος

αποδραίη ούθ' όπως αν είς έχυρον χωρίον αποσταίη. πάντη γαρ πάντα τοις θεοις ύποχα και πανταχή πάντων ίσον οί θεοί κρατούσι. 8. περί μεν δή των θεών τε καὶ των δρκων ούτω γιγνώσκω, παρ' οθς ήμεις την φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον είναι ήμιν άγαθόν. 9. σύν μεν γάρ σοι πάσα μεν όδος εύπορος, πας δε ποταμός διαβατός, των τε επιτηδείω» οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὁδός· ούδεν γαρ αυτής επιστάμεθα πας δε ποταμός δύσπορος, πας δε όχλος φοβερος, φοβερώτατον δ' έρημία · μεστή γαρ πολλής ἀπορίας ἐστίν. 10. εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, άλλο τι αν η τον εύεργέτην κατακτείναντες προς βασιλέα τον μέγιστον έφεδρον άγωνιζοίμεθα; όσων δε δή καὶ οίων αν έλπίδων έμαυτον στερήσαιμι, εὶ σέ τι κακον έπιχειρήσαιμι ποιείν, ταῦτα λέξω. 11. έγω γὰρ Κῦρου έπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον είναι εὖ ποιείν ὃν βούλοιτο · σε δε νῦν ὁρῶ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ ἀρχὴν σώζοντα, την δε βασιλέως δύναμιν, η Κύρος πολεμία εχρήτο, σοί ταύτην σύμμαχον οὖσαν. 12. τούτων δὲ τοιούτων ὄντων τίς ούτω μαίνεται όστις οὐ βούλεταί σοι φίλος εἶναι; άλλὰ μην έρω γαρ καὶ ταῦτα έξ ὧν ἔχω έλπίδας καὶ σὲ βουλήσεσθαι φίλον ήμιν είναι. 13. οίδα μεν γαρ ύμιν Μυσούς λυπηρούς όντας, ούς νομίζω αν σύν τη παρούση δυνάμει ταπεινούς ύμιν παρασχείν · οίδα δε και Πισίδας · ἀκούω δε και άλλα ἔθνη πολλά τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῆ ὑμετέρα εὐδαιμονία. Αἰγυπτίους δὲ, οἶς μάλιστα ύμας νυν γιγνώσκω τεθυμωμένους, ούχ όρω ποία δυνάμει συμμάχω χρησάμενοι μαλλον αν κολάσαισθε της νυν συν έμοι ούσης. 14. άλλα μην έν γε τοις πέριξ οἰκοῦσι σὺ εί μεν βούλοιό τω φίλος είναι, ώς μέγιστος αν είης, εί δέ τίς

σε λυποίη, ώς δεσπότης αν αναστρέφοιο, έχων ήμας ύπηρετας, οί σοι οὐκ αν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἢν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ αν ἔχοιμεν δικαίως.

15. ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένω οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν ὥστε καὶ ἡδιστ' αν ἀκούσαιμι τοὔνομα τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν ὥστε σε πεῖσαι λέγων ώς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν. Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε ἀπημείφθη.

16. 'Αλλ' ήδομαι μεν, ω Κλέαρχε, ακούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βουλεύοις, άμα ἄν μοι δοκείς καὶ σαυτώ κακόνους είναι. ώς δ' αν μάθης ότι οὐδ' αν ύμεις δικαίως οὔτε βασιλεί οὔτ' έμοὶ άπιστοίητε, αντάκουσον. 17. εί γαρ ύμας έβουλόμεθα άπολέσαι, πότερά σοι δοκουμεν ίππέων πλήθους απορείν ή πεζων η όπλίσεως εν η ύμας μεν βλάπτειν ίκανοι είημεν αν. άντιπάσχειν δε ούδεις κίνδυνος; 18. άλλα χωρίων έπιτηδείων ύμιν ἐπιτίθεσθαι ἀπορείν ἄν σοι δοκούμεν; οὐ τοσαύτα μεν πεδία α ύμεις φίλια όντα συν πολλώ πόνω διαπορεύεσθε, τοσαθτα δε όρη υμίν οράτε όντα πορευτέα, à ήμιν έξεστι προκαταλαβούσιν ἄπορα ύμιν παρέχειν, τοσούτοι δ' είσι ποταμοί ἐφ' ὧν ἔξεστιν ἡμίν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; είσι δ' αὐτῶν οθς οὐδ' αν παντάπασι διαβαίητε, εὶ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. 19. εἰ δ' έν πασι τούτοις ήττωμεθα, αλλα τό γε τοι πύρ κρείττον τοῦ καρποῦ ἐστιν· δυ ἡμεῖς δυναίμεθ' αν κατακαύσαντες λιμον ύμιν αντιτάξαι, δι ύμεις ούδ' εί πάνυ αγαθοί είητε μάχεσθαι αν δύναισθε. 20. πως αν ουν έχοντες τοσούτους πόρους προς το ύμιν πολεμείν, και τούτων μηδένα ήμιν επικίνδυνον, έπειτα έκ τούτων πάντων τοῦτον αν τον τρόπον έξελοίμεθα δς μόνος μεν προς θεών ἀσεβής, μόνος δε προς ἀνθρώπων αίσχρός; 21. παντάπασι δε απόρων εστί και αμηγάνων

καὶ ἐν ἀνάγκη ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι ἐπιορκίας τε πρὸς θεοὺς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὧ Κλέαρχε, οὕτε ἀλόγιστοι οὕτε ἠλίθιοί ἐσμεν. 22. ἀλλὰ τί δὴ ὑμᾶς ἐξὸν ἀπολέσαι οὐκ ἐπὶ τοῦτο ἤλθομεν; εὖ ἴσθι ὅτι ὁ ἐμὸς ἔρως τούτον αἴτιος τὸ τοῖς Ελλησιν ἐμὲ πιστὸν γενέσθαι, καὶ ῷ Κῦρος ἀνέβη ξενικῷ διὰ μισθοδοσίας πιστεύων τούτῳ ἐμὲ καταβῆναι δι εὐεργεσίας ἰσχυρόν. 23. ὅσα δ' ἐμοὶ χρήσιμοι ὑμεῖς ἐστε τὰ μὲν καὶ σὺ εἶπας, τὸ δὲ μέγιστον ἐγὰ οἶδα· τὴν μὲν γὰρ ἐπὶ τῆ κεφαλῆ τιάραν βασιλεῖ μόνῳ ἔξεστιν ὀρθὴν ἔχειν, τὴν δ' ἐπὶ τῆ καρδία ἴσως ἂν ὑμῶν παρόντων καὶ ἔτερος εὐπετῶς ἔχοι.

24. Ταθτα είπων έδοξε τω Κλεάρχω άληθη λέγειν καὶ εἶπεν, Οὐκοῦν, ἔφη, οἵτινες τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων πειρώνται διαβάλλοντες ποιήσαι πολεμίους ήμας άξιοί είσι τὰ έσχατα παθείν; 25. Καὶ έγω μέν γε, έφη δ Τισσαφέρνης, εὶ βούλεσθέ μοι οί τε στρατηγοὶ καὶ οί λοχαγοὶ ἐλθείν ἐν τῷ ἐμφανεί, λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας ὡς συ έμοι έπιβουλεύεις και τη συν έμοι στρατιά. 26. Έγω δε, έφη ὁ Κλέαρχος, άξω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω ὅθεν έγω περί σου ἀκούω. 27. ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μεν μένειν τε αὐτον ἐκέλευσε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο. τῆ δὲ ὑστεραία ὁ Κλέαρχος έλθων έπὶ τὸ στρατόπεδον δηλός τ' ην πάνυ φιλικώς οἰόμενος διακείσθαι τῶ Τισσαφέρνει καὶ ὰ έλεγεν ἐκείνος ἀπήγγελλεν, έφη τε χρηναι ίέναι παρά Τισσαφέρνην οθς έκέλευσε, καὶ οὶ ἂν ἐλεγχθῶσι διαβάλλουτες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας αὐτοὺς καὶ κακόνους τοῖς Έλλησιν ὄντας τιμωρηθήναι. 28. ύπώπτευε δε είναι τον διαβάλλοντα Μένωνα, είδως αὐτον καὶ συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' 'Αριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἄπαν προς έαυτον λαβων φίλος η Τισσαφέρνει. 29. έβούλετο δέ

καὶ ὁ Κλέαρχος ἄπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἐαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδων εἶναι. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. 30. ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς συνηκολούθησαν δὲ ώς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

31. Έπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφίριους. οί μεν στρατηγοί παρεκλήθησαν είσω, Πρόξενος Βοιώτιος. Μένων Θετταλός, 'Αγίας 'Αρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης 'Αχαιός · οί δε λοχαγοί επὶ ταῖς θύραις έμενον. 32. οὐ πολλφ δε ύστερον από του αυτού σημείου οί τ' ένδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινες ίππεων δια του πεδίου έλαύνοντες ώτινι έντυγχάνοιεν "Ελληνι ή δούλω ή έλευθέρω πάντας έκτεινον. 33. οί δε Ελληνες τήν τε ίππασίαν αὐτῶν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου όρωντες καὶ ὅ τι ἐποίουν ἡμφεγνόουν, πρὶν Νίκαρχος 'Αρκας ήκε φεύγων τετρωμένος είς την γαστέρα και τα έντερα εν ταις χερσιν έχων, και είπε πάντα τὰ γεγενημένα. 34. έκ τούτου δη οί Ελληνες έθεον έπὶ τὰ ὅπλα πάντες έκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ήξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. 35. οί δε πάντες μεν οὐκ ἦλθον, 'Αριαίος δε καὶ 'Αρτάοζος καὶ Μιθριδάτης, οὶ ησαν Γύρω πιστότατοι. ό δὲ τῶν Ἑλλήνων έρμηνεὺς ἔφη καὶ τον Τισσαφέρνους άδελφον σύν αὐτοῖς όρᾶν καὶ γιγνώσκειν · συνηκολούθουν δὲ καὶ άλλοι Περσών τεθωρακισμένοι είς τριακοσίους. 36. οὖτοι έπεὶ έγγυς ήσαν, προσελθείν έκέλευον εί τις είη των Ελλήνων η στρατηγος η λοχαγος, ίνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρά βασιλέως. 37. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί μεν Κλεάνωρ 'Ορχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, συν αυτοίς δε Εενοφων 'Αθηναίος, όπως μάθοι τα

περὶ Προξένου · Χειρίσοφος δ' ἐτύγχανεν ἀπων ἐν κώμη τινὶ συν άλλοις επισιτιζόμενος. 38. επεί δε έστησαν είς επήκοον, εἶπεν 'Αριαίος τάδε. Κλέαρχος μεν, ὧ ἄνδρες "Ελληνες, ἐπεὶ έπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δε καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν έπιβουλην, έν μεγάλη τιμή είσιν. ύμας δε βασιλεύς τα όπλα απαιτεί· έαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ έκείνου δούλου. 39. προς ταθτα απεκρίναντο οί "Ελληνες, έλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος Ὠ κάκιστε ἀνθρώπων 'Αριαίε καὶ οἱ ἄλλοι ὅσοι ἢτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε ούτε θεούς ούτ ανθρώπους, οίτινες ομόσαντες ήμιν τούς αυτους φίλους καὶ έχθρους νομιείν, προδόντες ήμας συν Τισσαφέρνει τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τούς τε ἄνδρας αὐτοὺς οἷς ὤμνυτε ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ήμᾶς προδεδωκότες συν τοις πολεμίοις εφ' ήμας έρχεσθε; 40. ό δε 'Αριαίος εἶπε, Κλέαρχος γὰρ πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς έγενετο Τισσαφέρνει τε καὶ 'Ορόντα, καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις. 41. έπὶ τούτοις Ξενοφῶν τάδε εἶπε. Κλέαρχος μὲν τοίνυν εί παρά τους δρκους έλυε τὰς σπονδὰς, τὴν δίκην ἔχει: δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας. Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο δηλον γὰρ ὅτι φίλοι γε όντες αμφοτέροις πειράσονται καὶ ύμιν καὶ ἡμιν τὰ βέλτιστα συμβουλεύσαι. 42. προς ταύτα οί βάρβαροι πολύν χρόνον διαλεχθέντες άλλήλοις απηλθον ούδεν αποκρινάμενοι.

VI. Οἱ μὲν δὴ στρατηγοὶ οὕτω ληφθέντες ἀνήχθησαν ώς βασιλέα καὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλὰς ἐτελεύτησαν, εἶς μὲν αὐτῶν Κλέαρχος ὁμολογουμένως ἐκ πάντων τῶν ἐμπείρως αὐτοῦ ἐχόντων δόξας γενέσθαι ἀνὴρ καὶ πολεμικὸς καὶ φιλοπόλεμος ἐσχάτως. 2. καὶ γὰρ δὴ ἔως μὲν πόλεμος ἦν τοῖς Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς ᾿Αθηναίους παρέμενεν, ἐπεὶ

δε ειρήνη εγένετο, πείσας την αυτού πόλιν ώς οι Θράκες άδικοῦσι τους Ελληνας καὶ διαπραξάμενος ὡς ἐδύνατο παρὰ τῶν εφόρων εξέπλει ώς πολεμήσων τοις ύπερ Χερρονήσου και Περίνθου Θραξίν. 3. ἐπεὶ δὲ μεταγνόντες πως οἱ ἔφοροι ἤδη έξω όντος αυτου αποστρέφειν αυτον έπειρωντο έξ Ίσθμου, ένταῦθα οὐκέτι πείθεται, ἀλλ' ἄχετο πλέων εἰς Έλλησπον-4. ἐκ τούτου καὶ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν ἐν τῆ Σπάρτη τελων ως απειθων. ήδη δε φυγας ων έρχεται προς Κυρον, καὶ ὁποίοις μὲν λόγοις ἔπεισε Κῦρον ἄλλη γέγραπται, δίδωσι δε αυτώ Κύρος μυρίους δαρεικούς. 5. ό δε λαβων ουκ επί ραθυμίαν ετράπετο, άλλ' άπο τούτων τῶν χρημάτων συλλέξας στράτευμα ἐπολέμει τοῖς Θραξί, καὶ μάχη τε ἐνίκησε καὶ άπο τούτου δη έφερε καὶ ήγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κύρος έδεήθη του στρατεύματος τότε δε απηλθεν ώς συν εκείνω αὐ πολεμήσων. 6. ταῦτα οὖν φιλοπολέμου μοι δοκεί ανδρος έργα είναι, όστις έξον μεν ειρήνην έχειν ἄνευ αἰσχύνης καὶ βλάβης αἰρείται πολεμείν, έξον δε ραθυμείν βούλεται πονείν ώστε πολεμείν, έξον δε χρήματα έχειν ακινδύνως αίρειται πολεμών μείονα ταθτα ποιείν εκείνος δε ώσπερ είς παιδικά ή είς άλλην τινά ήδονην ήθελε δαπανάν είς πόλεμον. ούτω μεν φιλοπόλεμος ην το πολεμικός δε αν ταύτη εδόκει είναι ότι φιλοκίνδυνός τε ην καὶ ήμέρας καὶ νυκτὸς ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς Φρόνιμος, ώς οί παρόντες πανταχού πάντες ώμολόγουν. 8. καὶ άρχικὸς δ' ἐλέγετο είναι ώς δυνατον ἐκ τοῦ τοιούτου τρόπου οἷον κακείνος είχεν. ίκανος μεν γαρ ώς τις καὶ άλλος φροντίζειν ην όπως έχοι ή στρατια αυτώ τα έπιτήδεια και παρασκευάζειν ταῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν ώς πειστέον είη Κλεάρχω. 9. τοῦτο δ' ἐποίει ἐκ τοῦ χαλεπὸς είναι καὶ γὰρ ὁρᾶν στυγνὸς ἦν καὶ τῆ φωνῆ τραχὺς, ἐκόλαζέ τε ἀεὶ ἰσχυρῶς, καὶ ὀργή ἐνίστε, ὡς καὶ αὐτῷ μεταμέλειν

έσθ' ότε. καὶ γνώμη δ' ἐκόλαζεν· ἀκολάστου γὰρ στρατεύματος οὐδεν ήγειτο ὄφελος είναι, 10. ἀλλά καὶ λέγειν αὐτον έφασαν ώς δέοι τον στρατιώτην φοβείσθαι μάλλον τον ἄρχοντα ἢ τοὺς πολεμίους, εἰ μέλλοι ἢ φυλακὰς φυλάξειν η φίλων ἀφέξεσθαι η ἀπροφασίστως ίέναι προς τους πολεμίους. 11. ἐν μὲν οὖν τοῖς δεινοῖς ἤθελον αὐτοῦ ἀκούειν σφόδρα καὶ οὐκ ἄλλον ήροῦντο οἱ στρατιῶται καὶ γάρ τὸ στυγνον τότε φαιδρον αὐτοῦ ἐν τοῖς προσώποις ἔφασαν φαίνεσθαι καὶ τὸ χαλεπὸν ἐρρωμένον πρὸς τοὺς πολεμίους ἐδόκει είναι, ώστε σωτήριον, οὐκέτι χαλεπον εφαίνετο • 12. ότε δ' έξω τοῦ δεινοῦ γένοιντο καὶ έξείη προς ἄλλον ἀρχομένους άπιέναι, πολλοὶ αὐτὸν ἀπέλειπον · τὸ γὰρ ἐπίχαρι οὐκ εἶχεν, άλλ' ἀεὶ χαλεπὸς ἢν καὶ ώμός · ώστε διέκειντο πρὸς αὐτὸν οί στρατιώται ώσπερ παίδες προς διδάσκαλον. 13. καὶ γὰρ οὖν φιλία μεν καὶ εὐνοία έπομένους οὐδέποτε εἶχεν οἵτινες δὲ ἢ ύπο πόλεως τεταγμένοι ἢ ύπο τοῦ δεῖσθαι ἢ ἄλλη τινὶ ἀνάγκη κατεχόμενοι παρείησαν αὐτῷ, σφόδρα πειθομένοις έχρῆτο. 14. ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο νικᾶν σὺν αὐτῷ τοὺς πολεμίους, ἤδη μεγάλα ην τὰ χρησίμους ποιούντα είναι τοὺς σὺν αὐτῷ στρατιώτας. τό τε γάρ προς τους πολεμίους θαρραλέως έχειν παρήν καὶ το την παρ' εκείνου τιμωρίαν φοβείσθαι αὐτοὺς εὐτάκτους εποίει. 15. τοιούτος μεν δη ἄρχων ην . ἄρχεσθαι δε ύπο ἄλλων οὐ μάλα ἐθέλειν ἐλέγετο. ἦν δὲ ὅτε ἐτελεύτα ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.

16. Πρόξενος δε ό Βοιώτιος εὐθὺς μεν μειράκιον ὢν ἐπεθύμει γενέσθαι ἀνὴρ τὰ μεγάλα πράττειν ἱκανός καὶ διὰ ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν ἔδωκε Γοργία ἀργύριον τῷ Λεοντίνῳ.
17. ἐπεὶ δὲ συνεγένετο ἐκείνῳ, ἱκανὸς νομίσας ἤδη εἶναι καὶ ἄρχειν καὶ φίλος ὢν τοῖς πρώτοις μὴ ἡττασθαι εὐεργετῶν, ἢλθεν εἰς ταύτας τὰς σὺν Κύρῳ πράξεις καὶ ἤετο κτήσεσθαι ἐκ τούτων ὄνομα μέγα καὶ δύναμιν μεγάλην καὶ χρήματα πολλά 18. τοσούτων δ' ἐπιθυμῶν σφόδρα ἔνδηλον αὐ καὶ τοῦ-

το είχεν ὅτι τούτων οὐδὲν ἃν θέλοι κτᾶσθαι μετὰ ἀδικίας, ἀλλὰ σὺν τῷ δικαίῳ καὶ καλῷ ἄετο δεῖν τούτων τυγχάνειν, ἄνευ δὲ τούτων μή. 19. ἄρχειν δὲ καλῶν μὲν κάγαθῶν δυνατὸς ἢν οὐ μέντοι οὕτ αἰδῶ τοῖς στρατιώταις ἑαυτοῦ οὕτε φόβον ἱκανὸς ἐμποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ ἢσχύνετο μᾶλλον τοὺς στρατιώτας ἡ οἱ ἀρχόμενοι ἐκεῖνον καὶ φοβούμενος μᾶλλον ἢν φανερὸς τὸ ἀπεχθάνεσθαι τοῖς στρατιώταις ἡ οἱ στρατιῶται τὸ ἀπιστεῖν ἐκείνῳ. 20. ἄετο δὲ ἀρκεῖν πρὸς τὸ ἀρχικὸν εἶναι καὶ δοκεῖν τὸν μὲν καλῶς ποιοῦντα ἐπαινεῖν, τὸν δὲ ἀδικοῦντα μὴ ἐπαινεῖν. τοιγαροῦν αὐτῷ οἱ μὲν καλοί τε κάγαθοὶ τῶν συνούντων εὖνοι ἢσαν, οἱ δὲ ἄδικοι ἐπεβούλευον ὡς εὐμεταχειρίστω ὄντι. ὅτε δὲ ἀπέθνησκεν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα.

21. Μένων δε ο Θετταλος δήλος ην επιθυμών μεν πλουτείν ἰσχυρώς, ἐπιθυμών δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, έπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ίνα πλείω κερδαίνοι φίλος τε έβούλετο είναι τοίς μέγιστον δυναμένοις, ίνα άδικων μη διδοίη δίκην. 22. ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην ὤετο όδον είναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ έξαπαταν· το δ' άπλουν και άληθες το αυτό τω ήλιθίω είναι. 23. στέργων δε φανερος μεν ην ουδένα, ότω δε φαίη φίλος είναι, τούτω ένδηλος εγίγνετο επιβουλεύων. καὶ πολεμίου μεν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελών ἀεὶ διελέγετο. 24. καὶ τοῖς μεν τών πολεμίων κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε γαλεπον γὰρ ἤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ὤετο εἰδέναι ράστον δυ άφύλακτα λαμβάνειν. 25. και όσους μεν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ ὡπλισμένους ἐφοβείτο, τοίς δ' όσίοις καὶ ἀλήθειαν ἀσκοῦσιν ώς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρησθαι. 26. ώσπερ δέ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβεία καὶ ἀληθεία καὶ δικαιότητι, ούτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψευδῆ, τῷ φίλους

διαγελαν τον δε μη πανούργον των απαιδεύτων αεί ενόμιζεν είναι. καὶ παρ' οἷς μεν επεχείρει πρωτεύειν φιλία, διαβάλλων τους πρώτους τούτους ὤετο δείν κτήσασθαι. 27. το δε πειθομένους τους στρατιώτας παρέχεσθαι έκ του συναδικείν αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο. τιμᾶσθαι δὲ καὶ θεραπεύεσθαι ήξίου ἐπιδεικνύμενος ὅτι πλεῖστα δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἂν άδικεῖν. ευεργεσίαν δε κατέλεγεν, οπότε τις αυτου άφίστατο, ότι χρώμενος αιτώ οὐκ ἀπώλεσεν αὐτόν. 28. και τα μεν δη άφανη έξεστι περί αὐτοῦ ψεύδεσθαι, ὰ δὲ πάντες ἴσασι τάδ' έστί. παρα 'Αριστίππω μεν έτι ώραίος ων στρατηγείν διεπράξατο τῶν ξένων, 'Αριαίω δὲ βαρβάρω ὄντι, ὅτι μειρακίοις καλοίς ήδετο, οικειότατος έτι ώραίος ὢν εγένετο, αὐτὸς δὲ παιδικὰ εἶχε Θαρύπαν ἀγένειος ὢν γενειῶντα. 29. ἀποθνησκόντων δὲ τῶν συστρατήγων ὅτι ἐστράτευσαν ἐπὶ βασιλέα σὺν Κύρω, ταὐτὰ πεποιηκώς οὐκ ἀπέθανε, μετὰ δὲ τὸν τῶν ἄλλων θάνατον στρατηγών τιμωρηθείς ύπο βασιλέως ἀπέθανεν, ούχ ώσπερ Κλέαρχος καὶ οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ ἀποτμηθέντες τὰς κεφαλάς, ὅσπερ τάχιστος θάνατος δοκεί είναι, ἀλλὰ ζῶν αἰκισθείς ένιαυτον ώς πονηρος λέγεται της τελευτης τυχείν.

30. 'Αγίας δὲ ὁ 'Αρκὰς καὶ Σωκράτης ὁ 'Αχαιὸς καὶ τούτω ἀπεθανέτην. τούτων δὲ οὔθ' ὡς ἐν πολέμω κακῶν οὖδεὶς κατεγέλα οὔτ' εἰς φιλίαν αὐτοὺς ἐμέμφετο. ἤστην δὲ ἄμφω ἀμφὶ τὰ πέντε καὶ τριάκοντα ἔτη ἀπὸ γενεᾶς.

II. FALL AND RESTORATION OF ATHENS. [Hellenica, II.]

ΙΙ. 3. Ἐν δὲ ταῖς ᾿Αθήναις, τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς, ἐλέγετο ἡ ξυμφορὰ, καὶ ἡ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλω ὥστ᾽ ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ

μόνον τους ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἶα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἱστιαιέας, καὶ Σκιωναίους, καὶ Τορωναίους, καὶ Αἰγινήτας, καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων. 4. τῆ δ΄ ὑστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἡ ἔδοξε τούς τε λιμένας ἀποχώσαι πλὴν ένὸς, καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίζειν, καὶ φύλακας ἐφιστάναι, καὶ τἄλλα πάντα ὡς ἐς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. Καὶ οῦτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

- 5. Λύσανδρος δ' έκ τοῦ Ελλησπόντου ναυσὶ διακοσίαις άφικόμενος είς Λέσβον, κατεσκευάσατο τάς τε άλλας πόλεις έν αυτή, και Μιτυλήνην είς δε τα έπι Θράκης χωρία έπεμψε δέκα τριήρεις έχουτα Έτεονικου, δς τὰ έκεῖ πάντα προς Λακεδαιμονίους μετέστησεν. 6. εὐθυς δε καὶ ή άλλη Έλλας άφειστήκει 'Αθηναίων μετά την ναυμαχίαν, πλην Σαμίων. οὖτοι δὲ, σφαγάς τῶν γνωρίμων ποιήσαντες, κατείχον την πόλιν. 7. Λύσανδρος δε μετά ταῦτα ἔπεμψε πρὸς ^{*}Αγίν τε είς Δεκέλειαν καὶ είς Λακεδαίμονα, ότι προσπλεί συν διακοσίαις ναυσί. Λακεδαιμόνιοι δε έξήεσαν πανδημεί, καὶ οἱ άλλοι Πελοποννήσιοι, πλην 'Αργείων, παραγγείλαντος τοῦ έτέρου Λακεδαιμονίων βασιλέως, Παυσανίου. 8. ἐπεὶ δὲ ἄπαντες ἡθροίσθησαν, ἀναλαβων αύτους, προς την πόλιν έστρατοπέδευσεν έν τη 'Ακαδημία, τῷ καλουμένω γυμνασίω. 9. Λύσανδρος δὲ, ἀφικόμενος προς Αίγιναν, ἀπέδωκε την πόλιν Αιγινήταις, ὅσους ἐδύνατο πλείστους άθροίσας αὐτῶν : ώς δ' αὖτως καὶ Μηλίοις, καὶ τοις ἄλλοις ὅσοι τῆς αὐτῶν ἐστέροντο. μετὰ δὲ τοῦτο δηώσας Σαλαμίνα, ώρμίσατο προς τον Πειραιά ναυσί πεντήκουτα καὶ έκατου, καὶ τὰ πλοία εἶργε τοῦ εἴσπλου.
- 10. Οί δ' Αθηναίοι, πολιορκούμενοι κατά γην καὶ κατά θάλατταν, ηπόρουν τί χρη ποιείν, οὔτε νεῶν οὔτε συμμά-

χων αὐτοις ὄντων, οὔτε σίτου · ἐνόμιζον δ' οὐδεμίαν είναι σωτηρίαν τοῦ μὴ παθεῖν α οὐ τιμωρούμενοι ἐποίησαν, αλλά διὰ τὴν ὕβριν ἠδίκουν ἀνθρώπους μικροπολίτας, οὐδ' ἐπὶ μια αιτία έτέρα η ότι εκείνοις συνεμάχουν. 11. δια ταθτα τους ατίμους επιτίμους ποιήσαντες, εκαρτέρουν καὶ ἀποθνησκόντων εν τη πόλει λιμώ πολλών, οὐ διελέγοντο περὶ διαλλαγής. Ἐπεὶ δὲ παντελώς ἤδη ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, έπεμψαν πρέσβεις παρά Αγιν, βουλόμενοι ξύμμαχοι είναι Λακεδαιμονίοις, έχοντες τὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιά, καὶ ἐπὶ τούτοις ξυνθήκας ποιείσθαι. 12. ὁ δὲ αὐτους ἐς Λακεδαίμονα ἐκέλευεν ἰέναι · οὐ γὰρ εἶναι κύριος αὐτός. έπει δ' ἀπήγγειλαν οι πρέσβεις ταῦτα τοις 'Αθηναίοις, έπεμψαν αὐτοὺς ές Λακεδαίμονα. 13. οί δ', ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασία, πλησίου της Λακωνικής, καὶ ἐπύθουτο αὐτῶν οί "Εφοροι ὰ ἔλεγον, ὄντα οξά περ καὶ πρὸς Αγιν, αὐτόθεν αὐτοὺς ἐκέλευον ἀπιέναι, καὶ, εἴ τι δέονται εἰρήνης, κάλλιον ήκειν βουλευσαμένους. 14. Οί δὲ πρέσβεις ἐπεὶ ήκον οἴκαδε, καὶ ἀπήγγειλαν ταῦτα ἐς τὴν πόλιν, ἀθυμία ἐνέπεσε πασιν · ζουτο γαρ ανδραποδισθήσεσθαι, καὶ, έως αν πέμπωσιν έτέρους πρέσβεις, πολλούς τῷ λιμῷ ἀπολείσθαι. 15. περί δε των τειχων της καθαιρέσεως οὐδεὶς έβούλετο ξυμβουλεύειν 'Αρχέστρατος γάρ, είπων έν τη βουλή Λακεδαιμονίοις κράτιστον είναι έφ' οίς προεκαλούντο εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἐδέθη · (προεκαλοῦντο δὲ τῶν μακρῶν τειχων επί δέκα σταδίους καθελείν έκάτερον) έγένετο δε ψήφισμα μη έξειναι περί τούτων ξυμβουλεύειν.

16. Τοιούτων δὲ ὄντων, Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι, εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδῶς ήξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν, ἡ πίστεως ἕνεκα. πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρω τρεῖς μῆνας καὶ

πλείω, ἐπιτηρῶν ὁπότε ᾿Αθηναίοι ἔμελλον, διὰ τὸ ἐπιλε λοιπέναι τὸν σίτον ἄπαντα, ὅ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν.

17. ἐπεὶ δὲ ἡκε τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησία ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύοι ἐς Λακεδαίμονα ἰέναι · οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῷτο ὑπὰ αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς Ἐφόρους. μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς ἐς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.

18. Λύσανδρος δε τοις Εφόροις έπεμψεν αγγελούντα μετ' άλλων Λακεδαιμονίων 'Αριστοτέλην, φυγάδα 'Αθηναίον όντα, ότι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους είναι είρηνης και πολέμου. 19. Θηραμένης δε και οι άλλοι πρέσβεις, έπει ήσαν έν Σελλασία, ερωτώμενοι έπι τίνι λόγω ήκοιεν, είπον ότι αυτοκράτορες περί είρήνης. μετα ταῦτα οἱ "Εφοροι καλεῖν ἐκέλευον. ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἡ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαίοι μάλιστα, πολλοί δε καὶ ἄλλοι τῶν Ελλήνων, μη σπένδεσθαι 'Αθηναίοις, άλλ' έξαιρείν. 20. Λακεδαιμόνιοι δε ούκ έφασαν πόλιν Ελληνίδα ανδραποδιείν, μέγα αγαθον είργασμένην έν τοις μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τη Ελλάδι. άλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην, ἐφ' ὧ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραια καθελόντας, και τας ναύς πλην δώδεκα παραδόντας, καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας, τον αὐτον έχθρον καὶ φίλον νομίζουτας, Λακεδαιμονίοις έπεσθαι καὶ κατά γην καὶ κατά θάλατταν, όποι αν ήγωνται. 21. Θηραμένης δε και οί σύν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανεφέροντο ταῦτα ἐς τὰς 'Αθήνας. εἰσιόντας δ' αὐτοὺς όχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μη ἄπρακτοι ήκοιεν ου γαρ έτι ένεχώρει μένειν δια το πλήθος των ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ. 22. Τῆ δὲ ὑστεραία απήγγελλον οί πρέσβεις έφ' οίς οί Λακεδαιμόνιοι ποιοίντο την ειρίνην προηγόρει δε αυτών Θηραμένης, λέγων ώς χρη πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις και τα τείχη περιαιρείν.

αντειπόντων δέ τινων αὐτῷ, πολλῷ δὲ πλειόνων ξυνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην. 23. Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει ἐς τὸν Πειραια, καὶ οἰ φυγάδες κατήε ταν, καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπὰ αὐλητρίδων πολλŷ προθυμία, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τŷ Ἑλλάδι ἄρχειν τŷς ἐλευθερίας.

- III. $T\hat{\omega}$ δ' $\epsilon \pi \iota \acute{\omega} \nu \tau \iota \ \acute{\epsilon} \tau \epsilon \iota \dot{\epsilon} \nu \ \dot{\tilde{\omega}} \ \mathring{\eta} \nu \ O \lambda \nu \mu \pi \iota \grave{a} \varsigma, \mathring{\eta} \ \tau \grave{o} \ \sigma \tau \acute{a}$ διον ενίκα Κροκίνας Θετταλός, Εὐδίου ε Σπάρτη εφορεύουτος, Πυθοδώρου δ' έν 'Αθήναις άρχουτος, δυ 'Αθηναίοι, ότι εν ολιγαρχία ήρεθη, ουκ ονομάζουσιν, άλλ' αναρχίαν τον ένιαυτον καλούσιν έγένετο δε αύτη ή ολιγαρχία ώδε — 2. ἔδοξε τῷ δίμω τριάκοντα ἄνδρας έλεσθαι. ολ τους πατρίους νόμους ξυγγράψουσι, καθ' οθς πολιτεύσουσι καὶ ήρεθησαν οὖτοι, Πολυάρχης, Κριτίας, Μηλόβιος, Ίππόλοχος, Ευκλείδης, Ίέρων, Μυησίλοχος, Χρέμων, Θηραμένης, 'Αρεσίας, Διοκλής, Φαιδρίας, Χαιρέλεως, 'Αναίτιος, Πείσων, Σοφοκλής, 'Ερατοσθένης, Χαρικλής, 'Ονομακλής, Θέογνις, Αισχίνης, Θεογένης, Κλεομήδης, Έρασίστρατος, Φείδων, Δρακουτίδης, Ευμάθης, 'Αριστοτέλης, 'Ιππόμαχος, Μυησιθείδης. 3. Τούτων δη πραχθέντων, απέπλει Λύσανδρος προς Σάμον . Αγις δ' έκ της Δεκελείας μπαγαγών το πεζον στράτευμα, διέλυσε κατὰ πόλεις έκάστους. . . . .
- 11. Οἱ δὲ τριάκοντα ἡρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη· αἰρεθέντες δὲ ἐφ΄ ῷτε ξυγγράψαι νόμους, καθ' οὕστινας πολιτεύσοιντο, τούτους μὲν ἀεὶ ἔμελλον ξυγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύναι, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν, ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. 12. Ἔπειτα πρῶτον μὲν, οὺς πάντες ἤδεσαν ἐν τῆ δημοκρατία ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας, καὶ τοῖς καλοῖς καὶ ἀγαθοῖς βαρεῖς ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπῆγον θανάτου· καὶ ἡ τε βουλὴ ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο, οἵ τε

ἄλλοι, ὅσοι ξυνήδεσαν έαυτοις μη ὅντες τοιοῦτοι, οὐδὲν ήχθοντο. 13. Ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλεύεσθαι ὅπως αν ἐξείη αὐτοις τῆ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ τούτου πρῶτον μὲν, πέμψαντες ἐς Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ ᾿Αριστοτέλην, ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι ξυμπραξαι ἐλθείν, ἕως δη, τοὺς πονηροὺς ἐκποδων ποιησάμενοι, καταστήσαιντο την πολιτείαν · θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνοῦντο. ὁ δὲ πεισθεὶς, τούς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἀρμοστην ξυνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθηναι.

- 14. Οί δ' έπει την φρουράν έλαβον, τον μεν Καλλίβιον έθεράπευον πάση θεραπεία, ως πάντα ἐπαινοίη ἃ πράττοιεν των δε φρουρων τούτου ξυμπέμποντος αυτοίς οθς έβούλοντο, ξυνελάμβανον οὐκέτι τοὺς πονηρούς τε καί ολίγου άξίους, άλλ' ήδη οθς ενόμιζον ήκιστα μεν παρωθουμένους ανέχεσθαι, αντιπράττειν δέ τι έπιχειρούντας πλείστους αν τους ξυνεθέλοντας λαμβάνειν. 15. Τῷ μεν οὖν πρώτω χρόνω ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὁμογνώμων τε καὶ φίλος ην · ἐπεὶ δὲ αὐτὸς μὲν προπετης ην ἐπὶ τὸ πολλους αποκτείνειν, άτε καὶ φυγων ύπο τοῦ δήμου, ὁ δὲ Θηραμένης ἀντέκοπτε, λέγων ὅτι οὐκ εἰκὸς εἴη θανατοῦν, εἴ τις έτιματο ύπο του δήμου, τους δε καλούς καὶ αγαθούς μηδε: κακὸν εἰργάζετο 'Επεὶ καὶ έγω, ἔφη, καὶ συ πολλά δί τοῦ ἀρέσκειν ἕνεκα τῆ πόλει καὶ εἶπομεν καὶ ἐπράξαμεν. 16. 'Ο δε (έτι γαρ οἰκείως εχρητο τῶ Εηραμενει) αντε λεγεν, ότι οὐκ ἐγχωροίη τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομένοις, μη ουκ έκποδων ποιείσθαι τους ίκανωτάτους διακωλύειν Εί δε, ότι τριάκοντά έσμεν καὶ ούχ εἶς, ἡττόν τι οἴει, ώσπερ τυραννίδος, ταύτης της άρχης χρηναι επιμελείσθαι. εὐήθης εί.
- 17. Ἐπεὶ δὲ, ἀποθνησκόντων πολλῶν καὶ ἀδίκως, πολλοὶ δηλοι ησαν ξυνιστάμενοί τε καὶ θαυμάζοντες τί

έσοιτο ή πολιτεία, πάλιν έλεγεν ο Θηραμένης, ότι, εί μή τις κοινωνούς ίκανούς λήψοιτο των πραγμάτων, αδύνατον έσοιτο την ολιγαρχίαν διαμένειν. 18. εκ τούτου μέντοι Κριτίας καὶ οἱ ἄλλοι τριάκοντα, ήδη φοβούμενοι, καὶ οὐχ ήκιστα τον Θηραμένην, μη συρρυείησαν προς αυτον οί πολίται, καταλέγουσι τρισχιλίους τους μεθέξοντας δη των πραγμάτων. 19. ὁ δ' αὖ Θηραμένης καὶ πρὸς ταῦτα έλεγεν, ότι ἄτοπον δοκοίη έαυτῷ εἶναι, τὸ πρῶτον μεν βουλομένους τους βελτίστους των πολιτων κοινωνους ποιήσασθαι τρισχιλίους, ώσπερ τον άριθμον τοῦτον έχοντά τινα ανάγκην καλούς και αγαθούς είναι, και ούτ' έξω τούτων σπουδαίους, οὖτ' έντος τούτων πονηρούς οἶόν τε εἴη γενέσθαι · "Επειτα δ', έφη, όρῶ έγωγε δύο ύμᾶς τὰ έναντιώτατα πράττοντας, βιαίαν τε την άρχην και ήττονα των άρχομένων κατασκευαζομένους. 20. Ο μεν ταῦτ' ἔλεγεν. οί δ' έξετασιν ποιήσαντες των μεν τρισχιλίων έν τη άγορα, των δὲ ἔξω τοῦ καταλόγου ἄλλων ἀλλαχοῦ, ἔπειτα κελεύσαντες έπὶ τὰ ὅπλα ἐν ῷ ἐκεῖνοι ἀπεληλύθεσαν, πέμψαντες τοὺς φρουρούς καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ὁμογνώμονας αὐτοῖς, τὰ όπλα πάντων, πλην των τρισχιλίων, παρείλοντο · καὶ άνακομίσαντες ταθτα ές την ακρόπολιν, ξυνέθηκαν έν τῷ ναῷ.

21. Τούτων δὲ γενομένων, ὡς έξὸν ἤδη ποιεῖν αὐτοῖς ὅ τι βούλοιντο, πολλοὺς μὲν ἔχθρας ἕνεκα ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ χρημάτων. ἔδοξε δ' αὐτοῖς, ὅπως ἔχοιεν καὶ τοῖς φρουροῖς χρήματα διδόναι, καὶ τῶν μετοίκων ἕνα ἕκαστον λαβεῖν καὶ αὐτοὺς μὲν ἀποκτεῖναι, τὰ δὲ χρήματα αὐτῶν ἀποσημήνασθαι. 22. Ἐκέλευον δὲ καὶ τὸν Θηραμένην λαβεῖν ὅντινα βούλοιτο. ὁ δ' ἀπεκρίνατο ''Αλλ' οὐ δοκεῖ μοι, ἔφη, καλὸν εἶναι, φάσκοντας βελτίστους εἶναι, ἀδικώτερα τῶν συκοφαντῶν ποιεῖν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, παρ' ὧν χρήματα λαμβάνοιεν, ζῆν εἴων ' ἡμεῖς δὲ ἀποκτενοῦμεν

μηδεν άδικουντας, ίνα χρήματα λαμβάνωμεν; πως οὐ ταῦτα τῶ παντὶ ἐκείνων ἀδικώτερα; 23. Οἱ δ', ἐμποδων νομίζοντες αυτον είναι τῶ ποιείν ὅτι βούλοιντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτώ, καὶ ἰδία πρὸς τοὺς βουλευτὰς ἄλλος πρὸς άλλον διέβαλλον, ώς λυμαινόμενον την πολιτείαν. και παραγγείλαντες νεανίσκοις, ολ εδόκουν αυτοίς θρασύτατοι είναι, ξιφίδια ύπο μάλης έχοντας παραγενέσθαι, ξυνέλεξαν την βουλήν. 24. έπει δε ό Θηραμένης παρην, αναστας ό

Κριτίας έλεξεν ώδε.

η άνδρες βουλευταί, εί μέν τις ύμων νομίζει πλέονας του καιρού αποθνήσκειν, έννοησάτω ότι, όπου πολιτείαι μεθίστανται, πανταχού ταύτα γίγνεται πλείστους δ΄ ανάγκη πολεμίους είναι τοις ές ολιγαρχίαν μεθιστάσι, διά τε το πολυανθρωποτάτην των Ελληνίδων την πόλιν είναι, καὶ διὰ τὸ πλείστον χρόνον ἐν ἐλευθερία τὸν δημον τεθράφθαι. 25. ήμεις δε, γνόντες μεν τοις οίοις ήμιν τε καὶ ύμιν χαλεπήν πολιτείαν είναι δημοκρατίαν, γνόντες δε ότι Λακεδαιμονίοις τοις περισώσασιν ήμας ό μεν δήμος οὖποτ' αν φίλος γένοιτο, οί δε βέλτιστοι αεί αν πιστοί διατελοίεν, διὰ ταῦτα σὺν τῆ Λακεδαιμονίων γνώμη τήνδε τὴν πολιτείαν καθίσταμεν. 26. καὶ ἐάν τινα αἰσθανώμεθα ἐναντίον τη ολιγαρχία, δσον δυνάμεθα έκποδων ποιούμεθα πολύ δε μάλιστα ήμιν δοκεί δίκαιον είναι, εί τις ήμων αυτών λυμαίνεται ταύτη τη καταστάσει, δίκην αὐτὸν διδόναι. 27. Νῦν οὖν αἰσθανόμεθα Θηραμένην τουτονὶ, οἷς δύναται, άπολλύντα ήμας τε καὶ ύμας. ως δὲ ταῦτα ἀληθη, ἡν κατανοήτε, εύρήσετε οὔτε ψέγοντα οὐδένα μᾶλλον Θηραμένους τουτουί τὰ παρόντα, οὖτε ἐναντιούμενον, ὅταν τινὰ έκποδων βουλώμεθα ποιήσασθαι των δημαγωγών. εί μεν τοίνυν έξ άρχης ταθτα εγίγνωσκε, πολέμιος μεν ην, ου μέντοι πονηρός γ' αν δικαίως ένομίζετο · 28. νῦν δὲ, —

αύτος μεν άρξας της προς Λακεδαιμονίους πίστεως καὶ φιλίας, αὐτὸς δε τῆς τοῦ δήμου καταλύσεως, μάλιστα δε έξορμήσας ήμας τοις πρώτοις ύπαγομένοις είς ήμας δίκην έπιτιθέναι, - νῦν, ἐπεὶ καὶ ὑμεῖς και ἡμεῖς φανερῶς ἐχθροὶ τῷ δήμφ γεγενήμεθα, οὐκέτ αὐτῷ τὰ γιγνόμενα ἀρέσκει, όπως αὐτὸς μὲν αὖ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καταστῆ, ἡμεῖς δὲ δίκην δώμεν των πεπραγμένων. 29. ώστε οὐ μόνον ως έχθρω αὐτῶ προσήκει, ἀλλὰ καὶ ὡς προδότη ὑμῶν τε καὶ ἡμῶν, διδόναι την δίκην. καίτοι τοσούτω μεν δεινότερον προδοσία πολέμου, όσω γαλεπώτερου φυλάξασθαι το άφανες τοῦ φανεροῦ · τοσούτω δ' ἔχθιον, ὅσω πολέμιοι μεν ἄνθρωποι καὶ σπένδονται αὖθις, καὶ πιστοὶ γίγνονται · ὃν δ' αν προδιδόντα λαμβάνωσι, τούτω οὔτε ἐσπείσατο πώποτε ούδεις, οὔτ' ἐπίστευσε τοῦ λοιποῦ. 30. Ίνα δὲ εἰδῆτε ότι οὐ καινὰ ταῦτα οὖτος ποιεῖ, ἀλλὰ φύσει προδότης ἐστὶν, άναμνήσω ύμας τα τούτω πεπραγμένα. οδτος γαρ, έξ άρχης μεν τιμώμενος ύπο του δήμου κατά τον πατέρα Αγνωνα, προπετέστατος έγένετο την δημοκρατίαν μεταστήσαι είς τους τετρακοσίους, καὶ ἐπρώτευεν ἐν ἐκείνοις. έπει δ' ήσθετο αντίπαλόν τι τη ολιγαρχία ξυνιστάμενον, πρώτος αὖ ήγεμων τῷ δήμω ἐπ' ἐκείνους ἐγένετο. 31. ὅθεν δήπου καὶ κόθορνος ἐπικαλείται. καὶ γὰρ ὁ κόθορνος άρμόττειν μεν τοις ποσίν αμφοτέροις δοκεί, αποβλέπει δ' έπ' αμφότερον. δεί δε, & Θηράμενες, ἄνδρα τον ἄξιον ζην οὐ προάγειν μεν δεινον είναι είς πράγματα τους ξυνόντας, ην δέ τι ἀντικόπτη, εὐθὺς μεταβάλλεσθαι · ἀλλ' ὥσπερ ἐν νηὶ διαπονείσθαι, έως αν είς ούρον καταστώσιν εί δε μη, πως. αν αφίκοιντό ποτε ένθα δεί, εί, επειδάν τι αντικόψη, εὐθυς ές ταναντία πλέοιεν; 32. Καὶ είσὶ μεν δήπου πάσαι μεταβολαὶ πολιτειῶν θανατηφόροι · σὺ δὲ, διὰ τὸ εὐμετάβολος είναι, πλείστοις μεν μεταίτιος εί έξ ολιγαρχίας ύπο του

δήμου ἀπολωλέναι, πλείστοις δ' ἐκ δημοκρατίας ὑπὸ τῶν βελτιόνων. Οὖτος δέ τοί ἐστιν, δς, ταχθεὶς ἀνελέσθαι ὑπὸ των στρατηγών τους καταδύντας 'Αθηναίων έν τη περί Λέσβον ναυμαχία, αὐτὸς οὐκ ἀνελόμενος, ὅμως τῶν στρατηγων κατηγορών ἀπέκτεινεν αὐτοὺς, ἵνα αὐτὸς περισωθείη. 33. όστις γε μην φανερός έστι τοῦ μεν πλεονεκτείν ἀεὶ έπιμελούμενος, τοῦ δὲ καλοῦ καὶ τῶν φίλων μηδὲν ἐντρεπόμενος, πῶς τούτου χρή ποτε φείσασθαι; πῶς δ' οὐ φυλάξασθαι, είδότας αὐτοῦ τὰς μεταβολὰς, ὡς μὴ καὶ ἡμᾶς ταύτο δυνασθή ποιήσαι; ήμεις οὖν τοῦτον ὑπάγομεν καὶ ώς ἐπιβουλεύοντα, καὶ ώς προδιδόντα ήμας τε καὶ ύμας. 34. 'Ως δ' εἰκότα ποιούμεν, καὶ τάδ' ἐννοήσατε. καλλίστη μεν γάρ δήπου δοκεί πολιτεία είναι ή Λακεδαιμονίων εί δ' εν εκείνη επιχειρήσειε τις των Έφορων, αντί του τοις πλείοσι πείθεσθαι, ψέγειν τε την άρχην και έναντιοῦσθαι τοίς πραττομένοις, οὐκ ἂν οἴεσθε αὐτὸν καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Εφόρων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης άπάσης πόλεως τῆς μεγίστης τιμωρίας αξιωθήναι; καὶ ύμεις οὖν, ἐὰν σωφρονήτε, οὐ τούτου άλλ' ύμων αὐτων φείσεσθε ώς οὖτος, σωθεὶς μεν, πολλούς αν μέγα φρονείν ποιήσειε των έναντία γιγνωσκόντων ύμιν · ἀπολόμενος δὲ, πάντων καὶ τῶν ἐν τῆ πόλει καὶ των έξω υποτέμοι αν τας έλπίδας.

35. 'Ο μεν ταῦτ' εἰπων ἐκαθέζετο · Θηραμένης δὲ ἀναστὰς ἔλεξεν · 'Αλλὰ πρῶτον μὲν μνησθήσομαι, ὡ ἄνδρες, ὁ τελευταῖον κατ' ἐμοῦ εἶπε. φησὶ γάρ με τοὺς στρατηγοὺς ἀποκτεῖναι κατηγοροῦντα. ἐγὼ δὲ οὐκ ἢρχον κατ' ἐκείνων λόγου, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔφασαν, προσταχθέν μοι ὑφ' ἑαυτῶν, οὐκ ἀνελέσθαι τοὺς δυστυχοῦντας ἐν τῆ περὶ Λέσβον ναυμαχία. ἐγὼ δὲ ἀπολογούμενος, ὡς διὰ τὸν χειμῶνα οὐδὲ πλεῖν, μὴ ὅτι ἀναιρεῖσθαι τοὺς ἄνδρας, δυνατὸν ἢν, ἔδοξα τῆ πόλει εἰκότα λέγειν, ἐκεῖνοι δὲ ἑαυτῶν κατηγορεῖν ἐφαί-

νουτο · φάσκοντες γαρ οδόν τε είναι σωσαι τους άνδρας, προέμενοι αυτους απολέσθαι, αποπλέοντες άχοντο. 36. ου μέντοι θαυμάζω γε το Κριτίαν παρανενομηκέναι · ότε γαρ ταῦτα ἡν, οὐ παρων ἐτύγχανεν, ἀλλ' ἐν Θετταλία μετὰ Προμηθέως δημοκρατίαν κατεσκεύαζε, καὶ τοὺς πενέστας ωπλιζεν έπι τους δεσπότας. 37. ων μεν οὖν οῧτος έκει έπραττε, μηδεν ένθάδε γένοιτο τάδε γε μέντοι όμολογῶ ἐγὼ τούτω, εἴ τις ὑμᾶς μὲν τῆς ἀρχῆς βούλεται παθσαι, τους δ' επιβουλεύοντας ύμιν ισχυρούς ποιείν, δίκαιον είναι της μεγίστης αὐτὸν τιμωρίας τυγχάνειν. ὅστις μέντοι ὁ ταῦτα πράττων ἐστὶν, οἶμαι ἂν ὑμᾶς κάλλιστα κρίνειν, τά τε πεπραγμένα καὶ α νῦν πράττει ἕκαστος ήμων εἰ κατανοήσετε. 38. Οὐκοῦν μέχρι μὲν τοῦ ὑμᾶς τε καταστήναι ές την βουλείαν, καὶ ἀρχὰς ἀποδειχθήναι, καὶ τους δμολογουμένως συκοφάντας υπάγεσθαι, πάντες ταυτά έγιγνώσκομεν έπεὶ δέ γε οὖτοι ἤρξαντο ἄνδρας καλούς τε κάγαθοὺς ξυλλαμβάνειν, ἐκ τούτου κάγὼ ἠρξάμην τάναντία τούτοις γιγνώσκειν. 39. ήδειν γάρ ὅτι, ἀποθνήσκουτος μεν Λέουτος του Σαλαμινίου, ανδρος και όντος καὶ δοκοῦντος ίκανοῦ εἶναι, ἀδικοῦντος δ' οὐδὲ ἐν, οἱ ὅμοιοι τούτω φοβήσοιντο, φοβούμενοι δε έναντίοι τηδε τη πολιτεία έσοιντο. εγίγνωσκον δε ότι, ξυλλαμβανομένου Νικηράτου του Νικίου, καὶ πλουσίου καὶ οὐδεν πώποτε δημοτικον ούτε αυτοῦ ούτε τοῦ πατρος πράξαντος, οἱ τούτω όμοιοι δυσμενείς ύμιν γενήσοιντο. 40. άλλα μην, καὶ 'Αντιφωντος ύφ' ύμων απολλυμένου, δς έν τῷ πολέμφ δύο τριήρεις εὖ πλεούσας παρείχετο, ἡπιστάμην ὅτι καὶ οἱ πρόθυμοι τη πόλει γεγενημένοι πάντες ύπόπτως ύμιν έξοιεν. ἀντείπον δε καὶ ὅτε τῶν μετοίκων ενα εκαστον λαβείν έφασαν χρηναι εὐδηλον γὰρ ην ὅτι, τούτων ἀπολομένων, καὶ οἱ μέτοικοι ἄπαντες πολέμιοι τῆ πολιτείο

έσοιντο. 41. αντείπον δε καὶ ότε τὰ ὅπλα τοῦ πλήθους παρηρούντο, ου νομίζων χρηναι ασθενή την πόλιν ποιείν· ουδε γαρ τους Λακεδαιμονίους έώρων τούτου ένεκα βουλομένους περισώσαι ήμας, όπως, ολίγοι γενόμενοι, μηδέν δυναίμεθα αὐτοὺς ὡφελεῖν ἐξῆν γὰρ αὐτοῖς, εὶ τούτου γ' ἐδέοντο, καὶ μηδένα λιπείν, ὀλίγον ἔτι χρόνον τῷ λιμῷ πιέσαντας. 42. οὐδέ γε το φρουρούς μισθοῦσθαι ξυνήρεσκέ μοι, έξον αὐτῶν τῶν πολιτῶν τοσούτους προσλαμβάνειν, έως ράδίως οί ἄρχοντες εμέλλομεν των αρχομένων κρατήσειν. Έπεί γε μην πολλούς έώρων έν τη πόλει τη άρχη τήδε δυσμενείς, πολλούς δε φυγάδας γιγνομένους, οὐκ αὖ εδόκει μοι οὖτε Θρασύβουλον οὖτε "Ανυτον οὖτε 'Αλκιβιάδην φυγαδεύειν ήδειν γαρ ότι ούτω γε το αντίπαλον ισχυρον έσοιτο, εὶ τῷ μὲν πλήθει ἡγεμόνες ίκανοὶ προσγενήσοιντο, τοίς δε ήγεισθαι βουλομένοις ξύμμαχοι πολλοί φανήσοιντο. 43. 'Ο ταῦτα οὖν νουθετῶν ἐν τῷ φανερῷ, πότερα εὐμενης αν δικαίως, η προδότης νομίζοιτο; οὐχ οἱ ἐχθροὺς, ὧ Κριτία, κωλύοντες πολλούς ποιείσθαι, οὐδε οί ξυμμάχους πλείστους διδάσκοντες κτασθαι, ούτοι τους πολεμίους ίσχυρους ποιούσιν · άλλα πολύ μαλλον οί άδίκως τε χρήματα άφαιρούμενοι, καὶ τοὺς οὐδεν ἀδικοῦντας ἀποκτείνοντες, οὖτοί είσιν οί καὶ πολλούς τους έναντίους ποιούντες, και προδιδάντες οὐ μόνον τοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ ξαυτοὺς. δί αἰσχροκέρδειαν. 44. Εὶ δὲ μὴ ἄλλως γνωστον ὅτι αληθη λέγω, ώδε ἐπισκέψασθε. πότερον οἴεσθε Θρασύβουλον, καὶ "Ανυτον, καὶ τοὺς ἄλλους φυγάδας, ἃ ἐγὼ λέγω μᾶλλον ἂν ζυθάδε βούλεσθαι γίγνεσθαι, η α ουτοι πράττουσιν; εγω μεν γαρ οίμαι νθν μεν αθτούς νομίζειν ξυμμάχων πάντα μεστὰ είναι · εί δε τὸ κράτιστον τῆς πόλεως προσφιλώς ήμιν είχε, χαλεπον αν ήγεισθαι είναι και το έπιβαίνειν ποι της χώρας. 45. "Α δ' αὖ εἶπεν, ώς ε΄γώ εἰμι οἷος ἀεί ποτε

μεταβάλλεσθαι, κατανοήσατε καὶ ταῦτα. την μεν γὰρ των τετρακοσίων πολιτείαν καὶ αὐτος δήπου ὁ δημος έψηφίσατο, διδασκόμενος ώς οἱ Λακεδαιμόνιοι πάση πολιτεία μαλλον αν η δημοκρατία πιστεύσειαν. 46. έπει δέ γε έκεινοι μεν οὐδεν ἀνίεσαν, οί δε ἀμφὶ ᾿Αριστοτέλην καὶ Μελάνθιον καὶ ᾿Αρίσταρχον, στρατηγοῦντες, φανεροὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῷ χώματι ἔρυμα τειχίζοντες, ἐς δ ἐβούλοντο τους πολεμίους δεξάμενοι υφ' αυτοίς καὶ τοίς έτέροις την τόλιν ποιήσασθαι, — εἰ ταῦτ' αἰσθόμενος έγὰ διεκώλυσα, τοῦτ' ἔστι προδότην εἶναι τῶν φίλων; 47. ᾿Αποκαλεῖ δὲ κόθορνόν με, ώς άμφοτέροις πειρώμενον άρμόττειν όστις δε μηδετέροις αρέσκει, τοῦτον — ὁ προς των θεων — τί ποτε καὶ καλέσαι χρή; σὺ γὰρ δὴ ἐν μὲν τῆ δημοκρατία πάντων μισοδημότατος ένομίζου, έν δε τη άριστοκρατία πάντων μισοχρηστότατος γεγένησαι. 48. έγω δ', & Κριτία, ἐκείνοις μὲν ἀεί ποτε πολεμῶ τοῖς οὐ πρόσθεν οἰομένοις καλην αν δημοκρατίαν είναι, πριν και οι δούλοι, και οί δι' ἀπορίαν δραχμής ἂν ἀποδόμενοι τὴν πόλιν, δραχμής μετέχοιεν · καὶ τοίσδέ γ' αὖ ἀεὶ ἐναντίος εἰμὶ, οἱ οὐκ οἴονται καλην αν έγγενέσθαι ολιγαρχίαν, πριν είς το ύπ' ολίγων τυραννείσθαι την πόλιν καταστήσειαν. το μέντοι σύν τοις δυναμένοις, και μεθ' ίππων και μετ' άσπίδων ώφελείν διὰ τούτων την πολιτείαν, πρόσθεν ἄριστον ήγούμην είναι, καὶ νῦν οὐ μεταβάλλομαι. 49. εἰ δ' ἔχεις είπειν, & Κριτία, όπου έγω ξύν τοις δημοτικοίς ή τυραννικοίς τους καλούς τε κάγαθους άποστερείν πολιτείας έπεχείρησα, λέγε · ἐὰν γὰρ ἐλεγχθῶ ἢ νῦν ταῦτα πράττων, ἢ πρότερον πώποτε ταῦτα πεποιηκῶς, ὁμολογῶ τὰ πάντων έσχατώτατα παθων αν δικαίως αποθνήσκειν.

50. 'Ως δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐψένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι, εἰ

ἐπιτρέψει τῆ βουλῆ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξοιτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγησάμενος, προσελθων καὶ διαλεχθείς τι τοῖς τριάκοντα, ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῆ βουλῆ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις. 51. πάλιν δ' εἰσελθων, εἶπεν 'Εγω, ὡ βουλῆ, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὸς ἂν ὁρων τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. καὶ ἐγω οὖν τοῦτο ποιήσω. καὶ γὰρ οἴδε οἱ ἐφεστηκότες οὖ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις, τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὅντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. ἐγω οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, ξυνδοκοῦν ἄπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.

- 52. 'Ακούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν Ἑστίαν, καὶ εἶπεν ' Ἐγὼ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ, μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ', ὅνπερ νόμον οὖτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι. 53. καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς, οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὅδε ὁ βωμός · ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὖτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. Ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοὶ, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γιγνώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἑκάστον.
- 54. Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἕνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην. ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου, τοῦ θρασυτάτου αὐτῶν καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας · Παρα-

δίδομεν ύμιν, έφη, Θηραμένην τουτονί, κατακεκριμένον κατά τον νόμον · ύμεις δε λαβόντες και ἀπαγαγόντες, οι ένδεκα, οὖ δεῖ, τὰ ἐκ τούτων πράσσετε. 55. Ὠς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἷλκε μεν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δε οἱ ὑπηρέται. ό δε Θηραμένης, ώσπερ είκος, καὶ θεούς ἐπεκαλείτο καὶ άνθρώπους καθοράν τὰ γιγνόμενα. ή δὲ βουλὴ ήσυχίαν είχεν, δρώσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις δμοίους Σατύρω, καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. **56.** οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς, μάλα μεγάλη τη φωνή δηλούντα οἷα έπασχε. Λέγεται δὲ ἐν ρημα καὶ τοῦτο αὐτοῦ · ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος, ὅτι οἰμώξοιτο εὶ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο · "Αν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρα, ἔφη, οὶμώξομαι; Καὶ ἐπεί γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, το λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα είπειν αὐτόν Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. Καὶ τοῦτο μεν ούκ άγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα. έκεινο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστὸν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε το φρόνιμον μήτε το παιγνιώδες ἀπολιπείν έκ της ψυχης.

IV. Θηραμένης μεν δη ούτως ἀπέθανεν οι δε τριάκοντα, ως έξον ήδη αὐτοις τυραννείν ἀδεως, προείπον μεν τοις έξω του καταλόγου μη εἰσιέναι ές τὸ ἄστυ, ήγον δε έκ των χωρίων, ἵνα αὐτοι καὶ οι φίλοι τους τούτων ἀγρους ἔχοιεν. φευγόντων δε ές τὸν Πειραιά, καὶ ἐντεῦθεν πολλους ἄγοντες, ἐνέπλησαν καὶ τὰ Μέγαρα καὶ τὰς Θήβας

τῶν ὑποχωρούντων.

2. Ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος, όρμηθεὶς ἐκ Θηβῶν ὡς σὺν ἑβδομήκοντα, Φυλὴν χωρίον καταλαμβάνει ἰσχυρόν. οἱ δὲ τριάκοντα ἐβοήθουν ἐκ τοῦ ἄστεος σύν τε τοῖς τρισχιλίοις καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι, καὶ μάλ' εὐημερίας οὕσης.

ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο, εὐθὺς μὲν θρασυνόμενοί τινες τῶν νέων προσέβαλον πρὸς τὸ χωρίον, καὶ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν, τραύματα δὲ λαβόντες ἀπῆλθον. 3. βουλομένων δὲ τῶν τριάκοντα ἀποτειχίζειν, ὅπως ἐκπολιορκήσειαν αὐτοὺς ἀποκλείσαντες αὐτοῖς τὰς ἐφόδους τῶν ἐπιτηδείων, ἐπιγίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν παμπληθῆς καὶ τῆ ὑστεραία οἱ δὲ νιφόμενοι ἀπῆλθον εἰς τὸ ἄστυ, μάλα συχνοὺς τῶν σκευοφόρων ὑπὸ τῶν ἐκ Φυλῆς ἀποβαλόντες. 4. γιγνώσκοντες δὲ ὅτι καὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν λεηλατήσοιεν, εἰ μή τις φυλακὴ ἔσοιτο, διαπέμπουσιν εἰς τὰς ἐσχατιὰς, ὅσον πεντεκαίδεκα στάδια ἀπὸ Φυλῆς, τούς τε Λακωνικοὺς πλὴν ὀλίγων φρουροὺς, καὶ τῶν ἱππέων δύο φυλάς. οὖτοι δὲ στρατοπεδευσάμενοι ἐν χωρίω λασίω, ἐφύλαττον.

5. 'Ο δε Θρασύβουλος, ήδη συνειλεγμένων ες την Φυλην περὶ έπτακοσίους, λαβων αυτούς, καταβαίνει της νυκτός. θέμενος δε τὰ ὅπλα ὅσον τρία ἢ τέτταρα στάδια ἀπὸ τῶν φρουρών, ήσυχίαν είχεν. 6. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἐγίγνετο, καὶ ήδη ἀνίσταντο, ὅποι ἐδεῖτο ἕκαστος, ἀπο τῶν ὅπλων, καὶ οἱ ἱπποκόμοι ψήχοντες τοὺς ἵππους ψόφον ἐποίουν, ἐν τούτω αναλαβόντες οι περί Θρασύβουλον τὰ ὅπλα, δρόμω προσέπιπτον καὶ ἔστι μεν οθς αὐτῶν κατέβαλον, πάντας δε τρεψάμενοι εδίωξαν εξ ή επτα στάδια και απέκτειναν των μεν όπλιτων πλέον ή είκοσι και έκατον, των δε ίππέων Νικόστρατόν τε του καλου επικαλούμενου, καὶ άλλους δε δύο, έτι καταλαβόντες έν ταις ευναίς. 7. έπαναχωρήσαντες δε και τρόπαιον στησάμενοι, συσκευασάμενοι όπλα τε όσα έλαβον καὶ σκεύη, ἀπηλθον ἐπὶ Φυλης. οἱ δὲ ἐξ άστεος ίππεις βοηθήσαντες των μεν πολεμίων οὐδένα ἔτι είδον προσμείναντες δε έως τους νεκρους ανείλοντο οί προσήκοντες, ανεχώρησαν ές το άστυ.

8. Έκ δὲ τούτου οἱ τριάκοντα, οὐκέτι νομίζοντες ἀσφαλη

σφίσι τὰ πράγματα, ἐβουλήθησαν Ἐλευσῖνα ἐξιδιώσασθαι, ὅστε εἶναι σφίσι καταφυγὴν, εἰ δεήσειε. καὶ παραγγείλαντες τοῖς ἱππεῦσιν, ἢλθον εἰς Ἐλευσῖνα Κριτίας τε καὶ οἱ ἄλλοι τῶν τριάκοντα · ἐξέτασίν τε ποιήσαντες ἐν τοῖς ἱππεῦσι, φάσκοντες εἰδέναι βούλεσθαι πόσοι εἶεν καὶ πόσης φυλακῆς προσδεήσοιντο, ἐκέλευον ἀπογράφεσθαι πάντας · τὸν δὲ ἀπογραψάμενον ἀεὶ διὰ τῆς πυλίδος ἐπὶ τὴν θάλατταν ἐξιέναι. ἐπὶ δὲ τῷ αἰγιαλῷ τοὺς μὲν ἱππέας ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατέστησαν, τὸν δ' ἐξιόντα ἀεὶ οἱ ὑπηρέται ξυνέδουν. ἐπεὶ δὲ πάντες ξυνειλημμένοι ἢσαν, Λυσίμαχον τὸν ἵππαρχον ἐκέλευσαν ἀναγαγόντα παραδοῦναι αὐτοὺς τοῖς ἕνδεκα.

9. Τη δ' ύστεραία εἰς τὸ 'Ωιδείον παρεκάλεσαν τοὺς ἐν τῷ καταλόγῳ ὁπλίτας καὶ τοὺς ἄλλους ἱππέας. ἀναστὰς δὲ Κριτίας ἔλεξεν· Ἡμεῖς, ἔφη, ὧ ἄνδρες, οὐδὲν ἡττον ὑμῖν κατασκευάζομεν τὴν πολιτείαν ἢ ἡμῖν αὐτοῖς. δεῖ οὖν ὑμᾶς, ὥσπερ καὶ τιμῶν μεθέξετε, οὕτω καὶ τῶν κινδύνων μετέχειν. τῶν οὖν ξυνειλεγμένων Ἐλευσινίων καταψηφιστέον ἐστὶν, ἵνα ταὐτὰ ἡμῖν καὶ θαρρῆτε καὶ φοβῆσθε. Δείξας δέ τι χωρίον, εἰς τοῦτο ἐκέλευσε φανερὰν φέρειν τὴν ψῆφον. 10. οἱ δὲ Λακωνικοὶ φρουροὶ ἐν τῷ ἡμίσει τοῦ 'Ωιδείου ἐξωπλισμένοι ἦσαν· ἢν δὲ ταῦτα ἀρεστὰ καὶ τῶν πολιτῶν ὅσοις τὸ πλεονεκτεῖν μόνον ἔμελεν.

Ἐκ δὲ τούτου λαβὼν ὁ Θρασύβουλος τοὺς ἀπὸ Φυλῆς, περὶ χιλίους ἤδη ξυνειλεγμένους, ἀφικνεῖται τῆς νυκτὸς ἐς τον Πειραιᾶ. οἱ δὲ τριάκοντα, ἐπεὶ ἤσθοντο ταῦτα, εὐθὺς ἐβοήθουν σύν τε τοῖς Λακωνικοῖς, καὶ σὺν τοῖς ἱππεῦσι και τοις ὁπλίταις ἔπειτα ἐχώρουν κατὰ τὴν εἰς τὸν Πειραιᾶ άμαξιτὸν ἀναφέρουσαν. 11. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἔτι μὲν ἐπεχείρησαν μὴ ἀνιέναι αὐτούς ἐπεὶ δὲ μέγας ὁ κύκλος ὢν πολλῆς φυλακῆς ἐδόκει δεῖσθαι, οὔπω πολλοῖς οὖσι, συνεσπειράθησαν ἐπὶ τὴν Μουνυχίαν. οἱ δὲ ἐκ τοῦ

ἄστεος εἰς τὴν Ἱπποδάμειον ἀγορὰν ἐλθόντες, πρῶτον μὲν ξυνετάξαντο, ὥστε ἐμπλῆσαι τὴν όδὸν ἡ φέρει πρός τε τὸ ἱερὸν τῆς Μουνυχίας ᾿Αρτέμιδος καὶ τὸ Βενδίδειον · καὶ ἐγένοντο βάθος οὐκ ἔλαττον ἡ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων. οὕτω δὲ συντεταγμένοι ἐχώρουν ἄνω. 12. οἱ δὲ ἀπὸ Φυλῆς ἀντανέπλησαν μὲν τὴν όδὸν, βάθος δὲ οὐ πλέον ἡ εἰς δέκα ὁπλίτας ἐγένοντο. ἐτάχθησαν μέντοι ἐπ᾽ αὐτοῖς πελτοφόροι τε καὶ ψιλοὶ ἀκοντισταὶ, ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ πετροβόλοι. οὖτοι μέντοι συχνοὶ ἦσαν · καὶ γὰρ αὐτόθεν προσεγένοντο. ἐν ῷ δὲ προσήεσαν οἱ ἐναντίοι, Θρασύβουλος τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ θέσθαι κελεύσας τὰς ἀσπίδας, καὶ αὐτὸς θέμενος, τὰ δ᾽ ἄλλα ὅπλα ἔχων, κατὰ μέσον στὰς, ἔλεξεν ·

13. 'Ανδρες πολίται, τους μεν διδάξαι, τους δε άναμνησαι ύμῶν βούλομαι, ὅτι εἰσὶ τῶν προσιόντων οἱ μὲν τὸ δεξιον έχοντες, οθς ύμεις ήμεραν πέμπτην τρεψάμενοι έδιώξατε · οί δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου ἔσχατοι, οὖτοι δὴ οί τριάκουτα, ολ ήμας και πόλεως απεστέρουν οὐδεν αδικούντας, καὶ οἰκιῶν ἐξήλαυνον, καὶ τοὺς φιλτάτους τῶν ἡμετέρων απεσημαίνοντο. άλλα νῦν τοι παραγεγένηνται, οδ οδτοι μεν ούποτε φοντο, ήμεις δε αει ευχόμεθα. 14. έχοντες γαρ όπλα μεν εναντίοι αὐτοῖς καθέσταμεν · οἱ δε θεοὶ — ότι ποτε καὶ δειπνοῦντες ξυνελαμβανόμεθα καὶ καθεύδοντες καὶ άγοράζοντες, οί δε καὶ ούχ όπως άδικοῦντες, άλλ' οὐδ' έπιδημοῦντες έφυγαδευόμεθα - νῦν φανερῶς ἡμῖν συμμαχοῦσι. καὶ γὰρ ἐν εὐδία χειμῶνα ποιοῦσιν, ὅταν ἡμῖν συμφέρη · καὶ όταν έγχειρωμεν, πολλων όντων έναντίων, ολίγοις οὖσι τρόπαια ἵστασθαι διδόασι. 15. καὶ νῦν δὲ κεκομίκασιν ήμας είς χωρίον, εν ω ούτοι μεν ούτε βάλλειν ούτε ακοντίζειν ύπερ των προτεταγμένων, δια το προς όρθιον ίέναι, δύναιντ' άν ήμεις δε, ές το κάταντες καὶ

δόρατα άφιέντες καὶ ἀκόντια καὶ πέτρους, ἐξιξόμεθά τε αὐτῶν, καὶ πολλούς κατατρώσομεν. 16. καὶ ὧετο μεν ἄν τις δεήσειν τοίς γε πρωτοστάταις έκ του ίσου μάχεσθαι. νῦν δὲ, ἀν ὑμεῖς, ώσπερ προσήκει, προθύμως ἀφιῆτε τὰ βέλη, άμαρτήσεται μεν ούδεις ών γε μεστή ή όδος, φυλαττόμενοι δὲ δραπετεύσουσιν ἀεὶ ὑπὸ ταῖς ἀσπίσιν · ώστε ἐξέσται ώσπερ τυφλούς καὶ τύπτειν, ὅπου ἂν βουλώμεθα, καὶ ἐναλλομένους ἀνατρέπειν. 17. 'Αλλ', ἃ ἄνδρες, οὕτω χρη ποιείν, όπως έκαστός τις έαυτῷ συνείσεται τῆς νίκης αἰτιώτατος ών. αύτη γὰρ ἡμίν, ἂν θεὸς θέλη, νῦν ἀποδώσει καὶ πατρίδα καὶ οἴκους καὶ ἐλευθερίαν καὶ τιμάς καὶ παίδας, οίς είσὶ, καὶ γυναίκας. Ε μακάριοι δήτα, οὶ αν ήμων νικήσαντες επίδωσι την πασων ήδίστην ήμεραν εύδαίμων δὲ καὶ ἄν τις ἀποθάνη· μνημείου γὰρ οὐδεὶς οὕτω πλούσιος ὢν καλοῦ τεύξεται. Ἐξάρξω μὲν οὖν ἐγὼ, ἡνίκ αν καιρος η, παιανα · όταν δε τον Ενυάλιον παρακαλέσωμεν, τότε πάντες όμοθυμαδον, άνθ' ὧν ύβρίσθημεν, τιμωρώμεθα τους ἄνδρας.

18. Ταῦτα δ' εἰπων, καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγειλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθείη Έπειδὰν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς νίκη δε ἡμῖν ἔσται ἐπομένη, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γ' ἐμοὶ δοκεῖ. 19. καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὅπλα, αὐτὸς μὲν, ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος, ἐκπηδήσας πρῶτος, ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει καὶ τέθαπται ἐν τῷ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὁμαλοῦ. ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἱππόμαχος τῶν δ' ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων, Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὅπλα ἔλαβον,

τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

20. Κλεόκριτος δε, ό των μυστων κήρυξ, μάλ' εύφωνος ων, κατασιωπησάμενος έλεξεν ' Ανδρες πολίται, τί ήμας έξελαύνετε; τί ἀποκτείναι βούλεσθε; ήμείς γαρ ύμας κακον ούδεν πώποτε εποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δε ύμιν καί ίερων των σεμνοτάτων, καὶ θυσιών καὶ έορτων των καλλίστων, καὶ ξυγχορευταὶ καὶ ξυμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ ξυστρατιώται, και πολλά μεθ' ύμων κεκινδυνεύκαμεν κατά γην καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ της κοινης ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ έλευθερίας. 21. προς θεών πατρώων καὶ μητρώων, καὶ ξυγγενείας, καὶ κηδεστίας, καὶ έταιρίας (πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις), αἰδούμενοι καὶ θεούς καὶ ἀνθρώπους, παύσασθε άμαρτάνοντες ἐς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οὶ ιδίων κερδέων ένεκα ολίγου δείν πλείους απεκτόνασιν 'Αθηναίων εν οκτω μησίν, η πάντες Πελοποννήσιοι δέκα έτη πολεμούντες. 22. έξον δ' ήμιν έν εἰρήνη πολιτεύεσθαι, ούτοι του πάντων αίσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ άνοσιώτατον καὶ έχθιστον καὶ θεοίς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ήμιν προς άλληλους παρέχουσιν. άλλ' εὖ γε μέντοι ἐπίστασθε, ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ύμεις, άλλα και ήμεις έστιν ους πολλα κατεδακρύσαμεν.

'Ο μεν τοιαῦτα ἔλεγεν. οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες, καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν, τοὺς μεθ' ἐαυτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ. 23. τῆ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τριιίκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι ξυνεκάθηντο ἐν τῷ ξυνεδρίῳ · τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρὴ καθυ-

φίεσθαι τοις ἐν Πειραιει · ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοί τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον, ώς ούδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοις τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι, οὐδ ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. καὶ τὸ τελευταίον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἑλέσθαι · καὶ είλοντο δέκα, ἕνα ἀπὸ φυλῆς.

24. Καὶ οἱ μὲν τριάκοντα Ἐλευσῖνάδε ἀπῆλθον · οἱ δὲ δέκα τῶν ἐν ἄστει, καὶ μάλα τεταραγμένων καὶ ἀπιστούντων άλλήλοις, συν τοίς ίππάρχοις ἐπεμέλοντο. ἐξεκάθευδον δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἐν τῷ ᾿Ωιδείῳ, τούς τε ἵππους καὶ τὰς ασπίδας έχουτες, και δι απιστίαν έφωδευου το μεν αφ' έσπέρας σὺν ταῖς ἀσπίσι κατὰ τὰ τείχη, τὸ δὲ πρὸς ὄρθρον συν τοις ίπποις, αει φοβούμενοι μη έπεισπέσοιέν τινες αὐτοῖς τῶν ἐκ τοῦ Πειραιῶς. 25. Οἱ δὲ, πολλοί τε ἤδη όντες και παντοδαποί, όπλα ἐποιούντο, οί μὲν ξύλινα, οί δὲ οἰσύινα, καὶ ταῦτα έλευκοῦντο. πρὶν δὲ ἡμέρας δέκα γενέσθαι, πιστά δόντες οίτινες ξυμπολεμήσειαν, καὶ εὶ ξένοι εἶεν, ισοτέλειαν έσεσθαι, έξήεσαν πολλοί μεν όπλιται, πολλοί δε γυμνήτες (εγένοντο δε αυτοίς και ίππεις ώσει έβδομήκουτα), προνομάς δε ποιούμενοι, και λαμβάνοντες ξύλα και οπώραν, εκάθευδον πάλιν εν Πειραιεί. 26. των δ' εκ τοῦ άστεος άλλος μεν ούδεις συν όπλοις έξήει, οι δε ίππεις έστιν ότε και ληστάς έχειροῦντο των έκ του Πειραιώς, καὶ την φάλαγγα αὐτῶν ἐκακούργουν. περιέτυχον δὲ καὶ τῶν Λίξων έων τισίν, είς τους αυτών άγρους επί τα επιτήδεια πορευομένοις καὶ τούτους Λυσίμαχος ὁ ίππαρχος ἀπέσφαξε, πολλά λιτανεύοντας, καὶ πολλών χαλεπώς φερόντων ίππέων. 27. ανταπέκτεινον δε καὶ οί εν Πειραιεί των ίππέων ἐπ' ἀγροῦ λαβόντες Καλλίστρατον, φυλης Λεοντίδος. καὶ γὰρ ἤδη μέγα ἐφρόνουν, ώστε καὶ πρὸς τὸ τείχος τοῦ

άστεος προσέβαλλον. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο δεῖ εἰπεῖν τοῦ μηχανοποιού του έν τῷ ἄστει, ος, ἐπεὶ ἔγνω ὅτι κατὰ τον ἐκ Λυκείου δρόμον μέλλοιεν τὰς μηχανὰς προσάγειν, τὰ ζεύγη ἐκέλευσε πάντα άμαξιαίους λίθους ἄγειν, καὶ καταβάλλειν όπου έκαστος βούλοιτο τοῦ δρόμου. ώς δὲ τοῦτο ἐγένετο,

πολλὰ εἶς ἕκαστος τῶν λίθων πράγματα παρεῖχε.

28. Πεμπόντων δὲ πρέσβεις ἐς Λακεδαίμονα, τῶν μὲν τριάκοντα έξ Έλευσίνος, των δ' έν καταλόγω έξ ἄστεος, καὶ βοηθείν κελευόντων, ώς ἀφεστηκότος τοῦ δήμου ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Λύσανδρος, λογισάμενος ότι οδόν τε εξη ταχὺ ἐκπολιορκήσαι τοὺς ἐν τῷ Πειραιεί κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, εἰ τῶν ἐπιτηδείων ἀποκλεισθείησαν, ξυνέπραξεν έκατόν τε τάλαντα αὐτοῖς δανεισθήναι, καὶ αὐτον μεν κατά γην άρμοστην, Λίβυν δε τον άδελφον ναυαρχούντα ἐκπεμφθήναι. 29. καὶ ἐξελθων αὐτὸς μὲν Ἐλευσινάδε, ξυνελέγετο όπλίτας πολλούς Πελοποννησίους · ό δε ναύαρχος κατά θάλατταν εφύλαττεν, όπως μηδέν είσπλέοι αὐτοίς των επιτηδείων : ώστε ταχύ πάλιν εν απορία ήσαν οί εν Πειραιεί, οί δ' εν τῷ ἄστει πάλιν αὖ μέγα εφρόνουν ἐπὶ τῷ Αυσάνδρω. ούτω δέ προχωρούντων, Παυσανίας ό βασιλεύς, φθονήσας Λυσάνδρω, εί κατειργασμένος ταῦτα άμα μεν ευδοκιμήσοι, άμα δε ίδίας ποιήσοιτο τας 'Αθήνας, πείσας των Ἐφόρων τρείς, έξάγει φρουράν. 30. συνείποντο δὲ καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες πλην Βοιωτῶν καὶ Κορινθίων. ούτοι δ' έλεγον μεν, ότι ου νομίζοιεν ευορκείν αν στρατευόμενοι έπ' 'Αθηναίους, μηδέν παράσπονδον ποιούντας. έπραττον δε ταῦτα, ὅτι εγίγνωσκον Λακεδαιμονίους βουλομένους την των 'Αθηναίων χώραν οἰκείαν καὶ πιστην ποιήσασθαι. ό δὲ Παυσανίας ἐστρατοπεδεύσατο μὲν ἐν τῷ Αλιπέδω καλουμένω πρὸς τῷ Πειραιεί, δεξιὸν ἔχων κέρας, Λύσανδρος δὲ σὺν τοῖς μισθοφόροις τὸ εὐώνυμον.

31. Πέμπων δε πρέσβεις ο Παυσανίας προς τους έν Πειραιεί, ἐκέλευεν ἀπιέναι ἐπὶ τὰ ἑαυτῶν · ἐπεὶ δ' οὐκ ἐπείθουτο, προσέβαλλεν όσον ἀπὸ βοῆς Ένεκεν, όπως μη δήλος είη εύμενης αυτοίς ών. έπει δ' ουδεν άπο της προσβολής πράξας ἀπηλθε, τη ύστεραία, λαβων των μεν Λακεδαιμονίων δύο μόρας, των δε 'Αθηναίων ίππεων τρεις φυλάς, παρηλθεν επί τον κωφον λιμένα, σκοπών πη εὐαποτείχιστος είη ὁ Πειραιεύς. 32. ἐπεὶ δὲ ἀπιόντος αὐτοῦ προσέθεόν τινες, καὶ πράγματα αὐτῷ παρείχον, ἀχθεσθείς παρήγγειλε τους μεν ίππέας ελαύνειν είς αὐτους ενέντας, καὶ τους τὰ δέκα ἀφ' ήβης συνέπεσθαι · σὺν δὲ τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ἐπηκολούθει, καὶ ἀπέκτειναν μὲν ἐγγὺς τριάκοντα τῶν ψιλῶν, τοὺς δ' ἄλλους κατεδίωξαν πρὸς τὸ ἐν Πειραιεῖ θέατρον. 33. ἐκεῖ δὲ ἔτυχον ἐξοπλιζόμενοι οί τε πελτασταὶ πάντες, καὶ οἱ ὁπλῖται τῶν ἐκ Πειραιῶς. καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ εὐθὺς ἐκδραμόντες ἡκόντιζον, ἔβαλλον, ἐτόξευον, έσφενδόνων οί δε Λακεδαιμόνιοι, επεί αὐτῶν πολλοί ετιτρώσκοντο, μάλα πιεζόμενοι άνεχώρησαν έπὶ πόδα · οί δ' έν τούτω πολύ μάλλον ἐπέκειντο. ἐνταῦθα δὲ ἀποθνήσκει Χαίρων τε καὶ Θίβραχος, ἄμφω πολεμάρχω, καὶ Λακράτης ό ολυμπιονίκης, καὶ άλλοι οἱ τεθαμμένοι Λακεδαιμονίων προ των πυλων έν Κεραμεικώ. 34. όρων δε ταύτα ό Θρασύβουλος καὶ οἱ ἄλλοι ὁπλῖται ἐβοήθουν, καὶ ταχὺ παρετάξαντο προ των άλλων ἐπ' ὀκτώ. Ο δὲ Παυσανίας, μάλα πιεσθείς, καὶ ἀναχωρήσας ὅσον στάδια τέτταρα ἢ πέντε προς λόφον τινά, παρήγγειλε τοις Λακεδαιμονίοις καὶ τοις άλλοις ξυμμάχοις ἐπιχωρείν πρὸς ἑαυτόν. ἐκεί δὲ συνταξάμενος βαθείαν παντελώς την φάλαγγα, ήγεν ἐπὶ τους Αθηναίους. οι δ' είς χείρας μεν εδέξαντο, επειτα δε οί μεν εξεώσθησαν είς τον έν ταις Αλαίς πηλον, οί δε ένέκλιναν, καὶ ἀποθυήσκουσιν αὐτῶν ὡς πεντήκοντα καὶ ἑκατόν.

- 35. Ο δέ Παυσανίας τρόπαιον στησάμενος άνεχώρησε. και οὐδ' ὡς ὡργίζετο αὐτοῖς, ἀλλὰ λάθρα πέμπων ἐδίδασκε τους έν Πειραιεί οἷα χρη λέγοντας πρέσβεις πέμπειν προς έαυτον καὶ τοὺς παρόντας Ἐφόρους. οἱ δ' ἐπείθοντο. διίστη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῷ ἄστει, καὶ ἐκέλευε πρὸς σφᾶς προσιέναι ώς πλείστους συλλεγομένους, λέγοντας ότι οὐδεν δέονται τοῖς εν τῷ Πειραιεῖ πολεμεῖν, ἀλλὸ. διαλυθέντες κοινή ἀμφότεροι Λακεδαιμονίοις φίλοι είναι. 36. ήδέως ταῦτα καὶ Ναυκλείδας "Εφορος ὢν συνήκουεν. ώσπερ γαρ νομίζεται σὺν βασιλεῖ δύο τῶν Ἐφόρων συστρατεύεσθαι, καὶ τότε παρην οὖτός τε καὶ ἄλλος, ἀμφότεροι της μετά Παυσανίου γνώμης όντες, μάλλον ή της μετά Λυσάνδρου. διὰ ταῦτα οὖν καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα προθύμως έπεμπον τούς τ' έκ Πειραιώς, έχοντας τας προς Λακεδαιμονίους σπονδάς, καὶ τους ἀπὸ τῶν ἐν τῷ ἄστει ίδιώτας, Κηφισοφωντά τε καὶ Μέλητον. 37. Έπεὶ μέντο. ούτοι ώχουτο ες Λακεδαίμουα, έπεμπου δη και οί απο του κοινοῦ ἐκ τοῦ ἄστεος, λέγοντας ὅτι αὐτοὶ μὲν παραδιδόασι καὶ τὰ τείχη, ἃ έχουσι, καὶ σφᾶς αὐτοὺς Λακεδαιμονίοις χρησθαι " τι βούλονται άξιουν δ' έφασαν και τους έν Πειραιεί, εί φίλοι φασίν είναι Λακεδαιμονίοις, παραδιδόναι τόν τε Πειραια καὶ την Μουνυχίαν. 38. ἀκούσαντες δὲ πάντων αὐτῶν οἱ Ἐφοροι καὶ οἱ ἔκκλητοι, ἐξέπεμψαν πεντεκαίδεκα άνδρας είς τὰς 'Αθήνας, καὶ ἐπέταξαν σὺν Παυσανία διαλλάξαι όπη δύναιντο κάλλιστα. Οἱ δὲ διήλλαξαν, ἐφ' ὧτε εἰρήνην μεν ἔχειν ώς προς άλλήλους, απιέναι δε έπὶ τὰ έαυτῶν έκάστους, πλην τῶν τριάκοντα, καὶ τῶν ἕνδεκα, καὶ τῶν ἐν τῷ Πειραιεῖ ἀρξάντων δέκα · εἰ δέ τινες φοβοῖντο των έξ ἄστεος, έδοξεν αὐτοῖς την Έλευσίνα κατοικείν.
- 39. Τούτων δὲ περανθέντων, Παυσανίας μὲν διῆκε τὸ στράτευμα· οἱ δὲ ἐκ τοῦ Πειραιῶς, ἀνελθόντες σὺν τοῖς.

όπλοις είς την ακρόπολιν. έθυσαν τη 'Αθηνά, επεί δε κατέβησαν οι στρατηγοί, ένθα δη ο Θραυσύβουλος έλεξεν. 40. Υμίν, ἔφη, ὦ ἐκ τοῦ ἄστεος ἄνδρες, συμβουλεύω ἐγὼ γνωναι ύμας αὐτούς. μάλιστα δ' αν γνοίητε, εἰ ἀναλογίσαισθε, έπὶ τίνι ύμιν μέγα φρονητέον έστιν, ώστε ήμων άρχειν έπιχειρείν. πότερον δικαιότεροί έστε; άλλ' ὁ μὲν δημος, πενέστερος ύμων ων, οὐδεν πώποτε ένεκα χρημάτων ύμας ηδίκησεν · ύμεις δε, πλουσιώτεροι πάντων όντες, πολλά καὶ αἰσχρὰ ένεκα κερδέων πεποιήκατε. ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδεν ύμιν προσήκει, σκέψασθε εἰ ἄρα ἐπ' ανδρεία ύμιν μέγα φρονητέον. 41. καὶ τίς αν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο, η ως ἐπολεμήσαμεν προς ἀλλήλους; άλλα γνώμη φαίητ' αν προέχειν, ολ, έχοντες καλ τείχος καλ όπλα καὶ χρήματα καὶ ξυμμάχους Πελοποννησίους, ύπὸ τῶν οὐδεν τούτων έχοντων παρελύθητε; ἀλλ' ἐπὶ Λακεδαιμονίοις δη οίεσθε μέγα φρονητέον είναι; πως; οί γε, ώσπερ τους δάκνοντας κύνας κλοιώ δήσαντες παραδιδόασιν, ούτω κάκεινοι, ύμας παραδόντες τω ηδικημένω τούτω δήμω, οίχονται ἀπιόντες; 42. οὐ μέντοι γε ὑμᾶς, ὧ ἄνδρες, ἀξιῶ έγω ων ομωμόκατε παραβήναι ούδεν, άλλα και τουτο προς τοις άλλοις καλοις έπιδείξαι, ότι καὶ εύορκοι καὶ όσιοί έστε.

Εἰπων δὲ ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ ὅτι οὐδὲν δέοι ταράττεσθαι, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς ἀρχαίοις χρῆσθαι, ἀνέστησε τὴν ἐκκλησίαν. 43. καὶ τότε μὲν ἀρχὰς καταστησάμενοι ἐπολιτεύοντο ὑστέρω δὲ χρόνω, ἀκούσαντες ξένους μισθοῦσθαι τοὺς ἐν Ἐλευσῖνι, στρατευσάμενοι πανδημεὶ ἐπ' αὐτοὺς, τοὺς μὲν στρατηγοὺς αὐτῶν εἰς λόγους ἐλθόντας ἀπέκτειναν, τοῖς δὲ ἄλλοις εἰσπέμψαντες τοὺς φίλους καὶ ἀναγκαίους, ἔπεισαν συναλλαγῆναι καὶ ὀμόσαντες ὅρκους, ἢ μὴν μὴ μνησικακήσειν, ἔτι καὶ νῦν ὁμοῦ τε πολιτεύονται, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένει ὁ δῆμος.

III. THE BATTLE OF MANTINEA.

[Hellenica, VII.]

- V. 11. Ἐπεὶ δὲ ἐγένετο Ἐπαμεινώνδας ἐν τῆ πόλει τῶν Σπαρτιατών, όπου μεν ξμελλον έν τε ισοπέδω μαχείσθαι καὶ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν βληθήσεσθαι, οὐκ εἰσήει ταύτη, οὐδ' όπου γε μηδέν πλέον μαχείσθαι των ολίγων πολλοί όντες. ένθα δε πλεονεκτείν αν ενόμιζε, τούτο λαβων το χωρίον κατέβαινε, καὶ οὐκ ἀνέβαινεν εἰς τὴν πόλιν. 12. τό γε μην έντεθθεν γενόμενον έξεστι μεν το θείον αιτιασθαι, έξεστι δε λέγειν ώς τοις απονενοημένοις ούδεις αν ύποσταίη. ἐπεὶ γὰρ ἡγεῖτο ᾿Αρχίδαμος οὐδὲ ἐκατὸν ἔχων άνδρας, καὶ διαβάς ὅπερ ἐδόκει τι ἔχειν κώλυμα, ἐπορεύετο προς όρθιον έπὶ τους ἀντιπάλους, ἐνταῦθα δη οἱ πῦρ πνέοντες, οί νενικηκότες τους Λακεδαιμονίους, οί τώ παντί πλέονες καὶ προσέτι ὑπερδέξια χωρία ἔχοντες, οὐκ ἐδέξαντο τους περί του 'Αρχίδαμου, αλλ' έγκλίνουσι. 13. καὶ οί μέν πρώτοι των Έπαμεινωνδου αποθνήσκουσιν έπει μέντοι ἀγαλλόμενοι τῆ νίκη ἐδίωξαν οἱ ἔνδοθεν πορρωτέρω τοῦ καιρού, οὖτοι αὖ ἀποθνήσκουσι περιεγέγραπτο γὰρ, ώς ἔοικεν, ὑπὸ τοῦ θείου μέχρι ὅσου ἡ νίκη ἐδέδοτο αὐτοῖς. καὶ ὁ μὲν δὴ ᾿Αρχίδαμος τρόπαιον τε ἵστατο ἔνθα ἐπεκράτησε, καὶ τοὺς ἐνταῦθα πεσόντας τῶν πολεμίων ὑποσπόνδους απεδίδου.
- 14. 'Ο δ' Έπαμεινώνδας, λογιζόμενος ὅτι βοηθήσοιεν οἱ ᾿Αρκάδες εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἐκείνοις μὲν οὐκ ἐβούλετο καὶ πᾶσι Λακεδαιμονίοις ὁμοῦ γενομένοις μάχεσθαι, ἄλλως τε καὶ εὐτυχηκόσι, τῶν δὲ ἀποτετυχηκότων · πάλιν δὲ πορευθεὶς ὡς ἐδύνατο τάχιστα εἰς τὴν Τεγέαν, τοὺς μὲν ὁπλίτας ἀνέπαυσε, τοὺς δ᾽ ἱππέας ἔπεμψεν εἰς τὴν Μαντίνειαν, δεηθεὶς αὐτῶν προσκαρτερῆσαι, καὶ διδάσκων ὡς

πάντα μεν είκος έξω είναι τὰ τῶν Μαντινέων βοσκήματα, πάντας δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλως τε καὶ σίτου συγκομιδῆς ούσης. 15. Καὶ οἱ μὲν ἄχοντο · οἱ δ' ᾿Αθηναῖοι ἱππεῖς όρμηθέντες έξ Έλευσίνος έδειπνοποιήσαντο μεν έν Ίσθμώ, διελθόντες δε τας Κλεωνάς ετύγχανον προσιόντες είς την Μαντίνειαν, καὶ καταστρατοπεδευσάμενοι έντος τείχους έν ταίς οἰκίαις. ἐπεὶ δὲ δῆλοι ἦσαν προσελαύνοντες οἱ πολέμιοι, έδεοντο οἱ Μαντινεῖς τῶν ᾿Αθηναίων ἱππέων βοηθήσαι, εί τι δύναιντο · έξω γαρ είναι καὶ τὰ βοσκήματα πάντα καὶ τους έργάτας, πολλους δε καὶ παίδας καὶ γεραιτέρους τῶν έλευθέρων άκούσαντες δε ταῦτα οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐκβοηθοῦσιν, έτι όντες ανάριστοι καὶ αὐτοὶ καὶ οί ἵπποι. 16. ἐνταῦθα δη τούτων αὖ την ἀρετην τίς οὐκ ἂν ἀγασθείη; οἱ καὶ πολύ πλείονας όρωντες τους πολεμίους, καὶ ἐν Κορίνθφ δυστυχήματος γεγενημένου τοις ίππεθσιν, οὐδεν τούτων έπελογίσαντο, οὐδ' ὅτι καὶ Θηβαίοις καὶ Θετταλοῖς τοῖς κρατίστοις ίππεῦσιν εἶναι δοκοῦσιν ἔμελλον μάχεσθαι, ἀλλ' αίσχυνόμενοι, εί παρόντες μηδεν ώφελήσειαν τους συμμάχους, ως είδον τάχιστα τους πολεμίους, συνέρραξαν, έρωντες ἀνασώσασθαι την πατρώαν δόξαν. 17. καὶ μαχόμενοι αίτιοι μεν εγένοντο τὰ έξω πάντα σωθήναι τοῦς Μαντινεῦσιν, αὐτῶν δὲ ἀπέθανον ἄνδρες ἀγαθοὶ, καὶ ἀπέκτειναν δὲ δήλον ότι τοιούτους · οὐδεν γὰρ ούτω βραχὸ όπλον έκάτεροι είχον ῷ οὐκ ἐξικνοῦντο ἀλλήλων. καὶ τοὺς μὲν φιλίους νεκρούς ού προήκαντο, των δε πολεμίων ην ούς ύποσπόνδους ἀπέδοσαν.

18. 'Ο δ' αὖ 'Επαμεινώνδας, — ἐνθυμούμενος ὅτι ὀλίγων μὲν ἡμερῶν ἀνάγκη ἔσοιτο ἀπιέναι, διὰ τὸ ἐξήκειν τῆ στρατεία τὸν χρόνον, εἰ δὲ καταλείψοι ἐρήμους οἶς ἢλθε σύμμα-χος, ἐκεῖνοι πολιορκήσοιντο ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων, αὐτὸς δὲ τῆ ἑαυτοῦ δόξη παντάπασιν ἔσοιτο λελυμασμένος, ἡττη-

μένος μεν εν Λακεδαίμονι συν πολλώ όπλιτικώ ύπ' ολίγων, ήττημένος δε εν Μαντινεία ιππομαχία, αίτιος δε γεγενημένος, διὰ τὴν εἰς Πελοπόννησον στρατείαν, τοῦ συνεστάναι Λακεδαιμονίους καὶ Αρκάδας καὶ 'Αχαιούς καὶ 'Ηλείους καὶ 'Αθηναίους · ώστε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ δυνατον εἶναι αμαχεί παρελθείν, λογιζομένω ότι εί μεν νικώη, πάντα ταῦτα ἀναλύσοιτο · εἰ δὲ ἀποθάνοι, καλην την τελευτην ήγήσατο έσεσθαι πειρωμένω τη πατρίδι άρχην Πελοποννήσου καταλιπείν. 19. το μεν οθν αυτον τοιαθτα διανοείσθαι οὐ πάνυ μοι δοκεί θαυμαστον είναι · φιλοτίμων γὰρ άνδρων τὰ τοιαῦτα διανοήματα · τὸ μέντοι τὸ στράτευμα παρεσκευακέναι ώς πόνον τε μηδένα ἀποκάμνειν μήτε νυκτὸς μήτε ἡμέρας, κινδύνου τε μηδενὸς ἀφίστασθαι, σπάνιά τε τὰ ἐπιτήδεια ἔχοντας ὅμως πείθεσθαι ἐθέλειν, ταῦτά μοι δοκεί θαυμαστότερα είναι. 20. καὶ γὰρ ὅτε τὸ τελευταίον παρήγγειλεν αυτοίς παρασκευάζεσθαι ώς μάχης έσομένης, προθύμως μεν έλευκούντο οί ίππεις τα κράνη κελεύουτος ἐκείνου, ἐπεγράφοντο δὲ καὶ οἱ τῶν ᾿Αρκάδων ὁπλῖται ρόπαλα, ώς Θηβαίοι όντες, πάντες δε ήκονῶντο καὶ λόγχας καὶ μαχαίρας, καὶ ἐλαμπρύνοντο τὰς ἀσπίδας.

21. Έπεὶ μέντοι οὖτω παρεσκευασμένους ἐξήγαγεν, ἄξιον αὖ κατανοῆσαι ὰ ἐποίησε. πρῶτον μὲν γὰρ, ὥσπερ εἰκὸς, συνετάττετο. τοῦτο δὲ πράττων, σαφηνίζειν ἐδόκει ὅτι εἰς μάχην παρεσκευάζετο · ἐπεί γε μὴν ἐτέτακτο αὐτῷ τὸ στράτευμα ὡς ἐβούλετο, τὴν μὲν συντομωτάτην πρὸς τοὺς πολεμίους οὐκ ἦγε, πρὸς δὲ τὰ πρὸς ἑσπέραν ὄρη καὶ ἀντιπέραν τῆς Τεγέας ἡγεῖτο · ὥστε δόξαν παρεῖχε τοῖς πολεμίοις μὴ ποιήσεσθαι μάχην ἐκείνῃ τῷ ἡμέρα. 22. καὶ γὰρ δὴ ὡς πρὸς τῷ ὅρει ἐγένετο, ἐπεὶ ἐξετάθη αὐτῷ ἡ φάλαγξ, ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς ἔθετο τὰ ὅπλα, ὥστε εἰκάσθη στρατοπεδευομένῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ἔλυσε μὲν τῶν

πλείστων πολεμίων την έν ταις ψυχαις προς μάχην παρασκευην, έλυσε δε την έν ταις συντάξεσιν. έπεί γε μην παραγαγών τοὺς ἐπὶ κέρως πορευομένους λόχους εἰς μέτωπον, ἰσχυρον ἐποιήσατο το περὶ ἑαυτον ἔμβολον, τότε δη αναλαβείν παραγγείλας τὰ ὅπλα ἡγείτο · οί δ' ἠκολούθουν. οί δὲ πολέμιοι ώς είδον παρά δόξαν ἐπιόντας, οὐδεὶς αὐτῶν ήσυχίαν ἔχειν ἠδύνατο, ἀλλ' οἱ μεν ἔθεον εἰς τὰς τάξεις, οἱ δὲ παρετάττοντο, οἱ δὲ ἵππους ἐχαλίνουν, οἱ δὲ θώρακας ένεδύοντο, πάντες δε πεισομένοις τι μαλλον η ποιήσουσιν έψκεσαν. 23. Ο δε το στράτευμα αντίπρωρον ώσπερ τριήρη προσήγε, νομίζων, όπη έμβαλων διακόψειε, διαφθερείν όλου τὸ τῶν ἐναντίων στράτευμα καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ισχυροτάτω παρεσκευάζετο αγωνίζεσθαι, το δε ασθενέστατον πόρρω ἀπέστησεν, είδως ὅτι ἡττηθὲν ἀθυμίαν αν παράσχοι τοῖς μεθ' έαυτοῦ, ρώμην δὲ τοῖς πολεμίοις. καὶ μην τους ίππέας οι μεν πολέμιοι άντιπαρετάξαντο ώσπερ όπλιτων φάλαγγα βάθος, έφεξης καὶ ἔρημον πεζων άμίππων • 24. ὁ δ' Ἐπαμεινώνδας αὖ καὶ τοῦ ἱππικοῦ ἔμβολον λοχυρον εποιήσατο, καὶ άμίππους πεζούς συνέταξεν αὐτοίς, νομίζων το ίππικον έπει διακόψειεν, όλον το άντίπαλον νενικηκως έσεσθαι · μάλα γὰρ χαλεπον εύρειν τους έθελήσοντας μένειν, έπειδάν τινας φεύγοντας τῶν έαυτῶν ὁρῶσι. καὶ ὅπως μὴ ἐπιβοηθῶσιν οἱ ᾿Αθηναῖοι ἀπὸ τοῦ εὐωνύμου κέρατος έπὶ τὸ ἐχόμενον, κατέστησεν ἐπὶ γηλόφων τινῶν έναντίους αὐτοῖς καὶ ἱππέας καὶ ὁπλίτας, φόβον βουλόμενος καὶ τούτοις παρέχειν ώς, εἰ βοηθήσαιεν, ὅπισθεν οῧτοι ἐπικείσοιντο αὐτοῖς. την μεν δη συμβολην ούτως εποιήσατο, καὶ οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἐλπίδος · κρατήσας γὰρ ή προσέβαλεν όλον εποίησε φεύγειν το των εναντίων. 25. Έπεί γε μην έκείνος έπεσεν, οί λοιποί οὐδε τη νίκη ορθώς έτι έδυνάσθησαν χρήσασθαι, άλλα φυγούσης μεν αυτοίς της έναν.

τίας φάλαγγος, οὐδένα ἀπέκτειναν οἱ ὁπλῖται, οὐδὲ προῆλθον ἐκ τοῦ χωρίου ἔνθα ἡ συμβολὴ ἐγένετο · φυγόντων δ αὐτοῖς καὶ τῶν ἱππέων, ἀπέκτειναν μὲν οὐδ' οἱ ἱππεῖς διώκοντες οὔτε ἱππέας οὔθ' ὁπλίτας, ὥσπερ δὲ ἡττώμενοι πεφοβημένως διὰ τῶν φευγόντων πολεμίων διέπεσον. καὶ μὴν οἱ ἄμιπποι καὶ οἱ πελτασταὶ, συννενικηκότες τοῖς ἱππεῦσιν, ἀφίκοντο μὲν ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, ὡς κρατοῦντες, ἐκεῖ δ' ὑπὸ τῶν ᾿Αθηναίων οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέθανον.

26. Τούτων δὲ πραχθέντων, τοὐναντίον ἐγεγένητο οῦ ἐνόμισαν πάντες ἄνθρωποι ἔσεσθαι. συνεληλυθυίας γὰρ σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἢν ὅστις οὐκ ἤετο, εἰ μάχη ἔσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἄρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι ὁ δὲ θεὸς οὕτως ἐποίησεν ὥστε ἀμφότεροι μὲν τρόπαιον ὡς νενικηκότες ἐστήσαντο, τοὺς δὲ ἱσταμένους οὐδέτεροι ἐκώλυον, νεκροὺς δὲ ἀμφότεροι μὲν ὡς νενικηκότες ὑποσπόνδους ἀπελάμβανον. 27. νενικηκέναι δὲ φάσκοντες ἐκάτεροι οὕτε χώρα οὕτε πόλει οὕτ ἀρχῆ οὐδέτεροι οὐδὲν πλέον ἔχοντες ἐφάνησαν ἢ πρὶν τὴν μάχην γενέσθαι ἀκρισία δὲ καὶ ταραχὴ ἔτι πλείων μετὰ τὴν μάχην ἐγένετο ἢ προσθεν ἐν τῆ Ἑλλάδι. ἐμοὶ μὲν δὴ μέχρι τούτου γραφέσθω τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἴσως ἄλλφ μελήσει.

IV. CHARACTER OF SOCRATES.

[Memorabilia, I.]

Ι. Πολλάκις έθαύμασα, τίσι ποτε λόγοις 'Αθηναίους ἔπεισαν οἱ γραψάμενοι Σωκράτην, ὡς ἄξιος εἰη θανάτου τῆ πόλει. ἡ μεν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιάδε τις ἦν — 'Αδικεῖ Σωκράτης οὺς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἔτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων.

- 2. Πρώτον μεν οὖν, ώς οὐκ ενόμιζεν οθς ή πόλις νομίζει θεούς, ποίω ποτ' έχρήσαντο τεκμηρίω; θύων τε γὰρ φανερος ήν, πολλάκις μεν οίκοι, πολλάκις δε έπὶ τῶν κοινῶν της πόλεως βωμών, καὶ μαντική χρώμενος οὐκ άφανης ην. διετεθρύλητο γαρ, ώς φαίη Σωκράτης το δαιμόνιον έαυτω σημαίνειν · δθεν δη καὶ μάλιστά μοι δοκοῦσιν αὐτὸν αἰτιάσασθαι καινά δαιμόνια είσφερειν. 3. ὁ δὲ οὐδὲν καινότερον εἰσέφερε τῶν ἄλλων, ὅσοι, μαντικὴν νομίζοντες, οἰωνοίς τε χρώνται καὶ φήμαις καὶ συμβόλοις καὶ θυσίαις. ούτοί τε γαρ ύπολαμβάνουσιν ου τους όρνιθας ουδέ τους άπαντωντας είδεναι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, άλλα τους θεους δια τούτων αυτά σημαίνειν, κάκεινος ούτως ενόμιζεν. 4. άλλ' οί μεν πλείστοί φασιν ύπό τε των ορνίθων καὶ τῶν ἀπαντώντων ἀποτρέπεσθαί τε καὶ προτρέπεσθαι Σωκράτης δε ώσπερ εγίγνωσκεν ούτως έλεγε το δαιμόνιον γαρ έφη σημαίνειν. καὶ πολλοίς των ξυνόντων προηγόρευε τὰ μεν ποιείν, τὰ δε μη ποιείν, ώς τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος. καὶ τοῖς μὲν πειθομένοις αὐτῶ συνέφερε, τοις δε μη πειθομένοις μετέμελε. 5. καίτοι τίς οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν αὐτὸν βούλεσθαι μήτ' ἡλίθιον μήτ' ἀλαζόνα φαίνεσθαι τοῖς συνοῦσιν; ἐδόκει δ' αν ἀμφότερα ταῦτα, εἰ προαγορεύων ώς ὑπὸ θεοῦ φαινόμενα εἶτα ψευδόμενος έφαίνετο. δήλον οὖν, ὅτι οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μη επίστευεν άληθεύσειν. ταῦτα δὲ τίς αν άλλω πιστεύσειεν η θεώ; πιστεύων δε θεοίς, πώς οὐκ εἶναι θεούς ενόμιζεν ;
- 6. 'Αλλά μην ἐποίει καὶ τάδε προς τοὺς ἐπιτηδείους.
  τὰ μὲν γὰρ ἀναγκαῖα συνεβούλευε καὶ πράττειν, ὡς ἐνό-

μιζεν ἄριστ' ἃν πραχθηναι· περὶ δὲ τῶν ἀδήλων ὅπως άποβήσοιτο, μαντευσομένους έπεμπεν εί ποιητέα. 7. καὶ τους μέλλοντας οίκους τε καὶ πόλεις καλῶς οἰκήσειν μαντικής έφη προσδείσθαι. τεκτονικον μεν γαρ ή χαλκευτικου η γεωργικου η αυθρώπων αρχικου η των τοιούτων έργων έξεταστικον ή λογιστικον ή οίκονομικον ή στρατηγικου γενέσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα μαθήματα καὶ ἀνθρώπου γνώμη αίρετεα ενόμιζεν είναι . 8. τὰ δε μεγιστα τῶν εν τούτοις έφη τους θεους έαυτοίς καταλείπεσθαι, ων ούδεν δήλον είναι τοις ανθρώποις. οὖτε γαρ τῶ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένω δήλου όστις καρπώσεται ούτε τω καλώς οἰκίαν οἰκοδομησαμένω δηλον ὅστις οἰκήσει · οὕτε τῶ στρατηγικώ δήλον εί συμφέρει στρατηγείν ούτε τώ πολιτικώ δήλον εί συμφέρει της πόλεως προστατείν · ούτε τω καλην γήμαντι, ίνα ευφραίνηται, δήλον εί δια ταύτην ανιάσεται. ούτε τω δυνατούς εν τη πόλει κηδεστας λαβόντι δήλον εί διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. 9. τοὺς δὲ μηδὲν των τοιούτων οἰομένους είναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τῆς ανθρωπίνης γνώμης, δαιμοναν έφη · δαιμοναν δε και τους μαντευομένους α τοις ανθρώποις έδωκαν οι θεοί μαθούσι διακρίνειν · οίον, εί τις έπερωτώη πότερον έπιστάμενον ήνιοχείν επί ζεύγος λαβείν κρείττον, ή μη επιστάμενον ή πότερον επιστάμενον κυβερναν επί την ναθν κρείττον λαβείν, η μη επιστάμενον η α έξεστιν αριθμήσαντας η μετρήσαντας η στήσαντας είδεναι, τους τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν θεών πυνθανομένους άθέμιτα ποιείν ήγείτο. ἔφη δὲ δείν, ά μεν μαθόντας ποιείν έδωκαν οί θεοί, μανθάνειν · ά δε μη δήλα τοις ἀνθρώποις ἐστὶ, πειρασθαι διὰ μαντικής παρὰ των θεων πυνθάνεσθαι τους θεους γάρ, οίς αν ωσιν ίλεω. σημαίνειν.

10. 'Αλλὰ μὴν ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ · πρώ

τε γὰρ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ γυμνάσια ἤει, καὶ πληθούσης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερὸς ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας ἢν ὅπου πλείστοις μέλλοι συνέσεσθαι καὶ ἔλεγε μὲν ὡς τὸ πολὺ, τοῖς δὲ βουλομένοις ἐξῆν ἀκούειν. 11. οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβὲς οὐδὲ ἀνόσιον οὕτε πράττοντος εἶδεν, οὕτε λέγοντος ἤκουσεν. οὐδὲ γὰρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, ἦπερ τῶν ἄλλων οἱ πλείστοι, διελέγετο, — σκοπῶν ὅπως ὁ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔχει, καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἕκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, — ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυ.

12. Καὶ πρώτον μεν αὐτών ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ίκανως ήδη τανθρώπινα είδεναι, έρχονται έπὶ το περί τῶν τοιούτων φροντίζειν, ἢ τὰ μεν ἀνθρώπινα παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες, ἡγοῦνται τὰ προσήκοντα πράττειν. 13. έθαύμαζε δε εί μη φανερον αυτοίς έστιν, ότι ταῦτα οὐ δυνατόν ἐστιν ἀνθρώποις εύρεῖν ἐπεὶ καὶ τοὺς μέγιστον φρονούντας έπὶ τῷ περὶ τούτων λέγειν οὐ ταὐτὰ δοξάζειν άλλήλοις, άλλα τοις μαινομένοις όμοίως διακείσθαι προς άλλήλους. 14. των τε γαρ μαινομένων τους μεν ούδε τὰ δεινὰ δεδιέναι, τοὺς δε καὶ τὰ μὴ φοβερὰ φοβείσθαι καὶ τοῖς μεν οὐδ' ἐν ὄχλω δοκεῖν αἰσχρον εἶναι λέγειν ή ποιείν ότιουν, τοίς δε ούδ' έξιτητέον είς ανθρώπους είναι δοκείν καὶ τους μεν οὔθ' ίερον οὔτε βωμον οὔτε ἄλλο των θείων οὐδεν τιμάν, τους δε και λίθους και ξύλα τὰ τυχόντα καὶ θηρία σέβεσθαι · τῶν τε περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως μεριμνώντων τοίς μεν δοκείν εν μόνον το ον είναι, τοις δε άπειρα το πλήθος και τοις μεν άει κινείσθαι πάντα, τοίς δε οὐδεν ἄν ποτε κινηθήναι καὶ τοίς μεν πάντα γίγνεσθαί τε καὶ ἀπόλλυσθαι, τοῦς δὲ οὖτ' ἂν γενέσθαι ποτε οὐδεν οὔτε ἀπολέσθαι. 15. Ἐσκόπει δε περὶ αὐτῶν

καὶ τάδε· ἄρ², ὅσπερ οἱ τἀνθρώπεια μανθάνοντες ἡγοῦνται τοῦθ', ὅ τι ἀν μάθωσιν, ἑαυτοῖς τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτῷ ἀν βούλωνται ποιήσειν, οὕτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες νομίζουσιν, ἐπειδὰν γνῶσιν αἷς ἀνάγκαις ἔκαστα γίγνεται, ποιήσειν, ὅταν βούλωνται, καὶ ἀνέμους καὶ ὕδατα καὶ ὥρας καὶ ὅτον ἀν ἄλλον δέωνται τῶν τοιούτων; ἢ τοιοῦτο μὲν οὐδὲν οὐδ' ἐλπίζουσιν, ἀρκεῖ δ' αὐτοῖς γνῶναι μόνον ἢ τῶν τοιούτων ἕκαστα γίγνεται; 16. περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευομένων τοιαῦτα ἔλεγεν. αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπείων ἀεὶ διελέγετο, σκοπῶν τί εὐσεβὲς, τί ἀσεβές τί καλὸν, τί αἰσχρόν τί δίκαιον, τί ἄδικον τί σωφροσύνη, τί μανία τί ἀνδρία, τί δειλία τί πόλις, τί πολιτικός τί ἀρχὴ ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἃ τοὺς μὲν εἰδότας ἡγεῖτο καλοὺς καὶ ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ ἀγνοοῦντας ἀνδραποδώδεις ἀν δικαίως κεκλῆσθαι.

17. "Οσα μεν οὖν μη φανερος ην ὅπως ἐγίγνωσκεν, οὐδεν θαυμαστον ύπερ τούτων περί αὐτοῦ παραγνώναι τους δικαστάς · όσα δὲ πάντες ήδεσαν, θαυμαστον εἰ μὴ τούτων ένεθυμήθησαν. 18. βουλεύσας γάρ ποτε, καὶ τον βουλευτικον δρκον ομόσας, έν ῷ ην κατὰ τοὺς νόμους βουλεύσειν, επιστάτης έν τῷ δήμω γενόμενος, επιθυμήσαντος τοῦ δήμου παρὰ τοὺς νόμους ἐννέα στρατηγοὺς μιᾶ ψήφω τους άμφὶ Θράσυλλον καὶ Ἐρασινίδην ἀποκτείναι πάντας, ούκ ήθέλησεν έπιψηφίσαι, δργιζομένου μεν αὐτῷ τοῦ δήμου, πολλών δε καὶ δυνατών ἀπειλούντων · ἀλλὰ περὶ πλείονος έποιήσατο εὐορκεῖν ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ παρὰ τὸ δίκαιον καὶ φυλάξασθαι τους ἀπειλούντας. 19. καὶ γὰρ έπιμελείσθαι θεούς ενόμιζεν ανθρώπων, ούχ δυ τρόπου οι πολλοί νομίζουσιν. ούτοι μεν γάρ οίονται τους θεούς τά μεν είδεναι, τὰ δὲ οὐκ είδεναι. Σωκράτης δ' ήγειτο πάντα μεν θεούς είδεναι, τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα καὶ τὰ

σιγη βουλευόμενα, πανταχού δε παρείναι, καὶ σημαίνειν τοις ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων.

20. Θαυμάζω οὖν, ὅπως ποτὲ ἐπείσθησαν ᾿Αθηναῖοι Σωκράτην περὶ τοὺς θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβὲς μὲν οὐδέν ποτε πρὸς τοὺς θεοὺς οὕτ᾽ εἰπόντα οὕτε πράξαντα τοιαῦτα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα περὶ θεῶν, οἷά τις ἂν καὶ λέγων καὶ πράττων εἴη τε καὶ νομίζοιτο εὐσεβέστατος.

[Book IV., ch. viii.]

11. Των δε Σωκράτην γιγνωσκόντων οίος ην, οι άρετης έφιέμενοι πάντες έτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα ποθούντες έκείνον, ώς ωφελιμώτατον όντα προς άρετης έπιμέλειαν. έμοι μεν δη, τοιούτος ὢν οίον έγω διήγημαι, εὐσεβης μεν ούτως, ώστε μηδεν ἄνευ της τῶν θεῶν γνώμης ποιείν · δίκαιος δε, ώστε βλάπτειν μεν μηδε μικρον μηδένα, ώφελείν δε τὰ μέγιστα τους χρωμένους έαυτῶ · έγκρατης δε, ώστε μηδέποτε προαιρείσθαι το ήδιον άντὶ τοῦ βελτίονος · Φρόνιμος δε, ώστε μη διαμαρτάνειν κρίνων τα βελτίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου προσδείσθαι, ἀλλ' αὐτάρκης είναι προς την τούτων γνώσιν, ίκανος δε καὶ λόγω είπείν τε καὶ διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ίκανὸς δὲ καὶ ἄλλους δοκιμάσαι τε καὶ άμαρτάνοντας έξελέγξαι, καὶ προτρέψασθαι έπ' ἀρετην καὶ καλοκάγαθίαν, — ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος αν είη ἄριστός τε ανηρ καὶ εὐδαιμονέστατος. εἰ δέ τω μη άρεσκει ταῦτα, παραβάλλων τὸ ἄλλου ἦθος πρὸς ταῦτα, ούτω κρινέτω.

PLATO.

I. SOCRATES BEFORE HIS JUDGES.

1. Οὐ πολλοῦ γ' ἕνεκα χρόνου, ὧ ἄνδρες 'Αθηναίοι, όνομα έξετε καὶ αἰτίαν ύπο τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορείν, ώς Σωκράτη ἀπεκτόνατε, ἄνδρα σοφόν · φήσουσι γαρ δή με σοφον είναι, εί και μη είμι, οί βουλόμενοι ύμιν ονειδίζειν. εί οθυ περιεμείνατε ολίγου χρόνου, άπο τοθ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο · ὁρᾶτε γὰρ δη την ήλικίαν, ότι πόρρω ήδη έστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ έγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ κατανηφισαμένους θάνατον. 2. λέγω δε καὶ τόδε προς τους αυτους τούτους · ἴσως με οἴεσθε, ω ἄνδρες, ἀπορία λόγων εαλωκεναι τοιούτων οίς αν ύμας έπεισα, εί ώμην δείν άπαντα ποιείν καὶ λέγειν ώστε ἀποφυγείν την δίκην. πολλοῦ γε δεί. ἀλλ' ἀπορία μεν εάλωκα, οὐ μέντοι λόγων, άλλα τόλμης και αναισχυντίας και του έθέλειν λέγειν προς ύμας τοιαύτα οδ' αν ύμιν ήδιστ' ήν ακούειν, θρηνούντός τέ μου καὶ ὀδυρομένου καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλά καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγώ φημι· οἶα δη καὶ εἴθισθε ὑμεῖς των άλλων ακούειν. 3. αλλ' ούτε τότε ωήθην δείν ένεκα τοῦ κινδύνου πράξαι οὐδὲν ἀνελεύθερον, οὖτε νῦν μοι μεταμέλει ούτως ἀπολογησαμένω, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αίρουμαι ώδε ἀπολογησάμενος τεθυάναι ἡ ἐκείνως ζην· οὖτε γὰρ ἐν δίκη οὖτ' ἐν πολέμω οὖτ' ἐμὲ οὖτ' ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανασθαι, όπως ἀποφεύξεται παν ποιων θάνατον. καὶ γαρ έν ταις μάχαις πολλάκις δήλον γίγνεται ότι τό γε ἀποθανεῖν ἄν τις ἐκφύγοι καὶ ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ' ἰκετείαν τραπόμενος τῶν διωκόντων καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμὰ πὰν ποιεῖν καὶ λέγειν. 4. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ ἢ χαλεπὸν, ἄ ἄνδρες. θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονηρίαν θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν, ἄτε βραδὺς ὼν καὶ πρεσβύτης, ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων, οἱ δ΄ ἐμοὶ κατήγοροι, ἄτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες, ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλὼν, οὕτοι δ΄ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὡφληκότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἐγώ τε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ οὖτοι. ταῦτα μέν που ἴσως οὕτω καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

5. Το δε δη μετά τουτο επιθυμώ ύμιν χρησμωδήσαι, δ καταψηφισάμενοί μου καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα, εν ὧ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμωδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανείσθαι. φημὶ γὰρ, ὧ ἄνδρες ολ ἐμὲ ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ύμιν ήξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον πολὺ χαλεπωτέραν, νη Δί', η οίαν εμε άπεκτόνατε · νῦν γὰρ τοῦτο εἰργάσασθε, οἰόμενοι μεν ἀπαλλάξεσθαι τοῦ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου · τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. 6. πλείους ἔσονται ύμας οἱ ἐλέγχοντες, οθς νθν ἐγὼ κατείχον, ύμεις δε οὐκ ἠσθάνεσθε καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται δσφ νεώτεροί είσι, καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γαρ οίεσθε, αποκτείνοντες ανθρώπους, επισχήσειν τοῦ ονειδίζειν τινὰ ύμιν ότι οὐκ ὀρθώς ζήτε, οὐκ ὀρθώς διανοείσθε οὐ γάρ ἐσθ' αὕτη ή ἀπαλλαγὴ οὖτε πάνυ δυνατὴ οὖτε καλη, ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥάστη, μη τοὺς άλλους κολούειν, άλλ' έαυτον παρασκευάζειν όπως έσται ώς βέλτιστος. ταθτα μεν οθν θμίν τοις καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος απαλλάττομαι.

- 7. Τοίς δε ἀποψηφισαμένοις ήδέως αν διαλεχθείην ὑπέρ τοῦ γεγονότος τουτουὶ πράγματος, ἐν ῷ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι, καὶ οὖπω ἔρχομαι οἶ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. άλλά μοι, & ἄνδρες, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον οὐδεν γαρ κωλύει διαμυθολογήσαι προς άλλήλους, έως έξεστιν. ύμιν γαρ ώς φίλοις οὖσιν ἐπιδείξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι ξυμβεβηκος τί ποτε νοεί. 8. έμοι γάρ, & άνδρες δικασταί ύμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν ὀρθῶς ἂν καλοίην - θαυμάσιόν τι γέγονεν. ή γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντική, ή τοῦ δαιμονίου, έν μεν τῷ πρόσθεν χρόιῳ παντὶ πάνυ πυκνη ἀεὶ ἡν, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μη ὀρθώς πράξειν · νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἄπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοὶ. ταυτί ά γε δη οίηθείη ἄν τις καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν είναι. 9. εμοί δε ούτε εξιόντι εωθεν οίκοθεν ηναντιώθη το τοῦ θεοῦ σημείον, οὖτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὖτ' ἐν τῷ λόγω οὐδαμοῦ μέλλοντί τι ἐρείν: καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ · νυνὶ δὲ οὐδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πράξιν οὕτ' ἐν έργω οιδενὶ οὖτ' ἐν λόγω ἠναντίωταί μοι. 10. τί οὖν αίτιον είναι ύπολαμβάνω; έγω ύμιν έρω κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο ἀγαθὸν γεγονέναι, καὶ οὐκ ἔσθ' όπως ήμεις ορθώς ύπολαμβάνομεν, όσοι οιόμεθα κακον είναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τούτου γέγονεν οὐ γὰρ έσθ' όπως οὐκ ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μή τι έμελλον έγω άγαθον πράξειν.
- 11. Έννοήσωμεν δὲ καὶ τῆδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι ἡ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι, μηδ αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἡ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα, καὶ μετοίκησις τῆ ψυχῆ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. 12. Καὶ εἴτε μηδεμία αἴσθησίς

έστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδεν όρα, θαυμάσιον κέρδος αν είη ό θάνατος. εγω γαρ αν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν $\mathring{\eta}$ ούτω κατέδαρθεν ώστε μηδ' όναρ ίδειν, και τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ έαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτη τη νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, πόσας ἄμεινον καὶ ήδιον ήμέρας καὶ νύκτας ταύτης της νυκτος βεβίωκεν εν τῶ εαυτοῦ βίω, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ, ἀλλὰ τον μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους αν εύρειν αὐτον ταύτας προς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. 13. εἰ οὖν τοιοῦτον ὁ θάνατός έστι, κέρδος έγωγε λέγω καὶ γὰρ οὐδεν πλείων ό πας χρόνος φαίνεται ούτω δη είναι η μία νύξ. Εί δ' αὐ οἷον ἀποδημησαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθη ἐστι τὰ λεγόμενα, ώς ἄρα ἐκεῖ εἰσιν ἄπαντες οί τεθνεωτες, τί μείζον ἀγαθον τούτου είη αν, δ άνδρες δικασταί; 14. εὶ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς "Αιδου, ἀπαλλαγεὶς τούτων των φασκόντων δικαστών είναι, εύρήσει τους άληθως δικαστάς, οίπερ καὶ λέγονται έκει δικάζειν, - Μίνως τε καὶ 'Ραδώμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος καὶ ἄλλοι όσοι των ήμιθέων δίκαιοι έγένοντο έν τῷ έαυτων βίω. άρα φαύλη αν είη ή άποδημία; η αν 'Ορφεί ξυγγενέσθαι καὶ Μουσαίω καὶ Ἡσιόδω καὶ Ὁμήρω ἐπὶ πόσω ἄν τις δέξαιτ' αν ύμων; 15. έγω μεν γαρ πολλάκις έθέλω τεθνάναι, εί ταῦτ' ἐστὶν ἀληθη · ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστη αν είη ή διατριβή αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδει καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν άδικον τέθνηκεν, αντιπαραβάλλοντι τὰ έμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. Καὶ δὴ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα ώσπερ τους ένταθθα διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός έστι, καὶ τίς οίεται μεν έστι δ' ού. 16. επί πόσω δ' άν τις, ω άνδρες

δικασταὶ, δέξαιτο ἐξετάσαι τον ἐπὶ Τροίαν ἀγαγόντα τὴν πολλὴν στρατιὰν, ἢ Ὀδυσσέα, ἢ Σίσυφον, ἢ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; οἷς ἐκεῖ διαλέγεσθαι καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν ἀμήχανον ἂν εἴη εὐδαιμονίας. πάντως οὐ δήπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθάνατοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

17. 'Αλλὰ καὶ ὑμᾶς χρη, ὧ ἄνδρες δικασταὶ, εὐέλπιδας είναι προς του θάνατου, καὶ έν τι τοῦτο διανοείσθαι άληθες, ότι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα · οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλά μοι δήλον έστι τοῦτο, ότι ήδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ην μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ απέτρεψε το σημείου, καὶ έγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου και τοις κατηγόροις ου πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι ου ταύτη τη διανοία κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, άλλ' οιόμενοι βλάπτειν· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. 18. Τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι τοὺς υίεις μου, ἐπειδὰν ήβήσωσι, τιμωρήσασθε, & ἄνδρες, ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες άπερ εγω ύμας ελύπουν, εαν ύμιν δοκωσιν ή χρημάτων ή άλλου του πρότερον επιμελείσθαι ή άρετης, καὶ εὰν δοκῶσί τι είναι μηδεν όντες, ονειδίζετε αυτοίς, ώσπερ έγω ύμιν, ότι ούκ επιμελούνται ων δεί, καὶ οίονταί τι είναι όντες ούδενος άξιοι. καὶ ἐὰν ταθτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθώς ἐγὼ ἔσομαι ύφ' ύμῶν, αὐτός τε καὶ οἱ υίεῖς.

'Αλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένω, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις · ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

II. THE DEATH OF SOCRATES.

[Phaedo, I.-V.; LXIII.-LXVI.]

1. Εχεκράτης. Αὐτὸς, ὧ Φαίδων, παρεγένου Σωκράτει ἐκείνη τῆ ἡμέρα, ἡ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμωτηρίω, ἡ ἄλλου του ἤκουσας;

Φαίδων. Αὐτὸς, ὧ' Έχέκρατες.

- Ε. Τί οὖν δή ἐστιν ἄττα εἶπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θανάτου; καὶ πῶς ἐτελεύτα; ἡδέως γὰρ ἂν ἐγὼ ἀκούσαιμι. καὶ γὰρ οὔτε τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχωριάζει τὰ νῦν ᾿Αθήναζε, οὔτε τις ξένος ἀφίκται χρόνου συχνοῦ ἐκείθεν, ὅστις ἂν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οἷός τ᾽ ἢν περὶ τούτων, πλήν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιὼν ἀποθάνοι τῶν δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.
- 2. Φ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης ἄρα ἐπύθεσθε ὃν τρόπον ἐγένετο ;
- Ε. Ναὶ, ταῦτα μὲν ἡμῖν ἤγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζομέν γε ὅτι, πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται ἀποθανών. τί οὖν ἦν τοῦτο, ὧ Φαίδων;
- Φ. Τύχη τις αὐτῷ, ὧ Ἐχέκρατες, συνέβη εἔτυχε γὰρ τῆ προτεραία τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμμένη τοῦ πλοίου, ὁ εἰς Δῆλον ἀθηναῖοι πέμπουσιν.
  - Ε. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;
- 3. Φ. Τοῦτό ἐστι τὸ πλοῖον, ὡς φασιν ᾿Αθηναῖοι, ἐν ῷ Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δὶς ἐπτὰ ἐκείνους ῷχετο ἄγων, καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. τῷ οὖν ᾿Απόλλωνι εὕξαντο, ὡς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἑκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον · ἡν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἐξ ἐκείνου κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. ἐπειδὰν οὖν ἄρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ χρόνῷ τούτῷ καθαρεύειν τὴν πόλιν, καὶ δημοσία μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν

αν είς Δηλον ἀφίκηται το πλοίον καὶ πάλιν δεῦρο · τοῦτο δ' ἐνίοτε ἐν πολλῷ χρόνῷ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἄνεμοι ἀπολαβόντες αὐτούς. ἀρχὴ δ' ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ἱερεὺς τοῦ ᾿Απόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου · τοῦτο δ' ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῆ προτεραία τῆς δίκης γεγονός. διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.

4. Ε. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, ὦ Φαίδων; τίνα ἢν τὰ λεχθέντα καὶ πραχθέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρί; ἢ οὐκ εἴων οἱ ἄρχοντες παρεῖναι, ἀλλ' ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;

Φ. Οὐδαμῶς · ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοί γε.

Ε. Ταῦτα δη πάντα προθυμήθητι ως σαφέστατα ημίν ἀπαγγείλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὐσα.

Φ. 'Αλλὰ σχολάζω γε, καὶ πειράσομαι ύμιν διηγήσασθαι καὶ γὰρ τὸ μεμνησθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ήδιστον.

Ε. 'Αλλὰ μὴν, ὧ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιούτους ἐτέρους ἔχεις ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνη ἀκριβέστατα διελθεῖν πάντα.

5. Φ. Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια ἔπαθον παραγενόμενος. οὕτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος εἰσήει · εὐδαίμων γάρ μοι ἀνὴρ ἐφαίνετο, ὡ Ἐχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναίως ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκείνον παρίστασθαι μηδὶ εἰς Αιδου ἰόντα ἄνευ θείας μοίρας ἰέναι, ἀλλὰ κἀκείσε ἀφικόμενον εὖ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος. διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήει, ὡς εἰκὸς ἃν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει · οὕτε αὖ ἡδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφία ἡμῶν ὄντων, ὥσπερ εἰώθειμεν · καὶ γὰρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν · ἀλλὶ ἀτεχνῶς ἄτοπόν τί μοι πάθος παρῆν, καὶ

τις ἀήθης κρᾶσις ἀπό τε τῆς ἡδονῆς συγκεκραμένη ὁμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένω ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὕτω διεκείμεθα, ὁτὲ μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἶς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, ᾿Απολλόδωρος · οἶσθα γάρ που τὸν ἄνδρα καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

6. Ε. Πῶς γὰρ οὖ;

Φ 'Εκεινός τε τοίνυν παντάπασιν ούτως είχε, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οί ἄλλοι.

Ε. "Ετυχον δε, & Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

Φ. Οὖτός τε δὴ ὁ ᾿Απολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν, καὶ ὁ Κριτόβουλος, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ [Κρίτων], καὶ ἔτι Ἑρμογένης καὶ Ἦπιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ ᾿Αντισθένης · ἢν δὲ καὶ Κτήσιππος ὁ Παιανιεὺς, καὶ Μενέξενος, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων · Πλάτων δέ, οἶμαι, ἠσθένει.

Ε. Ξένοι δέ τινες παρήσαν;

Φ. Ναὶ, Σιμμίας τέ γε ὁ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδωνίδης, καὶ Μεγαρόθεν Εὐκλείδης τε καὶ Τερψίων.

Ε. Τί δέ; 'Αρίστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

Φ. Οὐ δῆτα · ἐν Αἰγίνη γὰρ ἐλέγοντο εἶναι.

Ε. "Αλλος δέ τις παρην;

Φ. Σχεδόν τι οἶμαι τούτους παραγενέσθαι.

Ε. Τί οὖν δή; τίνες, φης, ησαν οἱ λόγοι;

7. Φ. 'Εγώ σοι ἐξ ἀρχῆς πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. ἀεὶ γὰρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν, καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι, παρὰ τὸν Σωκράτη, συλλεγόμενοι ἕωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ῷ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο πλησίον γὰρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε, ἕως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων · ἀνεώγετο γὰρ οὐ πρώ · ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη,

εἰσήειμεν παρὰ τὸν Σωκράτη, καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. καὶ δὴ καὶ τότε πρωϊαίτερον ξυνελέγημεν. τη γαρ προτεραία ημέρα, επειδη εξήλθομεν εκ του δεσμωτηρίου έσπέρας, έπυθόμεθα ότι το πλοίον έκ Δήλου άφιγμένον είη. παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ήκειν ὡς πρωϊαίτατα είς τὸ εἰωθός. 8. καὶ ήκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθων ὁ θυρωρός, όσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, έως αν αυτος κελεύση · λύουσι γαρ, έφη, οι ένδεκα Σωκράτη και παραγγέλλουσιν, όπως αν τηθε τη ημέρα τελευτήση. οὐ πολύν δ' οὖν χρόνον ἐπισχων, ήκε καὶ ἐκέλευεν ήμας εἰσιέναι. εἰσιόντες οὖν κατελαμβάνομεν τον μεν Σωκράτη άρτι λελυμένον, την δε Εανθίππην - γιγνώσκεις γάρ - έχουσάν τε το παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. ώς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν, οἷα δὴ εἰώθασιν αί γυναίκες, ὅτι ΓΩ Σώκρατες, ΰστατον δή σε προσερούσι νύν οἱ ἐπιτήδειοι, καὶ σὺ τούτους. καὶ ὁ Σωκράτης, βλέψας είς του Κρίτωνα, Ω Κρίτων, έφη, απαγέτω τις αὐτὴν οἴκαδε. καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοωσάν τε καὶ κοπτομένην. 9. ὁ δὲ Σωκράτης, άνακαθιζόμενος είς την κλίνην, συνέκαμψέ τε το σκέλος καὶ έξέτριψε τῆ χειρὶ, καὶ τρίβων ἄμα, 'Ως ἄτοπον, ἔφη, δ ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο, δ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ήδύ · ώς θαυμασίως πέφυκε προς το δοκούν εναντίον είναι, το λυπηρον, τῷ άμα μὲν αὐτὰ μὴ ἐθέλειν παραγίγνεσθαι τῷ άνθρώπω, έὰν δέ τις διώκη τὸ έτερον καὶ λαμβάνη, σχεδόν τι αναγκάζεσθαι λαμβάνειν και το έτερον, ώσπερ έκ μιας κορυφής συνημμένω δύ' όντε. καί μοι δοκεί, έφη, εί ένενόησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῦθον αν συνθείναι, ώς ὁ θεος βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμούντα, ἐπειδὴ οὐκ ἢδύνατο, ξυνήψεν είς ταὐτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς, καὶ διὰ ταῦτα ώ αν το έτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὕστερον καὶ τὸ ἔτερον. ὡσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔοικεν, ἐπειδη ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἢν ἐν τῷ σκέλει πρότερον τὸ ἀλγεινὸν, ἤκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

10. 'Ο οὖν Κέβης ὑπολαβὼν, Νὴ τὸν Δία, ὧ Σώκρατες, έφη, εὖ γ' ἐποίησας ἀναμνήσας με. περί γάρ τοι τῶν ποιημάτων ὧν πεποίηκας, ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ τὸ εἰς τὸν 'Απόλλω προοίμιον, καὶ ἄλλοι τινές με ήδη ήρουτο · ἀτὰρ καὶ Εὐηνὸς πρώην, ὅ τι ποτὲ διανοηθείς, έπειδη δεύρο ήλθες, έποίησας αὐτὰ, πρότερον οὐδεν πώποτε ποιήσας. εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εὐηνῷ ἀποκρίνασθαι ὅταν με αὖθις ἐρωτᾳ (εὖ οἶδα γὰρ ὅτι έρήσεται), εἰπὲ τί χρή με λέγειν. 11. Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῶ, ἄ Κέβης, τάληθῆ, ὅτι οὐκ ἐκείνω βουλόμενος οὐδὲ τοίς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἶναι ἐποίησα ταῦτα: ήδειν γαρ ως ου ράδιον είη · άλλ' ένυπνίων τινων αποπειρώμενος τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος εἰ ἄρα πολλάκις ταύτην την μουσικήν μοι ἐπιτάττοι ποιείν. ἢν γὰρ δὴ ἄττα τοιάδε · πολλάκις μοι φοιτών το αὐτο ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίω, ἄλλοτ' ἐν ἄλλη ὄψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ δὲ λέγον, η Σώκρατες, έφη, μουσικήν ποίει καὶ ἐργάζου. 12. καὶ ἐγὰ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνω, ὅπερ ἔπραττον τοῦτο ύπελάμβανον αὐτό μοι παρακελεύεσθαί τε καὶ ἐπικελεύειν, ώσπερ οί τοίς θέουσι διακελευόμενοι καὶ έμοὶ ούτω το ένύπνιον όπερ έπραττον τοῦτο έπικελεύειν, μουσικήν ποιείν, ως φιλοσοφίας μεν ούσης μεγίστης μουσικής, έμου δὲ τοῦτο πρώττοντος · νῦν δ' ἐπειδὴ ή τε δίκη ἐγένετο, καὶ ή του θεου έορτη διεκώλυε με ἀποθνήσκειν, έδοξε χρηναι, εὶ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι το ἐνύπνιον ταύτην την δημώδη μουσικήν ποιείν, μη ἀπειθήσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιείν. ασφαλέστερον γαρ είναι μη απιέναι πρίν αφοσιώσασθαι

ποιήσαντα ποιήματα, καὶ πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. 13. οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οῦ ἦν ἡ παροῦσα θυσία · μετὰ δὲ τὸν θεὸν, ἐννοήσας ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἢ μυθολογικὸς, διὰ ταῦτα δὴ οῦς προχείρους εἶχον καὶ ἠπιστάμην μύθους τοὺς Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα — οῖς πρώτοις ἐνέτυχον. ταῦτα οὖν, ἄ Κέβης, Εὐηνῷ φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι, καὶ ἂν σωφρονῆ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. ἄπειμι δὲ, ὡς ἔοικε, τήμερον · κελεύουσι γὰρ ᾿Αθηναῖοι.

14. Καὶ ὁ Σιμμίας, Οἷον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὧ Σώκρατες, Εύηνῶ; πολλὰ γὰρ ἤδη ἐντετύχηκα τῶ ἀνδρί. σχεδον οὖν, έξ ὧν έγω ἤσθημαι, οὐδ ὁπωστιοῦν σοι έκων είναι πείσεται. Τί δαί; η δ' ος ου φιλόσοφος Ευηνός; "Εμοιγε δοκεί, έφη ο Σιμμίας. Εθελήσει τοίνυν, έφη, καὶ Εύηνος καὶ πᾶς ὅτω ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. οὐ μέντοι γ' ἴσως βιάσεται αύτόν · οὐ γάρ φασι θεμιτον είναι. 15. Καὶ άμα λέγων ταῦτα καθῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ήδη τὰ λοιπὰ διελέγετο. ἤρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης · Πῶς τοῦτο λέγεις, & Σώκρατες, το μη θεμιτον είναι έαυτον βιάζεσθαι, εθέλειν δ' αν τω αποθνήσκοντι τον φιλόσοφον έπεσθαι; Τί δε, & Κέβης; οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ τῶν τοιούτων, Φιλολάω συγγεγονότες; Οὐδέν γε σαφῶς, ὧ Σώκρατες. 'Αλλὰ μὴν κάγὼ έξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω · α μεν οὖν τυγχάνω ἀκηκοως, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. καὶ γὰρ ἴσως καὶ μάλιστα πρέπει, μέλλοντα ἐκεῖσε ἀποδημείν, διασκοπείν τε καὶ μυθολογείν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς έκει, ποίαν τινα αυτήν οιόμεθα είναι τι γαρ άν τις καί ποιοί άλλο έν τῷ μέχρι ἡλίου δυσμῶν χρόνω;

16. 'Αλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα χρὴ ὧν διεληλύθαμεν, ὧ Σιμμία, πᾶν ποιεῖν, ὥστε ἀρετῆς καὶ φρονήσεως ἐν τῷ βίῳ μετασχεῖν · καλὸν γὰρ τὸ ἄθλον, καὶ ἡ ἐλπὶς μεγάλη. ὑμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὧ Σιμμία τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰσαῦθις ἔν τινι χρόνῳ ἕκαστοι πορεύσεσθε · ἐμὲ δὲ νῦν ἤδη καλεῖ, φαίη ἂν ἀνὴρ τραγικὸς, ἡ εἰμαρμένη, καὶ σχεδόν τί μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν · δοκεῖ γὰρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον, καὶ μὴ πράγ-

ματα ταις γυναιξι παρέχειν νεκρου λούειν.

17. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων, Εἶεν, ἔφη, ὧ Σώκρατες · τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις, ἡ περὶ τῶν παίδων η περί ἄλλου του, ὅ τι ἄν σοι ποιοῦντες ήμεις ἐν χάριτι μάλιστα ποιοίμεν; "Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ἇ Κριτων, οὐδεν καινότερον · ὅτι ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ύμεις, και έμοι και τοις έμοις και ύμιν αυτοις έν χάριτι ποιήσετε άττ' αν ποιητε, καν μη νυν ομολογήσητε εαν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε, καὶ μὴ θέλητε, ώσπερ κατ' ἴχνη, κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνω ζην, οὐδ' ἐὰν πολλὰ ὁμολογήσητε ἐν τῷ παρόντι καὶ σφόδρα, οὐδεν πλέον ποιήσετε. 18. Ταῦτα μεν τοίνυν προθυμηθησόμεθα, έφη, ούτω ποιείν · θάπτωμεν δέ σε τίνα τρόπον; 'Όπως αν, ἔφη, βούλησθε, ἐάνπερ γε λάβητέ με, καὶ μὴ ἐκφύγω ὑμᾶς. γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῆ, καὶ πρὸς ήμας ἀποβλέψας, εἶπεν Οὐ πείθω, ἔφη, ἃ ἄνδρες, Κρίτωνα, ώς έγω είμι ούτος ὁ Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων έκαστον των λεγομένων, ἀλλ' οἴεταί με έκείνον είναι, δυ όψεται ολίγον ύστερον νεκρον, καὶ έρωτα δη πως με θάπτη. ὅτι δὲ ἐγω πάλαι πολύν λόγον πεποίημαι, ώς, ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ὑμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιὼν εἰς μακάρων δή τινας εὐδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἄλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ὑμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτόν. 19. ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἢν οὖτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἠγγυᾶτο. οὖτος μὲν γὰρ ἢ μὴν παραμενεῖν · ὑμεῖς δὲ ἢ μὴν μὴ παραμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ρῷον φέρῃ, καὶ μὴ ὁρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγανακτῆ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῆ ταφῆ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. εὖ γὰρ ἴσθι, ἢ δ' δς, ὧ ἄριστε Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελὲς, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. ἀλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ, καὶ φάναι τοὐμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως ὅπως ἄν σοι φίλον ἢ, καὶ μάλιστα ἡγῆ νόμιμον εἶναι.

- 20. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος, καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων, καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονυῖα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὥσπερ πατρὸς στερηθέντες διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. ἐπειδὴ δὲ ἐλούσατο, καὶ ἡνέχθη παρὰ αὐτὸν τὰ παιδία δύο γὰρ αὐτῷ υἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἶς δὲ μέγας καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναῖκες ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας ἄττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ παιδία ἀπιέναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ῆκε παρ' ἡμᾶς.
- 21. Καὶ ἢν ἤδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν · χρόνον γὰρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. ἐλθῶν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος, καὶ οὐ
  πόλλ' ἄττα μετὰ ταῦτα διελέχθη · καὶ ἣκεν ὁ τῶν ἕνδεκα
  ὑπηρέτης, καὶ στὰς παρ' αὐτὸν, ¾ Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω

πίνειν το φάρμακον, αναγκαζόντων τῶν αρχόντων. σὲ δ' έγω καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν τούτω τῷ χρόνω γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἄνδρα ὄντα τῶν πώποτε δεῦρο άφικομένων · καὶ δη καὶ νῦν εὖ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπαίνεις, γιγνώσκεις γαρ τους αιτίους, άλλ' έκείνοις. νυν ουν, οἶσθα γὰρ ἃ ἦλθον ἀγγέλλων, χαῖρέ τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾶστα φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. καὶ ἄμα δακρύσας μεταστρεφόμενος άπήει. 22. Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτὸν, Καὶ σὺ, ἔφη, χαίρε, καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν. καὶ ἄμα πρὸς ήμᾶς, 'Ως ἀστείος, ἔφη, ὁ ἄνθρωπος · καὶ παρὰ πάντα μοι τον χρόνον προσήει, καὶ διελέγετο ένίστε, καὶ ἢν ἀνδρῶν λώστος, καὶ νῦν ώς γενναίως με ἀποδακρύει. ἀλλ' ἄγε δὴ, δ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ, καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εὶ τέτριπται εὶ δὲ μὴ, τριψάτω ὁ ἄνθρωπος. 23. καὶ ὁ Κρίτων, 'Αλλ' οἷμαι, ἔφη, ἔγωγε ὧ Σώκρατες, ἔτι ήλιον είναι έπὶ τοῖς ὄρεσι, καὶ οὖπω δεδυκέναι. καὶ ἄμα ἐγὼ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψε πίνοντας, ἐπειδὰν παραγγελθη αὐτοίς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὖ μάλα. — ἀλλὰ μηδὲν έπείγου · έτι γὰρ έγχωρεί. καὶ ὁ Σωκράτης, Εἰκότως γ', έφη, δ Κρίτων, έκεινοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οθς σὸ λέγεις, οἴονται γὰρ κερδανεῖν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω · οὐδεν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν ὀλίγον ύστερον πιων, άλλο γε ή γέλωτα όφλήσειν παρ' έμαυτώ, γλιχόμενος του ζην, καὶ φειδόμενος οὐδενος έτι ἐνόντος. άλλ' ἴθι, ἔφη, πιθοῦ καὶ μὴ ἄλλως ποίει.

24. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον έστῶτι, καὶ ὁ παῖς ἐξελθὼν, καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἡκεν ἄγων τὸν μέλλοντα διδόναι τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριμμένον · ἰδὼν δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἄνθρωπον, Εἶεν, ἔφη, ὡ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τί χρὴ ποιείν; Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιιέναι, ἕως ἄν σον

βάρος ἐν τοῖς σκέλεσι γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει. καὶ ἄμα ἄρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει. 25. καὶ δς λαβων, καὶ μάλα ἵλεως, ἄ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας, οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, Τί λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πόματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαί τινι; ἔξεστιν, ἡ οῦ; Τοσοῦτον, ἔφη, ὧ Σώκρατες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι πιεῖν. Μανθάνω, ἡ δ' ὅς ἀλλ' εὔχεσθαί γέ που τοῖς θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρὴ, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἐκεῖσε εὐτυχὴ γενέσθαι· ὰ δὴ καὶ ἐγὼ εὕχομαί τε καὶ γένοιτο ταύτη· καὶ ἄμα εἰπὼν ταῦτα, ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἐξέπιε.

26. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οἶοί τε ἦσαν κατέχειν το μη δακρύειν ώς δε είδομεν πίνοντά τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βία καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ έχώρει τὰ δάκρυα, ώστε έγκαλυψάμενος ἀπέκλαιον έμαυτόν. ού γαρ δη ἐκεῖνόν γε, ἀλλα την ἐμαυτοῦ τύχην, οίου ἀνδρὸς έταίρου ἐστερημένος εἴην. ὁ δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος έμου, επειδή ούχ οδός τ' ήν κατέχειν τὰ δάκρυα, εξανέστη. 'Απολλόδωρος δε καὶ εν τῷ ἔμπροσθεν χρόνω οὐδεν επαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καλ άγανακτών οὐδένα δυτινα οὐ κατέκλασε τών παρόντων, πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους. ἐκείνος δὲ, Οἷα, ἔφη, ποιείτε, & θαυμάσιοι. έγω μέντοι ούχ ήκιστα τούτου ένεκα τὰς γυναίκας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοίεν · καὶ γὰρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημία χρη τελευτᾶν. άλλ' ήσυχίαν τε άγετε καὶ καρτερείτε. καὶ ήμείς άκούσαντες ήσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. 27. ΄Ο δε περιελθων, έπειδή οί βαρύνεσθαι έφη τα σκέλη, κατεκλίθη υπτιος · ουτω γὰρ ἐκέλευεν ὁ ἄνθρωπος ·

καὶ άμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὖτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον, διαλιπων χρόνον ἐπεσκόπει τους πόδας καὶ τὰ σκέλη, κάπειτα σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα, ἤρετο εἰ αἰσθάνοιτο · ὁ δ' οὐκ ἔφη. καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις τὰς κνήμας · καὶ ἐπανιων ούτως ἡμῖν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, ὅτι ψύχοιτό τε καὶ πηγνύοιτο. καὶ αὐτὸς ήπτετο, καὶ εἶπεν ὅτι, ἐπειδὰν προς τη καρδία γένηται αὐτώ, τότε οἰχήσεται. ήδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἢν τὰ περὶ τὸ ἢτρον ψυχόμενα, καὶ ἐκκαλυψάμενος, ενεκεκάλυπτο γαρ, εἶπεν, — ο δη τελευταίον $\epsilon \dot{\phi} \theta \dot{\epsilon} \gamma \xi a \tau o,$ - Ω Κρίτων, $\epsilon \dot{\phi} \eta$, $\tau \dot{\omega}$ $A \sigma \kappa \lambda \eta \pi \iota \dot{\omega}$ $\delta \dot{\phi} \epsilon \iota \lambda o \mu \epsilon \nu$ άλεκτρυόνα · άλλ' άπόδοτε καὶ μὴ άμελήσητε. 28. 'Αλλά ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων · ἀλλ' ὅρα, εἴ τι ἄλλο λέγεις. ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ' ολίγον χρόνον διαλιπων, εκινήθη τε καὶ ὁ ἄνθρωπος εξεκάλυψεν αὐτὸν, καὶ δς τὰ ὅμματα ἔστησεν · ἰδων δὲ ὁ Κρίτων ξυνέλαβε τὸ στόμα τε καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

"Ηδε ή τελευτη, & Έχεκρατες, τοῦ εταίρου ήμιν εγενετο, ἀνδρὸς, ώς ήμεις φαίμεν αν, τῶν τότε ὧν ἐπειράθημεν ἀρίστου, καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαιοτάτου.

HERODOTUS.

I. INVASION OF GREECE BY DARIUS.

- 1. Βασιλέϊ δὲ Δαρείω ὡς ἐξηγγέλθη Σάρδις άλούσας ἐμπεπρῆσθαι ὑπό τε ᾿Αθηναίων καὶ Ἰώνων, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτὸν, ὡς ἐπύθετο ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εἴρεσθαι οἵτινες εἶεν οἱ ᾿Αθηναῖοι · μετὰ δὲ πυθόμενον αἰτῆσαι τὸ τόξον, λαβόντα δὲ καὶ ἐπιθέντα διστὸν, ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν ἀπεῖναι, καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βάλλοντα εἰπεῖν, Ἦ Ζεῦ, ἐκγενέσθαι μοι ᾿Αθηναίους τίσασθαι · εἴπαντα δὲ ταῦτα προστάξαι ἐνὶ τῶν θεραπόντων, δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰπεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν ᾿Αθηναίων.
- 2. Μετὰ δὲ τοῦτο ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων, ὅ τι ἐν νόῷ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν έωντῷ ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὧν κήρυκας, ἄλλους ἄλλη τάξας ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέι γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε, ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ὑππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. 3. Οὖτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἡκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι πολλοὶ μὲν ἡπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης, πάντες δὲ νησιῶται ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες. οἴ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα ἰθέως ᾿Αθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας δεδω-

κέναι, ώς ἄμα τῷ Πέρση ἐπὶ σφέας στρατεύωνται. καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο, φοιτέοντές τε ἐς την Σπάρτην κατηγόρεον τῶν Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν προδόντες την Ἑλλάδα. 'Αθηναίοισι μὲν δη πόλεμος συνηπτο πρὸς Αἰγινήτας.

- 4. 'Ο δὲ Πέρσης τὸ έωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος μεμνησθαί μιν τῶν 'Αθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων 'Αθηναίους, ἄμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος καταστρέφεσθαι τῆς 'Ελλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ παραλύει τῆς στρατηγίης, ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας ἀπέστελλε ἐπί τε 'Ερέτριαν καὶ 'Αθήνας Δᾶτίν τε ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ 'Αρταφέρνεος παίδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ · ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε, ἐξανδραποδίσαντας 'Αθήνας καὶ 'Ερέτριαν, ἀγαγεῖν ἑωυτῷ εἰς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα.
- 5. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ολίγας ἡμέρας, ἔπλωον ἐς τὴν Αττικὴν, κατέργοντές τε πολλον, καὶ δοκέοντες ταὐτὰ τοὺς ᾿Αθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν· καὶ, ἢν γὰρ ὁ Μαραθὼν ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς ᾿Αττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. ᾿Αθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα. ἢγον δέ σφεας στρατηγοὶ δέκα, τῶν ὁ δέκατος ἢν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ ᾿Αθηνέων Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος. 6. οὖτος δὴ ὧν τότε ὁ Μιλτιάδης ἤκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε ᾿Αθηναίων. ἄμα μὲν γὰρ οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἦβρου, περὶ πολ-

λοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα · ἄμα δὲ ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικομενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ ἤδη, τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, καὶ ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες, ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσω. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω ᾿Αθηναίων ἀπεδέχθη, αἰρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου.

7. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ, οἱ στρατηγοὶ ἀποπέμπουσι ές Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, 'Αθηναίον μεν ἄνδρα, άλλως δε ήμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετώντα · τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης καὶ Αθηναίοισι ἀπήγγελλε) περί το Παρθένιον ούρος το ύπερ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοὖνομα τοῦ Φειδιππίδεω, του Πανα 'Αθηναίοισι κελεύσαι απαγγείλαι, διότι έωυτοῦ οὐδεμίαν ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος εὐνόου 'Αθηναίοισι, καὶ πολλαχη γενομένου ήδη σφι χρησίμου, τὰ δ' ἔτι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Αθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ήδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι άληθέα, ίδρύσαντο ύπο τη άκροπόλι Πανος ίρον, καὶ αὐτον άπο ταύτης της άγγελίης θυσίησι έπετέησι και λαμπάδι ίλασκονται. 8. Τότε δε πεμφθείς ύπο των στρατηγών ό Φειδιππίδης ούτος, ότε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανηναι, δευτεραίος εκ τοῦ 'Αθηναίων ἄστεος ην εν Σπάρτη, ἀπικόμενος δε έπὶ τους ἄρχοντας έλεγε • 3 Λακεδαιμόνιοι, Αθηναίοι ύμεων δεονται σφίσι βοηθήσαι, καὶ μὴ περιιδείν πόλιν άρχαιοτάτην έν τοίσι Έλλησι δουλοσύνη περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων καὶ γὰρ νῦν Ἐρέτριά τε ηνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμω ή Ελλας γέγονε ἀσθενεστέρη. 'Ο μεν δή σφι τὰ έντεταλμένα ἀπήγγελλε · τοισι δὲ ἔαδε μὲν βοηθέειν 'Αθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ην τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον.

ην γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη, εἰνάτη δε οὐκ ἐξελεύσεσεσθαι ἔφασαν, μη οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὖτοι μέν νυν την πανσέληνον ἔμενον.

- 9. Τοίσι δε βαρβάροισι κατηγέετο Ίππίης ὁ Πεισιστράτου ές του Μαραθώνα, της παροιχομένης νυκτός όψιν ίδων έν τῷ ὕπνῷ τοιήνδε · ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῆ μητρὶ τῆ έωυτοῦ συνευνηθήναι. συνεβάλετο ὧν έκ τοῦ ὀνείρου, κατελθων ές τὰς 'Αθήνας καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν έν τη έωυτοῦ γηραιός. έκ μεν δη της όψιος συνεβάλετο ταῦτα • 10. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν τὰ ανδράποδα τα έξ Ερετρίης απέβησε ές την νήσον την Στυρέων, καλεομένην δε Αιγίλειαν, τοῦτο δε καταγομένας ές τον Μαραθώνα τως νέας ώρμιζε ούτος, εκβάντας τε ές γην τους βαρβάρους διέτασσε, καί οἱ ταῦτα διέποντι έπηλθε πταρείν τε καὶ βήξαι μεζόνως ή ώς εώθεε, οἱα δέ οἱ πρεσβυτέρω έόντι των όδόντων οί πλεύνες έσείοντο. τούτων ων ένα των οδόντων έκβάλλει ύπο βίης βήξας · έκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν έξευρείν. ώς δε ούκ εφαίνετό οι ο όδων, αναστενάξας είπε προς τους παραστάτας . Η γη ήδε ουκ ήμετέρη έστι, ουδέ μιν δυνησόμεθα ύποχειρίην ποιήσασθαι · όκόσον δέ τί μοι μέρος μετήν, ὁ ὀδων μετέχει. Ίππίης μεν δη ταύτη την όψιν συνεβάλετο έξεληλυθέναι.
- 11. 'Αθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένει Ἡρακλέος ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι 'Αθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν οἱ 'Αθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναραιρέατο ἔδοσαν δὲ ὧδε. πιεζόμενοι ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένει τε τῷ 'Αναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτοὺς, οἱ δὲ οὐ δεκόμενοι ἔλεγόν σφι τάδε 'Ημεῖς μὲν ἑκαστέρω τε οἰκέο-

μεν, καὶ ὑμῖν τοιήδε τις γίνοιτ' αν ἐπικουρίη ψυχρή. φθαίητε γαρ αν πολλάκις έξανδραποδισθέντες ή τινα πυθέσθαι ήμέων. συμβουλεύομεν δε ύμιν δούναι ύμέας αὐτοὺς ᾿Αθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι καὶ τιμωρέειν έουσι ου κακοίσι. ταυτα συνεβούλευον οι Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατα εὔνοιαν οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τους Αθηναίους έχειν πόνους συνεστεώτας Βοιωτοίσι. 12. Λακεδαιμονιοι μέν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον οί δε ουκ ηπίστησαν, άλλ 'Αθηναίων ίρα ποιεύντων τοίσι δυώδεκα θεοίσι, ίκέται ίζόμενοι έπὶ τὸν βωμὸν έδίδοσαν σφέας αὐτούς. Θηβαίοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα έστρατεύοντο έπὶ τοὺς Πλαταιέας · 'Αθηναίοι δέ σφι έβοήθεον. μελλόντων δε συνάπτειν μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιείδον, παρατυχόντες δε καὶ καταλλάξαντες, επιτρεψάντων άμφοτέρων, ούρισαν την χώρην ἐπὶ τοισίδε, ἐᾶν Θηβαίους Βοιωτών τους μη βουλομένους ές Βοιωτούς τελέειν. 13. Κορίνθιοι μεν δη ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο · 'Αθηναίοισι δε ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοὶ, ἐπιθέμενοι δε έσσώθησαν τη μάχη. ύπερβάντες δε οί 'Αθηναίοι τους οί Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους ὑπερβάντες τον 'Ασωπον αυτον εποιήσαντο οθρον Θηβαίοισι προς Πλαταιέας είναι καὶ Υσιάς. έδοσαν μεν δη οί Πλαταιέες σφέας αυτους 'Αθηναίοισι τρόπω τω είρημένω, ήκον δε τότε ες Μαραθώνα βοηθέοντες.

14. Τοίσι δὲ 'Αθηναίων στρατηγοίσι ἐγίνοντο δίχα αἰ γνῶμαι· τῶν μὲν οὐκ ἐώντων συμβάλλειν, ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῆ τῆ Μήδων συμβαλεῖν, τῶν δὲ καὶ Μιλτιάδεω κελευόντων. ὡς δὲ δίχα τε ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα (ἢν γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν 'Αθηναίων πολεμαρχέειν, τὸ παλαιὸν γὰρ 'Αθηναίοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοίσι στρα-

τηγοίσι, ην τε τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος 'Αφιδναίος) πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης ἔλεγε τάδε • 15. Ἐν σοὶ νῦν, Καλλίμαχε, ἐστὶ ἢ καταδουλῶσαι ᾿Αθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνα λιπέσθαι ές τον άπαντα ανθρώπων βίον, οἷα οὐδὲ Αρμόδιός τε καὶ Αριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ, ἐξ οῦ ἐγένοντο ᾿Αθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ήκουσι μέγιστον. καὶ ἢν μέν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ίππίη · ἢν δὲ περιγένηται αύτη ή πόλις, οίη τέ έστι πρώτη τῶν Ελληνίδων πολίων γενέσθαι. κῶς ὧν δὴ ταῦτα οἶά τέ ἐστι γενέσθαι, καὶ κῶς ἐς σέ τι τούτων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος έχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ήμέων τῶν στρατηγῶν, ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αί γνώμαι, των μεν κελευόντων συμβαλείν, των δε ού συμβαλείν. ην μέν νυν μη συμβάλωμεν, έλπομαί τινα στάσιν μεγάλην έμπεσουσαν διασείσειν τὰ ' Αθηναίων φρονήματα ώστε μηδίσαι · ἢν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ σαθρον 'Αθηναίων μετεξετέροισι έγγενέσθαι, θεών τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τέ εἰμεν περιγενέσθαι τῆ συμβολή. ταθτα ών πάντα ές σε νθν τείνει καὶ έκ σεο ήρτηται · ην γαρ συ γνώμη τη έμη προσθη, έστι τοι πατρίς τε έλευθέρη καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῆ Ἑλλάδι, ἢν δὲ τὴν των ἀποσπευδόντων την συμβολην έλη, ὑπάρξει τοι των έγω κατέλεξα άγαθων τὰ έναντία. 16. Ταῦτα λέγων ό Μιλτιάδης προσκτάται του Καλλίμαχου. προσγευομένης δε του πολεμάρχου της γνώμης, εκεκύρωτο συμβάλλειν. μετα δε οί στρατηγοί των ή γνώμη έφερε συμβάλλειν, ώς έκαστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανηΐη της ήμέρης, Μιλτιάδη παρεδίδοσαν · δ δε δεκόμενος οὖ τί κω συμβολην ἐποιέετο, πρίν γε δη αὐτοῦ πρυτανητη έγένετο.

17. 'Ως δε ες εκείνον περιήλθε, ενθαύτα δη ετάσσοντο δδε 'Αθηναίοι ώς συμβαλέοντες. του μεν δεξιου κέρεος ήγεετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος · ὁ γὰρ νόμος τότε είχε ούτω τοίσι 'Αθηναίοισι, τον πολέμαρχον έχειν κέρας το δεξιόν. ήγεομένου δε τούτου, εξεδέκοντο ώς ήριθμέοντο αί φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων · τελευταίοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες το εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπο ταύτης γάρ σφι της μάχης, θυσίας 'Αθηναίων αναγόντων και πανηγύριας τας έν τησι πενταετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ 'Αθηναίος, ἄμα τε 'Αθηναίοισι λέγων γίνεσθαι τὰ ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ, τασσομένων τῶν ᾿Αθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδω, το μεν αὐτοῦ μέσον εγίνετο έπὶ τάξιας ολίγας, καὶ ταύτη ην ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδου, τὸ, δὲ κέρας ἐκάτερου ἔρρωτο πλήθει. 18. 'Ως δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ώς απείθησαν οι 'Αθηναίοι, δρόμω "εντο ές τους βαρβάρους. ησαν δε στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτῶν η οκτώ. οι δε Πέρσαι ορέοντες δρόμω επιόντας, παρεσκευάζοντο ώς δεξόμενοι · μανίην τε τοίσι 'Αθηναίοισι επέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέοντες αὐτοὺς ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμω ἐπειγομένους, οὖτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι οὖτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον 'Αθηναίοι δε, επεί τε άθρόοι προσεμιξαν τοισι βαρβάροισι, έμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μεν γὰρ Ἑλλήνων πάντων των ήμεις ίδμεν δρόμω ές πολεμίους έχρήσαντο, πρώτοι δε ανέσχουτο εσθητά τε Μηδικήν δρέοντες, και τους άνδρας ταύτην ἐσθημένους · τέως δὲ ἢν τοῖσι Ελλησι καὶ τὸ οὖνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. 19. Μαχομένων δὲ έν τῷ Μαραθῶνι χρόνος ἐγίνετο πολλός. καὶ τὸ μὲν μέσον του στρατοπέδου ενίκων οι βάρβαροι, τη Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο · κατὰ τοῦτο μὲν δη ἐνίκων οί βάρβαροι, καὶ ρήξαντες εδίωκον ες την μεσόγαιαν, το δε κέρας έκάτερου ενίκων 'Αθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες. νικώντες δε, το μεν τετραμμένον των βαρβάρων φεύγειν έων, τοίσι δε το μέσον ρήξασι αὐτῶν, συναγαγόντες τὰ κέρεα άμφότερα, έμάχοντο καὶ ένίκων 'Αθηναίοι. φεύγουσι δε τοίσι Πέρσησι είποντο κόπτοντες, ές δ επὶ τὴν θάλασσαν άπικόμενοι πῦρ τε αἴτεον καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. 20. Καὶ τοῦτο μὲν ἐν τούτω τῷ πόνω ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος διαφθείρεται, ανήρ γενόμενος αγαθός, από δ' έθανε των στρατηγών Στησίλεως ὁ Θρασύλεω τοῦτο δὲ Κυνέγειρος ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νεὸς την χείρα ἀποκοπεὶς πελέκει πίπτει, τοῦτο δὲ ἄλλοι 'Αθηναίων πολλοί τε καὶ οὐνομαστοί. 21. Έπτὰ μεν δή τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπω τοιούτω 'Αθηναίοι, τῆσι δὲ λοιπησι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες έκ της νήσου, εν τη έλιπον, τὰ εξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθήναι τους 'Αθηναίους ἀπικόμενοι ές τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε ἐν Αθηναίοισι ἐξ 'Αλκμαιωνιδέων μηχανής αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθήναι · τούτους γάρ, συνθεμένους τοίσι Πέρσησι, αναδέξαι ασπίδα έουσι ήδη έν τησι νηυσί. 22. ούτοι μεν δη περιέπλωον Σούνιον, 'Αθηναίοι δε ώς ποδών είχον τάχιστα εβοήθεον ές το άστυ, καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ήκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακλείου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλφ Ἡρακλείφ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ. οί δὲ βάρβαροι τῆσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου (τοῦτο γὰρ ἢν ἐπίνειον τότε τῶν ᾿Αθηναίων), ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐς τὴν ᾿Ασίην.

23. Έν ταύτη τη έν Μαραθωνι μάχη ἀπέθανον των βαρβάρων κατὰ έξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας, 'Αθηναίων δὲ έκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι συνήνεικε δὲ αὐτόθι θωυμα γενέσθαι

τοιόνδε· 'Αθηναίον ἄνδρα 'Επίζηλον τον Κουφαγόρεω, ἐν τῆ συστάσι μαχόμενόν τε καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθον, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὖτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος οὔτε βληθέντα, καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον, ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν · τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωυτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ έωυτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν.

24. Λακεδαιμονίων δὲ ἦκον ἐς τὰς ᾿Αθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω, ὥστε τριταῖοι ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῷ ᾿Αττικῷ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θηήσασθαι τοὺς Μήδους · ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα ἐθηήσαντο. μετὰ δὲ, αἰνέοντες ᾿Αθηναίους καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω.

II. MARCH OF XERXES. — PREPARATIONS OF THE GREEKS.

1. Έπεὶ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλέα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι ᾿Αθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολὴν, και δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις ἑτοιμαζειν στρατιὴν, πολλῷ πλέω ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον παρεῖχον, καὶ νέας τε καὶ ἵππους καὶ σῖτον καὶ πλοῖα. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ

'Ασίη έδονέετο έπὶ τρία έτεα, καταλεγομένων τε τῶν ἀρίστων ώς έπὶ τὴν Ελλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων. 2. τετάρτω δὲ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες απέστησαν από Περσέων, ένθαθτα δη καί μαλλον ώρμητο και έπ' αμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δε Δαρείου έπ' Αίγυπτον καὶ 'Αθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δέει μιν ἀποδέξαντα βασιλέα κατὰ τον Περσέων νόμον ούτω στρατεύεσθαι. 'Αποδέξας δὲ βασιλέα Πέρσησι Δαρείος Εέρξεα, ώρμητο στρατεύεσθαι. άλλα γαρ μετα ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν τῷ ὑστέρῳ ἔτει παρασκευαζόμενου συνήνεικε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἔτεα έξ τε καὶ τριήκοντα, ἀποθανείν, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς άπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὖτε 'Αθηναίους τιμωρήσασθαι. άποθανόντος δε Δαρείου ή βασιληίη άνεχώρησε ές τον παίδα τον ἐκείνου Ξέρξεα. 3. Καὶ Ξέρξης . . ἐπὶ μὲν τέσσερα έτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τη στρατιή, πέμπτω δε έτει ανομένω εστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλη πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὖτος ἐγένετο. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς 'Ασίης ἔθνος ἐπὶ τὴν 'Ελλάδα Ἐέρξης; κοίον δὲ πινόμενόν μιν ύδωρ οὐκ ἐπέλιπε, πλην τῶν μεγάλων ποταμῶν; οί μεν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δε ές πεζον ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα ἄμα στρατευομένοισι, τοίσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν, τοίσι δὲ σῖτά τε καὶ νέας. 4. Καὶ τοῦτο μὲν, ώς προσπταισάντων των πρώτων περιπλωόντων περί τον "Αθων, προετοιμάζετο έκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα ἐς τὸν ${}''A heta\omega
u\cdot \stackrel{.}{\epsilon}
u$ γ $\stackrel{.}{lpha}
u$ ${}'E\lambda a\iota o\hat{
u}
u au\iota$ $au\eta$ ς $X\epsilon
ho\sigma o
u\eta\sigma o
u$ $\stackrel{.}{\omega}
ho\mu\epsilon o
u$ $au
ho\iota\eta$ ρεες, ενθεύτεν δε όρμεόμενοι ώρυσσον ύπο μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων · ὤρυσσον δὲ καὶ

οί περὶ τον "Αθων κατοικημένοι. 'Ο γὰρ "Αθως ἐστὶ οὐρος μέγα τε καὶ οὐνομαστον, ες θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ύπο ἀνθρώπων. τη δε τελευτά ες την ήπειρον το ούρος, χερσονησοειδές τε έστι καὶ ἰσθμὸς ώς δυώδεκα σταδίων, πεδίον δε τοῦτο καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς 'Ακανθιων επί θάλασσαν την άντίον Τορώνης. 5. "Ωρυσσον δε ώδε · δασάμενοι τον χώρον οί βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατά Σάνην πόλιν σχοινοτενές ποιησάμενοι, ἐπειδή ἐγένετο βαθέα ή διῶρυξ, οἱ μὲν κατώτατα έστεῶτες ἄρυσσον, ἔτεροι δε παρεδίδοσαν τον αιεί έξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε έστεωσι έπὶ βάθρων, οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι έτέροισι, έως ἀπίκοντο ές τους ἀνωτάτω, οῦτοι δε εξεφόρεον τε καὶ ἐξέβαλλον. ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε εγίνετο καὶ πρητήριον · σίτος δέ σφι πολλος εφοίτα έκ της 'Ασίης άληλεσμένος. 6. ώς μεν έμε συμβαλλόμενον εύρίσκειν, μεγαλοφροσύνης είνεκεν αυτό Εέρξης ορύσσειν έκέλευε, έθέλων τε δύναμιν αποδείκνυσθαι καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι · παρεον γαρ μηδένα πόνον λαβόντας τον ισθμον τας νέας διειρύσαι, ορύσσειν έκέλευε διώρυχα τη θαλάσση, ευρός ώς δύο τριήρεας πλώειν όμου έλαστρευμένας. τοίσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι, τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρώσαι.

- 7. Έν ῷ δὲ οὖτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἄπας συλλελεγμένος ἄμα Εέρξη ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίη ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ ἤπειρον μέλλοντα ἄμα αὐτῷ Εέρξη πορεύεσθαι στρατόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν.
  - 8. Μετά δὲ ταῦτα παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς ᾿Αβυδον.

οί δε έν τούτω τον Έλλήσποντον εζεύγνυσαν έκ της 'Ασίης ές την Ευρώπην. έστι δε της Χερσονήσου της εν Έλλησπόντω, Σηστού τε πόλιος μεταξύ καὶ Μαδύτου, ἀκτή τρηχέα ές θάλασσαν κατήκουσα 'Αβύδω καταντίον. ές ταύτην ών την άκτην έξ 'Αβύδου δρμεόμενοι έγεφύρουν τοίσι προσεκέετο, την μεν λευκολίνου Φοίνικες, την δ' έτέρην την βυβλίνην Αιγύπτιοι. έστι δε έπτα στάδιοι έξ ' Αβύδου ες την απαντίον. και δη εζευγμένου του πόρου έπιγενόμενος χειμών μέγας συνέκοψέ τε έκείνα πάντα καὶ διέλυσε. 9. ώς δ' επύθετο Εέρξης, δεινά ποιεύμενος, τον Ελλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγάς, καὶ κατείναι ές το πέλαγος πεδέων ζεύγος. ήδη δὲ ήκουσα, ως καὶ στιγέας άμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας του Ελλήσπουτου. Ενετέλλετο δη ων ραπίζουτας λέγειν βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα · 3 Ω πικρον ύδωρ, δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας οὐδὲν προς έκείνου ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεύς μεν Εέρξης διαβήσεταί σε, ήν τε σύ γε βούλη ήν τε μή σοὶ δὲ κατὰ δίκην άρα οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει, ὡς ἐόντι δολερῷ τε καὶ άλμυρῶ ποταμώ. Τήν τε δη θάλασσαν ένετέλλετο τούτοισι ζημιουν, και των επεστεώτων τη ζεύξι του Ελλησπόντου άποταμείν τὰς κεφαλάς. 10. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον, τοῖσι προσεκέετο αΰτη ή ἄχαρις τιμη, τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες έζεύγνυσαν. έζεύγνυσαν δε ώδε πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, — ύπο μεν την προς του Ευξείνου Πόντου έξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας, ύπο δὲ τὴν έτέρην τεσσερεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν Πόντου ἐπικαρσίας, τοῦ δε Έλλησπόντου κατά ρόον, ίνα ανακωχεύη τον τόνον των όπλων, — συνθέντες δὲ ἀγκύρας κατῆκαν περιμήκεας, τὰς μεν προς του Πόντου της ετέρης των ανέμων είνεκεν των έσωθεν εκπνεόντων, της δε έτερης προς εσπέρης τε καί

τοῦ Αἰγαίου εὖρου τε καὶ νότου είνεκεν · διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον των πεντηκοντέρων καὶ τριηρέων τριχοῦ, ίνα και ές τον Πόντον έχη ο βουλόμενος πλώειν πλοίοισι λεπτοίσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. 11. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον έκ γης στρεβλούντες όνοισι ξυλίνοισι τὰ όπλα, οὐκέτι χωρὶς έκάτερα τάξαντες, άλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ές έκατέρην, τέσσερα δε τῶν βυβλίνων. παχύτης μεν ην ή αὐτη καὶ καλλονη, κατὰ λόγον δε ην έμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἶλκε. επειδή δε έγεφυρώθη ο πόρος, κορμούς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὔρεϊ, κόσμφ έπετίθεσαν κατύπερθε των όπλων του τόνου, θέντες δὲ έπεξης ενθαύτα αὐτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δε ταῦτα ύλην ἐπεφόρησαν, κόσμω δὲ θέντες καὶ τὴν ύλην, γῆν έπεφόρησαν κατανάξαντες δε και την γην, φραγμον παρείρυσαν ένθεν καὶ ένθεν, ίνα μη φοβέηται τὰ ὑποζύγια την θάλασσαν ύπερορωντα καὶ οἱ ίπποι.

12. 'Ως δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο καὶ τὰ περὶ τὸν 'Αθων, οι τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος (οὶ τῆς ρηχίης είνεκεν ἐποιήθησαν, ίνα μὴ πίμπληται τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος), καὶ αὐτὴ ἡ διῶρυξ παντελέως πεποιημένη ἠγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἄμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλῶν ἐς ''Αβυδον. ὡρμημένῳ δέ οἱ ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδρην ἀφανὴς ἦν, οὕτ' ἐπινεφέλων ἐόντων, αἰθρίης τε τὰ μάλιστα, ἀντὶ ἡμέρης τε νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξη ἐπιμελὲς ἐγένετο, καὶ είρετο τοὺς Μάγους, τὸ ἐθέλοι προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφραζον, ὡς ''Ελλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων, λέγοντες ἡλιον εἶναι 'Ελλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης περιχαρὴς ἐῶν

έποι έστο την έλασιν. 13. ήγεοντο δε πρώτοι μεν οί σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια, μετὰ δὲ τούτους στρατός παντοίων έθνέων αναμίξ, οὐ διακεκριμένοι τη δε ύπερημίσεες ησαν, ενθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον οὖτοι βασιλέι. προηγεύντο μεν δη ίππόται χίλιοι έκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι · μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι, καὶ οὖτοι έκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ές τὴν γῆν τρέψαντες · μετά δὲ ίροὶ Νισαῖοι καλεύμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ώς κάλλιστα. Νισαΐοι δε καλέονται ίπποι έπὶ τοῦδε · ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς, τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον. τους ων δη ίππους τους μεγάλους φέρει το πεδίον τοῦτο. ὅπισθε δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων ἄρμα Διὸς ίρον επετέτακτο, το ίπποι μεν είλκον λευκοι οκτώ, όπισθε δὲ τῶν ἴππων εἴπετο πεζη ἡνίοχος ἐχόμενος τῶν χαλινῶν: ούδεις γαρ δη επί τούτον τον θρόνον ανθρώπων αναβαίνει. τούτου δε όπισθε αυτος Ξέρξης έπ' άρματος ίππων Νισαίων · παραβεβήκεε δέ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, 'Οτάνεω παίς άνδρος Πέρσεω.

14. Έξήλασε μεν ούτω ἐκ Σαρδίων Εέρξης, μετεκβαίνεσκε δε, ὅκως μιν λόγος αίρεοι, ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς άρμαμαξαν. αὐτοῦ δε ὅπισθε αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοἱ τε καὶ γενναιότατοι χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες, μετὰ δε ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη, μετὰ δὲ τὴν ἵππον ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὖτος πεζὸς ἢν · καὶ τούτων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῦσι δούρασι ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ροιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνεκλήϊον τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τούτων ἐόντες ἀργυρέας ροιὰς εἶχον. εἶχον δὲ χρυσέας ροιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τράποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Εέρξη. τοῦσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διελέλειπτο

καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτεν ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἡιε ἀναμίξ.

15. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ τὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῆ ὁδῷ, ἐπέλιπε τὸ ῥέεθρον, οὐδ' ἀπέχρησε τῆ στρατιῆ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος · ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θηήσασθαι. θηησάμενος δὲ, καὶ πυθόμενος ἐκείνων ἕκαστα, τῆ ᾿Αθηναίη τῆ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας, χοὰς δὲ οἱ Μάγοι τοῖσι ήρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἄμα ἡμέρη δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν.

16. Έπεὶ δ' έγενουτο ἐν ᾿Αβύδω, ἢθέλησε Εέρξης ἰδέσθαι πάντα του στρατόυ. καὶ προεπεποίητο γαρ έπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτη προεξέδρη λίθου λευκοῦ (ἐποίησαν δὲ ᾿Αβυδηνοὶ ἐντειλαμένου πρότερον βασιλέος), ένθαῦτα ὡς ίζετο, κατορῶν ἐπὶ τῆς ἢιόνος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζον καὶ τὰς νέας. Θηεύμενος δὲ ἱμέρθη τῶν νεῶν ἄμιλλαν γινομένην ίδεσθαι. Επεί δ' εγένετό τε καὶ ενίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ήσθη τε τη αμίλλη καὶ τη στρατιή. 'Ως δὲ ώρα πάντα μὲν τον Έλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν άποκεκρυμμένου, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ ᾿Αβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Εέρξης έωυτον ἐμακάρισε, μετὰ δὲ τοῦτο ἐδάκρυσε. 17. μαθων δέ μιν 'Αρτάβανος ὁ πάτρως - δς τὸ πρώτον γνώμην ἀπεδέξατο έλευθέρως, οὐ συμβουλεύων Ξέρξη στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ελλάδα — ούτος ώνηρ φρασθείς Εέρξεα δακρύσαντα, είρετο τάδε • ΤΩ βασιλεῦ, ὡς πολλον ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ολίγω πρότερον μακαρίσας γάρ σεωυτον δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε ' Ἐσῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτείραι, ώς βραχύς είη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εὶ τούτων γε εόντων τοσούτων ούδεις ες εκατοστον έτος περιέσται.

δ δὲ ἀμείβετο λέγων · Ετερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτρότερα. ἐν γὰρ οὕτω βραχέϊ βίω οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐων εὐδαίμων πέφυκε, οὕτε τούτων οὕτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις, καὶ οὐκὶ ἄπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζώειν. αἴ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε · ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὐρίσκεται ἐών. Εέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων · ᾿Αρτάβανε, βιοτῆς μέν νυν ἀνθρωπηίης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵην περ σὰ διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνεώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί.

18. Καὶ ᾿Αρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦσα, δεὐτερα μετεπέμψατο Εέρξης Περσέων τοὺς δοκιμωτάτους ἐπεὶ δέ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι τάδε ᾿Ω Πέρσαι, τῶνδ ἐγὰ ὑμέων χρηίζων συνέλεξα, ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς, καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθε ἐργασμένα Πέρσησι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια, ἀλλ εἶς τε ἔκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην ἔχωμεν · ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδεται. τῶνδε δὲ εἴνεκεν προαγορεύω ἀντέχεσθαι τοῦ πολέμου ἐντεταμένως · ὡς γὰρ ἐγὰ πυνθάνομαι, ἐπ' ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθοὺς, τῶν ἢν κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρατὸς ἀντιστῆ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνωμεν, ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι οἱ Περσίδα γῆν λελόγχασι.

19. Ταύτην μεν την ημέρην παρεσκευάζοντο ες την διάβασιν, τη δε ύστεραίη ανέμενον τον ήλιον εθέλοντες ιδέσθαι ανίσχοντα, θυμιήματά τε παντοία επὶ τῶν γεφυρέων καταγίζοντες καὶ μυρσίνησι στορνύντες την όδόν. ώς δ' ἐπανέτελλε ὁ ήλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης φιάλης Ξέρξης ες την θάλασσαν, εύχετο πρὸς τὸν ήλιον μηδεμίαν οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέσθαι, ή μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Ευρώπην, πρότερον ή έπι τέρμασι τοίσι έκείνης γένηται. εὐξάμενος δὲ ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ελλήσποντον καὶ χρύσεον κρητήρα καὶ Περσικον ξίφος, τον ακινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρίναι, οὖτε εἰ τῷ ἡλίω ανατιθείς κατήκε ές το πέλαγος, ούτε εί μετεμέλησε οί τον Έλλήσποντον μαστιγώσαντι καὶ ἀντὶ τούτων τὴν θάλασσαν έδωρέετο. 20. 'Ως δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατα μεν την ετέρην των γεφυρέων την προς του Πόντου ό πεζός τε καὶ ή ίππος ἄπασα, κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ Αἰγαῖον τὰ ὑποζύγια καὶ ἡ θεραπηίη. ἡγέοντο δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, έστεφανωμένοι πάντες, μετά δε τούτους ό σύμμικτος στρατός παντοίων έθνέων. ταύτην μέν την ήμέρην οὖτοι, τῆ δὲ ὑστεραίη πρῶτοι μὲν οί τε ἱππόται καὶ οί τὰς λόγχας κάτω τράποντες · ἐστεφάνωντο δὲ καὶ οὖτοι · μετὰ δὲ οί τε ίπποι οί ίροι και το άρμα το ίρον, ἐπὶ δὲ αὐτός τε Εέρξης καὶ οἱ αἰχμοφόροι καὶ οἱ ἱππόται οἱ χίλιοι, έπὶ δὲ τούτοισι ὁ ἄλλος στρατός. καὶ αἱ νέες άμα ἀνήγουτο ές την ἀπεναντίον. ήδη δε ήκουσα καὶ ὕστατον διαβήναι βασιλέα πάντων. 21. Ξέρξης δε έπεί τε διέβη ές την Ευρώπην, έθηείτο τον στρατον ύπο μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρησι καὶ έν έπτὰ εὐφρόνησι, έλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Εέρξεω ήδη διαβεβηκότος του Ελλήσπουτου, ἄυδρα είπειν Έλλησπόντιον ? Ω Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρση καὶ οὖνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον την Έλλάδα έθέλεις ποιησαι, άγων πάντας άνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων έξην τοι ποιέειν ταῦτα.

22. 'Ο δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλώων παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. 'Ο δὲ Δορίσκος ἐστὶ τῆς Θρηϊκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα,

διὰ δὲ αὐτοῦ ρέει ποταμὸς μέγας Έβρος. ἔδοξε ὧν τῷ Εέρξη ο χώρος είναι επιτήδεος ενδιατάξαι τε καὶ εξαριθμήσαι τον στρατον, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ές Δορίσκον οι ναύαρχοι κελεύσαντος Εέρξεω ές του αίγιαλου του προσεχέα Δορίσκω εκόμισαν. 23. ό δε έν τῷ Δορίσκω τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς άριθμον έποιέετο. 'Όσον μέν νυν έκαστοι παρείχον πλήθεος ἀριθμον, οὐκ ἔχω εἶπαι το ἀτρεκὲς (οὐ γὰρ λέγεται προς οὐδαμῶν ἀνθρώπων), σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πληθος ἐφάνη έβδομήκοντα καὶ έκατὸν μυριάδες. έξηρίθμησαν δε τόνδε τον τρόπον συναγαγόντες ές ένα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συννάξαντες ταύτην ὡς μάλιστα είχου, περιέγραψαν έξωθευ κύκλου, περιγράψαντες δε καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αίμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλου, ύψος ανήκουσαν ανδρί ές τον ομφαλόν. ταύτην δε ποιήσαντες, άλλους έσεβίβαζον ές το περιοικοδομημένον, μέχρι οδ πάντας τούτω τῷ τρόπω έξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δε κατα έθνεα διέτασσον.

24. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἠριθμήθη τε καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θηήσασθαι. μετὰ δὲ ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπὶ ἄρματος παρὰ ἔθνος ὲν ἕκαστον ἐπυνθάνετο, καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταὶ, ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο, καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης, μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἄρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῆ χρυσέη καὶ παρέπλωε παρὰ τὰς πρῷρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ ἀνεκώχευον, τὰς πρῷρας ἐς γῆν τρεψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλε-

μον. ό δ' έντὸς των πρωρέων πλώων έθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ.

25. Ξέρξης δε έκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ελλάδα, τους δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδων συστρατεύεσθαι ηνάγκαζε. οί δε ύποδεκόμενοι Έλλήνων την στρατιην καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα ές παν κακοῦ ἀπίκατο, οὕτω ώστε ἀνάστατοι έκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο · ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν έν τη ηπείρω πολίων των σφετέρων δεξαμένοισι την Εέρξεω στρατιήν καὶ δειπνίσασι, 'Αντίπατρος ὁ 'Οργέος άραιρημένος, των ἀστων ἀνηρ δόκιμος όμοια τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ές τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. 26. ένθα δη Μεγακρέοντος ανδρός 'Αβδηρίτεω έπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, δς συνεβούλευσε ᾿Αβδηρίτησι πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἰρὰ ίζεσθαι ίκέτας των θεών, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα, τῶν τε παροιχομένων έχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης ου δὶς ἐκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἰρέεσθαι παρέχειν γὰρ ἂν ᾿Αβδηρίτησι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοῖα τῷ δείπνω παρασκευάζειν, η μη ύπομένειν Εέρξεα ἐπιόντα, η καταμείναντας κάκιστα πάντων ανθρώπων διατριβήναι. 27. Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον. Εέρξης δε έκ της 'Ακάνθου έντειλάμενος τοίσι στρατηγοίσι τον ναυτικον στρατον ύπομένειν έν Θέρμη, απηκε άπ' έωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι, (Θέρμη δὲ τῆ ἐν τῶ Θερμαίφ κόλπφ οἰκημένη, ἀπ' ης καὶ ὁ κόλπος οὖτος την επωνυμίην έχει.) ταύτη γαρ επυνθάνετο συντομώτατον $\epsilon i \nu a \iota$.

28. 'Ο μεν δη περί Πιερίην διέτριβε ημέρας συχνάς. οἱ δε δη κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς την Ἑλλάδα ἐπὶ γης αἴτησιν ἀπίκατο, οἱ μεν κεινοὶ, οἱ δε φέροντες γην τε καὶ

ύδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα έγένοντο οίδε, Θεσσαλοί, Δόλοπες, Αινιήνες, Περραιβοί, Λοκροί, Μάγνητες, Μηλιέες, 'Αχαιοὶ οἱ Φθιῆται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ πλήν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οί "Ελληνές έταμον ὅρκιον οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ όρκιον ώδε εἶχε · 'Όσοι τῷ Πέρση ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς "Ελληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι "Ελλησι. 29. ἐς δὲ ' Αθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Ξέρξης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας τωνδε είνεκεν πρότερον Δαρείου πέμψαντος έπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οί δ' ές φρέαρ έσβαλόντες, εκέλευον γην τε καὶ ύδωρ έκ τούτων φέρειν παρά βασιλέα. τούτων μεν είνεκεν ούκ έπεμψε Ξέρξης τους αιτήσοντας. ό τι δε τοισι 'Αθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλην ὅτι σφέων ή χώρη καὶ ή πόλις ἐδηϊώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι.

30. Ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὔνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' ᾿Αθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ, οἱ Ἑλληνες οὐκ ἐν ὁμοίφ πάντες ἐποιεῦντο · οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρση εἶχον θάρσος, ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου · οἱ δὲ οὐ δόντες ἐν δείματι μεγάλφ κατέστασαν, ἄτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῆ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. 31. ἐνθαῦτα ἀναγκαίη ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῆ γ' ἐμοὶ φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, οὐκ ἐπισχήσω. εἰ

'Αθηναίοι καταρρωδήσαντες τον επιόντα κίνδυνον εξέλιπον την σφετέρην, η και μη εκλιπόντες άλλα μείναντες έδοσαν σφέας αὐτοὺς Εέρξη, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ αν έπειρώντο αντιεύμενοι βασιλέϊ. εί τοίνυν κατά την θάλασσαν μηδείς ήντιουτο Εέρξη, κατά γε αν την ήπειρον τοιάδε έγίνετο εί καὶ πολλοί τειχέων κιθώνες ήσαν έληλαμένοι διά τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες αν Λακεδαιμόνιοι ύπο των συμμάχων ούκ έκόντων, άλλ' ύπ' άναγκαίης, κατὰ πόλις άλισκομένων ύπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, εμουνώθησαν, μουνωθέντες δε αν καὶ ἀποδεξάμενοι έργα μεγάλα ἀπέθανον γενναίως. 32. ἢ ταῦτα αν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ ὁρέοντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους "Ελληνας μηδίζοντας, όμολογίη αν έχρήσαντο προς Εέρξεα. καὶ ούτω αν έπ' αμφότερα ή Έλλας έγίνετο ύπο Πέρσησι. την γαρ ωφελίην την των τειχέων των δια του Ίσθμου έληλαμένων ου δύναμαι πυθέσθαι ήτις αν ην, βασιλέος έπικρατέοντος της θαλάσσης. νῦν δὲ 'Αθηναίους ἄν τις λέγων σωτήρας γενέσθαι της Ελλάδος οὐκ αν άμαρτάνοι τάληθέος · οὖτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ρέψειν έμελλε. έλόμενοι δε την Ελλάδα περιείναι έλευθέρην, τούτο το Ελληνικον πάν το λοιπον, όσον μη εμήδισε, αὐτοὶ οὖτοι ήσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλέα μετά γε θεούς άνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες ἀνέσχοντο τον επιόντα επί την χώρην δέξασθαι.

33. Πέμψαντες γὰρ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἑτοῖμοι. καί σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾳ ἡ Πυθίη, τῆ οὖνομα ἦν ᾿Αριστονίκη, τάδε: *Ω μέλεοι, τί κάθησθε; λιπων φεῦγ' ἔσχατα γαίης Δώματα καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὧν χέρες, οὔτε τι μέσσης Λείπεται, ἀλλ' ἀΐδηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει 5 Πῦρ τε καὶ ὀξὺς "Αρης, Συριηγενὲς ἄρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοῦ τὸ σὸν οἶον · Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἴ που νῦν ἱδρῶτι ρεούμενοι ἐστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι, κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
'Αλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

34. Ταῦτα ἀκούσαντες, οἱ τῶν ᾿Αθηναίων θεοπρόποι συμφορῆ τῆ μεγίστη ἐχρέοντο. προβάλλουσι δὲ σφέας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ ᾿Ανδροβούλου, τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, συνεβούλευέ σφι ἰκετηρίας λαβοῦσι δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι ᾿Αθηναίοισι, καὶ λέγουσι · ϶Ωναξ, χρῆσον ἡμῖν ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς ἱκετηρίας τάσδε τάς τοι ἡκομεν φέροντες · ἢ οἴ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλὰ αὐτοῦ τῆδε μενέομεν, ἔστ ἀν καὶ τελευτήσωμεν · 35. ταῦτα δὲ λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾶ δεύτερα τάδε ·

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' 'Ολύμπιον ἐξιλάσασθαι, Λισσομένη πολλοισι λόγοις καὶ μήτιδι πυκυῆ. Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας. Τῶν ἄλλων γὰρ άλισκομένων, ὅσα Κέκροπος οὖρος Ἐντὸς ἔχει κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο, Τείχος Τριτογενεί ξύλινον διδοί εὐρύοπα Ζεὺς Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τὸ σὲ τέκνα τ' ὀνήσει. Μηδὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν

Νῶτον ἐπιστρέψας · ἔτι τοί κοτε κἀντίος ἔσση. Π θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὰ τέκνα γυναικῶν "Η που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης. 10

36. Ταῦτά σφι ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἢν καὶ ἐδόκεε εἶναι, συγγραψάμενοι ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς ᾿Αθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι καὶ ἄλλαι πολλαὶ ἐγίνοντο διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αίδε συνεστηκυῖαι μάλιστα · τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι · ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν ᾿Αθηνέων ἡηχῷ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι · οἱ δ᾽ αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὧν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ἡηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

³Ω θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν
"Η που σκιδναμένης Δημήτερος ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτη ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφέας ἑσσωθῆναι ναυμαχίην παρασκευασαμένους.

37. "Ην δὲ τῶν τις 'Αθηναίων ἀνηρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριῶν, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὖτος ὡνηρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε · εἰ ἐς 'Αθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόντως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν ἠπίως χρησθηναι, ἀλλὰ ὧδε, "Ω σχετλίη Σαλαμὶς, ἀντὶ τοῦ "Ω θείη Σαλαμὶς, εἴ πέρ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῆ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρησθαι

το χρηστήριον συλλαμβάνοντι κατα το ορθον, άλλ' ούκ ές 'Αθηναίους. παρασκευάζεσθαι ων αυτούς ως ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ώς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτη Θεμιστοκλέος ἀποφαινομένου, 'Αθηναίοι ταῦτά σφι έγνωσαν αίρετώτερα είναι μάλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οὶ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι οὐδὲ χείρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Αττικὴν άλλην τινα οἰκίζειν. 38. Έτέρη τε Θεμιστοκλέι γνώμη έμπροσθε ταύτης ές καιρον ήρίστευσε, ότε Αθηναίοισι γενομένων χρημάτων μεγάλων έν τῷ κοινῷ, τὰ έκ τῶν μετάλλων σφι προσήλθε των ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδον έκαστος δέκα δραχμάς. τότε Θεμιστοκλέης ανέγνωσε 'Αθηναίους, της διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων των χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ές τον πόλεμου, του προς Αιγινήτας λέγων. ούτος γαρ ο πόλεμος συστὰς ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι 'Αθηναίους. αί δὲ ές το μεν έποιήθησαν οὐκ έχρήσθησαν, ές δέον δε ούτω τη Ελλάδι έγενοντο. αθταί τε δη αί νέες τοίσι 'Αθηναίοισι προποιηθείσαι ύπηρχον, έτέρας τε έδεε προσναυπηγέεσθαι. έδοξέ τέ σφι μετά τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τησι νηυσί πανδημεί, τῷ θεῷ πειθομένους, άμα Έλλήνων τοίσι βουλομένοισι.

39. Τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι 'Αθηναίοισι ἐγεγόνεε · συλλεγομένων δὲ ἐς τώυτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ' ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἢσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεκρημένοι, ὁ δὲ ὧν μέγιστος 'Αθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτησι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ

στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν ᾿Ασίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων, ἐς Ἦργος τε ἀγγέλους ὁμαιχμίην συνθησομένους πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύσοντας βοηθέειν τῆ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους, φρονήσαντες εἴ κως ἕν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ εἰ συγκύψαντες τώυτὸ πρήσσοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι Ἑλλησι.

III. THE PASS OF THERMOPYLAE.

1. Οἱ δὲ Ἐλληνες ἐβουλεύοντο τῆ τε στήσονται τὸν πόλεμον, καὶ ἐν οίοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο την έν Θερμοπύλησι έσβολην φυλάξαι. στεινοτέρη γαρ έφαίνετο έουσα της ές Θεσσαλίην, και μία, άγχοτέρη τε της έωυτων. την δε άτραπον, δι ην ήλωσαν οι άλόντες Έλλήνων εν Θερμοπύλησι, οὐδε ήδεσαν εοῦσαν πρότερον ήπερ ἀπικόμενοι ές Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ων έβουλεύσαντο φυλάσσοντες την εσβολην μη παριέναι ές την Έλλάδα του βάρβαρου, του δε ναυτικου στρατον πλέειν γης της Ιστιαιήτιδος επὶ Αρτεμίσιον. ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ. ώστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' έκατέρους ἐόντα. 2. Οί τε χῶροι ούτω ἔχουσι· τοῦτο μεν, το Αρτεμίσιον, έκ του πελάγεος του Θρηϊκίου έξ ευρέος συνάγεται ές στεινον έόντα τον πόρον τον μεταξύ υήσου τε Σκιάθου καὶ ηπείρου Μαγνησίης · ἐκ δὲ τοῦ στεινού της Ευβοίης ήδη το Αρτεμίσιον δέκεται αιγιαλός, έν δὲ ᾿Αρτέμιδος ἱρόν. ή δὲ αὖ διὰ Τρηχίνος ἔσοδος ἐς την Ελλάδα έστὶ, τη στεινοτάτη, ημίπλεθρον. ου μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης,

άλλ' έμπροσθέ τε Θερμοπυλέων καὶ ὅπισθε, κατά τε ᾿Αλπηνούς ὅπισθε ἐόντας ἐοῦσα άμαξιτος μούνη, καὶ ἔμπροσθε κατὰ Φοίνικα ποταμον ἀγχοῦ ἀνθηλης πόλιος άμαξιτος άλλη μούνη. 3. των δε Θερμοπυλέων το μεν προς έσπέρης οὖρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλον, ἀνατείνον ἐς την Οἴτην, τὸ δὲ πρὸς την ηῶ της όδοῦ θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῆ ἐσόδω ταύτη θερμὰ λουτρὰ, τὰ Χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι, καὶ βωμὸς ίδρυται Ήρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολὰς, καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τείχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἢλθον ἐκ Θεσπρωτών οἰκήσοντες γην την Αἰολίδα, την περ νῦν ἐκτέαται. άτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες · καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ό χώρος, παν μηχανεόμενοι, όκως μή σφι εσβάλοιεν οί Θεσσαλοί ες την χώρην. το μέν νυν τείχος το άρχαίον έκ παλαιού τε έδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου εκέετο. 4. τοίσι δε αὐτις ὀρθώσασι έδοξε ταύτη ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι άγχοτάτω της όδοῦ, 'Αλπηνοὶ οὔνομα · ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιείσθαι έλογίζουτο οί Έλληνες. οί μέν νυν χώροι οὖτοι τοίσι "Ελλησι είναι έφαίνοντο επιτήδεοι. άπαντα γάρ προσκεψάμενοι, καὶ ἐπιλογισθέντες ὅτι οὖτε πλήθει έξουσι χρασθαι οἱ βάρβαροι οὖτε ἵππφ, ταύτη σφι ἔδοξε δέκεσθαι τον επιόντα επὶ τὴν Ἑλλάδα. ώς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην έόντα έν Πιερίη, διαλυθέντες έκ τοῦ Ἰσθμοῦ έστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν ἐς Θερμοπύλας πεζŷ, ἄλλοι δὲ κατὰ θάλασσαν έπ' 'Αρτεμίσιον.

5. 'Ο δε ναυτικός Εέρξεω στρατός όρμεόμενος εκ Θέρμης πόλιος παρέβαλε νηυσὶ τῆσι ἄριστα πλεούσησι δέκα ίθυ Σκιάθου, ένθα ήσαν προφυλάσσουσαι νέες τρείς Έλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη καὶ 'Αττική. προϊδόντες δὲ οὖτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. 6. Των δε δέκα νεών των βαρβάρων τρείς επήλασαν περί το έρμα το μεταξυ έον Σκιάθου τε και Μαγνησίης, καλεόμενον δε Μύρμηκα. ενθαθτα οί βάρβαροι, επειδή στήλην λίθου ἐπέθηκαν κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἔρμα, ὁρμηθέντες αὐτοὶ έκ Θέρμης, ώς σφι τὸ έμποδων έγεγόνεε καθαρον, ἐπέπλεον πάσησι τῆσι νηυσὶ, ἔνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος έξέλασιν έκ Θέρμης. το δε έρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρω μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης έπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος έόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μέν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων ἀπαθής τε κακῶν ἢν ὁ στρατός.

7. Αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὅρμεον πρὸς γῷ, ἄλλαι δ' ἐπ' ἐκείνησι ἐπ' ἀγκυρέων · ἄτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὡρμέοντο ἐς πόντον καὶ ἐπὶ ὀκτὰ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω · ἄμα δὲ ὅρθρω, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμών τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μέν νυν αὐτῶν αὐξόμενον ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῦσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἱ δ' ἔφθησαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτῶν · ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους τοὺς ἐν Πηλίω, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν. αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο ἡν δὲ τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. 8. Λέγεται δὲ

λόγος, ώς 'Αθηναίοι τον Βορέην έκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, έλθόντος σφι άλλου χρηστηρίου τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορέης δὲ κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον έχει γυναίκα 'Αττικήν, 'Ωρείθυιαν την 'Ερεχθέος. κατά δη το κήδος τούτο οἱ 'Αθηναῖοι, ώς φάτις ώρμηται, συμβαλλόμενοί σφι του Βορέην γαμβρον είναι, ναυλοχέοντες της Ευβοίης έν Χαλκίδι, ώς έμαθον αυξόμενον τον χειμώνα, η καὶ πρὸ τούτου, ἔθυόν τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορέην καὶ τὴν 'Ωρείθυιαν τιμωρησαί σφι καὶ διαφθείραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ "Αθων. εἰ μέν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι ὁ Βορέης ἐπέπεσε, ούκ έχω είπαι οί δ' ων 'Αθηναίοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τον Βορέην πρότερον καὶ τότε ἐκείνα κατεργάσασθαι, καὶ ίρου ἀπελθόντες Βορέω ίδρύσαντο παρὰ ποταμον Ἰλισσόν. 9. έν τούτω τω πόνω νέας ολ έλαχίστας λέγουσι διαφθαρήναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πληθος ἄφθονον ωστε Αμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω ἀνδρὶ Μάγνητι γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα μεγάλως ή ναυηγίη αύτη χρηστη έγενετο, δς πολλά μεν χρύσεα ποτήρια ύστέρω χρόνω έκβρασσόμενα άνείλετο, πολλά δὲ ἀργύρεα, θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὖρε, ἄλλα τε [χρύσεα] ἄφατα χρήματα περιεβάλετο. άλλ' ὁ μὲν τάλλα ούκ εύτυχέων εύρήμασι μέγα πλούσιος έγένετο ήν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος. 10. σιταγωγών δε όλκάδων καὶ των ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων οὐκ ἐπῆν ἀριθμὸς, ώστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ, μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οί Θεσσαλοί, έρκος ύψηλον έκ των ναυηγίων περιεβάλουτο. ήμέρας γαρ δη έχείμαζε τρεῖς τέλος δὲ ἔντομά τε ποιεῦντες καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμφ οἱ Μάγοι, προς δε τούτοισι καὶ τῆ Θέτι καὶ τῆσι Νηρηΐσι θύοντες,

έπαυσαν τετάρτη ήμερη, η άλλως κως αυτος εθέλων εκόπασε. τη δε Θετι έθυον πυθομενοι παρά των 'Ιώνων τον λόγον, ώς έκ τοῦ χώρου τούτου άρπασθείη ύπο Πηλέος, είη τε άπασα ή άκτη ή Σηπιας έκεινης τε και των άλλων Νηρηΐδων. 11 Ο μεν δη τετάρτη ήμέρη ἐπέπαυτο · τοίσι δὲ "Ελλησι οἱ ἡμεροσκόποι, ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρη ήμέρη ἀπ' ής ὁ χειμων ὁ πρωτος έγένετο, έσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οί δε ώς επύθοντο, Ποσειδέωνι σωτήρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες τὴν ταχίστην, ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Αρτεμίσιον, έλπίσαντες όλίγας τινάς σφι αντιξόους έσεσθαι νέας. οί μεν δη το δεύτερον έλθόντες περί το 'Αρτεμίσιον έναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτήρος επωνυμίην απο τούτου έτι καὶ ές τόδε νομίζοντες. 12. Οἱ δὲ βάρβαροι, ώς επαύσατό τε ὁ ἄνεμος καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νέας ἔπλεον παρὰ τὴν ἤπειρου, κάμψαντες δὲ την άκρην της Μαγνησίης, ίθεαν έπλεον ές τον κόλπον τον έπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτω της Μαγνησίης, ένθα λέγεται τον 'Ηρακλέα καταλειφθήναι ύπο Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς 'Αργούς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αίαν την Κολχίδα · ένθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ύδρευσάμενοι ές τὸ πέλαγος ἀφήσειν, ἐπὶ τούτου δὲ τῷ χώρφ οὔνομα γέγονε 'Αφεταί. έν τούτω ων δρμον οί Εέρξεω εποιεύντο.

13. Εέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς, πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ ᾿Αχαιίης, ἐσβεβληκὼς ἢν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας · ἐν Θεσσαλίη μὲν ἄμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωυτοῦ, ἀποπειρεόμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν ἕλλησι · ἔνθα δὴ αὶ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλείποντο πολλόν. τῶν μέν νυν ἐν Θεσσαλίη ποταμῶν ᾿Ονόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῆ στρατιῆ τὸ ῥέεθρον

πινόμενος, των δε έν Αχαιίη ποταμών ρεόντων οὐδε όστις μέγιστος αὐτῶν ἐστὶ Ἡπιδανὸς, οὐδὲ οὖτος ἀντέσχε εἰ μὴ φλαύρως. 14. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίη καὶ τὰ ἐν 'Αχαιίη· ἀπὸ δὲ τούτων τῶν χώρων ἤϊε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπου θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ἡηχίη ἀνὰ πασαν ημέρην γίνεται. περί δε τον κόλπον τοῦτόν έστι χώρος πεδινός, τη μεν ευρύς, τη δε και κάρτα στεινός. περί δε του χώρου ούρεα ύψηλα και άβατα περικληίει πᾶσαν τὴν Μηλίδα γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μέν νυν πόλις έστὶ έν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' 'Αχαιίης 'Αντικύρη, παρ' ἡν ποταμὸς Σπερχειὸς ρέων έξ Ἐνιήνων ές θάλασσαν έκδιδοί. ἀπὸ δὲ τούτου διὰ εἴκοσί κου σταδίων ἄλλος ποταμός, τῷ οὔνομα κέεται Δύρας, τὸν βοηθέοντα τῷ Ἡρακλέϊ καιομένῳ λόγος ἐστὶ ἀναφανῆναι. άπο δε τούτου δι' άλλων είκοσι σταδίων άλλος ποταμός έστι, δς καλέεται Μέλας. 15. Τρηχίς δε πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει. ταύτη δὲ καὶ εὐρύτατόν έστι πάσης της χώρης ταύτης έκ τῶν οὐρέων ές θάλασσαν, κατ' à Τρηχίς πεπόλισται · δισχίλιά τε γάρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὔρεος, τὸ περικληίει την γην την Τρηγινίην, έστι διασφάξ προς μεσαμβρίην Τρηχίνος, διὰ δὲ τῆς διασφάγος 'Ασωπός ποταμὸς ρέει παρά την ύπώρεαν τοῦ οὔρεος. 16. "Εστι δὲ άλλος Φοίνιξ ποταμός οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ 'Ασωποῦ, δς ἐκ τῶν οὐρέων τούτων ρέων ἐς τον 'Ασωπον έκδιδοῦ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν έστι άμαξιτος γαρ μία μούνη δέδμηται. άπο δε του Φοίνικος ποταμού πεντεκαίδεκα στάδιά έστι ές Θερμοπύλας. έν δε τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώμη τέ έστι, τη οὐνομα 'Ανθήλη κέςται, παρ' ην δη παραρρέων ό 'Ασωπος ές θάλασσαν έκδιδοί, καὶ χώρος περὶ αὐτὴν εὐρὺς,

έν τῷ Δήμητρός τε ίρον 'Αμφικτυονίδος ίδρυται, καὶ έδραι εἰσὶ 'Αμφικτύοσι καὶ αὐτοῦ τοῦ 'Αμφικτύονος ίρόν.

17. Βασιλεύς μεν δη Ξέρξης έστρατοπεδεύετο της Μηλίδος έν τη Τρηχινίη, οί δε δη "Ελληνες έν τη διόδω. καλέεται δε ο χώρος ούτος ύπο μεν τών πλεόνων Έλλήνων Θερμοπύλαι, ύπο δε των επιχωρίων και περιοίκων Πύλαι. έστρατοπεδεύοντο μέν νυν έκάτεροι έν τούτοισι τοίσι χωρίοισι · ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν προς βορέην ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον καὶ μεσαμβρίην φερόντων το έπὶ ταύτης της ήπείρου. 18. Ήσαν δε οίδε Έλλήνων οι ύπομένοντες τον Πέρσην έν τούτω τώ χώρω · Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι όπλιται, και Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες έκατέρων, ἐξ Ὁρχομενοῦ τε της 'Αρκαδίης είκοσι καὶ έκατον, καὶ ἐκ της λοιπης 'Αρκαδίης χίλιοι τοσούτοι μεν Αρκάδων, από δε Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὀγδώκοντα · οῦτοι μεν από Πελοποννήσου παρήσαν, από δε Βοιωτών Θεσπιέων τε έπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. 19. πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ 'Οπούντιοι πανστρατιή, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας οἱ "Ελληνες έπεκαλέσαντο, λέγοντες δι άγγέλων ώς αὐτοὶ μεν ήκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων πρόσδόκιμοι πάσαν είεν ήμερην ή θάλασσά τε σφι είη εν φυλακή, ὑπ' 'Αθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ των ές τον ναυτικον στρατον ταχθέντων, καί σφι είη δεινον οὐδέν οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, άλλ' ἄνθρωπον · είναι δε θνητον οὐδενα οὐδε ἔσεσθαι, τώ κακον έξ άρχης γινομένω ου συνεμίχθη, τοίσι δε μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα · ὀφείλειν ὧν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θυητου, από της δόξης πεσείν αν. Οι δε ταθτα πυνθανόμενοι έβοήθεον ές την Τρηχίνα. 20. Τούτοισι ήσαν μέν

νυν καὶ άλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας έκάστων · ὁ δὲ θωυμαζόμενος μάλιστα, καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ην Λεωνίδης ὁ 'Αναξανδρίδεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εὐρυκρατίδεω τοῦ 'Αναξάνδρου τοῦ Εὐρυκράτεος του Πολυδώρου του 'Αλκαμένεος του Τηλέκλου τοῦ ᾿Αρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσσου τοῦ Λεωβώτεω τοῦ Έχεστράτου τοῦ Ήγιος τοῦ Εὐρυσθένεος τοῦ 'Αριστοδήμου τοῦ 'Αριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ "Υλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος την βασιληΐην ἐν Σπάρτη ἐξ άπροσδοκήτου. 21. διξων γάρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων άδελφεων, Κλεομένεος τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περί της βασιληίης. ἀποθανόντος δε Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίη, οὕτω δη ἐς Λεωνίδην ανέβαινε ή βασιληίη, καὶ διότι πρότερος έγεγόνεε Κλεομβρότου (ούτος γὰρ ἦν νεώτατος 'Αναξανδρίδεω παῖς), καὶ δη καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. δς τότε ήϊε ές Θερμοπύλας, επιλεξάμενος ἄνδρας τε τους κατεστεώτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παίδες ἐόντες. 22. παραλαβων δε απίκετο και Θηβαίων τους ές τον αριθμον λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ είνεκεν τούτους σπουδην ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Έλληνων παραλαβείν, ότι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ων ές του πόλεμου, εθέλων είδεναι είτε συμπέμψουσι είτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Έλλήνων συμμαχίην οι δε άλλοφρονέοντες έπεμπον. 23. Τούτους μεν τους άμφι Λεωνίδην πρώτους άπεπεμψαν Σπαρτιήται, ίνα τούτους όρωντες οι άλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται, μηδε καὶ οὖτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ύπερβαλλομένους · μετά δε, Κάρνεια γάρ σφι ην έμποδων, έμελλον όρτάσαντες, καὶ φυλακάς λιπόντες έν τη Σπάρτη,

κατὰ τάχος βοηθήσειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν ἢν γὰρ κατὰ τώυτὸ ᾿Ολυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα. οὐκ ὧν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλησι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους.

24. Οὖτοι μεν δη ούτω διενένωντο ποιήσειν οι δε εν Θερμοπύλησι Έλληνες, ἐπειδη πέλας ἐγένετο της ἐσβολης ό Πέρσης, καταρρωδέοντες έβουλεύοντο περί ἀπαλλαγής. τοίσι μέν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι έδόκεε, έλθοῦσι ές Πελοπόννησον, τον Ἰσθμον έχειν εν φυλακή · Λεωνίδης δε, Φωκέων καὶ Λοκρών περισπερχεόντων τῆ γνώμη ταύτη, αὐτοῦ τε μένειν εψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ες τὰς πόλιας κελεύοντάς σφι έπιβοηθέειν, ώς έόντων αὐτῶν όλίγων στρατον τον Μήδων ἀλέξασθαι. 25. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ίππέα, ιδέσθαι όκόσοι τέ είσι καὶ ό τι ποιέοιεν. ἡκηκόεε δὲ, ἔτι ἐων ἐν Θεσσαλίη, ώς ήλισμένη είη ταύτη στρατιή ολίγη, καὶ τοὺς ήγεμόνας ώς είησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης εων γένος 'Ηρακλείδης. ώς δε προσήλασε ὁ ίππευς προς το στρατόπεδου, εθηειτό τε και κατώρα παν μεν ου το στρατόπεδον τους γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες είχον εν φυλακή, ούκ οίά τε ήν κατιδέσθαι · ό δε τους έξω εμάνθανε, τοίσι προ του τείχεος τὰ ὅπλα ἐκέετο. έτυχον δε τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι έξω τεταγμένοι. τους μεν δή ώρα γυμναζομένους των ανδρών, τους δε τας κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δη θηεύμενος εθώυμαζε, καὶ τὸ πλήθος ἐμάνθανε. μαθων δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε οπίσω κατ' ήσυχίην · ούτε γάρ τις εδίωκε, άλογίης τε έκύρησε πολλής · ἀπελθων δὲ ἔλεγε προς Ξέρξεα τά περ οπώπεε πάντα. 26. ἀκούων δε Εέρξης οὐκ εἶχε συμβα-

λέο θαι το έον, ότι παρασκευάζοιντο ώς απολεύμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν· ἀλλ' αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμψατο Δημάρητον του Αρίστωνος, έόντα έν τῷ στρατοπέδω. ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, έθέλων μαθείν το ποιεύμενον προς των Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε "Ηκουσας μέν μευ καὶ πρότερον, εὖτε ώρμωμεν έπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ των ἀνδρων τούτων άκούσας δε γέλωτά με έθευ λέγοντα τη περ ώρων εκβησόμενα πρήγματα ταῦτα. ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν άντία σεῦ, ὧ βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι. ἄκουσον δὲ καὶ νῦν. 27. οἱ ἄνδρες οὖτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. νόμος γάρ σφι ούτω έχων έστί · έπεαν μέλλωσι κινδυνεύειν τη ψυχή, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δὲ, εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτη καταστρέψεαι, ἔστι οὐδὲν ἄλλο έθνος ανθρώπων τό σε, βασιλεύ, ύπομενέει χείρας ανταειρόμενον νυν γάρ προς βασιληΐην τε καλλίστην των έν "Ελλησι προσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. Κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξη ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα έπειρώτα, δυτινα τρόπου τοσοῦτοι ἐόντες τῆ έωυτοῦ στρατιῆ μαχέσονται. ὁ δὲ εἶπε • ΄ Ω βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ώς ανδρί ψεύστη, ην μη ταθτά τοι ταύτη έκβη, τη έγω λέγω. ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθε τὸν Εέρξεα.

28. Τέσσερας μεν δη παρεξήκε ήμερας, ελπίζων αιεί σφεας αποδρήσεσθαι. πεμπτη δε, ως ουκ απαλλάσσοντο, αλλά οι εφαίνοντο αναιδείη τε και αβουλίη διαχρεόμενοι μενειν, πεμπει επ' αυτους Μήδους τε και Κισσίους θυμωθεις, εντειλάμενος σφεας ζωγρήσαντας άγειν ες όψιν την εωυτου. ως δ' επέπεσον φερόμενοι ες τους Ελληνας οι Μήδοι, επιπτον πολλοί άλλοι δ' επεσήσαν και ουκ απήλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δηλον δ' εποίευν

παντί τεφ καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι ἡμέρης. 29. ἐπείτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὖτοι μὲν ὑπεξήϊσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήϊσαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεὺς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὖτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὖτοι συνέμισγον τοῖσι "Ελλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ, ἄτε ἐν στεινοπόρφ τε χώρφ μαχόμενοι, καὶ δούρασι βραχυτέροισι χρεόμενοι ἤπερ οἱ "Ελληνες, καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεϊ χρήσασθαι.

30. Λακεδαιμόνιοι δε εμάχοντο άξίως λόγου, άλλα τε αποδεικνύμενοι εν ουκ επισταμένοισι μάχεσθαι εξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, άλέες φεύγεσκον δῆθεν. οί δε βάρβαροι όρεοντες φεύγοντας βοή τε καὶ πατάγφ έπήϊσαν, οί δ' αν καταλαμβανόμενοι υπέστρεφον αντίοι είναι τοίσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δε κατέβαλλον πλήθει αναριθμήτους των Περσέων . ἔπιπτον δε καὶ αὐτων των Σπαρτιητέων ενθαύτα ολίγοι έπει δε ούδεν εδυνέατο παραλαβείν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου, πειρεόμενοι καὶ κατά τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. 31. Έν ταύτησι τῆσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηεύμενον τρις αναδραμείν έκ του θρόνου, δείσαντα περί τη στρατιή. τότε μεν ούτω ήγωνίσαντο, τη δ' ύστεραίη οἱ βάρβαροι οὐδεν ἄμεινον ἀέθλεον · ἄτε γὰρ ολίγων έοντων, ελπίσαντες σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οίους τε έσεσθαι έτι χείρας άνταείρασθαι, συνέβαλλον. οί δὲ "Ελληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ήσαν, καὶ ἐν μέρει ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλην Φωκέων · οὖτοι δε ες το ουρος ετάχθησαν φυλάξοντες την άτραπον. ώς δε ουδεν εύρισκον άλλοιότερον οι Πέρσαι ή τη προτεραίη ενώρων, ἀπήλαυνον. 32. 'Απορέοντος δε βασιλέος ὅ τι χρήσηται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου ανήρ Μηλιεύς ήλθε οί ες λόγους, ώς μέγα τι παρά βασιλέος δοκέων οἴσεσθαι, ἔφρασέ τε την ἀτραπον την διὰ τοῦ ούρεος φέρουσαν ές Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτη ύπομείναντας Έλλήνων. ΰστερον δε δείσας Λακεδαιμονίους έφυγε ές Θεσσαλίην, καί οἱ φυγόντι ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, των 'Αμφικτυόνων ές την Πυλαίην συλλεγομένων, άργύριον επεκηρύχθη. χρόνω δε ύστερον, κατήλθε γάρ ές 'Αντικύρην, ἀπέθανε ύπο 'Αθηνάδεω, ἀνδρος Τρηχινίου. ό δὲ 'Αθηνάδης οὖτος ἀπέκτεινε μὲν 'Επιάλτην δι' ἄλλην αιτίην, την έγω έν τοισι όπισθε λόγοισι σημανέω, έτιμήθη μέντοι ύπο Λακεδαιμονίων οὐδεν έσσον. Ἐπιάλτης μεν ούτω ύστερον τούτων ἀπέθανε. 33. "Εστι δὲ έτερος λεγό. μενος λόγος, ώς 'Ονήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνηρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλὸς 'Αντικυρεύς εἰσι οἱ εἴπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τους λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ οὖρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρη σταθμώσασθαι, ότι οί τῶν Ελλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν ούκ έπὶ 'Ονήτη τε καὶ Κορυδαλώ άργύριον, άλλ' έπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι, τοῦτο δὲ φεύγοντα τὸν Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μεν γὰρ αν, καὶ έων μη Μηλιεύς, ταύτην την άτραπου 'Ονήτης, εί τη χώρη πολλά ώμιληκώς είη · άλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ οὖρος κατά την άτραπου, τοῦτον αίτιον γράφω.

34. Ε΄ ερξης δε, επεί οι ήρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρης γενόμενος ἔπεμπε ἡδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγεε ἡδάρνης. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχνων άφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. την δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἐξευρόντες δὲ Θεσσα-

λοίσι κατηγήσαντο έπι Φωκέας τότε ότε οί Φωκέες, φράξαντες τείχει την εσβολην, ήσαν έν σκέπη του πολέμου έκ τε τοσούδε κατεδεδεκτο ἐούσα οὐδεν χρηστή Μηλιεύσι. 35. "Εχει δε ώδε ή ατραπός αύτη δρχεται μεν από του 'Ασωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ρέοντος · οὖνομα δε τω ούρει τούτω και τη άτραπω τωυτο κέεται, 'Ανόπαια. τείνει δὲ ἡ ᾿Ανόπαια αὕτη κατὰ ράχιν τοῦ οὔρεος, λήγει δὲ κατά τε 'Αλπηνον πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων προς των Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων έδρας, τῆ καὶ τὸ στεινότατόν έστι. 36. κατά ταύτην δη την άτραπον καὶ ούτω έχουσαν οί Πέρσαι, του 'Ασωπου διαβάντες, επορεύοντο πασαν την νύκτα, εν δεξιη μεν έχοντες ούρεα τὰ Οἰταίων, εν ἀριστερη δε τὰ Τρηχινίων ηώς τε δη διέφαινε, καὶ εγένοντο επ' ακρωτηρίω του ούρεος. κατά δε τουτο του ούρεος εφύλασσον, ώς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι όπλίται, ρυόμενοί τε την σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες την άτραπόν. ή μεν γάρ κάτω έσβολη εφυλάσσετο ύπ' ων είρηται, την δε δια του ούρεος ατραπον εθελονταί Φωκέες ύποδεξάμενοι Λεωνίδη εφύλασσον. 37. "Εμαθον δέ σφεας οί Φωκέες ώδε αναβεβηκότας · αναβαίνοντες γαρ ελάνθανον οί Πέρσαι το ούρος παν έου δρυων επίπλεου. ην μεν δη νηνεμίη, ψόφου δε γινομένου πολλού, ώς οἰκὸς ην φύλλων ύποκεχυμένων ύπο τοίσι ποσί, ανά τε έδραμον οί Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ώς δε είδον άνδρας ενδυομένους ὅπλα, εν θωύματι εγένοντο. έλπόμενοι γαρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν στρατώ. 38. ενθαύτα Υδάρνης, καταρρωδήσας μη οί Φωκέες έωσι Λακεδαιμόνιοι, είρετο τον Επιάλτην όποδαπος είη ο στρατός. πυθόμενος δε άτρεκέως, διέτασσε τους Πέρσας ώς ες μάχην. οι δε Φωκέες, ώς εβάλλοντο τοισι τοξεύμασι πολλοισί τε καὶ πυκνοίσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ οὔρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ώρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὖτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ οὖρος κατὰ τάχος.

39. Τοίσι δε εν Θερμοπύλησι εοῦσι Ελλήνων πρώτον μεν ο μάντις Μεγιστίης, εσιδων ες τὰ ίρὰ, έφρασε τον μέλλοντα ἔσεσθαι άμα ἠοῖ σφι θάνατον. ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ήσαν οί έξαγγείλαντες των Περσέων την περίοδον. οδτοι μεν έτι νυκτος έσήμηναν, τρίτοι δε οί ήμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης. ένθαῦτα έβουλεύοντο οἱ "Ελληνες, καί σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνωμαι · οί μεν γαρ ούκ έων την τάξιν έκλιπείν, οί δε άντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις έκαστοι ετράποντο, οί δε αὐτῶν ἄμα Λεωνίδη μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. 40. λέγεται δε καὶ ώς αὐτός σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος · αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεούσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν, ἐς τὴν ηλθον φυλάξοντες ἀρχήν. ταύτη καὶ μᾶλλον τη γνώμη πλείστός είμι, Λεωνίδην, επείτε αίσθετο τους συμμάχους έόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελευσαί σφεας απαλλάσσεσθαι, αυτώ δε απιέναι ου καλώς έχειν. μένοντι δε αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ έξηλείφετο. 41. ἐκέχρηστο γὰρ ὑπὸ της Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτησι χρεομένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ' άρχὰς έγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ανάστατον γενέσθαι ύπο των βαρβάρων, η τον βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι έξαμέτροισι χρά, έχοντα ὧδε.

Υμίν δ', & Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
"Η μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ' ἀνδράσι Περσεΐδησι
Πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐκὶ, ἀφ' Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
'Αντιβίην · Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος · οὐδέ ἕ φημι
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ' ἔτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτά τε δη ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τους συμμάχους, μαλλον η γνώμη διενειχθέντας ούτω ακόσμως οίχεσθαι τους οιχομένους. 42. μαρτύριον δέ μοι και τόδε ούκ έλάχιστον τούτου πέρι γέγονε ού γάρ μοῦνον τους άλλους, άλλα καὶ τον μάντιν δς είπετο τη στρατιή ταύτη, Μεγιστίην του 'Ακαρνήνα, λεγόμενον είναι τὰ ἀνέκαθεν άπο Μελάμποδος, τούτον τον είπαντα έκ των ίρων τὰ μέλλουτά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ίνα μη συναπόληταί σφι. ό δε αποπεμπόμενος αυτός μεν ούκ ἀπελείπετο, τον δε παίδα συστρατευόμενον, εόντα οί μουνογενέα, ἀπέπεμψε. 43. Οἱ μέν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οίχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδη. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαίοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τούτων δε Θηβαίοι μεν άξκοντες ξμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι (κατείχε γάρ σφεας Λεωνίδης έν όμήρων λόγω ποιεύμενος). Θεσπιέες δε έκόντες μάλιστα, οδ οὐκ ἔφασαν απολιπόντες Λεωνίδην καὶ τους μετ' αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, άλλα καταμείναντες συναπέθανον. έστρατήγεε δε αυτών Δημόφιλος Διαδρόμεω.

44. Εέρξης δὲ ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχῶν χρόνον ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην, πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ οὔρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι, καὶ

VII., 225.7

βραχύτερος ὁ χώρος πολλον ἤπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνά-Βασις. οί τε δη βάρβαροι οι άμφι Εέρξεα προσήϊσαν. καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην "Ελληνες, ώς την ἐπὶ θανάτω ἔξοδον ποιεύμενοι, ήδη πολλώ μαλλον ή κατ' άρχας ἐπεξήϊσαν ἐς το ευρύτερον τοῦ αὐχένος. το μεν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος έφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο. τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινών, έπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τών βαρβάρων ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. 45. πολλοὶ μεν δη εσέπιπτον αυτών ες την θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλώ δ' έτι πλεύνες κατεπατέοντο ζωοί ύπ' άλλήλων ήν δε λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἄτε γὰρ ἐπιστάμενοι τον μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιιόντων τὸ ουρος, απεδείκνυντο ρώμης όσον είχον μέγιστον ες τους βαρβάρους, παραχρεόμενοί τε καὶ ἀτέοντες. δούρατα μέν νυν τοίσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ήδη, οί δε τοίσι ξίφεσι διεργάζοντο τους Πέρσας. 46. Καὶ Λεωνίδης τε εν τούτω τώ πόνω πίπτει, ανηρ γενόμενος άριστος, καὶ ἔτεροι μετ' αὐτοῦ οὐνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν έγω ως ανδρων αξίων γενομένων επυθόμην τα οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ένθαθτα άλλοι τε πολλοί καὶ οὐνομαστοὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παίδες, 'Αβροκόμης τε καὶ Υπεράνθης, ἐκ τῆς ᾿Αρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείφ. ὁ δὲ ᾿Αρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ην άδελφεος, 'Υστάσπεος δε τοῦ 'Αρσάμεος παῖς, ος καὶ έκδιδούς την θυγατέρα Δαρείω τον οἶκον πάντα τον έωυτοῦ έπέδωκε, ως μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. 47. Ξέρξεώ τε δη δύο άδελφεοὶ ενθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι ὑπερ τοῦ νεκρού του Λεωνίδεω. Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ώθισμὸς ἐγένετο πολλὸς, ἐς ὁ τοῦτόν τε ἀρετῃ οἱ Ἑλληνες ὑπεξείρυσαν, καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οῦ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἤκειν ἐπύθοντο οἱ Ἑλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη έτεροιοῦτο τὸ νεῖκος. 48. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες ἴζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες άλέες οἱ ἄλλοι πλην Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῆ ἐσόδω, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἔστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτω σφέας τῷ χώρω ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι, κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν.

- 49. Λακεδαιμονίων δε καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων, όμως λέγεται άριστος ανηρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης, τον τόδε φασί είπειν το έπος πρίν η συμμίξαί σφεας τοίσι Μήδοισι · πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων ώς, έπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἡλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὀϊστῶν ἀποκρύπτουσι, — τοσοῦτό τι πλήθος αὐτῶν είναι · τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπείν, ἐν άλογίη ποιεύμενον το των Μήδων πλήθος, ώς πάντα σφι άγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξείνος άγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τον ήλιον, ύπο σκιή έσοιτο προς αυτους ή μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίω. 50. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεά φασι Διηνέκεα του Λακεδαιμόνιου λιπέσθαι μνημόσυνα. μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο άδελφεοὶ, 'Αλφεός τε καὶ Μάρων 'Ορσιφάντου παίδες. Θεσπιέων δε εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὔνομα ἢν Διθύραμβος Αρματίδεω.
- 51. Θαφθείσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτη τῆ περ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε.

Μυριάσιν ποτε τηθε τριηκοσίαις εμάχοντο Έκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτήτησι ἰδίη:

⁸Ω ξείν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις, ὅτι τῆδε Κείμεθα τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μεν δη τούτο, τώ δε μάντι τόδε.

Μυήμα τόδε κλεινοίο Μεγιστία, ὅν ποτε Μήδοι Σπερχειον ποταμον κτείναν ἀμειψάμενοι, Μάντιος, ὃς τότε Κήρας ἐπερχομένας σάφα εἰδως Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπείν.

ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλησι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, ᾿Αμφικτύονές εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες, τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας.

52. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ ᾿Αριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῷ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην (ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν ᾿Αλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ ἔσχατον), ἢ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανεῖν ἄμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους · ὅκως δὲ ἀντὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οἴχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον διαφθαρῆναι · ᾿Αριστόδημον δὲ λειποψυχέοντα λειφθῆναι. **53.** εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον ᾿Αριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ,

οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι · νυνὶ δὲ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς έχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι έχειν μηνίσαι μεγάλως 'Αριστοδήμω. οί μέν νυν ούτω σωθήναι λέγουσι 'Αριστόδημον ές Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε · οἱ δὲ ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, έξεον αὐτῷ καταλαβείν την μάχην γινομένην, οὐκ έθελησαι, άλλ' ύπομείναντα έν τη όδώ περιγενέσθαι, τον δε συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. 54. ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ ᾿Αριστόδημος ὄνειδός τε είχε καὶ ἀτιμίην. πάσχων δὲ τοιάδε ἢτίμωτο · οὖτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων οὔτε διελέγετο, ὄνειδός τε είχε ό τρέσας 'Αριστόδημος καλεόμενος. άλλ' ό μεν έν τη έν Πλαταιησι μάχη ἀνέλαβε πάσαν την ἐπενειχθεῖσάν οί αίτίην. Λέγεται δε καὶ άλλον αποπεμφθέντα άγγελον ές Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὔνομα είναι Παντίτην · νοστήσαντα δε τούτον ές Σπάρτην, ως ήτίμωτο, ἀπάγξασθαι.

55. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν ' ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδη Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον καὶ ἤισαν ἀσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ΰδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν βασιλέι, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέί. ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγίνοντο ' εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τούτων μάρτυρας. 56. οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν ' ὡς γὰρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ

βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦνας αὐτῶν, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνω μετέπειτεν ἐφόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων, καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

57. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Έλληνες οὕτω ἠγωνίσαντο · Ξέρξης δε καλέσας Δημάρητον εἰρώτα ἀρξάμενος ένθένδε · Δημάρητε, άνηρ είς άγαθός. τεκμαίρομαι δε τή άληθείη · όσα γὰρ εἶπας, ἄπαντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι είπε, κόσοι τινές είσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τούτων οκόσοι τοιούτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἄπαντες. ὁ δ' εἶπε · 3 Ω βασιλεῦ, πληθος μεν πάντων τῶν Λακεδαιμονίων πολλον, καὶ πόλιες πολλαί το δὲ ἐθέλεις ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῆ Λακεδαίμονι Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστά κη, καὶ οὖτοι πάντες εἰσὶ ὁμοῖοι τοῖσι ένθάδε μαχεσαμένοισι · οί γε μεν άλλοι Λακεδαιμόνιοι τούτοισι μεν οὐκ ὁμοῖοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦτα Εέρξης. Δημάρητε, τέφ τρόπφ ἀπονητότατα τῶν ἀνδρῶν τούτων έπικρατήσομεν; ἴθι έξηγέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτῶν τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος. . . . . 58. Ταῦτα είπας Ξέρξης διεξήϊε διὰ τῶν νεκρῶν καὶ Λεωνίδεω, ακηκοώς ότι βασιλεύς τε ην καὶ στρατηγός Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας την κεφαλην ἀνασταυρώσαι. δηλά μοι πολλοίσι μεν καὶ άλλοισι τεκμηρίοισι, έν δε καὶ τῷδε οὐκ ήκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Εέρξης πάντων δη μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδη · οὐ γὰρ άν κοτε ές τον νεκρον ταθτα παρενόμησε, έπει τιμάν μάλιστα νομίζουσι των έγω οίδα ανθρώπων Πέρσαι άνδρας άγαθους τὰ πολέμια. οἱ μὲν δη ταῦτα ἐποίευν, τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν.

- IV. ARTEMISIUM.—MARCH OF XERXES TO ATHENS.—SALAMIS.—RETREAT OF XERXES TO ASIA.
- 1. Οί δε Έλλήνων ές του ναυτικού στρατού ταχθέντες ησαν οίδε · 'Αθηναίοι μεν νέας παρεχόμενοι έπτα και είκοσι καὶ έκατόν · ύπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι της ναυτικης έόντες, συνεπλήρουν τοίσι 'Αθηναίοισι τὰς νέας · Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο, Μεγαρέες δε είκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν είκοσι, 'Αθηναίων σφι παρεχόντων τὰς νέας · Αἰγινηται δὲ ὀκτωκαίδεκα, Σικυώνιοι δε δυώδεκα, Λακεδαιμόνιοι δε δέκα, Έπιδαύριοι δὲ ὀκτω, Ἐρετριέες δὲ έπτα, Τροιζήνιοι δὲ πέντε, Στυρέες δὲ δύο, καὶ Κεῖοι δύο τε νέας καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροί δέ σφι οί 'Οπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους έχοντες έπτά. 2. ησαν μεν ων ούτοι οί στρατευόμενοι ἐπ' ᾿Αρτεμίσιον, εἴρηται δέ μοι καὶ ώς τὸ πληθος έκαστοι των νεων παρείχοντο. αριθμός δε των συλλεχθεισέων νεων επ' 'Αρτεμίσιον ην, πάρεξ των πεντηκοντέρων, μία καὶ εβδομήκοντα καὶ διηκόσιαι. τον δε στρατηγον τον το μέγιστον κράτος έχοντα παρείχοντο Σπαρτιήται, Εύρυβιάδεα τον Ευρυκλείδεω. οί γαρ σύμμαχοι ουκ έφασαν, ην μη ό Λάκων ήγεμονεύη, 'Αθηναίοισι έψεσθαι ήγεομένοισι, άλλα λύσειν το μέλλον έσεσθαι στράτευμα. 3. έγένετο γαρ κατ' άρχας λόγος, πρὶν ή καὶ ές Σικελίην πέμπειν έπὶ συμμαχίην, ώς τὸ ναυτικὸν Αθηναίοισι χρεων είη έπιτράπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ ᾿Αθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιείναι την Έλλάδα, καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περί της ήγεμονίης, ώς ἀπολέεται ή Έλλας, ορθά νοεύντες στάσις γαρ έμφυλος πολέμου ομοφρονέοντος τοσούτω κάκιον έστι, όσω πόλεμος εἰρήνης. επιστάμενοι ὧν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι

όσου κάρτα έδεοντο αὐτῶν, ὡς διέδεξαν. ὡς γὰρ δη ἀσάμενοι τὸν Πέρσεα, περὶ της ἐκείνου ήδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν την Παυσανίεω ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπείλουτο την ήγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο.

4. Τότε δε οὖτοι οἱ καὶ ἐπ' ᾿Αρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ώς είδον νέας τε πολλάς καταχθείσας ές τὰς 'Αφετας, καὶ στρατιής άπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρά δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες δρησμον έβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Αρτεμισίου έσω ές την Έλλάδα. γνόντες δέ σφεας οί Ευβοέες ταθτα βουλευομένους, έδεοντο Ευρυβιάδεω προσμείναι χρόνον ολίγου, έστ' αν αυτοί τέκνα τε καί τους οικέτας ύπεκθέωνται. ώς δε ούκ έπειθον, μεταβάντες τον 'Αθηναίων στρατηγον πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, έπ' ὧ τε καταμείναντες προ τής Εύβοίης ποιήσονται την ναυμαχίην. 5. ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τους Ελληνας επισχείν ώδε ποιέει Ευρυβιάδη τούτων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' έωυτοῦ δηθεν διδούς. ώς δέ οἱ οὖτος ἀνεπέπειστο, — Αδείμαντος γὰρ ὁ ᾿Ωκύτου, Κορινθίων στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ήσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλώσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ ᾿Αρτεμισίου καὶ οὐ παραμενέειν, — προς δη τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας. Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις, ἐπεί τοι έγω μέζω δώρα δώσω η βασιλεύς ἄν τοι ὁ Μήδων πέμψειε άπολιπόντι τους συμμάχους. ταθτά τε άμα ήγόρευε, καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν ᾿Αδειμάντου τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὖτοί τε δη πληγέντες δώροισι ἀναπεπεισμένοι ησαν, καὶ τοίσι Εύβοεῦσι ἐκεχάριστο · αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης εκερδηνε, ελώνθανε δε τὰ λοιπὰ έχων άλλ' ήπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τούτων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν 'Αθηνέων έλθειν έπι τῷ λόγω τούτω τὰ χρήματα.

- 6. Ούτω δη κατέμειναν τε έν τη Ευβοίη και έναυμάχηέγενετο δε ώδε επείτε δη ές τὰς Αφετάς περί δείλην πρωΐην γινομένην ἀπίκατο οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μεν έτι και πρότερον περί το Αρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Έλληνίδας ολίγας, τότε δε αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἦσαν έπιχειρέειν, εί κως έλοιεν αυτάς. έκ μεν δη της άντίης προσπλώειν οὔ κώ σφι ἐδόκεε, τῶνδε είνεκεν, μή κως ἰδόντες οι "Ελληνες προσπλώοντας ές φυγήν δρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλάβοι καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι, έδεε δε μηδε πυρφόρου, τω εκείνων λόγω, εκφυγόντα περιγενέσθαι. 7. προς ταθτα ων τάδε έμηχανέοντο των νεων απασέων αποκρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον έξωθεν Σκιάθου (ώς ἂν μὴ ὀφθέωσι ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλώουσαι Εύβοιαν) κατά τε Καφηρέα καὶ περὶ Γεραιστον ές του Ευριπου, ίνα δη περιλάβοιεν, οί μεν ταύτη ἀπικόμενοι καὶ φράξαντες αὐτῶν την ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ έπισπόμενοι έξ έναντίης. ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας, αὐτοὶ οὐκ ἐν νόω ἔχοντες ταύτης της ημέρης τοίσι "Ελλησι έπιθήσεσθαι, οὐδε πρότερου ή το σύνθημά σφι έμελλε φανήσεσθαι παρά των περιπλωόντων, ώς ήκόντων. ταύτας μεν δή περιέπεμπον, των δε λοιπέων νεων έν τησι 'Αφετησι εποιεύντο άριθμόν.
- 8. Έν δὲ τούτφ τῷ χρόνφ, ἐν τῷ οὖτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἢν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδφ τούτφ Σκυλλίης Σκιωναίος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος, δς καὶ ἐν τἢ ναυηγίη τῆ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένη πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοίσι Πέρσησι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο, οὖτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόφ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς "Ελληνας, ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὡς τότε. ὅτεφ μὲν δὴ τρόπφ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς "Ελληνας, οὐκ ἔχω εἶπαι ἀτρεκέως»

θωυμάζω δε, εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ. ώς έξ 'Αφετέων δὺς ές την θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ ᾿Αρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κη τούτους ές ογδώκοντα διὰ της θαλάσσης διεξελθών. 9. λέγεται μέν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι ἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, τὰ δὲ μετεξέτερα ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίω μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ ᾿Αρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοίσι τήν τε ναυηγίην ώς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας των νεων περί Εύβοιαν. τουτο δε άκούσαντες οί "Ελληνες, λόγον σφίσι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν. πολλῶν δὲ λεχθέντων, ενίκα την ημέρην εκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτεν νύκτα μέσην παρέντας πορεύεσθαι καὶ ἀπαντᾶν τῆσι περιπλωούσησι τῶν νεῶν. 10. Μετὰ δε τούτο, ώς οὐδείς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην της ημέρης φυλάξαντες, αυτοί επανέπλωον επί τους βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτῶν ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. ὁρέοντες δέ σφεας οί τε ἄλλοι στρατιώται οί Εέρξεω καὶ οί στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ολίγησι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκαντες, ἀνηγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αίρήσειν, οἰκότα κάρτα έλπίσαντες τὰς μέν γε τῶν Ελλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ έωυτῶν πλήθεί τε πολλαπλησίας καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, έκυκλοῦντο αὐτοὺς ές μέσον. ὅσοι μέν νυν τῶν Ἰώνων ἢσαν εὔνοοι τοῖσι Έλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, δρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ἐπιστάμενοι ώς οὐδεὶς αὐτῶν ἀπονοστήσει · οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ήδομένοισι ην το γινόμενον, άμιλλαν έποιεῦντο, όκως αὐτὸς έκαστος πρώτος νέα 'Αττικήν έλων δώρα παρά βασιλέος λάμψεται. 'Αθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα.

11. Τοίσι δε Έλλησι ως εσήμηνε, πρώτα μεν αντίπρωροι τοΐσι βαρβάροισι γενόμενοι ές το μέσον τας πρύμνας συνήγαγον · δεύτερα δε σημήναντος, έργου είχοντο, έν ολίγω περ απολαμφθέντες και κατα στόμα. ένθαῦτα τριήκοντα νέας αίρεουσι των βαρβάρων, καὶ τον Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλέος άδελφεον Φιλάονα τον Χέρσιος, λόγιμον εόντα εν τῷ στρατοπέδω ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα των πολεμίων είλε ανηρ 'Αθηναίος Λυκομήδης Αίσχραίου, καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὖτος. τοὺς δ' ἐν τῆ ναυμαχίη ταύτη έτεραλκέως αγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ "Ελληνες ἐπὶ τὸ 'Αρτεμίσιον ἀπέπλωον, οί δε βάρβαροι ές τὰς 'Αφετὰς, πολλον παρὰ δόξαν άγωνισάμενοι. έν ταύτη τη ναυμαχίη 'Αντίδωρος Λήμνιος μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ελλήνων ἐόντων αὐτομολέει ἐς τους "Ελληνας, και οι 'Αθηναίοι διά τοῦτο το ἔργον ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμίνι. 12. ΄Ως δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε, ην μεν της ώρης μέσον θέρος, εγίνετο δε ύδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης της νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου οι δε νεκροί και τα ναυήγια εξεφορέοντο ες τας Αφετάς, καὶ περί τε τὰς πρώρας τῶν νεῶν είλέοντο, καὶ ετάρασσον τους ταρσούς των κωπέων. οι δε στρατιώται οί ταύτη ακούοντες ταῦτα ές φόβον κατιστέατο, ελπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι ές οξα κακά ήκου πρίν γαρ ή καὶ αναπνεύσαί σφεας έκ τε της ναυηγίης και του χειμώνος του γενομένου κατά Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή, ἐκ δὲ της ναυμαχίης όμβρος τε λάβρος, και ρεύματα ισχυρά ές θάλασσαν ώρμημένα, βρονταί τε σκληραί. 13. καὶ τούτοισι μεν τοιαύτη νὺξ εγίνετο τοῖσι δε ταχθεῖσι αὐτῶν περιπλώειν Εύβοιαν ή αὐτή περ ἐοῦσα νὺξ πολλον ἢν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτω ὅσω ἐν πελάγει φερομένοισι ἐπέπιπτε, καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι · ὡς γὰρ δὴ πλώουσι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῷ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὅκως ἃν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὖτοι μέν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο.

14. Οἱ δὲ ἐν ᾿Αφετῆσι βάρβαροι, ώς σφι ἀσμένοισι ήμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας, καί σφι ἀπεχράτο κακώς πρήσσουσι ήσυχίην άγειν έν τῷ παρεόντι. τοίσι δὲ "Ελλησι ἐπεβώθεον νέες τρείς καὶ πεντήκοντα 'Αττικαί. αὖταί τε δή σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ άμα ἀγγελίη έλθουσα ώς των βαρβάρων οι περιπλώοντες την Εύβοιαν πάντες είησαν διεφθαρμένοι ύπο του γενομένου χειμώνος. φυλάξαντες δη την αυτην ώρην, πλώοντες έπεπεσον νηυσί Κιλίσσησι, ταύτας δε διαφθείραντες, ώς ευφρονη έγενετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐπὶ τὸ ᾿Αρτεμίσιον. 15. Τρίτη δε ήμερη, δεινόν τι ποιησάμενοι οί στρατηγοί των βαρβαρων νέας ούτω σφι ολίγας λυμαίνεσθαι, και το απο Ξέρξεω δειμαίνοντες, οὐκ ανέμειναν ἔτι τοὺς "Ελληνας μαχης άρξαι, άλλα παρακελευσάμενοι κατά μέσον ήμέρης ανήγον τας νέας. συνέπιπτε δε ώστε τησι αυτήσι ήμέρησι τας ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας, καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς έν Θερμοπύλησι. ἢν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περί του Ευρίπου, ώσπερ τοίσι άμφι Λεωνίδεα την έσβολην φυλάσσειν. οἱ μεν δη παρεκελεύοντο ὅκως μη παρήσουσι ές την Έλλάδα τους βαρβάρους, οί δ' όκως το Έλληνικον στράτευμα διαφθείραντες του πόρου κρατήσουσι. 16. ως δε ταξάμενοι οι Εέρξεω επέπλωον, οι Έλληνες άτρέμας είχον προς τῷ ᾿Αρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδες ποιήσαντες των νεων, εκυκλεύντο ως περιλάβοιεν αὐτούς. ενθεύτεν οἱ Ελληνες επανέπλωόν τε καὶ συι εμισγον. ἐν ταύτη τῆ ναυμαχίη παραπλήσιοι ἀλλήλοισι εγένοντο. ὁ γὰρ Εέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος αὐτὸς ὑπὸ έωυτοῦ ἔπιπτε, ταρασσομένων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας ὁμως μέντοι ἀντείχε καὶ οὐκ εἶκε δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιεῦντο ὑπὸ νεῶν ὁλίγων ἐς φυγὴν τράπεσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ελλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ΄ ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι διέστησαν χωρὶς ἐκάτεροι.

17. Παρήν δε δ έκ Τρηχίνος κατάσκοπος - ήν μεν γαρ έπ' 'Αρτεμισίω κατάσκοπος Πολύας, γένος 'Αντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο, καὶ εἶχε πλοίον κατῆρες έτοιμον, εἰ παλήσειε δ ναυτικός στρατός, σημαίνειν τοίσι έν Θερμοπύλησι ἐοῦσι · ὡς δ' αὕτως ἢν 'Αβρώνιχος ὁ Λυσικλέος 'Αθηναίος καὶ παρὰ Λεωνίδη έτοιμος τοισι ἐπ' ᾿Αρτεμισίω ἐοῦσι άγγελλειν τριηκοντέρω, ήν τι καταλαμβάνη νεώτερον τον πεζόν - ούτος ων ο 'Αβρώνιχος απικόμενος σφι εσήμαινε τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ώς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν, Κορίνθιοι πρώτοι, ύστατοι δε 'Αθηναίοι. 18. 'Αθηναίων δε νέας τὰς άριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλέης ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ "Ιωνες ἐπελθόντες τῆ ὑστεραίη ἡμέρη ἐπὶ τὸ Αρτεμίσιον ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε. "Ανδρες "Ιωνες, ου ποιέετε δίκαια έπι τους πατέρας σρατευόμενοι καὶ τὴν Ελλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μεν προς ήμέων γίνεσθε · εί δε ύμιν έστι τοῦτο μη δυνατον ποιήσαι, ύμεις δε έτι και νυν έκ του μέσου ήμιν έζεσθε καὶ αὐτοὶ, καὶ τῶν Καρῶν δέἐσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν εἰ δὲ μηδέτερον τουτων οἷόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μέζονος κατέζευχθε ἡ ὥστε ἀπίστασθαι, ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ ἔργῷ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραψε, δοκέειν ἐμοὶ, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἡ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλέα Ἰωνας ποιήση μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἡ ἐπείτε ἀνενειχθῆ καὶ διαβληθῆ πρὸς Εέρξεα, ἀπίστους ποιήση τοὺς Ἰωνας καὶ τῶν ναυμαχιέων

αυτους απόσχη. . . .

19. Έκ μεν δη της Τρηχινίης ές την Δωρίδα έσέβαλον [οί βάρβαροι]. της γὰρ Δωρίδος χώρης ποδεων στεινός ταύτη κατατείνει, ως τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη ευρος, κείμενος μεταξύ της τε Μηλίδος καὶ της Φωκίδος χώρης, ή περ ήν το παλαιον Δρυοπίς · ή δε χώρη αύτη έστι μητρόπολις Δωριέων των έν Πελοποννήσφ, ταύτην ών την Δωρίδα γην ουκ εσίναντο εσβαλόντες οι βάρβαροι εμήδιζόν τε γαρ καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοίσι. 20. 'Ως δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ες την Φωκίδα εσέβαλον, αὐτοὺς μεν τοὺς Φωκέας ούκ αίρέουσι · οί μεν γάρ των Φωκέων ές τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησσοῦ ἀνέβησαν (ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ή κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη ἐπ' έωυτης · Τιθορέα ούνομα αυτή, ές την δη ανηνείκαντο καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν) · οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν ἐς τοὺς 'Οζόλας Λοκρούς έξεκομίσαντο, ές "Αμφισσαν πόλιν την ύπερ τοῦ Κρισαίου πεδίου οικεομένην. οί δε βάρβαροι την χώρην πασαν επέδραμον την Φωκιδα. Θεσσαλοί γαρ ούτω ήγον του στρατόν · όκόσα δε επέσχου, πάντα επέφλεγου καὶ έκειρου, καὶ ές τὰς πόλις ενιεντες πῦρ καὶ ές τὰ ἱρά. 21. Παραποταμίους δε παραμειβόμενοι οι βάρβαροι απίκουτο ες Πανοπέας. Ενθεύτεν δε ήδη διακρινομένη ή στρατιη αυτών έσχίζετο. το μεν πλείστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ ἄμα αὐτῷ Ξέρξη πορευόμενον ἐπ' 'Αθήνας έσέβαλε ές Βοιωτούς, ές γην την 'Ορχομενίων. Βοιωτων δὲ πῶν τὸ πληθος ἐμήδιζε, τὰς δὲ πόλις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι έσωζον, ύπο Αλεξάνδρου άποπεμφθεντες. ἔσωζον δὲ τῆδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Εέρξη ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοί φρονέοιεν. 22. Οὖτοι μεν δη τῶν βαρβάρων ταύτη ἐτράποντο, ἄλλοι δὲ αὐτῶν ἡγεμόνας έχουτες ώρμεατο επί το ίρου το εν Δελφοίσι, εν δεξιή του Παρνησσου ἀπέργοντες. όσα δὲ καὶ οὖτοι ἐπέσχον της Φωκίδος, πάντα έσιναμώρεον · καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων την πόλιν ενέπρησαν καὶ Δαυλίων καὶ Αἰολιδέων. έπορεύοντο δε ταύτη ἀποσχισθέντες της ἄλλης στρατιης τωνδε είνεκεν, όκως συλήσαντες το ίρον το έν Δελφοίσι Βασιλέϊ Εέρξη ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἢν ἄξια Ξέρξης, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλών αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ ᾿Αλυάττεω άναθήματα. 23. Οἱ δὲ Δελφοὶ πυνθανόμενοι ταῦτα ἐς πάσαν άρρωδίην ἀπίκατο εν δείματι δε μεγάλω κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴτε σφέα κατὰ γῆς κατορύξωσι, εἴτε ἐκκομίσωσι ἐς ἄλλην χώρην. ό δε θεός σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ίκανὸς εἶναι τῶν έωυτοῦ προκατήσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες σφέων αὐτῶν πέρι ἐφρόντιζον. τέκνα μέν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ές την 'Αχαιίην διέπεμψαν, αὐτῶν δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ές του Παρνησσού τας κορυφάς και ές το Κωρύκιον άντρον ανηνείκαντο, οί δε ες "Αμφισσαν την Λοκριδα ύπεξηλθον. πάντες δε ων οι Δελφοι εξέλιπον την πόλιν, πλην έξήκουτα ἀνδρῶν καὶ τοῦ προφήτεω. 24. Ἐπει δε ἀγχοῦ

τε ήσαν οι βάρβαροι επιόντες και απώρεον το ίρον, έν τούτω ο προφήτης, τω ούνομα ην 'Ακήρατος, όρα προ του νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ίρα, των ούκ όσιον ην άπτεσθαι ανθρώπων ούδενί. ό μεν δη ήτε Δελφων τοίσι παρεούσι σημανέων το τέρας. οί δε βάρβαροι επειδή εγίνοντο επειγόμενοι κατά το ίρον της Προνηίης 'Αθηναίης, ἐπιγίνεταί σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γενομένου τέρεος. Θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα έστι, όπλα αρήϊα αυτόματα φανήναι έξω προκείμενα τοῦ νηοῦ · τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτφ δεύτερα ἐπιγενόμενα καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωυμάσαι μάλιστα. 25. ἐπεὶ γάρ δη ήσαν έπιόντες οί βάρβαροι κατά τὸ ίρον της Προνηΐης 'Αθηναίης, έν τούτω έκ μεν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησσοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων, έκ δε τοῦ ίροῦ της Προνηίης βοή τε καὶ άλαλαγμὸς έγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοισι βαρβάροισι ένεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οί Δελφοί φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες ἀπέκτειναν πληθός τι αὐτῶν. οἱ δὲ περιεόντες ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφευγον. έλεγον δε οί ἀπονοστήσαντες οὖτοι τῶν βαρβάρων, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ώς προς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρεον θεία · δύο γαρ όπλίτας, μέζονας η κατα ανθρώπων φύσιν [έχοντας], έπεσθαί σφι κτείνουτας καὶ διώκουτας. 26. τούτους δὲ τους δύο Δελφοί λέγουσι επιχωρίους ήρωας είναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον, τῶν τὰ τεμένεά ἐστι περὶ τὸ ἱρὸν, Φυλάκου μεν παρ' αὐτὴν τὴν όδον κατύπερθε τοῦ ίροῦ τῆς Προυηίης, Αυτονόου δε πέλας της Κασταλίης ύπο τη 'Υαμπείη κορυφη. οι δε πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησσοῦ λίθοι ἔτι καὶ ές ήμέας ἦσαν σόοι, ἐν τῷ τεμένει τῆς Προυηίης 'Αθηναίης κείμενοι, ές το ένεσκηψαν δια των βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται.

27. 'Ο δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατός ἀπὸ τοῦ Αρτεμισίου, 'Αθηναίων δεηθέντων, ές Σαλαμίνα κατίσχει τὰς νέας. τωνδε δε είνεκεν προσεδεήθησαν αὐτων σχείν προς Σαλαμίνα 'Αθηναίοι, ίνα αὐτοὶ παίδάς τε καὶ γυναίκας ύπεξαγάγωνται έκ της 'Αττικής, προς δε καὶ βουλεύσωνται το ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλην έμελλον ποιήσεσθαι, ώς έψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γαρ ευρήσειν Πελοποννησίους πανδημεί έν τή Βοιωτίη ύποκατημένους τον βάρβαρον, των μεν εύρον ούδεν έον · οί δε έπυνθάνοντο τον Ισθμον αυτους τειχέουτας, την Πελοπόννησον περί πλείστου τε ποιευμένους περιείναι, καὶ ταύτην έχοντας έν φυλακή, τὰ δὲ ἄλλο. άπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσεδεήθησάν σφεων σχείν προς την Σαλαμίνα. 28. οί μεν δη άλλοι κατέσχον ές την Σαλαμίνα, Αθηναίοι δε ές την έωυτών. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν κήρυγμα ἐποιήσαντο, 'Αθηναίων τῆ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οί μεν πλείστοι ές Τροιζήνα ἀπέστειλαν, οί δε ές Αίγιναν, οί δὲ ἐς Σαλαμίνα. ἔσπευσαν δὲ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίω τε βουλόμενοι ύπηρετέειν, καὶ δη καὶ τοῦδε είνεκεν οὐκ ήκιστα. λέγουσι 'Αθηναΐοι ὄφιν μέγαν φύλακον της ακροπόλιος ενδιαιτασθαι εν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δη καὶ ώς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι προτιθέντες · τὰ δ' ἐπιμήνια μελιτόεσσά ἐστι. αύτη δ' ή μελιτόεσσα, εν τῶ πρόσθε αἰεὶ χρόνω ἀναισιμουμένη, τότε ην άψαυστος. σημηνώσης δε ταῦτα της ίρείης, μᾶλλόν τι οἱ 'Αθηναῖοι καὶ προθυμότερον ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ώς καὶ της θεοῦ ἀπολελοιπυίης την ἀκρόπολιν. ώς δέ σφι πάντα ὑπεξεκέετο, ἔπλωον ές το στρατόπεδου. 29. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ' ᾿Αρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικος
στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος · ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων
λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ
πολλῷ πλεῦνες νέες ἡ ἐπ' ᾿Αρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ
ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μέν νυν ἐπῆν ώυτὸς ὅσπερ ἐπ' ᾿Αρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω ἀνὴρ
Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεός γε τοῦ βασιληΐου ἐών. νέας
δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο
᾿Αθηναῖοι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ
τῶν πεντηκοντέρων, ὀκτὼ καὶ ἑβδομήκοντα καὶ τριηκόσιαι.

30. 'Ως δὲ ές την Σαλαμίνα συνήλθον οἱ στρατηγοὶ, έβουλεύοντο, προθέντος Ευρυβιάδεω γνώμην ἀποφαίνεσθαι τον βουλόμενον, όκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον είναι ναυμαχίην ποιέεσθαι των αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί ή γὰρ 'Αττική ἀπείτο ήδη, των δε λοιπέων πέρι προετίθεε. αί γνωμαι δε των λεγόντων αί πλείσται συνεξέπιπτον προς τον Ίσθμον πλώσαντας ναυμαχέειν προ της Πελοποννήσου επιλέγουτες του λόγου τόνδε, ώς ην νικηθέωσι τη ναυμαχίη, εν Σαλαμίνι μεν εόντες πολιορκήσονται έν νήσφ, ίνα σφι τιμωρίη οὐδεμία ἐπιφανήσεται, πρὸς δὲ τῶ Ισθμώ ές τους έωυτων έξοίσονται. 31. ταῦτα των ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγών ἐπιλεγομένων, ἐληλύθεε ἀνηρ 'Αθηναίος αγγέλλων ήκειν τον βάρβαρον ές την 'Αττικήν καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατός άμα Εέρξη, έμπρήσας Θεσπιέων την πόλιν (αὐτῶν ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον) καὶ τὴν Πλαταιέων ωσαύτως, ηκέ τε ές τας 'Αθήνας καὶ πάντα έκεινα έδηίου. ένέπρησε δε Θέσπειάν τε και Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ότι οὐκ ἐμήδιζον.

32. 'Απὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ελλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ήρξαντο οί βάρβαροι, ένα αὐτοῦ διατρίψαντες μηνα, εν τῷ διέβαινον ες την Εὐρώπην, εν τρισὶ ετέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῆ ᾿Αττικῆ, Καλλιάδεω ἄρχοντος ᾿Αθηναίοισι. καὶ αίρέουσι ἐρημον τὸ ἄστυ, καί τινας ὀλίγους εύρίσκουσι τῶν ᾿Αθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ίρου και πένητας ανθρώπους, οι φραξάμενοι την ακρόπολιν θύρησί τε καὶ ξύλοισι ημύνοντο τους ἐπιόντας · άμα μὲν ύπ' ἀσθενείης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμίνα, πρὸς δε αυτοί δοκέοντες έξευρηκέναι το μαντήϊον, το ή Πυθίη σφι έχρησε, το ξύλινον τείχος ανάλωτον έσεσθαι, καὶ αύτὸ δὴ τοῦτο είναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήῖον, καὶ ού τὰς νέας. 33. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον της άκροπόλιος όχθον, του 'Αθηναίοι καλέουσι 'Αρήϊον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως στυπεῖον περί τους διστους περιθέντες άψειαν, ετόξευον ες το φράγμα. ένθαθτα 'Αθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι ὅμως ἢμύνοντο, καίπερ ές τὸ ἔσχατον κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος. οὐδε λόγους των Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περί όμολογίης ένεδέκοντο, άμυνόμενοι δε άλλα τε άντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων προς τας πύλας ολοιτρόχους απίεσαν; ώστε Εέρξεα επί χρόνον συχνον ἀπορίησι ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενον σφεας έλειν. 34. χρόνω δ' έκ των απόρων έφανη δή τις έσοδος τοίσι βαρβάροισι έδεε γαρ κατά το θεοπρόπιον πασαν την Αττικήν την έν τη ήπειρω γενέσθαι ύπο Πέρσησι. έμπροσθε ών προ της άκροπόλιος, όπισθε δε των πυλέων καὶ τῆς ἀνόδου, τῆ δὴ οὖτε τις ἐφύλασσε οὖτ' αν ἤλπισε μή κοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτη ἀνέβησάν τινες κατά το ίρον της Κέκροπος θυγατρος 'Αγλαύρου, καίτοι περ αποκρήμνου εόντος του χώρου. ώς δε είδον

αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μεν έρρίπτεον έωυτους κατά τοῦ τείχεος κάτω καὶ διεφθείροντο, οί δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οί αναβεβηκότες πρώτον μεν ετράποντο προς τας πύλας, ταύτας δε ἀνοίξαντες τους ίκετας εφόνευον επεί δε σφι πάντες κατέστρωντο, το ίρον συλήσαντες ενέπρησαν πασαν την ακρόπολιν. 35. Σχων δε παντελέως τας 'Αθήνας, Εέρξης ἀπέπεμψε ές Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα ᾿Αρταβάνω άγγελέοντα την παρεουσάν σφι εύπρηξίην. άπο δε της πέμψιος του κήρυκος δευτέρη ήμέρη, συγκαλέσας 'Αθηναίων τους φυγάδας, έωυτῶ δὲ έπομένους, ἐκέλευε τρόπω τῷ σφετέρω θῦσαι τὰ ἱρὰ, ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν, είτε δη ων όψιν τινα ίδων ενυπνίου ενετελλετο ταῦτα, είτε καὶ ἐνθύμιον οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες των 'Αθηναίων εποίησαν τὰ εντεταλμένα. 36. τοῦ δε είνεκεν τούτων επεμνήσθην, φράσω. έστι εν τη άκροπόλι ταύτη Έρεχθέος τοῦ γηγενέος λεγομένου είναι νηὸς, έν τῷ ἐλαίη τε καὶ θάλασσα ἔνι, τὰ λόγος παρ' ᾿Αθηναίων Ποσειδέωνα τε καὶ 'Αθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὧν τὴν ἐλαίην ἄμα τῷ ἄλλω ίρῷ κατέλαβε ἐμπρησθηναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων · δευτέρη δε ήμερη ἀπὸ τῆς έμπρήσιος, 'Αθηναίων οἱ θύειν ὑπὸ βασιλέος κελευόμενοι ώς ανέβησαν ές το ίρον, ώρεον βλαστον έκ τοῦ στελέχεος όσον τε πηχυαίον ἀναδεδραμηκότα. οὖτοι μέν νυν ταῦτα ἔφρασαν.

37. Οι δε εν Σαλαμινι Έλληνες, ως σφι εξηγγέλθη ως έσχε τὰ περὶ τὴν Αθηνέων ἀκρόπολιν, ες τοσοῦτον θόρυ-βον ἀπίκοντο, ωστε ενιοι των στρατηγών οὐδε κυρωθῆναι εμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ ες τε τὰς νέας εσεπιπτον καὶ ἱστία ἀείροντο ως ἀποθευσόμενοι. τοισί τε ὑπολειπομένοισι αὐτων ἐκυρωθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμα-

χέειν. νύξ τε έγίνετο, καὶ οὶ διαλυθέντες έκ τοῦ συνεδρίου έσέβαινον ές τὰς νέας. 38. ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλέα απικόμενον έπὶ τὴν νέα είρετο Μυησίφιλος ἀνὴρ 'Αθηναίος, ό τι σφι είη βεβουλευμένον. πυθόμενος δε προς αυτου ώς είη δεδογμένον ανάγειν τὰς νέας προς τον Ίσθμον καὶ προ της Πελοποννήσου ναυμαχέειν, είπε · Ού τοι άρα, ην άπαείρωσι τὰς νέας ἀπὸ Σαλαμίνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατά γάρ πόλις έκαστοι τρέψονται, καὶ ούτε σφέας Ευρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, ούτε τις άνθρώπων ἄλλος, ώστε μη οὐ διασκεδασθήναι την στρατιήν, απολέεται τε ή Ελλας αβουλίησι. αλλ' εί τις έστι μηχανη, ίθι καὶ πειρώ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ήν κως δύνη αναγνώσαι Ευρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι ώστε αὐτοῦ μενέειν. 39. κάρτα δη τῷ Θεμιστοκλέϊ ήρεσε ή ὑποθήκη, καὶ οὐδεν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος ἡίε ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ευρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ ἔφη ἐθέλειν οἱ κοινόν τι πρηγμα συμμίξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς την νέα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν, εί τι έθέλοι. ένθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οί καταλέγει εκείνά τε πάντα τὰ ήκουσε Μνησιφίλου, έωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθεὶς, ἐς ὁ ἀνέγνωσε χρηίζων έκ τε της νεος έκβηναι συλλέξαι τε τους στρατηγούς ές το συνέδριον. 40. 'Ως δε άρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθείναι τὸν λόγον τῶν είνεκεν συνήγαγε τους στρατηγούς, πολλός ην ο Θεμιστοκλέης έν τοίσι λόγοισι οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς 'Αδείμαντος ὁ 'Ωκύτου εἶπε. Ω Θεμιστόκλεες, εν τοίσι αγώσι οι προεξανιστάμενοι ραπίζονται. ὁ δὲ ἀπολυόμενος ἔφη · Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανεῦνται. 41. Τότε μεν ἡπίως προς τον Κορίνθιον ἀμείψατο, προς δε τον Ευρυβιάδεα έλεγε έκείνων μεν οὐκέτι οὐδεν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς

έπεὰν ἀπαείρωσι ἀπὸ Σαλαμίνος διαδρήσονται παρεόντων γαρ των συμμάχων οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν · ό δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε · Ἐν σοὶ νῦν ἐστὶ σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἡν ἐμοὶ πείθη ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθόμενος τούτων τοῖσι λέγουσι ἀναζεύξης πρὸς τὸν Ἰσθμὸν τὰς νέας. ἀντίθες γὰρ ἐκάτερον ἀκούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων έν πελάγει αναπεπταμένω ναυμαχήσεις, ές το ήκιστα ήμιν σύμφορόν έστι νέας έχουσι βαρυτέρας καὶ ἀριθμον έλάσσονας, τουτο δε ἀπολέεις Σαλαμινά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν, ήν περ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἄμα γὰρ τῷ ναυτικώ αὐτών έψεται καὶ ὁ πεζὸς στρατός καὶ οὕτω σφέας αυτός άξεις έπι την Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε άπάση τη Έλλάδι. 42. ην δε τὰ έγω λέγω ποιήσης, τοσάδε εν αυτοίσι χρηστα ευρήσεις πρώτα μεν εν στεινώ συμβάλλουτες νηυσὶ ὀλίγησι πρὸς πολλάς, ἢν τὰ οἰκότα έκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνη, πολλον κρατήσομεν, — το γάρ ἐν στεινώ ναυμαχέειν προς ήμέων έστι, έν εύρυχωρίη δε προς έκείνων, — αὐτις δὲ Σαλαμὶς περιγίνεται, ές την ήμιν ύπεκκέεται τέκνα τε καὶ γυναίκες. καὶ μὴν καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα · ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσου καὶ προς τώ Ισθμώ, οὐδέ σφεας, εἴ περ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον. 43. ην δέ γε και τὰ έγω ἐλπίζω γένηται καὶ νικήσωμεν τῆσι νηυσὶ, ούτε ύμιν ές τὸν Ἰσθμον παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὖτε προβήσονται έκαστέρω τῆς 'Αττικής, ἀπίασί τε οὐδενὶ κόσμω · Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεούσι καὶ Αἰγίνη καὶ Σαλαμίνι, ἐν τῆ ἡμίν καὶ λόγιόν έστι τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μέν νυν βουλευομένοισι ανθρώποισι ώς το ἐπίπαν ἐθέλει γίνεσθαι. μη δε οικότα βουλευομένοισι ούκ έθέλει ούδε ό θεος προσ-

χωρέειν προς τὰς ἀνθρωπηίας γνώμας. 44. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέος, αὐτις ὁ Κορίνθιος ᾿Αδείμαντος έπεφέρετο, σιγάν τε κελεύων τῷ μή ἐστι πατρὶς, καὶ Εὐρυβιάδεα οὐκ έῶν ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί · πόλιν γὰρ τον Θεμιστοκλέα παρεχόμενον ούτω ἐκέλευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προέφερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ ᾿Αθῆναι. τότε δη ὁ Θεμιστοκλέης εκείνον τε καὶ τους Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ έλεγε, έωυτοῖσί τε έδήλου λόγφ ώς εἴη καὶ πόλις καὶ γη μέζων ήπερ έκείνοισι, έστ' αν διηκόσιαι νέες σφι έωσι πεπληρωμέναι · οὐδαμοὺς γὰρ Ελλήνων αὐτοὺς έπιόντας ἀποκρούσεσθαι. 45. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγω διέβαινε ές Ευρυβιάδεα, λέγων μαλλον έπεστραμμένα. Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ καὶ μένων ἔσεαι ἀνηρ άγαθός εί δε μη, άνατρέψεις την Ελλάδα. το παν γάρ ήμιν του πολέμου φέρουσι αι νέες. άλλ' έμοι πείθεο. εὶ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσεις, ἡμεῖς μὲν, ὡς ἔχομεν, ἀναλαβόντες τους οἰκέτας, κομιεύμεθα ές Σίριν την έν Ἰταλίη, ή περ ήμετέρη τέ έστι έκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια λέγει ύπ' ήμεων αυτην δεειν κτισθήναι · ύμεις δε συμμάχων τοιωνδε μουνωθέντες μεμνήσεσθε των έμων λόγων. 46. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλέος λέγοντος ἀνεδιδάσκετο Εἰρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, άρρωδήσας μάλιστα τους 'Αθηναίους ανεδιδάσκετο μή σφεας απολίπωσι, ην προς τον Ισθμον ανάγη τας νέας. απολιπόντων γαρ Αθηναίων οὐκέτι εγίνοντο άξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἰρέεται την γνώμην. αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Ούτω μεν οί περί Σαλαμίνα ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπείτε Εὐρυβιάδη ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ώς ναυμαχήσοντες. ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἄμα τῷ ἡλίω ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῆ γη καὶ τη θαλάσση. έδοξε δέ σφι εὐξασθαι τοῖσι θεοῖσι

καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα · εὐξάμενοι γὰρ πὰσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νέα ἀπέστελλον ἐς Αἴγιναν.

47. "Εφη δε Δίκαιος ο Θεοκύδεος, ανηρ 'Αθηναίος, φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπείτε ἐκείρετο ἡ ᾿Αττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω ἐοῦσα ἐρῆμος ᾿Αθηναίων, τυχεῖν τότε ἐων άμα Δημαρήτω τῷ Λακεδαιμονίω ἐν τῷ Θριασίω πεδίω, ίδειν δε κονιορτον χωρέοντα ἀπο Ἐλευσίνος ώς ἀνδρῶν μάλιστά κη τρισμυρίων · ἀποθωυμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτον ότεων κοτε είη ανθρώπων, και πρόκατε φωνής ακούειν, καί οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν ἴακχον. εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τον Δημάρητον, είρεσθαί τε αυτον, ό τι το φθεγγόμενον είη τοῦτο • 48. αὐτὸς δὲ εἶπαι • Δημάρητε, οὐκ έστι όκως οὐ μέγα τι σίνος έσται τῆ βασιλέος στρατιῆ. τάδε γὰρ ἀρίδηλα ἐρήμου ἐούσης τῆς ᾿Αττικῆς, ὅτι θεῖον τὸ φθεγγόμενον, από Έλευσίνος ίον ές τιμωρίην Αθηναίοισί τε καὶ τοίσι συμμάχοισι. καὶ ἢν μέν γε κατασκήψη ές την Πελοπόννησον, κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέι καὶ τῆ στρατιη τη έν τη ηπείρω έσται, ην δε επί τας νέας τράπηται τας έν Σαλαμίνι, τον ναυτικον στρατον κινδυνεύσει βασιλευς αποβαλείν. την δε όρτην ταύτην άγουσι 'Αθηναίοι ανα πάντα έτεα τη Μητρί και τη Κούρη, και αὐτῶν τε ό βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ελλήνων μυεῖται, καὶ τὴν φωνήν, τής ακούεις, έν ταύτη τη δρτη λακχάζουσι. 49. προς ταθτα είπεθν Δημάρητον. Σίγα τε καθ μηδενί άλλω του λόγου τοῦτου είπης. ἢυ γάρ τοι ἐς βασιλέα ανενειχθη τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις την κεφαλην, καί σε

ούτε εγω δυνήσομαι ρύσασθαι, ούτ άλλος ανθρώπων ούδε είς. αλλ. έχ. ήσυχος, περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοίσι μελήσει. Τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν, ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν ὅτι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. Ταῦτα μὲν Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος.

50. Οι δε ές του Εέρξεω ναυτικού στρατού ταχθέντες, έπειδη έκ Τρηχίνος θηησάμενοι το τρώμα το Λακωνικον διέβησαν ές την Ίστίαιαν, έπισχόντες ήμέρας τρείς έπλωον δι Ευρίπου, καὶ ἐν ἐτέρησι τρισὶ ἡμέρησι ἐγένοντο ἐν Φαλήρω. ἐπειδή δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνήγον τας νέας έπὶ τὴν Σαλαμίνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ήσυχίην. τότε μέν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ή ήμέρη ναυμαχίην ποιήσασθαι, νύξ γαρ επεγένετο, οί δε παρεσκευάζοντο ές την ύστεραίην. τους δε Ελληνας είχε δέος τε καὶ ἀρρωδίη, οὐκ ήκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου, άρρώδεον δε, ότι αυτοί μεν εν Σαλαμίνι κατήμενοι ύπερ γης της 'Αθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν, νικηθέντες τε έν νήσω απολαμφθέντες πολιορκήσονται, απέντες την έωυτων άφύλακτον. 51. Των δε βαρβάρων ο πεζος ύπο την παρεούσαν νύκτα έπορεύετο έπι την Πελοπόννησον. καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μη ἐσβάλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τους άμφι Λεωνίδεα εν Θερμοπύλησι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες έκ των πολίων ές τον Ισθμον ίζουτο, καί σφι ἐπην στρατηγος Κλεόμβροτος ὁ 'Αναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δε άδελφεός. Ιζόμενοι δε έν τω Ισθμω καὶ συγχώσαντες την Σκιρωνίδα όδον, μετὰ τοῦτο ώς σφι έδοξε βουλευομένοισι, οἰκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τείχος. ἄτε δὲ ἐουσέων μυριάδων πολλέων καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἠνύετο τὸ ἔργον, καὶ γὰρ λίθοι καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφορέοντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὖτε νυκτὸς οὖτε ἡμέρης.

52. Οί μεν δη εν τῷ Ἰσθμῷ τοιούτω πόνω συνέστασαν, άτε περί του παντος ήδη δρόμον θέοντες, καὶ τῆσι νηυσί ούκ έλπίζοντες έλλυμψεσθαι· οί δε έν Σαλαμίνι όμως ταθτα πυνθανόμενοι άρρώδεον, οὐκ οθτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες ώς περὶ τη Πελοποννήσφ. τέως μεν δη αυτῶν ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς σιγή λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενοι την Ευρυβιάδεω άβουλίην, τέλος δε έξερράγη ές το μέσον. σύλλογός τε δη έγίνετο, καὶ πολλά έλέγετο περί τῶν αὐτῶν · οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν είη αποπλώειν και περί εκείνης κινδυνεύειν, μηδε προ χώρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι, 'Αθηναίοι δε καί Αίγινήται καὶ Μεγαρέες αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. 53. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ώς έσσοῦτο τῆ γνώμη ὑπὸ των Πελοποννησίων, λαθων έξέρχεται έκ του συνεδρίου, έξελθων δε πέμπει ές το στρατόπεδον το Μήδων ἄνδρα πλοίφ, εντειλάμενος τὰ λέγειν χρεων, τῷ οὔνομα μεν ἢν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἢν τῶν Θεμιστοκλέος παίδων τον δη ύστερον τούτων των πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ώς ἐπεδέκοντο οί Θεσπιέες πολιήτας, καὶ χρήμασι ὅλβιον. δς τότε πλοίω ἀπικόμενος, έλεγε προς τους στρατηγούς των βαρβάρων τώδε "Επεμψέ με στρατηγος δ 'Αθηναίων λάθρη τῶν ἄλλων Έλλήνων (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ βασιλέος καὶ βουλόμενος μάλλου τὰ ὑμέτερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα) φράσοντα ότι οι "Ελληνες δρησμον βουλεύονται καταρρωδηκότες καὶ νῦν παρέχει κάλλιστον ὑμέας ἔργον

άπάντων έξεργάσασθαι, ην μη περιίδητε διαδράντας αὐτούς. οὖτε γὰρ ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὖτ' ἔτι ἀντιστήσονται ύμιν, προς έωυτούς τε σφέας όψεσθε ναυμαχέοντας τους τὰ ὑμέτερα φρονέοντας καὶ τους μή. 54. ό μεν ταῦτά σφι σημήνας ἐκποδων ἀπαλλάσσετο · τοῖσι δὲ ώς πιστα εγίνετο τα άγγελθέντα, τοῦτο μεν ες την νησίδα την Ψυττάλειαν, μεταξύ Σαλαμίνος τε κειμένην και της ήπείρου, πολλούς των Περσέων ἀπεβίβασαν, τοῦτο δὲ, έπειδή εγίνοντο μέσαι νύκτες, ανήγον μεν το απ' έσπέρης κέρας κυκλούμενοι προς την Σαλαμίνα, ανήγον δε οί αμφί την Κέον τε καὶ την Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατείχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα τον πορθμον τησι νηυσί. τωνδε δὲ είνεκεν ἀνηγον τὰς νέας, ίνα δη τοίσι Ελλησι μηδε φυγείν έξη, άλλ' ἀπολαμφθέντες έν τη Σαλαμίνι δοίεν τίσιν των έπ' 'Αρτεμισίω άγωνισμάτων. ές δε την νησίδα την Ψυττάλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε είνεκεν, ώς, ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα έξοισομένων των τε ανδρών και των ναυηγίων (ἐν γαρ δη πόρω της ναυμαχίης της μελλούσης έσεσθαι εκέετο ή νήσος), ίνα τους μεν περιποιώσι, τους δε διαφθείρωσι. έποίευν δε σιγή ταῦτα, ώς μη πυνθανοίατο οἱ εναντίοι. Οί μεν δη ταθτα της νυκτός οὐδεν ἀποκοιμηθέντες παραρ-TEOUTO.

55. Των δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγων ἐγίνετο ωθισμὸς λόγων πολλός. ἤδεσαν δὲ οὔκω ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο τῆσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι, ἀλλ' ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρεον αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη ᾿Αριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ ᾿Αθηναῖος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου, τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν ᾿Αθήνησι καὶ δικαιότατον.

ούτος ώνηρ στας έπὶ τὸ συνέδριον έξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, έοντα μεν έωυτῷ οὐ φίλον, έχθρον δε τὰ μάλιστα · ὑπὸ δε μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν λήθην ἐκείνων ποιεύμενος έξεκαλέετο, έθέλων αὐτῷ συμμίξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νέας πρὸς τὸν 'Ισθμόν. 56. ώς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε 'Αριστείδης τάδε 'Ημέας στασιάζειν χρεών έστι, έν τε τώ άλλφ καιρώ καὶ δὴ καὶ ἐν τώδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα ἐργάσεται. λέγω δέ τοι, ὅτι ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ένθευτεν Πελοποννησίοισι. έγω γαρ αυτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ότι νῦν, οὐδ' ἢν ἐθέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Ευρυβιάδης, οδοί τε έσονται έκπλωσαι περιεχόμεθα γαρ ύπὸ τῶν πολεμίων κύκλω. ἀλλ' ἐσελθών σφι ταῦτα σήμηνον. 57. Ο δ' αμείβετο τοισίδε Κάρτα τε χρηστά διακελεύεαι καὶ εὖ ήγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος ήκεις. ἴσθι γὰρ έξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ, ὅτε οὐκ ἐκόντες ήθελου ες μάχην κατίστασθαι οί Ελληνες, αέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ ἐπεί περ ήκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγειλον. ἢν γὰρ ἐγὰ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω ώς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ώς ἔχει. έπεὰν δὲ σημήνης, ἢν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ην δε αυτοίσι μη πιστά γενηται, όμοιον ημίν έσται. ού γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴ περ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ώς σὺ λέγεις. 58. Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ ᾿Αριστείδης, φάμενος έξ Αιγίνης τε ήκειν και μόγις έκπλωσαι λαθων τους επορμέοντας περιέχεσθαι γαρ παν το στρατόπεδον τὸ Ελληνικον ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Εέρξεω παραρτέεσθαί τε συνεβούλευε ως άλεξησομένους. Καὶ ὁ μεν ταῦτα είπας μετεστήκεε, τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβασίη·
οἱ γὰρ πλεῦνες τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. 59. ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἡκε τριήρης ἀνδρῶν
Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἡ περ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο
τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρίποδα
ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὧν ταύτῃ τῆ
νηὰ τῆ αὐτομολησάση ἐς Σαλαμίνα, καὶ τῆ πρότερον ἐπ'
᾿Αρτεμίσιον τῆ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι
Ελλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νέας. δύο γὰρ
δὴ νεῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν.

60. Τοίσι δε "Ελλησι ώς πιστα δη τα λεγόμενα ην των Τηνίων ρήματα, παρεσκευάζοντο ώς ναυμαχήσοντες. ήώς τε δη διέφαινε, καὶ οὶ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι, προηγόρευε εὖ έχοντα μεν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἢν πάντα κρέσσω τοῖσι ἕσσοσι ἀντιτιθέμενα. όσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δη τούτων τὰ κρέσσω αίρέεσθαι, καὶ καταπλέξας την ρησιν, εσβαίνειν εκέλευε ές τας νέας. και ούτοι μεν δη έσέβαινον, καὶ ἡκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἡ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νέας ἀπάσας οἱ Ελληνες. 61. αναγομένοισι δέ σφι αυτίκα επεκέατο οί βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ελληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο καὶ ἄκελλον τὰς νέας, 'Αμεινίης δὲ Παλληνεύς ανηρ 'Αθηναίος έξαναχθείς νης έμβάλλει. συμπλακείσης δε της νεος, και ου δυναμένων απαλλαγήναι, ούτω δη οί άλλοι 'Αμεινίη βοηθέοντες συνέμισγον. 'Αθηναίοι μεν ούτω λέγουσι της ναυμαχίης γενέσθαι την άρχην · Αίγινηται δε την κατά τους Αιακίδας αποδημήσασαν ες Αίγιναν, ταύτην είναι την άρξασαν. λέγεται δε καὶ τάδε, ώς φάσμα σφι γυναικός έφάνη, φανείσαν δε διακελεύσασθαι, ώστε καί άπαν ακούσαι το των Ελλήνων στρατόπεδον, ονειδίσασαν πρότερον τάδε • 3 Ω δαιμόνιοι, μέχρι κόσου έτι πρύμνην ανακρούεσθε; 62. Κατα μεν δη 'Αθηναίους ετετάχατο Φοίνικες (ούτοι γαρ είχον το προς Έλευσινός τε και έσπέρης κέρας), κατά δὲ Λακεδαιμονίους "Ιωνες · οὖτοι δ' εἶχον το προς την ηω τε καὶ τον Πειραιέα. έθελοκάκεον μέντοι αὐτῶν κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες ού. ἔχω μέν νυν συχνων οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι των νέας Έλληνίδας έλόντων, χρήσομαι δε αὐτοῖσι οὐδεν πλην Θεομήστορός τε τοῦ ἀνδροδάμαντος καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε δὲ είνεκεν μέμνημαι τούτων μούνων, ότι Θεομήστωρ μεν δια τουτο το έργον Σάμου ετυράννευσε καταστησάντων των Περσέων, Φύλακος δε εὐεργέτης βασιλέος ἀνεγράφη καὶ χώρη οί έδωρήθη πολλή. οί δ' εὐεργέται βασιλέος ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί. 63. Περὶ μέν νυν τούτους ούτω εἶχε, το δε πληθος των νεων έν τη Σαλαμίνι έκεραίζετο, αί μεν ύπ' 'Αθηναίων διαφθειρόμεναι, αί δε ύπ' Αἰγινητέων. άτε γάρ των μεν Ελλήνων σύν κόσμω ναυμαχεόντων κατά τάξιν, των δε βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόω ποιεόντων ούδεν, έμελλε τοιούτό σφι συνοίσεσθαι οδόν περ άπέβη. καίτοι ησάν γε καὶ έγένοντο ταύτην την ημέρην μακρώ αμείνονες αυτοί έωυτων ή προς Ευβοίη, πας τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Εέρξεα, εδόκεε τε εκαστος έωυτον θηήσεσθαι βασιλέα. 64. κατά μεν δή τους άλλους ούκ έχω μετεξετέρους είπειν ατρεκέως ώς έκαστοι των βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο, κατὰ δὲ ᾿Αρτεμισίην τάδε εγένετο, απ' ων εύδοκίμησε μαλλον έτι παρα βασιλέι επειδή γαρ ές θόρυβου πολλου απίκετο τα βασιλέος πρήγματα, έν τούτω τω καιρώ ή νηθς ή 'Αρτεμισίης έδιώκετο ύπο νεος Αττικής και ή ούκ έχουσα διαφυγείν, έμπροσθε γάρ αὐτης ήσαν ἄλλαι νέες φίλιαι, ή δε αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα, ἔδοξέ οί τόδε ποιήσαι, το καὶ συνήνεικε ποιησάση διωκομένη γαρ ύπο της Αττικής, φέρουσα ένέβαλε νης φιλίη ανδρών τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ ἐπιπλώοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλέος Δαμασιθύμου. 65. εί μεν καί τι νείκος προς αὐτον ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι έγωγε έχω είπειν, ούτε εί έκ προνοίης αυτά εποίησε, ούτε εὶ συνεκύρησε ή τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηθς. ώς δε ενέβαλε τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίη χρησαμένη διπλόα έωυτην ἀγαθὰ ἐργάσατο · ὅ τε γὰρ τῆς ᾿Αττικῆς νεὸς τριήραρχος, ώς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νητ ἀνδρών βαρβάρων, νομίσας την νέα την 'Αρτεμισίης ή Ελληνίδα είναι ἡ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, άποστρέψας προς άλλας έτράπετο. 66. τοῦτο μεν τοιούτο αὐτη συνήνεικε γενέσθαι διαφυγείν τε καὶ μη ἀπολέσθαι τοῦτο δὲ συνέβη ώστε κακὸν ἐργασαμένην ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξη. λέγεται γαρ βασιλέα θηεύμενον μαθείν την νέα έμβαλουσαν, καί δή τινα εἶπαι τῶν παρεόντων · 'Δέσποτα, ὁρᾶς 'Αρτεμισίην, ώς εὖ ἀγωνίζεται καὶ νέα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τον επείρεσθαι εί άληθέως έστι 'Αρτεμισίης το έργον, και τους φάναι, σαφέως το επίσημον της νέος επισταμένους. την δε διαφθαρείσαν ηπιστέατο είναι πολεμίην. τά τε γαρ άλλα, ώς είρηται, αυτή συνήνεικε ές ευτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νεὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δε εἶπαι λέγεται προς τὰ φραζόμενα. Οἱ μεν ἄνδρες γεγόνασί μοι γυναίκες, αί δε γυναίκες ἄνδρες. ταῦτα μεν Εέρξην φασὶ εἶπαι.

67. 'Εν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς 'Αριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐων ἀδελφεὸς, ἀπὸ δὲ

άλλοι πολλοί τε καὶ οὐνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων καὶ των άλλων συμμάχων, ολίγοι δέ τινες καὶ Έλλήνων. άτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νέες διεφθείροντο, καὶ μὴ έν χειρών νόμφ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμίνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῆ θαλάσση διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ένθαθτα αί πλείσται διεφθείροντο. οί γαρ ὅπισθε τεταγμένοι, ές το πρόσθε τησι νηυσί παριέναι πειρώμενοι, ώς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῆσι σφετέρησι νηυσὶ φευγούσησι περιέπιπτον. 68. Έγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῷ τούτῷ · τῶν τινες Φοινίκων, τῶν αί νέες διεφθάρατο, ελθόντες παρά βασιλέα διέβαλλον τους "Ιωνας, ώς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αι νέες, ώς προδόντωνσυνήνεικε ών ούτω ώστε Ἰώνων τε τους στρατηγούς μή άπολέσθαι, Φοινίκων τε τους διαβάλλοντας λαβείν τοιόνδε μισθόν · ἔτι τούτων ταῦτα λεγόντων ἐνέβαλε νης Αττική Σαμοθρηϊκίη νηθς. ή τε δη Αττική κατεδύετο, καὶ έπιφερομένη Αιγιναίη νηθς κατέδυσε των Σαμοθρηΐκων την νέα. άτε δη εόντες ακοντισταί οι Σαμοθρηϊκες τους έπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νεὸς βάλλοντες ἀπήραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε καὶ ἔσχον αὐτήν. 69. ταῦτα γενόμενα τους "Ιωνας έρρύσατο · ώς γαρ είδε σφεας Εέρξης έργον μέγα έργασαμένους, έτράπετο προς τους Φοίνικας, οία ύπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος, καί σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλάς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι τους αμείνονας διαβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Εέρξης των έωυτου έργον τι αποδεικνύμενον έν τη ναυμαχίη, κατήμενος ύπο τῷ οὔρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμίνος, τὸ καλέεται Αιγάλεως, ανεπυνθάνετο τον ποιήσαντα, καὶ οί γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ την πόλιν. προς δέ τι καὶ προσεβάλετο φίλος έων

Αριαράμνης ανηρ Πέρσης παρεων τούτου του Φοινικηΐου πάθεος.

70. Οἱ μὲν δη πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο· τῶν δὲ βαρβάρων ες φυγήν τραπομένων και εκπλωόντων προς το Φάληρον, Αιγινήται ύποστάντες έν τῷ πορθμῷ ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ ᾿Αθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ έκεραϊζον τάς τε αντισταμένας και τας φευγούσας των νεων, οί δε Αιγινήται τας έκπλωούσας δκως δέ τινες τους 'Αθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι έσέπιπτον ές τους Αίγινήτας. 71. Ένθαῦτα συνεκύρεον νέες ή τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νέα, και ή Πολυκρίτου τοῦ Κρίου ἀνδρὸς Αἰγινήτεω νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίη, ή περ είλε την προφυλάσσουσαν έπὶ Σκιάθω την Αἰγιναίην, ἐπ' ἡς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ισχενόου, τον οί Πέρσαι κατακοπέντα άρετης είνεκεν είχον έν τη νηὶ έκπαγλεόμενοι. τον δη περιάγουσα άμα τοίσι Πέρσησι ήλω νηθς ή Σιδωνίη, ώστε Πυθέην οθτω σωθήναι ές Αίγιναν. ώς δε εσείδε την νεα την Αττικήν ο Πολύκριτος, έγνω το σημήτον ίδων της στρατηγίδος, και βώσας τον Θεμιστοκλέα έπεκερτόμησε ές των Αίγινητέων τον μηδισμον ονειδίζων. ταθτα μέν νυν νης έμβαλων ο Πολύκριτος ἀπέρριψε ές Θεμιστοκλέα · οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νέες περιεγένοντο, φεύγοντες ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζον στρατόν. 72. Έν δε τη ναυμαχίη ταύτη ήκουσαν Έλλήνων ἄριστα Αίγινηται, ἐπὶ δὲ ᾿Αθηναίοι, ἀνδρών δὲ Πολύκριτός τε ο Αίγινήτης καὶ 'Αθηναίοι Εὐμένης τε ο 'Αναγυράσιος καὶ 'Αμεινίης Παλληνεύς, δς καὶ 'Αρτεμισίην έπεδίωξε, εὶ μέν νυν έμαθε ὅτι ἐν ταύτη πλώοι ᾿Αρτεμισίη, οὐκ αν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἶλέ μιν ἢ καὶ αὐτὸς ήλω. τοίσι γὰρ 'Αθηναίων τριηράρχοισι παρεκεκέλευστο, προς δε καὶ ἄεθλον εκέετο μύριαι δραχμαὶ, ος ἄν μιν ζωην έλη · δεινον γάρ τι εποιεύντο γυναίκα επὶ τὰς 'Αθήνας στρατεύεσθαι. αύτη μεν δη, ως πρότερον εἴρηται, διέφυγε, ἦσαν δε καὶ οἱ ἄλλοι, των αἱ νέες περιεγεγόνεσαν, ἐν τῷ Φαλήρῳ.

73. 'Αδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι 'Αθηναίοι αὐτίκα κατ' άρχὰς, ώς συνέμισγον αἱ νέες, έκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον οἴχεσθαι φεύγουτα, ίδόντας δε τους Κορινθίους την στρατηγίδα φεύγουσαν, ώσαύτως οἴχεσθαι. ώς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι της Σαλαμινίης κατά το ίρου 'Αθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείη πομπή, τον ούτε πέμψαντα φανήναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοίσι Κορινθίοισι. τήδε δε συμβάλλονται είναι θείον το πρήγμα · ώς γαρ άγχου γενέσθαι των νεων, τους ἀπὸ τοῦ κέλητος λέγειν τάδε · 'Αδείμαντε, σὺ μὲν άποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὥρμησαι καταπροδούς τοὺς "Ελληνας · οί δὲ καὶ δὴ νικῶσι, ὅσον αὐτοὶ ἢρῶντο ἐπικρατησαι των έχθρων. 74. Ταυτα λεγόντων, απιστέειν γαρ τον 'Αδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν, ώς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν άγόμενοι όμηροι ἀποθυήσκειν, ἢυ μὴ νικῶντες φαίνωνται οί "Ελληνες. ούτω δη ἀποστρέψαντα την νέα, αὐτόν τε καὶ τους άλλους, επ' εξεργασμένοισι ελθείν ες το στρατόπεδον. Τούτους μεν τοιαύτη φάτις έχει ύπο 'Αθηναίων, ου μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι, μαρτυρέει δέ σφι καὶ ή ἄλλη Ελλάς. 75. Αριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου ἀνὴρ 'Αθηναίος, τοῦ καὶ ὀλίγω τι πρότερον τούτων ἐπεμνήσθην ώς ανδρος αρίστου, οθτος εν τώ θορύβω τούτω τω περί Σαλαμίνα γενομένω τάδε εποίεε παραλαβών πολλούς των όπλιτέων, οι παρατετάχατο παρά την άκτην της Σαλαμινίης χώρης, γένος έόντες 'Αθηναίοι, ές την Ψυττάλειαν υησον ἀπέβησε ἄγων, ολ τους Πέρσας τους έν τη νησίδι ταύτη κατεφόνευσαν πάντας.

76. 'Ως δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ "Ελληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτη ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἑτοῖμοι ἦσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην, ἐλπίζοντες τῆσι περιεούσησι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλέα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ἄνεμος ζέφυρος ἔφερε τῆς 'Αττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίω, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτη ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐν χρησμῷ Λυσιστράτω 'Αθηναίω ἀνδρὶ χρησμολόγω, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς "Ελληνας,

Κωλιάδες δε γυναίκες ερετμοίσι φρύξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος βασιλέος ἔσεσθαι.

77. Εέρξης δε, ώς έμαθε το γεγονος πάθος, δείσας μή τις των Ιωνων ύποθηται τοίσι Ελλησι, ή αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ές τον Έλλήσποντον λύσοντες τας γεφύρας, καὶ απολαμφθείς έν τη Ευρώπη απολέσθαι κινδυνεύση, δρησμον εβούλευε εθέλων δε μή επίδηλος είναι μήτε τοίσι "Ελλησι μήτε τοίσι έωυτου, ές την Σαλαμίνα χώμα έπειράτο διαχούν, γαυλούς τε Φοινικηΐους συνέδεε, ίνα αντί τε σχεδίης έωσι καὶ τείχεος, ἀρτέετο τε ές πόλεμον, ώς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. όρέοντες δέ μιν πάντες οί άλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ήπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκεύασται μένων πολεμήσειν · Μαρδόνιον δ' ούδεν τούτων ελάνθανε, ώς μάλιστα έμπειρον εόντα της εκείνου διανοίης. 78. Ταθτά τε άμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ές Πέρσας άγγελέοντα την παρεούσάν σφι συμφορήν. τούτων δε των άγγελων έστι οὐδεν ό τι θασσον παραγίνεται θυητου έόν ούτω τοίσι Πέρσησι έξεύρηται

τούτο. λέγουσι γαρ, ως όσων αν ήμερέων ή ή πασα όδος, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστάσι, κατὰ ἡμερησίην όδον έκάστην ίππος τε καὶ ἀνηρ τεταγμένος, τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τον προκείμενον έωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δη πρώτος δραμών παραδιδοί τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ό δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ • τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ "Ελλησι ή λαμπαδηφορίη, την τῶ Ἡφαίστω ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήϊον. 79. Ἡ μὲν δη πρώτη ές Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι ᾿Αθήνας Εέρξης, έτερψε ούτω δή τι Περσέων τους υπολειφθέντας, ώς τάς τε όδους μυρσίνη πάσας έστόρεσαν, και έθυμίεον θυμιήματα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίησί τε καὶ εὐπαθείησι · ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τους κιθώνας κατερρήξαντο πάντες, βοή τε καὶ οἰμωγή έχρέουτο ἀπλέτω, Μαρδόνιον έν αἰτίη τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νεῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περί αυτώ Ξέρξη δειμαίνοντες.

80. Ξέρξης δὲ ὡς τοὺς παίδας ᾿Αρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς βούλεται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρεόμενον ὁμοῖα. ταὐτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλέος, τὰς νέας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς τάχεος εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλέί. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νέας εἶναι καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνω δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νέες εἶεν ἀλλ᾽ ἄκραι, συλλεχθέντες ἐκομίζοντο. 81. Ὠς δὲ ἡμέρη ἐγε-

νετο, δρέοντες οί "Ελληνες κατά χώρην μένοντα τον στρατον τον πεζον, ήλπιζον καὶ τὰς νέας εἶναι περὶ Φάληρον, έδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ώς άλεξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νέας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τον μέν νυν ναυτικον τον Εέρξεω στρατον οὐκ ἐπείδον διώξαντες μέχρι "Ανδρου, ές δε την 'Ανδρον απικόμενοι έβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μέν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους καὶ έπιδιώξαντας τὰς νέας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ελλήσποντον λύσοντας τὰς γεφύρας. 82. Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτη γνώμην ετίθετο, λέγων ώς, εὶ λύσουσι τὰς σχεδίας, τουτ' αν μέγιστον πάντων σφείς κακον την Ελλάδα έργάσαιντο. εὶ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν έν τη Ευρώπη, πειρώτο αν ήσυχίην μη άγειν ώς άγοντι μέν οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις κομιδη τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται · ἐπιχειρέοντι δὲ αὐτῷ καὶ έργου έχομένω πάντα τὰ κατὰ την Εὐρώπην οἶά τε ἔσται προσχωρήσαι κατά πόλις τε καὶ κατ' ἔθνεα, ήτοι άλισκομένων γε η προ τούτου όμολογεύντων. τροφήν τε έξειν σφέας τον επέτεον αιεί των Ελλήνων καρπόν. άλλα δοκέειν γαρ νικηθέντα τη ναυμαχίη ου μενέειν έν τη Ευρώπη του Πέρσεα, εατέου ων είναι φεύγειν, ες δ έλθη φεύγων ές την έωυτου. το ένθευτεν δε περί της έκείνου ποιέεσθαι ήδη τον αγώνα εκέλευε. ταύτης δε είχοντο της γνώμης καὶ Πελοποννησίων των άλλων οἱ στρατηγοί.

83. 'Ως δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τούς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλῶν πρὸς
τοὺς ᾿Αθηναίους (οὖτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότων περιημέκτεον, ὡρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν καὶ ἐπὶ
σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, εἰ ὧλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ

σφι τάδε · Καὶ αὐτὸς ήδη πολλοίσι παρεγενόμην, καὶ πολλώ πλέω ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι άνδρας ἐς ἀναγκαίην άπειληθέντας νενικημένους αναμάχεσθαί τε καὶ αναλαμβάνειν την προτέρην κακότητα. ήμεις δε (εύρημα γάρ εύρήκαμεν ήμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ελλάδα, νέφος τοσοῦτο ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι) μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγοντας. 84. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλλὰ θεοί τε καὶ ήρωες, ολ έφθονησαν ἄνδρα ένα της τε 'Ασίης καὶ της Εύρώπης βασιλευσαι, εόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον · ος τὰ ίρὰ καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίφ ἐποιέετο, ἐμπιπρώς τε καὶ καταβάλλων των θεων τὰ ἀγάλματα· δς καὶ τὴν θάλασσαν άπεμαστίγωσε πέδας τε κατήκε. άλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεον ήμεν, νθν μεν έν τη Ελλάδι καταμείναντας ήμέων τε αὐτῶν ἐπιμεληθῆναι καὶ τῶν οἰκετέων καί τις οἰκίην τε άναπλασάσθω καὶ σπόρου άνακῶς ἐχέτω, παντελέως ἀπελάσας του βάρβαρου · άμα δὲ τῷ ἔαρι καταπλέωμεν ἐπὶ Έλλησπόντου καὶ Ἰωνίης. Ταῦτα ἔλεγε ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ές του Πέρσεα, ΐνα, ην άρα τί μιν καταλαμβάνη πρὸς 'Αθηναίων πάθος, ἔχη ἀποστροφήν • τά περ ών καὶ ἐγένετο. 85. Θεμιστοκλέης μεν ταῦτα λέγων διέβαλλε, 'Αθηναίοι δε έπείθοντο · ἐπειδη γαρ, καὶ πρότερον δεδογμένος είναι σοφος, έφάνη έων άληθέως σοφός τε καὶ εύβουλος, πάντως έτοιμοι ήσαν λέγοντι πείθεσθαι. ώς δε οὖτοί οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοίον, τοίσι ἐπίστευε σιγάν, ές πάσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι, τὰ αὐτὸς ένετείλατο βασιλέι φράσαι των και Σίκιννος ο οἰκέτης αὐτις έγενετο. οὶ επεί τε ἀπίκοντο προς την Αττικήν, οἱ μεν κατέμενον έπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Εέρξεα έλεγε τάδε · "Επεμψέ με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν 'Αθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντωι ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι Θεμιστοκλέης ὁ ᾿Αθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἦλληνας τὰς νέας βουλομένους διώκειν καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόντω γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην πολλὴν κομίζεο. Οἱ μὲν ταῦτα σημήναντες ἀπέπλωον ὀπίσω.

86. Οί δ' άμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ την ναυμαχίην, έξήλαυνον ές Βοιωτούς την αὐτην όδόν. έδοξε γὰρ Μαρδονίω ἄμα μεν προπέμψαι βασιλέα, ἄμα δε άνωρίη είναι του έτεος πολεμέειν χειμερίσαι δε άμεινου είναι έν Θεσσαλίη, καὶ ἔπειτεν ἄμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι της Πελοποννήσου. ώς δε απίκατο ές την Θεσσαλίην, ένθαῦτα Μαρδόνιος έξελέγετο πρώτους μεν Πέρσας πάντας τους άθανάτους καλεομένους, πλην 'Υδάρνεος του στρατηγοῦ (οὖτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλέος), μετὰ δὲ τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους καὶ τὴν ἵππον την χιλίην, καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας καὶ Βακτρίους τε καὶ Ἰνδούς, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὴν ἵππον. ταῦτα μὲν έθνεα όλα είλετο, έκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐξελέγετο κατ' ολίγους · ώστε σύμπαντας τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. 87. Ξέρξης δὲ, Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίη καταλιπων, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, και απικυέεται ές του πόρου της διαβάσιος έν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ήμέρησι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς ούδεν μέρος ώς είπειν. ὅκου δε πορευόμενοι γινοίατο καί κατ' ούστινας άνθρώπους, τον τούτων καρπον άρπάζοντες έσιτέοντο · εί δε καρπον μηδένα εύροιεν, οί δε την ποίην την έκ της γης αναφυσμένην καὶ των δενδρέων τον φλοιον περιλέποντες καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, όμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων, καὶ ἔλειπον οὐδέν. ταῦτα δ' ἐποίευν ὑπο λιμοῦ. ἐπιλαβων δὲ λοιμός τε τον στρατον και δυσεντερίη κατ όδον διέφθειρε. τους δε και

νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῆσι πόλισι, ἵνα έκάστοτε γίνοιτο έλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν, έν Θεσσαλίη τέ τινας καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης καὶ ἐν Μακεδονίη. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἄρμα καταλιπων τοῦ Διὸς, ὅτε έπὶ τὴν Ελλάδα ήλαυνε, ἀπιων οὐκ ἀπέλαβε · ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήϊξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας άρπασθήναι ύπὸ τῶν ἄνω Θρηϊκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκημένων. 88. οἱ δὲ Πέρσαι, ώς έκ της Θρηϊκης πορευόμενοι απίκοντο έπὶ τον πόρον, έπειγόμενοι τον Ελλήσποντον τησι νηυσὶ διέβησαν ές "Αβυδον: τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὖρον ἔτι ἐντεταμένας, άλλ' ύπο χειμώνος διαλελυμένας. Ενθαύτα δε κατεχόμενοι σιτία τε πλέω ἢ κατ' όδον ἐλάγχανον, οὐδένα τε κόσμον έμπιπλάμενοι, καὶ ύδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατού του περιεόντος πολλοί. οι δε λοιποι άμα Εέρξη άπικνέονται ές Σάρδις. 89. Έστι δε καὶ άλλος όδε λόγος λεγόμενος, ώς, έπειδη Εέρξης ἀπελαύνων έξ 'Αθηνέων ἀπίκετο ἐπ' Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι όδοιπορίησι διεχράτο, άλλα την μεν στρατιην Υδάρνει έπιτράπει απάγειν ές του Έλλήσποντον, αυτός δ' έπὶ νεὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς ἐκομίζετο ἐς τὴν ᾿Ασίην. πλώοντα δέ μιν άνεμον Στρυμονίην ύπολαβείν μέγαν καὶ κυματίην. καὶ δή, μάλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι, γεμούσης τής νεος ώστε έπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν συν Εέρξη κομιζομένων, ένθαθτα ές δείμα πεσόντα τον βασιλέα είρεσθαι βώσαντα τον κυβερνήτην, εί τις έστί σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἶπαι · Δέσποτα, οὐκ ἔστι οὐδεμία, ην μη τούτων ἀπαλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων. 90. καὶ Εέρξεα λέγεται ακούσαντα ταῦτα εἶπαι. "Ανδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων βασιλέος κηδόμενος εν ύμιν γαρ οίκε είναι έμοι ή σωτηρίη. Τον μεν

ταῦτα λέγειν, τοὺς δὲ προσκυνέοντας ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ τὴν νέα ἐπικουφισθεῖσαν οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν ᾿Ασίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλέος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα, ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

- 91. Οὖτος δὲ ἄλλος λέγεται λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω εἰρέθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίησι γνώμησι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλέα τοιόνδε, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ καταστρώματος καταβιβάσαι ἐς κοίλην νέα, ἐόντας Πέρσας καὶ Περσέων τοὺς πρώτους, τῶν δ' ἐρετέων ἐόντων Φοινίκων ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσησι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται, ὁδῷ χρεόμενος ἄμα τῷ ἄλλφ στρατῷ ἀπενόστησε ἐς τὴν 'Ασίην.
- 92. Οἱ δὲ "Ελληνες, τραπόμενοι ἐς Κάρυστον καὶ δηϊώσαντες αὐτῶν τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μέν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας, τὴν μὲν ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἤ περ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἢν, τὴν δὲ ἐπὶ Σούνιον, τὴν δὲ τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο διεδάσαντο τὴν ληΐην καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν ἐς Δελφοὺς, ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῆ χειρὶ ἀκρωτήριον νεὸς, ἐων μέγαθος δυώδεκα πηχέων. 93. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληΐης ἔπλωον οἱ "Ελληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀριστήῖα δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διενέμοντο τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων, ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτῶν έωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος

γενέσθαι, δεύτερα δε οί πολλοί συνεξέπιπτον Θεμιστοκλέα κρίνουτες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνοῦντο, Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ύπερεβάλλετο πολλόν. 94. Οὐ βουλομένων δὲ ταθτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνω, ἀλλ' ἀποπλωόντων έκαστων ές την έωυτων ακρίτων, όμως Θεμιστοκλέης έβώσθη τε καὶ έδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλον Ἑλλήνων σοφώτατος ανα πασαν την Ελλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ έτιμήθη προς των έν Σαλαμίνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο ἐθέλων τιμηθήναι. καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλώς μεν ύπεδέξαντο, μεγάλως δε έτίμησαν. ἀριστήϊα μέν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδη ἐλαίης στέφανον, σοφίης δε καὶ δεξιότητος Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῷ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῷ τῷ ἐν Σπάρτη καλλιστεύοντι. αινέσαντες δὲ πολλά, προέπεμψαν άπιοντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, ουτοι οίπερ ίππεες καλέονται, μέχρι ούρων των Τεγεητικών ιμούνον δη τούτον πάντων ανθρώπων των ήμεις ίδμεν Σπαρτιήται προέπεμψαν. 95. 'Ως δε έκ της Λακεδαίμονος ἀπίκετο ές τὰς 'Αθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος 'Αφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μεν των Θεμιστοκλέος έων, άλλως δε ου των επιφανέων ανδρών, φθυνω καταμαργέων ενείκεε τον Θεμιστοκλέα, την ές Λακεδαιμονα ἄπιξιν προφέρων, ώς διὰ τὰς 'Αθήνας έχοι τα γερεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' έωυτόν. ό δε, επείτε ουκ επαύετο ταθτα λέγων ο Τιμοδημος, εἶπε. Ούτω έχει τοι· ούτ' αν έγω έων Βελβινίτης ετιμήθην ούτω προς Σπαρτιητέων, οὖτ' αν σὺ, ὤνθρωπε, ἐων ᾿Αθηναίος.

96. 'Ο δε ναυτικός ό Εέρξεω περιγενόμενος, ώς προσέμιξε τη 'Ασίη φεύγων εκ Σαλαμίνος και βασιλέα τε και την στρατιήν εκ Χερσονήσου διεπόρθμευσε ες "Αβιδον, εχειμέρισε εν Κύμη.

THUCYDIDES.

PYLUS AND SPHACTERIA.

1. Υπο δε τους αυτούς χρόνους του ήρος, πρίν τον σίτον εν ακμή είναι, Πελοποννήσιοι και οι ξύμμαχοι εσεβαλον ές την 'Αττικήν, ήγειτο δε 'Αγις ό 'Αρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς · καὶ έγκαθεζόμενοι έδήουν την γην. 'Αθηναίοι δε τάς τε τεσσαράκοντα ναύς ες Σικελίαν απέστειλαν, ώσπερ παρεσκευάζοντο, και στρατηγούς τους ύπολοίπους Ευρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα. Πυθόδωρος γὰρ ό τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφίκτο ἐς Σικελίαν. 2. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων άμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῆ πόλει επιμεληθηναι, ολ εληστεύοντο ύπο των εν τω όρει φυγάδων καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νήες έξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ, καὶ λιμοῦ ὄντος μεγάλου έν τη πόλει νομίζοντες κατασχήσειν ραδίως τα πράγματα. Δημοσθένει δε, όντι ιδιώτη μετά την άναχώρησιν την έξ 'Ακαρνανίας, αὐτῶ δεηθέντι εἶπον χρησθαι ταίς ναυσὶ ταύταις, ἢν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον. 3. καὶ ώς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ την Λακωνικήν, καὶ έπυνθάνοντο ότι αἱ νῆες ἐν Κερκύρα ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλής ἡπείγοντο ές την Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς την Πύλον πρώτον έκελευε σχόντας αὐτοὺς καὶ πράξαντας ἃ δεῖ τὸν πλοῦν ποιείσθαι · άντιλεγόντων δε, κατά τύχην χειμων έπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναθς ές τὴν Πύλον. 4. καὶ ὁ Δημοσθένης εὐθυς ήξίου τειχίζεσθαι το χωρίον, - ἐπὶ τούτω

γαρ ξυνέπλευσε, — καὶ ἀπέφαινε πολλην εὐπορίαν ξύλων τε καὶ λίθων, καὶ φύσει καρτερον ον καὶ ἐρῆμον αὐτό τε καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας · ἀπέχει γὰρ σταδίους μάλιστα ή Πύλος της Σπάρτης τετρακοσίους, καὶ έστιν έν τη Μεσσηνία ποτε ούση γῆ, καλοῦσι δε αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οί δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους της Πελοποννήσου, ην βούληται καταλαμβάνων την πόλιν δαπαναν. 5. ώς δε οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγους ούτε τους στρατιώτας, ύστερον καὶ τοις ταξιάρχοις κεινώσας, ήσύχαζεν ύπὸ ἀπλοίας, μέχρι αὐτοῖς τοῖς σπρατιώταις σχολάζουσιν όρμη έπέπεσε περιστασιν έκτειχίσαι το χωρίου. καὶ έγχειρήσαντες εἰργάζοντο, σιδήρια μεν λιθουργα ουκ έχοντες, λογάδην δε φέροντες λίθους, καὶ ξυνετίθεσαν ώς έκαστόν τι ξυμβαίνοι καὶ τὸν πηλον, εί που δέοι χρησθαι, άγγείων απορία έπὶ τοῦ νώτου έφερον, έγκεκυφότες τε ώς μάλιστα μέλλοι έπιμένειν, καὶ τω χείρε ές τουπίσω ξυμπλέκοντες, όπως μη αποπίπτοι. 6. παντί τε τρόπω ήπείγοντο φθήναι τους Λακεδαιμονίους τὰ έπιμαχώτατα έξεργασάμενοι πρὶν ἐπιβοηθησαι · τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερον ὑπῆρχε, καὶ οὐδεν ἔδει τείχους. οί δε εορτήν τινα έτυχον άγοντες, καὶ άμα πυνθανόμενοι έν ολιγωρία εποιούντο, ώς όταν εξέλθωσιν ή ούχ ύπομενοῦντας σφας ἢ ράδίως ληψόμενοι βία καί τι καὶ αὐτοὺς ό στρατός έτι εν ταις 'Αθήναις ων επέσχεν. τειχίσαντες δὲ οἱ ᾿Αθηναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἤπειρον καὶ ἃ μάλιστα έδει εν ήμεραις εξ, τον μεν Δημοσθένην μετα νεών πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσιν, ταις δὲ πλείοσι ναυσὶ τὸν ές την Κέρκυραν πλούν καὶ Σικελίαν ήπείγουτο. 7. οί δ' έν τη Αττική όντες Πελοπουνήσιοι, ώς ἐπύθοντο της Πύλου κατειλημμένης, ανεχώρουν κατά τάχος έπ' οίκου, νομίζοντες μεν οι Λακεδαιμόνιοι καὶ Αγις ὁ βασιλευς οἰκείον σφίσι τὸ

περί την Πύλον άμα δε πρώ εσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου έτι χλωροῦ όντος, ἐσπάνιζον τροφής τοῖς πολλοῖς, χειμών τε επιγενόμενος μείζων παρά την καθεστηκυίαν ώραν έπίεσε το στράτευμα. ώστε πολλαχόθεν ξυνέβη αναχωρησαί τε θασσον αυτους καὶ βραχυτάτην γενέσθαι την έσβολην ταύτην ήμέρας γάρ πεντεκαίδεκα έμειναν έν τη 'Αττική.

8. 'Αναχωρησάντων δε των έκ της 'Αττικής Πελοποννησίων, οἱ Σπαρτιάται αὐτοὶ μεν καὶ οἱ ἐγγύτατα των περιοίκων εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον, τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα εγίγνετο ή έφοδος, άρτι άφιγμένων ἀφ' έτέρας στρατιάς. περιήγγελλον δε καὶ κατά την Πελοπόννησον βοηθείν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πύλον, καὶ ἐπὶ τας έν τη Κερκύρα ναυς σφων τας έξήκοντα έπεμψαν, αί ύπερενεχθείσαι τον Λευκαδίων ἰσθμον, και λαθούσαι τας έν Ζακύνθω 'Αττικάς ναθς, άφικνοθνται έπὶ Πύλον παρήν δε ήδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός. Δημοσθένης δὲ, προσπλεόντων έτι τῶν Πελοποννησίων, ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς άγγείλαι Ευρυμέδοντι καὶ τοίς έν ταίς ναυσὶν έν Ζακύνθφ 'Αθηναίοις παρείναι, ώς του χωρίου κινδυνεύοντος. και αί μεν νήες κατά τάχος έπλεον κατά τὰ έπεσταλμένα ύπο Δημοσθένους • 9. οί δε Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ώς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατά τε γῆν καὶ κατά θάλασσαν, έλπίζοντες ραδίως αίρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων είργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ολίγων ἐνόντων. προσδεχόμενοι δε καὶ τὴν ἀπὸ Ζακύνθου τῶν Αττικῶν νεῶν βοήθειαν, έν νῷ εἶχον, ἢν ἄρα μὴ πρότερον Ελωσι, καὶ τους έσπλους του λιμένος εμφράξαι, όπως μη ή τοις 'Αθηναίοις έφορμίσασθαι ές αὐτόν. 10. ή γὰρ νῆσος ή Σφακτηρία καλουμένη τόν τε λιμένα, παρατείνουσα καὶ έγγυς έπικειμένη, έχυρον ποιεί καὶ τους έσπλους στενούς, τη μεν δυοίν

νεοίν διάπλουν κατὰ τὸ τείχισμα τῶν ᾿Αθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῆ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον ὀκτὰ ἢ ἐννέα · ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς πᾶσα ὑπ᾽ ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα. τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώροις βύζην κλήσειν ἔμελλον · τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτὴν καὶ παρὰ τὴν ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν.

- 11. Δημοσθένης δε, όρων τους Λακεδαιμονίους μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε άμα καὶ πεζώ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς, καὶ τὰς τριήρεις αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεσταύρωσεν, καὶ τους ναύτας έξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυϊναις ταῖς πολλαῖς οὐ γὰρ ἢν ὅπλα ἐν χωρίω ἐρήμω πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ ληστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος έλαβον, οὶ ἔτυχον παραγενόμενοι. 12. όπλιταί τε των Μεσσηνίων τούτων ώς τεσσαράκοντα έγένοντο, οἷς έχρητο μετὰ τῶν ἄλλων. τους μεν οὖν πολλους τῶν τε ἀόπλων καὶ ώπλισμένων ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ έχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ήπειρον έταξε, προειπων αμύνασθαι τον πεζον, ην προσβάλλη· αὐτὸς δὲ, ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων έξήκοντα ὁπλίτας καὶ τοξότας ολίγους, έχώρει έξω τοῦ τείχους έπὶ τὴν θάλασσαν, η μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν αποβαίνειν.
- 13. Οι δε Λακεδαιμόνιοι, ἄραντες, τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλλον τῷ τειχίσματι καὶ ταῖς ναυσὶν ἄμα, οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισίν · ναὐαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας ὁ Κρατησικλέους, Σπαρτιάτης · προσέβαλλε δὲ ἦπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο. καὶ οἱ μὲν ᾿Αθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης,

ημύνοντο · οί δε κατ' ολίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ην πλείοσι προσσχείν, καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ μέρει, τοὺς έπίπλους έποιοθυτο, προθυμία τε πάση χρώμενοι καὶ παρακελευσμώ, εί πως ωσάμενοι έλοιεν το τείχισμα. 14. πάντων δε φανερώτατος Βρασίδας εγένετο. τριηραρχων γαρ, καὶ όρων τοῦ χωρίου χαλεποῦ όντος τους τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εί πη καὶ δοκοίη δυνατον είναι σχείν, ἀποκνούντας καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν μὴ ξυντρίψωσιν, έβοα λέγων ώς ούκ είκος είη, ξύλων φειδομένους, τους πολεμίους εν τη χώρα περιιδείν τείχος πεποιημένους, άλλα τάς τε σφετέρας ναθς βιαζομένους την ἀπόβασιν καταγνύναι έκελευεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους μη ἀποκνήσαι άντι μεγάλων εὐεργεσιών τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῶ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλαντας δὲ καὶ παντὶ τρόπω άποβάντας, των τε άνδρων καὶ τοῦ χωρίου κρατήσαι. 15. καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχεν, καὶ τὸν έαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκείλαι τὴν ναῦν, ἐχώρει ἐπὶ την αποβάθραν καὶ πειρώμενος αποβαίνειν, ανεκόπη ύπο των 'Αθηναίων, καὶ τραυματισθείς πολλὰ έλειποψύχησέ τε καὶ πεσόντος αὐτοῦ ές την παρεξειρεσίαν ή άσπὶς περιερρύη ές την θάλασσαν, καὶ έξενεχθείσης αὐτης ές την γην, οί 'Αθηναίοι ανελόμενοι ύστερον προς το τροπαίον έχρήσαντο δ έστησαν της προσβολής ταύτης. οί δ' άλλοι προύθυμοῦντο μεν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι, τῶν τε χωρίων χαλεπότητι καὶ τῶν 'Αθηναίων μενόντων καὶ οὐδεν ύποχωρούντων. 16. ές τοῦτό τε περιέστη ή τύχη, ώστε 'Αθηναίους μεν έκ γης τε καὶ ταύτης Λακωνικής αμύνεσθαι έκείνους έπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δε έκ νεών τε καί ές την έαυτων πολεμίαν οὖσαν ἐπ' 'Αθηναίους ἀποβαίνειν. έπὶ πολύ γὰρ ἐποίει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε, τοῖς μὲν ἡπειρώταις μάλιστα είναι καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ θαλασσίοις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν.

17. Ταύτην μεν οθν την ημέραν καὶ τῆς ύστεραίας μέρος τι προσβολας ποιησάμενοι ἐπέπαυντο · καὶ τῆ τρίτη έπὶ ξύλα ές μηχανάς παρέπεμψαν των νεων τινας ές 'Ασίνην, έλπίζοντες το κατά τον λιμένα τείχος ύψος μεν έχειν, ἀποβάσεως δὲ μάλιστα οὔσης έλεῖν μηχαναῖς. ἐν τούτω δε αί έκ της Ζακύνθου νηες των 'Αθηναίων παραγίγνονται πεντήκοντα · προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινές αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου καὶ Χῖαι τέσσαρες. ώς δε είδον τήν τε ήπειρον οπλιτών περίπλεων τήν τε νησον, έν τε τῷ λιμένι οὖσας τὰς ναῦς καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, απορήσαντες όπη καθορμίσωνται, τότε μεν ές Πρωτην την νησον, ή ου πολύ ἀπέχει, έρημος οὖσα, ἔπλευσαν καὶ ηὐλίσαντο, τῆ δ' ύστεραία παρασκευασάμενοι ώς ἐπὶ ναυμαχίαν ανήγοντο, ην μεν αντεκπλείν έθελωσι σφίσιν ές την ευρυχωρίαν, εί δε μη, ώς αυτοί επεσπλευσούμενοι. καὶ οἱ μὲν οὖτε ἀντανήγοντο, οὖτε ἃ διενοήθησαν, φράξαι τους έσπλους, έτυχον ποιήσαντες, ήσυχάζοντες δ' έν τη γη τάς τε ναυς έπλήρουν και παρεσκευάζοντο, ην έσπλέη τις, ώς έν τω λιμένι όντι ου σμικρώ ναυμαχήσοντες. 18. οἱ δ' 'Αθηναῖοι γνόντες καθ' ἐκάτερον τον ἔσπλουν ώρμησαν έπ' αυτούς, καὶ τὰς μεν πλείους καὶ μετεώρους ήδη των νεων και αντιπρώρους προσπεσόντες ές φυγήν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχέος ἔτρωσαν μεν πολλάς, πέντε δ' έλαβον καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσιν ταις δε λοιπαις έν τη γη καταπεφευγυίαις ένέβαλλον. αί δὲ καὶ πληρούμεναι ἔτι πρὶν ἀνάγεσθαι ἐκόπτοντο. καί τινας καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἶλκον, τῶν ἀνδρῶν ές φυγην ώρμημένων. 19. α όρωντες οί Λακεδαιμόνιοι καὶ περιαλγούντες τῷ πάθει, ὅτι περ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο έν τη νήσω, παρεβοήθουν, καὶ έπεσβαίνοντες ές τιιν θάλασσαν ξυν τοις όπλοις ανθείλκον έπιλαμβανόμενοι

των νεων καὶ ἐν τούτω κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος ῷ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργω παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου, περὶ τὰς ναῦς. οἴ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ώς εἰπεῖν, ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν οἴ τε ᾿Αθηναῖοι κρατοῦντες, καὶ βουλόμενοι τῆ παρούση τύχη ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις καὶ τραυματίσαντες, διεκρίθησαν, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς πλην τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν διέσωσαν. καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον, καὶ ἐν φυλακῆ εἶχον ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων οἱ δ᾽ ἐν τῆ ἡπείρω Πελοποννήσιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἔμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῆ Πύλω.

20. Ές δε την Σπάρτην ώς ηγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς, ώς ἐπὶ ξυμφορά μεγάλη, τὰ τέλη καταβάντας ές το στρατόπεδον βουλεύειν, παραχρήμα όρωντας, ό τι αν δοκή. και ώς είδον αδύνατον ον τιμωρείν τοίς ἀνδράσι, καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἡ ὑπὸ λιμού τι παθείν αὐτούς ἡ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας κρατηθηναι, έδοξεν αὐτοῖς, πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν 'Αθηναίων, ην έθέλωσι, σπονδάς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστείλαι ές τὰς 'Αθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τους ἄνδρας ώς τάχιστα πειρασθαι κομίσασθαι. 21. δεξαμένων δε των στρατηγών τον λόγον, εγίγνοντο σπονδαί τοιαίδε. Λακεδαιμονίους μεν τὰς ναῦς ἐν αἶς ἐναυμάχησαν καὶ τὰς ἐν τῆ Λακωνικῆ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραὶ, παραδοῦναι κομίσαντας ές Πύλον 'Αθηναίοις, καὶ ὅπλα μη ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν, 'Αθηναίους δε τοίς έν τη νήσω ανδράσι σίτον έαν τους έν

τη ηπείρω Λακεδαιμονίους έκπεμπειν τακτον καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας έκάστω 'Αττικάς άλφίτων καὶ δύο κοτύλας οίνου καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεα, ταῦτα δε δρώντων τῶν 'Αθηναίων, ἐσπέμπειν, καὶ πλοίον μηδεν έσπλείν λάθρα · φυλάσσειν δε καὶ την νήσον 'Αθηναίους μηδεν ήσσον, όσα μη ἀποβαίνοντας, καὶ ὅπλα μη ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ μήτε κατὰ γῆν μήτε κατὰ θάλασσαν. 22. ό τι δ' αν τούτων παραβαίνωσιν έκάτεροι καὶ ότιοῦν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς μέχρι οὖ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν ᾿Αθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις · ἀποστείλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει 'Αθηναίους καὶ πάλιν κομίσαι. Ελθόντων δε, τάς τε σπονδάς λελύσθαι ταύτας, καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι 'Αθηναίους ὁμοίας οίασπερ αν παραλάβωσιν. αι μεν σπονδαι επι τούτοις έγενοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν οὖσαι περὶ έξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. . . .

23. Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς ᾿Αθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῷ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένως δέξεσθαί τε καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῆ νήσῷ, ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοίμους εἶναι, ὁπόταν βούλωνται, ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, τοῦ δὲ πλέονος ὡρέγοντο. 24. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν τῆ νήσῷ παραδόντας πρῶτον κομισθῆναι ᾿Αθήναζε, ἐλθόντων δὲ, ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν καὶ Πηγὰς καὶ Τροιζῆνα καὶ ᾿Αχαΐαν, — ὰ οὐ πολέμῷ ἔλαβον ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς προτέρας ξυμβάσεως, ᾿Αθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων

τι μάλλον σπονδών, — κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας, καὶ σπονδας ποιήσασθαι όπόσον αν δοκή χρόνον αμφοτέροις. 25. οί δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντείπον, ξυνέδρους δε σφίσιν εκέλευον ελέσθαι, οίτινες λέγοντες καὶ άκούοντες περί έκάστου ξυμβήσονται κατά ήσυχίαν ὅ τι αν πείθωσιν ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μεν καὶ πρότερον οὐδεν εν νῷ ἔχοντας δίκαιον αυτούς, σαφες δ' είναι και νύν, οίτινες τῶ μεν πλήθει οὐδεν εθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δε ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι· άλλὰ εί τι ύγιες διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἄπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὖτε σφίσιν οδόν τε ον εν πλήθει είπειν, εί τι καὶ ύπο της ξυμφορας εδόκει αὐτοῖς ξυγχωρεῖν, μη ές τοὺς ξυμμάχους διαβληθωσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὕτε τοὺς 'Αθηναίους έπὶ μετρίοις ποιήσοντας à προυκαλοῦντο, ἀνεχώρησαν έκ τῶν 'Αθηνῶν ἄπρακτοι. 26. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, διελύοντο εύθυς αί σπονδαὶ αί περὶ Πύλον, καὶ τὰς ναῦς οί Λακεδαιμόνιοι ἀπήτουν, καθάπερ ξυνέκειτο · οί δ' 'Αθηναίοι εγκλήματα έχοντες - επιδρομήν τε τώ τειχίσματι παράσπονδον καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι — οὐκ απεδίδοσαν, ἰσχυριζόμενοι ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν καὶ ὁτιοῦν παραβαθή, λελύσθαι τὰς σπονδάς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αντέλεγον τε καὶ, ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν, άπελθόντες ές πόλεμον καθίσταντο. 27. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, 'Αθηναῖοι μεν δυοίν νεοίν έναντίαιν ἀεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ήμέρας, - της δε νυκτος καὶ ἄπασαι περιώρμουν, πλην τὰ προς το πέλαγος, όπότε ἄνεμος είη καὶ έκ των Αθηνών αὐτοῖς εἰκοσι νῆες ἀφίκοντο ές τὴν φυλακὴν, ώστε αἱ πᾶσαι έβδομήκουτα έγένουτο, - Πελοπουνήσιοι δε έν τη ήπείρω στρατοπεδευόμενοι και προσβολάς ποιούμενοι τῷ τείχει. σκοπούντες καιρον εἴ τις παραπέσοι ώστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

28. Έν δὲ τῆ Πύλφ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῆ νήσφ Λακεδαιμονίους οἱ 'Αθηναίοι, καὶ τὸ ἐν τῆ ἡπείρω στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν, ἐπίπονος δ' ην τοις 'Αθηναίοις ή φυλακή σίτου τε απορία καὶ ύδατος · οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῆ τῆ ἀκροπόλει της Πύλου, καὶ αύτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οί πλείστοι έπὶ τῆ θαλάσση ἔπινον οἷον είκὸς ύδωρ. στενοχωρία τε έν ολίγω στρατοπεδευομένοις έγίγνετο · καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον, αἱ μὲν σῖτον ἐν τῆ γη ήρουντο κατὰ μέρος, αί δὲ μετέωροι ώρμουν. 29. ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος παρείχε παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος, οθς ζουτο ήμερων ολίγων εκπολιορκήσειν, εν νήσφ τε έρήμη καὶ ύδατι άλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἦν οί Λακεδαιμόνιοι, προειπόντες ές την νήσον εσάγειν σίτόν τε τον βουλόμενον άληλεσμένον και οίνον και εί τι άλλο βρώμα, οἷον αν ές πολιορκίαν ξυμφέρη, τάξαντες άργυρίου πολλού, καὶ τῶν Είλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες καὶ μάλιστα οἱ Εἴλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου όπόθεν τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς το πέλαγος της νήσου. 30. μάλιστα δε ετήρουν ανέμφ καταφέρεσθαι · ράον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάνθανον, όπότε πνεθμα έκ πόντου είη · ἄπορον γὰρ εγίγνετο περιορμείν, τοίς δε άφειδης ο κατάπλους καθεστήκει. έπωκελλον γὰρ τὰ πλοΐα τετιμημένα χρημάτων, καὶ οί όπλιται περί τὰς κατάρσεις της νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γαλήνη κινδυνεύσειαν ήλίσκοντο. ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τον λιμένα κολυμβηταὶ ύφυδροι, καλωδίω ἐν ἀσκοῖς ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον · ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων, φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο · παντί τε τρόπω ἐκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς.

- 31. Έν δὲ ταῖς 'Αθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιας, ότι ταλαιπωρείται καὶ σίτος τοίς έν τῆ νήσω ότι έσπλεί, ήπόρουν καὶ έδεδοίκεσαν μη σφών χειμών την φυλακην έπιλάβοι. πάντων δε έφοβοῦντο μάλιστα τους Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρον αὐτους ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι · καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδάς ου δεξάμενοι. 32. Κλέων δε, γνους αυτών την ές αύτον ύποψίαν περί της κωλύμης της ξυμβάσεως, οὐ τάληθη έφη λέγειν τους έξαγγέλλοντας. παραινούντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους τινας πέμψαι, ήρέθη κατάσκοπος αὐτος μετα Θεογένους ύπὸ 'Αθηναίων · καὶ γνοὺς ὅτι ἀναγκασθήσεται ἢ ταὐτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν ἢ ταναντία εἰπων ψευδης φανήσεσθαι, παρήνει τοις 'Αθηναίοις, όρων αὐτοὺς καὶ ώρμημένους τι το πλέον τη γνώμη στρατεύειν, ώς χρη κατασκόπους μεν μη πέμπειν μηδε διαμέλλειν καιρον παριέντας, εὶ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθη εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τους άνδρας. και ές Νικίαν τον Νικηράτου στρατηγον όντα ἀπεσήμαινεν, έχθρος ὢν καὶ ἐπιτιμῶν, ῥάδιον εἶναι παρασκευή, εί ἄνδρες είεν οί στρατηγοί, πλεύσαντας λαβείν τους έν τη νήσω, και αυτός γ' αν, εί ήρχεν, ποιήσαι τοῦτο.
- 33. 'Ο δὲ Νικίας, τῶν τε 'Αθηναίων τι ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅ τι οὐ καὶ νῦν πλέει εἰ ράδιόν γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἄμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἤντινα βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρώτον, οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι, ἑτοῖμος ἦν · γνοὺς δὲ τῷ ὅντι παραδωσείοντα, ἀνε-

χώρει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς άλλ' ἐκείνον στρατηγείν, δεδιώς ήδη, καὶ οὐ κἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι. αὖθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλω άρχης, καὶ μάρτυρας τοὺς 'Αθηναίους ἐποιείτο. 34. οἱ δὲ, οξον όχλος φιλεί ποιείν, όσφ μαλλον ο Κλέων υπέφευγε τον πλούν καὶ έξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσω ἐπεκελεύοντο τῷ Νικία παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐκείνω ἐπεβόων πλείν. ώστε οὐκ ἔχων ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγή, ύφίσταται τον πλούν, καὶ παρελθών οὔτε φοβεῖσθαι έφη Λακεδαιμονίους, πλεύσεσθαί τε λαβων έκ μεν της πόλεως οὐδένα, Λημνίους δὲ καὶ Ἰμβρίους τοὺς παρόντας, καὶ πελταστὰς οἱ ἦσαν ἔκ τε Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ άλλοθεν τοξότας τετρακοσίους ταῦτα δὲ ἔχων, ἔφη, προς τοίς ἐν Πύλφ στρατιώταις, ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἡ ἄξειν Λακεδαιμονίους ζώντας η αυτου αποκτενείν. τοις δε 'Αθηναίοις ένέπεσε μέν τι καὶ γέλωτος τῆ κουφολογία αὐτοῦ. ασμένοις δ' όμως εγίγνετο τοις σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοίν άγαθοίν του έτέρου τεύξεσθαι, ή Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι (δ μᾶλλον ἤλπιζον), ἢ σφαλείσι γνώμης Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσασθαι.

35. Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῆ ἐκκλησία, καὶ ψηφισαμένων ᾿Αθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος, Δημοσθένην, τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένην προσέλαβε πυνθανόμενος τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἱ γὰρ στρατιῶται, κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῆ ἀπορία, καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες, ὥρμηντο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥώμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχεν. πρότερον μὲν γὰρ αὐτῆς οὖσης ὑλώδους ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀτριβοῦς διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν, ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι · πολλᾳ

γὰρ ἂν στρατοπέδω ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. 36, τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, [καὶ] ἀπὸ τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. οὕτω δὴ τούς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδῶν πλείους ὄντας (ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτοὺς ἐσπέμπειν) τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν οὖσαν, τότε — ὡς ἐπ᾽ ἀξιόχρεων τοὺς ᾿Αθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι — τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιών τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων, καὶ τὰ ἄλλα ἑτοιμάζων.

37. Κλέων δε, εκείνω τε προπέμψας άγγελον ώς ήξων, καὶ ἔχων στρατιὰν ἢν ἢτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον. καὶ άμα γενόμενοι πέμπουσι πρώτον ές το έν τη ήπείρω στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι εί βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τους έν τη νήσω άνδρας σφίσι τά τε όπλα καὶ σφας αὐτους κελεύειν παραδούναι, έφ' ώ φυλακή τη μετρία τηρή-, σονται, έως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῆ. οὐ προσδεξαμένων δε αὐτῶν, μίαν μεν ἡμέραν ἐπέσχον, τῆ δ' ὑστεραία άνηγάγοντο μεν νυκτος, επ' ολίγας ναθς τους όπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες, πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου έκατέρωθεν, έκ τε τοῦ πελάγους καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὁπλῖται, καὶ ἐχώρουν δρόμφ έπὶ τὸ πρώτον φυλακτήριον της νήσου. 38. ὧδε γὰρ διετετάχατο · ἐν ταύτη μὲν τῆ πρώτη φυλακῆ ὡς τριάκοντα ησαν όπλιται, μέσον δε και όμαλώτατόν τε και περί το ύδωρ οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχεν, μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτὸ τοὔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς την Πύλου, ὁ ην ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον καὶ

ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐπίμαχον· καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἢν παλαιον λίθων λογάδην πεποιημένον, δ ἐνόμιζον σφίσιν ἀφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα.

39. Ούτω μεν τεταγμένοι ήσαν. οί δε 'Αθηναίοι τους μεν πρώτους φύλακας, οίς επέδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν έν τε ταίς εὐναίς έτι, ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα, καὶ λαθόντες την ἀπόβασιν, οἰομένων αὐτῶν τὰς ναθς κατὰ τὸ έθος ες έφορμον της νυκτός πλείν. άμα δε έω γιγνομένη καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν έβδομήκοντα καὶ ὀλίγω πλειόνων πάντες πλην θαλαμίων, ώς έκαστοι έσκευασμένοι, τοξόται τε όκτακόσιοι καὶ πελτασταὶ οὐκ έλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οί βεβοηθηκότες, καὶ άλλοι όσοι περὶ Πύλον κατείχου πάντες πλην τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. 40. Δημοσθένους δε τάξαντος διέστησαν κατά διακοσίους τε καὶ πλείους, έστι δ' ή έλάσσους, των χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη απορία ή τοις πολεμίοις πανταχόθεν κεκυκλωμένοις, καὶ μη έχωσι προς ό τι αντιτάξωνται, άλλ' αμφίβολοι γίγνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εί δε τοίς πλαγίοις, ύπο των έκατέρωθεν παρατεταγμένων. 41. τοιαύτη μεν γνώμη δ Δημοσθένης τό τε πρώτον την ἀπόβασιν ἐπενόει καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν· οἱ δὲ περὶ τον Ἐπιτάδαν, καὶ ὅπερ ἢν πλείστον των εν τη νήσω, ως είδον τό τε πρώτον φυλακτήριον διεφθαρμένον, καὶ στρατον σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο καὶ τοις όπλίταις των 'Αθηναίων ἐπήεσαν, βουλόμενοι ές χείρας έλθειν : έξ έναντίας γὰρ οῧτοι καθεστήκεσαν, έκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νώτου. τοῖς μὲν οὖν ὁπλίταις οὐκ ήδυνήθησαν προσμίξαι οὐδὲ τῆ σφετέρα ἐμπειρία χρήσασθαι· οί γὰρ ψιλοὶ έκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ

άμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπήεσαν ἀλλ' ἡσύχαζον· τοὺς δὲ ψιλοὺς, ἡ μάλιστα αὐτοῖς προσθέοντες προσκέοιντο, ἔτρεπον· καὶ οἱ ὑποστρέφοντες ἡμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι καὶ προλαμβάνοντες ἡαδίως τῆς φυγῆς, χωρίων τε χαλεπότητι καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἶς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἡδύναντο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.

- 42. Χρόνον μεν ούν τινα ολίγον ούτω προς άλλήλους ηκροβολίσαντο · των δε Λακεδαιμονίων οὐκέτι όξέως ἐπεκθείν ή προσπίπτοιεν δυναμένων, γνόντες αυτους οί ψιλοί Βραδυτέρους ήδη όντας τω αμύνασθαι, . . . καταφρονήσαντες καὶ ἐμβοήσαντες ἀθρόοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ έβαλλον λίθοις τε καὶ τοξεύμασι καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρου είχευ. γενομένης δε της βοης άμα τη έπιδρομή, έκπληξίς τε ένέπεσεν ανθρώποις αήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης ἐχώρει πολύς ἄνω, ἄπορόν τε ἦν ιδείν τὸ πρὸ αύτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ ἄμα φερομένων. 43. τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπον τοις Λακεδαιμονίοις καθίστατο · ούτε γαρ οι πίλοι έστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε έναποκέκλαστο βαλλομένων, είχον τε ούδεν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι, ἀποκεκλημένοι μεν τη όψει τοῦ προοράν, ύπο δε της μείζονος βοης των πολεμίων τὰ έν αύτοις παραγγελλόμενα οὐκ έσακούοντες, κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστώτος, καὶ οὐκ ἔχοντες έλπίδα καθ' δ τι χρη αμυνομένους σωθήναι.
- 44. Τέλος δὲ, τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν διὰ τὸ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλήσαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὁ οὐ πολὺ ἀπεῖχεν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέονι βοῆ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο· καὶ τῶν

IV., 37.7

Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο ἀπέθνησκον, οἱ δὲ πολλοὶ, διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα, μετὰ τῶν ταύτη φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν, ὡς ἀμυνούμενοι ἡπερ ἡν ἐπίμαχον. 45. καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν καὶ κύκλωσιν χωρίου ἰσχύϊ οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας ὤσασθαι ἐπειρῶντο. καὶ χρόνον μὲν πολὺν καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον ταλαιπωρούμενοι ἀμφότεροι ὑπό τε τῆς μάχης καὶ δίψους καὶ ἡλίου ἀντεῖχον, πειρώμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετεώρον, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι · ρҳον δ᾽ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἡμύναντο ἡ ἐν τῷ πρὶν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

46. Έπειδη δε ἀπέραντον ην, προσελθών ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγός Κλέωνι καὶ Δημοσθένει, ἄλλως ἔφη πονείν σφας · εἰ δὲ βούλονται έαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν, περιιέναι κατὰ νώτου αὐτοῖς ὁδῷ η αν αυτος εύρη, δοκείν βιάσασθαι την έφοδον. λαβων δε ά ήτήσατο, έκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας, ώστε μη ἰδεῖν ἐκείνους, κατά τὸ ἀεὶ παρείκον τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου προβαίνων, καὶ ή οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρίου ἰσχύι πιστεύσαντες ούκ εφύλασσον, χαλεπώς τε καὶ μόλις περιελθών ελαθεν. καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανεὶς κατὰ νώτου αὐτων, τους μεν τῷ ἀδοκήτω έξέπληξεν, τους δὲ ἃ προσεδέχουτο ιδόντας πολλώ μαλλου ἐπέρρωσευ. 47. και οί Λακεδαιμόνιοι, βαλλόμενοί τε αμφοτέρωθεν ήδη, καὶ γιγνόμενοι έν τῶ αὐτῶ ξυμπτώματι (ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι) τω έν Θερμοπύλαις, — έκεινοί τε γαρ τη άτραπω περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρησαν, οὖτοί τε ἀμφίβολοι ήδη όντες οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι καὶ ἀσθενεία σωμάτων διὰ τὴν σιτοδείαν ὑπεχώρουν, καὶ οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐκρώτουν ἤδη τῶν ἐφόδων.

48. Γνούς δε ό Κλέων καὶ ό Δημοσθένης ότι, εἰ καὶ

όποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφθαρησομένους αὐτοὺς ύπὸ τῆς σφετέρας στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην καὶ τοὺς έαυτων ἀπειρξαν, βουλόμενοι ἀγαγείν αὐτοὺς ᾿Αθηναίοις ζωντας, εί πως του κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν τῆ γνώμη [τὰ ὅπλα παραδοῦναι] καὶ ἡσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινού. εκήρυξάν τε εί βούλοιντο τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφας αυτους 'Αθηναίοις, ώστε βουλευσαι ο τι αν εκείνοις δοκή · οί δε ακούσαντες παρήκαν τας ασπίδας οί πλείστοι καὶ τὰς χείρας ἀνέσεισαν, δηλοῦντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. 49. μετὰ δὲ ταῦτα, γενομένης τῆς ἀνακωχῆς, ξυνήλθον ές λόγους ό τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ έκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων τοῦ μεν πρώτου τεθνηκότος, Έπιτάδου, τοῦ δε μετ' αὐτον Ίππαγρέτου έφηρημένου έν τοις νεκροίς έτι ζώντος κειμένου ώς τεθνεώτος, αὐτὸς τρίτος ἐφηρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εί τι εκείνοι πάσχοιεν. 50. έλεγε δε δ Στύφων και οί μετ' αὐτοῦ ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς τοὺς ἐν τη ήπείρω Λακεδαιμονίους ό τι χρη σφάς ποιείν. καὶ έκείνων μεν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δε τῶν ᾿Αθηναίων καλούντων έκ της ηπείρου κήρυκας και γενομένων έπερωτήσεων δὶς ἢ τρὶς, ὁ τελευταίος διαπλεύσας αὐτοίς ἀπὸ των έκ της ήπείρου Λακεδαιμονίων ανηρ απηγγειλεν ότι οί Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ύμας αὐτοὺς περί ύμων αὐτων βουλεύεσθαι, μηδεν αἰσχρον ποιο υντας. 51. οί δε καθ' εαυτούς βουλευσάμενοι, τὰ όπλα παρέδοσαν καὶ σφας αὐτούς. καὶ ταύτην μεν την ήμέραν καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα ἐν φυλακῆ εἶχον αὐτοὺς οἱ ᾿Αθηναίοι τη δ' ύστεραία οί μεν 'Αθηναίοι τροπαίον στήσαντες έν τη νήσφ τάλλα διεσκευάζοντο ώς ές πλούν, καὶ τους άνδρας τοις τριηράρχοις διεδίδοσαν ές φυλακήν, οι δε Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τους νεκρούς διεκομίσαντο,

52. 'Απέθανον δ' ἐν τῆ νήσφ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοίδε · εἴκοσι μὲν ὁπλίται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες · τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὰ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον. καὶ Σπαρτιᾶται τούτων ἤσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. 'Αθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν · ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδία ἦν. χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῆ νήσφ ἐπολιορκήθησαν, ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῆ νήσφ μάχης, ἐβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπήεσαν, ἐσιτοδοτοῦντο, τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. καὶ ἦν σῖτος ἐν τῆ νήσφ καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη · ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστφ παρείχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν.

53. Οί μεν δη 'Αθηναίοι καὶ οί Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἐκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ του Κλέωνος, καίπερ μανιώδης ούσα, ή υπόσχεσις απέβη. έντος γαρ εἴκοσιν ήμερων ήγαγε τους ἄνδρας, ώσπερ ὑπέστη. παρά γνώμην τε δη μάλιστα τῶν κατά τον πόλεμον τοῦτο τοῖς "Ελλησιν ἐγένετο τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ οὖτ' ἀνάγκη οὐδεμιᾶ ήξίουν τὰ ὅπλα παραδούναι, άλλα έχουτας και μαχομένους ώς εδύναντο άποθνήσκειν. 54. απιστούντές τε μη είναι τους παραδόντας τοίς τεθνεώσιν όμοίους, καί τινος έρομένου ποτε ύστερον τῶν 'Αθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αιχμαλώτων εί οι τεθνεωτες αὐτων καλοί κάγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ, πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τον ἄτρακτον (λέγων τον οιστον) εί τους άγαθους διεγίγνωσκε, δήλωσιν ποιούμενος ότι ο εντυγχάνων τοις τε λίθοις και τοξεύμασι διεφθείρετο.

55. Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν, οἱ ᾿Αθηναῖοι ἐβού-

λευσαν δεσμοίς μεν αὐτοὺς φυλάσσειν μέχρι οὖ τι ξυμβωσιν, ην δ' οί Πελοποννήσιοι προ τούτου ές την γην έσβάλλωσιν, έξαγαγόντες αποκτείναι. της δε Πύλου φυλακήν κατεστήσαντο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι ώς ές πατρίδα ταύτην (έστι γαρ ή Πύλος της Μεσσηνίδος ποτε ούσης γης) πέμψαντες σφών αὐτών τοὺς έπιτηδειοτάτους, έλήϊζον τε την Λακωνικήν καὶ πλείστα έβλαπτον, ομόφωνοι όντες. 56. οί δε Λακεδαιμόνιοι, άμαθεις όντες εν τῷ πρὶν χρόνω ληστείας καὶ τοιούτου πολέμου, των τε Είλωτων αυτομολούντων, και φοβούμενοι μη καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθή τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ράδίως ἔφερον, ἀλλὰ, καίπερ οὐ Βουλόμενοι ἔνδηλοι είναι τοις 'Αθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς, καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι. οἱ δὲ μειζόνων τε ἀρέγοντο, καὶ πολλάκις φοιτώντων αὐτους ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περί Πύλον γενόμενα.

NOTES.

XENOPHON: ANABASIS.

THE Expedition of Cyrus the Younger against his brother Artaxerxes to wrest from his possession the throne of Persia — the Ana-BASIS — was made in the year 401 B. C. The march from Sardis began in the spring, and about six months later a battle was fought at the village of Cunaxa, some forty or fifty miles from Babylon. In this battle Cyrus was killed in a hand-to-hand encounter with his brother: and the Greeks, though victorious over that part of the opposing force which they had attacked, suffered virtual defeat in losing their leader. They had marched more than 1800 miles from Ephesus to Cunaxa. (See ii, 2, 6.) But this route, the only one with which they were acquainted, was closed to them; for the first part of it lay through the desert of Arabia, in which, had they undertaken to return as they came, they would have perished of hunger. They set out, therefore, northward under the guidance of Ariaeus, who had been the commander of the barbarian forces of Cyrus; but subsequently they entered into negotiations with the King which led to a treaty. By the terms of this treaty Tissaphernes, one of the King's four generals in the battle, was to lead them back in safety to Ionia. Beyond the Tigris, however, Tissaphernes treacherously entrapped five of the generals, four of whom were soon after put to death. Great dejection fell in consequence upon the army; but recovering their courage, especially under the exhortations of Xenophon, they elected new generals, and began their retreat along the upper waters of the Tigris and through the highlands of Armenia to the Greek colonies on the Black Sea. This "Retreat of the Ten Thousand" from the river Zapatas to Trapezus was one of incredible hardship, - a constant fight for about 700 miles through an enemy's country in the winter-time. The account of it by Xenophon contains by far the most vivid picture that has ever been given of the temper, discipline, and endurance of those citizen-soldiers who constituted the armies of Greece; and along with that an authentic and most interesting account of the tribes of . Asiatic mountaineers, who lived just outside the circle of the then civilized world. The Greeks reached Trapezus, the modern Trebizond, at the end of the winter of 400 B. c., and after a month's halt proceeded westward, partly by land and partly by sea, to Chrysopolis on the Thracian Bosphorus opposite Byzantium, which they reached in the summer. After passing over into Thrace and subsequently returning to Asia, in the spring of 399 B. c. they joined the army of Thibron, and, as the "Ten Thousand," disappeared from history. Consult more at length, on the events here described, Smith's History of Greece, Chap. XXXVI., or the three excellent chapters of Grote, LXIX. – LXXI. The last constitute a good running commentary on the Anabasis.

Cyrus the Younger, the unfortunate leader of this expedition, was the second of the four sons of Darius II., who was the grandson of Xerxes I. In 407 B. c. he was made by his father satrap of Lydia, Phrygia the Greater, and Cappadocia, and military commander (κάραvos) of the forces that mustered at Castolus (Anab. i. 1. 2). He could not have been at this time more than seventeen years of age at most, for he was born after his father's accession to the throne. The commission given him by Darius is found in Hell. i. 4. 3: καὶ Κῦρος (sc. ἀπήντησεν), ἄρξων πάντων των έπὶ θαλάττη καὶ συμπολεμήσων Λακεδαιμονίοις, ἐπιστολήν τε έφερε τοις κάτω πάσι τὸ βασίλειον σφράγισμα έχουσαν, εν η ενην και τάδε, Καταπέμπω Κύρον κάρανον των είς Καστωλόν άθροιζομένων. His high position made it possible for him to aid the Lacedaemonians in the war they were then waging with Athens. And he did this, partly at the direction of his father, who had sent with him large sums of money for this purpose, and partly from his own desire. For there is evidence that even at this time he aspired to the throne, and that foreseeing as possible what eventually took place, the succession of his brother, he was preparing to wrest the government from him by violence if need be. He became the warm friend of Lysander; and, on being summoned to his father's bedside at Babylon in 405 B. c., he turned over to the Spartan admiral the money which he had in hand, and placed at his disposal his entire personal revenue from the province of which he was satrap. The timely aid thus rendered to the Lacedaemonians did much to hasten the end of the Peloponnesian War. As to the fact that funds were furnished by Cyrus, see Thucydides ii. 65: Κύρω τε (sc. ἀντείχον) ύστερον βασιλέως παιδί προσγενομένω, δε παρείχε χρήματα Πελοποννησίοις ές τὸ ναυτικόν. An account of him from this time until his death is given in the first book of the Anabasis. Consult further Smith's Dict. of Biography and Mythology, s. v. Cyrus the Younger.

Xenophon, the historian of the expedition, was an Athenian gentleman of culture, the pupil and friend of Socrates the philosopher. Neither the date of his birth nor that of his death is known with certainty. It is generally believed, however, that he lived to be more than ninety years of age. From a story that was current in antiquity that he fought at Delium in 424 B. C., it has been concluded that at the time of the expedition of Cyrus he must have been past forty; but judging from the internal evidence afforded by the Anabasis itself, he could not have been at this time more than thirty. He himself relates (Anab. iii. 1) the circumstances under which he came to join the army of Cyrus. His friend Proxenus was already with the Persian prince, and invited Xenophon to come and join him at Sardis, promising to introduce him to Cyrus. Xenophon did this after consulting the oracle at Delphi, and at the urgent solicitations of Cyrus he joined the expedition. He does not appear, however, with any prominence until after the murder of the generals, when his rare qualities became known and he became the inspiration of the army. During their perilous retreat northward to the sea, he always showed that high-born courage and endurance that have since won the admiration of posterity as they then gained him the complete confidence of his fellowsoldiers. When in 399 B. c. the "Ten Thousand" became incorporated with the forces of Thibron, Xenophon appears to have returned to Athens, but in 396 B. c. he was again in Asia, and in 394 B. c. fought at the battle of Coronea with the Spartans against the allies. Though an Athenian, he was anti-democratical, and much more in sympathy with the institutions of Sparta than with those of his native city. He was now banished, and took up his residence in Scillus in Elis, where in entertaining his friends, hunting, and writing, he is reported to have lived a happy life. He was subsequently expelled from Scillus by the Eleans and went to Corinth, where he died. Though the decree of banishment against him was eventually repealed, there is no evidence that he ever returned to Athens. Xenophon was a prolific writer. His most celebrated works besides the Anabasis are the Memorabilia (Memorials of Socrates) in 4 books, the Hellenica (a continuation of the history of Thucydides) in 7 books, and the Cyropedeia (an historical novel) in 8 books. His style is perspicuous and unaffected. Consult also Smith's Dict. of Biography and Mythology, s. v. Xenophon; and on the question of his age at the time of the Anabasis, an interesting article by Professor Morris in the Proceedings of the American Philological Association for 1874.

BOOK FIRST.

THE LEVYING OF AN ARMY.—THE MARCH TO THE NEIGHBORHOOD OF BABYLON.—THE BATTLE AT CUNAXA AND DEATH OF CYRUS.

CHAPTER I.

SYNOPSIS: Darius, falling dangerously sick, summons to him his two sons, Artaxerxes and Cyrus (1, 2). On the King's death the former succeeds to the throne, and being persuaded by the satrap Tissaphernes that his brother is plotting against him, he has him arrested. Cyrus, saved from death only by his mother's entreaty, returns disgraced to his province and concerts measures against the king (3, 4). He conciliates all who come to him, sees to his own native troops (5), and secretly collects Greek mercenaries. A part of this army he enlists in western Asia Minor, alleging as a reason that the Greek cities which have put themselves under his protection are in danger from the machinations of Tissaphernes, and lays siege to Miletus (6-8). Other Greek mercenaries are enlisted in the Thracian Chersonēsus (9), in Thessaly (10), and in Greece (11).

- 1. Δαρείου, Darīus II. or Nothos (νόθος, bastard), a natural son of Artaxerxes I., and a man of feeble character. He died late in 405 B. C., after a reign of nineteen years. For the case, a predicate gen. of possession, see G.* 169, 1. - Παρυσάτιδος, Parysatis, the half-sister, as well as wife, of Darius, a woman of an intriguing and cruel disposition, and of great influence with her husband. - ylyvovtai, were born. For this use of the pres., see G. 200, N. 1. - Súo: there were other sons (thirteen children in all), but these are the two now prominently in the mind of the writer. πρεσβύτερος ... Κύρος, Artaxerxes (being) the older, Cyrus the younger. These were Artaxerxes II., surnamed Mnemon (μνήμων), on account of his great memory, and Cyrus the Younger, so named to distinguish him from Cyrus the Great, founder of the Persian empire. - no devel, was sick, the impf. to denote the continuance of the state (G. 200). The aor. ἠσθένησε would mean fell sick (G. 200, N. 5 b). ἀσθενέω is a denominative verb (G. 128, 2 b; 130, 2) from α-σθενής, weak, and this from α- priv. (G. 131, 4 a) and σθένος, strength. — ὑπώπτευε: peculiar in augment (G. 105, 1, N. 2). Give its derivation (G. 130, 4) and Latin equivalent. - Tou, his (G. 141, N. 2). — τω παίδε: dual, but above, the pl. (G. 33, 1). For the case, see G. 134, 2. — παρ-είναι, to be by (him), i. e. at Babylon, where he died.
- 2. μέν...δέ: used to correlate the two sentences. See the lexicon, and cf. the case in § 1. μέν is not to be translated. οὖν, now, is here continuative, not inferential. Cf. igitur in Lat. παρὼν ἐτύγχανε, was, as it happened, (already) there (G. 279, 4). μετα-πέμπεται, sends for, sends after (G. 191, VI. 3, end), summons. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, from his province.

^{*}The references under G. are to the sections of Goodwin's Greek Grammar, revised and enlarged edition of 1879.

For the prep. ἀπό, see G. 191, I. 2. — σατράπην: pred. acc. (G. 166). The satrap was a viceroy, but with great discretionary powers. According to Herod. (iii. 89), Darius I. divided the Persian empire into twenty satrapies. - ἐποίησε, had made. The Greek was content simply to refer the action to the past, without specifying the time as exactly as we do by the plup. και ... δε ... ἀπέδειξε, and (δέ) he had also (καί) appointed him, etc., a transition from a relative to an independent clause; not uncommon in Greek. καί adds the new particular of the investment of Cyrus with military authority (the office of satrap was at first chiefly a civil one); & is the conjunctive word, and the word between the two is emphatic. - πάντων: accent (G. 25, 3, N. 1). - 8001, who, lit. (so many) as, the rel. of quantity or number (G. 87, 1). — is . . . adpolyovan, muster in the plain of Castolus, lit. gather themselves into, etc. For the prep. is, see G. 191, III. 1. alpoi-Yovral is not the historical pres., but pres. to denote a standing fact. It is derived from άθρόος, close together (G. 130, 6). The position of the plain of Castolus, a large and level tract of land in which the troops were annually reviewed, is uncertain, though probably it was in Lydia. — ἀναβαίνει, ανέβη: this change of tense from the historical pres. to the aor, is common. Note the chiastic arrangement (χιασμός, crossing, named from the letter χ), άναβαίνει λαβών Τισσαφέρνην, έχων όπλίτας άνέβη. — ὁ Κῦρος: proper name with the art. (G. 141, N. 1 a). — λαβών: the part. denotes the attendant circumstance (G. 277, 6). So ἔχων following. — ὡς φίλον: Tissaphernes, at this time satrap of Caria, whom Cyrus had superseded on becoming satrap himself, was in fact his enemy, and Cyrus had him accompany him, probably because he feared to leave him behind. He proved, however, a dangerous companion. — καὶ . . . δέ: see above. — τῶν Ἑλλήνων ὁπλίτας τριακοσίους: a body-guard selected from the Greeks then in his service. Cyrus knew well the superiority of the Greeks over the Persians as soldiers. The hoplite, lit. heavy-armed (foot) soldier (ὅπλον), was armed with shield, helmet, breastplate, greaves, spear, and sword. Note the suffix Tys, signifying in denominatives one who has to do with (G. 129, 2 b). — άρχοντα: appos. (G. 137, N. 4). — Παρράσιον: Parrhasia was a district of Arcadia (in the Peloponnesus) about Mt. Lycaeus.

3. ἐτελεύτησε, had ended (his life), died. See note on ἐποίησε in § 2. This use of the aor. for the plup. is especially common after particles of time like ἐπεί, etc. Cf. the Lat. historical (aoristic) perf. with postquam. τελευτάω (G. 130, 1) is derived by successive steps from τέλος: τέλος, τελευτή, τελευτάω. — καὶ κατέστη . . . 'Αρταξέρξης, and Artaxerxes had been established in the kingdom, lit. settled into, and so εἰς with the acc. — διαβάλλει, falsely accuses. The current story, that Cyrus had planned to kill Artaxerxes at the time of his coronation, Xenophon evidently believed to be false. For the prep. πρός, see G. 191, VI. 6. — ὡς ἐπιβουλεύοι: opt. by quot. after the idea of saying in διαβάλλει (G. 243; 201, Rem.). Give the dir. form. — αὐτῷ: after the compound verb (G. 187). — ὁ δέ, but he (G. 143, 1, N. 2). — συλλαμβάνει: cf. comprehendere in Lat. — ὡς ἀποκτενῶν, with the avowed object of putting him to death (G. 277, 3, and N. 2a). — ἐξαιτησα-

μένη...πάλιν: note the diff. between the Greek and English idioms. In Eng., rescues (ἐξ) him by entreaty and sends him off again; but in Greek, having rescued (G. 277, 1), lit. begged him off, sends him, etc. The use of the part. is much more frequent in Greek than in Eng., and in translating this fact must be constantly kept in mind. — ἐπὶ τὴν ἀρχήν: for the prep. ἐπί, see G. 191, VI. 2.

4. ὁ δέ: cf. note on ὁ δέ in § 3. — ώs, as, when, rel. adv. of time. άπηλθε: accent (G. 26, N. 1). — άτιμασθείς: άτιμάζω is derived (G. 130, 5) from ά-τιμος (without honor). Cf. τιμή, τίω. — βουλεύεται ... ἐκείνου, plans that he may never (G. 283, 2) in future be (G. 217) in the power of (G. 191, VI. 2, 2, end) his brother, but if possible may be king (G. 223) in his stead. For the accent of δύνηται, see G. 122, 2, N.2. For the prep. ἀντί, see G. 191, I. 1. - μέν: correl. to δέ, § 5; his mother's support is contrasted with the steps taken by Cyrus himself to bring about the desired end. — ὑπῆρχε, supported, followed by the dat. (G. 184, 2). ὑπάρχω, to be a foundation or beginning (ἀρχή): τὰ ὑπάρχοντα, what one can depend on. So fond was Parysatis of Cyrus, who in energy and spirit probably resembled her much more than did his brother, that she had endeavored before the death of Darius to induce him to name Cyrus as his successor to the throne, on the ground that he was the first son born after his own succession. It was on this ground, that he was the first son of the King, that Xerxes I. obtained the sovereignty. — βασιλεύοντα: the simple attributive part. (G. 276, 1) modifying as an adj. the foll. noun.

5. ἀφικνεῖτο: common usage would require ἀφικνοῖτο (G. 233, N. 1:

Moods and Tenses, § 62, N. 1). - mapa Bariléws, from the presence of the King, is used with \(\tau\tilde{\rho}\rho\) as an adj., the noun &\(\tilde{\rho}\rho\) being omitted (G. 141, N. 3). The whole expression is compressed and would read in full: Soris δ' άφικνείτο παρά βασιλέως των παρά βασιλεί, κ. τ. λ. For the prep. παρά, see G. 191, VI. 4. - Bariléws: Barilevs, when used to designate the king of Persia, commonly omits the art. — πάντας: pl., because of the distributive force of δστις. — ούτω διατιθείς . . . ώστε, so dis-posing (them) that, etc. With δια-τίθημι, cf. Lat. dispono. — αὐτῷ: case (G. 185). So αὐτῷ below at the end. — $\epsilon lvai$: result (G. 266, 1). — $\kappa al...\delta \epsilon$: this position of $\delta \epsilon$, so far from the beginning of the sent., is rare. — τῶν βαρβάρων: to give a substantive a more emphatic position, it is often transferred, generally with change of case, from the dependent to the principal clause. E. g. δρω τὸν άνδρα, όστις ἐστίν, and in Eng., "See the learned Bellario how he writes." So here, normally, we should have ἐπεμελεῖτο ώς οἱ παρ' ἑαυτῷ βάρβαροι πολεμείν, κ. τ. λ. For the case of βαρβάρων as it stands, see G. 171, 2. πολεμείν: with iκανοί (G. 261, 1). — ώς είησαν, έχοιεν: object clause with ώs and the opt. (G. 217, N. 1). — εὐνοϊκῶς ἔχοιεν: ἔχω and an adverb are often joined in the sense of the verb to be and an adj., as kalûs exel = kaλόν ἐστιν, it is well, lit. it has (itself) well, bene habet. For the forma-

6. την δε . . . βασιλέα, and he collected his (G. 141, N. 2) Greek force as secretly as possible (lit. concealing himself, G. 277, 2, as most he was able),

tion and derivation of ev-voix s, see G. 74, 1; G. 129, 13 a.

that he might catch the King as unprepared as possible. Cyrus knew that an army of Greeks was his only hope for wresting the throne from his brother with all the resources of the empire at his command. Cf. i. 7. 3. — Έλληνικήν: a denom. in κός (G. 129, 13 a).

Page 2. — ὅτι ἀπαρασκευότατον: ὅτι or ώς is very often prefixed in this way to the superlative to strengthen it. (Cf. quam maxime.) In these constructions there is an ellipsis of some form of δύναμαι. Sometimes in the case of the superlative with $\dot{\omega}_s$ the verb is expressed, as in iii. 4. 48, $\dot{\omega}_s$ έδύνατο τάχιστα έπορεύετο. Cf. with this the simple ώς τάχιστα in i. 3. 14. Cf. also with ὅτι πλείστους, as many as possible, in this section, ώς αν δύνηται πλείστους in i. 6. 3. — ὅπως λάβοι: purpose (G. 216). — ώδε, in the fo'lowing manner. — ἐποιεῖτο: middle (G. 199, 2). — συλλογήν: from συλλέγω. — φυλακάς: antecedent attracted (G. 154). Normally των φυλακών ὁπόσων (G. 153) είχε, κ. τ. λ. The accent shows that φυλακάς is from φυλακή, and not from φύλαξ (G. 25, 1). State the difference in meaning of the two nouns, and for the suffix of φυλακή, see G. 129, 1. - έν ταις πόλεσι: for the prep. έν, see G. 191, H. 1. — φρουράρχοις: φρουρός, watcher, guard (πρό and ὁράω), and ἄρχω (G. 131, 1 & 3). — λαμβάνειν, cnlist. - ώs . . . πόλεσι, on the ground that Tissaphernes was plotting against the cities (G. 278, 1). Compare ώς ἀποκτενών in § 3. — καὶ γάρ . . . τὸ apxaîov, and (this was a plausible reason), for the cities of Ionia had originally (τὸ ἀρχαῖον, G. 160, 2) belonged to Tissaphernes (G. 169, 1). ήσαν: impf. used with to apxalor of a time prior to the main action. apxalos is derived from aρχή, beginning (G. 129, 12; cf. 128, 2 b). — ἐκ βασιλέως δεδομέναι, having been given (G. 277, 6) him by (ἐκ to express the agent) the King. For the prep. έκ, see G. 191, I. 3. — ἀφειστήκεσαν: the perfect of ίστημι was originally σε-στη-κα, which with the ε of the plup. (G. 101, 4) prefixed would become ϵ - $\sigma\epsilon$ - $\sigma\tau\eta$ - $\kappa\epsilon\iota\nu$. The σ was then transposed and became ', and from this form by contraction came είστήκειν. The form έστήκειν also occurs (G. 101, 4, N.). — Μιλήτου. case (G. 191, I. 5). Cyrus had not been invested by his father with the command of the Greek cities of Ionia (Grote, Chap. LXIX.), but these remained, so far as they were subject to Persian control, under the charge of Tissaphernes. When, however, after the accession of Artaxerxes, trouble arose between Cyrus and Tissaphernes, these Greek cities revolted to the former with the single exception of Miletus. See i. 9. 8, 9. This was greatly to the advantage of Cyrus, as it kept his way open to the sea. See the map.

7. προαισθόμενος, having become aware (or in Eng. more commonly, becoming aware) beforehand. — τὰ αὐτά: distinguish carefully from the following ταῦτα (G. 79, 2). In the pl., because the Greek looked at the action of revolting with reference to its parts; but in Eng., this same thing. — βουλευομένους (sc. τινάς) is in indirect discourse (G. 280). — ἀποστῆναι: in app. to the preceding τὰ αὐτὰ ταῦτα. — τοὺς μὲν . . . τοὺς δέ: relie of the original demon. meaning of the art. (G. 143, 1). — αὐτῶν: part. gen. (G. 168). — ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας is subordinated to συλλέξας ἐπολι-

όρκει, when he had taken the fugitives under his protection, he collected an army and laid siege, etc. ὑπολαβὼν καὶ (mark the conjunction) συλλέξας ἐπολιόρκει would mean when he had taken, etc., and had collected, etc., he laid siege, etc. — ἐπολιόρκει: continued action. From πόλις and εἴργω, to hem in. — καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, both by land and sea. For the prep. κατά, see G. 191, IV. 2. — ἐκβάλλω, to eject, banish; φεύγω, to flee, be in banishment; κατάγω, to lead back, restore from banishment; ἐκπίπτω, to fall out, be banished. — καὶ αὕτη . . . στράτευμα, and in this again he had (G. 184. 4) another pretext for collecting (G. 262, 2) an army. αὕτη in agreement with the noun in the pred., since otherwise it would be τοῦτο.

8. ήξίου ... αὐτοῦ: he urged (ἀξιόω, to think ἄξιον, to claim) on the ground that he was (G. 277, 2) a brother of his, etc. - Sobhvai: obj. of iklov (G. 260, 1), with πόλεις for its subj. — oî: the indir. reflex. (G. 144, 2). Accented because it is emphatic (G. 28, N. 1). - apxev: parallel in const. to Soffivar, i. e. he thought it right rather that the cities should be given to him than (he thought it right) that Tissaphernes should control them. — αὐτῶν: case (G. 171, 3). — συνέπραττεν . . . αὐτῷ, co-operated with him in this, lit. did this with (σύν) him. Why is ταῦτα in the pl.? See note on τὰ αὐτά in § 7. — πρὸς ἐαυτόν: used adj. (G. 141, N. 3), πρός of personal relation that is hostile (G. 191, VI. 6, 3 b). — ωστε ήσθάνετο: ωστε with the ind. after a full stop (G. 237). Cf. ώστε είναι in § 5. - Τισσαφέρνει . . . δαπαναν, but thought that he (αὐτόν, i. e. Cyrus) was incurring expense (G. 260, 2) about his forces, because he was at war (G. 277, 2) with Tissaphernes (G. 186, N. 1). For the prep. ἀμφί, see G. 191, VI. 1. — ωστε ... πολεμούντων, consequently he was not at all (οὐδέν, G. 160, 2) displeased at their being at war (G. 278, 1). - Kal yap, and (the more) because, involving an ellipsis, as always. Cf. § 6. — ἀποπέμπω, to send what is due (ἀπό), remit. — ὧν: assimilation in case (G. 153). — ἐτύγχανεν ἔχων, had previously, as it happened, possessed. Cf. παρων ἐτύγχανε in § 2. For the tense of ἐτύγχανεν, cf. ἡσαν in § 6. Note throughout this sect. the use of the impf. to express continuance.

9. ἐν Χερρονήσφ: the Thracian Chersonesus (χέρσος, later χέρρος, dry land, as opposed to water, and νήσος, island; Lat. peninsula). See map.
—'Αβύδου: case (G. 182, 2). — τόνδε τὸν τρόπον, in the following (G. 148, N. 1) manner (G. 160, 2), equal to ὧδε in § 6. — Κλέαρχος: the general most trusted by Cyrus. An account is given of him in ii. 6. 1–15. — ήγάσθη, came to admire (G. 200, N. 5 b), aor. of ἄγαμαι. — δίδωσιν: change to the historical pres. Cf. ἀναβαίνει, ἀνέβη in § 2 and N. — δαρεικούς: the darics mentioned here were gold coins worth about \$5.40. See note on i. 7. 18. — χρυσίον, gold money, more lit. a gold piece, der. from χρυσός with the suffix to- (see G. 129, 8). — ἀπό, by means of. — συνέλεξεν, ἐπολέμει: note the diff. in tense. — τοῖς Θραξί τοῖς . . . οἰκοῦσι: position of the attributive adj. phrase (G. 142, 2). Cf. ἐν Χερρονήσφ τῆ, κ. τ. λ., above. The acc. Ἑλλήσποντον with reference to a preceding state of motion, as in the phrase εἰς τόπον οἰκῶ, to (go into and) dwell in a place. For the prep. ὑπέρ, see G. 191, IV. 3. — εἰς, for, of purpose (G. 181, III 1 d).

— ἐκοῦσαι: to be translated by an adv. (G. 138, N. 7). — τοῦτο... στράτευμα, and in this way again this army was secretly supported (G. 279, 4) for him.

Page 3. — 10. Eévos: in the sense often of guest-friend, a citizen of another state with whom one has a treaty of hospitality, used of both parties, though commonly, as here, of the guest as contrasted with the host. The word often means also simply stranger, and again, as below, hired soldier, mercenary. — ὑπό: for this prep., here used to express agency, see G. 191, VI. 7. — окоо: used as adj. (G. 141, N. 3). For its accent, see G. 22, N. 1. άντι-στασιωτών, opponents, antagonists. στασιώτης from στάσις, faction ("-στα-μαι), the suffix σι- signifying action (see G. 129, 3). On the force of the suffix τα-, cf. ὁπλίτας in § 2 and note. — αἰτεῖ . . . μισθόν, asks him for pay for (is) 2000 mercenaries (and) for three months (G. 167, 5). Sometimes rendered, asks him for about (is, ef. note on is, i. 2. 3) 2000 mercenaries, etc., but it seems impossible that Cyrus should have been willing to send off 4000 Greeks on so distant an expedition, when his whole aim was to gather Greek troops about him as rapidly as possible. On the other hand, it was an easy matter for him to furnish Aristippus the means for collecting this number. — ώς . . . ἀντιστασιωτών, on the ground that (cf. the use of ωs with ἐπιβουλεύοντος in § 6) in this way he would get the better of his opponents. περιγενόμενος αν (G. 277, 2) would, if expressed by a finite mood, be περιγένοιτο αν (G. 211). The prot. to this apod. is contained in ούτω (G. 226, 1). — μή: with the inf. (G. 283, 3). — καταλύσαι, to end (sc. his quarrel). — πρίν αν συμβουλεύσηται: πρίν with the subj. (G. 240, 1 and 2).

11. Πρόξενον: the particular friend of Xenophon, at whose invitation the latter took part in the expedition. An account is given of him in ii. 6. 16-20. — ώς βουλόμενος, ώς παρεχόντων: the first ώς shows that βουλόμεvos, κ. τ. λ., gives the cause assigned by Cyrus for his command to Proxenus, the second ώs shows that παρεχόντων does the same for βουλόμενος, while ώς further on before πολεμήσων shows that this part. gives the purpose declared by Cyrus for ἐκέλευσεν, κ. τ. λ. The further idea, implied in the first and third cases, that the cause and the purpose were not the true grounds of his action, is derived from the context and is not necessarily implied by this use of is. Neither is there any conditional force in the part. with ws. Cf. with these three cases of ws with the part., the places where it occurs in §§ 3, 6, and 10. — εis, into the country of. — Πισίδας: the Pisidians were a marauding race, occupying the western range of Mt. Taurus. See map. — ξένους ... τούτους, these (G. 137) also being guestfriends (G. 136) of his. — σùν τοις φύγασι, with the aid of the exiles. Cf. with this the simple dat. Τισσαφέρνει that precedes (G. 186, N. 1), and for the prep. $\sigma \acute{\nu} \nu$, see G. 191, II. 2. — As stated in the prefatory note, Cyrus, on coming down to the coast as satrap, had used all the means in his power to get the good-will of the Lacedaemonians. On the termination of the Peloponuesian War in the spring of 404 B. C., many men whose lives had been wholly spent under arms were left without employment. This made it

the easier now for Cyrus to collect the army that he wished, an army of trained veterans that could be thoroughly depended upon in a dangerous enterprise. Some of those who accompanied him were, like Xenophon, men of a superior grade, disheartened by the political condition of things that followed the war, and drawn into this expedition by personal admiration for the prince, or personal attachment to some of his officers.

CHAPTER II.

SYNOPSIS: Cyrus, being now ready to set out inland, assembles his troops at Sardis, announcing, in order to conceal his real object, his intention of expelling the Pisidians from their territory (1-4). The king, informed of the real facts by Tissaphernes, makes ready to meet him. Cyrus sets out from Sardis and marches through Lydia across the Maeander to Colossae in Phrygia, where he is joined by Menon (5, 6). Thence he proceeds to Celaenae, a city which the historian describes at some length, where he waits a month and is joined by the rest of his Greek troops. He reviews and numbers these (7-9). Thence he proceeds northwest through Peltae to Κεραμῶν ἀγορά (11), and then east to Καθστρου πεδίον, where Epyaxa, the wife of the king of Cilicia, meets him and furnishes him money with which to pay his troops (11, 12). Thence southeast to Thymbrium and Tyriaeum, where he reviews his whole army (13-18). Thence through Iconium into Lycaonia (19). From here Menon, accompanied by Epyaxa, proceeds due south into Cilicia; Cyrus northeast to Dana (20). After some delay caused by the king of Cilicia, Cyrus himself crosses the mountains and enters Tarsi, which had been abandoned by the king (21-24). Menon had reached this city five days before, having lost two companies in the passage of the mountains (25). Syennesis the king finally obeys a summons from Cyrus, and they seal their compact of friendship with gifts (26, 27).

1. ἐπεί . . . ἀνω, but when at length it seemed good (not simply it seemed, cf. note on i. 3. 11) to him to proceed (G. 202, with 1) inland. More than a year had been spent in preparation. ave, up, inland, from the coast. So ava-βαίνω, ava-βασις. — την μέν . . . βουλόμενος, he gave as his pretext indeed (that he was going) because he wished. Note the voice of exolecto (G. 199, 2). μέν implies the clause with δέ, which if expressed might be. τη δ' άληθεία έπι βασιλέα έπορεύετο. On ώς βουλόμενος, cf. the note on ώς βουλόμενος in i. 1. 11. — ἐκβαλεῖν ἐκ: prep. repeated, as often. παντά-πασιν: der.? - ώς έπλ τούτους, arowedly against these. - τὸ βαρβαρικόν: sc. στράτευμα. So with τὸ Ἑλληνικόν. Note the suffix κός (G. 129, 13 a), and cf. ξενικοῦ, below. — ἐνταῦθα καὶ ήκειν, to come there also, i. e. to Sardis, § 4. — λαβόντι, with (G. 277, 6). — δσον . . . στράτευμα, whatever troops he had. Cf. ὁπόσας είχε φυλακάς in i. 1. 6, with the note, and δ είχε στράτευμα, below. This attraction of the antecedent (G. 154) is a common const. in Eng. also. — 'Αριστίππω: Aristippus did not come in person, but sent Menon (i. 2. 6, and ii. 6. 28). - ovrallaγέντι: cf. for the meaning καταλῦσαι in i. 1. 10. — ἀπο-πέμψαι: cf. note on ἀπέπεμπε in i. 1. 8. — τοῦ ξενικοῦ: sc. στρατεύματος, and for the case

see G. 171, 3. — λαβόντα: so far removed from Ξενία, with which we should expect it to agree (cf. λαβόντι and συναλλαγέντι, above), that it takes the case of the (unexpressed) subject of ήκειν. See G. 138, N. 8 b (Dat.). — πλήν: sc. τοσούτων (G. 191, I. 5) as antecedent to ὁπόσοι (G. 87, 1). — ἀκροπόλεις: show how ἀκρό-πολις came to have the meaning of citadel.

2. ἐκάλεσε: short vowel of the stem retained (G. 109, 1, N. 2b). — ἐκέλενσε, Note the chiastic arrangement, ἐκάλεσε δὲ τοὺς πολιορκοῦντας καὶ τούς φυγάδας ἐκέλευσε. — ὑποσχόμενος . . . οἰκαδε, promising (see ὑπισχνέομαι) them, if he should successfully accomplish the objects (G. 152) for which he was taking the field, not to stop until he should restore them to their homes (οἴκαδε, G. 61). Verbs of promising (G. 203, N. 2) may take the infinitive either in indirect discourse (i. e. the future), or not in indirect discourse (G. 202) as here. (The fut. παύσεσθαι here has only the authority of a correction in one MS.) The dependent verbs, however, except ἐστρατεύετο, are constructed on the principles of indirect discourse (G. 248, 1), and we might have had έαν καταπράξη and πρίν αν καταγάγη, representing έαν καταπράξω and πρίν αν καταγάγω of the direct form. On the other hand, έστρατεύετο, for which, on the principles of indirect discourse, we might have had either στρατεύοιτο or στρατεύεται (as representing στρατεύομαι of the direct form), is not included in the indirect discourse, but is constructed like an ordinary past verb (like those mentioned in G. 243, N. 2); for a fuller explanation of this, see Moods and Tenses, § 77, 1, N. 2; § 74, 2, N. 2; § 70, N. 2. — πρόσθεν πρίν: cf. i. 1. 10, and Moods and Tenses, § 67, N. 4. — ἡδέως: adv. der. from ἡδύς (G. 74, 1).

Page $\mathbf{4} \cdot \mathbf{-} \mathbf{\alpha} \mathbf{\dot{\nu}} \mathbf{\dot{\psi}}$: dat. of indir. obj. (G. 184, 2). — $\mathbf{\pi} \mathbf{ap} \mathbf{\dot{\eta}} \mathbf{\sigma} \mathbf{av}$ els, arrived at, i. e. came to (els) Sardis and were by ($\mathbf{\pi} \mathbf{ap} - \mathbf{\dot{\eta}} \mathbf{\sigma} \mathbf{av}$) it. The army was encamped probably outside the city, so that els means simply to. Sardis was the capital of Lydia and at this time the residence of Cyrus as satrap. See map.

3. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων: cf. τῶν παρὰ βασιλέως in i. 1. 5, and the N.— εἰς, to the number of, with numerals (G. 191, III. 1, c). This word and ἀμφί, about (G. 191, VI. 1, 3), when used in this sense, are still prepositions and take the numeral in the accus. Cf. πελτασταὶ ἀμφὶ τοὺς εισχιλίους, about two thousand (acc.) peltasts (nom.) below in § 9, where ἀμφὶ . . . δισχιλίους is an adj. phrase. ὡς and ὅσον, on the other hand, are in this sense adverbs and do not affect the case of the numeral that follows.— γυμνῆτας: the accent determines the dec. to which the noun belongs, the termination -as being long in the first dec. and short in the third (G. 22, 2). The term γυμνής, light-armed soldier (der. from γυμνός, with which cf. the use of ψιλοί in iii. 3. 7), as opposed to hoplite, is generic, and comprehends the πελταστής, targeteer, τοξότης, howman, and σφενδονήτης, slinger.— ὡς, about, see note on εἰς, above.— Μεγαρεύς: for the suffix see G. 129, 10.— ἦν: in agreement with the nearer subj. (G. 135, N. 1).— τῶν στρατευομένων: pred. part. gen. (G. 169, 1).

4. οὐτοι μέν: in contrast with those who joined him later (§ 6 and § 9). Sentences in Greek begin in general, contrary to the practice in Eng., with a conjunction. The exceptions to this principle in Xen. are mainly such

sentences as begin with demonstratives or adverbs of place; cf. οὖτοι μὲν, κ. τ. λ., here, τούτοι τὸ εὖρος, κ. τ. λ., in § 5, τοῦτον διαβὰς, κ. τ. λ. and ἐνταῦθα ἔμεινεν, κ. τ. λ., in § 6, etc. Such sentences are called cases of asyndeton (ἀ-σύν-δετον, δέω, to bind). — αὐτῷ: dat. of advantage (G. 184, 3). — Τισσαφέρνης πορεύεται, κ. τ. λ.: he declares this himself in ii. 3. 19. — κατα-νοήσας, remarking, seeing. — ἡγησάμενος: der. from the same root as ἄγω. It has, like duco in Lat., the two general meanings of to lead and to think. — εἶναι: quoted inf. (G. 260, 2). — μείζονα ἢ ὡς, too extensive to be, lit. greater than as (it would be, if), etc. — ὡς before βασιλέα, to, used only with the acc. of a person (G. 191, III. 2). — βασιλέα: cf. note on βασιλέως in i. 1. 5. — ἢ . . . τάχιστα, as rapidly as possible, lit. in what way (sc. ὁδῷ, G. 188, 1) he could most quickly. — ἰππέας: a denominative in ευς (G. 129, 2 a).

5. ἤκουσε: with double obj. (G. 171, 2, N. 1). — οὕς: antec. omitted (G. 152). — ὡρμᾶτο: the march began in the spring of 401 B. C. — ἀπό: not ἐξ, out of, because the army was not encamped within the city. — διά, through (G. 191, IV. 1). — σταθμοὺς τρεῖς, three days' journey (G. 161). The σταθμός was properly the halting (ἵσταμαι) place (cf. Lat. sta-bulum), and so the day's journey or march that preceded. — παρασάγγας: acc. of extent of space (G. 161). The parasang was a Persian measure equal to 30 stadia (ii. 2. 6), or about a league (3½ statute miles). — εἴκοσι καὶ δύο: note the conj. (G. 77, 2, N. 2). This made their rate of travel greater than ordinary; according to vii. 8. 26, the average rate was 5⅓ parasangs per day. — Μαίανδρον: position (G. 142, 2, N. 6). Give the Eng. der. See map. — πλέθρα: the plethrum measured about 101 Eng. feet. — γέφυρα... ἐπτά, and there was a pontoon-bridge over (it) made of seven boats (G. 188, 1).

6. διαβάs: relatively past (G. 204). Still we render loosely, crossing this, etc. — οἰκουμένην, inhabited, many of the cities of Asia being then, as now, deserted, ἔρημοι. — εὐδαίμονα, prosperous. Give its der. — ἡμέραs: acc. of extent of time (G. 161). — Μένων: the general sent by Aristippus. An

unfavorable account of him is given in ii. 6. 21-29.

7. ἐνταῦθα ... ἦν, there Cyrus had (G. 184, 4) a palace. — βασίλεια: sc. δώματα. With the pl. used in this way of the separate buildings composing the palace, cf. aedes in Lat. Distinguish this word from βασίλεια and βασιλεία (both of the first dec.) respectively. — ἦν: agreeing with the nearer subj. (G. 135, 2, and n. 1). — παράδεισος: a Persian word meaning properly a walled place. What is the Eng. der.? — θηρίων: limiting πλήρης (G. 180, 1; 172, 1). — ἀπὸ ἵππου, on horseback, lit. from a horse, because in hunting the attack upon the animal hunted proceeds from the horse. Where this relation is not to be expressed, the phrase is ἐφ΄ ἵππου, as in iii. 4. 49, ἐπὶ τοῦ ἵππου ῆγεν, he led them on horseback. — ὁπότε βούλοιτο: a cond. rel. sent. expressing a gen. supposition in past time (G. 233). — διὰ... παραδείσου, and through the middle (G. 142, 4, n. 4) of the park, etc. — αὐτοῦ: in the pred. pos. (G. 142, 4, n. 3 a). — πηγαί εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων: the more precise statement would be ἐν τοῖς βασιλείοις, but the gen. is used with ἐκ with reference to the subsequent flowing of the water out from (under) the palace.

Page 5. — 8. ξστι: accent (G. 28, N. 1 (1), end). — ἐπί, close upon, with the dat. and a verb of rest. So ὑπό (next line), under, at the foot of. - και οὖτος, this also, i. e. the Marsyas as well as the Macander. — ἐμβάλλει, empties, intransitively. — $\pi o \delta \hat{\omega} \nu$: pred. gen. of measure (G. 169, 3). — $\lambda \hat{\epsilon}$ γεται . . . ἐκδεῖραι, Apollo is said to have flayed, etc., the pers. const. for the impers., λέγεται Απόλλωνα ἐκδεῖραι. The dir. form of the anecdote would be ένταῦθα 'Απόλλων έξέδειρε . . . ἐκρέμασε (G. 246, with note). Μαρσύαν: Marsyas is said to have challenged Apollo to a musical contest, on the terms that the vanquished should be at the mercy of the victor. When Apollo gained the day, he punished Marsyas for his insolence by hanging him to a tree and flaying him alive. (See Marsyas in a Class. Dict.) — èpigovra (G. 277, 2), in a contest. — oi as indir. reflexive (G. 144, 2 a) refers to Apollo. — περί: properly around (G. 191, VI. 5). So in a derived sense here, concerning, Lat. de. - ooblas, musical skill, lit. wisdom, der. from σοφός (G. 129, 7). - δέρμα: note the suff. ματ-, signifying the result of the action (G. 129, 4), and for the stem cf. ἐκ-δεῖραι (δερ-), above. δείρω shows the same root that the Eng. word tear does. - δθεν, whence, for 8θι or οὖ, where (G. 87, 2). Cf. εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων in § 7 and note. διά: with the acc. on account of (G. 191, IV. 1, 2). - Maρσύας: pred. nom. (G. 136).

9. τῆ μάχη, in the well-known (τῆ) battle (G. 188, 1), that of Salamis, 480 B. c. For the suffix of μάχη, see G. 129, 1.—λέγεται οἰκοδομῆσαι: cf. λέγεται ἐκδεῖραι in § 8 and the note.— τοξότας Κρῆτας: the Cretan bowmen were celebrated in antiquity.— Σοφαίνετος: if this is the general mentioned in § 3, the purpose for which he had been left behind must remain in doubt. The numbers given in the preceding sections and the sum total given here (at the end of the section) will not tally.— ἐξέτασιν: from ἐξ-ετάζω, to examine thoroughly, ἐτάζω, from ἐτεός, real.— ἐγένοντο οἱ σύμπαντες, the whole together amounted to.— ὁπλῖται, πελτασταί: a case of part. appos. (G. 137, N. 2). The second of these nouns is used generically for light-armed troops in general, including the γυμνῆτες (§ 3) and the τοξόται (mentioned in this section).— ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους: see note on εἰς in § 3.

10. Up to this time the march has been southeast. Cyrus now turns back and marches northwest as far as $K\epsilon\rho\alpha\mu\hat{\omega}\nu$ άγορά, probably with the double object of increasing his supplies and getting on the main high-road to the east. — ἐν αἶς: sc. ἡμέραις. — τὰ Λύκαια ἔθυσε, celebrated the Lycaea with sacrifice, a festival in honor of Zεὺς Λυκαῖος, so named from Mt. Lycaeus in Arcadia. τὰ Λύκαια is a cogn. acc. (G. 159). Cf. the phrase πέμπειν Βοηδρόμια, to celebrate the Boedromia by a procession. — ἡσαν: in agreement with the pred. nom. (G. 135, N. 4). — στλεγγίδες: a sort of tiara, made of gold, as here stated, and worn as an ornament for the head. — χρυσαῖ: der. from χρυσός (G. 129, 14). — Κεραμῶν: probably the gen. of Κεραμοί, the Ceramians, though this is uncertain. With Κεραμῶν ἀγορά cf. the Eng. Newmarket. — ἐσχάτην πρός, the last bordering on, on the road to.

11. The rate at which Cyrus marched these three days was very rapid.

His object probably was to meet Epyaxa before his troops became clamorous for their pay. — Καῦστρου πεδίου, the name of a town (lit. plain of the Caÿster), a compound noun like Κεραμῶν ἀγορά, above. Cf. the Eng. names of places, Dartmoor and Springfield. — ἀφείλετο, there was due. — πλέου: used indeclinably for πλεόνων. — θύρας, quarters, just as ἐπὶ ταῖς βασιλέως θύραις in i. 9. 3 means at court. — ὁ δὲ . . . διῆγε, but he continually put them off with the hope (of getting their pay). — ἀνιώμενος: quoted after δῆλος ῆν (G. 280, N. 1). — πρός, in accordance with (G. 191, VI. 6, 1 a). — τοῦ Κύρου τρόπου: the article limits τρόπου (G. 142, 1). — ἔχοντα, when able (G. 138, N. 8 b).

Page **6.** — ἀπ-ήτουν, ἀπο-διδόναι: note the force of the preposition. But in § 12 simply δοῦναι, because Cyrus had in fact no claims on Epyaxa.

12. Syenněsis is said to have pursued a double policy and to have endeavored to propitiate both Cyrus and Artaxerxes, determined to keep his throne whichever of the two prevailed. The kings of Cilicia were at this time tributary to Persia. On the Ionic gen. in Συεννέσιος, see G. 53,1, N.3.— τοῦ βασιλέως: note the article. — ἐλέγετο δοῦναι: the pers. const., but below ἐλέγετο συγγενέσθαι Κῦρον. — οῦν, at any rate, i. e. however he got the money, he at any rate certainly had it to pay his troops with. Cf. οῦν, below, in §§ 22, 25. — στρατιᾶ: his Greek army. — φύλακας: note the accent, and cf. the note on φυλακάς in i. 1. 6.

13. παρά: with the acc. because of the course of the water, after it has left the κρήνη, along by the road. Cf. πηγαὶ ἐκ τῶν βασιλείων in § 7 and the note. — κρήνη . . . καλουμένη, the so-called (G. 276, 1) spring of Midas, lit. the spring called (that) of Midas. — τὸν Σάτυρον: Midas, the proverbially wealthy king of Phrygia, is said to have caught the satyr Silenus (the early protector and constant companion of Bacchus) by making the fountain here mentioned flow with wine, instead of water. Another form of the story appears in the account of the "Gardens of Midas," placed by Herodotus (viii. 158) in Macedonia, in which Silenus is said to have been made prisoner by garlands of roses. — οἴνφ . . . αὐτήν, by mixing wine in it, lit. by mixing it with wine (the means, G. 188, 1).

14. Κύρου: genitive object of δεηθηναι (G. 172, N. 1). The object inf. ἐπιδεῖξαι (G. 260, 1) is in this case the acc. — βουλόμενος: Cyrus was the more willing to gratify her, since he saw the advantage of giving Syennesis a vivid impression of the strength of his army. — τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων: the article repeated, because the Greeks and barbarians are not viewed as a single army, but as separate forces.

viewed as a single army, but as separate forces.

15. ὑs...μάχην, as their custom (was) for battle (sc. ταχθῆναι). νόμος, regulation, custom, law, from νέμω, to distribute, portion out. — στῆναι, to take their places, not to stand. — ἔκαστον: sc. στρατηγόν. — ἐπὶ τεττάρων, four deep. This made the front of the army very extended. — εἶχε: in agreement with the nearer subj. (G. 135, N. 1). — τὸ μὲν δεξιόν, κ. τ. λ.: the positions were respectively the right, the left, and the centre, named in the order of danger and honor. The right was the most honorable position, because a flank attack on this side left the soldier unprotected, the shield

being carried on the left arm. — εὐώνυμον: εὖ and ἕνομα, properly of good name or omen. Hence left, used euphemistically to avoid the ill-omened word ἀριστερός, omens from the left being unlucky with the Greeks.

16. πρώτον μέν: correlated by εἶτα δε in the next line. For the comparison of πρώτος, see G. 73, 2. — κατ' ἴλας... τάξεις, by (G. 191, IV. 2, 2 c) troops and companies, respectively of cavalry and infantry. — τάξις (ταγ-σις), properly a drawing up, as of troops, see G. 129, 3. — τοὺς Ἐλληνας: governed by ἐθεώρει, above. — παρελαύνων: Cyrus rode by the Greeks with Epyaxa rather than have them march by him, probably because in this way they presented a more solid and imposing front. — ἄρμα, chariot (two-wheeled); ἄμαξα, wagon; ἀρμ-άμαξα, easy-carriage (four-wheeled), for women and children. — χαλκᾶ: derived from χαλκός (G. 129, 14). — ἐκκεκαλυμμένας, uncovered, a circumstantial part. of manner (G. 277, 2).

17. στήσας: first aorist and so transitive; for its relation to πέμψας, see note on ὑπολαβών in i. 1. 7. — πρό, before (G. 191, I. 4 α). — μέσης: cf. μέσου in § 7 and note. — προβαλέσθαι τὰ ὅπλα, to present (throw before themselves their) arms. — ὅλην τὴν φάλαγγα, the phalanx in α body (G. 142, 4, N. 5). — οἱ δέ, but they (G. 143, 1, N. 2). — ἐσάλπιγξε: an impers. verb (G. 134, N. 1 d). — ἐκ δὲ . . . σκηνάς, and they (sc. αὐτῶν, G. 278, 1) after this (G. 191, I. 3 b) advancing more and more rapidly with a shout, of their own accord the soldiers (G. 184, 4) began to run toward the camp.

Page 7. — αὐτόματος, acting of one's own will (αὐτός and μάω, to desire eagerly), Eng. automaton.— ἐπὶ τὰς σκηνάς: to give the barbarians the impression that they intended an attack. In the next section the Greeks, it

is said, έπλ τὰς σκηνὰς ήλθον, dispersed to their own tents.

18. βαρβάρων: subjective gen. (G. 167, 2). With φόβος, sc. ην. — και ... τε... και: the first και connects the statement that precedes with the double (τε... και, both ... and) one that follows. — οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἔφυγον, i. e. οἱ ἐν τῆ ἀγορᾶ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἔφυγον. Cf. § 3, and i. 1. 5. — λαμπρότητα: from λαμπρός (see G. 129, 7). — τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος: position (G. 142, 2, Ν. 2, end). — ησθη: see ηδομαι. — τὸν... ιδών, seeing the terror with which the Greeks inspired the barbarians (G. 141, Ν. 3).

19. ταύτην... Έλλησιν, this country he gave over to the Greeks to plunder (G. 265). It is at this point that Cyrus first gets out of his own satrapy. — πολέμιος: from πόλεμος (G. 129, 12). — ώς οὖσαν, on the ground

that it was (G. 277, N. 2).

20. την ταχίστην όδόν, by the shortest road (G. 159, n. 5), peculiar use of the cogn. acc. (G. 159) to include the road or way over which motion proceeds. — ἀποπέμπει, συνέπεμψεν: cf. note on ἀναβαίνει, ἀνέβη, i. 1. 2. — στρατιώτας: without the article, as if attracted into the rel. clause, οὖς στρατιώτας, κ. τ. λ. (G. 154). — αὐτόν, himself, i. e. Menon. — μετά: properly among (G. 191, VI. 3). Here in company with. — Δάνα: a neut. pl. See map for the two routes into Cilicia here mentioned. — ἐν ῷ: sc. χρόνω, and cf. ἐν αἶς in § 10. — φοινικιστήν βασίλειον, a wearer of the royal purple (φοῖνιξ), i. e. a nobleman of the highest rank. — καὶ ἔτερον . . . δυνάστην, and a certain other powerful man of his subordinates. In i. 8. 5

Ariaeus is called ὕπαρχος (lit. subordinate commander). Give the Eng. der. from δυνάστης. — ἐπιβουλεύοιν αὐτῷ: his charge was, ἐπιβουλεύουσιν

èμοί (G. 260, 2).

21. ή εἰσβολή: the so-called Πύλαι της Κιλικίας. - άμαξ-ιτός: give the der. and cf. G. 131, 1. — άμήχανος . . . στρατεύματι, impracticable for an army (G. 184, 3) to enter (261, 1). — εί τις ἐκώλυεν, if there was anybody to oppose (lit. trying to prevent, G. 200, N. 2) them. — είναι ἐπὶ τῶν ἄκρων: not with the intention of real opposition, but to give color to his asserted allegiance to the king. - elva: quoted (G. 246). - Sid, wherefore, i. e. Sid &. — ύστεραία: sc. ήμέρα. For the case, see G. 189. — ὅτι λελοιπώς εἴη, κ. τ. λ.: the messenger's announcement continues to the end of the section. He said, λέλοιπε, or λελοιπώς έστι (see G. 118, 4), Συέννεσις, κ. τ. λ., Syennesis has left the heights since (enel) he learned, etc., and because (kal δτι) he heard, etc. The clause beginning ότι τὸ Μένωνος is quoted after ήσθετο (see on this form G. 247, with N. 2), ην occurring where είη or εστί would be more regular (G. 243, N. 2). The order of the last of the sentence is, ὅτι ήκουε (G. 247) Ταμῶν (G. 42, 2) ἔχοντα (G. 280) τριήρεις περιπλεούσας. The τριήρεις περιπλεούσας, being a much more important fact than the Tanûr exorta, is put first, and seems to be the clause quoted after hove, but is not.

22. οὖν, at any rate, i. e. whatever the reason was that Syennesis left the heights. Cf. § 12. — οὐδενὸς κωλύοντος, without hindrance, manner (G. 278, 1). — τὰς σκηνάς, the camp, antecedent of the relative adverb οὖ, where.

Page 8. — ἐφύλαττον: cf. ἣσαν in i. 1. 6, ἐτύγχανεν in i. 1. 8. — ἀνέβη, κατέβαινεν: mark the change of tense. — ἐπίρρυτον: der.? see G. 15, 2. — δένδρων: with σύμπλεων (G. 180, 1). — σύμπλεων: Attic second dec. (G. 64). — πολύ: agreement (G. 138, N. 1 α). — φέρει: not the hist. pres. Cf. note on ἀθροίζονται, i. 1. 2. — ὄρος (Mt. Taurus) δ' αὐτὸ (i. e. τὸ πεδίον) περιέχει, κ. τ. λ.: see the map.

23. Ταρσούς, Tarsi or Tarsus, the birthplace of St. Paul. — ἡσαν: irregular agreement (G. 135, 2). Cf. § 7. — μέσου: neut. of μέσος used as a noun, as in the phrase μέσον ἡμέρας, midday. The following gen. is part. (G. 167, 6). — ὄνομα, εὖρος: acc. of specification (G. 160, 1). — πλέθρων:

limits ποταμός (G. 167, 5), not εθρος.

24. οἱ ἐνοικοῦντες: substantively (G. 276, 2). — εἰς, ἐπί: with the acc. in each case, because of the subsequent motion implied in ἐξέλιπον, abandoned the city for (and fled into) a stronghold up on the mountains. — πλην οἱ . . . ἔχοντες: sc. οἰκ ἐξέλιπον. — οἱ παρὰ . . . οἰκοῦντες: ef. τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι, i. 1. 9 and note. Those that remained did so for purposes of trade with the army and fleet respectively.

25. προτέρα . . . ἀφίκετο, reached Tarsi five days (G. 188, 2) before (G. 138, N. 7) Cyrus (G. 175, 1). For the comparison of πρότερος, see G. 73, 2.— εἰς τὸ πεδίον: adjectively (G. 142, 1 N. & 2).— οἱ μέν . . . οἱ δέ, some . . . others (G. 143, 1).— ἀρπάζοντάς τι κατακοπῆναι, had been cut to pieces (G. 260, 2) while committing some act of plunder (G. 159, N. 2).— τὸ ἄλλο, the rest of (G. 142, 2, N. 3).— εἶτα, then, taking up the two pre-

ceding participles. — οὖν, however that was. Cf. § 22. — ἐκατόν: ordinarily a single λόχος numbered 100 men.

26. οί δ' ἄλλοι, i. e. of Menon's army. Emphatic position, as also below, Κύρος δὲ ἐπεὶ, κ. τ. λ. — τοὺς Ταρσούς: appositive (G. 137). — διήρπασαν: mark the force of the prep. — μετεπέμπετο πρὸς ξαυτόν, summoned repeatedly to himself. Cf. μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, i. 1. 2. — ὁ δ' οὔτε ... ούτε ... ήθελε, but he both declared that he had never before, etc., and was then unwilling, etc. The Greek often says οὐκ ἔφη ἐλθεῖν, where we say he said that he did not go, ού φημι having the sense I deny. Here οὐτε . . . έφη ... οὔτε ... ἤθελε, lit. he neither declared (i. e. he denied) nor wished, is perfectly regular, though it cannot be translated literally. In ovite ... čon the direct discourse was ηλθον (G. 246); in οὔτε . . . ήθελε there is no indirect discourse. — οὐδενί (G. 283, 9): the dat. follows είς χειρας έλθειν (G. 186, N. 1), which implies union or approach, and commonly means to come to a conflict with some one, and here properly to come into close relations with (or into the hands of) some one. See Lidd. and Scott, s. v. xelp. II. d. — iévai : sc. eis xeîpas. — $\pi \rho l \nu$ ë $\pi \epsilon l \sigma \epsilon$, ë $\lambda a \beta \epsilon$ (G. 240, 1). Note the change of subject in έλαβε.

27. Κῦρος δέ: sc. ἔδωκε. — παρὰ βασιλεῖ, at court, i. e. at the great King's, the article being omitted. — χρυσο-χάλινον, with gold-studded bridle

(χαλινός). — ἀκινάκην, a short sword.

Page 9.—ἀφαρπάζεσθα: one of the obj. of ἔδωκε supplied above (G. 260, 1). So ἀπολαμβάνειν in the next line. — τὰ δὲ... ἀπολαμβάνειν, and (the privilege of) taking back the slaves that had been seized, if they (i. e. Syennesis and the Cilicians) should fall in with them (i. e. the slaves) anywhere (G. 223). The apodosis is the inf. (fut. in time) ἀπολαμβάνειν. In place of ἡν που ἐντυγχάνωσιν we might have had εἴ που ἐντυγχάνοιεν (G. 248, 1).

CHAPTER III.

SYNOPSIS: A delay of 20 days at Tarsi is caused by the Greek soldiers, who now suspect that they are being led against Artaxerxes and refuse to go farther. Clearchus, who attempts to force his own troops forward, narrowly escapes being stoned to death. Afterwards, seeming to yield to their wishes, he calls them together and after shedding many hypocritical tears (1-3) details the benefits he has received at the hands of Cyrus, but nevertheless declares his intention to desert him and accompany them wherever they may go (4-6). More than 2000 men desert Xenias and Pasion, and encamp with Clearchus (7). Cyrus sends for Clearchus, who refuses to go but returns an encouraging message (8). archus again assembles his soldiers, and in a cunningly constructed address points out to them the difficulties which lie in the way of their withdrawal from Cyrus (9-12). He is followed by several others (13), one of whom proposes a plan at some length which another immediately proves to be nonsense, both acting at the secret suggestion of Clearchus. They finally agree to send to Cyrus and ask his designs (14-19). Cyrus answers that he wishes to march against Abrocomas, and promises them half again as much pay as before, whereupon they agree to follow him (20, 21).

- 1. οὖκ ἔφασαν ἰέναι, refused to go, said they would not go. Cf. i. 2. 26, and note, and μισθωθῆναι δὲ οὖκ ἔφασαν, below. τοῦ πρόσω, forward, a prose use of the gen. of place (G. 179, 2), like the adverbs in ou, as ποῦ, where, ὁμοῦ, in the same place, together, etc. ὑπώπτευον: cf. i. 1. 1. ἐπὶ τούτῳ, for this (G. 191, VI. 2, 2 a). πρῶτος: he was the first to do it; πρῶτον would mean, he did this first, and something else afterwards. πρῶτον μέν, on the other hand (correl. to εἶτα δέ below in § 2), means in the first place. Cf. i. 2. 16. ἐβιάζετο: attempted action (G. 200, N. 2). But below the aor. ἤρξατο, (actually) began to move forward. Clearchus is said in ii. 6. 8 to have been a man of stern will. ἔβαλλον, stoned, sc. τοῖς λίθοις (G. 188, 1), as appears from καταπετρωθῆναι in § 2.
- 2. μικρόν, by a little, narrowly (G. 160, 2). μή: added to the inf. to strengthen the neg. idea contained in ἐξέφυγε (G. 283, 6). καταπετρωθῆναι, being stoned to death (κατά). ἔγνω, had come to know (cf. note on ἐτελεύτησε, i. 1. 3), and so perceived. ὅτι δυνήσεται: quoted (G. 243; 280, N. 3). ἐκ-κλησία (καλέω): the Eng. der.? ἐδάκρυε... ἐστώς, stood (G. 124, 1) and wept a long time (G. 161). τοιάδε: with ref. to what follows (G. 148, N. 1).
- 3. ἄνδρες στρατιῶται, fellow-soldiers, ἄνδρες prefixed as a term of respect, as in the phrase of the courts, ἄνδρες δικασταί. Clearchus deals with the difficulty with great skill. μη θαυμάζετε: pres. imperative in prohibition (G. 254). χαλεπῶς . . . πράγμασιν, am greatly distressed (φέρω intrans.) on account of the present troubles (G. 188,1). πρᾶγ-μα is properly the thing done (G. 129, 4). ξένος: ef. note on ξένος in i. 1. 10. ἐγένετο, became, not was, ef. i. 1. 9. τά τε . . . καί, both honored in other ways (G. 160, 1) and in particular, etc. οὖς . . . οὖκ . . . ἐδαπάνων, which I did not, when I had received them, lay up for myself (used reflexively) for private use (or, more freely, did not devote to my own personal use), and (lit. but) did not even squander in pleasure (κατά, ἡδύς, πάσχω), but expended (impf.) on you.
- 4. ὑπέρ, for, in behalf of (G. 191, IV. 3, 1 b). ἐτιμωρούμην (sc. αὐτούs), took vengeance upon or punished (them). τιμωρεῖν = to avenge, τιμωρεῖσθαι (mid.) = to avenge one's self upon (some one). ἀφαιρεῖσθαι: double obj. (G. 164, with N. 2). ἵνα . . . ἐκείνου, that, in case he should have (we might have had ἐάν τι δέηται, G. 248, N.; Moods and Tenses, § 55, 2) any (G. 172, N. 1) need (of me), I might aid (G. 216, 1) him in return for the benefits I had received from him, i. e. ἀντὶ τούτων ὧν (G. 153, with N. 1) εὖ ἔπαθον (G. 165, N. 1²) ὑπ΄ ἐκείνου.
- 5. ὑμεῖs: emphatic (G. 144, 1). So ἐγώ, below. Cf. also the beginning of § 6. ἀνάγκη: se. ἐστί. φιλία: an instrumental dat. (G. 188, 1, N. 2). εἰ, whether (G. 282, 4). δίκαια: der. from δίκη (G. 129, 12). οὖν: cf. note on οὖν, i. 2. 12. δ τι ἀν δέη (se. πάσχειν): a cond. rel. sent. (G. 232, 3). οὔποτε οὖδείς: emphatic negation (G. 283, 9). ὡς εἶλόμην: quoted without change of mood (G. 243). Give the form of the verb in dir. disc. ἀγαγών, προδούς: for the relation of the two participles, see the note on ὑπολαβών τοὺς φεύγοντας in i. 1. 7, and cf. στήσας... πέμψας... ἐκέλευσε in i. 2. 17.

Page 10. — 6. έμοί: dat. of indir. obj. (G. 184, 2). — δ τι . . . πείσομαι: for the use of the moods, cf. § 5, above. — και ... και, equally ... and ... and. — σύν ὑμῖν, i. e. if I should remain with you, is the prot. (G. 226, 1) to the following αν είναι, which stands by quot. (G. 246) for αν είην. In the alternative sentence that follows, the prot. to αν είναι lies in έρημος ών, = εί... είην (G. 226, 1; 277, 4). The cond. rel. clause δπου αν ω, ubicunque ero, presents the supposed future case more vividly than the more regular ὅπου εἴην would have done, — wherever I may be, for wherever I might be. See Moods and Tenses, § 63, 4, (a). The opt. with av. it should be remembered, is sometimes merely a softened expression for the fut. indic. (G. 226, 2, N. 1). - τίμιος: der. from the same stem with τιμή (G. 129, 12). — ὑμῶν: gen. after an adj. of want (G. 180, 1). — οὐκ ἀν ίκανὸς είναι (= οὐκ ἄν ίκανὸς εἴην): ἄν (still belonging to είναι) is repeated after οὖτε before each of the dependent infinitives (G. 212, 2). — ἀφελησαι, άλέξασθαι: infinitives limiting ίκανός (G. 261, 1). — ώς ... έχετε, be of this opinion, therefore, that I shall go, etc.; or more lit., to show the force of the causal gen. abs. with is (G. 278, 12, end), since, therefore, I shall (as I say, ωs) go, etc., be of this mind. — δπη αν και υμεις: sc. ίητε (Moods and Tenses, § 42, 3, N. 22).

7. ταῦτα: with reference to what precedes (G. 148, N. 1). — οἴ τε, the art. receiving the accent from the following enclitic. — ὅτι ... πορεύεσθαι: explanatory of ταῦτα (G. 243). The direct discourse of οὐ φαίη πορεύεσθαι would be οὔ φημι πορεύεσθαι, I deny that I am going (see note on i. 2. 26). — πλείους for πλείουςς (G. 72, 2, N. 1). — ἐστρατοπεδεύσαντο: der. from στρατοπεδου (G. 131, 1). — Νοτε that παρά occurs in this section with

each of the three cases (G. 191, N. 1).

8. τούτοις: dat. of cause (G. 188, 1). — στρατιωτῶν: gen. with adverb (G. 182, 2, end). — αὐτῷ: indir. obj. (G. 184, 1). — ἔλεγε θαρρεῖν, bade him not to be discouraged (G. 260, 1): λέγω in this use is equivalent to κελεύω; so εἶπον when used with the inf. (G. 260, 2, N. 1). — ὡς... δέον, since this matter would be settled (G. 278, 1²) in the right way (G. 139); ὡς (G. 277, N. 2) shows that the participial sentence gives the ground on which Clearchus bade Cyrus to be encouraged. — μεταπέμπεσθαι, to continue to send for (him). — αὐτὸς... ἰέναι, but for himself (modifies subj. of ἰέναι, G. 138, N. 8) he said he should not go. αὐτός marks the opposition of the two persons, the thought being: "You continue to send for me, but still I'll not go."

9. μετὰ δέ ταῦτα, after this (G. 191, VI. 3, 3 b). — θ', i. e. τε (G. 17, 1). τῶν... βουλόμενον, any one of the rest (G. 168) that wished (G. 276, 2). — τὰ Κύρου: πράγματα omitted (G. 141, Ν. 4). — δῆλον: sc. ἐστί. — οὕτως ... ἐκεῖνον, i. e. his relations to us are in just (περ in ὥσπερ) the same position as ours to him. — ἐπεί γε, since at any rate. — ἡμῖν: with the following noun (G. 185). — μισθο-δότης: compound noun expressing the agent (G. 131, 1; 129, 2 b).

10. μέντοι: used in sinister sense: "Though our relations are at an end, he may, however, not be done with us."— και μεταπεμπομένου αὐτοῦ, though

he continues to send, etc. (G. 277, N. 1b). - τὸ μὲν μέγιστον, chiefly (G. 160, 2): the correl. follows in ¿πειτα καί. — αἰσχυνόμενος, from shame. — ἐψευσμένος: quoted after σύνοιδα (G. 280, N. 2). — μη ... ἐπιθη: obj. clause (G. 218). — δίκην ὧν . . . ἠδικῆσθαι, punishment for those things (sc. τούτων limiting Siknv, G. 153, N. 1) in which (av for a, cognate acc., G. 159, N. 2) he thinks he has been wronged (G. 260, 2) by me, - i. e. punishment for the wrongs he thinks he has suffered from me.

11. ἐμοὶ . . . καθεύδειν, the time, therefore, does not seem to me to be (one) for sleeping (G. 261, 1). δοκέω in the sense simply of to seem takes the inf. in indir. disc. (G. 246). In the sense of to seem good or best, as in the phrase δοκει ἀπιέναι, below, the accompanying inf. is not in indir. disc. In either case it is the subj. (not obj.) of δοκέω. Cf. the uses of videor in Lat. ήμων αὐτων, ourselves (G. 80; 171, 2). — δ τι χρή: an indir. question (G. 149, 2²). — ἐκ τούτων, next (G. 191, I. 3 b), expressing time (sequence) with an implied idea of consequence, in consideration of, in consequence of, the present circumstances. — έως μένομεν αὐτοῦ, as long as, while, we are staying here (autou, adv.). Ews with the pres. ind. never can mean until. — σκεπτέον είναι: in the dir. form (G. 246) σκεπτέον έστί (G. 281, 2). άσφαλέστατα: superlative adv. (G. 75). — ὅπως μένωμεν: an obj. clause after a verb of caring for with the subj. (G. 217, N. 1). But in the alternative sentence we have the reg. constr. (G. 217), δπως άπιμεν (G. 200, N. 3 b, δπως έξομεν. Many editions have μενοῦμεν for μένωμεν by conjecture.

Page 11. — ἀνευ, without (G. 191, I. 5). — οὐτε ... οὐδέν, neither gen-

eral (G. 167, 1) nor private is of any use.

12. ὁ δ' ἀνὴρ ... φίλος η, but the man (i. e. Cyrus) is a valuable (lit. worth much, G. 178, N.) friend, to whomsoever he is a friend (G. 233). έχθρός, πολέμιος, i. e. whomsoever he is at war with (ἐν πολέμω), he comes to hate as a personal enemy, so earnest is he. - ναυτικήν: from ναύτης, α sailor, and that from vaûs. Note the suff. in each case, ικός, της. - ὁμοίως: with πάντες, which we all alike. — δοκοῦμέν μοι καθήσθαι: cf. δοκεί in § 11, and the note. — αὐτοῦ: construe with πόρρω, at a distance from him (G. 182, 2). — ώρα (sc. ἐστί): cf. § 11, above.

13. ἐκ τούτου, after this, upon this. — ἐκ τοῦ αὐτομάτου: cf. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, i. 2. 17. — λέξοντες, to say (G. 277, 3); in the next line ἐπιδεικνύντες, showing (G. 277, 3 and 6; Moods and Tenses, § 109, 5, last ex.). ἐκείνου, i. e. Clearchus. — εἴη: indir. question (G. 243). — ἀπορία: give its

derivation. — µένειν, ἀπιέναι: with ἀπορία (G. 261, 1).

14. είς δὲ δη είπε, but one in particular proposed. Both this man and the one who answered him in § 16 doubtless spoke at the instigation of Clearchus. — έλέσθαι: with εἶπε, with which in the sense of propose or command the inf. is not in indirect disc. (Moods and Tenses, § 15, 2, N. 3). Cf. § 8. The six following infinitives, beginning with ἀγοράζεσθαι, have the same construction with έλέσθαι. The conditional sentences dependent on these inf., εἰ μὴ βούλεται and ἐὰν διδῷ (bis), — being dependent clauses in indirect discourse, - might have been each in the opt. (G. 248, 1), although εί βούλοιτο would have been ambiguous. So όπως μή φθάσωσι might have

been opt., like ώς ἀποπλέοιεν, above (G. 248, N.). — ή δ' άγορά . . . στρατεύματι: thrown in parenthetically by the historian to show the absurdity of the proposition. — αἰτεῖν: with two accs. (G. 164). — πλοῖα: transportvessels, boats. — ἐἀν μὴ διδῷ: the verb of the apod. is αἰτεῖν, which after είπε, proposed, is fut. in force. See G. 223. — φιλίας (sc. ούσης): pred. adj. (G. 138. Rem.). — ὅστις ἀπάξει: purpose (G. 236). — μηδέ, not even (G. 283, 2). — συντάττεσθαι, άγοράζεσθαι, συσκευάζεσθαι: the three uses of the mid. voice (G. 199, 1, 2, 3). — την ταχίστην: adv. acc. (G. 160, 2). - προκαταληψομένους: sc. άνδρας. The part. expresses purpose (G. 277. 3). — τὰ ἄκρα, i. e. of Mt. Taurus, the pass by which they had entered Cilicia. — ὅπως φθάσωσι: purpose (G. 216). Note the three ways in which purpose has been expressed in this section. — ὅπως ... καταλαβόντες, might not seize them first (G. 279, 4). — ων (the antec. is oi Κίλικες) is a part. gen. with πολλούς, but a poss. gen. with χρήματα (G. 167, 1 and 6). — πολλούς και πολλά χρήματα, many men (as captives) and much property. - έχομεν άνηρπακότες = άνηρπάκαμεν καὶ ἔχομεν: notice the sudden change to direct discourse. — τοσοῦτον, so much only (as follows). This refusal to take the lead would embarrass them still more.

15. ώς μέν . . . λεγέτω, let no one speak of me as likely to be general on this occasion; the part. with ώs after λεγέτω on the analogy of the constr. explained in G. 280. See also Moods and Tenses, § 113, x. 10, (c). στρατηγίαν: cogn. acc. (G. 159). — μηδείς: prohibition (G. 254). — έν-ορώ, see in the undertaking. — ποιητέον: sc. ἐστί (G. 281). Since τοῦτο is in the neut. sing. the construction may be regarded either pers. or impers. at pleasure. — ώς πείσομαι: sc. ούτω λέγετε from the preceding μηδείς λεγέτω. - δν αν έλησθε (G. 232, 3), quemcunque elegeritis. We might have had \$ dν (G. 153), for which there is slight MS. authority. — ή δυνατόν μάλιστα, to the best of my ability; μάλιστα belonging to πείσομαι, and ή, as (G. 87, 2), to ἐστί understood with δυνατόν. Cf. ώς μάλιστα, ώς τάχιστα, and note on ότι ἀπαρασκευότατον, i. 1. 6. — Ίνα είδητε: purpose (G. 216). - δτι και . . . ἀνθρώπων, that I know how also to submit to authority as well as any other man that lives; μάλιστα ἀνθρώπων, in the highest degree (best of all men, G. 168), belongs to ἐπίσταμαι, and is really superfluous to the sense after ws Tis kal allos, (as well) as any other man whatsoever (kal being emphatic). For the latter, et ris kal allos is more common (see i. 4. 15).

16. εὐήθειαν: from εὐήθης, simple-minded, from εὖ and ἦθος. Note the suffix (G. 129, 7). — ὥσπερ... ποιουμένου, just as (we might ask for them, G. 277, N. 3), if Cyrus should make his expedition back again, i. e. should give up his plans and return home, so as not to need the boats longer. Κύρου ποιουμένου = εἰ Κῦρος ποιοῦτο. — ὡς εὕηθες εἵη, that it was silly (G. 243), corresponding to τὴν εὐήθειαν in the clause with μέν. In the dependent clause ὧ λυμαινόμεθα there is a change to direct discourse (otherwise we should have λυμαίνονται or λυμαίνοιντο, G. 247), which continues to the close of the speech in § 19. — παρὰ τούτου: in the place of the simple τοῦτον. (Cf. the const. with αἰτεῖν in § 14). — ῷ: dat. of dis-

advantage (G. 184, 3). — $\pi \rho \hat{a}\xi$ is, i. e. $\pi \rho \alpha \gamma$ - σ is (G. 129, 3), i. e. plan of operations.

Page 12.— εἰ πιστεύσομεν (G. 221, N.), if we propose to trust; not equivalent to ἐὰν πιστεύσωμεν, if we shall trust.— τί κωλύει . . . προκαταλαμβάνειν (ironical): the order is τί κωλύει (sc. ἡμᾶs) καὶ κελεύειν Κ. προκ. τὰ ἄκρα ἡμῖν; The meaning is, that if they propose to trust Cyrus's guide, they might as well show still greater confidence in Cyrus himself, and tell him to secure the heights for them!

17. ἐγώ: emphatic. — γάρ: the sect. states the grounds for the distrust of Cyrus which the speaker would entertain under the conditions supposed. - å δοίη: cond. rel. clause (G. 232, 4); so also & (G. 153) δοίη, following. - μη καταδύση: obj. clause after a verb of fearing (G. 218); so μη ἀγάγη, following. - autais tais tripers, triremes and all (G. 188, 5). The trireme (τρείς, ἄρω; Lat. tri-rèmis) was a war-vessel with three banks of It is hardly possible that the mhoîa, transports for troops, here mentioned, can be soberly called triremes; it is probable that avrais ταις τριήρεσι is added to καταδύση to heighten the absurdity, — "flect and all," as we sometimes say "horse, foot, and dragoons" or "bag and baggage." There is, however, some MS. authority for omitting aurais, in which case ταις τριήρεσι will mean by his own triremes. — φοβοίμην: a stronger word than ἀκνέω, used to indicate a climax of feeling. — δθεν, i. e. ἐκείσε ὅθεν, to the place from which. — οὐχ οἶόν τε ἔσται, it will not be possible (G. 151, N. 42). The antecedent of δθεν is obviously definite (note the neg., G. 230). If he had wished to speak less vividly he would have said, ὅθεν οὐκ αν οἶόν τε εἴη. — ἀπιών = εἰ ἀπίοιμι (G. 277, 4). — ἄκοντος Κύρου, sc. ὄντος: the adjs. ἐκών and ἄκων are often used in this way without ων, as if themselves participles. — λαθείν ... ἀπελθών, to get off withoui his knowing it (G. 279, 4).

18. ἄνδρας: subj. of ἐρωτᾶν. The whole sentence from ἄνδρας to the end of § 19 (except the parenth. οὕτω . . . ἀπίοιμεν) is the subj. of δοκεῖ.— οἵτινες, such as are (sc. εἰσί). — τί . . . χρῆσθαι, what (G. 149, 2^2) use he wishes to make of us (G. 188, 1, N. 2, entire). The same use of the cases in οἵαπερ (for οἵανπερ by assimilation, G. 153) . . . τοῖς ξένοις. — πρόσθεν: for the time referred to, cf. i. 1. 2.

19. τῆς πρόσθεν, than the former one, se. πράξεως (G. 175, 1). — ἐἀν φαίνηται, ἀξιοῦν: note the not infrequent use of the inf. in a future sense as the apod. of this class of cond. sentence (G. 223). A case just precedes in § 18 in ἐἀν ἢ, ἔπεσθαι, and another follows in ὅ τι δ' ἀν λέγη ἀναγγείλαι (G. 232, 3). — ἀξιοῦν, demand, i. e. the deputies (ἄνδρας) mentioned in § 18. ἀναγγείλαι has the same subj.; but βουλεύεσθαι has ἡμᾶς expressed. — πείσαντα: e. g. by means of greater pay. Cf. § 21. — πρὸς φιλίαν, in friendship. — ἐπόμενοι, ἀπιόντες: these might be respectively εἰ ἐποίμεθα, εἰ ἀπίοιμεν (G. 277, 4). — φίλοι, πρόθυμοι: pred. adjs. Give the der. of πρό-θυμος. — πρὸς ταῦτα, with respect to this. (G. 191, VI. 6, 3 c).

20. ἔδοξε ταῦτα, this was approved. The ordinary beginning of an Athenian decree was ταῦτα ἐδοξε τῆ βουλῆ και τῷ δήμῳ, i. e. be it enacted by the

Senate and the People. — ἡρώτων τὰ δόξαντα, made the inquiries agreed upon (i. e. ἀ ἔδοξεν). For the dat. with δοκέω in this sense (to seem good or best), see G. 184, 2. — ὅτι ἀκούει: he said ἀκούω, I have heard, etc. The Greek, like other languages, often uses the pres. of such verbs as I hear, I learn, I say, even when their action is strictly finished (Moods and Tenses, § 10, 1, N. 5). — ἐχθρὸν ἄνδρα: note the difference between ἐχθρός and πολέμιος (see note on § 12, above). — εἶναι, was, as a matter of hearsay, while ὅντα would have implied more responsibility for the fact on the part of the speaker (G. 280, with N. 3). — ἀπέχοντα . . . σταθμούς, twelve stages off or distant (ἀπέχοντα with ᾿Αβροκόμαν, G. 276, 1). — πρὸς τοῦτον, to him, with an implied sense of against, which would be expressed properly by ἐπί. — χρήζειν ἐπιθεῖναι: give the dir. form. — ἡμεῖς ἐκεῖ, κ. τ. λ.: the quot. here becomes direct. It should be noted with what remarkable ease the Greek, contrary to the Eng. idiom, allows this transition from the indirect to the direct form. Cf. § 16.

21. αίρετοί: verbal from αίρεω (G. 117, 3). — τοῦς δὲ . . . ἡν, but they had, etc. (G. 143, 1, N. 2; 184, 4). — ὑπ-οψία: the suff. expresses action (cf. G. 129, 3). - δτι άγει: quoted without change of mood after τοις δε ύποψία ἡν = ὑπώπτευον δέ. But below, after ήκουσεν, with change of mood, δτι άγοι (G. 243). — πρὸς βασιλέα: as πρὸς τοῦτον in § 20. — ἐδόκει: why έδόκει here, but έδοξε (aor.) in § 20 ? — προσαιτούσι μισθόν, ask additional (πρός) pay. — ήμι-όλιον: der.? — δώσειν: note the tense (G. 203, N. 2). — οὖ, i. e. τούτου οὖ, than that which, οὖ for 8 by attraction : cf. ὦ in § 17 and οιαπερ in § 18. The gen. goes with ήμιόλιον, which has the force of a comparative, a half more (G. 175, 1, N. 1). — δαρεικοῦ: see note on i. 7. 18. — τοῦ μηνός, each month (G. 179, 1). — ἐν τῷ φανερῷ = φανερώς (G. 139, 2). This implies that there was a secret understanding of the real facts on the part of some. The soldiers accuse the generals of this in i. 4. 12. — By the expedient here described Cyrus led the Greeks nineteen stages farther inland (in place of the twelve proposed in § 20) before announcing publicly his real purpose.

CHAPTER IV.

Synopsis: Cyrus proceeds to the river Psarus, thence to the river Pyramus, and finally reaches Issi upon the sea-coast, the last city in Cilicia (1). Here he remains three days, during which time his fleet arrives. He is also joined by the Greek mercenaries who desert from Abrocomas (2, 3). Hence he proceeds to the Gates of Cilicia and Syria. Abrocomas does not attempt to bar his passage, but retreats towards Babylon (4, 5). Cyrus advances through Syria, and is deserted at Myriandrus by Xenias and Pasion. It is rumored that he will pursue them (6, 7); but calling his Greek generals together, he announces that he shall not do so. This decision pleases the Greeks, and they accompany him with greater alacrity (8, 9). He crosses the Psarus and reaches the sources of the Dardas, where he burns the palace of the Syrian governor (9, 10). At Thapsacus on the Euphrates he announces the real object of his expedition (11).

The troops refuse to go on without extra pay (12), which Cyrus agrees to give them. Menon, in the mean time, urges his troops to cross the Euphrates before the others decide, and so win the favor of Cyrus by seeming most forward in his service (13-15). They comply, and Cyrus expresses his satisfaction (16). He then crosses the Euphrates with the rest of his troops, and proceeds to the Araxes, where he remains three days (17-19).

- Page 13.—1. It is now the last of spring, and the army has been on the march four months. The distance from Sardis thus far travelled is 222 parasangs. Review on the map the route travelled up to Tarsi. στά-διον: the common Greek standard of length, equal to 606½ Eng. feet, somewhat less than a furlong. This was the length of the στάδιον, or course for foot-races, at Olympia, which measured exactly 600 Greek feet. The noun is heterogeneous (G. 60, 2): cf. στάδιοι in § 4. ἐσχάτην: without the art., where we should use it. Cf. i. 2. 10. ἐπὶ . . . οἰκουμένην, situated (lit. being inhabited) close upon the sea.
- 2. Κύρω: for the case cf. αὐτῶ in i. 2. 4, and note. The fleet is the one already mentioned in i. 2. 21. ἐπ' αὐταῖς, over them, but below in § 3 ἐπὶ τῶν νεῶν (ἐπί with the gen.), on board the ships. ναύ-αρχος, admiral (for ναυ- see G. 131, 1, N.). ἡγεῖτο δ' αὐταῖς, conducted them (G. 171, 3, N). ἐτέρας, besides. So often ἄλλος. ἐπολιόρκει, had been besieging; so συνεπολέμει: the subj. of both of these verbs is a pronoun referring to Tamos. Cf. for the tense ἐτύγχανεν, i. 1. 8. ὅτε ῆν, since it had been (G. 250). αὐτόν, i. e. Tissaphernes.
- 3. μετάπεμπτος, sent for (G. 117, 3), equal to μεταπεμφθείς, and so followed by ὑπὸ Κύρου (G. 197, 1). Chirisophus was sent with these troops from Sparta in return for the aid rendered the Lacedaemonians by Cyrus during the Peloponnesian War. He became in the retreat senior commander. ὧν . . . Κύρου, the command of whom he (now) held under Cyrus. ὥρμουν, lay at anchor, from δρμος, a roadstead. The quarters of Cyrus, it would appear, were pitched close upon the sea. οἱ παρ' ᾿Αβροκόμα: cf. τῶν παρὰ βασιλέωs in i. 1. 5, and note. For the gen. ᾿Αβροκόμα, see G. 39, 3. This Doric gen. in Attic is found chiefly in foreign proper names. μισθο-φόροι: give its der. (G. 131, 1).
- 4. πύλας: the article omitted, the noun being used almost as a proper name. The pass itself is here meant. ησαν δὲ ταῦτα, and these (gates) consisted of: ταῦτα for αῦται because of τείχη, and ησαν for ην (G. 135, 2) because the two walls were in the writer's mind. τὸ... τὸ πρὸ τῆς Κιλικίας: position of the attrib. phrase (G. 142, 2). After ἔσωθεν, sc. τεῖχος. εἶχε: not, of course, in person. διὰ μέσου τούτων: cf. διὰ μέσου τῆς πόλεως, i. 2. 23, and note. ἄπαν τὸ μέσον, the entire distance between. τειχῶν: poss. gen. (G. 167, 1). ησαν agrees with στάδιοι (G. 135, N. 4). καθήκοντα: to be connected with ην, ην καθήκοντα being equivalent to καθηκε. ὕπερθεν, i. e. overhanging the pass. ἐφειστήκεσαν πύλαι, gates had been set in each wall. Here πύλαι has its proper meaning of gates, large and double like those in a city wall.

5. ἔνεκα, on account of (G. 191, I. 5). Commonly placed after the word it governs, or one of the modifiers of that word (as here). — ἀποβιβάσειεν, παρέλθοιεν: change of subj. Diff. between βιβάζω and βαίνω? — εἴσω καλ ἔξω, i. e. on both sides of the Syrian wall, that he might attack A. both in front and rear. The distance between the two walls was over a third of a mile (three stades). — εἰ φυλάττοιεν: if the preceding optatives were subjunctives (G. 216, 2) this clause might be ἐὰν φυλάττωσιν.

Page 14. — ὅπερ, just the thing which, referring to the clause just preceding. — ἔχοντα, since he had (G. 277, 2). — ὅντα: quoted (G. 280). Cf. ἀκούει είναι in i. 3. 20, and note. — ὡς ἐλέγετο: probably personal, as he

was said. Cf. i. 2. 8, note. — μυριάδας: Eng. der.?

6. ἐμπόριον, mart, Lat. and Eng. emporium, from ἔμπορος (περάω, πέρα, cf. πορεύω), α traveller, merchant, distinguished from the κάπηλος (cf. τὰ καπηλεῖα, i. 2. 24) by his importing goods in person. — ἦν: we might have had ἐστί. Cf. ἀθροίζονται in i. 1. 2, and note. — τὸ χωρίον: the subject; the predicate noun (here ἐμπόριον) generally omits the article. — αὐτόθι: formed with the suff. θι (G. 61). — ὁλκάς is (properly) α ship that is towed (ἔλκω), merchantman.

- 7. Μεγαρεύs: a gentile noun (see G. 129, 10). τὰ . . . ἐνθέμενοι, putting on board (G. 199, 3) their most valuable effects. ὡς μὲν, κ. τ. λ.: the correl. clause with δέ is omitted; but μέν implies that there was another opinion in the camp. ἐδόκουν: personal; cf. note on δοκεῖ, i. 3. 11. φιλοτιμηθέντες, since they were jealous (G. 277, 2): ὅτι . . . εἴα Κῦρος is also causal (G. 250). ἀπελθόντας: see i. 3. 7. ὡς ἀπιόντας: purpose (G. 277, 3; 200, N. 3 b). Cf. ὡς ἀποκτενῶν, i. 1. 3. καὶ οὐ: se. ἰόντας from the preceding ἀπιόντας. διῆλθε λόγος, a report went abroad. ὅτι διώκοι: quoted (G. 243). τριήρεσι: the means (G. 188, 1). ὡς δειλοὺς . . . ληφθῆναι, that they might be captured, because (in the opinion of οἰ μέν, G. 277, N. 2) they were cowards. εἰ ἀλώσοιντο: fut. of ἀλίσκομαι. For the mood, G. 226, 4, N. 1; 248, 2. For εἰ ἀλώσονται of the direct form, see G. 223, N. 1. Cyrus had already shown how severe he could be. Cf. i. 2. 20. A striking general instance of this is given in i. 9. 13.
- 8. ἀλλ'... ἐπιστάσθωσαν, but, however, let them well (emphasized by γέ) know. ἀποδεδράκασιν, ἀποπεφεύγασιν: the first means to escape by stealth, like a runaway slave; the second, to escape by rapid flight, so as not to be caught. The clauses that follow make this distinction clear. ὅπη οἴχονται, in what direction (G. 87, 2) they are gone (G. 200, N. 3). τριήρεις, πλοΐον: cf. note on i. 3. 17. ὥστε ἐλεῖν: result (G. 266, 1). μὰ τοὺς θεούς: note that the oath is neg. (G. 163). οὐδ'... οὐδείς: emphatic neg. (G. 283, 9). ἔως ἄν παρῆ τις, as long as any one stays by me, general suppos. in pres. time (G. 233). So ἐπειδὰν βούληται. αὐτούς: pl. though referring to τὶς. Cf. πάντας, i. 1. 5, and note. κακῶς ποιῶ, maltreat (G. 165, N. 1¹). περί, in respect to, to. φρουρούμενα, guarded, i. e. under the protection of the resident garrison. Though the modifier of both τέκνα and γυναῖκας, φρουρούμενα is neut., since these are looked upon as articles of property. For Tralles, see the map, Lydia. τούτων στερήσονται:

the passive (G. 197, 1) of the const. explained in G. 164, N. 2. — By this unlooked-for elemency Cyrus got the good-will of the Greeks (cf. what immediately follows) and lost little; for though the generals deserted, their troops remained, numbering some 5000 or 6000.

9. εἴ τις . . . ἀνάβασιν, if (there was) any one (who) was even somewhat discouraged in regard to the expedition. — τὴν ἀρετήν, the magnanimity.

Page 15.— μετὰ ταῦτα: mark the asyndeton.— ὅντα, which was (G. 276, 1).— πλέθρου: pred. gen. of measure (G. 169, 3) after ὄντα modifying ποταμόν, τὸ εῦρος being an acc. of spec. (G. 160, 1); but below in § 10 τὸ εῦρος is the subj. of ἢν understood, πλέθρου having the same const. that it has here. For still another const., see i. 2. 5.— πραέων, tame (G. 70, N. 2).—ἐνόμιζον, εἴων: cf. ἢν in § 6, and the note. For the two accs. after ἐνόμιζον, see G. 166.— ἀδικεῖν: sc. τινά as subj.— Παρυσάτιδος... δεδομέναι, belonged to Parysatis (G. 169, 1), having been given her for girdle-money (cf. our "pin-money").

10. Δάρδατος: the Dardas. See the map. Cyrus now gets into the valley of the Euphrates, but does not cross this river until eight days later at Thapsacus. — ησαν: cf. for the number, i. 2. 23, and note. — ἄρξαντος: note the tense. Belĕsys had probably fled on the approach of Cyrus, who in consequence treated the country as that of an enemy. — αὐτὸν ἐξέκοψε, cut it off; ἐκ-κόππω means lit. to cut trees out of a wood. — κατέκαυσεν: κατα-καίω, to burn down (or, as we sometimes say, to burn up); but ἀνα-καίω, to kindle (kindle up), with reference to the direction of the flames.

11. Cyrus now openly declares the real object of the expedition, which must have already been apparent to the Greeks for some time. Cf. i. 3. 20, and i. 4. 5. They had continued on, however, intending at the Euphrates to demand higher pay (§ 12), which Cyrus now agrees (§ 13) to give them.

— ὅτι ἔσοιτο: note the tense and give the dir. form (G. 243). — εἰs βαβυλώνα: not at Babylon, but connect with ἡ ὁδὸς ἔσοιτο directly.

12. ποιήσαντες έκκλησίαν: cf. συνήγαγεν έκκλησίαν in i. 3. 2. - έχαλέπαινον: a denom. verb in αίνω (G. 130, 7) from χαλεπός. This anger of the soldiers was, doubtless, more or less feigned, to force from Cyrus the greater pay. — στρατηγοις: case (G. 184, 2). — αὐτους... κρύπτειν: what they said (speaking of them) was πάλαι ταῦτ' εἰδότες κρύπτουσι (G. 200. N. 4), though they have known (G. 277, 5) this for a long time, they have been keeping it secret (G. 246); or, if they addressed them directly, which is more spirited, πάλαι ταῦτ' είδότες κρύπτετε. Eng. der. from κρύπτω? οὐκ ἔφασαν ἰέναι: cf. the same phrase i. 3. 1, and note. - τls: Cyrus, of course. — χρήματα: it was not an increase of their regular pay (μισθός) that they demanded, but a bounty. — ώσπερ: sc. έδωκε, as he had given it. προτέροις: pred. to ἀναβᾶσι (G. 138, 7); the verbal form would be of ἀνέβησαν πρότεροι. Cf. προτέρα, i. 2. 25. The reference is to the 300 Greeks who accompanied Cyrus to Babylon at the time of his father's death. - Kal ταῦτα, and that too, sc. ἐποίησε. — ἰόντων: sc. ἐκείνων, referring to the οἰ άναβάντες. The part. ἰόντων is concessive (G. 277, 5), but καλοῦντος causal (G. 277, 2); the latter is opposed to ἐπὶ μάχην, not to ἰόντων.

13. ὑπέσχετο δώσειν: he might have used δοῦναι or διδόναι (G. 203, N. 2). — πέντε μνᾶς: about \$90.00. The μνᾶ of 100 drachmas was το σ a talent; the latter was a weight of silver which at the present day would be worth about \$1080. — ἀργυρίου: genitive of material (G. 167, 4). — ἐπὴν ἤκωτι: cond. rel. clause (G. 232, 3). So μέχρι ἂν καταστήση (G. 239, 2). — τὸν μισθόν: a daric and a half a month (i. 3. 21). — ἐντελῆ: predicate adj. The der. of ἐν-τελῆς? — τὸ πολύ, the greater part (G. 142, 2, N. 3 b). — πρὶν εἶναι, before it was (G. 274). This const. occurs again in § 14 (in exactly the words used here) and in § 16. — πότερον . . . ἤ: double indir. quest. (G. 282, 5). — οὕ: accented at the end of the sentence (G. 29, N. 1). The meaning of the word proclitic? — τῶν ἄλλων: case (G. 182, 2). — Give the dir. form of all the quoted sentences in this and the preceding section.

Page 16.—14. πεισθήτε: the aor. mid. of this verb is not used, but the aor. pass. has the sense of the mid., obey. — οὔτε... πονήσαντες, without either toil or danger (G. 277, 2). — τῶν ἄλλων: with στρατιωτῶν, the rest of the soldiers (G. 142, 2, N. 3). The gen. is in a sort of double const., first with πλέον (G. 175, 1), and then with προ-τιμήσεσθε (G. 177). The object is to emphasize the great advantage over the rest to be gained by following his advice. προτιμήσεσθε is a mid. with pass. force. — τοὺς Ἑλ-

ληνας: subj. of επεσθαι, which in turn is the obj. of δειται.

15. ψηφίσωνται, to vote, properly by depositing the white or black pebble (ψηφος) in the urn, but in fact of much broader application: ψηφος, a worn stone, pebble, from ψάω, to rub. — ύμεις . . . διαβαίνειν, you (emphatic) will have credit of being the cause of it, since you were the first to cross (G. 262, 2; 171, 1). — ὑμιν . . . ἀποδώσει: χάριν οίδα (fut. είσομαι) is the Lat. gratiam habeo, χάριν άποδίδωμι is gratiam refero. Transl. Cyrus will feel his obligation to you and meet it. — ἐπίσταται: sc. χάριν ἀποδιδόναι. — εἴ τις καὶ ἄλλος: cf. the clause at the end of i. 3. 15. άπο-ψηφίσωνται, vote "No." το υμπαλιν, i.e. τὸ εμπαλιν (G. 11). - ώς . . . πειθομένοις (G. 277, N. 2) because (as he will feel) you alone carried out his wishes. — πιστοτάτοις χρήσεται, will treat you as most trustworthy: see note on των πιστών, i. 5. 15. — λοχαγίας: from λοχ-αγός, as στρατηγία from στρατ-ηγός. — άλλου... δέησθε (G. 232, 3), whatever else you may want: ἄλλου (for ἄλλο) agrees with οῦτινος by inverted assimilation (G. 153, N. 4); it may, however, be explained as a genitive after τεύξεσθε (G. 171, 1), although τυγχάνω generally takes the accus. when a gen. of the source is added (G. 176, 1), as Kúpov here.

16. ἐπείθοντο, διέβησαν: note the diff. in tense. — διαβεβηκότες, that they had crossed (G. 280). — ήσθη: see i. 2. 18. — Γλοῦς, Glus, son of the admiral Tamos, ii. 1. 3. — Ἐγὰ μὲν . . . μελήσει: note the frequent expression of the pers. pron. in this section to emphasize the contrast. — ὅπως ἐπαινέσετε: this obj. clause (G. 217) is in fact here a gen. (G. 171, 2, N. 2).

17. εὐτυχῆσαι: from εὐ-τυχής, fortunate (G. 130, 2). — ἐλέγετο πίμψαι, he was said to have sent, personal construction. — μεγαλοπρεπώς, with great liberality, from μεγαλο-πρεπής (G. 74, 1; 131, 1). — τὸ ἄλλο στράτευμα ἄπαν: the order of crossing was: Menon's force, Cyrus and the barbarians,

and then the rest of the Greek army. — ἀνωτέρω: the comp. of the adverb ἄνω (G. 75, N.1). — τῶν μαστῶν: μαστός is one of the breasts, στέρνον (i. 8.

26) the breast, chest.

18. οἱ δὲ...πλοίοις: what the inhabitants of Thapsacus said, supplying the ellipses necessary to the const., was οὐπώποθ' (οὐ-πώ-ποτε) οὖτος ὁ ποταμὸς διαβατὸς (διαβαίνω, G. 117, 3) ἐγένετο πεζῆ εἰ μὴ νῦν (except now, emphasizing οὐπώποτε), ἀλλὰ (διαβατὸς ἐγένετο) πλοίοις (G. 188, 1). Note the change of νῦν to τότε in passing from dir. to indir. disc. In the same way the person of the quoted verbs is often changed. — ἀ τότε... διαβῆ: a statement added by the historian. — κατέκαυσεν: plup. in force. — ἕνα... διαβῆ: note the mood (G. 216, 2). — ἐδόκει δὴ... βασιλεύσοντι, it appeared accordingly that it (i. e. the lowness of the river) was a divine intervention (G. 139, 1), and that the river had plainly retired before Cyrus, because (he was) about to be king. The sentiment rather of the truculent Thapsacēni than of the historian.

19. ἐπεσιτίσαντο: because they were about to cross the desert of Arabia.

See the map.

CHAPTER V.

SYNOPSIS: The march is continued through the desert of Arabia along the northern bank of the Euphrates (1). The horsemen hunt the wild animals in which the plain abounds (2, 3). The deserted city Corsōte on the river Mascas is reached (4). Thence Cyrus marches thirteen days through the desert, and many of the beasts of burden perish from hunger (5). Grain failing, the soldiers live upon flesh (6). Once during this time the wagons are stuck in the mud, and the Persian nobles assist the barbarians in getting them out (7, 8). Cyrus marches with the greatest speed possible, hoping to find the King unprepared (9). The soldiers cross the Euphrates, on rafts made of skins, to Charmande, where they purchase food and wine (10). Here a dispute arises between the troops of Clearchus and Menon, and Clearchus narrowly escapes being killed (11-14). Cyrus comes up and succeeds in quelling the disturbance (15-17).

Page 17.—1. τῆς ᾿Αραβίας: occupied by roving tribes of Arabs, called by Strabo Ἅραβες Σκηνῖται (from σκηνή). See map.—ἔχων, with (G. 277, 6).—ἐρήμους, desert. Eng. der.?—τόπω, region.— ἦν μὲν... θάλαττα, the ground was wholly a level plain, just like the sea: ἄπαν to be construed with πεδίον, where we should expect rather ἄπασα modifying γῆ. Cf. iv. 4. 1.— ἀψινθίου: cf. Tristia per vacuos horrent absinthia campos. Ovid. Pont., iii. 1. 23.— ἄπαντα: plur., though the preceding τὶ is sing., if there was anything else, etc., they were all, etc. Cf. δστις... πάντας, i. 1. 5.— δένδρον... ἐνῆν, but there was no tree (emphatic) in it.

2. πλεῖστοι, very many.— ὄνοι ἄγριοι: Crosby cites Job xxxix. 5–8.
— στρουθοί: the στρουθός was properly a small bird of the sparrow kind,

— στρουθοί: the στρουθός was properly a small bird of the sparrow kind, but ὁ μέγας στρουθός, the ostrich. (Note the der. of the Eng. word ostrich.) ἡ στρουθός also (fem.) was used without μεγάλη in the same sense. Cf. § 3, below. — ἐπεὶ διώκοι, ἔστασαν (G. 124, 1): for the opt. see G. 233.

So ἐπεὶ πλησιάζοιεν, ἐποίουν. — ταὐτόν: for τὸ αὐτό (G. 79, 2, N., end). — καὶ οὐκ . . . διαδεχόμενοι, and it was impossible to capture them, unless the horsemen, taking their places at intervals, hunted (G. 225) them in succession (διαδεχόμενοι, sc. ἀλλήλοις). — ἐλαφείοις: sc. κρέασι.

3. πολύ γάρ... χρωμένη, for it withdrew to a great distance in its flight, using its feet in running (manner, G. 188, 1), and its wings (by) raising them like a sail. — ἀν (i. e. ἐἀν) ἀνιστῆ, ἔστι (G. 28, N. 1, end): general supposition in present time (G. 225). — ἦν resumes the narrative style.

4. πλεθριαῖον: we might have had πλέθρου (cf. i. 2. 23).—ἐρήμη: not uninhabited as opposed to οἰκουμένη (i. 2. 6), but abandoned.— ὄνομα δ' αὐτῆ (sc. ἐστί) has Κορσωτή as pred. nom., as if it were ὀνομάζεται δέ (Krüg.). For a different const. used to express the same thought, cf. i. 4. 11. — περιερρεῖτο: the pass. of a verb made trans. (the simple ῥέω, to flow, is intrans.) by the prep. in comp., as in Eng., was flowed about. — κύκλω: manner (G. 188, 1). — ἐπεσιτίσαντο: Corsōte thus appears to have been a depot of supplies in the midst of the desert.

5. Πύλας, i. e. τὰς Βαβυλωνίας, the pass into Babylonia, on the north of the Euphrates. See map. — ὑπὸ λιμοῦ, from hunger (G. 191, VI. 7, 1 c). — ἄλλο, besides. — οὐδὲ οὐδέν (G. 283, 9). — ὅνους ἀλέτας, mill-stones. From the ass, as a beast of burden, the term ὄνος came to have various derived meanings, as windlass in Her. vii. 36 (ὄνοισι ξυλίνοισι), and here the upper mill-stone: ἀλέτας is a noun used adj., lit. grinders. — παρὰ τὸν ποταμόν: why the acc.?

Page 18.—6. Λυδία: Cyrus the Great, after subduing the Lydians, forbade them, at the suggestion of Croesus himself (Her. i. 155), the use of arms, and required them to teach their sons the arts of music and selling at retail. So they became a race of hucksters.— καὶ πρίασθαι...σίγλων: expressed in full this would be καὶ πρίασθαι (τὸν σῖτον) οὐκ ἦν, εἰ μὴ... βαρβαρικῷ (πρίασθαι ἦν) τὴν καπίθην, κ.τ.λ.— ἀλεύρων: gen. of material (G. 167, 4).— τεττάρων σίγλων: gen. of price (G. 178).— δύναται, is worth, transitive. The siglus was worth in our money about 22½ cts.— ᾿Αττικοὺs: in agreement with ὀβολούς, though modifying also ἡμιωβόλιον.— ἐχώρει, held, lit. had room (χώραν) for. The choenix was about a quart, and this amount of meal or flour cost about 45 cents in the desert, or more than fifty times as much as it cost at Athens about this time. (See Boeckh's Public Econ. of the Athen., Bk. I. § 15.)— κρέα... διεγίγνοντο, the soldiers subsisted therefore by eating (or simply on) flesh.

7. ἦν... οὕς, some of these marches, ἦν οὕς heing a past form of the common ἔστιν οὕ (G. 152, N. 2). In such irregular phrases the verb keeps a fixed form, without regard to the unexpressed subject. — οὕς: cogn. acc. (G. 159) to ἤλαυνεν. — μακρούς: pred. adj. (G. 138, Rem.). — ὁπότε βούλοιτο: cf. ἐπεὶ διώκοι in § 2, and note. — καὶ δή: adding a special fact, and once in particular. — ταῖς ἀμάξαις δυσπορεύτου, hard (G. 131, 4 b) for the wagons (G. 184, 3) to get through. — στρατοῦ: part. gen. with a verb (G. 170, 1). — συν-εκ-βιβάζειν, to aid in getting out. So two lines below συνεπισπεῦσαι, to aid (σύν) in hurrying on.

8. ἄσπερ δργη, just as if (sc. κελεύων as protasis, G. 277, N. 3) in anger (manner, G. 188, 1). — θεάσασθαι: prop. to look upon (with interest or wonder), while ίδειν is to see in general. — πορφυρούε: from πορφύρα, the purple fish, murex (cf. G. 129, 14). — ἵεντο, sent themselves, rushed. — ἄσπερ... νίκης, just as one would run (i. e. in a foot-race at the public games) to get the victory. περὶ νίκης implies the prot. (G. 226, 1), if he should be running for (περί, about, concerning, expressing the aim) victory. — καὶ... γηλόφου, even (modifying the entire phrase that follows) down a very (μάλα) steep hill. — ἔχοντες... ἀναξυρίδας, having on both the costly tunics and colored trousers which they are in the habit of wearing: τούτους marks the dress as one generally known. — ἔνιοι: see note on ῆν οῦς in § 7, and G. 152, N. 2. — εἰσ-πήδησαν εἰς: cf. ἐκ-βαλεῖν ἐκ, i. 2. 1, and note. — θᾶττον ἢ... ἄετο, more quickly than (omit ὡς, as, in Eng.) one would have thought (it possible, if he had not seen it). For ἄν ἄετο (see οἷμαι) see G. 226, 2 b.— μετεώρους ἐξεκόμισαν, i. e. lifted and carried out.

9. το σύμπαν, upon the whole, in general (G. 160, 2). — δηλος . . . σπεύδων, Cyrus himself (ώs) showed that he was making haste (G. 280, N. 1 and N. 4). — δδον: acc. of extent of space (G. 161). — αναγκαίου: from ανάγκη (G. 129, 12). — δσφ... τοσούτω, quanto ... tanto, the ... the (G. 188, 2). - δσω . . . μαχεισθαι: the thought of Cyrus was, in the dir. form, δσω άν θάττον έλθω, τοσούτω . . . μαχοῦμαι (G. 247). — ἀπαρασκευοτέρω: pred. adj. — σχολαίτερον: comparative adv. (G. 75) formed as if from σχολή rather than σχολαίος. See the lexicon. — συναγείρεσθαι: in the dir. form, δσω αν σχολαίτερον έλθω, τοσούτω πλέον συναγείρεται βασιλει στράτευμα, the greater (will be the) army (that) is now collecting for the King, where συναγείρεται expresses an action in progress, but implies the future size of the army which is now collecting, and would, therefore, be a natural apod. to δοφ αν έλθη (G. 232, 3; cf. 223). - και συνιδείν ... οὐσα, but, further (καί), the attentive observer could see at a glance (συν-ιδείν) that the King's empire was strong in its extent of territory and number of inhabitants, etc. συνιδείν is first introduced as subj. of ήν, it was possible to see, and the natural constr. would have been την ἀρχην ἰσχυράν οὐσαν. But after τον νοῦν the writer's point of view changes, and the rest of the sentence is constructed (by anacoluthon) as if for συνιδείν ην the nearly equivalent δήλη ήν had been used (G. 280, N. 1). — προσέχειν τὸν νοῦν, animum advertere or animadvertere. — πλήθει, both extent and number. takes the two gen. by zeugma (ζεθγμα, joining). — διεσπάσθαι: perf. διά ταχέων, with speed, lit. through quick (measures). — εί... ἐποιεῖτο, i. e. in case of a vigorous attack.

Page 19.—10. πέραν τοῦ ποταμοῦ, across the river (G. 182, 2), i. e. on its southern bank. — κατά, over against, opposite. — ἐρήμους σταθμούς: see § 1 and § 5, above. — ὄνομα δὲ Χαρμάνδη: see note on § 4, above. — διφθέρας: Eng. der.? — σκεπάσματα, as coverings (G. 137, N. 4). — διφθέρας, χόρτου: double obj. (G. 172, 2). — συνέσπων: see συ-σπάω (G. 16, 5, N. 3). — ώς μὴ ἄπτεσθαι: result (G. 266, N. 1). — ἐκ, ἀπό: the one out of, the other off of (G. 191, I. 2 and 3). — τοῦτο . . . πλεῖστον, for this (thing) was very abundant in the country, τοῦτο neuter, though referring to μελίνης.

- 11. ἀμφιλεξάντων τι, having had some dispute. ἀδικεῖν . . . Μένωνος, that Menon's soldier (probably one of two who began the quarrel) was in the wrong (G. 260, 2). Note the perf. force of ἀδικεῖν, to be ἄδικος, to have done wrong (Moods and Tenses, § 10, 1, N. 4). ἐνέβαλεν: probably on the spot, with his own staff, after the Spartan fashion. Cf. ii. 3. 11. ἐχαλέπαινον . . . Κλεάρχω, took it hard (χαλεπός), and were exceedingly ungry at Clearchus (G. 184, 2).
- 12. $\dot{\eta}\mu\dot{\epsilon}\rho\dot{\alpha}$: dat. of time (G. 189). $\delta\iota\dot{\alpha}\beta\alpha\sigma\iota\nu$: a crossing, first the act (see G. 129, 3) and then, as here, the place. $\tau\dot{\eta}\nu$ $\dot{\alpha}\gamma\rho\dot{\alpha}\nu$, the marketing (see § 10). $\sigma\dot{\nu}\nu$ ... $\alpha\dot{\nu}\tau\dot{\delta}\nu$, with few (G. 138, Rem.) about him, lit. with those about him (being) few. $\pi\rho\sigma\sigma$ - $\dot{\eta}\lambda\alpha\nu\nu\epsilon$, $\delta\iota$ - $\epsilon\lambda\alpha\dot{\nu}\nu\sigma\tau\alpha$ (G. 280): note the force of the prepositions in comp. $\ddot{\eta}\sigma\iota$ $\tau\dot{\eta}$ $\dot{\alpha}\dot{\xi}(\nu\eta$, hurls his axe at him, lit. sends (at him, sc. $\alpha\dot{\nu}\tau\dot{\nu}$), G. 171, 1) with his axe (G. 188, 1). $\alpha\dot{\nu}\tau\dot{\nu}$ 0 (G. 171, 1). $\lambda\ell\dot{\nu}$ 0: sc. $\ddot{\nu}\eta\sigma\iota$
- 13. καταφεύγει: diff. in meaning from ἀπο-φεύγω, i. 4. 8?— αὐτοῦ, there, i. e. where they were. τὰς ἀσπίδας . . . θέντας: the left knee was slightly advanced, the shield set firmly in rest upon it, and the spear held in readincss for defence. Clearchus saw that he might be repulsed and obliged to fall back upon his heavy-armed troops. τοὺς ἱππέας: not mentioned in i. 2. 9. οἱ ἦσαν αὐτῷ = οὖς εἶχεν. οἱ πλεῖστοι: sc. ἦσαν. ἐκπεπλῆχθαι, were thoroughly frightened (G. 202, 2, N. 2; 266, 1). οἱ δέ, but others, as if τοὺς μέν stood with τρέχειν. ἔστασαν, stood (still). See G. 124, 1. τῷ πράγματι: cause (G. 188, 1).

14. ἔτυχε... προσιών, happened to be coming on later (G. 279, 4). — αὐτῷ (G. 186). — ἐπομένη: in the same construction as προσιών. ἔτυχε... ὁπλιτῶν is parenthetic, and οὖν resumes the narration. — εἰς τὸ μέσον,

between. - άγων: sc. την τάξιν.

- Page 20.— ἔθετο τὰ ὅπλα, halted under arms. τίθεσθαι τὰ ὅπλα literally means to ground arms, i. e. to stand with the spear and shield resting on the ground. But it sometimes means to take up any military position or simply to appear under arms (properly in military line), where the original meaning disappears. In § 17, below, κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα means they moved back to their former places, i. e. to their quarters, where they had been before the quarrel. It is probable that τίθεσθαι τὰ ὅπλα never means to stack or pile arms.— αὐτοῦ . . . καταλευσθῆναι, when he (i. e. Clearchus) had barely escaped, lit. had wanted little (G. 172, 1) of, being stoned to death.— λέγοι: optative in a causal sentence (G. 250, N.).— αὐτοῦ refers to Clearchus; but the preceding use of αὐτοῦ is strange, and Krüger proposes to omit it. Others have αὐτοῦ here.— ἐκ τοῦ μέσου, out from between (them).
- 15. ἐν τούτω, during this time (sc. τῷ χρόνω), meanwhile. καὶ Κῦρος, Cyrus also. τῶν πιστῶν: part. gen. (G. 168). The trusty counsellors or attendants of a Persian prince were called οἱ πιστοί. In the Persians of Aeschylus, the twelve elders who form the chorus say of themselves (vs. 1) τάδε... Πιστὰ καλεῖται (for καλούμεθα Πιστοί).

16. Πρόξενε: Proxenus now seemed more prominent than Menon. — κατακεκόψεσθαι, shall be instantly cut to pieces (G. 200, N. 9). — κακώς . . .

έχόντων = έαν τα ήμέτερα κακώς έχη (G. 226, 1). — τών παρά βασιλεί ὄν-

των, i. e. ή οί παρά βασιλεί όντες.

17. ἐν ἐαυτῷ ἐγένετο, came to himself, recovered his senses, Lat. ad se rediit. — παυσάμενοι: sc. τῆς μάχης. — κατὰ χώραν ἔθεντο τὰ ὅπλα: see note on § 14, above.

CHAPTER VI.

Synorsis: As the army advances, traces of the King's cavalry are observed. Orontas, a Persian nobleman, turns traitor to Cyrus and offers to go forward with a thousand horse and cut off the cavalry that is laying the country waste by fire, and to this Cyrus consents (1, 2). Orontas then writes to the King, saying that he shall desert to him with his command; but his messenger betrays him and carries the letter to Cyrus, who arrests the traitor and summons seven Persian noblemen and Clearchus to his tent to try him (3, 4). Clearchus afterwards relates how the trial was conducted (5). Cyrus, he says, stated how Orontas had on two previous occasions proved false to him, but had been again received into favor, and then asked the prisoner if he had since received any injury from him. Orontas acknowledged that Cyrus had never been unjust to him, and that he had no reason to expect further mercy (6-8). Cyrus then referred the case to those present, and Clearchus advised that the culprit should be put to death, in which opinion the others concurred. Orontas is led away to the tent of Artapătes, and is never seen again (9-11).

- 1. Ἐντεῦθεν: from opposite Charmande. See map. προϊόντων (sc. αὐτῶν), as they advanced, but two lines below, προϊόντες, keeping ahead (of the army). ἐφαίνετο, there appeared continuously (G. 135, 2, and N. 1). ὡς . . . ἵππων, of about 2000 horse (G. 169, 1). οὖτοι: to be referred to the ἱππεῖς implied in ἵππων. εἴ τι ἄλλο, i. e. whatever else (cf. i. 5. 1). γένει: dat. of respect (G. 188, 1, N. 1). But for βασιλεῖ, see G. 184, 2. τὰ πολέμια λεγόμενος, reckoned, in matters pertaining to war (G. 160, 1). Περσῶν: part. gen. (G. 168). καὶ πρόσθεν, previously also. πολεμήσας, καταλλαγεὶς δέ (G. 277, 6).
- 2. εἰ αὐτῷ δοίη, κ. τ. λ.: Orontas said, εἰ ἐμοὶ δοίης, ἢ κατακάνοιμι (see κατα-καίνω) ἀν ἢ ἔλοιμι, κ. τ. λ. (G. 245). ὅτι: in unusual pos.; we should expect rather ὅτι εἰ αὐτῷ, κ. τ. λ. ἄν: to be taken also with each of the following opts. (G. 212, 4). τοῦ κάειν ἐπιόντας, from attacking (ἐπιόντας modifying the subj. of κάειν) and burning (G. 263, 1). ποιήσειεν... δύνασθαι, would cause that they should never be able, etc. ώστε would generally be omitted in this construction. ταῦτα: subj. of ἐδόκει.
- 3. ήξοι, δύνηται: change of mood in part (G. 247, N. 1). ώς αν δύνηται πλείστους (G. 232, 3) might have been simply ώς πλείστους. See note on i. 1. 6. ὑπο-δέχεσθαι: for the force of ὑπό in comp., cf. ὑπο-λαβών, i. 1. 7. ἐν-ῆν ἐν: cf. i. 2. 1, and i. 5. 8.

Page 21. — τῆς πρόσθεν: cf. i. 3. 19, and i. 4. 8. — ὁ δέ, but he (G. 143, 1, N. 2).

4. ἐπτά, seven of them, added to restrict τοὺς ἀρίστους. — θέσθαι τὰ ὅπλα, to stand under arms. Cf. ἔθετο τὰ ὅπλα in i. 5. 14, and note. —

τρισχιλίουs: the great number of men detailed (one quarter of the entire Greek force) would seem to show apprehension on the part of Cyrus. Orontas was a man of influence, and doubtless had many friends among the barbarians. It should be noticed, however, that some of the seven Persians summoned to judge Orontas were his relatives (cf. οἱ συγγενεῖs in § 10).

5. καὶ αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις, not only to him (i. e. Cyrus) but also to the rest (i. e. of the Persians); that is, it was generally known that Clearchus was the most prominent man among the Greeks. — τῶν Ἑλλήνων: part. gen. with μάλιστα (G. 168), the thought being strengthened by πρό in προτιμηθῆναι, was honored before (the rest). — τὴν κρίσιν ὡς ἐγένετο: for ὡς ἡ κρίσις ἐγένετο, how the trial was conducted. Cf. note on τῶν βαρβάρων in i. 1. 5. — κρίσις (see G. 129, 3). — οὐ γὰρ ἀπόρρητον ῆν, i. e. ὡς

ή κρίσις ἐγένετο. — τοῦ λόγου, the conference (G. 171, 1).

6. σύν ύμιν βουλευόμενος, taking counsel with you. — 8 τι . . . άνθρώπων. whatever is just, etc., rel. clause, summed up emphat. in τοῦτο. — πρός, in the sight of (G. 191, VI. 6, 1, a). — πράξω: subj., not fut. (G. 216, 2). τουτουί: with an emphatic gesture (G. 83, N. 2). - ἐμός: with the art. (G. 147). — είναι: purpose (G. 265). — ἐμοί: with ὑπήκοον (G. 185). — ὡς ểθη αὐτός, as he himself said (G. 145, 1). In such cases αὐτός is always adj. (= ipse), never substantive; although in English we can often render it (as here) by an emphatic he. Cyrus discredits the statement. Cyrus, probably, in his capacity of military commander (κάρανος) of Western Asia Minor had put Orontas in charge of Sardis. When, therefore, Artaxerxes became King and Orontas renounced the authority of Cyrus, it was an easy matter for him to take forcible and absolute possession of the city. και έγω ἐποίησα, and I brought it about, dependent on ἐπεί, above. The principal clause begins at merd raûra in § 7. — aûróv: not the obj. of προσπολεμών, which takes the dat. Cyrus began to say, έγω αὐτὸν (him, emphat.) προσπολεμών (manner) έποίησα τοῦ πρὸς έμε πολέμου παύσασθαι (αὐτόν being subj. of παύσασθαι), but changed the constr. to an anacoluthon by inserting ώστε δόξαι τούτω (on which see note on § 2). — δεξιάν ... ἔδωκα: among the Persians a pledge of especial solemnity.

7. μετὰ ταῦτα, since that, i. e. the pledge given and received. Notice the abrupt change of address from the council to Orontas. — ἔστιν . . . ἢδίκησα, is (G. 28, N. 1, end) there any wrong which I have done you? — οὕ (G. 29, N. 1): se. ἔστι (or εἴη); or we may consider οὕ as a direct quotation, "No" (G. 241, 2, N.), like οὐδ' . . . δόξαιμι, below, in § 8. — ἢρώτα, went on asking, but the aor. ἠρώτησεν in § 8 with reference to the single question, asked. — Οὐκοῦν: expecting an affirm. answer (G. 282, 2). The diff. between this word and οὔκουν? See the lexicon. — οὐδὲν ἀδικούμενος (G. 277, 5): see note on τί ἀδικηθείς in § 8. For ἀδικούμενος see the note on ἀδικεῦν, i. 5. 11. — κακῶς ἐποίεις (G. 165, N. 1).—ὅ τι ἐδύνω, in what (G. 160, 1) you were able. — ἔφη, said "Yes." — ἔγνως, came to know, had ascertained, saw. — μεταμέλειν σοι: in the dir. form, μεταμέλει μοι (G. 184, 2, N. 1). —

όμο-λογέω: der.?

8. ἀδικηθείς (G. 277, 2), though pass., has τί as cogn. accus. (G. 159;

197, 1, N. 2). So, below, οὐδὲν ἀδικηθείς, and οὐδὲν ἀδικούμενος in § 7. — ἐπιβουλεύων (G. 280, N. 1): cf. δῆλος ἦν ἀνιώμενος in i. 2. 11.

Page 22. — οὐδὲν ἀδικηθείς: either a direct quotation, or an indirect quotation with ἐπιβουλεύων . . . γέγονε understood. — περὶ ἐμέ: cf. περὶ ἡμᾶς, περὶ ἐκείνους in i. 4. 8. — γεγενῆσθαι (G. 246). — Ἡ γάρ, (I confess) for in truth, etc. — ἀν γένοιο (G. 226, 2 b). — ἀδελφῷ (G. 186). — ὅτι (G. 241, 2, Ν.).

9. πρὸς ταῦτα, in view of this, thereupon. — πρῶτος, the first: what would πρῶτον mean? — ἀπόφηναι: voice? Distinguish from ἀποφῆναι and ἀποφήναι. — ὅ τι σοι δοκεῦ: indir. quest. depending on the idea of declare in ἀπόφηναι γνώμην. — τοῦτον: expressed three times, contemptuously. — ἐκποδῶν ποιεῖσθαι, to put out of the way. — ὡς δέῃ, ἢ: final (G. 216). — ἡμῖν, i. e. to you and me, said arrogantly. Why dat.? — τὸ κατὰ τοῦτον εἶναι, as far as this fellow is concerned (G. 268, N.). — τοὺς . . . τούτους, these (with a gesture) who are your friends of their own free will, lit. these your volunteer friends (ἐθελοντάς, noun, not ἐθέλοντας). — εὐ ποιεῖν: cf. κακῶς ἐποίεις in § 7.

10. ἔφη, i. e. Clearchus, when the trial was over. — ἔλαβον . . . 'Ορόνταν, took Orontas by the girdle (G. 171, 1, n.). — ἐπὶ θανάτω, as a sign that he was capitally condemned, but, below, ἐπὶ θάνατον, with a verb of motion, to execution. — καί, even. — οἶς προσετάχθη, to whom it was appointed, se. ἔξάγειν. — προσεκύνουν, προσεκύνησαν: why a change of tense? προσεκυνέω in application to Orientals means to prostrate one's self. — καίπερ εἰδότες, although they knew (G. 277, N. 1 b). — ἄγοιτο: why opt.?

11. σκηπτούχων: der.? Der. of σκήπτρον? — οὔτε οὖδείς: emphatic neg. (G. 283, 9). So οὐδε οὐδείς, following. — ὅπως (how) ἀπέθανεν: perhaps he was buried alive; see Her. vii. 114, where the historian states that this was a Persian custom. — εἰδώς, from his own knowledge. — ἄλλοι ἄλλως, some in one way, others in another.

CHAPTER VII.

SYNOPSIS: Cyrus proceeds through Babylonia, and at the end of the third day's march reviews his troops (1). He receives information respecting the King's army, and assembles his Greek officers for consultation (2). He exhorts them to display their zeal in his service (3), describes the manner of a Persian onset, and promises to reward them magnificently in case of victory (4). Gaulites says there are doubts as to the sincerity of Cyrus and his ability to fulfil his promises (5), whereupon the latter reviews the extent of country he hopes to conquer and promises a crown to each Greek (6, 7). The Greeks are much encouraged by these assurances (8). Cyrus expresses a decided opinion that his brother will not refuse to engage with him (9). The Greeks and barbarians are numbered (10), and some account is given of the King's forces (11-13). Cyrus advances a day's march further, and at midday comes to a deep trench dug by the King, beyond which he succeeds in making his way (14-16). The King does not come to an engagement, and traces of his retreat are observed (17). Cyrus rewards the soothsayer Silānus (18), and, concluding that the King has given up the intention of fighting, proceeds with less caution (19, 20).

- 1. Ἐντεῦθεν: probably from near Pylae (i. 5. 5). See i. 6. 1, and note.—
  μέσας νύκτας, midnight, pl. with reference to the various watches (φυλακαί)
  into which the night was divided.— ἐδόκει, he thought. See lexicon, δοκέω.
   εἰς . . . ξω, at daybreak (G. 42, 2, N. 1); εἰς with reference to the time
  when the dawn shall have been reached (G. 191, III. 1, b).— μαχούμενον:
  future (G. 277, 3).— κέρως: form and case? See G. 56, 2; 171, 3.— τοῦ
  εὐωνύμου, i. e. of the Greeks, who were next the river. Cyrus drew up
  (διέταξε, disposuit) his barbarian force (τοὺς ἐαυτοῦ) on the left of the entire Greek force.
- 2. ἡμέρα: case (G. 186). αὐτό-μολοι: αὐτός and μολ-, go; cf. ἔμολον, 2 aorist of βλώσκω. See also G. 131, 1.

Page **23.** — $\pi \hat{\omega}_s$ αν . . . π οιοῖτο, how (G. 282, 1) he should make the fight, i. e. if there should be one (G. 226, 2b).— π αρήνει . . . τ οιάδε, exhorted and encouraged them as follows (G. 148, N. 1).

- 3. ἀνθρώπων: with ἀπορῶν (Ġ. 172, 1), not because in want of barbarians. He adds ἀνθρώπων contemptuously to βαρβάρων, but calls the Greeks ἄν-δρες. See note on § 4. ἀμείνους καὶ κρείττους, braver and mightier (derfrom κράτος). διὰ τοῦτο: takes up νομίζων, because I thought, . . . on this account. προσ-έλαβον: force of the prep.? ὅπως ἔσεσθε: sc. σκοπεῖτε (G. 217, N. 4, ex.). ἦς . . . ἦς, which (G. 153) you possess (see κτά-ομαι) and on account of which (G. 173, 1), etc. ἴστε: see οἶδα. ἐλοίμην ἄν: prot. not expressed (G. 226, 2 b.— ἀνθ' ὧν . . πάντων, in preference to all that (G. 154, N.) I have. The Persian government was an absolute despotism, and regarded all in dependence upon the King as his slaves. In i. 9. 29, Cyrus is called the δοῦλος of Artaxerxes. πολλαπλασίων: a multiplicative in πλάσιος, derived from πολύς. Cf. δι-πλάσιος, twice (δίς) as many, etc.
- 4. ὅπως . . . εἰδῆτε (see οἶδα): not object clause, as above (ὅπως ἔσεσθε), but final (G. 216, 1). — εls olov . . . ἀγῶνα, into what sort of a struggle you are going; indir. quest. (G. 282, 1). Cf. below, οίους γνώσεσθε άνθρώπους. — τὸ πλήθος: sc. ἐστί. — ἐπίασιν (G. 200, N. 3 b). — ταῦτα, i. e. their numbers and outcry. — τάλλα . . . ἀνθρώπους, as to all else, I feel (lit. seem to myself to be) even ashamed (when I think) what sort of men (ἀνθρώπους with emphasized contempt at the end of the sentence) you will find those in our country are (G. 280). — ήμιν is the ethical dat. (G. 184, 3, N. 6). — ὑμῶν δέ ... γενομένων, but since you are (G. 277, 2) men (emphatic), and if you shall prove yourselves (= $\dot{\epsilon}\dot{\alpha}\nu$ y $\dot{\epsilon}\nu\eta\sigma\theta\epsilon$, G. 277, 4) of good courage. With ανδρών and ανθρώπους here cf. what Herod. (vii. 210) says of the Medes at Thermopylae, ὅτι πολλοι μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες. — ὑμῶν τον βουλόμενον, whoever of you (G. 168) shall wish (G. 276, 2). — τοις οίκοι, his friends at home (masc.); but, just following, τῶν οἴκοι (neut.), things at home. τοις οικοι is a dative of the agent with the verbal ζηλωτός; this is the regular construction with the verbal in -réos (G. 188, 3 and 4).
- 5. πιστὸς δὲ Κύρω, in the confidence of Cyrus. It was probably at the direction of Cyrus that Gaulites spoke. καλ μήν: lit. and in truth; free Eng., but yet. διά... προσιόντος, on account of your being (G. 262, 1)

at such (a critical point) of the danger that is approaching. κινδύνου limits τοιούτφ (G. 168), but προσιόντος is still causal (G. 277, 2), the thought being, you promise, etc., because the danyer is approaching. — ἀν εὖ γένηταί τι: a purposely vague ref. to his present undertaking. — μεμνήσεσθαι (fut. perf.), serving as simple future to μέμνημαι (G. 200, N. 6). — ἔνιοι δέ: sc. φασί. — οὐδ' εἰ... δύνασθαι ἄν (G. 211), not even if, etc., would you be able (G. 246; 224). — μεμνῆο: formed without connecting-vowel (cf. G. 118, 1. N.), μεμνη-ιμην, μεμνήμην, μεμνη-ιο, μεμνῆο, etc. The common forms μεμνφμην, μεμνφο, etc.

6. ἔστι (G. 28, N. 1, end) πρὸς μεσημβρίαν, is (extends) towards the south. ήμιν is a dat. of advantage (G. 184, 3). Derivation of μεσ-ημβρία? — μέχρι οὖ, to the point at which (down to where), neut. relative with prep. (G. 191, I. 5): in full μέχρι τούτου τοῦ τόπου ἐν ῷ. — τὰ... πάντα,

but all between these (limits): cf. τὸ μέσον τῶν τειχῶν in i. 4. 4.

7. τούτων: with έγκρατεις (G. 180, 1). — μη οὐκ ἔχω ὅ τι δω (indirect question, G. 244), that I shall not (G. 215, N. 1) know (lit. shall not have) what to give; the direct form for δ τι δώ would be τί δώ; what shall I give? (G. 256). So οὐκ ἔχω ὅ τι εἴπω (or τί εἴπω), non habeo quod (or quid) dicam. Here οὐκ ἔχω is nearly equivalent to ἀπορώ, to be at a loss, and the indirect question in 8 τι δώ, etc. is plain. But the analogy of the familiar expression οὐκ ἔχω ὅ τι δῶ, I have nothing to give (in which the interrogative and relative constructions are sometimes hard to distinguish), gave rise occasionally to the corresponding expression έχω δ τι δώ, I have something to give, in which the relative character greatly preponderates; and here we have (below) exw ikavoùs oîs 8û, I have enough to give to, where the construction is purely relative. See Moods and Tenses, § 65, 1, N. 3 (a). αν εθ γένηται (sc. τὰ πράγματα). — στέφανον: not, of course, as a badge of sovereignty, but as a mark of distinguished military service, like the medals and crosses of to-day. A crown was often bestowed in this way as a reward of merit among the Greeks.

Page **24.** — 8. ἦσαν, i. e. the generals and captains. Cf. § 2. — σφίσειν: indirect reflexive (G. 144, 2). — ἐμπιμπλὰς τὴν γνώμην, satisfying the mind.

9. παρεκελεύοντο . . . τάττεσθαι: had Cyrus followed this advice, the whole course of Persian history might have been changed. — μάχεσθαι, i. e. in person. — ἐαυτῶν: with ὅπισθεν (G. 182, 2). — γάρ: with ref. to an unexpressed statement: (all this advice is unnecessary) or (there is no real danger) for do you think, Cyrus, etc. We should say, What! do you think, etc. — Νη Δία (G. 163), Yes, by Zeus (he will fight), se. μαχεῖται. — ἐμὸς ἀδελφός, a brother of mine: ὁ ἐμὸς ἀδελφός would be my brother. — ταῦτα: with a gesture.

10. ἐν τῆ ἐξοπλισία, under arms, in procinctu. — ἐγένετο, was found to be. — ἀσπὶς... τετρακοσία, 10,400 shield, just as we say "a thousand horse." — The sum total here given cannot be made to tally with the numbers previously given separately; and it is unsatisfactory to speculate on the

causes of the discrepancy.

11. ἐκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες: probably overstated. Ctesias, the King's private physician (mentioned in i. 8. 26), gave the number as 400,000.— ἄλλοι, besides. Cf. i. 5. 5. — αῦ, moreover.

12. τοῦ: with στρατεύματος. — ἄρχοντες... ἡγεμόνες: notice καί before both the last two titles, while the proper names below have no conjunction. These are both common forms in Greek, while in English we generally use and only before the last noun in such a series. — μάχης: after ὑστέρησε (der. from ὕστερος) implying comparison (G. 175, 2). — ἡμέραις (G. 188, 2).

13. οί... βασιλέως, those who had deserted from the ranks of (lit. out of) the enemy from (the side of) the great King, etc. τῶν πολεμίων, at the end of the section, depends on οί (G. 168). The number of prepositional phrases in this short section is worthy of note.— ταὐτά: distinguish carefully from ταῦτα above.

14. συντεταγμένω τῷ στρατεύματι: the noun is a dat. of accompaniment (G. 188, 5), and the part. expresses the attendant circumstance (G. 277, 6). This force of the part. will be easily seen, if the idea of accompaniment is dropped and the gen. abs. is substituted, συντεταγμένου τοῦ στρατεύματος.

Page **25.** — μέσον (G. 142, 4, Ν. 4). — τάφρος: the word in itself signifies an artificial ditch (cf. θάπτω, τάφος), but this idea is emphasized by ὀρυκτή. — ὀργυιαί: in apposition to τάφρος, where we should expect rather ὀργυιῶν (G. 167, 5). Cf. ποδῶν at the end of § 15. The ὀργυιά, the length of the outstretched arms (ὀρέγω, to stretch out), measured about a fathom

(6 feet) and was equal to four πήχεις.

15. παρετέτατο (G. 109, 6 and 4). — ἐπί, upon, over, to the length of.
— τοῦ τείχους: see note on ii. 4. 12. The ditch was dug northward, obliquely (not at right angles, like the wall) to the Euphrates, which here runs about S. E. — διώρυχες: sc. εἰσί. Derivation of δι-ῶρυξ? — ῥέουσαι, which flow (G. 276, 1). — ῥέουσαι, πλεῖ (G. 98, N. 1). — σιτ-αγωγά: derivation? See also G. 131, 1. — διαλείπουσι, are distant (from one another), lit. leave an interval. — ποταμοῦ, τάφρου (G. 182, 2). — Why the ditch had not been completed to the river is not stated. The most reasonable of the many conjectures that have been made with reference to this is, that Cyrus had surprised the King by his rapid marching, and that the latter had in consequence abandoned the work in alarm when almost completed.

16. προσελαύνοντα (G. 280). — παρῆλθε καὶ ἐγένοντο: the point of view shifts; Cyrus being prominent as subject of παρῆλθε, and the whole army

as subject of έγένοντο.

17. μέν: see τῆ δὲ τρίτη in § 20. — ἦσαν: plural, perhaps, because two

kinds of tracks are mentioned.

18. 'Αμβρακιώτην: force of suffix? See G. 129, 10. — μάντιν: der.?—δαρεικούς: the στατήρ Δαρεικός, commonly called Δαρεικός, was a Persian gold coin, containing about 125.5 grains of gold. It would, therefore, now be worth about \$5.40 in our gold (\$1.00 having 23.22 grains). Here Cyrus pays a bet of 10 talents (60,000 drachmas) with 3000 Darics, which shows that the Daric was worth 20 drachmas, or \$3.60 in silver. The difference in these two results comes from the change in the proportional values of

gold and silver. In antiquity the proportion was about 10:1; now it is about 16:1. As the Daric was a gold coin, of course the former value (about \$5.40) is the correct one. The Daric is commonly supposed to have derived its name from Darius, the father of Xerxes. In the same way we have Napoleon, Louis d'or, etc., as names of coins. — ἀπ' ἐκείνης, i. e. before that (day). — ὅτι τῆ · · · εἶπεν: causal (G. 250). — ἡμερῶν (G. 179, 1). Cf. ἡμέρα, above (G. 189), and σταθμόν, § 14 (G. 161). — Οὐκ · · · μαχεῖται, he will not fight then at all (lit. hereafter); see οὐκ ἔτι in lexicon. — οὐ: οὐ rather than μὴ μαχεῖται (G. 219, 3, N.), because he is consciously repeating the statement of Silānus (G. 223, N. 1). — ἀληθεύσης, shall prove to be speaking the truth; the future apodosis is in δώσειν or δοῦναι understood with ὑπισχνοῦμαι. — παρῆλθον: see note on i. 1. 3.

19. ἐκώλυε: attempted action. — ἔδοξε: personal. — ἀπεγνωκέναι τοῦ μάχεσθαι, to have abandoned the idea of fighting (G. 262, 2; 174). — τῆ ὑστεραία: sc. ἡμέρα. — ὥστε ἐπορεύετο (G. 237). — ἡμελημένως: adverb formed from the perfect passive participle of ἀμελέω.

20. καθήμενος, ἔχων: manner (G. 277, 2). — αὐτῷ: a dative of disadvantage, but στρατιώταις, just below, one of advantage (G. 184, 3).

CHAPTER VIII.

SYNOPSIS: Near the station where he intends to halt for breakfast, Cyrus is met by Pategyas riding at full speed, who calls out that the King and his army are approaching (1). Great confusion ensues (2), and Cyrus gives orders for all to arm and fall into line (3). They begin to form as quickly as possible (4, 5), and Cyrus stations himself at their centre (6, 7). The enemy approach slowly and in silence, prepared for battle (8-11). Cyrus calls to Clearchus to attack the centre where the King is, but he is unwilling to do so (12, 13). The King's army continues to advance, the Greek force being not yet completely in line. Cyrus surveys both armies, and tells Xenophon, who rides up to him, to announce that the sacrifices are favorable (14, 15). The watchword is passed along the ranks of the Greeks, and then they advance chanting the paean (16, 17). They begin to move more and more rapidly, raising a shout to the God of War, at which the barbarians on the right of the King's army give way and take flight (18-20). Cyrus is pleased at the sight, but does not join in the pursuit. directs his attention towards the King, who is beyond his extreme left, and then, in fear that he may be encircled, moves directly upon him, putting to rout the troops in front (21-24). He attacks the King in person and wounds him, but is himself struck with a javelin and killed. Artapates dies upon his body (25-29).

1. ἡν (G. 134, N. 1 c). — ἀγορὰν πλήθουσαν, the time of full market, i. e. from nine or ten o'clock in the morning until noon. Four parts of the day were designated, $\pi p \dot{\omega}$ (ii. 2. 1), ἀγορὰ πλήθουσα, μέσον ἡμέρας (§ 8), and δείλη (§ 8).

Page **26.** — σταθμός: here halting-place. Cf. note on σταθμούς, i. 2. 5. — ἔμελλε, i. e. Cyrus. For ἔμελλε καταλύειν, expressing past intention, see G. 118, 6; Moods and Tenses, § 25, 2, N. 2. — καταλύειν, to halt (i. e.

for breakfast), lit. to unyoke, to loose the horses. Cf. καταλύσομεν ἵππους, Odyss. iv. 28; and καταλύει παρ' ἐμοί, he lodges at my house.— προ-φαίνεται . . . κράτος, comes into view in front, riding at the top of his speed (lit. up to his might). — ίδροῦντι τῷ ἵππῳ (G. 188, 5), with his horse in a sweat: the part. expresses attendant circumstance (G. 277, 6). Cf. συντεταγμένω τῷ στρατεύματι in i. 7. 14, and note.— ὡς εἰς μάχην, apparently for battle.

2. αὐτίκα: construe with ἐπιπεσεῖσθαι; put first for emphasis. — καὶ πάντες δέ, and all too, i. e. Persians as well as Greeks (cf. i. 1. 2, and note).

— σφίσιν (G. 144, 2). — ἐπιπεσεῖσθαι, i. e. the King (G. 260, 2).

3. Note in the first two lines the repeated use of the article as a possessive pronoun (G. 141, N. 2). — τὰ παλτά: each Persian horseman carried two javelins into battle. Cf. i. 5. 15.

4. τὰ δεξιὰ τοῦ κέρατος, the right (se. μέρη, parts) of the wing. κέρας here must mean the right wing, τὸ Ἑλληνικόν, of the entire force of Cyrus, as opposed to the left wing where most of the barbarians stood (§ 5). This distinction is plain in ἐν τῷ δεξιῷ and ἐν τῷ εὐωνύμῳ (§ 5). But below, τὸ εὐώνυμον κέρας τοῦ Ἑλληνικοῦ means the left wing of this same Greek division (or κέρας). — πρός, in front of, near. — ἐχόμενος, next to, lit. holding on to, sc. Κλεάρχου (G. 199, N. 3; 171, 1). Cf. ἐχόμενοι τούτων in § 9.

5. τοῦ βαρβαρικοῦ: part. gen. with ἱππεῖs (G. 168). — εἰs: cf. i. 2. 3, and note. — ἔστησαν, took their position. The Paphlagonian cavalry and Greek peltasts were stationed here to support the hoplites under Clearchus and follow up the advantage in case these slower troops should put the

enemy to rout.

6. Κῦρος ... ὁπλισμένοι (sc. ἔστησαν), i. e. stood armed. — ὅσον, (so much) as = about. Cf. note on εἰς in i. 2. 3. — θώραξι μὲν αὐτοὶ ... Κύρον, (the men) themselves on their part (μέν) with breastplates, cuisses (thighpieces), and helmets — all except Cyrus. The exception refers only to κράνεσι, as appears from the following Κῦρος δέ, κ. τ. λ. οἱ δ' ὕπποι (in § 7) corresponds to θώραξι μὲν αὐτοί. Κύρου: case (G. 191, I. 5). — ψιλὴν ... κεφαλήν, with his head unprotected (G. 138, Rem.). Ctesias (in Plutarch, Artax. 11) says that Cyrus wore a tiara in place of a helmet.

7. Notice the derivation of προ-μετ-ωπίδια and προ-στερνίδια. — μαχαί-

pas: difference between the μάχαιρα and ξίφος?

8. Cf. the beginning of this section with that of § 1. — ἡνίκα . . . ἐγίγνετο, but when it began to be (lit. was becoming) afternoon. Cf. note on § 1.

The battle was fought between this time and dark. — ἐφάνη, there was seen.

— κονι-ορτός: der.? — χρόνω . . . πολύ, but some time (G. 188, 2) later (the dust appeared) just like a sort of blackness in the plain for a great distance (ἐπὶ πολύ). — χαλκός τις ἤστραπτε, here and there (τὶς) their bronze armon began to flash.

9. λευκο-θώρακες: probably of linen; cf. λινοθώρηξ, Il. ii. 539.

Page 27. — ἐχόμενοι τούτων: cf. note on ἐχόμενος in § 4. — κατὰ ἔθνη, nation by nation (G. 191. IV. 2, 2 c). — ἔκαστον τὸ ἔθνος: in appose to οὖτοι, but attracting ἐπορεύετο into an agreement with it: but these were all proceeding (normally ἐπορεύοντο) nation by nation, each nation in the form of a solid square.

10. άρματα: sc. ήν. — καλούμενα: cf. note on καλουμένη in i. 2. 13. έκ τῶν ἀξόνων: inserted into the projecting extremity of the axle and stationary. — εἰς πλάγιον, sideways. — βλέποντα, pointing. — ὡς διακόπτειν: result (G. 266, N. 1). — ὅτφ (i. e. φτινι, G. 86). — ἐντυγχάνοιεν (G. 248, 2). — ή δὲ γνώμη ἢν ώς . . . ἐλῶντα (see ἐλαύνω), κ. τ. λ., and they were designed to drive, etc.; the partic are nomin., as if γνώμην είχεν had preceded, and ws is used (G. 277, N. 2) as if the chariots themselves had the design. The covinni, or scythe-chariots of the ancient Britons, are well known.

11. δ μέντοι, what however, taken up in τοῦτο, two lines below. — καλέσας . . . "Ελλησι: we might have had (cf. i. 7. 18) καλέσας τοὺς "Ελληνας παρεκελεύετο αὐτοῖς, but in Greek the obj. is regularly expressed but once. - έψεύσθη τοῦτο, in this (G. 160, 1) he was mistaken. - κραυγή: manner: so σιγή, ήσυχή. — σιγή ώς άνυστόν, with as little noise as possible; in full ώς άνυστὸν ην προσιέναι σιγή: see note on ή δυνατὸν μάλιστα in i. 3. 15. - έν ίσω, with even step, sc. βήματι: cf. όμαλωs in § 14.

12. αὐτός, i. e. attended only by Pigres and the few others mentioned. -- άγειν: obj. inf. not in indirect disc., following έβόα as it would ἐκέλευε (G. 260, 1). — τὸ τῶν πολεμίων (G. 142, 2). — ὅτι εἴη: causal (G. 250, N.). - καν (και αν) νικώμεν (G. 223). The apod. πεποίηται, though a perf. in form, refers vividly to the fut. (G. 200, N. 7), our whole work is (will be)

done. - huîv (G. 197, 21).

13. ὁρῶν τὸ μέσον στῖφος, though he saw the compact body at the centre (στίφος from στείβω, to tread), i. e. the 6000 cavalry mentioned in i. 7. 11. άκούων is also concessive (G. 277, 5). — Κύρου: gen. of source (G. 171, 2, N. 1). The clause ἔξω ὄντα (G. 280) . . . βασιλέα constitutes the obj. acc. — τοῦ εὐωνύμου : with ἔξω (G. 182, 2).— τοσοῦτον . . . ἔξω ἣν : parenth. πλήθει, in numbers (G. 188, 1, N. 1). — άλλ' δμως, but still, resuming after the parenthesis, with emphatic repetition of ὁ Κλέαρχος. — μη κυκλωθείη, that he might be encircled (der. from κύκλος; cf. Eng. cycle). Why opt.? -ότι αὐτῷ . . . ἔχοι : he said ἐμοὶ μέλει (G. 184, 2, N. 1, the clause that follows being the object gen.) ὅπως καλῶς ἔχη (G. 217, N. 1). — If Clearchus had been less cautious and obeyed orders, the result of the battle might have been very different. Plutarch (Artax. 8) says of Clearchus: 6 8' auτῷ μέλειν εἰπὼν ὅπως έξει κάλλιστα, τὸ πᾶν διέφθειρεν.

14. το βαρβαρικον στράτευμα: the King's army. — όμαλως: cf. έν ζσω in § 11, and note. — συνετάττετο ... προσιόντων, was forming its line from those still coming up. — οὐ πάνυ πρός, by no means near, at some distance from. — προς αὐτῷ τῷ στρατεύματι means near the army itself, αὐτῶ strengthening the idea of nearness. - έκατέρωσε (with ἀποβλέπων): cf. έκατέρωθεν in § 13, and see G. 61. - κατεθεατο, took a survey: ὁράω, to see

in general; βλέπω, to turn the eyes, look; θεάομαι, to gaze at.

15. Ξενοφων: the first mention of Xenophon in the Anabasis. — ώς συναντήσαι: purpose (G. 266, N. 1). — εί τι παραγγέλλοι, whether (G. 282, 4) he had any commands (G. 243). — ἐπιστήσας (sc. τὸν ἵππον), pulling up. Page 28. — ἰερά, omens from inspecting the inwards of the victims; σφά-

yea, omens from the acts and movements of the victims.

16. λέγων, while saying (G. 277, 1). — τίς ... εἴη, what the noise was (G. 243); but two lines below, ὅ τι εἴη, κ. τ. λ. (G. 149, 2²). — ὁ Κλέαρχος: Clearchus had ridden up in the mean time; some MSS. have Ξενοφῶν. — σύνθημα, a thing agreed upon (συν-τίθημι), watchword. — παρέρχεται: what might have been the mood? Cf. παραγγέλλει and εἴη, below. — δεύτερον: the watchword passed first down the line from man to man, and then back again to make sure that it was understood. — καὶ ὅς, and he, i. e. Cyrus (G. 151, N. 3²). — τίς παραγγέλλει, i. e. who was giving it out without his approval.

17. 'Αλλά... ἔστω, well, I accept it (the password), and let it be this. ἀλλά marks the opposition between his present concession and preceding surprise. — και οὐκέτι... ἀλλήλων, i. e. the two lines were now less than three or four stades (G. 161) apart. — διειχέτην τὼ φάλαγγε (G. 33, 1; 78, N. 2). — ἐπαιάνιζον, began to sing the paean, as an omen of victory. — προήρχοντο, began first (πρό), i. e. before the enemy. — ἀντίοι (G. 138, N. 8;

185).

18. ὡς δὲ... φάλαγγος, but when, as they (sc. αὐτῶν) proceeded, a part (sc. μέρος with τὶ) of the phalanx (G. 168) surged forward (beyond the rest), lit. billowed out (κύμα, a wave), etc. — δρόμω θεῖν, to go on the run, double quick (dat. of manner). — οἶόνπερ... ἐλελίζουσι, just as they raise the warcry to Enyalius (Ares): ἐλελίζω, to shout ἐλελεῦ. — καὶ πάντες δέ: cf. § 2 and note. — φόβον... ἵπποις (G. 277, 6), thereby frightening (lit. causing fright among) the horses (G. 184, 3).

19. πρὶν δὲ... ἐξικνεῖσθαι: lit. before an arrow reached them, i. e. before the Greeks got within bowshot of them (G. 274).— κατὰ κράτος: cf. ἀνὰ κράτος in § 1. — θεῖν δρόμω: here involving the idea of confusion and disorder

(cf. § 18).

20. τὰ δ' ἄρματα, i. e. of the enemy. — τὰ μέν, τὰ δέ: in partitive apposition to ἄρματα (G. 137, N. 2). — ἡνιόχων (G. 180, 1): derived from ἡνίς, a rein, and ἔχω. — ἐπεὶ προίδοιεν, διίσταντο, stood apart (separated), whenever they saw them in front of them (G. 233). — ἔστι δ' ὅστις: we should expect rather ἡν δέ τις ὅς. Cf. the expressions in G. 152, N. 2, and ἡν ούς in i. 5. 7, with note. — κατελήφθη ἐκπλαγείς, was caught (i. e. by not getting out of the way of a chariot) in his consternation. — ἱπποδρόμφ: derivation? — και . . . ἔφασαν, and yet, in fact (και μέντοι), they said that not even he suffered any harm (οὐδέν, G. 159, N. 2). — οὐδὲ . . . δέ: the negative expression corresponding to και . . . δέ. Cf. i. 1. 2, and note. — οὐδ' οὐδείς οὐδέν: emphatic negation (G. 283, 9). So just preceding οὐδὲν οὐδέ. — τὶς, probably, a single man.

21. ὁρῶν, when he saw. — νικῶντας, διώκοντας: pred. participles in indirect discourse (G. 280). — τὸ καθ' αὐτούς: sc. πλῆθος or στράτευμα. — ἡδόμενος, although he was pleased. — οὐδ' ως (G. 29, N.1), not even then (under these circumstances). — ἐξήχθη, was led on, tempted (ἐξάγω). — συνεσπειραμένην: cf. note on ἐκκεκαλυμμένας in i. 2. 16: σπειράομαι, to be coiled up, from σπεῖρα (cf. Eng. spiral). — ποιήσει, would do, might have been ποιήσει (G. 243). — ἤδει αὐτὸν ὅτι ἔχοι, knew him that he had, i. e. knew that

he had. Cf. i. 1. 5, and note. The thought could be expressed also in this way, ηδει αὐτὸν ἔχοντα, but not αὐτὸν ἔχειν (G. 280, and N. 3).

Page **29.** — 22. το αύτων (G. 142, 2; 167, 1). — ἡγοῦνται, command, i. e. they always hold this position in commanding their armies. — οὕτω, thus, takes up the idea of μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν, and is itself further defined by ἡν ἡ . . . ἐκατέρωθεν, thus, viz. if part of their force is on either side of them: οὕτω has besides a conditional force on αἰσθάνεσθαι ἄν. — ἐν ἀσφαλεστάτω: sc. τόπω. — εἶναι (G. 260, 2) is apod. to the general cond. ἡν ἡ (G. 225). — ἡ ἰσχὺς αὐτῶν (G. 142, 4, N. 3). — εἰ χρήζοιεν . . . ἀν αἰσθάνεσθαι (G. 246; 247, N. 3): ef. also G. 226, 3; 211. — ἡμίσει χρόνω: more commonly ἐν ἡμίσει χρόνω (G. 189, N. 2).

23. δή τότε... ὅμως, i. e. the King accordingly (δή) on this occasion held (G. 277, 5) the centre, but still, etc. — ἐκ τοῦ ἀντίου (sc. μέρους), from the opposite side. — αὐτοῦ: with ἔμπροσθεν (G. 182, 2). — ἐπέκαμπτεν ... κύκλωσιν, wheeled round (lit. against), as if to encircle them. By this movement the King's left, from being at right angles to the river, came to face it. — κύκλωσιν (G. 129, 3).

24. μή κατακόψη (G. 216, 2; 201, Rem.).— ἐλαύνει ἀντίος, advances against him (G. 138, N. 7). — τοὺς ἐξακισχιλίους: identical with τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους, but expressed to emphasize the contrast between the two forces, 600 on one side, 6,000 on the other. — αὐτὸς τῆ ἑαυτοῦ χειρί, himself with his own hand.

25. τροπή, the turning of an enemy, rout (G. 129, 1). — εἰς τὸ διώκειν, in pursuit (G. 262, 1). — πλήν: here a conj. Cf. its use as a prep. in i. 2. 1. — σχεδὸν . . . καλούμενοι, chiefty his so-called (cf. note on i. 2. 13) table-companions.

26. τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος: the King's ὁμοτράπεζοι, probably, in turn, who, now that the 6,000 had fled, formed a crowd (στῖφος) about him for his protection. — ἠνέσχετο: double augm. (G. 105, I, N. 3). — καὶ ἰᾶσθαι . . . φησι, and he says that he himself healed (he said ἰώμην, G. 203, N. 1) the wound. The present infinitive can be used for the imperfect only when something in the sentence or in the context makes it plain that this is the case: here (as often) the well-known time of the event makes the meaning plain. (See examples in Moods and Tenses, § 15, 3.) We should expect here a relative sentence. The conjecture has been made, δς καὶ ἱᾶσθαι, κ. τ. λ., who says also, etc.

27. αὐτόν, i. e. Cyrus. — ὑπὸ τὸν ὀφθαλμόν, under the eye (implying motion towards the eye). — μαχόμενοι . . . ἐκατέρου: the construction begun by these subjects is not finished, except so far as it is partially resumed in Κῦρος δέ; but it breaks suddenly off in the indirect quest. ὁπόσοι . . . ἀπέθνησκον. — ἀπέθνησκον refers to several being killed at different times, whereas ἀπέθανε is used of Cyrus alone. — Κτησίας λέγει: we should say, this I leave for Ctesias to tell. — ἔκειντο, lay dead, jacebant.

28. ὁ πιστότατος θεράπων, the attendant most in his confidence. — πεπτωκότα: quoted after είδε (G. 280). — περιπεσείν αὐτῷ: lit. to have fallen about him (G. 187), i. e. so as to embrace him. Cf. Q. Curtius, viii. 11. 16: super amici corpus procubuit.

29. καὶ . . . Κύρῳ: construe in the Greek order. — ἐπισφάξαι αὐτὸν (Artapates) Κύρῳ (G. 187), to slay him over Cyrus, i. e. as a sacrifice. See ἐπισφάζω in lexicon.— ἑαυτὸν ἐπισφάξασθαι: strongly reflexive, slew himself by his own hand, ἑαυτόν being added to the verb already in the mid. Note the force of σπασάμενον (G. 199, 3). — εὔνοιαν, πιστότητα: substantives formed with suffixes expressing quality (G. 129, 7).

CHAPTER IX.

Biographical Sketch of Cyrus.

SYNOPSIS: Cyrus is agreed to have been the most worthy to reign of all Persians since Cyrus the Great (1). When a boy he excelled all others (2). The sons of Persian nobles are educated at the King's palace, and early learn to govern and obey (3, 4). Here Cyrus was remarkable for his modesty and obedience, as well as his love of horses and for learning warlike exercises (5). When older, he was fond of the chase (6). While satrap, he was careful to keep his promises (7); and cities, individuals, and even enemies had the greatest confidence in him (8). In his warfare with Tissaphernes all the cities, except Miletus, put themselves under his protection; and the inhabitants of Miletus feared him, because he showed by deeds and words that he would not desert the exiles whom they had banished (9, 10). He was always anxious to outdo those who did him either a kindness or an injury (11). A great number confided to his charge their property, cities, and persons (12). He was unsparing in his punishment of the criminal and unjust (13); but paid honor to warlike talents and bravery (14, 15), and rewarded those who loved justice (16). Foreign generals in his employ found it profitable to serve him well (17), for diligence was never unrewarded (18). Skilful and just managers of his lands were never deprived of their earnings (19). He was successful in attaching friends to himself, and ready to assist them in their own purposes (20, 21). He received and gave many presents, surpassed his friends in kind attentions, and was universally beloved (22-28); in proof of this no one deserted from him to the King (29). His virtues and his quickness in discerning the trustworthy are proved by the fact that, when he died, all his most intimate friends, except Ariaeus, fell fighting in his behalf (30, 31).

Page 30.—1. μέν: without correlative.— οὕτως: what would ὧδε mean?—ἀνὴρ ἄν, α man (G. 137) who was, etc.— Περσῶν γενομένων (G. 168): the Persians meant are those of the royal line born (γενομένων) after the time of (μετά, G. 191, VI. 3, 3 b) Cyrus the Great.— βασιλικώτατος: note the suffix ικο- (see G. 129, 13).— παρά: with the gen. of the agent in place of ὑπό (G. 197, 1, Ν. 1).— τῶν δοκούντων γενέσθαι, those who are reputed to have become (γενέσθαι, G. 260, 2).— ἐν πείρα Κύρου, i. e. intimately acquainted with Cyrus.

2. πρῶτον μέν: correl. to ἐπεὶ δέ in § 6, which marks the second period in his life, and to ἐπεὶ δέ in § 7, which marks the third.— ἔτι παῖς ἄν, while (G. 277, 1) still α boy.— ἐπαιδεύετο: derivation and suffix? See

G. 130, 4.

3. ἐπὶ... θύραις: as we say, at court. — σωφροσύνην, self-control, der. from σώ-φρων (σῶς, σῶος, and φρήν) with the suff. σύνα- (see G. 129, 7). — καταμάθοι ἄν (G. 226, 2 b). — αἰσχρὸν . . . ἔστι (G. 28, N. 1, end) : for the construction cf. ην ίδειν . . . άνθρώπους in § 13, below, and οὐκ ην λαβείν in i. 5. 2. — ούδεν ούτε . . . ούτε (G. 283, 9).

4. θεώνται καὶ ἀκούουσι, they see some (sc. τινάς) honored and hear of them (G. 280). — εὐθὺς παίδες ὄντες (G. 277, N. 1), in their very boyhood. —

μανθάνουσιν άρχειν, learn how to rule (G. 280, N. 3).

5. αίδημονέστατος: put first for emphasis, displacing μέν: otherwise the order would be πρώτον μέν αίδημονέστατος. — έδόκει είναι, had the reputation of being. — τοις τε . . . πείθεσθαι, and of being more obedient to his elders than (were) even those inferior to himself in rank. — φιλιππότατος (G. 136, N. 3 a) with έδόκει είναι, but χρησθαι with έδόκει alone. — ἔκρινον: they (i. e. men in general) judged him, etc. - έργων: with the two super. at the end of the sect. (G. 180, 2). — ἀκοντίσεως: force of the suff. σις?— Give the derivation at length of αίδήμων, ήλικιώτης, ὑποδεής, φίλιππος, τοξική, ἀκόντισις, φιλομαθής, and μελετηρός.

6. ήλικία (G. 184, 2). — μέντοι, morcover. So below at the end. — ἐπιφερομένην, that rushed upon him (G. 276, 1): άρκτος is epicene (G. 33, 2, N. 2). — οὐκ ἔτρεσεν, was not afraid of, did not shrink from. Cf. τρέω, τρέμω, tremo, tremble. — συμπεσών: the idea is that of grappling, not of falling to the ground, with the bear. — To Mév: cogn. acc. (G. 159, N. 2), suffered somewhat, received some wounds. Often a different word takes the place of the article in one part of the correlation δ μέν . . . δ δέ (G. 143, 1), as here τέλος δέ (G. 160, 2). — πολλοῖς: dat. of the agent with the verbal

adj. μακαριστόν (from μεκαρίζω, μάκαρ).

7. κατεπέμφθη: why κατά? — σατράπης, as satrap. See, with ref. to the facts here mentioned, i. 1. 2, and the prefatory note. - στρατηγὸς δὲ καί: cf. with ref. to pos. και στρατηγον δέ in i. 1. 2. — ois: dat. of indir. obj. after καθήκει (G. 184, 2). — πρώτουμέν: weakly correlated by δέ in § 11. - ἐπέδειξεν αὐτὸν ὅτι, κ. τ. λ., he showed himself, that he made, etc., emphatic attraction. Cf. note on των βαρβάρων, i. 1. 5. - ὅτι . . . ποιοῖτο, that he made it of the greatest importance, regarded it most important: the direct form of the sent. being περί πλείστου ποιούμαι, έάν τω σπείσωμαι (G. 225) και ... συνθώμαι και ... ὑπόσχωμαί τι, μηδέν ψεύδεσθαι (G. 247). - τω: what other form was possible? See G. 84. - σπένδομαι of making a treaty (by libations); συντίθεμαι of entering into an agreement; ὑπισχνέouat of promising in the common sense.

8. και γάρ, and (proof is at hand) for. — σπεισαμένου, temporal. — μηδεν αν παθείν, in direct form οὐδεν αν πάθοιμι (G. 211; 226, 2b): for the

change of neg. see G. 242, 4.

Page 31. — 9. τοιγαροῦν, therefore. — ἐκοῦσαι (G. 138, N. 7). — Μιλησίων: we should expect Μιλήτου. — οδτοι δέ . . . αὐτόν : a proof, drawn from an enemy, that Cyrus was to be trusted. — προέσθαι, to abandon (see προίημι).

10. καὶ γὰρ . . . ἔλεγεν, for he both (καὶ . . . καί in correlation) showed repeatedly by what he did, and declared repeatedly, or, more freely, showed repeatedly both by word and deed. — προοῦτο (G. 127, III., N. 1). — απαξ is once for all; but ποτέ, once on a time (§ 6), some time, ever. — οὐδ' εἰ... γένοιντο, not even if they should become still fewer, i. e. should be cut down in numbers by their misfortunes.— ὅτι ... πράξειαν: in direct form οὐκ ἄν ποτε προοίμην, ἐπεὶ . . . ἐγενόμην, οὐδ' εἰ . . . γένοιντο . . . πράξειαν (G. 247, N. 2 and N. 3).

11. φανερός δ' ην και πειρώμενος, but it was obvious also that he strove (G. 280, N. 1). — εἰ ποιήσειεν: prot. to πειρώμενος. The fact made evident (i. e. the direct discourse) is έάν τίς . . . ποιήση, πειρώμαι (G. 225). For the two accusatives after ποιήσειεν, see G. 165. For the parallel construction at the end of the section, see G. 165, N. 1, and cf. § 10. — EEE Copy. reported. - ώς εύχοιτο: quoted (G. 243) after εύχην εξέφερον, which involves the idea of saying. They said, εὔχεται (i. e. he sometimes prays) ζην ἔστ' ἀν νικά (G. 239, 2; 232, 3); the future apod. to ἔστ' ἀν νικά is ζῆν. For the change by quot. of the subj. νικά to the opt., see G. 247. — νικώη άλεξόμενος, should outdo in returning like for like.

12. και γάρ οὖν: as in § 8.—δή: with the superlative, just as μέγιστος δή means the very greatest. The phrase ένί γε ἀνδρί also (ἀνδρί, of course, is grammatically in app. to αὐτῷ) logically modifies the superl.; the number, i. e., was the very greatest in view, at least (γε), of the fact that it was a single man (ένλ ἀνδρί) that was in question. — τῶν ἐφ' ἡμῶν, of the men of our time, part. gen. with αὐτῷ, but affected also by the superlative πλειστοι, as if it had been said he was trusted most of all the men of our day. For this meaning of ἐπί, see G. 191, VI. 2, 1 b. — προέσθαι, to intrust. Cf. § 9.

13. οὐ μὲν (= μὴν) δὴ οὐδέ, nor yet now in truth. — ἀφειδέστατα πάντων, most unsparingly of all.— ἢν ἰδεῖν, it was possible to see, you might see.
— ποδῶν, χειρῶν, ὀφθαλμῶν: why gen.?— μηδὲν ἀδικοῦντι, if in no respect (G. 159, N. 2) a wrong-doer (G. 277, 4).— ὅ τι προχωροίη, whatever it was to his advantage (G. 233) to have (sc. έχειν). For ήθελεν (which might have

been ἐθέλοι), see G. 233, N. 1.

14. μέντοι, however. — ώμολόγητο, he had been (and so was) acknowledged, pers. const. (cf. § 20). — ην αὐτῷ πόλεμος: principal sentence where we should expect a dependent one, such as ὄντος ποτὲ αὐτῷ πολέμου; for πρώτον μέν, notwithstanding its position, goes with άρχοντας έποίει and is correlated by έπειτα. — και αὐτός, even in person. — ἐθέλοντας: cf. ἐκοῦσαι in § 9, and note, and έθελοντάς in i. 6. 9, and note. — ής κατεστρέφετο χώρας (G. 154, N.).

15. ωστε... είναι, so that (in his dominions) the good appeared (G. 266, 1) most prosperous, and the bad were deemed fit to be their slaves: φαίνεσθαι would regularly either stand within the clause with uév or else belong to both subjects. — οἴοιτο: for the mood of. προχωροίη in § 13. — αἰσθή-

σεσθαι: quoted (G. 260, 2).

16. γὲ μὴν, certainly at least, adding a case in the general testimony to the high character of Cyrus that could not be controverted; more simply, moreover. — είς δικαιοσύνην (see G. 129, 7 and 12): with ἐπιδείκνυσθαι, to distinguish himself for uprightness. — εἰ γένοιτο, ἐποιεῖτο (G. 225). — βουλόμενος : quoted. Cf. φανερὸς ἢν πειρώμενος in § 11. — περὶ παντὸς ἐποιεῖτο : cf. περὶ πλείστου ποιοῖτο in § 7. — τούτους : pl. because of the distributive force of τὶς to which it refers. — ἐκ τοῦ ἀδίκου, by injustice (G. 139, 2).

Page **32.** — 17. δικαίως, with fidelity. — διεχειρίζετο, were managed, lit. were had in hand. — καὶ . . . ἐχρήσατο, and he secured the services of (G. 200, N. 5 b) an army worthy of the name, justo exercitu. — ἔπλευσαν: coming as mercenaries across the sea. — ἐπεὶ ἔγνωσαν, because they judged it, etc. (G. 250). — πειθαρχεῖν (G. 131, 2 a). — τὸ κατὰ μῆνα κέρδος is in the same construction as πειθαρχεῖν, the subject of εἶναι, which might have been τὸ πειθ. (G. 259 and N.). For κατὰ μῆνα, monthly, see G. 191, IV. **2**, 2 c.

18. εἴ τίς γέ τι: one proclitic, three enclitics. The proclitic takes the accent of τὶς; for the accent of the enclitics, see G. 28, N. 2. — τίς γε, any one (emphatically), no matter how insignificant. — τὶ: with ὑπηρετήσειεν, did him (G. 184, 2) any (G. 159, N. 2) good service. With ὑπηρετήσειεν cf. γένοιτο in § 16, and the ref., and also ὁρώη in § 19. — οὐδενὶ... προθυμίαν, he never let his (lit. any one's, G. 184, 3) zeul (see G. 129, 7) go unrewarded. — κράτιστοι δή: cf. πλεῖστοι δή in § 12, and note. — ὑπηρέται, supporters. — Κύρω... γενέσθαι, Cyrus was said to have had, lit. were said to have been (become) to Cyrus (poss. dat., G. 184, 4).

19. τινὰ ὅντα, that any one was (G. 280). So the two participles that follow. — οἰκονόμον, manager, Eng. eco-nomist. Note the derivation. — ἐκ τοῦ δικαίου, according to justice, or we may freely transl. δεινὸν... δικαίου, a skilful and just manager. — ἡς ἄρχοι is part of the conditional relative sentence (= εἴ τινος ἄρχοι) and follows the construction of ὁρώη. See Moods and Tenses, § 64, N. 2.— χώρας (G. 154).— οὐδένα ἄν... ἀφ-είλετο, he would never deprive (G. 206) him (lit. any one) of (his territory, sc. χώραν, and see G. 164). The ἄν belongs equally to προσεδίδου (G. 212, 4). This form with ἄν, since it expresses a customary action, is a natural apodosis to εἰ ὁρώη. See again G. 225, and Moods and Tenses, § 51, Rem.— ἐπέπατο (see πάομαι, to acquire): cf. the use of the perf. and plup. of κτάομαι. — αδ, moreover. — Κῦρον (G. 164). — οὐ φθονῶν ἐφαίνετο ἀλλὰ πειρώμενος, it was clear that he did not envy, but strove, etc. (G. 280).

20. φίλους: emphasized by position and the following particles; obj. of θεραπεύειν. — δσους ποιήσαιτο (G. 233): the apodosis is θεραπεύειν (not γενέσθαι). This use of the optative, as also the corresponding one in conditional clauses not relative (G. 225), occurs repeatedly in this chapter and should be watched for. — δντας: cf. δντα in § 19. — ἰκανούς συνεργούς δ τι τυγχάνοι, competent co-workers in whatever he chanced, etc. — δ τι τυγχάνοι (= εἴ τι τυγχάνοι): see note on ἡς ἄρχοι in § 19. — βουλόμενος: cf. παρών in i. 1. 2, and note. — πρός, by (G. 191, VI. 6, 1 b, end). — κράτιστος δή: cf. § 12 and § 18. — γενέσθαι: in the dir. form ἐγένετο (G. 260, 2).

21. αὐτὸ τοῦτο οὖπερ ἔνεκα, κ. τ. λ., he tried to secure for his friends that very object for which he thought that he needed friends himself,—viz. that he might have co-workers,—he tried (I say) also on his own part to be a most

vigorous co-worker with his friends, etc. αὐτὸ τοῦτο would naturally have been the object of some verb like πράττειν after ἐπειρᾶτο, but for this simple αὐτὸ τοῦτο πράττειν the amplified expression συνεργὸς... εἶναι... ἐπιθυμοῦντα was substituted, to express the same idea more fully. Cf. α΄... καίουσιν in iii. 5. 5.— τούτου: emphatic (G. 152).— ὅτου (i. e. οὖτινος, G. 84) is not gen. by assimilation, but gen. independently (G. 171, 2).— ἐπιθυμοῦντα: quoted after αἰσθάνοιτο (G. 280).

22. οἶμαι: by syncope for οἴομαι. The word is here parenthetic, like our I think.— ϵἶs γϵ ὢν ἀνήρ: cf. ἐνί γϵ ἀνδρί in § 12, and note.— διὰ πολλά, for many reasons.— δι-ϵδίδου, dis-tributed.— καὶ ὅτου: sc. πρός and the indef. antecedent of ὅτου.— δϵόμενον: how is the part. to be construed?

23. κόσμον: in app. to δσα (G. 137, N. 4). — ἢ . . . ἢ, either . . . or. — ώς εἰς πόλεμον: the ὡς marks the purpose for which the objects were sent (εἰς πόλεμον) as subjectively conceived by the sender. Cf. ὡς εἰς μάχην in i. 8. 1, and ὡς εἰς κυκλωσιν in i. 8. 23. — καλλ-ωπισμόν: der.? — καί, moreover, with the following sentence as a whole. — λέγειν: an imperfect infinitive with ἔφασαν (G. 203, N. 1): they said ἔλεγε, he used to say. Cf. ἐλέχθησαν γενέσθαι in § 18. — δύναιτο (G. 245); νομίζοι (G. 243). Cyrus said οὐκ ἂν δυναίμην . . . φίλους δὲ . . . νομίζω.

24. και τὸ μὲν... ποιοῦντα, and his surpassing (G. 259, N.) his friends in conferring great (with emphasis) benefits, etc. τὰ μεγάλα is cognate acc. with εῦ ποιοῦντα, benefiting (G. 159, N. 2). — ἐπιμελεία: dative of respect (G. 188, 1, N. 1). — φίλων (G. 175, 2).

Page 33. — τῷ προθυμεῖσθαι: parallel in construction to τῆ ἐπιμελεία

(G. 262, 2). — ταῦτα takes up τὸ περιείναι, κ. τ. λ.

25. οἴνου (G. 167, 4). — ἡμι-δεεῖς (δέω, to want). — οἴπω δὴ πολλοῦ χρόνου, not for a long time (G. 179, 1), lit. not as yet now within a long time. — ὅτι... ἐπιτύχοι represents ἐπέτυχον, κ. τ. λ., in the words of Cyrus (G. 243); but the next sentence gives the actual words of the messenger, who in delivering the gift would say: Κῦρος οὔπω δὴ πολλοῦ... ἐπέτυχεν τοῦτον οὖν σοι ἔπεμψε, κ. τ. λ. Cf. the last half of § 26, τούτοις ήσθη Κῦρος βούλεται, κ. τ. λ. — ἐκπιεῖν, to drink it up (lit. out): cf. Germ. austrinken. — σὺν οἷς (G. 153, Ν. 1).

26. ήμιβρώτους: der.? — ήμίσεα, halves (G. 139, 1). — ἐπι-λέγειν, to say in addition (to presenting the gifts), to add. — τούτων γεύσασθαι, to take a

taste of (note the force of the aorist) these (G. 171, 2).

27. ἐδύνατο: there is some MS. authority for δύναιτο. See G. 233, N. 1, and Moods and Tenses, § 62, N. 1. — δια-πέμπων: force of διά? — ώς μη ἄγωσιν: subj. of purpose after a secondary tense (G. 216, 2). The student will note that a clause of negative purpose can be introd. either by the simple μή, or by μή preceded by ἵνα, ώς, ὅπως, the meaning in both cases being simply that not, lest. Cf. the examples under G. 216, 1.

28. πλείστοι, very many. — μέλλοιεν ὄψεσθαι: see i. 8. 1, and note. — έσπουδαιο-λογεῖτο, he engaged in earnest conversation (with them), a denom. verb (G. 130, 2) der. from σπουδαῖος and λέγω, and σπουδαῖος from σπουδή, σπεύδω (G. 129, 12). — ὡς δηλοίη οΰς τιμᾳ (τιμᾳ indic.), that he might show

(G. 216, 1) whom he honored (G. 248, N., end). The purpose in his own mind was, ώς δηλῶ (subj.) οὖς τιμῶ (indic.). — ἐξ ὧν ἀκούω, from what I hear: cf. ἀκούει in i. 3. 20, and note. — Ἑλλήνων, βαρβάρων: with οὐδένα. 29. τούτου, τόδε: diff. of use? — δούλου ὄντος, though he was a slave. Cf. i. 7. 3. — πλήν: conj. Cf. i. 8. 25. — καὶ οὖτος. . . εὖρε: the order is, καὶ οὖτος δὴ ταχὺ εὖρε αὐτὸν δν ὤετο, κ. τ. λ. Cf. i. 6. 3. For οἰ, see G. 144, 2. — φιλαίτερον: for the more common φίλτερον (G. 73, 1, 10). — ὑπ' αὐτοῦ: the King. — ἀγαπώμενοι: ἀγαπάω is properly to show by outward signs that one regards; φιλέω (§ 28, end), on the other hand, is used of the love of friends. — τυγχάνειν ἃν is quoted after νομίζοντες (G. 246): the protasis lies in ὄντες = εἰ εἴησαν (G. 226, 1).

30. τὸ αὐτῷ γενόμενον, what happened to him, se. ἐστί: τεκμήριον is pred. — τοὺς . . . βεβαίους: the article is expressed but once, because the writer is speaking of a single class of persons possessing all the qualities

mentioned, those who were faithful, well-disposed, and constant.

31. συν-τράπεζοι: cf. ὁμοτράπεζοι in i. 8. 25. — ὑπέρ, over, in behalf of (G. 191, IV. 3, 1 b). — τεταγμένος: what use of the part.? Explain the use also of πεπτωκότα in the next line.

CHAPTER X.

SYNOPSIS: The head and right hand of Cyrus are cut off; the King falls upon his camp, and the troops of Ariaeus flee (1). The camp is pillaged, except where a few of the Greeks, who have been left on guard, make a successful stand (2, 3). Both armies proceed as if victorious, the Greeks pursuing, the Persians plundering (4); but when they discover one another's movements, the King collects his forces, and Clearchus consults with Proxenus (5). The King is seen approaching; but instead of making an attack upon the rear of the Greek army, as is expected, he leads off his troops to the left (6), joined by Tissaphernes, who has charged through the Greek lines (7, 8). The Greeks fall back upon the river (9). The King draws up his troops opposite, but is again put to flight (10, 11). His cavalry rally upon a hill, but on the approach of the Greeks abandon this also (12, 13). Clearchus sends a scout upon the hill to report their movements (14), who brings back word that they are flying at the top of their speed (15). The Greeks abandon the pursuit, and wonder at the absence of Cyrus (16). They resolve to return to their camp (17); but finding this plundered, they encamp supperless for the night (18, 19).

Page 34.—1. The narrative is resumed from Chap. viii.—ἀποτέμνεται... δεξιά: a Persian custom. In iii. 1. 17 it is stated that the head and hand of Cyrus were exposed to view fixed on a stake. — ἀποτέμνεται, διώκων, εἰσπίπτει: note and explain the number and agreement of these words. — Κύρειον: an adj. in place of the more common poss. gen. Κύρου.— στρατόπεδον: merely the place where they had halted in the hurry of the unexpected engagement (i. 8. 1 sq.). — οἱ μετὰ ᾿Αριαίον, Ariaeus and those with him, like the phrase οἱ ἀμφὶ Τισσαφέρνην, iii. 5. 1: μετὰ ᾿Αριαίον implies participation (G. 191, VI. 3, 1), but σὺν αὐτῷ above implies accom-

paniment (G. 191, II. 2).— ἔνθεν ὤρμηντο: on the morning of the battle. It will be remembered that the battle was fought on the afternoon of the third day (i. 7. 20) after the midnight review mentioned in i. 7. 1, and that this review was held on the night after the third day's march from Pylae. Cf. note on ἐντεῦθεν, i. 7. 1. — τέτταρες... ὁδοῦ, and the distance was said to be four parasangs, lit. there were said to be four parasangs of the road.

2. πολλά: pred., to a great amount. — τὴν Φωκαΐδα . . . εἶναι, the Phocaean woman, the concubine (G. 137) of Cyrus, who was said (τὴν . . . λεγομένην = ἢ . . . ἐλέγετο: G. 276, 2; 137) to be, etc. Athenaeus says that she was first named Milto, and afterwards Aspasia. Phocaea was a city of

Ionia. See the map. — λαμβάνει: with βασιλεύς, above.

3. ἡ νεωτέρα, the younger (of the two). — γυμνή, lightly clad, without her mantle. — τῶν Ἑλλήνων: sc. τινάς (a rare omission). — ἐν τοῖς σκευοφόροις (neut.), i. e. among the baggage. — ὅπλα ἔχοντες, under arms, standing guard (G. 279, 4). — καὶ ἀντιταχθέντες (sc. οὖτοι). — οἱ δὲ καὶ αὐτῶν, and some also of their own number: οἱ δὲ is correl. to πολλοὺς μέν. Cf. note on τὰ μέν in i. 9. 6. — ἐντὸς αὐτῶν, within their lines. — ἐγένοντο: plural from the influence of ἄνθρωποι.

4. ἀλλήλων: why gen.? — οἱ "Ελληνες: the main body. — οἱ μέν: referring chiastically (see note on ἀναβαίνει... ἀνέβη in i. 1. 2) to οἱ "Ελληνες. — ὡς πάντας νικῶντες, thinking that they were victorious over all (G. 277, N. 2), but below, ὡς... νικῶντες, thinking that now they were all victorious.

5. This entire section consists of four clauses arranged chiastically, 1) referring chiefly to the Greeks, 2) chiefly to the King, 3) to the King, and 4) again to the Greeks. — είη: why opt.? — Τισσαφέρνους: stationed at the King's extreme left (i. 8. 9), he had charged through the right of the Greeks and joined the King in the camp of Cyrus in the rear (§ 7). — νικφεν, οἴχονται: one verb changed to the opt. by quot., the other not; for which see Moods and Tenses, § 70, 2, Rem. 1, end. Cf. also G. 247, N. 1. — πλησιαίτατος: comparative how formed? (G. 71, N. 2). — πέμποιεν, ἴοιεν: in the direct questions, πέμπωμεν, ἴωμεν; (G. 256; 244). For εί... ή, introducing the double indirect question, see G. 282, 5.

6. δῆλος ἢν προσιών: cf. δῆλος ἢν ἀνιώμενος in i. 2. 11, and note. ώς ἐδόκει ὅπισθεν, i. e. apparently from their rear. — στραφέντες, facing about. It will be remembered that the two forces were somewhat more than three miles apart (§ 4). — παρεσκενάζοντο . . δεξόμενοι, prepared themselves with a view to his advancing in this way (i. e. ὅπισθεν) and to their receiving (him so): ὡς (G. 277, N. 2) belongs not only to δεξόμενοι (part. of purpose), but also to προσιόντος (part. of cause). προσιόντος (sc. αὐτοῦ) is the genitive abs.; δεξόμενοι modifies οἱ "Ελληνες. See, further, Moods and Tenses, § 111. — ἢ δὲ παρῆλθεν, κ. τ. λ.: cf. i. 8. 23. The aor. is a pluperfect in force. Cf. i. 1. 2. — ἀπήγαγεν, marched back.

Page 35.—7. διήλασε... πελταστάς, charged along (παρά) the river into (κατά) the Greek peltasts and through them.—διελαύνων δέ, and as he drove through them. For the force stationed at the extreme right of Cyrus when the battle began, see i. 8. 5.— ἔπαιον: probably with their swords.

— αὐτούs: the cavalry of Tissaphernes. — ᾿Αμφιπολίτης, of Amphipolis, an important Greek city on the Strymon in Thrace.— ἐλέγετο... γενέσθαι, was said to have proved himself (G. 260, 2) sagacious (to have shown his wisdom) by pursuing this course of tactics.

8. οὖν, at any rate. Cf. i. 2. 12. — ώς . . . ἀπηλλάγη, after he had come off (note the force of the tense) with the worst of it, lit. having less. — — τὸ τῶν Ἑλλήνων (G. 142, 2). — ὅμου πάλιν ἐπορεύοντο, proceeded back

together.

9. τὸ εὐώνυμον: the historian has the position of the Greeks when the battle began in mind, their right then resting on the river. They had now faced about (στραφέντες, § 6). — μὴ προσάγοιεν, κατακόψειαν: why opt.? — ἀναπτύσσειν τὸ κέρας: lit. to fold back the wing. The object was to bring their line parallel to the river. At present they are at right angles to it. For the const. of ἐδόκει ἀναπτύσσειν, cf. i. 3. 11, and note, and with ἀναπτύσσειν, to fold back, cf. περιπτύσσειν, to fold about, enfold, above.

10. ἐβουλεύοντο: before the Greeks had even begun to change their position, while they were as yet simply planning it, the King was already executing relatively the same manœuvre, with the intention of presenting his front to the river. This shows that the apprehension of the Greeks, mentioned in § 9, ἔδεισαν... κατακόψειαν, was well grounded. It is not implied by ἐβουλεύοντο that the Greeks did not subsequently effect their change of position. — καὶ δὴ... συνήει, the King in truth also, changing his line of battle to the same form (i. e. τοῖς Ἑλλησιν), stationed it opposite, just as at first he had met them for battle.— ὄντας, παρατεταγμένους: what use of the participles? — αὖθις: see the description of the first charge of the Greeks in i. 8. 17 sq. — τὸ πρόσθεν: adverbial accusative (G. 160, 2). Cf. τὸ πρῶτον, above.

11. ἐκ πλείονος, when at a greater distance from them.— ἐπ-εδίωκον: note the force of the preposition. — κώμης τινός: possibly Cunaxa (Κούναξα),

the village near which, as Plutarch says, the battle was fought.

12. ἀνεστράφησαν, rallied. — πεζοί (without article), predicate, sc. ὅντες. The const. changes at τῶν δὲ ἰππέων, where we should expect ἱππεῖς δὲ, ῶν ὁ λόφος, κ. τ. λ. — τῶν . . . ἐνεπλήσθη: the passive of the construction explained in G. 172, 2. — τὸ ποιούμενον: τὸ γιγνόμενον is more common in this sense. — μὴ γιγνώσκειν: sc. τοὺς Ελληνας. — ἀετόν . . . ἀνατεταμένον, (probably) a kind of (τινά) golden eagle, with wings extended, perched on a bar of wood (and raised) upon a lance. πέλτη, which commonly means a shield or target, is also used for δόρυ or λόγχη; and ἐπὶ ξύλου may refer to a horizontal piece of wood on which the eagle was perched. So ἐπὶ ξύλου καθεύδεις, roost like a fowl, Aristoph. Nub. 1431. The ξύλον with the eagle was then raised on the point of a lance (ἐπὶ πέλτη). In the Cyrop. vii. 1. 4, the Persian standard is called ἀετὸς χρυσοῦς ἐπὶ δόρατος μακροῦ ἀνατεταμένος. Curtius, iii. 3. 16, calls it auream aquilam pinnas extendenti similem.

13. ἐνταῦθα: for ἐντανθοῖ, just as we use here or there in the sense of hither or thither. — ἄλλοι ἄλλοθεν, some from one part (of the hill), others

from another, or, as we should say, some in one direction, others in another. $-\tau \hat{\omega} \nu$ ipper with implies with implies of the horsemen. Cf. $\tau \hat{\omega} \nu$ ipper in § 12. $-\tau \hat{\epsilon} \lambda \sigma$: cf. i. 9. 6.

14. ὑπ' αὐτόν, at the foot of it. — κατ-ιδόντας: note the preposition. Page **36.** — τί ἐστιν: in what other mood might the verb have been? What case of the same sort is there in the next section?

15. σχεδον... ην, i. e. and about this time.

16. θέμενοι τὰ ὅπλα: see note on i. 5. 14. — φαίνοιτο, παρείη: optative in a causal sentence (G. 250, N.). — τεθνηκότα: cf. πεπτωκότα in i. 8. 28. — διώκοντα οἴχεσθαι, had gone (G. 246) in pursuit (G. 279, 4, N.). — καταληψόμενόν τι προεληλακέναι, had pushed on (give the direct form) to take possession of (G. 277, 3) something.

17. εἰ ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν: cf. εἰ πέμποιεν ἢ ἴοιεν in § 5, and note. — δορπηστόν, supper-time (although they went supperless, § 19): derived from δόρπον, which in Homer is the common name for the afternoon or evening meal, Lat. coena, the chief meal of the day. In the primitive Homeric times there were two regular meals, ἄριστον, an early meal, breakfast, and δόρπον, a late meal, supper. Either could be called δεῦπνον, which in Attic Greek meant the chief meal of the day, and as this came late in the afternoon, δεῦπνον took the place of the older name δόρπον. Cf. ἄ-δειπνοι in § 19. The Attic ἄριστον was a midday meal, lunch, or dinner.

18. διηρπασμένα (G. 279, 1). — εἴ τι . . . ἦν, whatever there was to eat or drink (ποτόν, verbal adjective from πίνω). — μεστάς: predicate adjective, sc. οἴσας, (that had been) full (G. 204, N. 1). τὰς ἀμάξας and the τοῦτο that is to be understood as the antecedent of the clause εἴ τι . . . ἦν are, along with τὰ πλεῖστα, objects of καταλαμβάνουσι. — εἰ λάβοι (G. 248, N.). — ἄμαξαι: predicate to ἦσαν, αὖται being the subject. — καὶ ταύτας . . . διήρπασαν: this is partly a repetition of what has already been expressed in διηρπασμένα. — τότε: see § 2.

19. ἄδειπνοι ἦσαν ἦσαν ἀνάριστοι: what is such an arrangement of the parts of a sentence called? Note also the case that follows, καταλῦσαι τὸ στράτευμα, βασιλεὺς ἐφάνη. Cf., concerning the fact stated in πρὶν γὰρ . . . ἐφάνη, i. 8. 1, and note. — μέν: correlative to δέ in ii. 1. 2.

BOOK SECOND.

NEGOTIATIONS WITH THE KING. — CONCLUSION OF A TREATY. — BEGINNING OF THE MARCH HOMEWARD. — TREACHEROUS SEIZURE OF THE FIVE GENERALS. — THEIR CHARACTERS.

CHAPTER I.

SYNOPSIS: The preceding Book is reviewed in outline (1). At daybreak the generals meet and express surprise that Cyrus neither appears himself nor sends

them orders. They resolve to march forward and meet him (2); but just at sunrise messengers bring word that he is dead, and that Ariaeus proposes to set out on the next day for Ionia (3). The Greeks are afflicted at the death of Cyrus, but, accepting the facts, send word to Ariaeus that they will make him king (4). Chirisophus and Menon go back with the messengers (5). Clearchus awaits their return, and the troops slaughter the beasts of burden for food (6). Heralds arrive from the King (7), who announce that he commands the Greeks to give up their arms and sue at his gates for favor (8). Clearchus, replying briefly, leaves the rest to answer while he returns to conclude a sacrifice (9). Various replies are made, some threatening, others conciliatory (10-14). Clearchus returns and shrewdly asks the advice of Phalīnus, one of the heralds and himself a Greek, hoping that he will advise them not to surrender (15-18). But he replies that they have no chance for life except from the King's mercy (19). Clearchus contemptuously replies that they will keep their arms (20). Phalinus then informs them that the King will consider that a truce exists between himself and them, as long as they remain where they are; but otherwise, war (21). Clearchus bids him report that this is a satisfactory arrangement (22), but refuses to give any intimation of his intentions (23).

1. The first section of Book II., and the similar introductions prefixed to most of the following books, are generally supposed to be the work of an editor who divided the Anabasis into books. — ώς . . . ἐστρατεύετο: the first of five indirect questions, subjects of δεδήλωται. — οὖν: to introduce the recapitulation. — Κύρω: dative of advantage (G. 184, 3), not of the agent. — ἐκοιμήθησαν: κοιμάω, to put to sleep, is akin to κεῖμαι. — τὰ πάντα, at all points (G. 160, 2). Why is the subject of νικᾶν omitted? (G. 134, 3). — νικᾶν: their thought was, νικῶμεν, we have conquered (are victorious), a pres. with an approach to the signif. of the perf. (Moods and Tenses, § 10, N. 4). — ἔμπροσθεν (G. 141, N. 3). — λόγω, narrative, i. e. in Book I.

2. ἄμα δὲ τῆ ἡμέρα: cf. i. 7. 2, and reference. For δέ, see note on μέν in i. 10. 19: the editor above-mentioned (note on § 1) probably used the μέν at the beginning of § 1 without noticing the preceding sentence.

Page 37.— ὅτι πέμποι, φαίνοιτο: cf. the opt. in i. 10. 16, and note. — σημανοῦντα: what does the part. express?— εἰς τὸ πρόσθεν: cf. i. 10. 5. — τως συμμίξειαν: optative in a dependent clause by quotation (G. 248, 3). What other mood might we have had, and why? What would then be added to τως?

3. ἐν ὁρμῆ ὄντων, when they (sc. αὐτῶν and cf. i. 2. 17) were on the point of starting. — ἡλίω: the names of the heavenly bodies, like proper names, may omit the article. Cf. ἡλιος in i. 10. 15. — Προκλῆς: of the third dec. (G. 52, 2, N. 3). — Τευθρανίας: a town and district in Mysia. — γεγονώς, descended from. — Δαμαράτου, Damarātus, a Spartan king, deposed in 491 B. c., who settled in southwestern Mysia. See a dict. of biography. — Τλοῦς: mentioned in i. 4. 16. He had now gone over to Artaxerxes. For Tamos see i. 2. 21, and note. — τέθνηκεν might have been τεθνήκοι (G. 243): cf. the optatives that follow, εἴη, λέγοι, φαίη. — σταθμῷ: cf. i. 10. 1. —

δθεν = έξ οὖ. — ἡμέραν (G. 161). — περιμείνειεν ἀν . . . μέλλοιεν: in the dir. form (G. 247), περιμείναιμι ἀν αὐτοὺς, εἰ μέλλουσιν ἥκειν (G. 227, 1). — τῆ ἄλλη, on the next day. — ἀπιέναι (G. 200, N. 3b) φαίη: cf. with λέγοι ὅτι, κ. τ. λ., above, and see G. 260, N. 1. — ἐπὶ Ἰωνίας, in the direction of Ionia (G. 191, VI. 2, 1 a).

4. ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι "Ελληνες πυνθανόμενοι: chiastic. — 'Αλλά: often begins a speech opposed to one that precedes. Cf. i. 7. 6. — ἄφελε... ζῆν, would that Cyrus were living (G. 251, 2, N. 1). How else might the thought have been expressed? — νικῶμεν: cf. the note on § 1, and cf. also § 8, § 9, and § 11. — εἰ μὴ ἤλθετε, ἐπορευόμεθα ἄν: the prot. referring to the past, the apod. to the present (G. 222).— καθιεῖν, see καθίζω (G. 110, II. N. 1 c).— τῶν νικώντων: predicate genitive of possession (G. 169, 1). — τὸ ἄρχειν: subject infinitive with the art. (G. 259, N.).

5. ταῦτα: why did the Greeks use the plural, and why do we translate by the singular? — τοὺς ἀγγέλους: Procles and Glus, § 3. — καὶ γάρ: cf.

i. 1. 6, and note.

6. οἱ μέν: asyndeton. See note on i. 2. 4, and cf. i. 2. 25. — ὅπως, as, = ώς. — ξύλοις, for fuel (G. 137, N. 4). — μικρὸν...οῦ, going forward a short distance (G. 161) from the main body, to where, etc.— οἰστοῖς, arrows, derived from the root that appears in οἴσω, the future of φέρω. Lit. then οἰστός is that which is borne or shot. — ἠνάγκαζον: had compelled: cf. ἐποίησε in i. 1. 2, with note, and ἐπολιόρκει, συνεπολέμει in i. 4. 2. — τοὺς αὐτομολοῦντας: cf. i. 10. 6. — φέρεσθαι ἔρημοι, left to be carried away, i. e. for fuel (G. 265). See Moods and Tenses, § 97, N. 1, end. — κρέα: object of both participle and verb.

Page 38.— 7. καὶ ἤδη . . . ἀγοράν: cf. i. 8. 1, and note. — οἱ μὲν ἄλλοι: in apposition to κήρυκες. We should expect εἶς δ' αὐτῶν Φαλῖνος "Ελλην to follow.— βάρβαροι: predicate to ὄντες to be supplied.— ἐντίμως ἔχων, to be in honor. Cf. note on εὐνοϊκῶς ἔχοιεν, i. 1. 5.— ἐπιστήμων: derivation?— τῶν ἀμφὶ τάξεις = τῶν τακτικῶν. For the case, see G. 182, 1.

- όπλο-μαχίαν, the art of fighting in heavy armor (G. 131, 1).

8. ὅτι ... ἀγαθόν: what changes of mood are possible in this sentence? (G. 247): λέγουσιν has the force of an historical tense (G.201, Rem.).— νικῶν: what use of the part.? Cf. also note on νικᾶν in § 1. — παραδόντας: for the relation of this part. to the following ἰόντας εὐρίσκεσθαι, cf. note on ὑπολαβών in i. 1. 7. — εὐοίσκεσθαι . . . ἀγαθόν, to seck to get whatever (lit. if any) favor they could (G. 223).

9. Baréws, with anger. — $\delta\mu\omega_s$: Clearchus, though himself angry, nevertheless, etc. — $\epsilon \ln :$ why opt.? — $\epsilon + \frac{1}{2}$, continued he. — $\delta \pi :$ cogn. acc. to anokrévarbai to be supplied with $\epsilon \times \epsilon + \frac{1}{2}$, will return. Cf., as to meaning, $\epsilon + \frac{1}{2}$ of $\epsilon + \frac{1}{2}$

trails (after they had been) taken out. — θυόμενος: why middle?

10. πρόσθεν ή παραδοῖεν: πρόσθεν ή (where πρίν might have been used) with the opt. (G. 240, with N.; 232, 4). There is no change of mood in quoting what Cleānor said (G. 245; 247, N. 3). — θαυμάζω, should like to know. — πότερα . . . ή: double indirect question (G. 282, 5). — ώς κρατών:

force of $\dot{\omega}s$? — $\dot{\eta}$ $\dot{\omega}s$ . . . $\delta\hat{\omega}\rho a$, or as gifts (G. 137, N. 4) on the alleged ($\dot{\omega}s$) ground of friendship, as if he had said $\dot{\omega}s$ $\dot{\phi}(\lambda os \ddot{\omega}v. - \tau \iota . . . \dot{\epsilon}\lambda\theta \acute{o}v\tau a$, why should he ask for them and (why should he) not (où, not $\mu\dot{\eta}$) come and take them? — $\pi\epsilon\iota\sigma as$, by persuasion, opp. to $\dot{\omega}s$ krat $\dot{\omega}v.$ — $\tau\iota$ $\dot{\epsilon}\sigma\tau a\iota$ . . . $\chi a\rho\iota\sigma v\tau a\iota$: cf. i. 7. 8, $\tau\iota$ . . . krat $\dot{\eta}\sigma\omega\sigma\iota v$.

11. πρὸς ταῦτα, in reply to this. — αὐτῷ: with ἀντιποιεῖται (G. 186, N. 1). — ἔστιν: why accented? — ἀρχῆς: causal genitive (G. 173, 1, N. 2). — ἔαυτοῦ: pred. gen. of poss. (G. 169, 1). — μέση τῆ χώρα: cf. μέσου τοῦ παραδείσου in i. 2. 7, and note. — οὐδέ: the οὐ goes with δύναισθε ἄν, the δέ (even) with εἰ... ὑμῖν. — παρέχοι: sc. ἀποκτεῖναι.

12. εἰ μή, except, after a neg. Cf. i. 4. 18; i. 5. 6. — ἔχοντες = εἰ ἔχοιμεν (G. 226, 1). — ἄν: with χρῆσθαι (G. 246). So the ἄν that follows

belongs to στερηθηναι, and παραδόντες = εί παραδοιμεν.

Page **39.** — μή: the neg. with the imperative is always μή (G. 283, 2). — παραδώσειν: sc. ήμᾶs as subject, which would have been expressed if

ήμιν had not preceded.

13. 'Αλλά... ἀχάριστα: ironical. On 'Αλλά, see § 4. When Phalinus calls him a "philosopher," he means to stigmatize his remarks about ἀρετή and ἀγαθά as unpractical. The literal meaning of φιλό-σοφος? — ὤν, that you are (G. 280). — περιγενέσθαι ἄν, could (under any circumstances) prove superior (G. 246; 226, 2b). — δυνάμεως: case (G. 175, 2).

14. ἔφασαν: Xenophon writes as if he had not himself been present.

— λέγειν: cf. λέγειν in i. 9. 23, and note. — ὑπο-μαλακιζομένους, losing courage somewhat (ὑπό). The underlying word is μαλακός, soft. For ὑπό, see G. 191, VI. 7, end. — τὶ (G. 188, 1, Ν. 2): cf. i. 3. 18, and note. — συγκαταστρέψαιντ ἄν: serving loosely as an apodosis to the first protasis also, εἴτε θέλοι, but belonging more fitly to the second.

15. εἰ, whether (G. 282, 4). — ἀποκεκριμένοι εἶεν: periphrastic perfect (G. 118, 1). Why opt.? — Οὖτοι: in partitive appos. to the phrase ἄλλος ἄλλα (G. 137, N. 2). — ἄλλος ἄλλα, some one thing, others another, lit. another other things. Cf. ἄλλοι ἄλλως in i. 6. 11, and ἄλλοι ἄλλοθεν in i. 10.

13, and the notes. — héyeis, mean, intend.

16. The sparring that follows to the end of the chapter shows much Greek humor. — ἄσμενος (G. 138, N. 7). — οἶμαι . . . πάντες, and all the rest also, I think. οἷμαι is parenthetic and does not affect the construction.

- ήμεις: sc. "Ελληνές έσμεν. - πράγμασι: cf. i. 1. 11.

17. δτι: the antecedent of this word is a cogn. acc. to συμβούλευσον, give us whatever advice, etc. — ἔπειτα: to be how construed? — λεγόμενον (by conjecture for ἀναλεγόμενον), δτι Φαλῖνός, κ. τ. λ.: when reported as follows, viz. "Phalinus once," etc. (G. 241, 2, Note).—συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν: why a difference in voice? The same distinction above. — τάδε, the following advice (G. 148, N. 1), would be followed by the actual advice, if the report should ever be made in Greece. What sort of an accusative is τάδε? — ὅτι ἀνάγκη (se. ἐστί), that it is inevitable.

18. ὑπ-ήγετο, craftily (ὑπό) suggested this. — εὐέλπιδες: declined like ἐλπίς (G. 66, N. 3). — ὑπο-στρέψας, turning advoitly, avoiding the trap. — παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ, contrary to what he had expected (G. 191, VI. 4, 3 d).

19. εl... εστι, if you have one chance in ten thousand (G. 77, 2, N. 32). - σωθηναι: limits έλπίς, to be supplied with μία τις (G. 261, 1). In the second line below, the noun σωτηρίας is used in the same sense. — ἄκοντος: used almost like a participle. Cf. i. 3. 17, and note.

Page 40. — 20. πρὸς ταῦτα: cf. § 11. — 'Αλλά: cf. § 4, and note. ταῦτα: cf. with τάδε in the next line (G. 148, N. 1). Cf. also § 21, beginning. — ήμεις: emphatic, opposing what the Greeks thought to what the King had demanded (§ 8). — είναι: sc. ήμας as subj. — πλείονος (G. 178, N.). — έχοντες: a second protasis (G. 226, 1) to αν είναι, which is quoted (G. 246): see note on έχοντες and παραδόντες in § 12.

21. αὐτοῦ: adv. — ὅτι . . . εἴησαν, that there was (not would be) a truce,

- etc., the direct form being μένουσι (partic., sc. ὑμῖν, = ἢν μένητε) σπον-Sal clow, there is a truce for you (i. e. for you to depend on), if you remain (G. 223). See § 22, "Ην μένωμεν. Cf. below, σπονδαί εἰσιν after μενεῖτε. είπατε: imperative of the first aor. είπα, not of the second aor. είπον. See the lexicon, and the Appendix to G., s. v. είπον. — πότερα . . . ή: cf. § 10. - ώς . . . άγγελω, shall I announce from you that there is war? lit. assuming that there is war, shall I announce it from you? (G. 280, N. 4, ex.).
- 22. ταὐτά: not ταῦτα. ἄπερ: sc. δοκεῖ. ἀπεκρίνατο: note the asyndeton. — σπονδαί: sc. εἰσίν (see note on § 21).
- 23. δ τι ποιήσοι (indirect quest.): the fut. opt. is never used except as the representative of the fut. indicative in indirect discourse (G. 203, N. 3).

CHAPTER II.

SYNOPSIS: Phalinus departs; and Chirisophus and a messenger return from Ariaeus, who refuses to be made king, and again tells the Greeks that he shall set out early next morning (1). Clearchus declines to say whether they will join him or not (2). At sunset he tells the generals and captains that the sacrifices were extremely favorable for joining Ariaeus (3), and gives directions how they shall proceed (4). From this time on, Clearchus assumes virtual command (5). Computation of distances (6). Miltocythes deserts to the King (7). The Greeks join Ariaeus about midnight, and give and receive pledges of good faith (8, 9). Ariaeus shows that it will not do for them to return as they came (10, 11), and adds that at first they must make their marches as long as possible (12). At daybreak they begin their march northward (13). In the afternoon they think they see the enemy's cavalry (14); but scouts bring back word that what they see are only beasts of burden, and it is concluded that the King is encamping near by (15). Clearchus nevertheless advances straight on, and encamps in certain villages (16). In the darkness and confusion the Greeks make much noise and frighten the enemy (17), of whom, on the next day, no traces are to be seen (18). During the night the Greeks also suffer a panic (19). Clearchus by a stratagem succeeds in quieting them, and at daybreak they again fall into line (20, 21).

1. αὐτοῦ παρὰ 'Αριαίω: cf. αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ in iv. 3. 28. also remained: cf. ii. 1. 3, 5. - έλεγον, φαίη: the first takes a clause with ότι, the second the inf. (G. 260, N. 1). — βελτίους, of higher rank. — οῦς οὖκ ἄν ἀνασχέσθαι: for οῖ οὖκ ἄν ἀνάσχοιντο, a rel. clause with the inf. by assimilation (G. 260, 2, N. 2). — αὖτοῦ βασιλεύοντος: pred. part. after a verb of enduring (G. 279, 1). For the case see G. 171, 2. Cf. further Moods and Tenses, § 112, 2, N. 2. — ἀλλ' εἰ, κ. τ. λ.: a change to the direct discourse. — ἤδη, immediately. — εἰ δὲ μή, otherwise, i. e. if you do not come, = ἐὰν δὲ μἡ ῆκητε. See § 2. In such alternatives, εἰ δὲ μή is regularly used in the second clause, even when a subjunctive or an affirmative verb would be required if the ellipsis were supplied. See Moods and Tenses, § 52, 1, N. 2. — αὖτός (G. 138, N. 8), himself, adj. pron. emphasizing the omitted subj. of ἀπιέναι, which is fut. in force (G. 200, N. 3 b).

2. οὕτω: with ref. to what follows as well as to what precedes. — χρη ποιεῖν: sc. ἡμᾶς, referring to both Greeks and barbarians. — ὥσπερ λέγετε: understand before this χρη ἡμᾶς ἥκειν τῆς νυκτός. — εἰ δὲ μή: see note on εἰ δὲ μή in § 1. — πράττετε is more animated than χρη ὑμᾶς πράττειν would have been. — ὁποῖόν τι: τὶ adds to the indefiniteness of ὁποῖον, whatsoever. — οὐδέ, i. e. not even to the friendly barbarians, just as before he had sent Phalīnus off without satisfying him (ii. 1. 23, end).

3. λέναι: purpose (G. 265). Construe with οὐκ ἐγίγνετο, did not result (favorably) for going. This phrase is interpreted by καλὰ ἦν at the end of the section. — ἄρα, as it seems. — ἐν μέσφ, between. Cf. i. 7. 6, and note. — ναυσί-πορος (G. 131, 1, N.).

Page 41. — οὐ μὲν δή, nor yet indeed. — γέ: force? — οἶόν τε: sc. ἐστίν, is it possible (G. 151, N. 4^2). — ἔστιν: accent?

- 4. δειπνεῖν: explanatory of ὧδε ποιεῖν. The infinitive const. changes to the imperative in συσκευάζεσθε, κ. τ. λ. Cf. πράττετε in § 2, and note. σημήνη: cf. ἐσάλπιγξε in i. 2. 17, and note. ὡς ἀναπαύεσθαι (with σημήνη), shall give the signal for going to rest (G. 266, N. 1). τὸ δεύτερον: cogn. acc. to σημήνη to be supplied. ἀνατίθεσθε: mid. (G. 199, 3). ἐπὶ τῷ τρίτῳ, at the third signal. τῷ ἡγουμένῳ, the van (neut.) = τοῖς ἡγουμένοις. πρός, towards: note that the genitive follows (G. 191, VI. 6, 1 a). τὰ ὅπλα = τοὺς ὁπλίτας. Cf. ἀσπίς in i. 7. 10.
  - 5. τὸ λοιπόν: adv. (G. 160, 2). δεῖ: sc. φρονεῖν.
- 6. This entire section is thought by many to be an interpolation. ἀριθμὸς τῆς ὁδοῦ, amount of the way, distance. τῆς Ἰωνίας, in Ionia (G. 167, 6). μάχης, scene of the battle, battle-field. So below. ἐλέγοντο είναι, there were said to be, it was said that there were.

7. ἐπεὶ σκότος ἐγένετο, when it became dark (G. 134, N. 1 c). Cf. ἡμέρα ἐγένετο in § 13, and ὀψὲ ῆν in § 16. — εἰς, ώς: cf. note on εἰς in i. 2. 3.

8. τοῖς ἄλλοις: dative (G. 184, 3) after ἡγεῖτο in place of the genitive (G. 171, 3). — κατὰ τὰ παρηγγελμένα, in accordance with his previous instructions. For these see § 4. — παρὰ ᾿Αριαῖον: why acc.? — μέσας νύκτας: cf. note on i. 7. 1. — ἐν . . . ὅπλα, halting under arms in line of battle. Cf. i. 5. 14, and note. θέμενοι modifies the following nominatives, the officers being said to halt when they order their men to do so. — οἰ κράτιστοι, the highest in rank. Cf. βελτίους in § 1. — μήτε . . , τέ, not only not

... but also: the correlatives are merely $\tau \epsilon \ldots \tau \epsilon$. — προδώσειν, ἔσεσθαι, ἡγήσεσθαι: quoted (G. 202, 3 α). — προσ-ώμοσαν, swore besides (G. 191, VI. 6, end).

9. εἰς ἀσπίδα, i. e. the blood was caught in the hollow of a shield. — οἰ

*Ελληνες, οί βάρβαροι: subjects of ώμοσαν.

10. ἐπεὶ δὲ τὰ πιστὰ ἐγένετο, but when the pledges had been given (aor. with force of plup.); with the pledge here given (an oath and offering) cf. ii. 3. 28, where the pledge is an oath and the giving and taking of the right hand, and iv. 8. 7, where it is an oath and the exchange of spears.

Page **42.** — πότερον . . . $\mathring{\eta}$: how used ? — $\mathring{\eta}\nu\pi\epsilon\rho$: sc. $\mathring{\delta}\delta\acute{\delta}\nu$, and for the construction of this accusative with $\mathring{\eta}\lambda\theta\circ\mu\epsilon\nu$, cf. note on $\mathring{\delta}\delta\acute{\delta}\nu$ in i. 2. 20.

11. ἀπιόντες: prot. = εἰ ἀπίοιμεν (G. 226, 1). — παντελῶς, utterly, der. from παν-τελής (τέλος). — ὑπὸ λιμοῦ: cf. i. 5. 5, and note. — ὑπάρχει ἡμῖν, we have to depend on: for the meaning of ὑπάρχω, cf. note on i. 1. 4. — οὐδὲν τῶν ἐπιτηδείων, nothing in the way of provisions. — ἑπτακαίδεκα γάρ: γάρ is doubly related, introducing not only a ground for παντελῶς... ἀπολοίμεθα, but also one of the causes of ὑπάρχει... ἐπιτηδείων. — σταθμῶν: the σταθμός is here looked upon as a period of time. Cf. for the case ἡμερῶν in i. 7. 18. — ἐγγυτάτω: adj. (G. 141, n. 3; 142, 2). — ἔνθα, there. — νῦν δ' ἐπινοοῦμεν, i. e. I and those with me. νῦν δέ corresponds to ἡν μὲν ἥλθομεν, and τῶν δ' ... ἀπορήσομεν to μακροτέραν μέν. — μακροτέραν: sc. ὁδόν; cf. note on ἥνπερ in § 10. — ἐπιτηδείων: why genitive?

12. πορευτέον: sc. ἐστί (G. 281, 2). — σταθμούς: cognate acc. to πορευτέον, we must make our first marches, lit. march our first marches. — ὡς . . . μακροτάτους, as long as possible. Cf. note on i. 1. 6, and ὡς πλεῖστον just below. μακροτάτους is predicate (cf. G. 142, 3). — ἀποσπασθῶμεν: explain the accent and mood. — στρατεύματος: why genitive? — ἄπαξ: cf. note on i. 9. 10. — δύο: here indeclinable (G. 77, 1, Ν. 1). — ἡμερῶν: genof measure (G. 167, 3). — ἀπόσχωμεν: why subj.? — οὐκέτι μὴ δύνηται: emphatic fut. affirmation (G. 257). — στρατεύματι: dat. of accompaniment (G. 188, 5), equiv. to ἐὰν ἔχη ὀλίγον στράτευμα, corresp. to πολὺν δ' ἔχων (below) = ἐὰν ἔχη. — σπανιεῖ: fut. of σπανίζω (G. 110, II. Ν. 1 c). — ἔγωγε is expressed for emphasis, and further emphasized by γέ and by its position.

13. °Hν δυναμένη, amounted to, meant: οὐδὲν ἄλλο δυναμένη stands like a pred. adjective after ην, the expression differing little from ἐδύνατο. — στρατηγία, plan of operations. — ἀποδρᾶναι ἢ ἀποφυγεῖν: cf. i. 4. 8, and note. — τὸν ἥλιον, ἡλίω: cf. note on ἡλίω in ii. 1. 3. — τοῦτο: cf. ἐψεύσθη

τοῦτο in i. 8. 11, and note.

14. ἔτι δέ, but furthermore. — δείλην: cf. note on i. 8. 1. — τῶν Ἑλλήνων: depends on the omitted (indefinite) antecedent of οἴ (G. 152). — οῦ μὴ ἔτυχον: a conditional relative clause (G. 232, 1; 231, end).

15. εἰσίν, νέμοιτο: partial change of mood in quotation. Cf. note on i. 10. 5. — ἐστρατοπεδεύετο: impf. (not plup.), was encamping. — καὶ γὰρ καί: an unusual connection of particles, and (they were sure of this) for smoke also, etc.

16. ἀπειρηκότας, were weary, as pf. of ἀπ-αγορεύω, to renounce, give up,

grow weary: the perf. $\mathring{a}\pi$ - $\mathfrak{el}\rho\eta\kappa\alpha$, to have grown (and so to be) weary. Cf. i. 5. 3. — $\mathring{o}\mathring{v}$ ... $\mathring{a}\pi\acute{\kappa}\lambda\iota\nu\epsilon$, he did not, however, even ($\delta\acute{\epsilon}$ in $\mathring{o}\mathring{v}\delta\acute{\epsilon}$) turn aside, much less retreat.

Page 43. — εὐθύωρον, straight on, an uncommon word. — εἰς: with ref. to the previous marching into the villages. — καὶ... ξύλα, even the very timbers in (from) the houses (G. 191, N. 6). Cf. τοὺς ἐκ τῶν πόλεων in i. 2. 3, and note.

17. δμως: notwithstanding the villages had been pillaged. — τρόπω τινί, after a fashion. — σκοταῖοι, in darkness (G. 138, N. 7). — ἐτύγχανον: sc. αὐλιζόμενοι. — ὥστε ἀκούειν, ὥστε ἔφυγον: in the second case the result is stated as an independent fact, rather than merely as a result (G. 266, 1; 237).

18. και βασιλεύς, even the King, and not only οἱ ἐκ τῶν σκηνωμάτων φεύγοντες. — οἷς (G. 153, with N. 1).

19. τοῖς "Ελλησι: after the compound verb (G. 187). — οἷον: masculine accusative, subject of γίγνεσθαι, qualem par est fieri.

20. τῶν τότε: sc. κηρύκων. Homer says (*Iliad* v. 786) that Stentor (cf. Eng. stentorian), the "brazen-voiced," was able to shout as loud as fifty other men together. — τοῦτον: taking up Τολμίδην. — τὰ ὅπλα: in a Greek camp the arms (heavy shields and spears) were generally stacked in one place. — ὅτι λήψεται: cf. i. 6. 2, and note. — ὅs ἄν μηνύση, λήψεται: conditional relative sentence referring vividly to the future (G. 232, 3). — τάλαντον ἀργυρίου: cf. i. 7. 18.

21. εἰς τάξιν τὰ ὅπλα τίθεσθαι, to get under arms in (lit. into) line of battle. Cf. i. 5. 14, and note. — ἦπερ εἶχον, just as they were (or stood). — ἡ μάχη, i. e. the battle of Cunaxa.

CHAPTER III.

Synopsis: At sunrise the King sends heralds to propose a truce (1). Clearchus arranges the army so as to present the most formidable appearance, and, coming forward (2, 3), asks what they want (4). He directs them to tell the King that they must fight first, as the Greeks have had no breakfast (5). The heralds depart, but soon return with word that, if the truce (which is to be general) should be concluded, the Greeks will be furnished provisions (6, 7). Clearchus thinks best to conclude the truce, and commands the heralds to lead the way (8, 9). They come upon ditches and canals, over which they are obliged to construct bridges (10). Clearchus punishes those who loiter, and himself takes part in the work (11), so that the older men also give their assistance (12). Clearchus suspects that the King has flooded the plain with a purpose (13). They arrive at certain villages where they procure provisions (14-16). They remain here three days, and Tissaphernes comes to confer with them (17), and says that he has asked the King to allow him to lead them back to Greece (18, 19), but that the King wishes to know why they took the field against him (20). Clearchus explains how they were drawn into the expedition (21, 22), but says that now, however, they wish simply to return (23). Tissaphernes reports this to the King (24), and on the third day returns saying that the King consents to his leading them home in safety (25). He swears on his part to do this faithfully and to furnish provisions; and the Greeks swear to do no harm to the country on their way (26-28). Tissaphernes then goes back to the King, promising to return after completing his preparations (29).

1. °O . . . ἔγραψα: in ii. 2. 18. — τῷδε, from what follows (G. 188, 1; 148, N. 1). — πέμπων: sc. κήρυκας (cf. ii. 1. 7).

2. τοὺς προφύλακας, the pickets. — ἐζήτουν: diff. in use between this word and αἰτέω on the one hand and ἐρωτάω on the other? — τυχών, ἐπισκοπῶν: classify these partic. — εἶπε, told. Cf. ἔλεγε θαρρεῖν in i. 3. 8, and note. — ἄχρι ἄν σχολάση: on the principle of indirect discourse we might have ἄχρι σχολάσειε (G. 248, 3).

3. κατέστησε, had drawn up. — ώστε . . . πυκνήν, so that it should be (G. 266, 2) well arranged to be seen (G. 261, 2) everywhere as a compact line

(i. e. to have this appearance in all parts).

Page 44. — $\mu\eta\delta\dot{\epsilon}\nu\alpha$: why not où $\delta\dot{\epsilon}\nu\alpha$? — $\epsilon\dot{\epsilon}\nu\alpha\iota$: in the same construction with the preceding $\xi\chi\epsilon\iota\nu$. — $\tau\dot{\epsilon}$, $\tau\dot{\epsilon}$: the first $\tau\dot{\epsilon}$ is correlative to the $\kappa\alpha\iota$ before $\epsilon\dot{\epsilon}\iota\delta\epsilon\sigma\tau\dot{\epsilon}\tau\sigma\nu$ s. — $\tau\alpha\dot{\nu}\tau\dot{\epsilon}$, i. e. $\pi\rhoo\epsilon\lambda\theta\epsilon\hat{\iota}\nu$, κ , τ . λ .

4. πρός, in front of (G. 191, VI. 6). — ήκοιεν, had come, the direct form is ήκομεν (G. 200, N. 3) ἄνδρες οἴτινες ἐσόμεθα (G. 247, N. 1). See Moods

and Tenses, § 74, 1, N. 1.

- 5. μάχης: genitive of want (G. 172, 1).— ὁ τολμήσων, the man that will dare (G. 276, 2), subj. of the preceding ἔστιν.— μὴ πορίσας = ἐὰν μὴ πορίση (G. 226, 1).— Notice ἄριστον at both beginning and end of the last sentence.
- 6. Φ: the antecedent is the preceding sentence, ηκον ταχύ. δοκοῖεν, ηκοιν: the direct discourse would show the person of each verb: εἰκότα δοκεῖτε...καὶ ηκοιεν...οῖ ἄξουσιν ἔνθεν ἔξετε. οῖ...ἐπιτήδεια, who would conduct them (the purpose for which the guides were brought), if there should be a truce, to a place (sc. ἐκεῖσε) from which they would yet (the object in view) provisions. For this use of the fut. ind. with relative words (here οἴ and ἔνθεν) to express purpose or object, see G. 236, with N. 3. For the partial change of mood in the quoted sentence ὅτι...ἐπιτήδεια, see note on ὅτι...βασιλεῖ in § 4.

7. εί...ἀπιοῦσιν, whether he was making a truce merely (αὐτοῖς) for the men (as they were) coming and going, i. e. for the King's envoys. The direct question was σπένδομαι...ἢ...ἔσονται.— τοῖς ἄλλοις (G. 184, 3

or 4). — διαγγελθή: why subjunctive? Force of διά?

- 8. μεταστησάμενος, had them retire, and, etc. (G. 191, VI. 3, end). ἐδόκει ποιεῖσθαι: cf. ἐδόκει πορεύεσθαι in i. 2. 1, and note. καθ' ήσυχίαν, i. e. without being harassed by the enemy. Force of the suffix in ήσυχία? ἐπί, after, in order to get, involving the idea of purpose, but below, in § 9 at the end, πρός in the sense simply of to.
- 9. διατρίψω (sc. χρόνον). ἀποδόξη: why subj.? For the force of ἀπό, cf. ἀπο-ψηφίσωνται in i. 4. 15, and note. καιρός, proper time, whereas χρόνος is time in general.

10. οἱ μέν: correlated by Κλέαρχος μέντοι. — τάφροις: cf. for the case, oἰς, i. 8. 1. — αὐλῶσιν, canals. — ώς μὴ δύνασθαι, so that they were not able, ώς with the inf. to express result (G. 266, N. 1). Cf. i. 5. 10, and note. — ἐποιοῦντο: sc. γεφύρας. — ἦσαν ἐκπεπτωκότες: periphrastic pluperfect (G. 118, 4), which makes the idea of being on the ground more prominent

than that of falling.

Page 45.—11. Κλέαρχον... ἐπεστάτει: lit. to learn Clearchus well, how he commanded. Cf. note on τῶν βαρβάρων, i. 1. 5, and also i. 6. 5.—τὸ δόρν, his spear, but in the next line βακτηρίαν, a staff or stick, without the art., because the staff was no part of his regular equipment as a soldier. Give the stem from which βακτηρία is derived.—εὶ δοκοίη: why opt.?—τὸν ἐπιτήδειον: sc. παίειν (G. 261, 1).—ἔπαισεν ἄν: an iterative aorist (G. 206). For the use of the stick in Spartan military discipline, see i. 5. 11, and note.—αὐτὸς προσελάμβανεν, took hold himself.—μη οὐ (G. 283, 7): the μη negatives the following inf. regularly; the οὐ (here very irregular) strengthens the neg. idea underlying αἰσχύνην εἶναι, were ashamed, were un-willing (Moods and Tenses, § 95, 2, N. 1, Rem.).

12. πρός: cf. i. 9. 20. It is doubtful whether we should read αὐτοῦ or αὐτό. MSS. αὐτόν. — οἱ... γεγονότες here must mean those that were thirty years old and less, which would regularly be οἱ εἰς τριάκοντα ἔτη (as in vii. 3. 46). For the case of ἔτη, see G. 161. — σπουδάζοντα, in

earnest. — προσελάμβανον: cf. § 11.

13. ὑποπτεύων: cf. i. 1. 1, and note.—μή: in the direct form οὐ (G. 242, 4).—ἄρδειν: with οἴα (sc. τοιαύτη), on the principle of G. 261, 1: it was not the proper season for watering, etc. Cf. Moods and Tenses, § 93, 1, Ν. 1.—ἤδη, forthwith, at the very start.— εἰς, with reference to, for.— τούτου ἕνεκα: taking up ἵνα προφαίνοιτο. Cf. G. 215, Rem.—ἀφεικέναι: see ἀφίημι.

14. ὅθεν: cf. ii. 1. 3, and note, and below, § 16. As an adverb ὅθεν goes with λαμβάνειν; as a relative it introduces the sentence.— ἀπέδειξαν λαμβάνειν, gave them notice to take.— οἶνος φοινίκων, palm wine. Cf. i. 5. 10.— ὄξος . . . αὐτῶν, a sour (cf. ὀξύς) drink made from the same by

boiling (εψω, to boil).

15. αὐταὶ αἰ βάλανοι, the dates themselves (opposed to the wine, etc.), in partitive appos. (G. 137, N. 2). — τοῖς οἰκέταις: with ἀπέκειντο (G. 184, 3). οἰκέτης, from yokos (G. 129, 2 b), properly a house-servant. — ἀπέκειντο, were set apart; equiv. to pass. of ἀπετίθεσαν, below. — κάλλους: gen. of cause (G. 173, 1). — ἤλέκτρου: abridged for ἤλέκτρου ὄψεως. Cf. the similar case explained in G. 186, N. 2. — τὰς δέ τινας, but some (τινάς) others. — τραγήματα, for sweetmeats, to be eaten at dessert (G. 137, N. 4). — καὶ ἦν . . . ἦδὺ μέν, and these (the τραγήματα, G. 135, 2) were a palatable thing (G. 138, N. 2 c) also at a symposium (πότον, not ποτόν). — κεφαλ-αλγές: derivation? See G. 131, 1.

16. τον έγ-κέφαλον, the crown (lit. brain), a large terminal cabbage-like growth at the top of the stem of the palm-tree.— ἰδιότητα, peculiar-ity (see G. 129, 7).— ἡδονῆς, flavor. Cf. ἡδύ, above.— ἐξαιρεθείη: why opt.?

- olos, entirely (G. 138. M. 7): we sometimes sav. it all dried up.

17. ὁ . . . ἀδελφός: note the position of the genitives (G. 142, 1). — γυναικός: by name Statīra. — αὐτοῖς: case (G. 186). Cf. Ἑλλάδι in the next section.

18. γείτων: predicate nom. to οἰκῶ (G. 136; ef. 137, N. 4). — οἰκῶ: see

Hellen. iii. 2. 12, Καρία, ἔνθαπερ ὁ Τισσαφέρνους οἶκος.

Page 46. — πελλά κίμήχανα (i. e. καὶ ἀμ.), many difficulties, lit. many and inextricable (straus, G. 141, N. 4): ἀμήχανα = ἐν οις οὐδεμία μηχανή. — εῦρημα, a piece of good fortune; from εὑρίσκω (εὑρ-, G. 129, 4). — εἰ δυναίμην: we might have had ἐὰν δύνωμαι (G. 248, 2; 226, 4, N. 1), as the context implies, I thought it would be a εῦρημα, — οἰμαι . . . ἔχειν, for I think it would not be a thankless labor for me (G. 246). For ἀχαρίστως ἀν ἔχειν, cf. note on i. 1. 5, end. — πρὸς ὑμῶν: as if a passive had preceded in place of ἀχαρίστως ἔχειν.

19. ἐπιστρατεύοντα: quoted after ήγγειλα (G. 280). For the fact mentioned, see i. 2. 4. — και μόνος, κ. τ. λ.: cf. i. 10. 7 and 8. — σὺν τοῖσδε:

with a gesture. — αὐτῷ: the King.

20. βουλεύσεσθαι: what other tenses might be used? (G. 203, N. 2). — εὐ-πρακτότερον: verbal adj. (G. 117, 3) in the comparative. The subj. of εὐπρακτότερον ἢ is διαπράξασθαι understood, the διαπράξασθαι expressed being the object of δύνωμαι.

21. μεταστάντες: second aor. Cf. μεταστησάμενος in § 8. — Κλέαρχος δ' ἔλεγεν, i. e. Clearchus was their spokesman. — ώς βασιλεῖ πολεμήσοντες, with the intention of warring with the King (G. 186, N. 1). When, as here, the subject of the leading verb is also the speaker (cf. G. 277, N. 2), ώς simply emphasizes the cause or purpose denoted by the participle.

22. The speaker is referring in this section, probably, to the agreement entered into at Thapsacus, i. 4. 11-13.— θεούς, ἀνθρώπους: objects of ἢσχύν-θημεν (G. 158, N. 2). The infinitive προδοῦναι is a second obj. of the same verb (G. 260, 1).— παρέχοντες (sc. αὐτῷ), when we had offered (G. 204, N. 1).

— εὖ ποιεῖν: purpose (G. 265; 165, N. 1).

23. ἐπεί: here, since; above, in § 22, when. — βασιλεῖ... ἀρχῆς: cf. ii. 1. 11. — τὴν χώραν κακῶς ποιεῖν: cf. i. 4. 8, and note. Cf. below, ἡμᾶς εὖ ποιῶν. — εἴ τις... λυποίη, i. e. if no one should molest us: τὶς is like French on and German man, with no exact English equivalent. — ἀδικοῦντα: sc. τινά, and cf. βουλευομένους in i. 1. 7. — ἡμᾶς... ὑπάρχη, shall take the first step also (καί) in doing us good (G. 279, 1), καὶ εὖ ποιῶν emphatically opposed to ἀδικοῦντα. — εὖ ποιοῦντες (G. 277, 2).

Page 47. — 24. ἤκω: mood? — αἱ... μενόντων, let the truce continue.

Page 47. — 24. ἤκω: mood? — αί... μενόντων, let the truce continue. — ἀγορὰν παρέξομεν, will provide a market, i. e. an opportunity for the

Greeks to buy provisions.

25. εἰς: cf. εἰς τω, i. 7. 1, and note. — διαπεπραγμένος (cf. διαπράξασθαι in § 20): with δοθῆναι as its object. — δοθῆναι αὐτῷ: cf. the corresponding active δοῦναι ἐμοί in § 18. — καίπερ: with the following concessive part. (G. 277, N. 1 b). — ἄξιον βασιλεῖ, befitting the King (G. 185; 184, 2). Cf. G. 178, N.

26. τέλος: cf. i. 10. 13. — παρέξειν: sc. ήμας. The inf. is quoted after

the idea of *promising* in πιστά (G. 202, 3 a). So ἀπάξειν. — ὅπου δ' ἃν μή: why not οὐ?

27. πορεύσεσθαι, έξειν: both quoted after ὀμόσαι. Cf. the two future infinitives in § 26. — ώς διὰ φιλίας (sc. χώρας), as (you would go) through a friendly country.

28. ταῦτα ἔδοξε: cf. note on i. 3. 20. — ἄμοσαν . . . ἔδοσαν: cf. note on

πιστά in ii. 2. 10.

29. ὡς βασιλέα: cf. i. 2. 4. — διαπράξωμαι, shall have accomplished, with future perfect force (Moods and Tenses, § 20, N. 1). — ἃ δέομαι: sc. διαπράξασθαι. — ὡς ἀπάξων καὶ ἀπιών (G. 200, N. 3 b): cf. note on ὡς πολεμήσοντες in § 21.

CHAPTER IV.

SYNOPSIS: The Greeks and Ariaeus remain encamped near each other for more than twenty days, during which time the barbarians receive visits from their friends (1). The Greeks grow uneasy and ask their generals why they remain, and express their suspicions of the King's intentions (2-4). Clearchus answers that it will not do to go away, as that would break the truce and they would be left without provisions, guide, or friends (5); that, moreover, the Euphrates bars their way, and that they have no cavalry (6). He declares his faith in the King's oath (7). Tissaphernes and Orontas arrive with their armies (8). The Greeks proceed with Tissaphernes as guide (9), but are suspicious of the Persians, and march apart from them. Mistrust increases on both sides, and they sometimes come to blows (10, 11). They arrive at the wall of Media (12), and from thence a march of two days brings them to the Tigris. The Greeks encamp near Sitace, and the barbarians cross the river (13, 14). After supper a man brings a warning from Ariaeus to the Greeks to beware of a nightattack, and to guard the bridge over the Tigris (15-17). Clearchus is greatly alarmed (18); but the story is observed to be inconsistent (19, 20), and after questioning the messenger it is concluded that he has been sent with an ulterior object (21, 22). Nevertheless, a guard is sent to the bridge (23). At daybreak the Greeks cross the bridge (24), and proceed in four days to the river Physius. Near Opis they are met by an illegitimate brother of the King, who views them as they pass, and is amazed at their number (25, 26). They proceed through Media, plundering the villages of Parysatis (27), and along the right bank of the Tigris, procuring provisions from Caenae, a city across the river (28).

- 1. εἴκοσιν: sc. ἡμέρας. οἱ ἄλλοι ἀναγκαῖοι, his other relatives: ἀναγκαῖος (from ἀνάγκη, see G. 129, 12) is the Lat. necessarius. δεξιάς, assurances, pledged by the person who brought them with the right hand. μὴ... αὐτοῖς, that the King would bear them no ill-will (μνησι-κακήσειν: μιμνήσκω, stem μνα-, and κακός). The inf. is quoted after δεξιάς; cf. παρέξειν in ii. 3. 26. ἐπιστρατείας: gen. of cause (G. 173, 1). τῶν παροιχομένων, of what was past (G. 200, N. 3).
- 2. οἱ περὶ 'Αριαῖον, Ariaeus and those with him (G. 141, N. 3). Cf. οἱ ἀμφὶ Τισσαφέρνην, iii. 5. 1. ἔνδηλοι . . . νοῦν, evidently paid less regard to the Greeks. For προσέχοντες, cf. ἀνιώμενος in i. 2. 11, and note.

Page 48.—3. ή may introduce the second part of an alternative question (G. 282, 5), even when the former part is only implied (here πότερον άλλως ἔχει). Cf. the use of an in Lat. — περὶ παντὸς ποιήσαιτο: cf. περὶ πλείστου ποιοῖτο in i. 9. 7, and note. — ἢ: subj. of purpose (G. 216). The opt. referring to the future has the force of a primary tense (Moods and Tenses, § 34, 2). — στρατεύειν: dependent on φόβος (G. 261, 1, with n.1). We might have had oi άλλοι "Ε. φοβῶνται . . . στρατεύειν. — ὑπάγεται: cf. ii. 1. 18. — διεσπάρθαι: see διασπείρω and G. 262, 1. — ἀλισθῆ: cf. διαπράξωμαι, ii. 3. 29. — οὐκ . . . ἡμῖν, it is not possible that he will not attack us, lit. there is not how (introducing the indir. quest.) he will not, etc. (G. 283, 8).

4. η ... ἀποτειχίζει, is either trenching or walling off some point. Cf. the use of τι in i. 10. 16. — τοσοίδε, so few: accent (G. 27, 4). — ἐπι ...

αὐτοῦ, at his very doors.

5. ἐπὶ πολέμω = πολεμήσοντες. — ἔπειτα, moreover, introducing πρώτον μέν, αδθις δέ, etc. — ὅθεν, (a place) from which. — ἐπισιτιούμεθα: purpose (G. 236). — ἄμα and εὐθύς (G. 277, N. 1) both qualify ἀφεστήξει, which is a future perfect (G. 110, IV. c, N. 2; 200, N. 9). Cf. below, λελείψεται. — ὄντες: se. Φίλοι.

6. ποταμός: emphatic, as if he had said, but as to rivers, I don't know whether (εἰ), etc.— διαβατέος: the verbal in -τέος used personally (G. 281, 1).— οὐ μὲν δή: cf. i. 9. 13, and note. — ἄν, i. e. ἐάν.— οὐ . . . εἰσιν: implying also, nor will there be. — τῶν δὲ . . . ἄξιοι, whereas the enemy's horse are very numerous (lit. the most, compared with those of other nations) and very efficient. — νικῶντες = εἰ νικῷμεν; but ἡττωμένων, to which σωθῆναι is apod., = ἐἀν ἡττώμεθα, or perhaps εἰ ἡττώμεθα (see Moods and Tenses, § 54, 2 b). — οἶόν τε: sc. ἐστίν.

7. σύμμαχα, helps. — 8 τι, on what account (G. 160, 2; 149, 2²). — αὐτόν: repeating βασιλέα. — θεούς: cf. θεούς in ii. 3. 22, and G. 158, N. 2.

8. ὡς ἀπιών, as if going (G. 277, N. 2): here the writer and the subj. of the leading verb are not the same person (cf. note on ὡς πολεμήσοντες in ii. 3. 21, and ii. 3. 29), so that ἀπιών expresses the intention professed by Tissaphernes. There is nothing in the use of ὡς to indicate the historian's opinion as to the honesty of this profession. See note on ὡς βοηθήσων in § 25. — εἰς οἶκον = οἴκαδε: see note on οἰκῶ in ii. 3. 18. Besides Caria he now had the satrapy of Cyrus. — ἢγε, i. e. Orontas. Cf. iii. 4. 13. — ἐπὶ γάμω, in marriage, as his wife.

Page **49.**—10. αὐτοὶ ... ἐχώρουν, proceeded by themselves. — ἐστρατοπεδεύοντο: the Greeks and barbarians. — ὤσπερ πολεμίους (sc. φυλαττόμενοι), just as (if they were guarding against) enemies (G. 277, N. 3).

11. τοῦ αὐτοῦ: sc. τόπου, and cf. i. 8. 14. — πληγὰς ἐνέτεινον: cf. i. 5.

12. TEEXOS: mentioned in i. 7. 15. If we suppose that the southern part of this wall, which reached from the Tigris to the Euphrates, was in ruins, it is easy to account, first, for Xenophon's not describing it in i. 7. 15, but here; and, secondly, for the King's digging the ditch for the purpose, on

that assumption, of completing the line of defence furnished by the northern part of the wall. In the retreat Tissaphernes led the Greeks westward on the southern side of the ditch, in order that they should not see the rich plain of Babylonia, and so brought them outside of the wall again, which they now pass within (παρῆλθον) on their way to the Tigris. — ἦν ψκοδομημένον = ψκοδόμητο (G. 118, 4). — κειμέναις, lying; we say laid. — ποδῶν: why gen.? — μῆκος δ' ἐλέγετο, but in length, it was said, etc.

13. την δ'... ἐπτά, and the other (by its having been) bridged over (means, G. 277, 2) with seven boats. See note on § 24. — ησαν ἀπό: cf. εἰσὶν ἐκ in

i. 2. 7. — ώσπερ: sc. κατατέτμηνται.

14. δένδρων: with παράδεισος (G. 167, 4). If it went with δασέος it would be δένδροις (cf. iv. 7. 6). — οἱ δὲ βάρβαροι: se. ἐσκήνησαν.

15. ἔτυχον ἐν περιπάτῳ ὅντες, happened to be walking.— πρὸ τῶν ὅπλων: cf. note on ii. 2. 20. — οὐκ ἔζήτει, did not ask for, ask to see. — καὶ ταῦτα ἄν: cf. i. 4. 12, and note.

16. 871: introducing direct discourse. Cf. i. 6. 8, end, and note.

Page **50.** — "Επεμψε (G. 135, N. 1). — πιστοί: cf. note on i. 5. 15. — μὴ ἐπιθώνται (G. 216).

17. ως διανοείται, since T. intends, etc.; but in the next line ως, in order that. — της διώρυχος: the second of the two mentioned in § 13; over this

there was only a pontoon bridge, which could be destroyed easily.

19. νεανίσκος τις: conjectured to have been Xenophon himself. — οὐκ ἀκόλουθα, inconsistent. — τό τε ἐπιθήσεσθαι καὶ λύσειν, i. e. the two stories of an intention to attack, and at the same time to destroy the bridge: we should expect τὸ also before λύσειν. For the unusual fut. inf. see G. 202, 3 b; also Moods and Tenses, § 27, κ. 2 b.— νικᾶν: se. αὐτούς as subject. — τί δεῖ ... γέφυραν: why need they destroy the bridge? implying what good will it do them, etc.? It is thus a proper apod. to the future prot. ἐὰν . . . νικῶσι (G. 223). — ἄν (i. e. ἐὰν) ὦσιν, ἔχοιμεν ἄν: a subj. in the prot. (G. 223), with an opt. with ἄν in the apod. (G. 224), the latter belonging to an implied prot. in the opt., such as, if we should wish to escape (G. 227, 1; Moods and Tenses, § 54, 1 α²). The οὐ in οὐδέ, not even, modifies ἔχοιμεν ἄν, the meaning being, even if there are (shall be) many bridges, we should not know, etc. (f. for this meaning of οὐκ ἔχω, i. 7. 7, and note; and see also οὐχ ἔξουσιν in § 20.

22. ὑποπέμψειαν, had sent with a fulse message (ὑπό): the dir. form was ὑπέπεμψαν (G. 243). — ἔνθεν μέν, ἔνθεν δέ, on this side, on that. — πολλῆς ... ἐνόντων, since it was extensive and fertile, and since there were men in it to work it. — εἶτα δὲ καί, and moreover also. — ἀπο-στροφή (see G. 129, 1). — εἴ τις βούλοιτο, in case that any one should wish, might have been ἐάν τις βούληται (G. 248, N.).

23. ἐπὶ μέντοι . . . ὅμως, yet they nevertheless, etc., i. e. notwithstanding that they now knew the man's statements were false. Cf. ii. 2. 17.—

ἀπήγγελλον, i. e. the next morning.

Page 51. — 24. ἐζευγμένην: the Greek said ζευγνύναι γέφυραν (G. 159), to build (join) a bridge, or ζευγνύναι ποταμόν (διώρυχα), to bridge a river

channel); for the latter see § 13. — ώς... πεφυλαγμένως, as guardedly as possible: supply ήν with οιόν τε (= δυνατόν). — τῶν παρὰ Τισσαφέρνους Ἑλ.: cf. τῶν παρὰ βασιλέως, i. 1. 5, and note. — διαβαινόντων (sc. αὐτῶν); we should expect the dat. after ἐπιθήσεσθαι, rather than the gen. absolute. In the same way διαβαινόντων occurs in the next line, notwithstanding the following αὐτοις. — σκοπῶν: participle. — διαβαίνοιεν: in the direct form διαβαίνουσι (G. 243), to see whether they were crossing. — ἄχετο ἀπελαύνων, went riding off (G. 279, 4, N.); ἄχετο, lit. was off (G. 200, N. 3).

25. πλέθρου: cf. πλέθρων, i. 2. 23. — ψκεῦτο: cf. οἰκουμένην, i. 4. 1. — $\mathring{\eta}$ ὄνομα $^{\circ}\Omega$ πις: cf. i. 5. 4, and note. — πρὸς $\mathring{\eta}$ ν: why accusative? — ὡς βοηθήσων (G. 277, N. 2): ὡς shows only that the partic. gives the purpose which is professed by the subject (ὁ ἀδελφός). See note on ὡς ἀπιών in § 8,

and on ως πολεμήσοντες in ii. 3. 21. Cf. also i. 1. 11, and note.

26. εἰς δύο, two abreast (G. 191, III. **1** c). They marched by in column. — ἄλλοτε... ἐφιστάμενος, halting now and then. — τὸ ἡγούμενον (object): cf. ii. 2. 4, and note. — ἐπιστήσειε: why opt.? — ἐπίστασιν: force of the suffix σις? — ἐκπεπλῆχθαι: see note on i. 5. 13.

27. Κύρω ἐπεγγελῶν, insulting Cyrus (G. 184, 2) besides (ἐπί), i. e. besides gratifying the Greeks. Cf. ἐπι-λέγειν, i. 9. 26. — διαρπάσαι . . . ἐπέτρεψε: cf. i. 2. 19, and note. — πλὴν ἀνδραπόδων, i. e. except that the men in them were not to be made slaves.

CHAPTER V.

SYNOPSIS: They arrive at the river Zapatas, and Clearchus sends a messenger to Tissaphernes and requests an interview (1, 2). When they meet, Clearchus expresses his hope that they shall be able to dispel the mutual distrust of the Greeks and barbarians (3, 4); mentions cases where great evil has been done through misunderstanding (5, 6); refers to their oaths and the vengeance of the Gods should they break them (7); details the facts which render it necessary for the Greeks to retain the friendship of the Persians (8-12), and the advantages to the barbarians of an alliance with his Greek army (13, 14); and finally he asks to know who has excited the suspicions against them (15). Tissaphernes assures Clearchus that the Greeks have no cause for distrust (16), showing how completely they are in the power of the Persians (17-19), and how unnecessary it would be for the latter to resort to perjury if they wished to destroy their former enemies (20, 21). He expresses great personal friendship for the Greeks, and hints at an especial service they may do for him (22, 23). Clearchus believes him sincere, and when he promises to disclose the names of those who have sought to create distrust between them, if Clearchus with the rest of the generals will come to him, the Greek general consents (24-26). The next day he returns to camp and states what has been agreed upon, and, though opposed by some of the soldiers, finally persuades five of the generals and twenty captains to accompany him (27-30). The generals are invited to enter the tent of Tissaphernes, and not long after they are seized and those without murdered (31, 32). Nicarchus alone escapes, and flees terribly wounded to the Greeks (33), who run to arms (34). Ariaeus with 300 Persians approaches the camp, and calls for some general or captain (35, 36). Cleanor, Sophaenetus, and Xenophon come forward (37). Ariaeus tells them that Clearchus, having violated the truce, is dead, but that Proxenus and Menon are in great honor, and that the King demands their arms (38). In answer Cleanor reproaches him for his treachery, and Xenophon skilfully asks that Proxenus and Menon may be sent to the Greeks to advise them (39-41). The barbarians leave without making answer (42).

1. ὑποψίαι, feelings of distrust (ὑφ-οράω). — φανερά, pred. to ἐφαίνε-

το, is specially opposed to ὑποψίαι.

Page **52.** — 2. Τισσαφέρνει: cf. τούτφ, i. 1. 9. — εἴ πως δύναιτο (G. 248, 2), in case he could in any way, etc. The apod., suggested by παῦσαι, would be ἴνα παύσειε or the like. See Moods and Tenses, § 53, N. 2, for further details of this important construction. — πρὶν γενέσθαι (G. 274). — ἐροῦντα (G. 277, 3).

3. Τισσαφέρνη: a heteroclite voc. (G. 60, 1b). — άδικήσειν: cf. μνησικακήσειν in ii. 4. 1, and note. — φυλαττομένον ήμας, are on your guard against us (G. 280). — ώς πολεμίους, as (you would be against) an enemy.

- 4. οὐ δύναμαι οὕτε: we should expect οὕτε δύναμαι to correspond to ἐγώ τε οἶδα. See note on μήτε... τε in ii. 2. 8. πειρώμενον (G. 280). ὅτι ... οὐδέν, that we on our part do not even think of any such thing (G. 280, N. 3). εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, to have an interview with you (G. 186, N. 1, end). εἰ δυναίμεθα (G. 248, N.). Cf. § 2. ἀλλήλων (G. 174).
- 5. ἐκ, in consequence of. οι . . . ἐποίησαν: we should expect φοβηθέντας . . . βουλομένους . . . ποιήσαντας (G. 280), but such an accumulation of participles would be harsh. φθάσαι: sc. ποιήσαντές τι (G. 279, 4). μέλλοντας, intending, transitively. αν, i. e. what is more.

6. ἀγνωμοσύνας, misunderstandings (G. 129, 7).

- 7. πρῶτον . . . μέγιστον, for first and chiefly. Cf. i. 3. 10. The correl. of μέν is δέ in § 8. θεῶν (G. 167, 3), oaths (sworn) by the Gods, as we say ὀμνύναι θεούς. εἶναι (G. 263, 1). τούτων, i. e. τῶν θεῶν ὅρκων (G. 171, 2). παρημεληκώς (G. 280, Ν. 2): cf. ἐψευσμένος, i. 3. 10, and note. τὸν θεῶν πόλεμον, the Gods' war (G. 167, 2). ἀπό, with, by the aid of. φεύγων, flying; but ἀποφύγοι ἄν, could make his escape. Cf. i. 4. 8, and note. ὅπως . . . ἀποσταίη, how he could retire to a strong place, i. e. to a place that would prove really ἐχυρόν against the Gods. For the three apod. with prot. implied, see G. 226, 2 b. πάντη πάντα: cf. πάντων πάντα in i. 9. 2, and the πανταχῆ πάντων following. θεοῖς (G. 185; 184, 2). With this section compare Psalm cxxxix. 7–12.
- 8. περί μὲν δή: μέν is repeated from πρῶτον μέν in § 7. παρ' οῦς (i. e. τοὺς θεοὺς)... κατεθέμεθα, in whose hands we have deposited the friendship which we have compacted. τῶν δ' ἀνθρωπίνων, but of human things (G. 168). ἐν τῷ παρόντι, in the present crisis.
- 9. πασα όδός, every road; but following, πασα ή όδός, all the way. αὐτης: with οὐδέν.

Page 53. — φοβερώτατον (G. 138, N. 2 c).

10. άλλο τι (sc. ποιοίμεν) αν ή: άλλο τι ή or the simple άλλο τι is

equivalent in asking a question to οὖ or ἆρα οὖ, Lat. nonne (G. 282, 3).— εὖ-εργέτην, bene-factor (suff. τα-).— ἔφεδρον, a fresh opponent, a successor in the contest, prop. of an odd combatant in the public games, who remained without an adversary when the others had been paired by lot, and sat by (ἐπί and ἔδρα) ready to engage (of course at a great advantage) with any athlete who should beat his adversary.— ταῦτα repeats the indirect question.

11. τῶν τότε (G. 141, N. 3²). — δν βούλοιτο (G. 247; 233) might be δν ἄν βούληται. — ἔχοντα, σώζοντα, οὖσαν (G. 280). — ἢ . . . ἐχρῆτο, which Cyrus found hostile. — ταύτην: repeating τὴν . . . δύναμιν with emphasis.

12. τούτων ... ὄντων, but since this is so. — ὅστις οὐ βούλεται: result (G. 237, n.). — ἀλλὰ μήν begins the sent. as if the parenthesis ἐρῶ ... εἶναι were to be followed by a sentence like καl ἡμεῖς ὑμᾶς πολλὰ ἀφελεῖν δυνησόμεθα. (Krüger.) This is really said in other words in § 13 and § 14.

13. οὖς νομίζω ἀν παρασχεῖν, whom I think I could render (παράσχοιμι ἄν): cf. i. 3. 6. So παῦσαι ἄν (G. 134, 3). — ἐν-οχλοῦντα, disturbing, lit. crowding (ὄχλος) upon (G. 279, 1). — οἷς: with τεθυμωμένους, incensed (G. 184, 2). — κολάσαισθε: doubtful emendation for κολάσεσθε, made on acc. of ἄν (G. 208, 2). — τῆς . . . οὔσης = ἢ τῆ . . . οὔση.

14. ὡς μέγιστος (sc. φίλος), the very greatest: cf. ὅτι ἀπαρασκευότατον, i. 1. 6. — ἔχων ὑπηρέτας = εἰ ἔχοις, κ. τ. λ.: additional protasis to both ἀν εἰης and ἀν ἀναστρέφοιο. — τῆς χάριτος: with ἕνεκα. — ἡν ἀν ἔχοιμεν: χάριν ἔχω is exactly the Lat. gratiam habeo: cf. note on i. 4. 15.

15. οὕτω θαυμαστόν, so surprising. — τοὕνομα τίς: a mingling of two constructions, ἥδιστ' ἀν ἀκούσαιμι τίς, κ. τ. λ., and τοὕνομά τινος ὅστις, κ. τ. λ. Rehdantz, however, explains the words: I would gladly hear by name, who is so skilled, etc. — ἀπημείφθη, replied, a form found only here. It reminds us of ἀπαμειβόμενος and ἀμείβετο in Homer.

16. 'Αλλά: cf. ii. 1. 4, and note.— ήδομαι ἀκούων: cf. ήσθη ἰδών, i. 2. 18. — ἀκούων σου λόγους (G. 171, 2, N. 1). — γιγνώσκων, since you know.

Page **54.** — μοι δοκεῖs must be translated impersonally, it seems to me, in order to bring in κακόνους ἀν εἶναι, that you would be evil-minded, in English. We cannot use would, or any equivalent of ἄν, with the infinitive. See Moods and Tenses, § 92, 2, N. 2. — ὡς ἀν μάθης (G. 216, N. 2).

17. εἰ ἐβουλόμεθα, supposing it was our wish, i. e. when we made the treaty (G. 221); to this the apod. is ἀπορεῖν (= ἀποροῦμεν) quoted after δοκοῦμεν. Cf. ἀπορεῖν ἄν in § 18, and note. — ἐν ἢ, by means of which. — ἀντιπάσχειν: with κίνδυνος (G. 261, 1); sc. εἴη ἄν.

18. ἐπτιθεσθαι: with ἐπιτηδείων. — ἀπορεῖν ἄν (= ἀποροῖμεν ἄν): cf. note on § 16, and ἀπορεῖν in § 17, and note. — τοσαῦτα: with a gesture. — ὅντα, though they are. — ὑμῖν ὅντα πορευτέα, must be crossed by you, quoted after ὁρᾶτε (G. 280): direct form, ὑμῖν πορευτέα ἐστίν (G. 281, 1). Cf. with the active of this const., ὅρη πορεύεσθαι, the note on ὁδόν in i. 2. 20. — ταμιεύεσθαι, to parcel out, like a steward (ταμίας), and so to have by themselves, to deal with at once, etc.; sc. τοσούτους, antec. of ὁπόσοις.

19. ἀλλά, still.— δν κατακαύσαντες (causal).— οὐδ' εἰ, not even if: the οὐ goes with ἀν δύναισθε; the δέ (even), with the conditional clause.

20. ἔχοντες: conditional (note in the next line μηδένα) = εἰ ἔχομεν. For εἰ ἔχομεν ἐξελοίμεθα ἄν, see G. 227, 1. — ἔπειτα: cf. εἶτα in i. 2. 25, and note. — πῶς ἄν . . . ἀν ἐξελοίμεθα (G. 212, 2). — πρός (G. 191, VI. 6, 1 α).

21. παντάπασι . . . ἐστί, but it is characteristic of (belongs to, G. 169, 1) those altogether without resources.— καὶ τούτων, and that too: cf. καὶ ταῦτα in i. 4. 12. — οἴτινες ἐθέλουσι: used as if ἄποροί εἰσιν, κ. τ. λ. preceded; we should expect simply ἐθέλειν, to be willing. Cf. ὅστις . . . αἰρεῖται in

place of aipeî of ai simply, in ii. 6. 6.

22. ἐξόν, when it was possible, acc. absolute (G. 278, 2). — οὐκ . . . ἤλθομεν, did we not proceed to do it? — ἔρως, earnest desire: sc. ἐστί. — τούτου refers to οὐκ . . . ἤλθομεν. — τὸ . . . ἰσχυρόν: the whole infin. clause stands as an object acc. after the verbal idea in ἔρως: trans. my desire that I may secure the confidence of the Greeks (cf. note on i. 7. 4, end), and with that mercenary force (G. 154) with which (G. 188, 5) C. made his expedition . . . with this (τούτω) I may return to the coast, etc. μισθοδοσίας and εὐεργεσίας (see G. 129, 3) are accusatives.

23. ὅσα: with χρήσιμοι (G. 160, 1). — ἐστέ, are by anticipation, and so for ἔσεσθε. — τὰ μὲν . . . εἶπας, some you also have mentioned. — τιάραν: a steeple-shaped head-dress of distinguished Persians, worn upright (ὀρθήν) only by the King; when worn by others, the point was bent forward. — τὴν δ' . . . ἔχοι (sc. ὀρθήν): as it was the outward sign of royalty to wear the tiara upright on the head, so wearing it upright in the heart means aspiring to royal dignity, i. e. bearing the royal symbol in the heart, though not on the head. T. thus intimates his intention to revolt from the King by the aid of the Greeks, in order to blind Clearchus to his real plans.

Page **55.** — 24. εἶπεν: repeated in ἔφη. — οὐκοῦν, therefore, in questions implies an affirm answer, and is generally to be rendered by not then? — τοιούτων ὑπαρχόντων, when such grounds exist. — παθεῖν (G. 261, 1).

25. οί... λοχαγοί: in app. to the subj. of βούλεσθε. — ἐλθεῖν ἐν τῷ ἐμφανεῖ, i. e. so that it shall be apparent to both armies that we trust one another. Cf. ἐν τῷ φανερῷ in i. 3. 21.

26. σοί (accented) is emphatic. — αδ, in turn. — 8θεν, from what quarter.

27. ἐκ, after, in consequence of, Germ. in Folge. Cf. i. 3. 11. — δηλός τ ην οἰόμενος: cf. i. 2. 11. — πάνυ φιλικῶς διακεῖσθαι, that he was on very friendly terms with. — ἐκέλευσε (subj. Τισσ.): sc. ἰέναι. — οῖ ἂν ἐλεγχθῶσι: the verb might have been in what other mood? Could ἐκέλευσε have been so changed? See G. 247, with N. 2. — διαβάλλοντες (G. 280). — τῶν Ἑλλήνων: with οἴ. — οῖ . . . αὐτούς: cf. δν . . . αὐτόν in i. 9. 29: αὐτούς is added for emphasis.

28. αὐτώ, i. e. Clearchus. — ὅπως . . . η (G. 216, 2).

29. ξχειν την γνώμην, to be devoted.— τους παραλυποῦντας, troublesome rivals (note the prep. in comp.). — μη λέναι, μηδέ πιστεύειν (G. 260, 1): the underlying idea is that of a command, not that of a statement of fact.

30. Ισχυρώς κατέτεινεν, insisted strenuously.— ἔστε διεπράξαντο (G. 239, 1). — ὡς εἰς ἀγοράν, i. e. without arms.

Page **56**. — 32. οἱ ἔνδον, οἱ ἔξω (G. 141, N. 3²). — ῷτινι πάντας: cf. i. 1. 5, and note.

33. ἱππασίαν: force of the suff.? — ἠμφεγνόουν (G. 105, 1, N. 3). — εἰς τὴν γαστέρα: the accusative with reference to the motion of the weapon.

36. εἴ τις ... λοχαγός, i. e. whatever general or captain there was (G. 248, 1), direct εἴ τίς ἐστιν, suggests the subject of προσελθεῖν. — ἀπαγγείλωσι: why subjunctive?

37. τῶν Ἑλλήνων: depending on the proper names. — στρατηγοί μὲν, σὺν αὐτοῖς δέ: the first two are contrasted, as generals, with Xenophon. —

Ξενοφών: cf. iii. 1. 4 sq. — τὰ περί, the fate of.

- 38. ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, got within hearing distance. —ἐπιορκῶν, λύων: with ἐφάνη (G. 280). ἔχει τὴν δίκην, has received his deserts. αὐτοῦ (G. 142, 4, N. 3). ἀπαιτεῖ (G. 164). ἑαυτοῦ (G. 169, 1). εἶναι: sc. τὰ ὅπλα. δούλου: cf. i. 7. 3, and note.
- 39. ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ: cf. ii. 1. 10.— Όρχομένιος, of Orchomenus, an ancient city of Arcadia, called πολύμηλος by Homer(Π .ii. 605).—οἱ ἄλλοι: in app. to ὑμεῖς understood, you others. Cf. § 25. θεούς, ἀνθρώπους: cf. ii. 3. 22, and note. οἴτινες ἀπολωλέκατε, ἔρχεσθε: causal (G. 238). ἡμῖν: with ὀμόσαντες; cf. οἷς, below. τοὺς αὖτούς (sc. ἡμῖν), the same that we should: the position of ἡμῖν expressed forbids its being taken with τοὺς αὖτούς. φίλους καὶ ἐχθρούς (G. 137, N, 4). νομιεῖν (G. 110, II. 2, N. 1e).

Page 57. — τους άλλους ήμας, the rest of us.

40. γάρ, (we are not that) for. — ἐπιβουλεύων: cf. i. 6. 8.

41. ἐπὶ τούτοις, upon this. — εἰ... ἔλυε (G. 221). — Πρόξενος, Μένων: in emphatic position before ἐπείπερ: we should render, but as to P. and M., since indeed they are, etc. — εὐεργέται: force of the suffix?

CHAPTER VI.

Biographical Sketches of the Five Generals.

SYNOPSIS: Of the five generals, who after their seizure are taken to Babylon and beheaded, Clearchus was the most prominent; a man well qualified for war and fond of it (1). He fought during the Peloponnesian War against the Athenians, and at its close undertook an expedition to Thrace (2). When ordered to return by the Ephors, he disobeyed (3) and was condemned to death. Being now an exile, he went to Cyrus and received from him 10,000 darics (4), with which he collected an army and plundered the Thracians until summoned to Asia (5). Summary of the evidence that he was fond of war (6) and fitted for it (7). As evidence that he was fitted for command, notwithstanding his gloomy and harsh disposition, he was skilful in providing supplies for his army and an excellent disciplinarian (8-10). In time of danger his soldiers willingly obeyed him, but left him, when the peril was over, for a general of less harsh disposition (11, 12). No one was personally attached to him, but his troops were excellent soldiers (13, 14). He was about fifty years of age when he died (15). -Proxenus was ambitious from boyhood (16). He joined Cyrus, hoping to gain wealth, influence, and a great name (17), but was unwilling to acquire any of

these by unjust means (18). He was able to command well-disposed men, but could not inspire ordinary soldiers with fear or respect; he was thirty years old when he died (19, 20). — Menon was avaricious, stooping to perjury, falsehood, and deceit to gain his ends (21, 22). He respected and spared an enemy because he was dangerous, but ridiculed and plundered his friends (23, 24). He respected perjury and injustice, but looked upon the pious and truthful as fools (25). He took pride in deceit and ridicule of friends (26), and sought to be honored and courted by showing his power and willingness to do wrong (27). Even in extreme youth he was notoriously licentious (28). He was not put to death with the others, but died like a malefactor, after being tortured alive for a whole year (29). — Agias and Socrates were both courageous in war and faithful to their friends; and at the time of their death each was thirty-five years old (30).

- 1. μέν: cf. μέν in i. 10. 19, and note. οὕτω, so, as above described. τὰς κεφαλάς (G. 197,1,N.2,last ex.): the corresp. active constr. would be αὐτοῖς ἀποτέμνουσι τὰς κεφαλάς. εἶς: in app. to (part of) στρατηγοί. μέν: correl. to δέ in § 16. ὁμολογουμένως ἐκ πάντων, as was agreed by (cf. ἐκ in i. 1. 6) all. αὐτοῦ (G. 182, 1; 180, 1). δόξας γενέσθαι, i. e. who appeared to have been (lit. to have become or to have shown himself). Cf. with this section i. 9: 1.
- 2. πόλεμος: the Peloponnesian War (431-404 B. C.). ἀδικοῦσι, had wronged; cf. i. 5. 11, and note. τοὺς "Ελληνας: the Greek colonists in the Thracian Chersonesus. διαπραξάμενος παρὰ τῶν ἐφόρων, having secured (his object) from the Ephors. ὡς πολεμήσων: cf. i. 1. 11, and note.
- 3. μετα-γνόντες πως, changing their mind for some reason. ἔφ-οροι (over-seers), Ephors. Ἰσθμοῦ: of Corinth. ἄχετο πλέων: cf. ἄχετο ἀπελαύνων in ii. 4. 24, and note.
- 4. ἐθανατώθη, was condemned to death (G. 130, 3): cf. θάνατος, θνήσκω. τελών, magistrates, the ἔφοροι. ἄλλη: no such arguments (λόγοις) are given in the Anabasis. Cf. i. 1. 9, and i. 3. 3, 4. δαρεικούς: cf. note on i. 7. 18.
- 5. ἡ φθυμίαν, α life of ease (ἡ άδιος and θυμός). ἀπὸ . . . χρημάτων: cf. i. 1. 9. ἀπὸ τούτου, from this time on. ἔφερε καὶ ἣγε, plundered, or pillaged: φέρω properly of objects that can be carried off, ἄγω of cattle; Lat. ferre et agere. πολεμῶν διεγένετο, went on warring (G. 279, 1).
- Page 58.— 6. φιλο-πολέμου (G. 131, 1): cf. πολεμ-ικός in § 7.— δστις αἰρεῖται: cf. οἴτινες ἐθέλουσι in ii. 5. 21, and note.— ἐξόν: cf. ii. 5. 22.— αἰσχύνη, βλάβη (see G. 129, 1).— αἰρεῖται, chooses.— ὤστε πολεμεῖν, i. e. provided that he may be (laboring) in war (G. 266, 2).— εἰς παιδικά, upon a favorite.— δαπανᾶν, to make outlays.
- 7. ταύτη, herein, in these regards. ἡμέρας και νυκτός, by day or night (indifferently, G. 179, 1). ἄγων: like the two adjectives, with ἦν, ready to lead. πανταχοῦ πάντες: cf. ii. 5. 7, and note.
- 8. Š δυνατὸν . . . εἶχεν, so far as was possible with (i. e. for a man of) such a temper as he certainly (καί) had. ὕς . . . άλλος: cf. i. 3. 15, and note. ὅπως ἔχοι (G. 217, N. 1). αὐτῷ (G. 184, 3, N. 6). ἐμποιῆσαι τοῖς παροῦσιν, to inspire in those present (the feeling). ὡς πειστέον εἴη = ὡς δέοι αὐτοὺς πείθεσθαι, that they must obey (G. 243; 281, 2).

9. ἐκ τοῦ... εἶναι, by being severe (G. 262, 1; 138, n. 8).— ὁρᾶν (see G. 261, 2).— ὡς (G. 266, 2, n. 1).

Page 59. — ἔσθ' ὅτε, sometimes, lit. there is when: cf. ἐνίστε just preceding (G. 152, N. 2), and the note on ἢν . . . οὕs in i. 5. 7. — γνώμη, on principle, systematically: note καί before γνώμη. — ἀκολάστου, undisciplined. — στρατεύματος . . . ὄφελος: cf. i. 3. 11.

10. λέγειν αὐτὸν ἔφασαν: Xen. states the facts not on his own authority. Cf. i. 9. 23. — τὸν ἄρχοντα, his commander. — εἰ μέλλοι, if he were either to, etc. (G. 247): the dir. form would be δεῖ φοβεῖσθαι . . . εἰ μέλλει, κ. τ. λ. — φυλακάς: why acc.? — ἀ-προφασίστως (πρό-φασις), boldly, promptly, lit. without making excuses.

11. τὸ στυγνόν, the sternness, gloom (G. 139, 2): cf. τὸ χαλεπόν and τὸ ἐπίχαρι, below. — φαιδρόν: pred. to φαίνεσθαι. — ἐν τοῖς προσώποις (poetic plural): connect with τὸ στυγνόν. — ἐρρωμένον, something strong or vigorous; like vigor.

12. ὅτε γένοιντο (G. 233). — πρὸς άλλον ἀρχομένους ἀπιέναι, i. e. to go away into the service of another. — διέκειντο, were disposed. The active is

expressed by διατίθημι (i. 1. 5).

13. και γὰρ οὖν: cf. i. 9. 8. — τεταγμένοι . . . κατεχόμενοι (sc. παρεῖναι αὐτῷ). — σφόδρα . . . ἐχρῆτο (G. 98, N. 2), he found exceedingly obedient, i. e. these yielded him implicit obedience.

15. οὐ μάλα ἐθέλειν: as we say, did not like very much. — ἀμφὶ τά: cf.

the note on els in i. 2. 3.

16. εὐθύς (G. 277, N. 1). — Γοργία: the brilliant rhetorician of Leontini in Sicily, who lived about 485-380 B. C. His fee (ἀργύριον) was 100 minae (about \$1,800).

17. ἐπεὶ συνεγένετο αὐτῷ, after he had been his pupil: συνεῖναί τινι often means to be one's pupil or disciple. — φίλος . . . πρώτοις, while he was on friendly terms with those of highest rank. — εὐεργετῶν: cf. ἀλεξόμενος in i. 9. 11. — ϣετο κτήσεσθαι, expected to get (G. 246).

18. ἐπιθυμῶν (G. 277, 5). — ἔνδηλον . . . εἶχεν, he moreover made this also evident.

Page 60. — τῷ δικαίω καὶ καλῷ: cf. τὸ στυγνόν in § 11, and note.

The principle of G. 139, 2, is illustrated often in this chapter.

19. καλῶν κἀγαθῶν: as we should say, "gentlemen." See Lidd. and

19. καλῶν κάγαθῶν: as we should say, "gentlemen." See Lidd. and Scott, s. v. καλο-κάγαθόs.— αἰδῶ ἐαυτοῦ, respect for himself (G. 167, 3).— στρατιώταις (G. 187, end; 184, 1). Cf. § 8.— στρατιώτας: cf. θεούς in ii. 5. 39, and note.— φοβούμενος: what use of the part.? See G. 280, N. 1, and cf. δῆλος ἢν ἐπιθυμῶν in § 21, and στέργων φανερὸς ἢν and ἔνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεύων in § 23. See also i. 2. 11, and note.

20. πρὸς τὸ ... δοκεῖν, for being, and having the reputation of being, fit to govern (G. 262, 1). This const. occurs several times below. ἀρχικόν modifies τινά understood, the subject of the infinitives. — ἐπαινεῖν (bis):

subject of ἀρκεῖν (G. 259). — ἐτῶν (G. 169, 3).

21. μέγιστον: adverbially with δυναμένοις, the most powerful.— ἀδικών: cf. for the tense the note on i. 5. 11. So ἀδικοῦντα in § 20. — μὴ διδοίη δίκην, might not pay the penalty: cf. ἔχει τὴν δίκην, ii. 5. 38.

- 22. ὧν (G. 152). τῷ ἡλιθίῳ (G. 186). Cf. note on § 18, above (at the end).
- 23. τούτω, taking up the relative clause, is to be connected in construction with ἐπιβουλεύων. ἔνδηλος ἐγίγνετο: how different from ἔνδηλος ῆν and ἔνδηλος ἐγένετο? οὐδενός (G. 177). τῶν συνόντων, his associates: connect with καταγελῶν; διελέγετο would require the dative (G. 186).

24. μόνος . . . ὄν, he thought that he alone (G. 138, N. 8) understood that it was (G. 280) easiest.

26. ἀγάλλεται ἐπί: below, with ἡγάλλετο, we have the simple dative of cause), τῷ δύνασθαι, κ. τ. λ. (G. 262, 2). For the formation of the three nouns after ἐπί, expressing quality, see G. 129, 7. — ψευδῆ: from ψευδής, not ψεῦδος.

Page **61.** — τῶν ἀπαιδεύτων: partitive; cf. τῶν στρατευομένων, i. 2. 3, and note. — διαβάλλων τοὺς πρώτους, by slandering those who were already first (in their friendship). — τούτους: takes up the relative clause.

27. τὸ... παρέχεσθαι (G. 199, 2): obj. of ἐμηχανᾶτο. An obj. clause with ὅπως would be more common (G. 217).— ἐκ: cf. § 9.— ἡξίου, expected.
— ἐπιδεικνύμενος (G. 277, 2). — ὅτι δύναιτο καὶ ἐθέλοι ἄν: in direct form δύναμαι καὶ ἐθέλοιμι ἄν. — εὐεργεσίαν δὲ κατέλεγεν, and he accounted it against (the person) an act of kindness (G. 129, 3).

28. τὰ δη ἀφανη ἔξεστι ψεύδεσθαι, i. e. there is room for false statements, it is true, about doubtful matters (G. 159). — τάδε, the following. — παρὰ ᾿Αριστίππω: with ων; cf. for the facts stated i. 1. 10, and i. 2. 6, and note. — ξένων (G. 171, 3). — ἥδετο, i. e. Ariaeus.

29. οὐκ ἀπέθανε: to be connected with the genitive absol. above, which expresses time (G. 277, 1). — κεφαλάς: cf. § 1, and note. — ζων... ἐνιαυτόν, after being tortured alive for a year.

30. Note the interchange of the dual and plural in this section (G. 33, 1).

— καλ τούτω: emphatic repetition of the subject in the form of a pronoun.

— αὐτούς is irregularly inserted before ἐμέμφετο, as this verb cannot govern the gen. τούτων, which by its position would naturally be the object of both the clauses with οὔτε. — ἔτη ἀπὸ γενεᾶς, years from birth, years of age.

The third and fourth books of the Anabasis give an account of the retreat of the Greeks, after the loss of their commanders at the river Zapatas, through a savage and mountainous country inhabited only by barbarians, until they beheld the welcome sight of the sea and reached Trapezus, a friendly Greek city on the Euxine. The three remaining books continue the narrative of the return of the Greeks from the arrival at Trapezus until the union of the Greek force with the army of Thibron in Asia Minor in the spring of 399 B. c. From the beginning of the third book, Xenophon himself becomes an important person in the councils of the Greeks.

HELLENICA.

[Book II.]

THE Peloponnesian War lasted twenty-seven years, from B. c. 431 to 404, of which the first twenty are included in the narrative of Thucydides, and the remainder in the Hellenica of Xenophon. It arose from the fear and jealousy felt by Sparta and other Greek states at the power and glory of the Athenian Empire, aided by the uneasiness of the subject allies of Athens herself under what they believed to be an oppressive rule. Since the formation of the confederacy of Delos in 477 B. C. — which was a defensive union of voluntary allies under Athens as presiding city, made to secure the Aegean against the possibility of another Persian invasion, - the maritime power of Athens had steadily increased, and the smaller states had gradually been changed from independent allies to subjects of an imperial city. This change is well explained in Chapters XLIV. and XLV. of Grote's History of Greece. The splendor of Athens reached its height under Pericles, the most illustrious of her statesmen (who died in 429 B. c.); and her Dorian neighbors in Sparta, Corinth, Megara, and Thebes were now ready to combine for her destruction. In 432 B. c. the disputes between Corinth and Athens about the Corinthian colonies of Corcyra and Potidaea gave a plausible pretext for war, and war was at once declared. But, as Thucydides tells us, the war arose chiefly from the alarm felt by Sparta at the extent of the Athenian power. and her dread of its further increase. The war began in the spring of 431 B. C.; and it ended in the spring of 404 B, C, with the surrender of Athens, which is described in the first extract from the Hellenica. The power of Athens had been seriously crippled by the disastrous expedition to Syracuse (B. c. 415-413); it was finally broken by the destruction of the Athenian fleet at Aegospotami, as related in the chapter immediately preceding the narrative here given.

Aegospotami, or Goat's River, was a station on the European side of the Hellespont, opposite the Asiatic town of Lampsacus, which had just been captured by Lysander, the Spartan commander. It was "an open beach, without harbor, without good anchorage, without either houses or inhabitants or supplies"; and was chosen by the Athenian commander, merely to compel Lysander to an engagement. Each morning the fleet would cross the strait in line of battle, but the Spartan forces kept close under shelter of their port. Each day it withdrew to its anchorage, followed only by a few scoutboats to watch the disembarking; and then the men would stray on

shore for provisions, as far as Sestos, a few miles below. For five days the same scene was repeated. In vain Alcibiades, then living in exile near by, warned the generals of the exposed condition of their fleet, and urged that they should at least fall back to the safe and friendly harbor of Sestos; he was dismissed with the taunt that they were now in command, not he. "At length, on the fifth day, Lysander ordered the scout-ships, which he sent forth to watch the Athenians on their return, to hoist a bright shield as a signal as soon as they should see the ships at their anchorage, and the crews ashore in quest of their meal." The moment he beheld this welcome signal, he gave orders to his entire fleet to row across the strait as swiftly as possible, while the land forces marched along the strand in case of need. The fleet was taken by complete surprise. A squadron of twelve vessels under Conon, with the sacred ship called Paralos, escaped. All the remainder, nearly one hundred and seventy in number, were captured on the shore, defenceless, and seemingly without the least attempt on the part of any one to resist. This sweeping victory was won without the loss of a ship, almost without the loss of a man. Of more than thirty thousand prisoners, all the Athenians, some three or four thousand, were put to death. It had been charged against them that they had resolved, if victorious, to cut off the right hands of all their prisoners; and one of their generals, Philocles, had put to death the captured crews of two ships, allies of the Lacedaemonians, by hurling them headlong from a precipice. Charges like these, at the end of a long and obstinate war, account for the vindictive and bitter temper of the conquerors. (See Grote, Ch. LXV.)

The battle at Aegospotami was fought in September, B. c. 405. Byzantium surrendered directly after; Lysander permitting its garrison, with other Athenians found there or elsewhere, to sail to Athens, "but nowhere else," says Xenophon, "for he knew that the more there were gathered in the city and Piraeus, the sooner they would be brought to straits by famine."

II. 3. Παράλου: the Paralos ("Scaboard") and the Salaminia were two sacred vessels maintained by Athens, and used in the service of the government. They carried deputations to the sacred festivals, and embassies; and were sometimes used to bring state criminals to Athens, as in the case of Alcibiades in 415 B. C. — νυκτός (G. 179, 1). — ἡ ξυμφορά (= συμφορά), the disaster to the fleet at Aegospotami: ξύν is often used for σύν in the older Attic. — Πειραιώς, the Piraeus was the principal port of Athens; it was fortified, and connected with the city (ἄστν) which was four and a half miles distant by the two long walls of Pericles. (See the plan at the end of the volume.) — ὁ ἔτερος . . . παραγγέλλων: we should expect the gen. absol., but the nominative is in apposition with the

nominative implied in the verbal noun οἰμωγή (as if ψμωζον had been used).

- Page **62.** ~ πενθοῦντες, agreeing with the subject implied in οὐδείς, as if it had been, all were sleepless. πείσεσθαι, that they were to suffer (G. 246). οἷα ἐποίησαν: see G. 247 (last example) and N. 2. Μη-λίονς: Melos, a Spartan colony, had been subjugated by Athens in 416 B. C.; the men of military age were put to death, and the women and children were enslaved.
- 4. ἔδοξε, they voted, lit. it pleased them: the expression is the same which was used in the Athenian decrees, ἔδοξε τῆ βουλῆ καὶ τῷ δήμῳ. ἀποχῶσαι (v. ἀποχώννυμι), to block the channel. περὶ ταῦτα, thus employed.
- 5. ναυσίν (G. 188, 5). κατεσκευάσατο, established, i. e. in the form of "an oligarchy of ten native citizens, chosen from among his most daring and unscrupulous partisans, to govern in conjunction with the Lacedaemonian harmost." τὰ ἐπὶ Θράκης, often without χωρία, a common expression for the coast of Thrace.
- 6. ἀφειστήκει, had (already) revolted.—'Αθηναίων (gen. governed by ἀπο- in ἀφειστήκει, G. 193), from the Athenians.— σφαγὰς ... ποιήσαντες, having made a massacre of the aristocrats: this massacre took place eight years before, but was recent enough to forbid the Samians to hope for mercy.
- 7. Δεκέλειαν: a post in Attica, whence Agis, the Spartan king, was now threatening the city. ὅτι: understand λέγοντάς τινας, or ἀγγέλλοντας after ἔπεμψε. προσπλεῖ (G. 243). τοῦ ἐτέρου, the other of the two kings, Agis being one.
- 8. ἐν τῷ ᾿Ακαδημίᾳ τῷ καλουμένῳ γυμνασίῳ, the common reading, would be an unusual expression for in the gymnasium called the Academy. Perhaps we may insert a comma after ᾿Ακαδημίᾳ, and take the following words in apposition with ᾿Ακαδημίᾳ, in the Academy, viz. in the gymnasium thus named: Many scholars consider the last three words as an interpolation. The Academy (i. e. the grove of the hero Academus) was northwest of the city, on the Sacred Way leading to Eleusis. It was afterwards made famous by Plato, who used it as his place of instruction; and its name is thus a familiar word in all modern languages.
- 9. Aἴγιναν: in the first year of the Peloponnesian war (431 B. C.), the Athenians expelled the Aeginetans with their families from their island, and the Spartans allowed them to settle in Thyrea. ἀπέδωκε implies that Lysander restored Aegina to its former inhabitants. ὅσους ἐδύνατο πλείστους, the greatest number which he was able (to collect), like ὡς πλείστους or ὅτι πλείστους. ὡς αὕτως, likewise, adv. of ὁ αὐτός, the same. Μηλίοις: see note on § 3 above. τῆς αὐτῶν, se. χώρας (G. 141, N. 4). πρὸς τὸν Πειραιᾶ, he came to the Piraeus and anchored there.
  - 10. τί χρη ποιειν (G. 243).

- Page 63.— ὄντων (G. 277, 2.) σωτηρίαν τοῦ μὴ παθεῖν, security against suffering, the μή strengthening the negative idea (of prevention) implied in σωτηρίαν (G. 263, 1). â... μικροπολίτας, what they had not done for punishment, but had done unjustly (ἡδίκουν) through insolence to men of the small states: ä is direct object of ἐποίησαν and cognate object of ἡδίκουν. οὐδ' ἐπὶ μιῷ, more emphatic than ἐπ' οὐδεμιῷ. ἐκείνοις, the Lacedaemonians.
- 11. ἀτίμους ἐπιτίμους ποιήσαντες: they passed a vote of amnesty, restoring to full civic rights all who had forfeited any of those rights (i. e. who had become ἄτιμοι) either as public debtors or by sentence of the law. After this vote, the citizens met in the acropolis and pledged themselves to harmony. ἀποθνησκόντων (G. 277, 5.) ἔχοντες, kecping. ἐπὶ τούτοις, on these conditions.
- 12. είναι, sc. έφη. κύριος αὐτός (G. 136, N. 3 a): αὐτός is adjective pronoun, himself (145, 1).
- 13. πλησίον τῆς Λακωνικῆς: as Sellasia is generally said to be in Laconia, πλησίον should perhaps be omitted here. οἶα, se. τοιαῦτα. αὐτόθεν, instantly. εἰ δέονται (G. 247). τι, at all. κάλλιον (G. 75).
- 14. ἦκον (G. 200, N. 3). ἐνέπεσε, ν. ἐμπίπτω. ἕως ἃν πέμπωσιν, while they should be sending (G. 247; 202, 1): ἕως πέμποιεν might have been used.
- 15. Λακεδαιμονίοις, dat. with εἰρήνην ποιεῖσθαι (G. 186, N. 1). ἐφ΄ οἶς προεκαλοῦντο, on the terms which they offered (G. 153, N. 1). ἐκάτερον, i. e. each of the two long walls leading to the Piraeus; see note on § 20, below. μη ἐξεῖναι depends on the verbal force of ψήφισμα (G. 261, 1, N.).
- 16. εἰ βούλονται, if they wished (G. 247): the direct form of the sentence following ὅτι would be, εἰ βούλεσθέ με πέμψαι, ήξω εἰδὼς πότερον ἀντέχουσι, &c. Λακεδαιμονίους is by anticipation object of εἰδώς, instead of being subj. nominative of ἀντέχουσι. ή connects βουλόμενοι (G. 277, 2) to πίστεως ἕνεκα (in order to secure good faith).
- Page **64.** δ τι τις λέγοι, whatever any one might propose (G. 248). όμολογήσειν (G. 202, 3, N.).
- 17. τέως, for some time. κατέχοι and κελεύοι are instances of the rare imperfect optative, representing κατεῖχε and ἐκέλευε of the direct discourse, which would regularly be retained in such cases (G. 243, N. 1). εἶναι, sc. ἔφη. κύριος (G. 136, N. 3 a). ὧν ἐρωτῷτο, of what he (Lysander) was asked (G. 153, N. 1), the direct form being ὧν ἐρωτῶμαι (indic.). δέκατος αὐτός, a common expression for one of ten, generally applied to the principal person in the number mentioned.
- 18. ἀγγελοῦντα (G. 277, 3) ὅτι ἀπεκρίναιτο, to inform them that he had replied, &c. (the message was ἀπεκρίνατο Λύσανδρος, &c.).
  - 19. ἐπὶ τίνι λόγω, in what capacity. καλεῖν ἐκέλευον, gave orders to

summon them. — μη σπένδεσθαι, [urging] to make no terms. — ἐξαιρεῖν, sc. την πόλιν.

- 20. οὐκ ἔφασαν... ἀνδραποδιεῖν, refused to [said they would not] enslave, &c. It is said that, when a Theban delegate advocated the destruction of Athens, a Spartan replied, that he would not put out one of the eyes of Greece, and leave her ἐτερόφθαλμον. The same argument was used at Athens in favor of helping Sparta, after the battle of Leuctra, in 371 B. c. ἀνδραποδιεῖν (G. 110, II. N. 1 c). ἐποιοῦντο, offered to make (G. 200, N. 2). ἐφ' ὧ... ἔπεσθαι (G. 267). τὰ μακρὰ τείχη: probably only the two long walls leading to the Piraeus are meant; as the third or Phaleric wall, leading to the old port of Phalerum, was now of less account, since the Piraeus had been strongly fortified and connected with the city by two walls. καθέντας (ν. καθίημι), restoring. τὸν αὐτόν, &c., lit. regarding as foe and friend the same with the Lacedaemonians.
- 21. μη ήκοιεν, lest they might have come (G. 200, N. 3; 202, 2). οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μένειν, for there was no longer room (χώρα) for delay.
- 22. ἐφ' οἷs... ποιοῖντο, the terms on which (they said) the L. offered to make peace; ποιοῖντο representing ποιοῦνται of the direct form (G. 248, 4): see ἐποιοῦντο in § 20, above.

Page 65. — ὑπ' αὐλητρίδων, to the music of flute-girls.

- III. 1. τῷ ἐπιόντι ἔτει, the year beginning at midsummer 404 B. C., the first year of the ninety-fourth Olympiad.—δν...οὐκ ὀνομάζουσι, whom the Athenians do not name, i. e. among the ἄρχοντες ἐπώνυμοι: the first of the nine Archons gave his name to the year, whence he was called the Eponymus.—ἀναρχίαν: the word ἀναρχία was entered in the public records for this year instead of the name of Pythodorus.—There are strong reasons for believing all of § 1, except τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει, to be an interpolation; it will be seen that the other words break the construction of the sentence, which becomes grammatical only by taking τῷ... ἔτει with ἔδοξε in § 2.
- 2. ἔδοξε τῷ δήμῳ, the people voted: see note on II. 4, above. οί... ξυγγράψουσι (G. 236, N. 3), who were to compile, &c.: see note on § 11, below.

The omitted sections (4-10) refer to matters in Thessaly and Syracuse (under the tyrant Dionysius), to the surrender of Samos to Lysander, and to Lysander's return to Sparta.

- 11. ἐφ' ὧτε ξυγγράψαι (G. 267), equivalent to οἷ ξυγγράψουσι in § 2.—πολιτεύσοιντο is an indirect statement (G. 248, 4) of the idea of the Athenians in choosing the Thirty: in § 2 the indicative of the direct form is retained. For the middle voice, see G. 199, N. 1.—ἀεὶ ἔμελλον, they continually delayed.
- 12. ζώντας and ὄντας (G. 246; 280). βαρεῖς, odious. ὑπῆγον θανάτου, arraigned capitally (G. 178, last example). αὐτῶν (G. 173, 2, N.).

- Page 66. δσοι ξυνήδεσαν ... όντες (G. 280, N. 2).
- 13. ὅπως ἀν ἐξείη ... ὅπως βούλοιντο, how they might get the power to treat the city as they pleased; indirect question, representing πῶς ἀν ἐξείη ἡμῖν τῆ πόλει χρῆσθαι ὅπως βουλοίμεθα (G. 245; 247, N. 3). The first ὅπως is an indirect interrog tive (like πῶς); the second is relative (G. 232, 4). φρουροὺς σφίσι ξυμπρᾶξαι ἐλθεῖν, to help bring it about that guards should come to them, i. e. to aid in having guards sent them: σφίσι refers to the Thirty (G. 144, 2). ἔως ... καταστήσαιντο (G. 239, 2; 248, 3). θρέψειν (G. 17, 2, N.; 203, N. 2). Compare αὐτοῖς πεμφθῆναι with σφίσιν ἐλθεῖν above: as Λύσανδρος is subject of ξυνέπραξεν, σφίσιν would have been incorrect here.
- 14. ὡς . . . πράττοιεν (G. 248, N.): the idea of the Thirty was ὡς πάντα ἐπαινῆ ἃ ἄν πράττωμεν (or ἃ πράττομεν), that he may praise everything which we may do (or everything which we do). τῶν φρουρῶν, depending on the omitted antecedent of οὕς. ἥκιστα . . . ἀνέχεσθαι, representing ἥκιστα . . . ἀνέχονται, they [are men who] least endure being thrust out (unless ἄν is omitted by accident before ἀν-έχεσθαι, or unless ἄν in the next clause affects ἀνέχεσθαι also). πλείστους ἄν . . . λαμβάνειν, would get most adherents (G. 211): the protasis is expressed in ἐπιχειροῦντας, = εἰ ἐπιχειροῦν (G. 226, 1).
- 15. ἐπὶ τὸ... ἀποκτείνειν (G. 262, 1). ἄτε... φυγών, inasmuch as he had been exiled (G. 277, N. 2): φεύγειν often means to be exiled; hence ὑπὸ τοῦ δήμου follows, as if the verb were passive (G. 197, 1). εἴ τις ἐτιμᾶτο... εἰργάζετο, in case one was honored, &c. depends as protasis on ἀντέκοπτε λέγων, and not on εἴη: if it belonged to the indirect discourse after ὅτι, we should expect τιμᾶτο or τιμᾶται, &c.
- 16. οἰκείως ἐχρῆτο, treated as a friend. ὅτι οὐκ ἐγχωροίη, that it was not possible (lit. there was no room). μὴ οὐκ ἐκποδὼν ποιεῖσθαι, not to put out of the way (G. 283, 7): when we should have (affirmatively) ἐγχωρεῖ μὴ τοῦτο ποιεῖν, we may have (negatively) οὐκ ἐγχωρεῖ μὴ οὐ τοῦτο ποιεῖν. ἦττόν τι belongs to ἐπιμελεῖσθαι. ὥσπερ τυραννίδος, as a tyranny: the meaning is, if you think that our large number prevents our government from being in spirit a tyranny (properly a rule of one), and from requiring the same vigilance as a tyranny, you are a fool.
- 17. δήλοι, evidently (G. 138, N. 7; 280, N. 1). ξυνιστάμενοι, banding together (in a threatening way).
- Page 67.— εἰ μή ... λήψοιτο, ... ἔσοιτο, representing εἰ μή ... λήψεται (G. 223, N. 1), ἀδίνατον ἔσται (G. 202, 4).— τις, they (by the English idiom); for we should say unless we take for εἰ μή τις λήψεται in the direct form.
- 18. συρρυέ(ησαν, ν. συρρέω. καταλέγουσι, register them in the list (κατάλογος, catalogue) mentioned in § 20. τοὺς μεθέξοντας δή, who (as they said) were to take part in the administration (G. 277, 3): we might have had of μεθέξουσι (see § 2, above).

- 19. κοινωνούς ποιήσασθαι belongs at once with βουλομένους and with τρισχιλίουs, that, wishing to make the best of the citizens partners, they made three thousand of them partners. - To before mpwrov belongs to moingarbai, which is the subject of δοκοίη: we should expect another infinitive after ἔπειτα δέ, but after the new verb ὁρῶ the construction changes to that of the participle (G. 280). — ωσπερ... είναι, as if this number (three thousand) must needs be honorable men: έχειν ἀνάγκην τινὰ ποιείν τι is to be under some necessity of doing something (G. 261,1, N. 1). For the accusative absolute see G. 278, 2, N; for ωσπερ, G. 277, N. 3. — ολόν τε είη is irregularly added, by an entire change in the form of the sentence, as if et έχοι had been used after ώσπερ in the preceding clause, instead of the conditional participle ἔχοντα (G. 277, 4). Here οἶόν τε ὄν would have been the regular form after ωσπερ (without εί), as if it were possible; είη representing εί ... ἐστίν in the words of Theramenes, as δοκοίη (above) represents δοκεί. - γενέσθαι has τινάς understood as its subject, and is followed by σπουδαίους and πονηρούς in the predicate. — κατασκευαζομένους is added, by a sort of apposition, to explain πράττοντας. - ήττονα τῶν άρχομένων, weaker than its subjects.
- 20. οἱ δ' ἐξέτασιν, &c. The meaning of this obscure description seems to be as follows. The Thirty held a general review of all the citizens capable of bearing arms; but while the Three Thousand were reviewed together in the market-place, the other citizens were scattered over the city in small detachments (ἄλλων ἀλλαχοῦ). Then, while the ordinary citizens were dismissed for dinner or some other purpose (ἀπεληλύθεσαν), leaving their arms stacked at the places of review, a general call to arms was suddenly sounded (κελεύσαντες ἐπὶ τὰ ὅπλα); on which the Spartan garrison (φρουροί) and those citizens who understood the plot rushed and seized the arms of the unsuspecting citizens before the latter could return and secure them. ἐκεῖνοι, those who were ἔξω τοῦ καταλόγου. ἐν τῷ ναῷ, in the temple, i. e. the Parthenon.
- 21. ώς ἐξόν, since (as they thought) it was in their power (G. 277, N. 2).

   ὅ τι βούλοιντο (G. 248). τῶν μετοίκων, resident foreigners, living at Athens chiefly for purposes of trade, without political rights; as many of them were rich, they were selected as victims. Lysias (in Eratosth. § 2) says that the Thirty seized ten μέτοικοι in this way, including two poor men in the number lest the purity of their motives should be suspected. ἀποσημήνασθαι, to confiscate (properly to put a seal upon).

During this reign of terror, the orator Lysias was arrested by order of the Thirty while he was entertaining friends at dinner; but he escaped from custody and fled to Megara. His brother Polemarchus, however, was arrested in the street by Eratosthenes, one of the tyrants, and was put to death without trial, and without so much as hearing the offence with which he was charged. The house of Polemarchus was plundered, even the golden ear-rings were torn from the ears of his wife, and his family were dependent on the charity of friends for the means of giving him a decent

- burial. Lysias describes these terrible scenes in his oration against Eratosthenes, whom he afterwards prosecuted for the murder of Polemarchus.
- 22. ὅντινα βούλοιτο (G. 248, 1): this use of the optative must not be confounded with that seen in παρ' ὧν λαμβάνοιεν, below (G. 233). φάσκοντας, while we declare.
  - Page 68. μηδέν (G. 283, 4). τῷ παντί, in every way.
- 23. ἐμποδὼν τῷ ποιεῖν (G. 262, 2; 185). ἰδία . . . ἄλλος πρὸς ἄλλον, privately; one to this man, one to that.
- 24. πλέονας τοῦ καιροῦ, more than is fitting (lit. seasonable). μεθίστανται, are changing. τοῖς . . . μεθιστᾶσι, those who are changing (the government). διὰ τὸ . . . εἶναι, because the city is; διὰ τὸ . . . τεθράφθαι, because the people have been reared (G. 202, 2).
- 25. Toîs olois $\hat{\eta}\mu\hat{\imath}\nu$, to such as we (G. 153, N. 5). of $\beta\epsilon\lambda\tau$ istorio, the aristocracy (the better class), opposed to the $\delta\hat{\eta}\mu$ os, the mass of the people.
  - 26. ἐἀν αἰσθανώμεθα (G. 225). ἐκποδών ποιούμεθα, put out of our way.
- 27. οἶς δύναται, by whatever means he can. ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ, and (as a proof) that this is true. See § 33, below. ἢν κατανοῆτε (G. 223); but ὅταν βουλώμεθα (G. 233). εἰ ἐγίγνωσκε, if he had this opinion (G. 221), has two apodoses, ἢν and ἐνομίζετο ἄν. The latter has its main protasis implied in δικαίως, if he were justly estimated, to which it conforms (G. 222). See G. 227, 1; and Moods and Tenses, § 54, 1 (a).
- Page **69.** 28. τοῦ δήμου, of the democracy. τοῖς... εἰς ἡμᾶς, on those who were first brought before us (for judgment), follows ἐπιτιθέναι (G. 187). αὐτῷ ἀρέσκει, by anacoluthon, where τοῖς γιγνομένοις ἀρέσκεται would be expected. ἐν τῷ ἀσφαλεῖ, in safety (G. 139, 2).
- 29. δσφ... φανεροῦ, by as much as what is secret is harder to guard against than what is open. ἔχθιον (ν. ἐχθρός), more hostile. οὐτε ἐσπείσατο οὐτ' ἐπίστευσε, gnomic aorists (G. 205, 2; see n. 1): the subjunctive λαμβάνωσι (G. 233) depends on these aorists, as they are primary tenses (G. 201, end). τοῦ λοιποῦ, for the future (G. 179, 1).
- 30. ἀναμνήσω (v. ἀναμιμνήσκω) here takes two accusatives (G. 164); this verb may also take the accusative and the genitive (G. 171, 2, N. 3). κατὰ τὸν πατέρα, i. e. as his father had been. τοὺς τετρακοσίους, the oligarehy of the Four Hundred was established in Athens in 411 B. C.; it lasted only four months. See Grote, Chap. LXII. ἀντίπαλόν τι τῆ ὀλιγαρχία, a party hostile to the oligarchy.
- 31. κόθορνος, a high buskin, worn by tragic actors: see the cut in Smith's Dict. of Antiq. s. v. Cothurnus. ἀποβλέπει, it is adapted to both feet, as the man who is said to resemble it has an eye to both sides. ἄνδρα τὸν ἄξιον ζῆν, the man (who is) fit to live (G. 142, 2). οὐ...μεταβάλλεσθαι: οὐ belongs (grammatically) to δεῖ, and δεινὸν εἶναι προάγειν and μεταβάλλεσθαι both depend on ον δεῖ, while προνοεῖσθαι depends on δεῖ alone. ἔως ἀν...καταστώσιν, until they get into fair sailing (G. 239, 2; 233). ἐπειδάν τι ἀντικόψη: we should expect the optative, by assimilation to

- πλέοιεν (G. 235), and we must translate it like one. See Greek Moods and Tenses, § 34, 1 (b).
- 32. Show, no doubt. $\pi\lambda\epsilon$ istois... arolwhéval, you are in part to blame that very many who were on the side of oligarchy have perished at the hands of the people: altist tivos means the cause of something to some one; and altis may take the simple infinitive (G. 261, 1) as here, or the infinitive with $\tau \circ \hat{v}$ (G. 262, 2).
- Page 70.— ἀνελέσθαι (v. ἀναιρέω), to take up or recover. ναυμαχία, the sea-fight at Arginusae, B. C. 406, in which the Athenian fleet was victorious, but sailed away leaving, besides the slain, more than a thousand perishing upon the wrecks: the commanders were afterwards brought to trial before the people, and six of them sentenced to death, for this neglect; but the trial was hasty and informal, and their execution was regarded by many as a public crime. ἀπέκτεινεν αὐτούς, caused their death: Theramenes, who was one of the commanders, joined in the accusation of the others.
- 33. τοῦ πλεονεκτεῖν, gain; τοῦ καλοῦ, honor. τούτου, gen. after φείσασθαι, ν. φείδομαι (G. 171, 2). ἡμᾶς ταὐτό, the same to us (G. 165).
- 34. καλλίστη: Critias, who was a very able man, a kinsman of Plato and a friend of Socrates, wrote a treatise on the excellence of the Spartan constitution. ἀντὶ...πείθεσθαι, instead of yielding to the majority. τοῖς πραττομένοις, the acts of the government. ἄν before οἴεσθε belongs to ἀξιωθῆναι (G. 211). πολλοὺς... ὑμῖν, would make many of those who hold views (γιγνωσκόντων) hostile to you haughty. τῶν ἔξω, the political exiles, those who afterwards restored the democracy.
- 35. ἀποκτείναι (G. 203). οὐκ ἦρχον κατ' ἐκείνων λόγου, i. e. my charge against them did not begin the controversy. προσταχθέν, when it was ordered (G. 278, 2). ἀπολογούμενος, alleging in defence. οὐδέ, not even. μὴ ὅτι, not to say, much less. ἔδοξα . . . λέγειν, was acknowledged to have spoken (seemed to speak) reasonably.
- Page 71. προέμενοι, v. προίημι. ἀπολέσθαι (G. 265). ἀποπλέοντες ἄχοντο, sailed away (G. 279, 4, Ν.).
- 36. παρανενομηκέναι, has acted unlawfully (i. e. in accusing me); for which some editors suggest the milder παρανενοηκέναι, has erred in judgment. πενέστας, serfs (like the Laconian Helots): the charge of exciting a democratic revolt would be particularly galling to a proud aristocrat like Critias.
- 37. ὧν, sc. ἐκείνων, depending on μηδέν. μηδέν . . . γένοιτο, may nothing of the kind be done here. ὑμᾶs, obj. of παῦσαι, depose you (see § 43, below). δίκαιον εἶναι explains τάδε, the obj. of ὁμολογῶ. εἰ κατανοήστες, see last note on § 31.
- 38. μέχρι... καταστήναι, until you became established in the magistracy (βουλείαν): μέχρι τοῦ belongs also to ἀποδειχθήναι and ὑπάγεσθαι (cf. § 33); but with the present ὑπάγεσθαι, μέχρι must be translated while.
  - 39. Νικηράτου, son of the famous Nicias, who fell in Sicily B. c. 413.

- 40. ὑπόπτως ἔξοιεν, would be suspicious (G. 202, 4). ἔκαστον, see § 21. τούτων ἀπολομένων (G. 226, 1) represents the protasis to ἔσοιντο: in the direct form, ἐὰν οὖτοι ἀπόλωνται, πολέμιοι ἔσονται.
- 42. οὐκ αὖ ἐδόκει μοι, again, I did not approve. τὸ ἀντίπαλον, the opposition, of which the head-quarters were with the exiles. οὕτως, in this way, referring to the following protasis. εἰ... προσγενήσοιντο... φανήσοιντο: μέν and δέ show that εἰ belongs to both verbs. In the direct form the protasis would have the fut. indic. (G. 223, N. 1).
- 44. Å ἐγὼ λέγω and ἀ οὖτοι πράττουσιν are subj. of γίγνεσθαι. ἄν belongs to βούλεσθαι (G. 211). οὖτοι, i. e. the Thirty, represented by Critias. αὐτούς, i. e. the exiles. χαλεπὸν . . . χώρας, that they think it would be hard to get even a footing anywhere in the country: ἡγεῖσθαι, like νομίζειν, depends on οἷμαι (αὐτούς); and χαλεπὸν ἀν εἶναι (= χαλεπὸν ἀν ἦν) depends on ἡγεῖσθαι.
  - 45. olos, [such a one] as, with infin. (G. 261). α, sc. ἐκείνα (G. 160).
- Page 73. τετρακοσίων, see § 30, above. πάση πολιτεία, any form of government (G. 184, 2).
- 46. ἐκεῖνοι οὐδὲν ἀνίεσαν, they (the Spartans) relaxed nothing of their hostility. οἱ ἀμφὶ, &c. the party of the oligarchy (G. 141, N. 3). ἔρυμα: this was a fort on the mole (χῶμα) which commanded the entrance of the harbor of Piraeus, built under pretence of defending the city from a hostile fleet, but really to introduce a Lacedaemonian force to uphold the tyranny of the Four Hundred. ὑφ' αὐτοῖς ποιήσασθαι, make subject to themselves.
- 47. ἀποκαλεῖ, nicknames. ὡς πειρώμενον, because (as he says) I try. τί ποτε, what in the world?
- 48. οὐ πρόσθεν ... πρίν, not ... until. καὶ οἱ δοῦλοι ... μετέχοιεν, until even the slaves, and those who for poverty would sell the state for a drachma, should receive a drachma, i. e. have a seat in the Senate, the pay of a senator being a drachma (17 cts.) a day. Or the passage may mean simply, until all who would sell the state for a drachma should have an opportunity to do so, i. e. should have a drachma offered them. εἶναι ἄν represents εἴη ἄν, and πρὶν ... μετέχοιεν stands like a conditional relative sentence (G. 240, 1, third example). οἱ ... ἄν ἀποδόμενοι (G. 211) is equivalent to ἐκεῖνοι οῖ ... ἀν ἀπόδοιντο. ἐγγενείσθαι ἀν (= ἐγγένοιτο ἄν), could arise or be formed. εἶs τὸ ... τυραννεῖσθαι, lit. into the [condition of] being under the tyranny of a few. τὸ μέντοι ... πολιτείαν, but with the help of the powerful, both by horses and by shields, to aid the government (I say) by these means; all this is the subject of εἶναι, if the

text is correct. But διὰ τούτων is thus a mere repetition of what precedes, and the words have probably been corrupted in copying.

- 49. ἐἀν . . . ἐλεγχθῶ . . . πράττων . . . πεποιηκώς, if I am (shall be) convicted of doing . . . or of having done (G. 280): the apodosis δικαίως ἀν ἀποθνήσκειν, that I should justly die, has another protasis implied in παθών (= εἰ πάθοιμι); see note on § 27, above. ἐσχατώτατα (double superlative), extremest.
- 50. δήλη... ἐπιθορυβήσασα, let it be seen that it applauded with favor (G. 280, N. 1).
- Page **74.** εἰ ἐπιτρέψει: some MSS. have ἐπιτρέψοι, corresponding to ἀποφεύξοιτο (see G. 247, N. 1). οὐ βιωτόν, intolerable. τοὺς . . . ἔχοντας, the young men mentioned in § 23. φανερῶς τῆ βουλῆ (G. 185). δρυφάκτοις, the railing, which separated the Senate from the spectators.
- 51. προστάτου . . . οἴου δεῖ, that it is the duty of a leader who is what he ought to be (for τοιούτου οἶον εἶναι δεῖ). ὃς ἀν . . . μὴ ἐπιτρέπη, not to permit: irregular for τὸ . . . μὴ ἐπιτρέπειν. οἴδε, the young men above mentioned. τῶν ὄντων, dep. on μηδένα. κυρίους θανατοῦν, competent to put to death. ξυνδοκοῦν, since it is agreed on (G. 278, 2).
- 52. 'Εστίαν: the altar of Hestia (Vesta), the Goddess of the Household, "the senatorial hearth, the altar and sanctuary in the midst of the Senate house."— ἐπὶ Κριτία, in the power of Critias.
- 53. ὑμῶν, obj. of θαυμάζω (G. 171, 2). καλ ταῦτα γιγνώσκοντες, and that too, when you know. οὐδέν (G. 160, 2). τὸ ὑμῶν ἑκάστου, that of any one of you.
- 54. τοὺς ἔνδεκα, the Eleven, who had charge of prisons and executions.

   ἐπὶ τὸν Θηραμένην, to seize Theramenes. ἐκεῖνοι, nom. without verb.
- Page 75. ού δεῖ, to the proper place, with ἀπαγαγόντες. τὰ ἐκ τούτων, what follows from this, i. e. execution.
  - 55. τὸ ἔμπροσθεν, the space in front.
- 56. δηλοῦντα οἶα ἔπασχε, proclaiming aloud the treatment he was suffering. οὐκ . . . οἰμώξομαι, shall I not suffer? The word, as used by Satyrus, meant that he would suffer for it if he did not keep quiet. τὸ λειπόμενον, i. e. the last few drops of hemlock. ἀποκοτταβίσαντα, jerking out: the κότταβος was a sort of toast, in which the guest flung out a few drops of wine, at the same time calling the name of his beloved; the sound of the wine, as it struck the mark aimed at, was accepted as an omen, or sign of favor. ἐκεῖνο τοῦ ἀνδρός, this quality of the man. τό belongs to ἀπολιπεῖν, in appos. with ἐκεῖνο.
- "The scene just described," says Mr. Grote, "is one of the most striking and tragical in ancient history. The atrocious injustice by which Theramenes perished, as well as the courage and self-possession which he displayed in the moment of danger, and his cheerfulness even in the prison, not inferior to that of Socrates three years afterwards, naturally enlist the warmest sympathies in his favor. But . . . he was a selfish, cunning,

and faithless man; ready to enter into conspiracies, yet never foreseeing their consequences; and breaking faith to the ruin of colleagues whom he had first encouraged, when he found them more consistent and thoroughgoing in crime than himself."

- IV. 1. προείπον μὴ εἰσιέναι, i. e. excluded or expelled from the city. ἡγον, arrested: it was said that as many as fifteen hundred prisoners suffered death. Among the banished were the most eminent intellectual teachers, native or foreign, Socrates being hardly spared. φευγόντων, genitive absolute. ἐνέπλησαν (ν. ἐμπίπλημι), i. e. the Thirty caused Megara, &c. to be filled with the fugitives (ὑποχωρούντων).
- 2. ώς σύν, with about. Φυλήν, Phyle, a frontier fortress among the hills, on the road to Thebes, about fifteen miles from Athens.

Page **76.**—3. τῆς νυκτὸς καὶ τῆ ὑστεραία, during the night (G. 179, 1) and on the next day (G. 189). — ὑπό, [taken] by.

- 4. λεηλατήσοιεν, would forage (i. e. those in Phyle). φυλάs: the Attic army was mustered according to the ten tribes.
- 5. συνειλεγμένων (v. συλλέγω), as there were gathered, gen. abs. with περι έπτακοσίους.
- 6. ἀνίσταντο, i. e. the forces of the Thirty. ὅποι, to [the post] where (after ἀνίσταντο, which implies motion), i. e. each to his own work. ὅπλων, encampment. ἔστι μὲν οὕς, some (G. 152, N. 2).
- Page 77.— 8. ἐν τοῖς ἱππεῦσι, under guard of the cavalry. πόσοι εἶεν, i. e. the people of Eleusis. προσδεήσοιντο (G. 243), how much additional garrison they would need (i. e. in consequence of the seizure of Phyle). τὸν ἀεὶ ἔξιόντα, every one as he went out. ξυνειλημμένοι (ν. συλλαμβάνω), seized. A similar visit and seizure of prisoners was made at Salamis. τοῖς ἕνδεκα, i. e. for execution.
- 9. 'Ωιδείον: not the Odeum of Pericles, but the older building near the Ilissus, once used as a theatre. τοὺς ἄλλους, those not mentioned in § 4 and § 6. ταὐτὰ ἡμῖν, the same with us (G. 159, N. 2; 186, N. 2).
- 10. δσοις.. ἔμελεν, to such as cared only for gain. The number thus put to death, says Lysias, was about three hundred. ἐβοήθουν, went to their relief (i. e. that of their party in Piraeus). ἔπειτα, i. e. on approaching the Piraeus. ἀναφέρουσαν, leading up, i. e. to the high ground.
- 11. μὴ ἀνίναι αὐτούς, not to let them come up, i. e. upon any of the high land of the peninsula. κύκλος, the whole circuit of the fortifications which surrounded the Piraeus. The name Piraeus was given to the whole peninsula with its three harbors; this included Munychia, which was the high hill on the east side of the peninsula, directly overlooking the smallest of the three harbors, the little bay of Munychia. The town of Piraeus occupied part of the larger lower hill south of the great harbor (the harbor called Piraeus), and extended across the isthmus along the shore, and over the low land west and northwest of Munychia, to the place at which the two long walls from Athens joined the fortifications of the Piraeus. In

this northern part of the town of Piraeus was the market-place named for Hippodamus of Miletus, who was employed by Pericles to lay out the new town of Piraeus. Hippodamus astonished the Athenians by his broad straight streets, crossing each other at right angles. One of these was the street here mentioned, leading from the great square (the ἀγορά) up the hill of Munychia; on which hill stood the temple of Artemis Munychia and that of the Thracian Artemis (Bendis). [On many maps the relative positions of Munychia and Piraeus are reversed, and Phalerum is wrongly made one of the three harbors of the peninsula of Piraeus.]

- Page 78. ἐγένοντο . . . ἀσπίδων, they formed [a body] not less than fifty shields in depth. ἄνω, upwards, to Munychia.
- 12. ἀντανέπλησαν, i. e. Thrasybulus and his men filled the upper part of the same street to oppose them. ἐπ' αὐτοῖς, behind them. αὐτόθεν, from that quarter. ἐν ῷ, while. θέσθαι, to rest the shield on the ground. στάς, taking his stand (not standing): see G. 200, N. 5 b.
- 13. είσι τῶν προσιόντων, &c., there are among those who are advancing against us (G. 169, 1), first, those on the right, whom, &c. ἡμέραν πέμπτην, four days ago (G. 161, N.). See Anab. 4, V. 24. ἀπεσημαίνοντο, marked for death: this word usually means to put a seal on property taken for confiscation (see above, II. 21, with note). οὖ, where, explained in the next section.
- 14. ἔχοντες ... καθέσταμεν, we stand in front of them, with arms in our hands. ὅτι ... ξυνελαμβανόμεθα, because we were seized while dining, &c. οἱ δὲ καὶ, some of us also. οὐχ ὅπως ἀδικοῦντες, not only when we were guilty of no wrong: lit. not to speak of our being guilty of any wrong: in full οὐ λέξω ὅπως (= ώς) ἀδικοῦντες ἐφυγαδευόμεθα. χειμώνα, &c., see §§ 3 and 6 (above).
- Page **79.**—15. ἐξιξόμεθα, v. ἐξικνέομαι: it governs the gen. by G. 171, 1.
- 16. ὤετο ἄν τις, one might suppose (G. 226, 2). ἀμαρτήσεται, will miss: the object αὐτῶν (antec. of ὧν, § 238) is understood. δραπετεύσουσιν, will skulk, a word used in contempt of fugitive slaves. ἐναλλομένους, leaping or rushing upon them, agrees with ἡμᾶς, the omitted subject of ἀνατρέπειν, instead of agreeing with ἡμῖν understood after ἐξέσται (G. 138, N. 8).
- 17. ἔκαστός τις . . . ἄν, each man shall be conscious to himself of being the main cause of victory (G. 217). αὕτη, she, viz. νίκη. οἷς εἶσί, to those who have them (G. 153, N. 1). ἡμῶν, gen. part. after οί. ἐπίδωσι (G. 232, 3), v. ἐφοράω. μνημείου . . . τεύξεται, for none so rich, who shall win so fair a sepulchre: the construction is idiomatic; understand οὕτω before καλοῦ. Ἐννάλιον, the God of battles, a name of Ares (or Mars). ἀνθ' ὧν ὑβρίσθημεν, in requital of the insults we have borne: the active construction would be, ταῦτα ἡμᾶς ὑβρίζειν (G. 159, N. 4; 153, N. 1).

- 18. ὁ μάντις: the article is used because the prophet or diviner had his official place in the host. ἐπειδὰν... δοκεῖ, the words of the diviner.
- 19. τέθαπται, lies buried. τῶν δέκα, chiefs of the force established by the Thirty. Χαρμίδης: he was an uncle of Plato, from whom one of Plato's dialogues is named. πολλοί, many [of both parties].
- Page **80.**—20. ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, the herald of the [Eleusinian] mysteries, belonging to one of the ancient priestly families. (See Eumolpidae in Smith's Dict. of Antiquities).— κατασιωπησάμενος, having proclaimed silence.—ξυγχορευταί, companions in the choral dance.
- 21. πρός, in the name of. ὀλίγου δεῖν, almost (G. 268). -— ἀπεκτόνασιν, ν. ἀποκτείνω. μησίν, ν. μήν. δέκα ἔτη, the last ten years of the Peloponnesian war, the Decelean war.
- 22. τῶν ἀποθανόντων, part. gen. after ἔστιν οὕς. ἀλλὰ καὶ . . . κατεδακρύσαμεν, some of them we too greatly lamented. οἱ λοιποί, the survivors of the Thirty.
- 23. ξυνεκάθηντο, ν. συγκάθημαι. διεφέροντο, disputed, wrangled. βιαιότερον (sc. τοῦ προσήκοντος), unusually or unduly violent.
- Page **81.** τοις τριάκοντα, dat. after πείθεσθαι. τὸ τελευταίον, finally (G. 160, 2). ἐκείνους καταπαῦσαι, to depose them (the Thirty).
- 24. Έλευσῖνάδε (G. 61), see § 8, above. τῶν ἐν ἄστει, those in the city (gen. following ἐπεμέλοντο). ἐφώδευον, they patrolled. τὸ μὲν ἀφ' ἐσπέρας (G. 161), after dark. τὸ δὲ πρὸς ὄρθρον, but towards morning, an exception to the preceding statement.
- 25. οἴτινες, [to] whoever: understand an antecedent dative after ἔσεσθαι, depending on πιστά δόντες, giving pledges that all who, &c. should have equal rights. The direct discourse would be [πᾶσιν] οἴτινες ἄν ξυμπολεμήσωσι, καὶ ἐὰν ξένοι ὧσιν, ἰσοτέλεια ἔσεται.

Many exiles came to their aid, others sent money or arms, — the orator Lysias sending two hundred shields and two thousand drachmas in money, and hiring, besides, 300 fresh soldiers; there was one loan of five talents in money (\$5,400), afterwards repaid by the people.

- 26. ἔστιν ὅτε, at times. ληστὰς ἐχειροῦντο, roughly handled foragers. Αἰξωνέων, men from Aexone, a town (or deme) on the coast of Attica. πολλῶν ἰππέων, i. e. many of the men under Lysimachus.
  - 27. των ίππέων, possessive gen. (sc. ὄντα) after Καλλίστρατον.
- Page 82. εἰ δὲ... δεῖ εἰπεῖν, if I may be permitted to speak: the apodosis (ἐρῶ, I will speak) is omitted. τοῦ μηχανοποιοῦ depends on τοῦτο. κατὰ τὸν ἐκ Λυκείου δρόμον, over the race-course leading from the Lyceum. The Lyceum was a gymnasium just outside of the city walls on the east; and it was used in the next century by Aristotle as his place of instruction, as the Academy was used by Plato (see note on II. 8, above).

For this reason the word is a familiar one in modern languages, though in a somewhat different meaning. — ὅπου βούλοιτο (G. 248). — τοῦ δρόμου, partitive gen. after ὅπου. — πράγματα, trouble.

- 28. ὅτι... εἴη, that it was possible (not would be): the direct discourse was οἶόν τέ ἐστιν... ἐὰν ἀποκλεισθῶσιν (G. 223). αὐτοῖς, the oligarchy at Athens.
- 29. μέγα ἐφρόνουν ἐπὶ τῷ Λυσάνδρῳ, were highly elated with hopes of Lysander. προχωρούντων (sc. τῶν πραγμάτων), when matters were thus going on. εἰ . . . εὐδοκιμήσοι . . . ποιήσοιτο (G. 248, 2; 226, 4, N. 1). πείσας, by consent of. φρουράν (in its Spartan sense), an armed force.

Lysander's selfish policy had already disgusted the general feeling of the Greeks; and a party in Sparta, jealous of his authority, were resolved that he should not plant his own creatures a second time as rulers of Athens. On his arrival at Athens, Pausanias was beset with prayers for protection and redress by those who had suffered from the tyranny of the oligarchs, which strongly inclined him to make terms with the patriot party.

- 30. ὅτι ἐγίγνωσκον, because they were of opinion: they suspected that Pausanias meant to make Attica a separate province of Sparta (οἰκείαν καὶ πιστήν). 'Αλιπέδφ, the low land near Piraeus.
- Page **S3.**—31. ἐπὶ τὰ ἐαυτῶν, to their homes. ὅσον ἀπὸ βοῆς ἕνεκεν, only for appearance' sake (lit. as far as shouting went, implying with no real purpose). One preposition is superfluous, and the simpler ὅσον ἀπὸ βοῆς is found in later Greek. δῆλος . . . ἄν (G. 280, Ν. 1). κωφὸν λιμένα, the still harbor, probably the small cove west of the principal harbor of Piraeus. πῆ εὐαποτείχιστος, i. e. where was the best line for blockading the Piraeus (i. e. on the side towards Athens).
- 32. ἐνέντας (v. ἐνίημι), at full speed, used intransitively. τοὺς . . . ἤβης, i. e. those who had been ten years of the military age; referring to the civic ἐφηβία, which began in the eighteenth year.
- 33. ἐπὶ πόδα, backward (without turning). οἱ τεθαμμένοι (v. θάπτω) ἐν Κεραμεικῷ, i. e. whose graves are in the Ceramicus. The outer Ceramicus is described by Thucydides as "the most beautiful suburb" of Athens. It was northwest of the city, and the road to the Academy (see note on II. § 8, above) passed through it. On this road (as on the Roman Via Appia) were many monuments of illustrious men, especially of such as had fallen in battle.
- 34. ἐπλ ὀκτώ, eight deep. ἐξεώσθησαν, v. ἐξωθέω. ἐν ταῖς 'Αλαῖς: this must refer to the marshy district at the junction of Piraeus with the mainland, not to either of the Attic demes called 'Αλαί.
- Page **84.**—35. οὐδ' ώς, not even under these circumstances: ώς for οὕτως is rare in Attic prose (G. 29, N.). οἶα is object of λέγοντας, which belongs to πρέσβεις. διίστη, divided (by making discord). "It seems plain that this is not a correct account. Pausanias did not create this dis-

cord, but found it already existing, and had to choose which of the parties he would adopt. The peace-party was already uppermost in Athens, and it was both easiest, and most for the Lacedaemonian interest, to follow the course he did." Grote.

- 36. νομίζεται, it is according to [Spartan] custom. της γνώμης ὄντες, being of the opinion.
- 37. ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, i. e. those representing the government, the Ten (§§ 23, 24), the first embassy being sent by Pausanias. χρῆσθαι ὅ τι βούλονται, to deal with as they pleased (G. 248). ἀξιοῦν, thought fit.
- 38. ἔχειν (G. 267). ἀπιέναι, &c., i. e. no man should be molested for past acts, except the Thirty, &c.
  - 39. διῆκε (v. διίημι), disbanded.
- Page \$5.—40. ἐκ τοῦ ἄστεος ἄνδρες, i. e. those who had fought against Thrasybulus. γνῶναι ὑμᾶς αὐτούς, to come to know yourselves. ἐπὶ τίνι . . . φρονητέον . . . ιώστε, on what ground you have a right to be (so) presuming, as, &c. δικαιοσύνης οὐδὲν ὑμῖν προσήκει, i. e. you have no claim on the score of justice.
- 41. ἢ ώς, than the manner in which. οἴ γε would naturally be the subject of οἴχονται, but it is disregarded after the clause ώσπερ... παραδιδόασιν, and κἀκεῖνοι is introduced (by anacoluthon) after οὕτω. The subject of παραδιδόασιν is τινές understood. ἀπιόντες (G. 279, 4, N.).
- 42. & ävδρες: here he addresses his own followers, who had just taken the oath in the Acropolis. où ... ἀξιῶ... παραβῆναι οὐδέν, I adjure you not to violate any part of the oath which you have taken (ὧν οὐδέν = οὐδὲν ἐκείνων ἄ). Οὐκ ἀξιῶ sometimes means I ask some one not to do something (like οὔ φημι, I deny): here οὐδέν (not μηδέν) merely repeats the negative idea expressed in οὖ... ἀξιῶ. ἐπιδεῖξαι depends on ἀξιῶ (without οὖ).
- 43. ἀρχάς, magistrates (authorities): the chief Archon then chosen, the Eponymus of the year 403 402, was Euclides, whose year is a famous era in Athenian history. τοὺς ἐν Ἐλευσῦνι: see § 24, above. ἡ μήν, a formula often prefixed to an oath. μἡ μνησικακήσειν, not to remember evil, i. e. they declared an amnesty (α- and μνῆστις). A part of the oath was as follows: καὶ οὐ μνησικακήσω τῶν πολιτῶν οὐδενὶ, πλὴν τῶν τριάκοντα καὶ τῶν ἔνδεκα. ὅμου πολιτεύονται, they conduct the government in harmony, i. e. the oligarchical party and the democracy.

After these events, Athens was still left comparatively weak, disabled by the loss of her fortifications and of the long walls connecting the city with the port, until the great naval victory of Conon at Cnidus (B. c. 394) enabled him to rebuild the walls, and restore to the city something of its ancient glory and strength.

[Book VII.]

The peace of Antalcidas (B. c. 387) had left Sparta still supreme in Greece. But a few years later (B. c. 379) the patriot party in Thebes, by a fortunate surprise, expelled the Spartan garrison, and made the city independent. Under Epaminondas, her one great general and statesman, Thebes rapidly rose to power; and for nearly ten years after the great victory of Leuctra (B. c. 371) she held the first rank among the Grecian states. In 369 B. c. Epaminondas invaded the Peloponnesus, and established Arcadia as an independent power, with a strong military frontier against Sparta. It was to secure this that the second invasion was made, resulting in the battle of Mantinea, which closed the long period of the domestic wars of independent Greece. The battle of Mantinea was fought in 362 B. c.

Mantinea was a town about forty miles north of Sparta, and the head-quarters of the Peloponnesian army. Tegea was about ten miles farther south. Epaminondas had made a rapid march upon Sparta, and had actually entered the outskirts of the city, which was without walls; and, says Xenophon, "had not a Cretan providentially ($\theta\epsilon i a$ $\tau \nu \nu \mu o i \rho a$) come and told Agesilaus that the army was at hand, he would have taken the city, all defenceless, like a nest of young birds. But Agesilaus was warned, and beforehand in the city; and the Spartans, though very few, held their ground in good order." At this point the narrative begins.

- V. 11. Page **86.** ἐπεὶ ἐγένετο, after he had entered, &c. ταύτη, antecedent of ὅπου. βληθήσεσθαι, to be hit with missiles. οὐδ' ὅπου... πολλοὶ ὅντες, nor where they (the Thebans) being many would have no advantage in battle over the small number (of the enemy). τοῦτο λαβὼν... κατέβαινε, &c., i. e. he took possession of this place (and held it until he was driven from it, as is described in § 12), and descended to the low land, without going up (farther) into the city. Sparta was built on a line of hills along the right bank of the Eurotas. Epaminondas must have ascended these hills to enter even the outskirts of the city; and he was obliged to descend to the bank of the river to take the road to Tegea and Mantinea.
- 12. τὸ ἐντεῦθεν γενόμενον, what ensued, accusative (G. 160, 1) for the regular genitive (G. 173, 2): ἐντεῦθεν refers to χωρίον λαβών, not to κατέβαινε. ἔξεστι, we may. τοῖς ἀπονενοημένοις (G. 187), the desperate (lit. those who have lost all thought, i. e. for life).— ᾿Αρχίδαμος, son of the great king Agesilaus. ὅπερ . . . κώλυμα, i. e. difficult ground. πῦρ πνέοντες refers to the excitement of the Thebans on actually entering Sparta.

13. περιεγέγραπτο, a limit had been set (lit. a line had been drawn). — αὐτοῖς, the Spartans (see beginning of § 12).

- 14. οἱ ᾿Αρκάδες, i. e. the Peloponnesian army at Mantinea. ἄλλως τε καί, especially. εὐτυχηκόσι, victorious, in the conflict just narrated. τῶν δέ, &c., while they (the Thebans) had failed (G. 143, 1, N. 2). δεηθείς αὐτῶν, urging them.
  - Page 87. elkós, se. eln or eorlv. exw, abroad, exposed.
- 15. ἐξ Ἑλευσῖνος: they had accordingly marched between fifty and sixty miles the first day; and after passing the night at the Isthmus, they had come nearly forty miles without food that day (ἀνάριστοι). ἐτύγ-χανον προσιόντες, i. e. they happened to arrive just as the Thebans were coming up from Sparta.
- 16. αὖ, as well, i. e. as that of the Spartans. δυστυχήματος: the Corinthians were at peace with Thebes, and probably inflicted some annoyance on this hostile troop. ὡς εἶδον: the Thebans were within a mile of the town. συνέρραξαν (ν. συρρήγνυμι and συρράσσω). ἐρῶντες, eager.
- 17. αἴτιοι . . . σωθῆναι, it was through them that the Mantineans saved all their out-door possessions. ἄνδρες ἀγαθοί: among them was Gryllus, son of Xenophon, who was represented in a picture made at the time in the act of killing the Theban commander; hence the story that in the battle which followed he slew Epaminondas with his own hand. δῆλον ὅτι (sc. ἀπέκτειναν), manifestly, is parenthetical, as usual. οὐ προήκαντο (ν. προίημι, G.110, III. 1, Ν.1). did not leave unburied. ἦν οὕς (G. 152, Ν. 2), some, imperfect of ἔστιν οἵ.
- 18. Ἐπαμεινώνδας would naturally be subject of some verb meaning thought: but after the long participial sentence, the construction changes to ἄστε οὐκ ἐδόκει αὐτῷ. εἰ δὲ καταλείψοι οἷς ἣλθε . . . πολιορκήσοιντο: the direct discourse would be εἰ καταλείψω οἷς ἣλθον (G. 247 with n. 2) . . . πολιορκήσονται. ἔσοιτο λελυμασμένος represents ἔσομαι λελυμασμένος, I shall have ruined, periphrastic fut. perf. mid. of λυμαίνω (G. 109, 6, n.); the fut. perf. act. is generally formed thus (G. 118, 3). δόξη (G. 184. 2).
- Page \$8. τοῦ συνεστάναι, of the alliance (between those mentioned). οὐκ...δυνατόν: as if he had come with any other object than fighting. ἀναλύσοιτο, would make good (properly, undo, cancel, hence, restore to the former condition): see G. 199, 2. πειρωμένω (sc. ἐαυτῷ), after καλήν.
  - 19. ώς . . . ἀποκάμνειν, so as to shrink from no labor (G. 266, N. 1).
- 20. ὡς . . . ἐσομένης, because, as he said, there was to be a battle (G. 277, N. 2; 278). ἐπεγράφοντο . . . ῥόπαλα, probably, painted the figure of a club (as the arms of Thebes, in memory of Hercules as a Theban hero) on their shields, thus identifying themselves with the Thebans (ὡς Θηβαῖοι ὄντες). There is equally good authority for reading ῥόπαλα ἔχοντες, which would imply a sneer at the Arcadian "heavy-infantry," armed only with clubs (see Grote's note), and ἐπεγράφοντο would then seem to mean, they inscribed their shields (?) as if they were Thebans, i. e. with the letter Θ.

- 21. τὴν συντομωτάτην (se. ὁδόν), the directest way. τὰ πρὸς ἐσπέραν ὅρη, the hills on the west are that part of the range of Maenalus which faces Tegea. The great eastern plain of Arcadia, which is two thousand feet above the sea and surrounded by high mountains, may be compared in its shape to an hour-glass, its two parts the plain of Mantinea and the plain of Tegea being separated by a narrow passage about a mile wide. When Epaminondas marched with the greater part of his army from Tegea (see § 14), instead of taking the direct road to Mantinea (ten miles distant), he turned to the left, approaching the hills which enclose the plain of Tegea on the northwest.
- 22. πρὸς τῷ ὅρει... ὑπὸ τοῖς ὑψηλοῖς refer to the part of Maenalus which was near the narrow pass leading into the valley of Mantinea.
- Page **89.** ἐπὶ κέρως, in column. τὸ ἔμβολον, the attacking column: ἔμβολον commonly means the pointed beak with which a ship makes an attack (see § 23). This attack was made from the Theban left wing. πεισομένοις (se. τισίν), men likely to suffer.
- 23. ἀντίπρωρον, "bows on." τῷ ἰσχυροτάτω, i. e. the Thebans and other Boeotians, under Epaminondas himself. τὸ ἀσθενέστατον, i. e. the Argives. ὥσπερ... βάθος, i. e. "only with the ordinary depth of a phalanx of hoplites (four, six, or perhaps eight deep)." Grote. πεζῶν ἁμίππων, infantry mixed with the cavalry, light-armed, and running beside the horses.
- 24. νενικηκώς ἔσεσθαι, fut. perf. (see note on § 18, above, and G. 118, 3). ἐπειδὰν... ὁρῶσι (G. 232, 3) refers to the fut. ἐθελήσοντας as its apodosis: it might have been opt. (G. 248). τὸ ἐχόμενον, the next adjacent part of the army. ὡς... ἐπικείσοιντο (G. 202, 4) depends as indirect discourse on φόβον; fear that these would attack them, for the common construction, fear lest they might attack, φόβον μὴ ἐπικέοιντο. See Greek Moods and Tenses, § 46, Ν. 6 (α). εἰ βοηθήσαιεν represents ἐὰν βοηθήσωσιν of the direct discourse (G. 247). συμβολήν, the attack.
- Page **90.** 25. φυγόντων αὐτοῖς, having taken flight for them (G. 184, 3), i. e. when they had put them to flight. διέπεσον, &c., they slipped through the retreating enemy in their terror. ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου, i. e. of the enemy.
- "The calculations of Epaminondas were completely realized. The irresistible charge, both of infantry and cavalry, made by himself with his left wing, not only defeated the troops immediately opposed, but caused the enemy's whole army to take flight. It was under these victorious circumstances, and while he was pressing on the retiring enemy at the head of his Theban column of infantry, that he received a mortal wound with a spear in the breast." Grote.
  - 26. τούναντίον οὖ, the opposite of what (G. 153, N. 2).
  - 27. οὐδὲν πλέον: the campaign of Mantinea, however, secured the

independence of the Arcadian allies of Thebes, and of the anti-Spartan frontier, including Messene.

The death of Epaminondas - one of the purest of patriots, and the most eminent military genius of Greece - was soon followed (361-360 B. c.) by that of Agesilaus, the last of the kings who maintained the ancient glory of Sparta. In the next year (360-359 B. c.) Philip of Macedon ascended the throne, and the whole course of Greek history was suddenly changed. The struggles for supremacy among the Greek states gave way to a long and hopeless struggle for independence, which ended in the fatal battle of Chaeronea (338 B. C.) and the subjugation of Greece to Macedonia.

MEMORABILIA.

THE trial and death of Socrates took place in the year B. C. 399. At this time Xenophon was still absent, on the expedition recorded in the "Anabasis." Soon after his return to Athens, while his grief and indignation were still fresh, he wrote that interesting defence of his master's reputation, and illustration of his manner of teaching. given in the "Memorabilia" (Memorials). In this work he begins with a full and distinct denial of the charges made at the trial, followed by personal anecdotes of Socrates and specimens of his conversation. Xenophon is chiefly anxious to prove that he was a good citizen, in religious belief as well as in way of life; while the later accounts given by Plato in his dialogues show him much more clearly as an original and independent thinker. Both agree in testifying the highest veneration and the warmest personal regard.

Socrates was about seventy years old when brought to trial. He had served the state as a soldier in several campaigns in the Peloponnesian war; and he once saved the life of Alcibiades - one account says, of Xenophon also - in battle. He also served as presiding officer in the public assembly when the generals who had been victorious at Arginusae (406 B. c.) were put on trial on the charge of neglecting the shipwrecked and the dead after the battle; and the cool determination of the old philosopher was never better shown than by his stern refusal to put the question of condemnation to the people in an illegal form. (See note on § 18, below.) He had also incurred the hate and distrust of the Thirty Tyrants by resisting their tyranny; and the revolution under Thrasybulus saved his life from

their resentment.

The general feeling against Socrates was part of the conservative reaction after the democracy was restored. Twenty years before this time Aristophanes had ridiculed him in the "Clouds," as one of the contemptible but dangerous innovators in morals and belief; and the prejudice then so pointedly expressed seems to have been felt at the time of his trial. For at least a quarter of a century he had been in the habit of discussing with all sorts and conditions of men, in streets and public walks or at private entertainments, in a manner very pointed and free, on any question of opinion or practice that might come up. In particular, he was unsparing in forcing his antagonists to push their conclusions to absurd lengths, and driving them into a corner by his sharp questions. In this way he made some jealous and bitter enemies. Besides, he had been intimate with several men afterwards declared to be public enemies, - particularly Alcibiades, the most dangerous of politicians, and Critias, chief of the Thirty Tyrants. The formal charge against him was, that he did not acknowledge or worship the Gods whom the city worshipped, but introduced new divinities of his own; and that he corrupted the youth of Athens. Each of these counts is distinctly met and replied to in this defence. which gives us the most clear and interesting portrait that has been left us of any of the remarkable men of antiquity. The portion here given is the first chapter of the first book, with the closing paragraph of the work.

- I. 1. τίσι λόγοιs, by what reasonings (G. 149, 2). οἱ γραψάμενοι, those who made the charge. The middle γράφεσθαι in Attic commonly means to indict. The accusers of Socrates were Meletus, a poet of poor reputation; Anytus, a wealthy tradesman, who resented the influence of Socrates to draw his son from his own trade of tanner; and Lycon, a popular orator and demagogue. Meletus is said to have been put to death, and the others banished, a few years later, when the people repented of their judgment. ἡ γραφή, the bill of indictment. τῆ πόλει (G. 184, 3).
- Page **91.** ous . . . voulge, not regarding as Gods those whom the city so regards. See note on Anab. 4, II. 23.
- 2. ὡς ἐνόμιζεν depends on the verbal noun τεκμηρίφ. μαντικῆ, divination. διετεθρύλητο, it was notorious. τὸ δαιμόνιον, the divinity: the daemon of Socrates, as he believed, manifested itself by signs or indications, never urging him to any act, but constantly warning him against things wrong or dangerous. ὅθεν δή, on which very ground, indeed.
- 3. τῶν ἄλλων, than others [do]. φήμαις, omens from words; συμβόλοις, from signs or accidents; θυσίαις, from sacrifices.
- 4. ξυνόντων, associates. ώς, on the ground that (G. 277, N. 2). τοις . . . συνέφερε, to those persuaded by him, it was an advantage: μή (G. 283, 4). μετέμελε, repented (G. 184, 2, N. 1).

- 5. ἐδόκει ἄν, he would have seemed, supply είναι. The imperfects here and in the next sentence refer to past time (G. 222). είτα, then, after all this. ταῦτα, i. e. as to the future.
- 6. ἀλλὰ μήν, but moreover. τάδε, the following (see G. 148, N. 1). τὰ ἀναγκαῖα, things which must be done, opposed to τὰ ἄδηλα in the next clause. καὶ πράττειν: the force of καί would be plainer here if οὕτως preceded, as he believed, &c., so also to do them.
- Page **92.** ἄριστ' ἄν πραχθήναι = ἄριστ' ἄν πραχθείη (G. 211). ὅπως ἀποβήσοιτο, indirect question for πῶς ἀποβήσεται; εἰ ποιητέα (sc. ἐστίν or εἴη), whether they (i. e. τὰ ἄδηλα) were to be done (G. 281, 1).
- 7. προσδεῖσθαι, needed besides. τεκτονικόν, &c. (pred. after γενέσθαι), capable of building, &c. ἀνθρώπων, gen. after ἀρχικόν, able to govern men (G. 180, 1). πάντα . . . μαθήματα repeats the preceding idea, τεκτονικὸν . . . γενέσθαι. καὶ ἀνθρώπου γνώμη αἰρετέα εἶναι, could be grasped even by the mind of man, i. e. by man's mind without divine help. The clause τεκτονικὸν μέν, &c. refers to the mere acquisition of these arts, as opposed to τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις, which follows.
- 8. καταλείπεσθαι, reserved. ὧν οὐδὲν εἶναι (for εἴη or ἐστί), by assimilation to καταλείπεσθαι (G. 260, 2, N. 2). τῷ...λαβόντι, to him who has gained powerful connections by marriage in the state. εἰ... στερήσεται, i. e. whether he will not be banished for being thus connected, in case of political troubles.
- 9. δαιμονῶν: notice the play upon this word and δαιμόνιον. μαντευομένους... διακρίνειν, who seek by divination [to know] what the Gods have granted to men to understand by learning. οἶον, for example. ἐπί ζεῦγος, i. e. for taking charge of a team. τὴν ναῦν, his ship. ἀ ἔξεστιν... εἰδέναι, what may be known by counting, &c. οἶς (G. 152). ὧσιν (G. 247 and 233). ἔλεφ, propitious (G. 64).
- Page **93.** 10. περιπάτους, porches or public walks. πληθούσης άγορας, at the time of full market, towards noon (G. 179, 1). ἔλεγε ώς τὸ πολύ, he was generally talking.
- 11. Σωκράτους, gen. after both είδεν and ήκουσεν, by zeugma, taking the case required by ήκουσεν. της των πάντων φύσεως, about the nature of the universe. δπως . . . Εχει, how what sophists call the World (lit. Order) is constituted. The sophists were professional teachers of rhetoric, philosophy, &c., whom it was the special delight of Socrates to convict of ignorance in what they assumed to teach. ἀνάγκαις, necessary laws. μωραίνοντας (G. 280).
- 12. πρώτον μέν: this corresponds to ἐσκόπει δέ in § 15. αὐτῶν ἐσκόπει, he used to inquire, in regard to them, &c.: αὐτῶν is a possessive gen. (G. 167, 1), depending on the following clause as on a substantive; cf. σκοπεῖν αὐτῶν τόδε, to examine this in (or about) them. In § 15 we have ἐσκόπει περὶ αὐτῶν. πότερα . . . ή (G. 282, 5). παρέντες (v. παρίημι), neglecting.

- 13. ἐθαύμαζε εἰ, he wondered that (G. 228), not he wondered whether. On the principle of indirect discourse we might have had εἰ εἴη here (G. 248, examples under 2). τοὺς μέγιστα φρονοῦντας ἐπί, those who take most pride in. δοξάζειν depends on ἔφη implied in ἐθαύμαζε: see, however, § 8, above. τοῖς μαινομένοις... διακεῖσθαι, i. e. their relation to each other is like that of madmen (G. 186).
- 14. τῶν . . . μαινομένων τοὺς μέν, for of madmen, some, &c. (G. 143, 1). - ούδ' . . . είναι, not to seem disgraceful, &c., even in public. - ότιοῦν, unything whatever: a relative becomes an indefinite by the addition of -ouv. — ἐξιτητέον είναι (= ἐξιέναι δεῖν), that they ought to come out (G. 281, 2). - τὰ τυχόντα, which they may chance to find, i. e. accidental. - τῶν τε... μεριμνώντων, part. gen. (corresponding to των τε μαινομένων, above) depending on τοις μέν and τοις δέ, which is twice repeated. — έν μόνον τὸ ον είναι, that all Being (τὸ ον) is but one. — ἄπειρα, pred. after είναι, referring to τὸ ὄν, i. e. that Being has countless forms. — οὐδὲν ἄν ποτε κινηθηναι, that nothing could under any circumstances (ποτέ) be moved (or move): the direct form would be οὐδὲν ἄν ποτε κινηθείη (G. 211). refers to the paradox of Zeno the Eleatic (460 B. C.), which attempted to show the impossibility of motion. — γίγνεσθαί τε και ἀπόλλυσθαι, referring to the doctrine that all things are generated (or created) and are (in time) destroyed, as opposed to the doctrine that there can be neither generation nor decay in the universe. — οὔτ' . . . ἀπολέσθαι, = οὕτ' ἀν γένοιτο . . . οὐτ' (ἀν) ἀπόλοιτο (G. 212, 4). Socrates compares these opposing doctrines of the physical philosophers with the different opinions held by different madmen on the matters mentioned in the beginning of the section.
- Page 94.—15. ἀρα introduces a direct question (G. 282, 2): a second part of the same question is introduced by η. In the former part, the leading clause is οί... νομίζουσιν.—ποιήσειν δ τι ἀν μάθωσιν, that they are to practise (do) whatever they have learnt; but ποιήσειν ἀνέμους, &c., that they are to create winds, &c.— η̂, how (as indir. interrogative).
- 16. τοιαῦτα, i. e. as above. α is object of both εἰδότας and ἀγνοοῦντας, as is shown by the position of $\mu \dot{\epsilon} \nu$ and δ $\dot{\epsilon}$. δικαίως αν κεκλήσθαι (= κεκλημένοι αν εἷεν), would justly be called (G. 211, and 200, N. 6).
- 17. εἰ μὴ τούτων ἐνεθυμήθησαν, that they paid no regard to these (G. 171, 2). See § 13 above.
- 18. βουλεύσας, chosen senator (G. 200, N. 5 b), equivalent to βουλευτής γενόμενος. The Senate (βουλή) of Five Hundred was chosen annually by lot, and contained fifty members from each of the ten Attic tribes. Each set of fifty were called Prytanes (πρυτάνεις) during a tenth part of the year (called πρυτανεία); and it was then their duty to remain through the whole day in the Tholos (or Rotunda, near the Senate House), where their meals were provided them at the public expense. Every morning they chose one of their own number to be the Epistates, or President of the day, who (besides other duties) presided at any meeting of either the Senate or

96 PLATO.

the Assembly of the people which was held on that day. The Assembly met regularly on four days in each prytany; on other days, except holidays, the Senate met.* It thus appears how Socrates, by being chosen senator for the year, happened to be the presiding officer in the Assembly (ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμω γενόμενος) on the day in question. It was the memorable day (in 406 B. C.) when the generals who had gained the naval battle of Arginusae were tried and condemned by the Athenian Assembly acting as a court. (See Grote, Chap. LXIV.; and note on Hell. 2, III. 32, above.) — ην . . . βουλεύσειν: one of the clauses in the senatorial oath was κατά τους νόμους βουλεύσω, I will act as a senator in accordance with the laws. — μια ψήφω, by a single vote: the illegality against which Socrates protested was chiefly (if not wholly) that of condemning several persons by one decree. When Socrates refused to bring the illegal proposition (which had already passed the Senate) before the Assembly (ἐπιψηφίσαι), it seems that the other Prytanes interfered and appointed some less scrupulous member of their body to act as president. — περί πλείονος. of greater account.

19. οὐχ δν τρόπον, not, however, as (G. 160, 2, and 154).

Page 95.—20. τοιαῦτα...οῖά τις ἄν... εἴη, such, that any one saying and doing them would be, &c.: ἄν belongs to both εἴη and νομίζοιτο (G. 212, 4), and λέγων καὶ πράττων contains the protasis, = εἰ λέγοι καὶ πράττοι (G. 226, 1).

IV. Chap. VIII. — 11. Σωκράτην... οἷος ην, accus. of anticipation: cf. Mark i. 24, οἷδά σε τίς εἷ, "I know thee who thou art." — οἱ ἀρετῆς ἐφιέμενοι is limited by τῶν γιγνωσκόντων. — ποθοῦντες (G. 279, 2, N.). — ὡς ὅντα (G. 277, N. 2). — ἐμοί, dat. after ἐδόκει (in the tenth line below). — οὕτως is understood with δίκαιος, ἐγκρατῆς, &c. — παραβάλλων... κρινέτω, let him compare the character of some other man with these (i. e. the qualities just mentioned) and then (οὕτως) judge.

PLATO. - 1. APOLOGY.

The "Apology" of Plato probably contains very nearly the actual defence spoken by Socrates before his judges. It is not a formal reply to the indictment, but a protest against the falsehood of the charge

^{*} In the following century, in the time of Demosthenes, we find a different system, by which the Epistates chose by lot nine senators daily, one from each of the tribes except his own, who were called $\pi\rho\delta\epsilon\delta\rho\omega$ and presided (as a board) in both Senate and Assembly.

in general.* Socrates claims that, so far from being a disbeliever in the Gods, he was fulfilling an express divine commission in instructing his fellow-citizens; nay, if his life should be spared on condition of refraining, he could not so disobey the command of the divinity. The Delphic oracle had pronounced that there was no wiser man than he. Astonished at this, he had tried to satisfy himself what it meant; until he learned that his wisdom consisted in knowing his own ignorance, and in the wish to learn. He had never professed to be a teacher; he had no part in the opinion of such natural philosophers as Anaxagoras; he had never received pay for his teaching, like the "Sophists"; he had done the duties of a good soldier and citizen, in the face of danger and public prejudice; he could have had no motive - as he shows in a brief dialogue with his principal accuser, Meletus - to mislead or injure any of the young men who came under his influence. These are the main points of this celebrated Defence, which he closes by distinctly, even haughtily, refusing any appeal to the compassion of his judges to violate their oath requiring an honest verdict, for this would be practical atheism; and by "leaving it to them and to God to judge concerning him, as should be best both for him and them."

The Defence, thus far, occupies about three fourths of the "Apology." When it was closed, Socrates was declared guilty by a majority of about 60 out of 501 votes. The penalty proposed by his prosecutors was death. But, in the class of trials to which this belonged, the defendant was called on to propose a penalty for himself, the court appearing to be bound by custom, if not by law, to choose between the penalties thus proposed. If Socrates had now proposed a sentence which the court had been likely to accept, his life would doubtless have been spared. Instead of this, he first proposed a public maintenance in the Prytaneum, — the city hall, where the hospitalities of the state were given to foreign ambassadors and other public guests, and where certain private citizens, as a reward for special services, were allowed to take their meals at the public table, - the highest civil honor which could be paid. He next declared that a life spent in exile, or under restraint of free speech, would be more intolerable than death; and finally proposed, as a money fine, one mina (about seventeen dollars), which, at his friends' suggestion, he increased to thirty minae. Upon this, the vote of the court was again taken, and the death penalty was decreed by a majority which (ac-

^{*} The genuine indictment is given by Xenophon in the first section of the Memorabilia. See page 91.

98 PLATO.

cording to one account) was larger by eighty votes than that by which he was found guilty at first.

The portion of the Apology here given contains the last words of Socrates before his judges, spoken after the sentence of death had been pronounced.

- Page **96.**—1. οὐ... χρόνου, for the sake of no long time, since Socrates was now an old man. ώς... ἀπεκτόνατε, indirect discourse after the idea of saying implied in ὄνομα έξετε καὶ αἰτίαν. ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, of itself. πόρρω τοῦ βίου, advanced in life (G. 168): his age is said to be advanced, and near death. ἐμοῦ... θάνατον (G. 173, 2, Ν.).
- 2. ἀπορία... τοιούτων, have been condemned through lack of such words, &c. πολλοῦ γε δεῖ, not at all. τοῦ ἐθέλειν, one of the genitives depending on ἀπορία. ἀκούειν (G. 261, 2). θρηνοῦντος, &c. (G. 277, 6): these words explain λέγειν, &c.
- 3. τότε, then, in making my defence. ἀνελεύθερον, slavish (unworthy of a freeman). ἀπολογησαμένω (G. 277, 2; 184, 2, n. 1). ἐκείνως, so, i. e. by an unworthy defence. ὅπως ἀποφεύξεται (G. 217). πᾶν ποιῶν, by any and every means. ἀφείς (G. 277, 2).
- Page 97. 4. μὴ οὐ ἢ (G. 218, N. 2). πονηρίαν, sc. ἐκφυγεῖν. θᾶττον... θεῖ, baseness runs faster than death. ἄτε ὤν, as being (G. 277, N. 2). ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, I have been (was) overtaken by the slower (Death). ὀφλών, convicted (v. ὀφλισκάνω): lit. failing in a suit, and so condemned to pay the debt or penalty; here, death (θανάτου). We find ὀφλεῖν ζημίαν, to incur a penalty; ὀφλεῖν χρήματα, to incur a fine (as ὧφλε χιλίας δραχμάς, in the former part of the defence); ὀφλεῖν κλοπῆς δίκην (also ὀφλεῖν κλοπῆς), to be convicted on a charge of theft; ὀφλεῖν γέλωτα, αἰσχύνην, to incur laughter, disgrace; ὀφλεῖν μωρίαν, to incur the charge of folly: so ἀφληκότος μοχθηρίαν, below. τῷ τιμήματι, the sentence (the result of τίμησις, which is the act of settling the amount or kind of penalty). οὕτω σχεῖν, to come out thus. μετρίως, well enough.
- 5. χρησμφδήσαι, to utter my oracle. ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι (G. 202, 3, N.), depending on χρησμωδοῦσιν, where we should expect a phrase meaning simply at the point of death, explaining ἐνταῦθα. οἴαν (sc. τιμωρίαν) is cognate accus. after ἀπεκτόνατε, such punishment as you have inflicted in condemning me to death. τοῦ διδόναι (G. 262, 2). τὸ δέ, but the fact (G. 143, 1, N. 2).
- 6. ἀποκτείνοντες (G. 138, N. 8). τοῦ ὀνειδίζειν (G. 263, 1). ὑμῖν (G. 184, 2). οὖ . . . οὖτε . . . οὖτε (G. 283, 9). ὅπως ἔσται (G. 217).
- Page 98.—7. ἐν ὧ... ἄγουσι, while the officers are busy. οἷ, whither, i. e. to the prison. διαμυθολογήσαι, to have a talk; opposed to the formal judicial arguments which had preceded. τί ποτε νοεῖ, what it means.
- 8. δικασταί: his address before had been "Athenians"; to those who voted justly he now speaks as "Judges."— είωθυῖα (v. ἔθω), accustomed.— τοῦ δαιμονίου: Socrates believed that there was a divine voice within him

(δαιμόνιόν τι), which often warned him not to do certain things, but never urged him to any positive act. — πάνυ ἐπὶ σμικροῖs, in very little things. — εἴ τι μέλλοιμι (G. 225). — οἰηθείη ἄν τις, one might think. — καὶ νομίζεται, and (what) is generally thought, ἄ (as nom.) being understood.

9. λέγοντα μεταξύ (G. 277, N. 1).

10. κινδυνεύει . . . γεγονέναι, seems likely to be (lit. runs a risk of being). Plato uses κινδυνεύω nearly in the sense of δοκέω, so that the infin. after it stands in indirect discourse (G. 203), as here. — οὐκ ἔσθ' ὅπως, it is not (possible) that, &c.

11. δυοίν θάτερον, one of two things. — οίον μηδέν είναι, (such) as to be

nothing (i. e. like annihilation). — τὰ λεγόμενα, the common saying.

Page 99. — 12. μηδ' ὄναρ μηδέν, not even any dream. — ἐπειδάν . . . όρα depends on ἐστί understood with ὕπνος (G. 233). For the whole sentence, see G. 227, 1. — έγω γαρ αν οίμαι: the force of αν falls upon εύρειν, several lines below, where it is twice repeated (G. 212, 2): oluat is also repeated after the long protasis, and δέοι is repeated before σκεψάμενον. — The sentence reads, I think, if one were obliged to select that night in which he slept so soundly as to have no dream at all, and, comparing with that night the other nights and days of his life, were obliged to examine and say how many days and nights in his life he had lived better than that night, (I think) not only any private person, but the great King would himself find these easy to count (i. e. very few), compared with his other days and nights. The conditional sentence (without οίμαι) would be: εί δέοι τινα . . . είπειν, εύροι αν. μη ότι is elliptical for μη λέγωμεν ότι (let us not say that, &c.), not to speak of, i. e. not merely; it is often used, as here, where one forms no part of the construction of the sentence, and where the origin of the expression was probably not thought of.

13. οὐδὲν πλείων, no longer. — εἰ δ' αὖ, but if, on the other hand. — οἰον

ἀποδημήσαι, like a migration.

14. "Αιδου (sc. δῶμα), the (realm) of Death, or Hades. For the proper names which follow, see a classical dictionary; Triptolemus was not usually counted one of the judges in Hades, and Socrates probably follows some local Attic myth. — ἐγένοντο, proved themselves. — ἐπὶ πόσῳ, at

what price?

15. ἔμοιγε καὶ αὐτῷ, to myself also. — ὁπότε ἐντύχοιμι, when I should meet (G. 232, 4), like εἴ ποτε εὐτύχοιμι. — διὰ κρίσιν ἄδικον, in consequence of an unjust judgment: referring to the contest for the armor of Achilles between Odysseus and Ajax, after which the defeated Ajax killed himself; this is the subject of the Ajax of Sophocles. — ἐξετάζοντα: Socrates delights in the thought that he can go on examining and crossquestioning and exposing false pretensions to wisdom in Hades, as he had done in Athens.

Page 100.—16. τὸν . . . ἀγαγόντα, i. e. Agamemnon.— ἢ Σίσυφον, ἢ — ἄλλους μυρίους (as the sentence might be written): instead of con-

100 PLATO.

tinuing the question by adding other names, he changes the form of the sentence, and adds, one might mention ten thousand others, &c. — oîs is the object of ἐξετάζειν only by zeugma. — ἀμήχανον εὐδαιμονίας, a vast amount of joy. — οἱ ἐκεῖ, i. e. those who dwell below. — τούτου ἕνεκα, i. e. especially τοῦ ἐξετάζειν, for which Socrates implies that he is to suffer death.

- 17. οὖτε... τελευτήσαντι, either during life (pres.) or after death (aor.).—ἀπὸτοῦ αὐτομάτου, of its own accord, i. e. by chance.—ἀπηλλάχθαι πραγμάτων, to be free (lit. to have been freed, G. 202, 2) from troubles.— τὸ σημεῖον, the divine sign, the same as τὸ δαιμόνιον.— τοῖς κατηγόροις (G. 184, 2).— οἰόμενοι βλάπτειν, thinking that they were doing me an injury (G. 203).— τοῦτο αὐτοῖς μέμφεσθαι: τοῦτο is cognate acc.; for αὐτοῖς, see G. 184, 2. μέμφομαι sometimes takes the simple object-accusative.
- 18. δέομαι (G.172, N.1).— τιμωρήσασθε, take your vengeance on.— ταὐτὰ ταῦτα λυποῦντες, vexing them in this same way (G. 159, N. 4).— ἐὰν... ὄντες, if they think themselves to be something when they are nothing.— ὀνειδίζετε αὐτοῖς (G. 184, 2).— ὧν δεῖ, sc. ἐπιμελεῖσθαι.— οὐδενός: compare this use of οὐδέν in a causal sentence with μηδὲν ὄντες in the conditional sentence above (see G. 283, 1 and 2).— δίκαια πεπονθώς ἔσομαι, I shall have been justly treated (G. 98, 2, N.).— αὐτός τε καὶ οἱ υἰεῖς, both myself and my sons; apposition, as if the latter were included in ἐγώ.— ὥρα ἀπιέναι, time to depart (G. 261, 1, N.).

The circumstances of the imprisonment of Socrates, and the occasion of the long delay in the execution of his sentence, are given in the extract from the "Phaedo" which follows.

2. Phaedo.

During his thirty days' confinement, Socrates was freely visited by his friends in prison. As the time of his execution drew near, they were anxious for his escape; and one of them, Crito, a man of wealth, and near his own age, had prepared a plan of rescue, with the connivance of the friendly jailer. Socrates, however, refused to avoid his fate, on the ground that the highest duty of a citizen, especially in a free state, is absolute obedience to the laws, accepting his sentence as the voice of the State itself, — which he sets forth in the brief dialogue called "Crito." On the morning of the day of execution, several of his friends gathered in his prison, — among them Phaedo, who afterwards tells his friend Echecrates and others the occurrences of the day in the Dialogue bearing his name. Much the largest part of it is taken up with discussing the views of Socrates on the nature and immortality of the soul. The portion here given is the introductory narrative, and

the conclusion, containing that story of his last hours, "which," says Cicero, "I often read with tears." *

The dialogue between Phaedo and Echecrates is supposed to take place at Phlius in Peloponnesus, the home of Echecrates.

- Page 101.—1. ἢ...ἤκουσας; or did you hear it from some one else?— αὐτός: Phaedo was a citizen of Elis, a disciple of Socrates, and afterwards the head of a philosophical school in his native place.— τῶν πολιτῶν Φλιασίων οὐδείς, no one of the citizens— Phliasians: the position of Φλιασίων shows that it is not a mere adjective.— ἐπιχωριάζει ᾿Αθήναζε, ever goes to Athens to live at all (πάνυ τι).
- 2. ἐστεμμένη, v. στέφω, wreathed with laurel, which was sacred to Apollo. πέμπουσι, send in state, i. e. every year. θεωρία, a sacred embassy.
- 3. τοὺς δὶς ἔπτα ἐκείνους, the well-known fourteen, i. e. the seven virgins and seven youths whom the Athenians were obliged to send once in nine years to Minos of Crete, to be devoured by the Minotaur in the Labyrinth. The sacred trireme, the Delias, which carried the deputation to Delos, was believed to be the same vessel which carried Theseus to Crete. For the account of the voyage of Theseus, the death of the Minotaur, and the escape of Theseus with the victims by the help of Ariadne, see a classical dictionary under Theseus, and Plutarch's Life of Theseus, § 15.— εἰ σωθεῖεν... ἀπάξειν (G. 247).— καὶ νῦν ἔτι: "the custom was continued," says Plutarch, "to the time of Demetrius Phalereus," i. e. till about B. C. 300.— ἐπειδὰν ἄρξωνται (G. 233).— μηδένα... πρὶν ἄν (G. 240).

Page 102. — τύχωσιν ἀπολαβόντες, happen to hinder them (G. 279, 4): compare ἔτυχεν... γεγονός (below), happened to have been done (perf.).

- 4. τὸ μεμνῆσθαι, to commemorate, i. e. in conversation, as he explains it in αὐτὸν (sc. ἐμὲ) λέγοντα καὶ ἄλλα ἀκούοντα. τοιούτους ἐτέρους, others of the same mind (with yourself). ὡς ἃν δύνη (G. 232, 3) ἀκριβέστατα, as accurately as you can: by omitting ἃν δύνη, we have the usual form ὡς ἀκριβέστατα (see ὡς σαφέστατα, above).
- 5. θαυμάσια ἔπαθον, I was marvellously affected. ἔλεος εἰσήει, did pity enter [my mind]. τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, causal gen. after εὐδαίμων (G. 173, 1). ὡς (= ὅτι οὕτως), i. e. he died so fearlessly, &c. (G. 238). ὥστε... παρίστασθαι, so that it came into my mind, that he, &c. ἰέναι and πράξειν are both futures after παρίστασθαι (G. 203). ἄνευ θείας μοίρας, i. e. uncared for by the Gods. εἰκὸς παρόντι πένθει, natural to one present at suffering. ἡδονή, sc. εἰσήει. ὡς... ὄντων, i. e. from the thought that we were engaged in philosophical discussion (G. 277, N. 2). τοιοῦτοί τινες, on some such subject (i. e. as philosophy). ἀτεχνῶς, absolutely or simply.

^{*}Cuius morti illacrimari soleo, Platonem legens. Nat. Deor. III. 33.

Page 103. — ἐνθυμουμένῳ, agreeing with μοι, when I reflected. — ὁτὲ μὲν . . . ἐνίστε δέ, at one time, and at another : notice the accent of ὁτέ (not ὅτε) when it has this sense. — ᾿Απολλόδωρος: he was a man of melancholy and excitable temper, sometimes called the Fanatic. Among those present at the death of Socrates are Antisthenes, the founder of the Cynics, and Euclides, the founder of the Megaric school. The absence of Aristippus, the founder of the Cyrenaics, is remarked. Plato excuses his own absence, $\stackrel{?}{\i}$ 6.

6. Alγίνη, in Aegina (G. 190, N.). — σχέδον τι . . . παραγενέσθαι, i. e. I think these are about all who (lit. about these) made up the company (G. 246).

7. ἔως ἀνοιχθείη (G. 239, 2): see ἐπειδη ἀνοιχθείη, below.

Page 104.—8. εἶπε περιμένειν (G. 260, 2, N. 1), he bade us wait (ἔφη περιμένειν would mean he said he was waiting). — ἕως ᾶν...κελεύση, until he should himself give us orders: ἕως...κελεύσειε might have been used after the past tense (G. 248). — λύουσι: from this it appears that Socrates had been kept chained. — παραγγέλλουσιν, they are giving him directions. — ὅπως ἄν (G. 216, 1, N. 2). — εἶσιόντες, as we entered. — Ξανθίππη, the well-known termagant wife of Socrates. — ἀνευφήμησε, uttered cries of lamentation, such as were held to be of bad omen: the word is taken, as similar words often were, in the opposite of its proper sense. Thus the left, which was ill-omened, was called εὐώνυμον, good-omened. — ὅτι before a direct quotation (G. 241, 1). — τῶν τοῦ Κρίτωνος, of Crito's attendants.

9. ώς . . . είναι, how curiously it is related to what seems its opposite. — τῷ . . . παραγίγνεσθαι, that they will not come to a man together : τῷ belongs also to ἀναγκάζεσθαι (G. 262, 2). — συνημμένω (V. συνάπτω), i. e. attached to one head. — δύ ὄντε, while they are two. — μῦθον αν συνθείναι

(= μῦθον αν συνέθηκε), would have composed a fable (G. 211).

Page 105. — ὧαν παραγένηται (G. 233). — ωσπερ... ἔοικεν, as then I too believe (i. e. I, as Aesop would have done). — ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ, on account of the chain. — ἥκειν φαίνεται, appears to have come: φαίνομαι

generally takes the participle.

10. ἀναμνήσας: for the peculiar use of the aorist partic., see G. 204, N. 2.

-ἐντείνας (τόνος), versijying. — τὸ . . . προοίμιον, the proemium (or hymn used at the beginning of a festival) in honor of Apollo: the Homeric Hymn to Apollo is an example of such a poem. — καὶ ἄλλοι . . . Εὐηνός, not only had certain others previously asked me, but also Euenus, &c. — ὅ τι διανοηθείς, with what intention. — σοι μέλει τοῦ ἔχειν (G. 184, 2, N. 1). — ἐμέ is subject of ἔχειν.

11. ἀντίτεχνος, rival. — τί λέγει, (to see) what they meant. — ἀφοσιούμενος... ποιεῖν, clearing my conscience in case they (the dreams) should perchance command me to compose music of this kind (G. 248, 2). — ἄλλοτ΄

έν ἄλλη ὄψει, at different times in different shapes.

12. αὐτό, it, i. e. the vision, subject of παρακελεύεσθαι (to urge one to the act) and ἐπικελεύειν (to cheer one in the act). — τοῖς θέουσι, runners in a race. — καὶ ἐμοὶ... ἐπικελεύειν: supply ὑπελάμβανον from the preceding

clause: ἐμοί follows ἐπικελεύειν. — ὡς . . . οὔσης (G. 277, N. 2): this contains the ground on which the vision urged Socrates. — μεγίστης μουσικῆς, the highest form of music, i. e. music in its wide Greek sense, including all literature and accomplishments. — τοῦτο πράττοντος, making this (philosophy) my business: cf. Lat. hoc agere and aliud agere. — πρίν ἀφοσιώσασθαι, before performing my pious duty, = ὅσια ποιῆσαι: πρίν here takes the infinitive, when it might have taken the subjunctive or optative as depending on a negative sentence (G. 240, 2).

Page 106. — ποιήσαντα and πειθόμενον denote the means.

13. μύθους ἀλλ' οὐ λόγους, fables, but not [mere] narratives: here μῦθος has its special sense of fables, and λόγοι its wider sense of narratives, while above (§ 10) Aesop's fables are called by Cebes by the more general name of λόγοι. — οὐκ ἢ (sc. ἐγώ) represents the same in the direct discourse (G. 243, N. 1). — τούτους ἐποίησα, I put these into verse. — οἷς πρώτοις ἐνέτυχον, the first which I came upon (for τοὺς πρώτους οἷς ἐνέτυχον), added as further explanation of τούτους, to which the principal relative clause οὖς... Αἰσώπου also belongs. — ταῦτα φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι, tell him this, and also (bid him) farewell.

14. οἶον is exclamatory (G. 155). — ἐκὼν εἶναι, a peculiar phrase in which εἶναι seems superfluous, meaning willingly (G. 268, N.). — ὅτω... μέτεστιν, who worthily shares in this thing (philosophy). — βιάσεται αὐτόν, i. e. by committing suicide: the first part of the following discussion (here omitted) refers to suicide, against which the authority of Philolāus (a celebrated Pythagorean) is quoted.

15. ἄμα λέγων (G. 277, Ν. 1). — τὸ μὴ θεμιτὸν είναι (G. 262, 2) differs very slightly in meaning from οὐ θεμιτὸν είναι in indirect discourse: it means its not being right. In the following clause, ἐθέλειν ἄν (= ἐθέλοι ἄν) depends directly on λέγεις: that the philosopher should be willing (G. 226, 2) to follow, &c. — μυθολογεῖν, to talk (familiarly): see Apology, § 7.

Here follows the celebrated dialogue on Immortality, ending with a striking parable, or myth, which sets forth the Greek imagery of the judgments of the future world, where "they who are sufficiently purified by philosophy live without the body forevermore, and come into dwellings fairer than these, which it were not easy to describe, nor is there time enough at present."

Page 107.—16. τούτων, &c. referring to the discourse just ended. — καλὸν γὰρ τὸ ἄθλον, for noble is the reward. — φαίη ἄν ἀνὴρ τραγικός, i. e. as a tragedian would express it. — λουσάμενον, after bathing. — λούειν depends on the verbal idea in πράγματα, as we often say, to take the trouble to do a thing.

17. εໂεν, well then (lit. let this be as it is, G. 251, 1). — ἐπιστέλλεις is appropriately used of the last commands of one about to die. — ὅ τι αν...

ποιοῖμεν, i. e. which we should especially gratify you by doing: $\tilde{\mathbf{a}}$ ν belongs to ποιοῖμεν. — οὐδὲν καινότερον, in English, simply = nothing new. — ὑμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι = ἐὰν . . . ἐπιμελῆσθε, corresponding to ἐὰν δὲ ὑμῶν μὲν αὐτῶν ἀμελῆτε, below (G. 226, 1): in the latter clause μέν is irregular, and is omitted in many MSS. — οὐδ' ἐὰν ὁμολογήσητε, not even if you assent, &c. — πλέον ποιεῖν = to profit.

18. ὅπως ἃν βούλησθε, as you please (G. 232, 3). — ἐρωτῷ . . . θάπτη, he asks how he shall bury ME: the subjunctive here represents the interrogative subjunctive πῶς θάπτω; (G. 256) of the direct question, as it is seen above in θάπτωμεν, &c. (G. 244). — ἄλλως λέγειν: ἄλλως is here

equivalent to µáτην, idly, or without meaning.

Page 108.—19. ἐγγύην (G. 159, N. 4). — οὖτος... παραμενεῖν, for he [gave surety in court] that I would remain, i. e. would not escape: ἡ μήν is especially used in oaths and other solemn statements. — οἰχήσεσθαι ἀπιόντα (G. 203, N. 2) represents οἰχήσομαι ἀπιών of the direct discourse (G. 279, 4, N.). — ὡς... Σωκράτη, that it is Socrates that he lays out for burial. — ἡ δ' ϭς (G. 151, N. 3). — τὸ... λέγειν, &c. to speak wrongly is not merely a mistake as regards the act itself. — καὶ θάπτειν (sc. χρὴ) οὕτως, &c. and [you must] bury it in such a way as shall be, &c. (G. 232, 3).

20. ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι, arose [and went] into a room. — ὅση (sc. ἡ ξυμφορὰ) . . . εἴη, i. e. how heavy [a calamity] had befallen us: indirect question. — ἀτεχνῶς . . . στερηθέντες, exactly as [we should have done] if we had been bereft of a father (G. 277, N. 3: 226, 1). — οἰκεῖαι, of the family.

21. ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, (the fault) which I find with others (G. 173, 2, N.). —ἐπειδὰν παραγγέλλω (G. 233), referring to different cases.

Page 109. - all ekelvois, sc. tois airlois.

22. εἰ τέτριπται, if it is mixed. The hemlock was first bruised in a mortar; hence the use of τρίβω. — ὁ ἄνθρωπος (at end), i. e. a servant.

23. πίνοντας, sc. τὸ φάρμακον (G. 280). — ἐπειδὰν παραγγελθῆ, after the order has been given them, depends directly on the following participles, δειπνήσαντας, &c., but indirectly on πίνοντας, which is frequentative. — οὐδὲν . . . ὀφλήσειν, that I gain nothing except [this] that I shall make myself ridiculous in my own estimation: see note on Apol. § 4. — φειδόμενος . . . ἐνόντος, sparing when nothing is left. Hesiod (Works and Days, 367) says, δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φείδω, which Seneca thus translates: Sera parsimonia in fundo est; 't is a sorry thrift at the bottom of the cup, i. e. when only the dregs are left.

Page 110.—24. ἔως ἃν... γένηται, until a heaviness shall be felt (G. 239, 2).—καὶ οὕτως αὐτὸ ποιήσει, and then it [the poison] will do its own work: αὐτό is nominative (G. 145, 1).

25. καὶ ὅς (G. 151, N. 3). — τοῦ χρώματος (G. 170, 1). — ταυρηδόν, fixedly. — πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαι, as regards pouring a libation from it. —

γενέσθαι, after εὔχεσθαι (G. 203, N. 2). — γένοιτο (G. 251, 1). — ἐπισχόμενος (v. ἐπέχω), holding it (to his lips).

26. τὸ μὴ δακρύειν (G. 263, 2). — ἐμοῦ γε βιᾳ καὶ αὐτοῦ, even in spite of myself. — οἴου = ὅτι τοιούτου (G. 238). — ἐστερημένος εἴην (G. 248; cf. 250, Note). — ἀναβρυχησάμενος, sobbing aloud. — οὐδένα ὅντινα οὐ (G. 153, N. 4), every one. — κατέκλασε, pierced to the heart (lit. broke). — ἐν εὐφημία, here in a negative sense, when no sounds of evil omen are heard: a common proclamation of silence before a religious ceremony was εὐφημία ἔστω. Τhe saying ἐν εὐφημία χρὴ τελευτᾶν is called Pythagorean. — τοῦ δακρύειν: after ἐπέσχομεν we might have had τοῦ μὴ δακρύειν without change of meaning (G. 263, 1).

Page 111.—27. οὖτος ὁ δούς, this man [of whom I spoke] who had given, &c. — διαλιπὼν χρόνον, from time to time: see note on the same expression in § 28. — ἐπανιών, going upwards. — ὅτι ψύχοιτο, that he was becoming cold. — αὐτὸς ἤπτετο, he felt of himself. — τότε οἰχήσεται, then he should be gone (in direct discourse οἰχήσομαι), one of the phrases used by the Greeks to avoid the mention of death. — ᾿Ασκληπιῷ ἀλεκτρυόνα: those who recovered from sickness often sacrificed a cock to Aesculapius. Socrates suddenly remembers a neglected sacrifice; or, possibly, he asks Crito to make an offering in gratitude for his release from life. — μὴ ἀμελήσητε (G. 254).

28. ὀλίγον διαλιπών, after a little while: the same phrase is general (= at intervals) as used above, because there it is joined with the imperfect διεσκόπει. — και ὄς, i. e. Socrates. — ἔστησεν is active, and the meaning is, his eyes became fixed. — ξυνέλαβε, closed. — τῶν τότε... ἀρίστου, the best of his time whom we knew.

HERODOTUS.

The chief events of the great Persian Wars are the capture of Euboea and the battle of Marathon, B. c. 490; the defence of Thermopylae and the sea-fights at Artemisium and Salamis, B. c. 480; and the battles of Plataea and Mycale in the following year. The narrative of these events makes the most interesting and important part of the History composed by Herodotus in the generation immediately following.

Herodotus was born at Halicarnassus, one of the Doric cities on the western coast of Asia Minor, about the year 484 B.C. In his manhood he travelled extensively in Asia, Egypt, and Greece, a keen, intelligent, and accurate observer. His history is one of the earliest, and is much the most curious and interesting, of our sources of knowledge as to the countries, people, customs, history, local politics, and family traditions of the century before his own day. It is in nine Books, named for the nine Muses. It is full of illustrations of the religious beliefs, omens, oracles, customs, and feelings of the time. The conflict between Asia and Europe appears in Herodotus as part of a great drama, in which the Argonautic expedition and the Trojan war had been successive acts, which was watched at every point and guided by the manifest direction of the Gods; while in the earlier parts of his History he is constantly tracing proofs of that divine judgment, which humbles the pride and punishes the crimes of men.

Asia Minor, with the Greek colonies on its western coast, had been added to the Persian dominions by Cyrus the Great, who conquered Croesus, king of Lydia, B. c. 546. About the year B. c. 500, the Ionic cities, with Miletus at their head, revolted against the Persian rule; and, with the help of allies from Greece, especially the Athenians, captured and burned the Lydian capital, Sardis. The war continued about six years, and ended in a complete Persian victory. The Ionic city of Miletus was captured and reduced to slavery, to the passionate grief of its generous allies in Athens. But the attention of the Persians had been drawn to the free states and islands towards the west, and these hostilities led the way to their two formidable invasions. Meanwhile the tyrant Hippias, son of Pisistratus, had been driven from Athens (B. C. 510), and had taken refuge at the Persian court. He was now a feeble old man; but his hate of the Athenians and desire of revenge made him eager to serve the invader, whom he accompanied himself to the plain of Marathon.

Although Herodotus was a Dorian by birth, he wrote his History in Ionic Greek. His intercourse with the Ionic cities in his immediate neighborhood must have made him familiar with their speech, even if we reject the account given by Suidas of his long residence as an exile in the Ionic island of Samos. But he probably chose the Ionic dialect chiefly because it had been used by the historians or annalists who preceded him. The dialect of Herodotus is known as the New Ionic. which, where it differs from the Attic, is very similar to the Old Ionic of Homer. Its general peculiarities should be learnt by the beginner from the grammar.* Others will be seen in the Lexicon; as the use of κ for π in κῶς, ὅκως, κότε, &c., for πῶς, ὅπως, πότε, &c., and the interchange of aspirates in ἐνθαῦτα, ἐνθεῦτεν, κιθών, for ἐνταῦθα, ἐντεῦθεν, χιτών. The chief peculiarity in syntax is the use of

^{*} See G. Introduction, pp. 1 and 2; §§ 30; 39; 44; 59; 67, Note 1; 70; Notes to 76-86; §§ 119; 120; 126; Notes to 127; see also §§ 140, Note 4; 148, Note 4. Much of the detail in the notes can be learnt by practice while reading.

the forms of the article beginning with τ as relative pronouns (G. 140, N. 4), which must be kept constantly in mind.

The story of the Persian Wars is begun in the sixth book of Herodotus, and is continued in the three following books. The extracts here given include the battle of Marathon and the battles of Thermopylae, Artemisium, and Salamis, and end with the retreat of Xerxes to Asia after his defeat at Salamis. They begin with VI. 48, to which V. 105 is prefixed by way of introduction.

I.

- Page 112.— 1. βασιλέϊ, uncontracted form for βασιλέι (G. 53, 3).— ώς, when. Σάρδῖς = Σάρδεις (G. 53, 1, N. 3), accus. plural. Ἰώνων . . . ποιησάμενον, making no account of the Ionians. μετὰ δέ, but afterwards (G. 191, N. 2). πυθόμενον, like ὡς ἐπύθετο above. εἴρεσθαι, used to ask, imperfect infinitive (G. 203, N. 1). ἀπεῖναι for ἀφεῖναι (v. ἀφίημι: G. 17, 1, N.), let fly. μίν for αὐτόν (G. 79, 1, N. 4), i. e. the arrow. βάλλοντα, as he let it fly (G. 204). ἐκγενέσθαι, infinitive for optative in a wish (G. 270), be it granted. προστάξαι depends on λέγεται (third line). ἐς τρίς, thrice. ἑκάστοτε, i. e. every day at supper. μέμνεο (for μέμνησο), as if from a present μέμνομαι: the form μέμνη is found in Homer.
- 2. μετὰ δὲ τοῦτο: Darius had sent an army and a fleet in 492 B. C., under his son-in-law Mardonius, to subdue Eretria and Athens, reducing the Greek populations on the way. Some, including the Macedonians, were subdued by the army; but as the fleet beat about Mount Athos, "there fell on them a north wind, great and ungovernable, which treated them very roughly, dashing many of the ships against Athos; three hundred of them are said to have perished, and more than twenty thousand men. And as this sea about Athos is most full of monsters, many were seized and devoured by them, and some were crushed against the rocks; and some could not swim and so were lost; and some perished with cold. So then fared that fleet." (Hdt. VI. 44.) After some successes in the south of Thrace, Mardonius returned to Asia. - 8 TI EXOLEY, indirect question. κότερα = πότερον. - έωυτ $\hat{\varphi}$ = έαυτ $\hat{\varphi}$. - σφέας αὐτούς = έαυτούς. - ὧν = οὖν, therefore. - ἄλλους ἄλλη τάξας, i. e. ordering them to different places. — $\pi \acute{o}\lambda \iota \alpha s = \pi \acute{o}\lambda \iota \iota s$ (G. 53, 1, N. 3). — véas $\mu \alpha \kappa \rho \acute{a} s$, ships of war, naves longas.
- 3. τὰ προΐσχετο αἰτέων, what he put forward as his demand. ἐς τοὺς ἀπικοίατο = εἰς οὺς ἀφίκοιντο (G. 233). καὶ δὴ καί, lit. and moreover also, an emphatic formula very common in Hdt. Here it stands for the usual καί in the expression ἄλλοι τε... καί. σφί = σφίσι (G. 79, 1, N. 2), used like αὐτοῖς in Attie (G. 144, 2.) ἐπεκέατο (G. 127, VI. N.). ἐπὶ σφίσι ἔχοντας, aiming a blow at them (as English, "have at them").
- Page 113. ώς . . . στρατεύωνται, so as to join the Persians in marching upon them. The jealousy thus roused threatened a war which would

have divided and weakened Greece: it was composed in season, and the men of Aegina fought bravely against the Persians at Salamis and Plataea.

— τὰ πεποιήκοιεν, what [as the Athenians said] they had done (G. 248, 4, last ex.). — συνήπτο: the active form συνάπτειν πόλεμον (cf. συνάπτειν μάχην in § 12, to join battle), means, to engage in war. The hostility between Aegina and Athens is traced by Herodotus to the following circumstance: In time of famine, the Epidaurians had brought two statues of sacred olive-wood from Athens, paying therefor a yearly service at the shrine of Erechtheus. After these had for many years been effectual to avert the barrenness of the land, they were stolen by Aeginetans, colonists of Epidaurus, and the tribute ceased. The Athenians then sent to demand it at Aegina; but, while they were attempting to drag away the sacred statues, a violent storm burst forth, with an earthquake, so that their whole expedition, struck with frenzy, fell upon one another and perished, except one man who fled to tell the tale.

4. ἄστε is used with the participle by Hdt. in the same sense as ắτε in Attic (G. 277, N. 2b); not in the sense of ώs. — Πεισιστρατιδέων, i. e. Hippias and his household. Pisistratus, the father of Hippias, became tyrant at Athens B. c. 560. Hippias was expelled and the democracy restored B. c. 510, twenty years before the battle of Marathon. — προσκατημένων = προσκαθημένων. — ταύτης... προφάσιος, adhering to this purpose. — Έλλάδος, partitive genitive with τοὺς μὴ δόντας. — φλαύρως πρήξαντα, cf. κακῶς πράττειν (G. 165, N. 2). — παραλύει, "relieves." — ἀποδέξας = ἀποδείξας, having appointed. — Δᾶτιν, 'Αρταφέρνεα, in apposition with στρατηγούς.

Here follows the expedition of the fleet against the Grecian islands, and the capture of Eretria, in Euboea, the inhabitants of which were colonized by Darius eastward of the Persian Gulf.

5. ἐς τὴν ᾿Αττικήν: Eretria was opposite the northern point of Attica, across the strait, which is here about five miles wide. — κατέργοντες = καθείργοντες, hemming in the Athenians greatly: the word is doubtful. δοκέοντες ... τά, expecting to do the same by the Athenians, as, &c. (G. 165). - καί ... γάρ: here the separate force of these particles can be seen, and ... for. Generally, however, kal yap means simply for surely (more emphatic than yao alone), the original ellipsis of a clause with kal being forgotten. - δ Μαραθών: "the plain of Marathon is about six miles from north to south, and of varying width, having the eastern declivities of Pentelicus on the west, and the sea on the east." Felton. It is about twenty miles northeast from Athens, and fifteen southeast from Eretria. ένιππεθσαι, i. e. for cavalry movements. — κατηγέετο = καθηγέθτο, — σφί (G. 171, 3, N.). — δέκα, i. e. one from each Attic tribe. — δέκατος, one of ten (not tenth). — του, whose. — κατέλαβε, it befell: its subject is φυγείν. which means properly to get banished (aorist), while **φεύγειν** is to be in exile: φεύγω is of course transitive, lit. to flee from, hence Πεισίστρατον.

6. ήκων ἐκ τῆς Χερσονήσου: this refers to the Thracian Chersonesus (on the west side of the Hellespont), where Miltiades had been several years governor or "despot." Hence Byron's familiar lines,

"The tyrant of the Chersonese," &c.

His uncle, Miltiades, the so-called **οἰκιστήs** (or *founder* of the Chersonese), had led the first Athenian colony to this region during the reign of Pisistratus. Miltiades the younger, according to Herodotus, had advised breaking down the bridge on the Danube, and leaving Darius to perish in his campaign against the Scythians (about 516 B. C.): hence the king's enmity against him, and attempt to seize him, described below.

- Page 114. περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο, made great efforts. τὸ ἐνθεῦτεν, thereupon. ὑποδεξάμενοι, watching for his return: the simple ἐδεξάμην in Ionic Greek, as in Attic, belongs to δέχομαι: but in compounds care must be taken to avoid confusion with this and similar Ionic forms (as ἐδέχθην) belonging to δείκνυμι. ἀπεδέχθη, was appointed.
- 7. τοῦτο μελετῶντα, i. e. this was his profession. τῷ = ῷ, dative after περιπίπτει, falls in with (G. 187). βώσαντα (v. βοάω), calling. Πᾶνα, subject of κελεῦσαι, which depends on ἔλεγε understood: Pan was the Pelasgic (i. e. aboriginal) deity, whose chief seat of worship was the Pelasgic district of Arcadia. ἀπαγγείλαι, to carry this message (implying to ask). διότι (= διὰ τί)... ποιεῦνται, why they paid no reverence to him. τὰ δέ is used before ἔτι as if τὰ μέν stood before πολλαχῷ. καταστάντων ... πρηγμάτων, when their affairs were now restored to good condition. εἶναι: the subject is ταῦτα after πιστεύσαντες. ἰρόν, shrine: this was a grotto below the Acropolis, with a descent of 47 steps. ἀπό, in consequence of. λαμπάδι, a torch-race.
- 8. δευτεραΐος, within two days: the distance is about 140 miles. περιπεσοῦσαν (like περιπεσεῖν), agrist participle without time (G. 279, 3). πρός, at the hands of. πόλι, dative of difference (G. 188, 2): Greece is become poorer by one notable city. ἔαδε, ν. ἀνδάνω. ἀδύνατα ἦν, it was impossible, a common expression for ἀδύνατον ἦν (G. 135, 2).
- Page 115. ἱσταμένου τοῦ μηνός: the lunar month was divided into three parts, called ἱστάμενος, μεσῶν, φθίνων. εἰνάτη = ἐνάτη, ninth. It is supposed that in this particular month occurred the Carneia, the great Dorian festival in honor of Apollo, lasting from the seventh to the fifteenth (i. e. till the full moon), during which no Dorian might bear arms. It occurred generally in August, but this year early in September. μὴ οὐ (G. 283,7, Rem.)... τοῦ κύκλου, while the moon's disk was not yet full.
- 9. συνευνηθήναι τῆ μητρί: this he understood to mean, that he should sleep in the grave in his native land. γηραιός, in his old age. κατελθών (G. 138, N. 8).
- 10. τοῦτο μὲν... τοῦτο δέ (G. 148, N. 4). ἀπέβησε, put ashore. καταγομένας, brought to land: the corresponding ἀνάγεσθαι is to put to sea. οί, to him, dative following ἐπῆλθ:. ἐΔθεε for εἰώθει, ν. ἔθω. οία

(G. 277, N. 2 b) with ἐόντι, since he was. — πρεσβυτέρφ, rather old. — ἐξεληλυθέναι, had come to pass (lit. had come out).

11. ἐν τεμένει 'Ηρακλέος, i. e. in Marathon. — Πλαταιέες, the city of Plataea was about twenty-five miles northwest from Athens, in the territory of Boeotia. — ἀναραιρέατο, for ἀνήρηντο, v. ἀναιρέω, had undertaken (G. 119, 3). — ἐκαστέρω, too far off (to be of any use to you).

Page 116. — τοιήδε... ψυχρή, such a service would prove to be cold, i. e. too weak to be of use. — φθαίητε... ἡμέων, for you might be enslaved many times before any of us would hear (G. 279, 2): πυθέσθαι here follows φθαίητε ή from the force of πρίν implied in the verb (G. 274, N.); a rare construction. — τιμωρέειν οὐ κακοΐσι, no cowards to help. — συνεστεώτας, v. συνίστημι, coming in collision. — Βοιωτοΐσι: especially Thebans, who would object to the proposed union of Plataea and Athens.

12. οὐκ ἠπίστησαν, i. e. they followed their advice. — ποιεύντων is temporal. — ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, both sides choosing them umpires. — οὕρισαν for ὥρισαν, ν. ὁρίζω. — ἐᾶν . . . τελέειν, that the Thebans should leave at liberty (ἐᾶν) those of the Boeotians who were unwilling to belong to the Boeotian league, which was under the exclusive control of Thebes.

13. ἐπεθήκαντο (G. 110, III. 1, N. 1). — ἐσσώθησαν (for ήσσ-, v. ήσσάομαι), were defeated. — τοὺς . . . οὕρους, the boundaries which, &c.: τούς is relative.

14. ἐγίνοντο δίχα, were divided. — τῶν μέν, &c., one part voting not to engage. — ὀλίγους, too few. — τῶν δέ, &c., the other, including Miltiades, urging it. — ἐνίκα ἡ χείρων, the more timid was likely to prevail (imperfect). — κυάμφ λαχών, elected by lot (lit. by the bean). The polemarch was the third in rank of the nine archons, and he was originally (as his name denotes) a military commander. Soon after the Persian Wars, however, his duties were confined to the management of the affairs of foreigners resident at Athens, and military matters were left to the board of ten generals (στρατηγοί).

Page 117.—15. οὐδέ, &c., not even Harmodius and Aristogīton, who delivered Athens by slaying Hipparchus, the son of Pisistratus and brother of Hippias, who was then tyrant: they were from the same deme with Callimachus (Aphidnae). — δέδοκται τὰ πείσονται, it is already determined what they shall suffer: i. e. the tyranny of the Pisistratidae will be restored and the democracy abolished. — περιγένηται, shall get the victory. — οἴη τέ ἐστι (G. 151, N. 4). — ἀνήκει ἐς σέ, has come up to you [for decision]. — ἔλπομαι, I anticipate. — στάσιν, commotion or civil conflict. — ὥστε μηδίσαι, so that they will favor the Persians, i. e. prove traitors to the national cause: in this verb μηδίζω, and often elsewhere, the Persians are incorrectly called Medes by the Greek writers. — πρίν τι . . . ἐγγενέσθαι, before there come anything rotten (cowardly or corrupt) into one and another of the Athenians. — θεῶν . . . νεμόντων, if the Gods judge justly. — ἢν ἕλη, if you prefer (ν. αἰρέω). — τῶν . . . ἀγαθῶν (for ὧν . . . ἀγαθῶν), by attraction and assimilation (G. 154, N.) for τῶν ἀγαθῶν (G. 181, N.) ἃ κατέλεξα.

- 16. μ età δέ (G. 191, N. 2). πρυτανηΐη τῆς ἡμέρης, command for the day, which passed in rotation through the whole board of ten generals: as one general belonged to each tribe, it is likely that the same order was followed here as in the ordinary succession of the tribes in the πρυτανεία, which was determined annually by lot (see note on § 17, below, and on Xen. Mem. § 18). δεκόμενος = δεχόμενος. οὖ...κω = οὖ...πω, not yet. πρίν, until (G. 240, 1).
- Page 118.—17. τότε, &c.: the right wing was the post of honor, as being most perilous, that side being unprotected by the shield; it was anciently assigned to the king. ὡς ἡριθμέοντο, in order, as they were numbered; see note on § 16, above. ἀπὸ ταύτης... σφι μάχης, from their fighting in this battle: for σφί (the Plataeans) see G. 184, 3, N. 4.—θυσίας... γινομένας, when the Athenians celebrate the sacrifices and festivals which take place every four years: this refers especially to the greater Panathenaic festival. λέγων is parenthetical, and γίνεσθαι depends on κατεύχεται (G. 203, N. 2). ἐξισούμενον, extended to equal length. ἐπὶ τάξιας ὀλίγας, but a few ranks deep.
- 18. ὡς δέ σφι διετέτακτο, impersonal (see G. 188, 3, second ex.) ἀπείθησαν (ν. ἀφίημι), were allowed to advance (lit. let go or sent forth) "like racers in the course" (Stein). μανίην... ἐπέφερον, they imputed madness: in fact, only the admirable training of the Athenians saved them from being thrown into disorder, by which they must have perished. ὕππου (fem.), cavalry. ἀνέσχοντο ὁρέοντες, endured to behold. ταύτην ἐσθημένους, wearing it (a peculiar word: G. 164; 197, 1, N. 2). τέως, till then. φόβος ἀκοῦσαι (G. 261, 2, N.).
- 19. μαχομένων, genitive absolute denoting time, while they fought.— τὸ μέσον (G. 160, 1), at the centre, like κατὰ τοῦτο ἐνίκων just below.— τῆ, where.— Σάκαι: these were Scythian bowmen, serving probably as mariners in the fleet, and efficient in land service.— ἐτετάχατο = τεταγμένοι ἦσαν.— ῥήξαντες, breaking through.
- Page 119. ἔων, they suffered, for εἴων. τοῖς . . . ῥήξασι, dative after ἐμάχοντο. φεύγουσι, in their flight. Πέρσησι (G. 186, N. 1).
- 20. ἀπὸ δ' ἔθανε, the verb is ἀπέθανε, the prepositions being separated by tmesis (G. 191, N. 3). γενόμενος, having proved himself. Κυνέγειρος, a brother of the poet Aeschylus: he was attempting to climb into the ship by the stern-works (ἀφλάστων). τὴν χεῖρα (G. 197, 1, N. 2).
- 21. ἐξανακρουσάμενοι, backing water. ἀπικόμενοι (G. 279, 4). αἰτίη, &c., an accusation became current (ἐσχε) that they planned this by contrivance of the Alcmaeonidae: this was a powerful family in Athens, at feud with Miltiades, the same to which, in the next generation, Perieles belonged. ἀναδέξαι ἀσπίδα, displayed a shield (G. 203): this depends on the idea of saying in αἰτίη. This shield, "discernible from its polished surface afar off, was seen held aloft upon some high point of Attica, perhaps on the summit of Mount Pentelicus. . . . A little less quickness on

the part of Miltiades in deciphering the treasonable signal and giving the instant order of march, — a little less energy on the part of the Athenian citizens in superadding a fatiguing march to a no less fatiguing combat, — and the Persians, with the partisans of Hippias, might have been found in possession of Athens. . . . Nothing could have rescued her, except that decisive and instantaneous attack which Miltiades so emphatically urged." Grote.

22. ποδῶν (G. 168, N. 3), genitive following τάχιστα, i. e. at the top of their speed. —ἔφθησαν ἀπικόμενοι (G. 279, 4). — πρὶν ἢ ἤκειν (G. 274, N.). — Κυνοσάργεϊ, a grove and gymnasium, eastward of the city, like the Academy (see note on Xen. Hellen. ii. 2. 8). — ὑπεραιωρηθέντες, lying off (lit. above): in the same way the Greeks spoke of a vessel leaving the shore by ἀνάγεσθαι, and of one approaching the shore by κατάγεσθαι. Compare the active expression νέας ἀνακωχεύσαντες, keeping the ships at anchor, just below. — Φαλήρου, the old port of Athens (see map, and note on Xen. Hell. p. 42): at this time the Piraeus had not been fortified.

23. συνήνεικε, v. συμφέρω, it befell.

Page 120. — πληγέντα, struck with sword or pike; βληθέντα, hit with arrow or javelin. — σκιάζειν (G. 260, 2, N. 2).

24. ἔχοντες... οὕτω, making such haste to reach Athens in time for the battle. — τριταῖοι, on the third day from Sparta (i. e. two days after leaving Sparta). Plato says that they arrived the day after the battle. — θηήσασθαι (v. θεάομαι).

After the victory at Marathon, Miltiades procured an armament of seventy ships under his own command, for secret service, — which proved to be an attack on Paros, to revenge, says Herodotus, a private quarrel. He returned unsuccessful, and was impeached of treason by Xanthippus, father of Pericles. The penalty of death was commuted for a fine of fifty talents; and before this was paid, he died of a wound or bruise received in his escape from Paros. Meanwhile, the Greeks were left in security and peace, and the next invasion, under Xerxes, was delayed for a period of ten years.

The date of the battle of Marathon, according to the most satisfactory calculations, is September 12, B. c. 490. The account of the battle in Herodotus, although it is the best that we have, is very far from satisfactory. We have no detailed description of the movements, no account of the feeling in Athens either before or after the victory, no statement (even on conjecture) of the numbers engaged on either side. This silence on some points probably arose from the fact that the invasion of Xerxes was the chief object of interest in his history, and the invasion of Darius was looked upon chiefly as introductory to this. But on other points, especially as to the numbers, we may safely presume that he is silent simply because he had no authentic

information. He is very minute in giving the numbers of the slain, one of which at least (that of the one hundred and ninety-two Athenians) he could have known from inscriptions. As to the numbers of the Persians, hardly a guess can be made: they are variously stated by later historians from 600,000 to 110,000, which last is the estimate of Cornelius Nepos. The same historian gives the number of Greeks as 10,000, including 9,000 Athenians and 1,000 Plataeans. Others give 10,000 Athenians and 1,000 Plataeans. If this estimate included only the heavy armed, and the usual addition is made for light armed, we shall make the whole Greek force consist of 20,000 or 22,000 men. (See Rawlinson, Appendix to Book VI.)

Herodotus does not mention cavalry in the battle, although he states that the field of Marathon was selected by the Persians because it was excellent for cavalry movements (ἐνιππεῦσαι). We may suppose the cavalry to have been absent foraging on the day of the battle, which the Persians were not expecting (as Rawlinson suggests); or it may not yet have been landed, for some reason not given. At all events, no account is given of its re-embarkation, which would have been difficult after the defeat.

By the view given in Blakesley's "Excursus," the landing at Marathon was meant only for a lodgement. The region near held many partisans of Hippias, who were also formidable in the city; and if their expected movement had taken place, the Persians might have landed their cavalry, destroyed the little army of the Greeks, and occupied the country at their leisure. This plan was foiled by the generalship of Miltiades, who, after the two armies had held each other several days in check, suddenly extended his wings, and struck his blow so promptly that the Persians were beaten by sheer surprise. They even drove the Athenian centre in rout, as Herodotus says, into the interior (μεσόγαιαν); the wings, alone, had fled in "panic," flight, and perished in the marshes on the flanks,—the service rendered, at this crisis, by the god Pan. On the whole, the main force must have come off with small loss and in good order, the greatness of the victory being exaggerated by the patriotic pride of the Greeks. Their ships lay moored, stern to the shore, and were easily got off, only seven of the whole fleet being taken or sunk. The battle was won, not by the mere superior valor of the Greeks, but by the skill and energy of their commander, who for many days kept his little army safe from attack, in a well-chosen position, and fought when a longer delay might have been fatal; for the Persians were expecting a demonstration from the disloyal faction in Athens, which was prevented only by the promptness and completeness of his victory.

II.

- Page **120.**—1. κεχαραγμένον, exasperated, lit. sharply cut: the same verb (χαράσσω) from which our own word character is derived. δεινότερα ἐποίεε, comparative of δεινά ποιεῖν, to take (a thing) ill, aegre ferre.
- Page 121. ἐδονέετο, was kept in commotion ("din"). ώς... στρατευσομένων, since they were to attack Greece: this phrase gives the reason of ἀρίστων.
- 2. τετάρτω ἔτεϊ, i. e. probably in the summer of B. C. 487. Καμβύσεω: Cambyses, son and successor of Cyrus the Great, had made Egypt a Persian province in 525 B. C. — μάλλον ώρμητο, was the more eager (lit. had been the more impelled). — στελλομένου, about proceeding, i. e. getting ready his στόλος. — παίδων: the dispute was between Xerxes and Artabazanes. Xerxes, though the younger, was son of Atossa, daughter of Cyrus the Great, the queen of Darius. Through her he inherited his own claim of sovereignty, and she was now all-powerful at the Persian court. He had, besides, the claim of having been "born in the purple," after Darius came to the throne, — Artabazanes being son of a former wife. — ήγεμονίης, precedence as to the succession. — ώς δέει depends on the idea of demanding vaguely implied in στάσις έγένετο. — ούτω refers back to άποδέξαντα: the meaning is, that after nominating a successor he should so set forth, i. e. he should not set forth until he had done this. — παρασκευαζόμενον agrees with Δαρείον, which is subject of ἀποθανείν. — συνήνεικε, it happened.
- 3. και Ξέρξης: Herodotus represents that Xerxes was at first indifferent to the expedition against Greece, but was urged to it by Mardonius (afterwards slain at Plataea), who hoped to become satrap of Greece. In a royal council held after Egypt was subdued, Xerxes declared his intention to make the invasion by way of the Hellespont, and was supported by Mardonius, but dissuaded by his uncle Artabanus, his wisest counsellor, who, however, yielded to the terror of a vision, which "threatened to burn out his eyes with hot irons" for his opposition to the will of destiny. He now "openly favored the expedition; and so Xerxes gathered together his host, ransacking every corner of the continent." — ἐπὶ τέσσερα ἔτεα, four full years, counting from the reduction of Egypt in B. C. 485. — avouévo (v. ανω), advancing, i. e. in the course of the year. - χειρί μεγάλη πλήθεος. with a mighty (hand of) force: with this use of xelp cf. Latin manus. στόλων: this refers to the expedition of Darius against the Scythians, the great Scythian invasion of Media, the war of Troy, and the conquest of Thrace and Northern Greece, still earlier, by the Mysians and Teucrians; "yet not all these," says Herodotus, "nor all others which have ever been, were worthy to be compared with this single one." - of µέν, &c., i. e. the several nations and districts subject to Xerxes. — ès πεζον ἐτετάχατο, had orders for foot soldiers: τὸ πεζόν means foot soldiers when opposed to

cavalry, but land force (in general) when opposed to a naval armament. — τπος (fem.), cavalry, "horse." — ἄμα (G. 277, N. 1). — γεφύρας, see below, § 10.

- 4. τοῦτο μέν (G. 148, N. 4), here with no correlative τοῦτο δέ. ὡς implies that προσπταισάντων gives the reason of Xerxes for digging the canal through Athos (G. 277, N. 2): for προσπταισάντων, see note on I. § 2. προετοιμάζετο (impersonal), preparations were made in advance. ἐκ τριῶν ἐτέων, from a time three years back. Ἐλαιοῦντι, Elaeus, at the extreme southwest point of the Chersoneus, was the base of the naval operations at Athos; the military head-quarters were at Sestos, about eighteen miles above. ὥρμεον is from ὁρμέω, while ὁρμεόμενοι is an Ionic form (= ὁρμώμενοι) from ὁρμάω. ὑπὸ μαστίγων, i. e. driven to their work by scourges. See below, § 21; and III. § 44, where Hdt. describes the Persians at Thermopylae as driven into the battle by scourges. παντοδαποί, various detachments. διάδοχοι, in relays.
- Page 122.—5. σχοινοτενές, a straight line (as if by a stretched cord).
   βαθέα (for βαθεία): at the greatest depth, the canal would be about sixty feet below the surface. βάθρων, stagings: the Phoenicians, according to Herodotus, were the only ones skilful enough in engineering to avoid the caving in of the banks by beginning the excavation with double the width required at the bottom. πρητήριον, Ion. for πρατήριον, a market, a place for selling, from πρα- (stem of πιπράσκω). ἀληλεσμένος (v. ἀλέω), ready ground.
- 6. ώς... εύρίσκειν, so far as I can find out (G. 268): in fact, it was not a very difficult work, and was highly politic, especially in case Greece should be subjugated. The canal, which has been traced, "is about a mile and a quarter long, and twenty-five yards across; it has been much filled up with mud and rushes." παρεόν (G. 278, 2), when it was in his power. διειρύσαι, to haul across, an operation easily performed with the light vessels of the ancients. εὖρος ώς... πλώειν, of [such] width that two triremes could pass through (G. 266, N. 1). ἐλαστρευμένας (for ἐλαυνομένας), driven by oars. ζεύξαντας γεφυρώσαι, simply to bridge the river: the Greeks said ποταμὸν ζεῦξαι (§ 8) and ποταμὸν γεφυρώσαι, and Hdt. has even γεφύρας ζευγνύων.
- 7. Κριτάλλων, the frontier town of Cappadocia. γην τε καλ ὕδωρ, see below, § 28. δεῖπνα, see below, § 25.
- Page 123.—8. οἱ δέ: those who had charge of the work (see τοῦσι προσεκέετο below).—ἐξεύγνυσαν, were (in the mean time) building.—τὴν μὲν...τὴν δέ: understand γέφυραν from ἐγεφύρουν above.— βυβλίνην, of papyrus: this plant was used by the Egyptians for ropes as well as for paper.—ἔστι...στάδιοι (G. 135, N. 5).
- 9. ἐπικέσθαι μάστιγι (= μαστιγώσαι), to scourge, here takes πληγάs as a cognate accusative (G. 159), to strike the stream three hundred blows with a lash. Understand τινάs as subject of both ἐπικέσθαι (v. ἐφικνέομαι) and κατεῖναι (v. καθίημι). ποταμῷ: the current, about three miles an hour, gives the Hellespont the aspect of a river.

- 10. τàs δέ, the bridges. ὑπό, under, as a support. ἐξήκοντά τε καλ τριηκοσίας: the upper bridge may have been made stronger (of three hundred and sixty vessels) to resist the greater force of the stream; or it may have been at a broader part of the channel, which is here about a mile wide. (See Grote's note.) — τοῦ μὲν . . . κατὰ ῥόον, at right angles with the Pontus, and in the line of the current of the Hellespont (to diminish the resistance). — ίνα ἀνακωχεύη, that it [this arrangement of vessels] might case (i. e. by lifting) the strain on the tackle: ἀνακωχεύω (kindred to ανέχω) means to hold up, with the idea of relieving or keeping quiet (see άνακωχεύσαντες τας νέας, keeping the ships off the coast, in I. § 22): so άνακωχή means a truce. It is hard to see why (according to the common interpretation, that the force of the stream might keep up the tension of the cables, i. e. keep them taut) there should be any anxiety to provide for the tension of cables which were stretched over a strait a mile wide, and rested on vessels in a stream running three miles an hour! - συνθέντες is repeated after the long parenthesis. — τὰς μέν . . . τῆς ἐτέρης, [they cast] those (dyκύραs) of [the ships forming] one bridge towards the Pontus. — είνεκεν, to guard against. — ἐσωθεν, i. e. from the Euxine. — της δὲ ἐτέρης, i. e. the anchors of the other bridge. - προς έσπέρης, se. κατήκαν. - εύρου, νότου: these were southeast and south winds, both blowing more or less up stream.
- Page 124. διέκπλοον: the small craft (πλοῖα λεπτά) would pass in and out underneath the cables.
- 11. χωρίς ἐκάτερα, i. e. the flaxen cables and those of papyrus. εἶλκε, weighed: if the talent here meant is the Euboean, or old Attic, a cubit (eighteen inches) weighed nearly eighty pounds. τῶν ὅπλων τοῦ τόνου, the stretching of the cables, i. e. the cables, as they were stretched across the strait. ἐπεζεύγνυον, joined them above, either by ropes or by strips of wood.
- 12. χυτοί, breakwaters. ἡηχίης, surf: the tide in this sea being very slight. ὁ ἥλιος: no eclipse of the sun, visible at Sardis, took place in B. c. 480, if the latest astronomical calculations can be trusted; the story here told may belong to the departure from Susa in the preceding year, when there was such an eclipse. The date of the invasion of Xerxes (B. c. 480) is too well established to admit of doubt. ἐπινεφέλων ἐόντων, genitive absolute: the indicative would be ἐπινέφελά ἐστιν, it is cloudy (G. 135, 2). αἰθρίης (noun), in fair weather, is genitive of time (G. 179, 1). τὸ ἐθέλοι (= τί ἐθέλοι), τό being relative used interrogatively (G. 282, 1). προδέκτορα, verbal of προδείκνυμι, that which designates or foreshows.
- Page 125.—13. ἀναμίξ, i. e. not divided into separate bodies, as they marched according to cities or provinces.— διελέλειπτο, impersonal.— οὖτοι, these, who marched in advance.—προηγεῦντο, i. e. led the part of the army which accompanied the king; opposed to οὖτοι.—κάτω τρέψαντες, this was a mark of respect to the king, who followed them.— ἄρμα Διός: by Zeus Hdt. means the chief God of the Persians, Auramazda or Ormuzd.

- 14. λόγος, choice or fancy. κατὰ νόμον, i. e. with point upward. οὖτος, the ten thousand just mentioned. ῥοιάς, pomegranates, probably as sacred emblems. ἀντὶ σαυρωτήρων, in the place of points at the lower end. οἰ... τράποντες (Ion. for τρέποντες, present), those who preceded the Nisaean horses (§ 13).
- Page 126.—15. Σκάμανδρον, the Scamander of the Iliad: here a shallow brook, in a bed about two hundred feet broad; in the dry season only three feet deep. ἡέεθρον (G. 160, 1). οὐδ' ἀπέχρησε... πινόμενος, and did not have water sufficient for the army to drink (lit. did not suffice when drunk, &c.). ὡς ἀπίκετο repeats the genitive absolute ἀπικομένου after the long relative clause.
- 16. "On this transit from Asia into Europe, Herodotus dwells with peculiar emphasis; and well he might do so, since when we consider the bridges, the invading number, the unmeasured hopes succeeded by no less unmeasured calamity, it will appear not only to have been the most imposing event of his century, but to rank among the most imposing events of all history." Grote. και... γάρ are here to be separated, and as (for) a seat had been erected for him here, &c. (See note on I. § 5, above.) ἐθηεῖτο = ἐθεᾶτο. ὥρα = ἑώρα, imperfect of ὁράω.
- Page **127.** the second οὕτω qualifies εὐδαίμων. τῷ (G. 237, N.). γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, after giving [man] a taste of the sweetness of life, lit. a taste of life as (being) sweet. φθονερός, jealous, i. e. lest man should vie with him in blessedness.
- 18. τῶνδ' ἐγὰ ὑμέων χρητζων, wanting this (G. 148, N. 1) of you: so δέομαι occasionally takes two genitives, instead of the common construction (G. 172, N. 1). ξυνὸν . . . σπεύδεται, for this which we are seeking is for the good of all in common: the construction being τοῦτο γὰρ σπεύδεται (passive) [ὃν] ἀγαθὸν πᾶσι ξυνόν: the adjective ξυνός = κοινός. ἐντεταμένως, vigorously (adverb formed from participle of ἐντείνω). τῶν (= ὧν) for καὶ τούτων. οὐ μή τις . . . ἀντιστῆ (2 aorist), an emphatic future expression (G. 257). λελόγχασι (v. λαγχάνω), have in charge (as if assigned by lot): cf. Latin sortiti sunt.
- 19. τὸν ἥλιον, the Sun, under the name of Mithra, was one of the chief objects of worship in the Persian religion.
- Page **128.** ή μιν παύσει (G. 236). πρότερον ή... γένηται, = πρ\ dν... γένηται (G. 240, N.). ἀκινάκην, a short, straight-pointed sword, or dirk. μαστιγώσαντι (G. 277, 2).
- 20. ἐπὶ δὲ αὐτὸς Ξέρξης, i. e. after the chariot. ἀνήγοντο, put off form the shore.

21. είδόμενος, likening thyself; θέμενος, taking to thyself. — ἐξῆν... ποιέειν (G. 222, N. 2).

22. τὸν Ἑλλήσποντον, accusative governed by the phrase ἔξω πλώων, as if it were a compound verb like ἐκλείπειν, which takes the accusative. — πρήσσων τὰ ἔμπαλιν τοῦ πεζοῦ, tuking the opposite direction from the land force (lit. doing the opposite), i. e. sailing southwest towards the Aegean, while the army marched northeast into Thrace. — Δορίσκον: this was a strong Persian fortress, which had been held since the invasion of Scythia by Darius. (See note on I. § 6.)

Page 129.—23. πλήθεος ἀριθμόν, number of people.— τοῦ πεζοῦ, of the foot-soldiers (as we know from Hdt. VII. 184, where the cavalry are estimated at 80,000 in addition to this number. — τὸ πλῆθος: by this reckoning, 1,700,000 men, a very uncertain estimate, as the numbers might easily be exaggerated in the loose way of counting. Ctesias makes 800,000, and Aelian 700,000; but "we may well believe," says Mr. Grote, "that the numbers of Xerxes were greater than were ever assembled in ancient times, or perhaps at any known epoch of history." — συννάξαντες ταύτην, i. e. τὴν μυριάδα. Compare κατανάξαντες τὴν γῆν in § 11, above. — ὕψος (G. 160, 1).

24. διεξελάσας (G. 138, N. 8) θηήσασθαι, to see them in review (G. 204, N. 2). — μετά, afterwards. — ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί: these lists, it has been thought, may have fallen into the hands of the Greeks, and been the authority for the account of Hdt. (see Rawlinson). — ὅσον τε τέσσαρα, about four; τέ being used by Hdt. after ὅσος, as it is even in Attic Greek after οἰος, able (G. 151, N. 4). — ἀνεκώχευον (v. ἀνακωχεύω). See I. § 22.

Page 130. — ἐντός, between, governs both πρωρέων and αἰγιαλοῦ.

25. τοὺς...ἐμποδών, whoever came in his way. — ἐς πᾶν κακοῦ, into all sorts of distress. — ἀνάστατοι ἐγένοντο, lost house and home. — ὅκου (= ὅπου), at which time. — Θασίοισι...ἀπέδεξε (v. ἀποδείκνυμι), rendered an account to the Thasians for 400 talents spent (about \$400,000). Compare ἀποδεικνύναι λόγον. — ἀραιρημένος (v. αἰρέω), appointed (to manage the business).

Herodotus adds: "As soon as the herald's message came, the people would distribute their stores of grain, and proceed to grind wheat and barley-flour for many months' supply; then buy up and fatten the finest cattle; feed poultry and waterfowl in pens and coops for the service of the army; and provide gold and silver drinking-cups and bowls. These things for the king's table only; for the others, food alone. When the army arrived, a tent stood ready spread, in which Xerxes took his rest, while the troops remained in the open air. When dinner-time came, great was the toil of the entertainers; and after spending the night well fed, the army next day tore down the tent, and carried off all it held, leaving nothing."

26. ἔπος εὖ εἰρημένον, a saying well expressed, a bon mot. — καὶ τὸ λοιπόν, also for the future (as they had done in the present case). — παρέχειν ἀν, = παρεῖχεν ἄν (G. 211); depends on the idea of saying implied in

συνεβούλευσε: for it would have subjected them to the alternative, &c. — κάκιστα, &c., by the worst fate that ever befell men. (G. 168.)

27. ὑμομένειν, to wait (for him). — ἀπῆκε (v. ἀφίημι), sent off. — Θέρμη δέ τ $\hat{\eta}$ ... οἰκημένη, and [I mean] Therma which is situated, &c.

The account of the march of Xerxes from Doriscus (§ 25) to Acanthus (§ 27), which is chiefly descriptive, is here omitted. Acanthus is just northwest of the Isthmus of Mount Athos, through which the canal (§ 4) had been dug by order of Xerxes. Here therefore, as is stated in § 27, the king separated from his fleet, sending it through the canal and round the two western capes of Chalcidice to the head of the Gulf of Therma. The only account given by Herodotus of the passage of the fleet through the canal is in the words (VII. 122), διεξέπλωσε τὴν διώρυχα τὴν ἐν τῷ Ἄθῷ γενομένην. The fleet remained at Therma until its departure for the coast of Thessaly (p. 137, § 5).

Meanwhile Xerxes marched with his army across Chalcidice, from Acanthus to Therma. On the way (according to Hdt. VII. 125) the camels which carried the provisions were attacked by lions (?). On reaching Therma, they encamped on the shore of the Gulf, the camp extending from Therma to the mouth of the Haliacmon on the western coast. South of this river and north of Mount Olympus was Pieria, celebrated as the birthplace and the home of the nine Muses. In this region Xerxes remained (§ 28), until he began his march of eleven or twelve days to Thermopylae (p. 140, § 13).

28. κήρυκες: see p. 122, § 7. — κεινοί (= κενοί), empty-handed.

Page 131. — ἔταμον ὅρκιον: cf. Latin ferire foedus. — καταστάντων εὖ, having come into (i. e. being in) a good condition. — σφί (G. 184, 3, N. 4). — δεκατεῦσαι (causal) depends on ὅρκιον εἶχε, as if it were they took an oath to, &c. (G. 271).

29. Δαρείου πέμψαντος: see p. 112, § 2. — οἱ μέν, the Athenians. τὸ βάραθρον, the pit: this was a deep hole at Athens, like a well, into which the dead bodies of executed criminals (and sometimes even living criminals) were cast, iron hooks in the sides tearing the body to pieces as it fell. Miltiades is said to have counselled this act, wishing to commit the city to inexpiable hostility against Persia. — συνήνεικε (ν. συμφέρω) γενέσθαι, chanced to befall. - ανεθέλητον, lit. unwelcome, belongs to 8 71. - In later times it was believed that the misfortunes of Miltiades were the retribution of this impiety. In Sparta, the wrath of the hero Talthybius, herald of Agamemnon, fell upon the state, and would not be appeased until two noble Spartans had offered themselves in expiation, and surrendered themselves to the Persians; Xerxes, however, generously spared their lives. But their sons, when proceeding as Spartan envoys to Persia, during the Peloponnesian War, were captured by the Athenians and put to death. Then at length, sixty years after it was committed, the crime against the ambassadors of Darius was atoned.

30. κατίετο, was sent forth. — οἰδέν πεισόμενοι άχαρι, likely to suffer no harm.

31. ἐξέργομαι, I am constrained. Herodotus is writing some fifty years after the Persian wars, when Athens was unpopular in consequence of the extent of her empire.

Page 132.— ἐπειρῶντο ἀντιεύμενοι, would have attempted opposition: in Hdt. πειράομαι takes the participle like the verbs mentioned in G. 279, 4, N.— ἡντιοῦτο and ἐγίγνετο both refer to past time, like ἐπειρῶντο ἄν above (G. 222).— εἰ καὶ πολλαί, i. e. no matter how many.— κιθῶνες (Ionic for χιτῶνες), an unusual expression for walls: Hdt. once calls a wall a θώρηξ (I. 181), and Demades the orator uses ἐσθῆτα τῆς πόλεως in the same sense. (Krüger.) Compare the English curtain of a fortress.— ἐληλαμένοι διά, extended across.— προδοθέντες ἄν . . . ἐμουνώθησαν: ἄν belongs to the verb (not to the participle). So below, in μουνωθέντες ἄν . . . ἀπέθανον: in § 32, ὁρέοντες ἄν . . . ἀν ἐχρήσαντο, we find ἄν repeated on account of the length of the sentence, as it might have been in the two other cases. (See G. 212, 2; and also Greek Moods and Tenses, § 42, 3, Note 1).

32. πρὸ τοῦ, beforehand (G. 143, 2). — βασιλέος ἐπικρατέοντος, protasis to ἢν ἄν, = εἰ βασιλεὺς ἐπεκράτεε (G. 226, 1). — ἄν τις λέγων: ἄν belongs to ἁμαρτάνοι: see last note on § 31, above. — τοῦτο τὸ Ἑλληνικόν (accusative after ἐγείραντες) = τούτους τοὺς Ἑλληνας.

Page 133. - 33. The oracles are in hexameter verse (G. 295, 4), and the language is generally an imitation of the Homeric; the constructions are often confused, as would be expected from the fact that the verses were (or purported to be) spoken under the inspiration of the moment. (1.) $\phi \in \hat{v}_{y}$ is addressed to the whole people represented by the messengers, as if it were but one person. - foxara yains, to the ends of the earth (G. 162). (2.) δώματα and κάρηνα are governed by λιπών. - τροχοειδέος refers to the walls of Athens, which made an irregular circuit around the Acropolis or citadel. (3.) ἔμπεδον (as adverb), firm, in its place. (4.) μέσσης (for μέσης), sc. πόλεως. (5.) κατά belongs to έρείπει (G. 191, N. 3). (6.) Συριηγενές, i. e. Assyrian: the Persians, who were highlanders, having learned the use of chariots from the Assyrians of the plain. - διώκων, driving: in the Persians of Aeschylus (vs. 83), Xerxes is said to come Σύριον άρμα διώκων. (7.) άπολεῖ, se. "Αρης. (8.) ίδρῶτι ἡεούμενοι, dripping with sweat, in their terror. (9.) κατά belongs to κέχυται: the meaning seems to be that blood falls in showers from the temple roofs, in which case the dative ὀρόφοισι must be explained as in certain Homeric constructions (G. 184, 3, N. 1-4). But καταχέω generally takes the dative in Homer (as the genitive in Attic) in the sense shower down upon. which does not suit the present passage as well, but perhaps is correct. — (10.) προϊδόν, foreboding, as if the blood were itself terrified. (11.) Υτον. apparently addressed to two messengers; but the plural follows immediately. — ἐπικίδνατε, &c., deluge your souls with woes (perfundite animum malis, Stein); or (as Liddell and Scott translate), spread a brave spirit over your ills: the former suits the context better: κίδνημι is kindred to σκεδάννυμι, scatter.

- 34. ἐχρέοντο, felt themselves in. προβάλλουσι σφέας αὐτούς, abandoning themselves to despair (dat. after συνεβούλευε). ἰκετηρίας (ῥάβδους), the suppliant olive-branches. ἐλθόντας agrees with the omitted subject of χρᾶσθαι, instead of taking the case of σφί (G. 138, N. 8). ὧναξ (= ὧ ἄναξ): for the special sense of the title ἄναξ in Homer, see Gladstone's Juventus Mundi, p. 152, according to whom it corresponds nearest with the partly religious and partly reudal term Lord. ἔστ' ἃν τελευτήσωμεν (G. 239, 2).
- 35. λέγουσι (dative), as they spoke. (2.) λισσομένη (G. 277, 5). (3.) άδάμαντι πελάσσας (sc. αὐτό), making it like (i. e. firm as) adamant. (4.) οὖρος may be either for ὄρος, mount, hill, or for ὅρος, boundary: it may mean, therefore, either the Acropolis of Athens or the boundary: it is cerops is one of the early (mythical) kings of Athens, in whose reign (says Hdt.) the people were called Κεκροπίδαι. (5.) Κιθαιρῶνος, the boundary of Attica towards Delphi (see map). (6.) τεῖχος ξύλινον, this is the celebrated wooden wall of the oracle. (8.) μένειν, infinitive for imperative.
- Page **134.** (10.) ἔτι... ἔσση, yet a day shall come (ποτέ) when thou shalt meet him. (12.) Rawlinson translates
  - "When men scatter the seed, or when they gather the harvest."
- 36. συνεστηκυῖαι, opposed, like wrestlers who stand together in the ring.
   ἡηχῷ, palisade: there were a few who clung to this interpretation, and perished on the sacred hill (see IV. § 34). κατὰ τὸν φραγμὸν...εἶναι, was (used) with reference to, &c. τοῦτο, this expression. συνεχέοντο, were confounded (con-fusi).
- 37. Θεμιστοκλέης, a Greek of the Greeks, able, keen-witted, patriotic, and unscrupulous: the man who by his single counsel proved the deliverer of Greece. εἰ... ἐόντως, if the saying had really been uttered with reference to the Athenians (εἶχε... εἰρημένον = εἴρητο: Stein). οὐκ ἄν... χρησθῆναι = οὐκ ἄν ἐχρήσθη (G. 211). μὶν δοκέειν, (he said) that he believed. τῷ θεῷ, by the God (G. 188, 3).
- Page 135. συλλαμβάνοντι κατὰ τὸ ὀρθόν, to one judging rightly (G. 184, 5): Themistocles may probably have devised the oracle, as well as the interpretation, wishing to impress the deepest terror at the real danger, so as to overcome the timid clinging to the city, and persuade the people to accept the only chance of safety. τούτου, this, refers to παρασκευάζεσθαι . . . ναυμαχήσοντας : i. e. the ships (here implied) were the wooden wall of the oracle. ἔγνωσ ιν, decided (G. 200, N. 5 b): σφί belongs to αἰρετώτερα. τὸ σύμπαν εἶναι (G. 268, N.), in short.
- 38. ἐς καιρὸν ἡρίστευσε, prevailed (proved to be best) seasonably. τῶν ἀπὸ Λαυρείου (G. 191, N. 6) belongs to μετάλλων. ὀρχηδόν, in shares, το each male citizen. If Hdt. is right (V. 97) is estimating the Athenian

citizens at thirty thousand, the sum must have been fifty talents (about fifty thousand dollars). — δέκα δραχμάς, about two dollars. — χρημάτων, genitive of price. -- διηκοσίας: as Athens had only two hundred ships at Salamis, and must have had a fleet before this resolution of Themistocles (Miltiades sailed to Paros just after the battle of Marathon with seventy ships), and as fifty talents are an incredibly small sum for building two hundred ships of war, we must understand Hdt. to mean that this money was used (with other sums from the treasury) in building the fleet of two hundred ships which fought at Salamis. Plutarch (Them. IV.) says the money from the mines was used in building one hundred ships. — τον προς Alγινήταs: see above, I. § 3. The Aeginetans at this time had the finest navy in Greece, and they were called θαλασσοκράτορες, rulers of the sea, during the ten years from 490 to 480 B. C. Plutarch says of them at this time, κατείχον οι Αλγινήται πλήθει νεών την θάλασσαν. - ès τό, for what (for the purpose for which). - is dien, nearly equivalent to is kaipov, seasonably. - τοισι βουλομένοισι (G. 186).

39. ἐs τἀντό, into one place, probably the Isthmus of Corinth, afterwards the place of meeting of various councils of war (see below, III. § 1).

— σφίσιν, to each other, as reflexive in sense of reciprocal (G. 146, N. 3; 144, 2). — πρῶτον . . . πάντων, first of all things: according to Plutarch, Themistocles proposed this general reconciliation. — ἐγκεκρημένοι (which is an emendation for ἐγκεχρημένοι), from ἐγκεράννυμι: the wars are said to have been mixed up or concocted. See πόλεμος συνήπτο above, I. § 3.

Page 136. — πρηγμάτων, objective genitive. — φρονήσαντες εἴ κως ἕν τε γένοιτο, &c.: the sense is, they resolved to send these spies and messengers, having formed a wise plan (φρονήσαντες) in case the Greek race should in any way become united, &c. The apodosis to εἶ... γένοιτο... πρήσσοιεν is suppressed (G. 226, N.), being implied in the context: i. e. their plan would succeed (or the like) in case of union. See Hdt. VI. 52: βουλομένην εἴ κως ἀμφότεροι γενοίατο βασιλέες, wishing that both might in some way become kings, lit. having a wish (which would be realized) in case both should in some way become kings. (See Greek Moods and Tenses, § 53, N. 2). — ὡς . . . ἐπιόντων gives the ground on which the Greeks acted (G. 277, N. 2).

In the narrative which follows, the spies sent to Persia are taken and brought before Xerxes, who "gave orders to his guard to take them round the camp, and show them all the footmen and all the horse, letting them gaze at everything to their heart's content; then, when they were satisfied, to send them away unharmed to whatever country they desired,"—thinking he was thus surest to terrify the Greeks from all thought of resistance. Argos jealously refused the alliance, unless she should have equal command with Sparta, claiming that the supreme authority was justly hers, by right of descent from Agamemnon. She was even charged with having invited the Persians to the invasion of Greece. Gelo (whose exploits in Sicily are told at length) refused his aid, unless he should be put in supreme com-

mand, — to which the Greeks retorted that they came "to ask for an army, and not a general"; so Gelo stood ready to submit if the Persians were victorious. He afterwards claimed, however, that he would have helped the Greeks but for the embarrassment of a war with Hamilcar of Carthage. Corcyra promised help, but kept back her fleet (under pretence of head winds) till the crisis was past. The Cretans refused to assist, having once suffered calamity from Minos (who had perished in his pursuit of Daedalus) for the aid given by Idomeneus in the Trojan war. And the Thessalians submitted, reluctantly, to overwhelming force.

III.

Page 136.-1. $\tau \hat{\eta}$ (= $\hat{\eta}$), where (in what region). — $\hat{\epsilon}\nu$ ofoisi xápoisi, on what sort of ground. — $\hat{\epsilon}\sigma\betao\lambda\hat{\eta}\nu$, i. e. from Thessaly into Central Greece. — $\tau\hat{\eta}s$ $\hat{\epsilon}s$ $\Theta\epsilon\sigma\sigma\alpha\lambda(a\nu)$, i. e. the pass of Tempe, at the mouth of the Peneius. Herodotus gives three reasons why the pass of Thermopylae was preferred: the second ($\kappa\alpha\lambda$ $\mu(\alpha)$), that it was single, refers to the Persians having entered Thessaly by another route, and not by Tempe as was expected; and to justify the choice on this ground, he mentions the ignorance of the Greeks as to the mountain pass, $\tau\hat{\eta}\nu$ $\check{\alpha}\tau\rho\alpha\pi\nu$, by which Thermopylae was finally turned. — 'Istiau $\hat{\eta}\tau$ 180s, the territory of Histiaea (afterwards Oreus) in the north of Euboea. (For the bearing of these places, see a map of Greece.) This position was chosen to prevent the Persian fleet from taking the flank or rear of their force at Thermopylae.

2. τοῦτο μὲν, τὸ ᾿Αρτεμίσιον, first, as to Artemisium: τοῦτο μέν corresponds to ἡ δὲ αὖ ... ἔσοδος (i. e. the pass of Thermopylae) below. — ἐκ ... Θρηϊκίου, after (coming from) the Thracian sea. — συνάγεται (sc. τὸ πέλαγος) ἐς ... τὸν πόρον, it (the sea) contracts into the strait, &c. — ἐκ τοῦ στεινοῦ δέκεται, i. e. after passing the strait, the shore (of) Artemisium in Euboca (possessive genitive) comes next: δέκεται is used like ἐκδέχεται and ὑποδέχεται (§ 3), excipit. — ἡμίπλεθρον, about 50 feet. The line of the coast is now much farther from the hill, owing to the deposits made by the river. Rawlinson says: "The pass is now separated from the sea throughout its entire extent by a tract of marshy ground, a mile or two in width." — τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, the narrowest part of the whole pass: τῆς ἄλλης is used as Thucydides speaks of the Peloponnesian war as ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, lit. the most notable of those which had preceded it; and as we often hear a thing called "the most perfect of all others." See map of Thermopylae at the end of the volume.

Page 137.—3. τὸ πρὸς ἐσπέρης (G. 160, 2), towards the west: in fact, more nearly towards the south; Hdt. thought of the coast as lying from north to south. — χύτρους, caldrons: of these there are two, enclosed in masonry. The hot springs of Thermopylae are salt, and of the

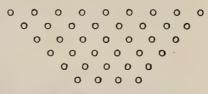
temperature of 100° Fahr. — Hparhéos: it was said that these springs were created miraculously that Hercules might have a warm bath after one of his labors. — $\tau \eta \nu$ Alohíba, the Acolian land, the more ancient name of Thessaly. This irruption of Thessalians from Epirus is one of the earliest movements mentioned in the traditions of the race afterwards called Hellenic. Thucydides (I. 12) speaks of the migration of Bocotians from Arne in Thessaly into the land afterwards called Bocotia, a result of this Thessalian migration; and he assigns the sixtieth year after the capture of Troy as its date. — $\epsilon \pi \eta \kappa \alpha \nu$, conducted (by trenches). — $\delta s \delta \nu$: Homer and Hdt. sometimes used $\delta s \delta \nu$ and $\delta \pi \omega s \delta \nu$ with the optative, as all writers do with the subjunctive, without affecting the sense (G. 216, 1, N. 2). Here the $\delta \nu$ belongs to the particle, not to the verb (G. 207, 2); in Attic Greek, such an $\delta \nu$ would belong to the verb and form an apodosis.

- 4. ἐν Πιερίη: see note on II. § 27, above. διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, breaking up [at, and departing] from the Isthmus.
- Page 138.—5. ἰθὰ Σκιάθου (G. 182, 2).— Τροιζηνίη: this ship was captured by the Persians, who (as Hdt. adds) "took the handsomest man on board, and sacrificed him at the ship's prow," reckoning it a good omen,—the more so as the man's name was *Leon*. The two other triremes were taken; but the crew of the Athenian ship escaped. On hearing of this advance of the Persian fleet, the Greeks left their anchorage at Artemisium, and retreated to Chalcis on the western coast of Euboea.
- 6. περί τὸ ἔρμα, upon the recf: this still lies in the mid-channel. κομίσαντες, having brought it (the column) for this purpose. καθαρόν, removed, i. e. by being made harmless. ἔνδεκα ἡμέρας: see note on II. § 27, above. πανημερὸν πλώοντες: the distance is about 100 miles. τῆς Μαγνησίης χώρης, possessive genitive with the following accusatives. στρατός, the whole armament (army and navy).

In the estimate which follows (VII. 184-187, here omitted), Herodotus makes the whole Persian armament, including army and navy, before the battle of Thermopylae and before the storm, to consist of 2,641,610 men. To the number of 1,700,000 foot-soldiers counted in the review at Doriscus (see above, II. § 23), he now adds 80,000 for the cavalry, 517,610 for the crews and marines of the fleet, 20,000 for Arabs with camels and Libyans with chariots, and lastly 324,000 for the land and sea forces furnished by the Thracians, Macedonians, and Thessalians, whom Xerxes had pressed into his service since he entered Europe (see II. § 25). total of 2,641,610 Herodotus proposes to double, to include all the noncombatants (attendants, crews of corn-vessels, and camp-followers). giving a grand total for the entire host of 5,283,220! Rawlinson, on various grounds, reduces the estimates for the military force to about 1,500,000. taking no account of the still greater exaggerations in the number of noncombatants. "Of all these myriads," says Herodotus, "there was not one who for beauty and stature better deserved to hold this vast power than Xerxes himself."

7. πρόκροσσαι ... νέας, they lay at anchor, arranged alternately (or in a quincunx), heading seaward, and eight rows deep. The scholia on II. XIV. 35 explain προκρόσσας (sc. νῆας) ἔρυσαν as follows: ἄλλην πρὸ ἄλλης παραλλήλως ἀνείλκυσαν κλιμακηδόν, i. e. they drew them up in parallel rows like steps; Aristarchus adds, that this would give the appearance of a theatre, κρόσσαι γὰρ αἰ κλίμακες. This means the seats of the Greek theatre, which were steps like those of a modern circus; and we may

refer κλιμακηδόν (= πρόκροσσαι) to the general appearance of the ships from the sea, which, if they were arranged (for example) as in the figure, might suggest the idea of a *cuneus* in the theatre, especially if the shore were curved, and if the inner rows

of ships were drawn up (as here) on a sloping beach. In II. 125, Hdt. says that the steps on the outside of the pyramids of Egypt were sometimes

called κρόσσαι. We may, however, refer κλιμακηδόν to the irregular lines in which the ships were arranged from front to rear (as in the second figure). For another explanation, opposed to that of Aristarchus, see Liddell and Scott, s. ν. πρόκροσσοι. — οὕτω (sc. ὅρμεον). — ζεσάσης, having become seething (i. e. before the storm burst). — ἀπηλιώτης (ἀπό-ήλιος), properly an east wind, here (eastnortheast, referring to the Ἑλλησποντίας. — τοῖσι . . . ὅρμου, who were so anchored (as to allow it): for οὕτω εἶχε ὅρμου (impersonal), see G. 168, N. 3. — οἱ δέ (G. 234; 227, 2), these. — ἀνασπάσαν- τες (G. 279, 4). — μεταρσίας, at sea. — ἔλαβε (sc. ὁ χειμών). — Ἰπνούς, Ovens: see below. — τοῦ χειμώνος χρῆμα, the matter of the storm, a common expression for the storm: cf. ὑὸς χρῆμα μέγα, a huge wild boar (Hdt. I. 36).

Most writers place Sepias, the rocky headland on which the Persian fleet was wrecked, near the southeastern point of Magnesia, or even (as Grote) beyond that point upon the southern coast. For the following account of the topography we are indebted to Professor Sophocles, who was born on the coast of Magnesia, and who has known the whole shore as a boy and studied it as a scholar:—

The east-northeast wind, the 'Ellarwortas of the ancients, is still the terror of navigators on the "harborless coast of Pelion" (Eurip. Alcest. 595). But it is dreaded chiefly north of Cape Nekhóri; a vessel overtaken by the wind south of this point can easily enter the channel between Thessaly and Euboea. The rocky headland directly east of the highest point of Pelion agrees best with the accounts of Sepias. Between this and the probable site of Casthanaia (four miles below) are two beaches, separated by a point of rocks. North of Sepias is another small beach, beyond which are several caves in the steep cliffs ($iv II\eta\lambda(i\varphi)$), which are probably the ' $I\pi\nuoi$ or Ovens. On these three beaches the fleet must have been drawn up, and here the disaster must have occurred.

- Page 139.—8. 'Ωρείθυιαν: Orithyia, daughter of the Attic king Erechtheus, was said to have been carried off by Boreas (the northeast wind), as she was picking flowers on the banks of the Ilissus. The story is pleasantly told in the beginning of Plato's Phaedrus.— ωρμηται, has gone forth or spread.—περί "Αθων: see above, I. § 4, and note on I. § 2.
- 9. λέγουσι διαφθαρῆναι is understood with οὖκ ἐλάσσονας. γηοχέοντι, being a landholder (γήοχος or γαιήοχος). καὶ τοῦτον, him too (as well as other men), object of λυπεῦσα. συμφορὴ... παιδοφόνος, a calamity afflicting him by the death of a child (or children): this seems to imply that he was accidentally the cause of his child's (or children's) death.
- 10. οὐκ ἐπῆν ἄριθμος, there was no reckoning. καταείδοντες γόησι, singing incantations by enchanters: γόησι is suspected by many recent editors. ἀνέμφ belongs to both participles. Θέτι, Thetis, the sea-goddess, mother of Achilles. It was said that the place at which Thetis was seized by Peleus was called Sepias, because she there changed herself into a cuttle-fish (σηπία) to escape her lover.
- Page **140.**—11. ἀπίσω ἡπείγοντο: see note on § 5, above. ἐπωνυμίην...νομίζοντες, keeping up the name, i. e. continuing to invoke Poseidon with this title of Saviour.
- 12. τὴν ἄκρην: the southeast cape of Thessaly, often mistaken for Sepias itself. ἰθέαν (sc. ὁδόν), straight. φέροντα, leading (Pagasae being at the head of the bay, the Gulf of Volo). εὖτ'...ἔπλεον, i. e. on the Argonautic expedition, τὸ κῶαs being the famous Golden Fleece. ᾿Αφεταί, Aphetae, or place of departure, from ἀφίημι (through ἄφετος) in its neuter sense seen in ἀφήσειν, to set sail.
- 13. πορευθείς: see note on II. § 27, above. ἐς Μηλιέας, i. e. into the land of the Malians, at the head of the Gulf of Malis, in whose territory was the outer end of the pass of Thermopylae. τὸ ῥέεθρον (G. 160, 1) belongs to ἀπέχρησε: see note on II. § 15, above.
- Page 141. οὐτος is not antecedent to δοτις, but repeats the idea of the relative clause for emphasis.
- 14. ἄμπωτίς τε καὶ ἡηχίη, cbb and flow of the tide, which is seldom sufficient to be noticed in the Mediterranean. ἰόντι (G. 184, 5). βοηθέοντα, as an aid: the future is more common in this sense (G. 277, 3). καιομένω, when he burnt himself on Mount Oeta. ἀποφανῆναι (G. 203).
- 15. κατ' δ , at which = where, referring to ταύτη (where $\hat{\eta}$ would have been more regular). δ ισχίλια . . . πλέθρα, 22,000 plethra, i. e. in surface: the πλέθρον is a long measure of 100 (Greek) feet in length, or a square measure of 10,000 square feet; the Trachinian plain, therefore, must have contained nearly 8 square miles.
- 'Ασωποῦ, not to be confounded with the Boeotian Asopus (see above,
   § 13).

- Page 142.—'Αμφικτύοσι, i. e. for the Amphictyonic Council, which met twice in each year, once at Thermopylae and once at Delphi. The word 'Αμφικτύονες (the same as ἀμφικτίονες) originally meant neighbors, and shows the origin of this and other similar assemblies. The hero Amphictyon, whose temple is here mentioned, was probably invented to connect the foundation of this famous council with the Greek mythology.
- 17. Θερμο-πύλαι, from the hot springs. φερόντων (like ἐχόντων just before it), extending: see note on § 12, above. τὸ ἐπὶ . . . ἡπείρου (G. 160), as regards what was on this continent (Greece): see above, § 3.
  - 18. τοσοῦτοι μέν, i. e. the 2120 just mentioned.
- 19. KKOLEV represents KKOLEV of the direct discourse (G. 200, N. 3). où yàp beàv elval: the indirect discourse changes here from the optative to the infinitive (G. 246). $\tau \hat{\varphi}$ (= $\hat{\varphi}$)... $\sigma uve \mu(\chi \theta \eta)$: this agrist, being in a dependent clause, could not be changed to the optative (G. 247, N. 2). òφείλειν... $\pi \epsilon \sigma \epsilon \hat{v}$ äv, ought to fall: äv may belong to òφείλειν (= òφείλοι äv), it would be his due to fall; or it may belong to $\pi \epsilon \sigma \epsilon \hat{v}$ ($\pi \epsilon \sigma \sigma \alpha u$), it is his due that he should fall (if he should test his fortune). In the former case it is very irregular in its position; in the latter, in its construction. (See Greek Moods and Tenses, § 42, 2, N.; § 41, N. 4.)
- Page **143.**—20. Hdt. honors Leonidas, the king of Sparta who belonged to the elder branch of the royal family, by giving his genealogy through the line of Spartan kings up to Aristodemus, the great-grandson of Hercules, one of the semi-fabulous Heraclidae who led the Dorian invasion of Peloponnesus. The twin sons of Aristodemus—Eurysthenes and Procles—founded the two lines of Spartan kings. (See Smith's larger History of Greece, Chap. IV.)
- 21. ἔρσενος γόνου (G. 180,1, N.2): Leonidas became king in 491 B. C. εἶχε, i. e. in marriage. τοὺς κατεστεῶτας, the established number of 300, this being the regular body-guard of a Spartan king; Leonidas, however, knowing the desperate nature of the present undertaking, instead of taking youths, as usual, now took only those who had sons living, that no family might become extinct.
- 22. κατηγόρητο, impersonal (G. 134, N. 2), it had been charged against them, μηδίζειν being the subject. εἴτε συμπέμψουσι: the future optative might be used (G. 243). ἀλλοφρονέοντες, reluctantly, or leaning to the other side.
- 23. Υνα... στρατεύωνται (G. 216, 2); subj. on the principle of indirect discourse. μηδέ, and not, sc. Υνα: and that these too might not join the Persians in case they should learn, &c. (G. 248). ὑπερβαλλομένους, backward, putting off. Κάονεια, the same festival which kept the Spartans from Marathon: see note on 1. § 8. ὁρτάσαντες, after keeping the festival.

- Page 144. ἐνένωντο (v. νοέω). ῶς δὲ καὶ... καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα, pleonastic. συμπεσοῦσα (like an adjective with ην), coincident: the Olympic festival occurred every fourth year on the first full moon after the summer solstice, about a month before the Spartan Carneia.
- 24. ἐλθοῦσι (G. 138, N. 8). περισπερχεόντων, being much incensed: the word is very doubtful, and most probably a mistake for περισπερχθέντων (see Liddell and Scott). ἀλέξασθαι depends on ὀλίγων, too few.
- 25. ὁκόσοι . . . ποιέοιεν (G. 243): the direct questions would be πόσοι εἰσίν; and τί ποιοῦσιν; τοὺς ἡγεμόνας (G. 160, 1), by anticipation, instead of being subject of εἴησαν. Ἡρακλείδης: see above, $\S$ 20. πᾶν μὲν οὐ, not the whole, in antithesis to ὁ δὲ τοὺς ἔξω. ἀλογίης . . . πολλῆς, i. e. very little notice was taken of him. ὀπώπεε (v. ὁράω).
- Page 145.— 26. ἀλλὰ...γάρ, but...since.— Δημάρητον: Demaratus was king of Sparta in the younger or Proclid line, but was declared illegitimate and succeeded on the throne (491 B. C.) by the next heir, Leotychides; soon after which he left his country to join the Persians. He proved the most sagacious counsellor of Xerxes, but was almost always overruled by the jealousy of the Persian court-officers. γέλωτά με ἔθευ, you made fun of me. ἀγὼν μέγιστός ἐστι, it is my utmost endeavor.
- 27. νόμος, (here) custom. οὕτω ἔχων, of this nature. τοσοῦτοι, so few. χρᾶσθαι (G. 269).
- 28. παρεξήκε (v. παρεξίημι), let pass. φερόμενοι, impetuously. ἐπεσήϊσαν, came up to succeed them (ἐπι-). καίπερ (G. 277, N. 1 b).
- Page 146. πολλοι μὲν ἄνθρωποι, ὀλίγοι δ' ἄνδρες, many people, but few men.
- 29. τρηχέως περιείποντο, were roughly handled: περιέπειν = to follow round, to tend, to treat, &c. ἐκδεξάμενοι, succeeding: see note on § 2, above. ἀθανάτους, Immortals: this body of 10,000 picked Persians were so called because the vacancies in their ranks were immediately filled, so that the number always remained the same (Hdt. VII. 83). κατεργασόμενοι, sc. τοὺς Ἑλληνας. οὐδὲν πλέον ἐφέροντο, gained no more: see below, § 32, μέγα τι οἴσεσθαι.
- 30. Älla te... καί, showing, both in other ways, and especially [in this]. έξεπιστάμενοι, used (like an infinitive) with ἀποδεικνύμενοι, showing that they thoroughly (έξ-) understood how to fight, &c. (G. 280). ὅκως ἐντρέψειαν (G. 233). φείγεσκον (G. 119, 10). δῆθεν implies that the flight was a pretence. ἄν belongs to ὑπέστρεφον in the iterative construction (G. 206), not in apodosis. καταλαμβανόμενοι, when they were overtaken (in their pretended flight). εἶναι (G. 265). ἐδυνέατο (G. 126, 5; 119, 3), imperfect for ἐδύναντο.
- 31. dvaδραμεῖν, leapt. "With the grave Orientals, nothing could so completely indicate an all-engrossing feeling of fear or horror as a gesture of this kind." Blakesley. κατατετρωματίσθαι, indirect discourse with

ἔσεσθαι after έλπίσαντος. — τὴν ἀτραπόν, the secret path mentioned above in $\S 1$. — ἐνώρων (v. ἐνοράω).

- Page 147. 32. ὅ τι . . . πρήγματι (G. 244; 188, 1, N. 2). διέφθειρε, brought destruction upon. Πυλαγόρων, a portion of the delegates to the Amphictyonic council were so called. The meeting of the council was called Πυλαία from Πύλαι (see note on § 16, above), even when it met at Delphi.
- 33. Πυλαγόροι: there is also a form Πυλαγόροι. πάντως κου... πυθόμενοι, having certainly gained the most accurate knowledge. Many names were current of persons said to have betrayed the pass to Xerxes; probably it may have been made known by more than one, in a region where many favored the invasion, and many more were in terror of the invader. τοῦτο δέ, and secondly. εἰ... ώμιληκὼς είη, if he should have had much to do with the region, i. e. as a consequence of having had much to do with it (G. 202, 2): for the force of the rare perfect optative, see Greek Moods and Tenses, § 18, 1, with Note.
- 34. ήρεσε (v. ἀρέσκω). τῶν ἐστρατήγεε (see note on § 29). ὡρμέατο (G. 119, 3), for ὥρμηντο. περὶ λύχνων ἀφάς, about lamplight.
- Page 148. τότε (see note on § 3, above). ἐν σκεπη τοῦ πολέμου, sheltered from the war (G. 167, 3). ἐκ . . . χρηστή, at so remote a period (see G. 191, N. 6) had it (the path) been shown by the Malians (G. 188, 3) to be a pernicious thing: οὐδὲν χρηστή (commonly οὐδὲν χρήσιμος), of no good, is a euphemism for bad: these words are sometimes understood to refer to the pass of Thermopylae itself (ἐσβολήν), and to mean that the Malians had so long ago shown the pass to be useless.
- 35. Μελάμπυγον: this was an epithet of Hercules, implying manliness and strength. Κερκάπων: these Cercopes were droll, mischievous dwarfs, who appear often in the stories of Hercules, sometimes amusing and sometimes tormenting the hero. In the local legend of Thermopylae, they appear as footpads lurking about the pass (hence their seats, ξδραs, at the narrowest place), where they steal the arms of Hercules while he is sleeping. Hercules seizes two of them and ties them to a pole, which he throws over his shoulders and walks away with them. They have been warned by their mother to beware of the Μελάμπυγοs; and on seeing this characteristic of Hercules as they are swinging behind him, they make such sport of him that finally he too begins to laugh at their jokes and releases them. A bas-relief taken from a temple at Selinus in Sicily represents Hercules carrying the two Cercopes on his shoulders. The stone called Μελάμπυγοs probably had some imaginary resemblance to the sleeping Hercules.
- 36. τὰ Οἰταίων: the mountain (usually called Callidromus) over which the path led forms a part of the Thessalian range of Oeta: the words ἐν δεξυῆ refer to the march southward and eastward after crossing the Asopus.

   ῥνόμενοι, keeping guard (as protectors). φρουρέοντες, guarding (as sentinels). ἡ κάτω ἐσβολή (G. 141, N. 3), i. e. Thermopylae itself. ὑποδεξάμενοι, having pledged themselves (or given a promise) to Leonidas.

- 37. ἀναβεβηκότας (G. 280). ἀδε, as follows, belongs to ἔμαθον. ἐνέδυνον . . . ἐνδυομένους (G. 199, N. 1): as they were putting on their own armor, the middle is more exact. οἱ βάρβαροι is subject of ἐγένοντο. φανήσεσθαι (G. 203, N. 2).
  - 38. μή . . . ἔωσι, lest they might prove to be (G. 218; 216, 2).
- Page **149.** φεύγοντες (G. 279, 4, N.). ἀρχήν, originally, i. e. on purpose to attack them. παρεσκευάδατο (G. 108, 4, I.). οἱ δέ refers to Πέρσαι, the subject of the preceding clause: this is not an Attic usage (G. 143, 1).
- 39. ἠοῦ (G. 55, N. 1). ἐπί, besides (G. 191, N. 2). οὖτοι, the diviner and the deserters. οὖκ ἔων, forbade.
- 40. οὐκ ἔχειν (G. 203, N. 1), depends on λέγεται, by a change of construction (G. 260, 2, N. 1). ἀρχήν: see § 38, above; ἀρχήν may often be translated at all, like Latin omnino. τῆ γνώμη πλεῖστός εἰμι, I am most strongly inclined to the opinion: so πολύς εἰμι (see Liddell and Scott). κελεῦσαι (G. 203) depends on the phrase τῆ γνώμη πλεῖστός εἰμι. αὐτῷ, intensive. ἔχειν (G. 203, N. 1). ἐλείπετο, awaited. οὐκ ἐξηλείφετο, remained undiminished.
- 41. γενέσθα... ἀπολέσθαι: we should expect these to be in the future, on the principle of indirect discourse (G. 203); but verbs signifying to give an oracle are exceptional, probably because they imply a command. (See Greek Moods and Tenses, § 23, 1, N. 2).— "The notion which gave rise to this oracle seems to be the one, that in a dire extremity the anger of the deity was only to be propitiated by a most costly offering." Blakesley. It was related that Leonidas, before he left Sparta, gave instructions to his wife Gorgo for her conduct in widowhood; and that "funeral games were performed, as over him, in his presence."
- Page 150.—(2.) Περσείδησι, descendants of Perseus: Herod. (VII. 61) says that the Persians received their name from Perses, son of the Greek hero Perseus; a mere device to unite the two similar names.—(3.) το μέν οὖκι...δέ, not this, but, &c.—(4.) οὖρος (= δρος, boundary), Sparta's bounds.—(5.) τον (G. 140), him, i. e. the invading Persian.—(7.) ἔτερον, one or the other.—δια-δάσηται (ν. δατέομαι οτ δαίομαι).— ἀποπέμψαι and οἴχεσθαι depend on τῆ γνώμη πλεῖστός εἰμι in § 40, being partly a repetition of κελεῦσαι, &c. in that passage. All from μένοντι δέ (§ 40) through the oracle is a sort of parenthesis.
- 42. τὰ ἀνέκαθεν, by descent. οὐκ ἀπελείπετο, remained not behind, i. e. did not separate himself from the army. Krüger.
- 43. Θηβαῖοι ἀἐκοντες: as unwilling hostages, they could have been of little service; it is probable that this is the representation made afterwards by the Thebans, to reconcile themselves with the Persian conqueror. (See § 55.) Their politics were at this time "essentially double-faced and equivocal." Grote. A later orator, confounding Thespians and Plataeans, says of the latter, that one half the adult citizens perished in the pass,

- and the remainder fought in the Athenian fleet at Artemisium and Salamis οὐκ ἔφασαν, said that they would not, &c. ἀπολιπόντες (G. 138, N. 8).
- 44. ἐς ἀγορῆς . . . πληθώρην, until about full-market time, i. e. the last part of the forenoon, before μ εσημβρία.
- Page **151.** χώροs, here = space to be passed over. τὸ μὲν γὰρ... ἐφυλάσσετο refers to the fight of the two preceding days.
- 45. πολλοί refers to the Persians: but the subject changes suddenly at ἄτε γάρ. τοῦ ἀπολλυμένου, the dying. ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον, their utmost strength; like ὡς μέγιστον expanded into ὡς (or ὅσον) ἐδύναντο μέγιστον. παραχρεόμενοι (sc. τοῖς σώμασιν), making their lives of no value. ἀτέοντες, reckless. κατεηγότα (v. κατ-άγνυμι). οἱ δέ, referring to τοῖς πλέοσι, not Attic (see note on § 38, above).
- 46. γενόμενος, having proved himself (not having been). τὰ οὐνόματα: the names of the 300 could still be read on a column in Sparta in the time of Pausanias, 600 years afterwards. οἶκον, his estate. ὡς ἐούσης gives the reason of Artanes himself.
- Page **152.** τοῦτον ὑπεξείρυσαν, rescued his body. The bones of Leonidas were carried to Sparta forty years later, according to Pausanias; when the column just mentioned was erected. τοῦτο συνεστήκεε, this kind of battle continued.
- 48. $\pi\lambda\eta\nu$ Ohbaíw: see below, § 55. $\lambda\epsilon\omega\nu$, with reference to the name $\Lambda\epsilon\omega\nu$ (dhs. τ 0.0 τ 1. . . $\pi\epsilon\rho\iota\epsilon$ 0.0 τ 0. , such of them as happened still to have them ($\mu\dot{\alpha}\chi\alpha\iota\rho\alpha\iota$) left. $\kappa\alpha\iota$ $\chi\epsilon\rho\sigma\iota$ $\kappa\alpha\iota$ $\sigma\tau\dot{\alpha}\mu\alpha\sigma\iota$, as we say "tooth and nail," but of course with no comic idea. $\epsilon\xi$ $\epsilon\nu\alpha\nu\tau(\eta s, in front.$ $\pi\epsilon\rho\iota$ 0 $\sigma\tau\alpha\dot{\delta}\omega$ (adv. from stem of $\pi\epsilon\rho\iota$ 1.), so as to surround them.
- 49. πρὶν ἤ (G. 274, N.). τοσοῦτο . . . εἶναι depends on ἔφη implied in what precedes. τὸν δέ, but he, irregularly inserted, as if the sentence had not been introduced by the relative τόν, to which πυθόμενον belongs. ὡς ἀγγέλλοι depends on the past tense εἰπεῖν (G. 203; 201, N. 2). εἰ . . . ἔσοιτο represents εἰ ἔσται in the direct form (G. 221, N.), if it was to be (not if it should be).
- 51. αὐτοῦ ταυτῆ τῆ περ ἔπεσον, there (i. e. at Thermopylae), on the spot where they fell. σφί refers to the Spartans and Thespians. πρότερον ἢ . . . οἴχεσθαι, like πρὶν ἤ in § 49: the subject of οἴχεσθαι is τοὺς συμμάχους understood, which is also implied (in the genitive) after τοῖς πρότερον τελευτήσασι. ἐπιγέγραπται: this verb applies especially to inscriptions, properly called ἐπιγράμματα (see below, after the inscriptions).
- Page 153. Πελοποννάσου: the Doric form, with α for η (G. 30, 1). In the preceding verse, τάδε and τριακοσίαις are sometimes substituted (on conjecture) for the Ionic forms of the MSS., which can hardly be correct. χιλιάδες τέτορες: the number who fought (ἐμάχοντο), although Herodotus elsewhere speaks as if 4,000 fell (VIII. 25). The inscription refers only to those from Peloponnesus, who (according to § 18) amounted to 3,100. But

later writers speak of 700 or 1,000 Lacedaemonians besides the 300 Spartans; and these must be included, although Herodotus makes no mention of them. The whole question of the numbers at Thermopylae is much disputed. The stern simplicity of the second inscription has made it especially famous. — ἀγγέλλειν is used for the imperative (G. 269). — In the third inscription, Μεγιστίᾶ is Doric genitive (G. 39); and οὐκ ἔτλη = scorned (Rawlinson). — ἔξω ἥ, except. — Σιμωνίδηs: Simonides, the great lyric poet of Ceos, was often considered the author of all three epigrams. His still more famous ode on the heroes of Thermopylae (or perhaps only a fragment) is preserved by Diodorus:—

Τῶν ἐν Θερμοπύλαις θανόντων εὐκλεὴς μὲν ἀ τύχα, καλὸς δ΄ ὁ πότμος, βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόων δὲ μνᾶστις, ὁ δ' οἶκτος ἔπαινος. Ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὕτ' εὐρὼς οὕθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος, ἀνδρῶν ἀγαθῶν. Ό δὲ σακὸς οἰκέταν εὐδοξίαν Ἑλλάδος εἴλετο · μαρτυρεῖ δὲ Λεωνίδας ὁ Σπάρτας βασιλεὺς, ἀρετᾶς μέγαν λελοιπὼς κόσμον ἀέναὸν τε κλέος.

"Of those who at Thermopylae were slain,
Glorious the doom, and beautiful the lot;
Their tomb an altar: men from tears refrain,
To honor them; and praise, but mourn them not.
Such sepulchre nor drear decay
Nor all-destroying time shall waste; this right have they.
Within their grave the home-bred glory
Of Greece was laid; this witness gives
Leonidas the Spartan, in whose story
A wreath of famous virtue ever lives."

Translated by Sterling.

52. παρεόν = παρόν (G. 278, 2). — μεμετιμένοι (see μεθίημι in Cat. of Verbs). — οὐκ ἐθελῆσαι depends on λέγεται in the first line. — τὸν εἴλωτα, his Helot servant: each Spartan soldier was entitled to be accompanied by seven Helots, and probably many of these fell in the first battles at Thermopylae, unmentioned by the historian (see, however, VIII. 25). — λειποψυχέοντα, (here) faint-hearted.

53. εί... ην, if it had been the case. — κομιδήν, return: see κομίτεσθαι.

Page 154. — προσθέσθαι ἄν (= προσέθετο ἄν) depends on λέγεται in § 52. — προφασιος (G. 171, 1).

- 54. ἠτίμωτο, he was disgraced, as the perfect ἠτίμωται means he is disgraced. ἐν Πλαταιῆσι, i. e. at Plataea, in the following year (479 B. C.). ἀνέλαβε, he made up for. ἐπενειχθεῖσαν (ν. ἐπιφέρω).
  - 55. ώς . . . μηδίζουσι . . . άπικοίατο (G. 243).
- Page **155.**—56. πλεῦνας = πλέονας. σχόντα... Πλαταιέων: this attack of the Thebans on Plataea was the first hostile act committed in the Peloponnesian War (431 B. C.).
- 57. τῆ ἀληθείη, truthfulness. τὰς διεξόδους, "the ins and outs." οἷα βασιλεὺς γενόμενος, since you were once their king. (See note on § 26, above.) The counsel of Demaratus (here omitted) was that Xerxes should occupy with part of his fleet the island of Cythera, off the south coast of Laconia, which would draw off the Spartans from the defence of the Isthmus, and put all Greece in his power. This wise counsel was overruled by the Persian Achaemenes. It was followed afterwards by the Athenians, in the Peloponnesian War.
- 58. ἀποταμόντας, sc. τινάς. δηλα . . . γέγονε (G. 135, 2). τών (= ων) . . . ἀνθρώπων (G. 154, Note).

IV.

- Page 156.— 1. ναντικὸν στρατόν: the return of the Greek fleet from the Euripus to its position at Artemisium has been mentioned in III. § 11. After describing the battle of Thermopylae in the Seventh Book, Herodotus begins the Eighth Book with the sea-fight at Artemisium, which took place on the same three days with the battles at Thermopylae (see below, § 15).— Πλαταιέες: see I. §§ 11–13.— πεντηκοντέρους: these were vessels of the older style with fifty oars, all in one row; while the triremes, the more modern ships of war with three banks of oars, were specially called νῆες, sometimes νῆες μακραί.
  - 2. ἐπ' ᾿Αρτεμίσιον (G. 191, N. 6). ἡγεμονεύη, be commander-in-chief.
- 3. ἐς Σικελίην: see II. § 39. εἰ στασιάσουσι, ὡς ἀπολέεται (G. 223, κ. 1; 247). τοσούτω... ὅσω (G. 188, 2).
- Page 157. μέχρι . . . ἐδέοντο, so long as they (the Athenians) were in extreme need of them (the Peloponnesian allies): μέχρι ὅσου here = ὅσον χρόνον. The desertion of these allies, all of whom acknowledged the headship of Sparta, would have withdrawn 113 ships. περὶ τῆς ἐκείνου, i. e. to liberate the Greeks in Asia Minor and the islands: this refers to the beginning of the Confederacy of Delos (about 477 B. c.). See notes, p. 31.
- 4. 'Αφετάs: see III. § 12, above. παρὰ δόξαν ... ἢ ὡς κατεδόκεον, pleonastic for otherwise than as they expected, παρὰ δόξαν being more emphatic than the simple ἐτέρως. δρησμόν, a retreat, which would have betrayed the force at Thermopylae to destruction, besides leaving Euboea

- unprotected against the Persian fleet. προσ-μεῖναι . . . χρόνον, to wait a little longer. Θεμιστοκλέα: Herodotus is writing after Themistocles had died in exile, when even his disinterested acts were liable to be suspected of corruption. But whatever we may think of his personal motives, we may easily believe that he used money furnished by the richer Euboeans in the way described in § 5. ἐπ' ῷ . . . ποιήσονται (G. 236, N. 2 and 3).
- 5. ἐπισχεῖν (G. 265). ἤσπαιρε, struggled, i. e. resisted. ἀπολιπόντι represents εἰ ἀπολίποις, as protasis to πέμψειε ἄν (G. 226, 1). ἤπιστέατο, imperfect, supposed (G. 126, 5; 119, 3): cf. ἐδυνέατο above, ΗΙ. § 30.
- Page 158.-6. Et kws Edolev (G.226,4,n.1), in case they should capture them, i. e. to capture them if they could. katalfol, should close in about them (and save them), an unusual meaning. kal Emeldon $\delta \hat{\eta} \theta \epsilon v \dots \pi \epsilon \rho \nu e \delta \theta a \iota$, and they were likely (as the Persians thought, $\delta \hat{\eta} \theta \epsilon v$) to make their escape (i. e. if their flight was not hindered); whereas ($\delta \epsilon$), according to their (the Persians') talk, not even a torch-bearer was to come off alive. The torch-bearer in an army or fleet kept alive the sacred fire which was brought from home, and his person was held sacred. His fall, therefore, implied the utter annihilation of the whole army. It was a common saying that "not even a torch-bearer escaped" (où $\delta \epsilon \nu \rho \phi \rho o \epsilon \lambda \epsilon (\phi \theta \eta)$, implying utter destruction.
- 7. $\pi \rho \delta s$ $\tau a \tilde{v} \tau a \tilde{v} v$: this corresponds to $\tilde{\epsilon} \kappa$ $\mu \tilde{\epsilon} v$ $\tau \tilde{\eta} s$ $\tilde{a} v \tau \tilde{\eta} s$ in § 6, taking the place of a clause with $\delta \tilde{\epsilon} .$ $\tilde{\omega} s$ $\tilde{a} v$ (G. 216, 1, N. 2). $\tilde{o} i$ $\mu \tilde{\epsilon} v$, i. e. those who sailed round Euboea; $\sigma \varphi \tilde{\epsilon} s$ $\delta \tilde{\epsilon}$, and they, i. e. the main force: both in apposition with the subject of $\pi \epsilon \rho \iota \lambda \acute{a} \beta o \iota \epsilon v$. $\tilde{\epsilon} \tilde{\xi}$ $\tilde{\epsilon} v a v \tau \tilde{\eta} s$, in front, like $\tilde{\epsilon} \kappa$ $\tau \tilde{\eta} s$ $\tilde{a} v \tau \tilde{\eta} s$ in § 6. $\tau \tilde{a} s$ $\tau a \chi \theta \tilde{\epsilon} \tilde{\iota} \sigma a s$, i. e. the two hundred.
- 8. αὐτὸς περιεβάλετο, got for himself. ἀλλ' οὐ γάρ οἱ παρέσχε ὡς τότε, but [had not done so], for he had never had [such] an opportunity as then. ἐτι, at length.
- Page 159.— ès ὀγδώκοντα: a swim of about nine miles! This is matched by another later story, that, during the storm at Sepias, the same man with the help of his daughter (also a diver) destroyed many Persian ships by diving down and loosening their anchors.
- 9. ἀποδεδέχθω, v. ἀποδείκνυμι (G. 202, 2, N. 1).— ώς γένοιτο, that it had taken place (G. 243).
- 10. ἐπενείκαντες, ascribing or imputing. καταφρονήσαντες ταῦτα, resolved on this; καταφρονεῖν has this rare sense only in Ionic Greek. ἐς μέσον implies that they hoped to get the Greeks into the circle which they were about to make. ἐπιστάμενοι, feeling sure. ἀπονοστήσει, would return safe. ἡδομένοισι ῆν (G. 184, 3, Ν. 6). ὅκως . . . λάμψεται depends on the idea of striving in ἄμιλλαν ἐποιεῦντο (G. 217).
- Page 160.—11. ώς ἐσήμηνε, when the signal was given (G. 134, N. 1 d).

   ἐς τὸ μέσον: the sterns were brought together as the prows were turned toward the enemy on every side. ἔργου εἴχοντο, held to the work. κατὰ

- στόμα, beak to beak. Σαλαμινίων: the Salamis in Cyprus is meant; but ἐν Σαλαμῖνι below refers to the island near Athens.
- 12. μέσον θέρος, midsummer: της ώρης is partitive genitive. The battles of Thermopylae and Artemisium took place in July, 480 B. C. κατιστέατο, imperfect, = καθίσταντο. ἐλπίζοντες, apprehending. ἐς οἶα = ὅτι ἐς τοιαῦτα, causal relative (G. 238). ῥεύματα ἰσχυρά, swollen torrents.
- Page **161.**—13. ὅκως ἄν (G. 216, 1, Ν. 2). τὰ Κοῖλα, the Hollows of Euboea are probably on the southwest side, opposite Attica.
- 14. ἐπεβώθεον, came as reinforcement: these 53 ships, added to those mentioned in § 1, raised the Athenian fleet to the full number of 200. τῆν αὐτὴν ὥρην, the same time of day (see § 9, above).
- 15. σφι λυμαίνεσθαι, should harass them (G. 184, 2). τὸ ἀπὸ Ξέρξεω, what Xerxes might do. οἱ μέν refers to the Greeks both at Thermopylae and at Artemisium; οἱ δέ to the Persians at both places: πόρου refers to the passage by sea and that by land. ὅκως κρατήσουσι (G. 217, N. 2).
- Page **162.** 16. παραπλήσιοι, equally matched, not in numbers, but as is explained in the next sentence. αὐτὸς ὑπ' ἐωυτοῦ ἔπιπτε: a Corinthian speaker in Thucyd. I. 69 speaks of the armament of Xerxes as αὐτὸν περὶ αὐτῷ σφαλέντα. τράπεσθαι (Ionic present passive), in apposition with χρῆμα.
- 17. παλήσειε, should suffer: cf. ήν τι καταλαμβάνη (G. 248). σημαίνειν depends on προσετέτακτο and also on έτοῦμον. ès ἀναβολάς, with delay. The fleet had suffered so severely in the engagements, half of the Athenian ships being disabled, that it had already determined to withdraw; and, by advice of Themistocles, the Greeks were slaughtering the cattle of the Euboeans for their own supplies.
- 18. περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, i. e. on the northern shore of Euboea, where the Persians would land for drinking-water. ἐπὶ τοὺς πατέρας: Attica was called the parent city of the Ionians in Asia Minor. μάλιστα μέν, best of all. ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔζεσθε (G. 184, 3, N. 6), i. e. be neutral.
- Page 163. και αὐτοί, opposed to τῶν Καρῶν. ἡ ἔχθρη . . . γέγονε: i. e. in the assistance given by Athens in the Ionic revolt. βασιλέα, object of λαθόντα. ἐπείτε ἀνενειχθη̂: Herodotus occasionally omits ἄν in this construction, contrary to the usage in Attic prose (G. 234; 223, N. 2). διαβληθη̂ (sc. τὰ γράμματα), should be misrepresented (G. 248, N.).

In the interval which follows, Xerxes is said to have brought the soldiers of his fleet to Thermopylae, that they might view the Grecian dead, — concealing the trenches where 20,000 of his own dead lay buried, — "truly a laughable device," says Herodotus, "which deceived nobody; on one side a thousand men lying about the field [as if these were all the Persians had lost], and on the other four thousand crowded together into one spot." He is also related to have asked of some Arcadian deserters what the Greeks were doing. "Holding the Olympic games," was the reply, and "seeing

wrestling and chariot-races." "And for what prize?" he asked. "An olive-wreath to the winner." Upon which a Persian officer exclaimed, "What men are these against whom we are brought out to fight?—men who contend with one another for honor, and not for gain!" At this time, too, the Thessalians (who had an old border-feud with the Phocians) sent a messenger into Phoeis, offering, for a ransom of fifty talents, to save the district from being ravaged by the Persians: to which the Phocians replied, that they were free as the Thessalians to make friends with the Medes, if they chose; but they would never of their own will be traitors to the liberties of Greece. This heroic answer greatly endeared them in later times to the Athenians; but the opinion of Herodotus was, that their ancient hate would have led them to choose the side opposite to the Thessalians, whichever that had been.

- 19. is $\tau \eta \nu \Delta \omega \rho (\delta \alpha)$: it is strange that Herodotus represents the whole army of Xerxes as marching into Boeotia by the road which leads through Doris and Central Phocis by the valley of the Cephissus, a road which, by crossing a mountain ridge, avoided the pass of Thermopylae altogether. Stein remarks, that probably a part of the army at least passed through Thermopylae and took the upper road, which appears from the names of towns on that route which were burned by the Persians. This road also would be the only one practicable for the cavalry. $\pi o \delta \epsilon \omega \nu_{i}$, footlet or spur (see Lexicon). $\ddot{\eta}$ $\pi \epsilon \rho$ refers to Doris. $\mu \eta \tau \rho \delta \tau o \lambda \iota s$, i. e. the starting-lace of the Dorian emigration: the earlier home of the race was in Thessaly. $\ddot{\sigma} \dot{\kappa} \dot{\epsilon} \delta \dot{\kappa} \epsilon \dot{\epsilon}$, i. e. the Thessalians advised against it.
- 20. ἡ κορυφή, the name Tithorea was given to one of the summits in the mass of mountains called Parnassus: the place here mentioned was probably a natural fortress described by Plutarch (Sull. 15), below the highest peak of Tithorea; the present Velitza. κατὰ Νέωνα, at (or above) Neon. κειμένη ἐπ' ἐωυτῆs, lying by itself, i. e. a solitary peak. ἀνηνείκαντο, understand their possessions.
- 21. Παραποταμίουs, "Riverside," a town and people of the same name on the Cephissus.
- Page 164.— τὰς δὲ πόλις... ἔσωζον, were protecting their cities, i. e. when the Persians entered Boeotia.
- 23. εἴτε... κατορύξωσι, (G. 244): the direct question being κατορύξωρι ν: shall we bury them? (G. 256). αὐτός before εἶναι is adjective (G. 138, N. 8). πέρι (G. 191, N. 4). πέρην, i. e. across the Gulf of Corinth. Κωρύκιον ἄντρον, the Corycian cave, sacred to Pan and the nymphs, was high above Delphi, in the side of one of the heights of Parnassus. It is described as about 300 feet deep, 40 feet high, and abounding in stalactites.
- Page **165.** 24. ἀπώρεον, were in sight of. Προνηΐης, a title of the Pelphian Athena (Attic Προναία), who was so called because her temple s ood on the way leading to the great temple of Apollo, being thus before

- the temple (πρὸ ναοῦ). διὰ πάντων, above all: διά has occasionally (in Herodotus as in the poets, not in Attic writers) a meaning of pre-eminence, of going through or beyond.
- 25. δύο κορυφαί (G. 138, N. 6), great masses of rock detached from the mountain and thrown down, probably, by the defenders: many such fragments are now to be seen in the pass. ἰθὺ Βοιωτῶν (G. 182, 2). μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν, of more than human stature: ἔχοντας cannot be correct here unless there is some error in the preceding words.
- 26. τούs and δύο belong to ήρωαs. τῆs Κασταλίηs, the famous fountain of Castalia, which flows from the cleft between the two lofty peaks, the Φαιδριάδεs, which overhang Delphi. One of these peaks was called Hyampeia. These two peaks above Delphi have caused the idea that the chief peak of Parnassus, Lycoreia, has a double crest.
- Page **166.** 27. τὸ ποιητέον = ὁ ποιητέον, as indirect question. ἐπὶ τοῖσι κατήκουσι (v. καθ-ήκω) πρήγμασι, on the circumstances that had arisen (or come in), like the Attic τὰ καθεστώτα. τῶν . . οὐδέν, nothing of the kind. οἱ δέ, the Athenians: see note on III. § 38, above. ἀπιέναι (v. ἀφίημι) depends irregularly on ἐπυνθάνοντο, which takes the participle τειχέοντας regularly (G. 280).
- 28. 'Αθηναίων τη τις δύναται σώζειν, for 'Αθηναίων τινὰ τη $(=\hat{\eta})$ δύναται σώζειν. - ès Τροιζήνα: Troezen, on the Argolic coast, was a seafaring place, sacred to Poseidon, and inhabited by an Ionic people kindred to the Athenians. It deserves to be remembered to the honor of the Troczenians, that they received the Athenian exiles "with eager good-will," and "passed a vote that they should be maintained at the public charge by a daily payment of two obols to every one, and leave be given to the children to gather fruit where they pleased, and schoolmasters paid to instruct them." (Plutarch, Them. 10.) — τω χρηστηρίω, that with reference to the "wooden walls." — ἐν τῷ ἱρῷ, in the temple of Athena Polias, which formed part of the Erechtheum on the Acropolis of Athens. Here was preserved the olive-wood statue of the Goddess, which was believed to have fallen from heaven, and which was decorated with the costly peplus at the great Panathenaic festival. — is covri, i. e. to the serpent as actually existing, implying some doubt of his reality on the historian's part. — ἐπιμήνια, monthly food-offerings. — ώς . . . ἀπολελοιπυίης: it was a common ancient belief, that a city could not be taken or destroyed unless first forsaken by its divinity. Thus the Romans had a formula for summoning forth the Gods of the cities they were about to attack; while the true name of Rome and that of its tutelar divinity were said to be kept as a mystery, lest they should become known to an enemy who might thus disarm the city of its protector. (See Macrobius, Sat. III. 9.)
- Page 167. 30. προθέντος (for the more common λόγον προθέντος), having given notice, the usual formula for opening a debate. $\tau \hat{\omega} \nu$ (= $\hat{\omega} \nu$) τωρέων, by attraction for δκου χωρέων $\tau \hat{\omega} \nu$ έγκρατέες εἰσί, in which of the places they were themselves masters of. ἐπιλέγοντες, as if ἔλεγον or ἔγνωσαν

- had preceded. $\forall \nu \alpha$, where. $\pi \rho \delta s \delta \epsilon \tau \hat{\varphi} ' I \sigma \theta \mu \hat{\varphi}$, supply $\epsilon \delta \nu \tau \epsilon s$ from the clause with $\mu \epsilon \nu$.
- 31. ήκειν, had (already) come (G. 200, N. 3); but πυρπολέεσθαι (regular present), was burning: so with ήκε and έδητου below.
- Page 168.—32. τρισί μησί: it was now September, B. C. 480, on the 20th of which the battle of Salamis was fought. ἄρχοντος, being Archon, i. e. Eponymus for the year: see note on Xen. Hell. 2, III. 1. τὸ ἄστυ, the city proper, all within the circuit of the walls. ταμίας, stewards, having charge of the temple-treasures.
- 33. 'Αρήϊον πάγον, the Areopagus, or Mars' Hill. ὅκως . . . άψειαν (G. 233). ἐνεδέκοντο, did they entertain them, i. e. the proposals of the exiled family of Pisistratus.
- 34. ἐκ τῶν ἀπόρων: ἄπορα is used like ἀπορίαι. ἔμπροσθε: the north side of the Acropolis is still sometimes called the front; the gateway and the only entrance are on the west side. ἤλπισε has here so much force of apprehension that it takes $\mu \hat{\eta}$ and the optative like ἐφοβήθη (G. 218): for ἤλπισε ἄν, see G. 226, 2. ἱρὸν . . . ᾿Αγλαύρου: the Aglaurium, a sanctuary which commemorated the place where Aglaurus, daughter of Cecrops, was said to have thrown herself from the Acropolis.
- Page 169. $\pi\rho\delta s$ τds $\pi \nu \lambda as$, the gates of the temple, in the precincts of which they had ascended.
- 35. 'Αρταβάνω: an uncle of Xerxes, who had been left in chief authority at the Persian capital, although he had attempted to dissuade Xerxes from his expedition against Greece.
- 36. γηγενέος, born of the Earth: see Il. II. 548, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα. The temple of Erechtheus was one of the three temples united in the building commonly called the Erechtheum; a second was the temple of Athena Polias (see note on § 28, above); the third was the Pandroseum, which contained the sacred olive-tree planted by Athena, and the salt spring (θάλασσα) made by the stroke of Poseidon's trident. These were proofs (μαρτύρια) offered by the rival deities in their famous contest for the possession of Athens, which was represented by Phidias in the group of statues on the western pediment of the Parthenon. ὅσον τε, about, like ὡς with words denoting number or size: the τέ is a poetic addition (not Attic) allowed by Herodotus (G. 151, N. 4).
- 37. κυρωθηναι depends on ξμενον, which sometimes takes the infinitive in the sense of waiting for something to be done. πρηγμα, subject of discussion (see § 30, above).

Page 170. — Kal of (G. 151, N. 3).

38. περλ οὐδεμιῆς . . . ναυμαχήσεις, i. e. you will no longer have any country to fight for (for οὐ . . . οὐδεμιῆς, see G. 283, 9). — μὴ οὐ (G. 283, 7). — ἀναγνώσαι, to prevail upon: this meaning of ἀναγιγνώσκω is not found in Attic.

- 39. συμμίξαι, communicare. έωυτοῦ ποιεύμενος, making (or representing) them as his own.
- 40. τῶν εἴνεκεν (relative), = τούτων ὧν, &c.: τούτων depending on λόγον. πολλός, frequent or urgent; i. e. he had much to say. ἀπολυζμενος, in his defence, sese purgans. οἱ ἐγκαταλειπόμενοι, they who do not enter the lists.
- Page 171. 41. ἀναζεύξης, break up, move off; lit. yoke up, used properly of moving by land. ἀναπεπταμένω, open (as a bird with its wings spread), in contrast with the narrow waters at Salamis. ἐς τό (relative), supply ἀνάγειν or some similar verb. βαρυτέρας (if correct) must mean heavier in movement, not larger. σφέας, the Persians. κινδυνεύσεις... Ελλάδι: compare κινδυνεύειν τῆ ψυχῆ, in III. 27.
- 42. τοσάδε, the following (G. 148, N. 1). πρὸς ἡμέων, for our advantage.

   ἐς τήν (G. 191, N. 6). ἐν αὐτοῖσι (as above), i. e. in what I propose.

   μένων = ἢν μένης (G. 226, 1).
- 43. περιεοῦσι: cf. περιγίνεται in § 42. λόγιον refers to the oracle, II. § 35. οἰκότα is object of βουλευομένοισι, and is also understood as subject of ἐθέλει, which here is used like φιλεῖ = solet. βουλευομένοισι before οὐκ ἐθέλει is dat. commodi, i. e. for their sake.
  - Page 172. προσχωρέειν . . . γνώμας, conform (go over) to human ideas.
- 44. τῷ μή ἐστι (G. 238): μή shows that there is a conditional as well as a causal force in the relative clause. ἐπιψηφίζειν ἀπόλι ἀνδρί, to put a question to vote for (i. e. on the motion of) a man without a country. οὕτω συμβάλλ εσθαι, then (i. e. after declaring his country) to join in proposing opinions. ἐωυτοῖσι, to himself and his fellow-citizens. ἔστ' ἄν, so long as: the subjunctive in the direct discourse depends on ἐστί (here changed to εἴη), which has a future (as well as present) sense; the idea being, we can certainly be said to have a country, so long as we have 200 ships to show.
- 45. ἐπεστραμμένα (ν. ἐπιστρέφω), pressing, emphatic. εἰ μενέεις καὶ ἐσεαι: the apodosis is suppressed, it will be well. τὸ πᾶν . . . φέρουσι, i. e. with them rests the whole fortune of war. οἰκέτας, (here) our households. Σῖριν, a town near Sybaris in Southern Italy. καὶ . . . αὐτήν, and which (G. 156): a relative is seldom repeated in a new case, but a personal or demonstrative takes its place.
- 46. δοκέειν, used absolutely (G. 268). μη . . . ἀπολίπωσι (G. 218; 216, 2). οὐκέτι belongs to ἀξιόμαχοι. οἱ περὶ Σαλαμῖνα (G. 141, N. 3): ἀκροβολισάμενοι, after skirmishing.
- Page 173.—Alakíbas: among the descendants of Aeacus were Peleus and his son Achilles. It is not to be supposed that the ship was sent for images of these heroes; but it was believed that they would come in person, though unseen, to help the Greeks.
- 47. Δημαρήτω: see note on III. § 57. Θριασίω πεδίω, between Parnes and Eleusis. ὅτεών κοτε εἴη, indirect question, like ὅ τι εἴη (below). πρόκατε (= πρόκα τε), suddenly, all at once. ἴακχον, the song sung by

the procession of the initiated (μύσται or μεμνημένοι) as they marched along the Sacred Way from Athens to the temple at Eleusis at the annual festival of Demeter: the name comes from the frequent recurrence of the verse "Ιακχ', Δ "Ιακχε, in which Dionysus (or Bacchus) was invoked under the name of Iacchus.

48. αὐτός belongs to the omitted subject of εἶπαι (see G. 138, N. 8): ἔφη is still understood. — ἐρήμου ἐούσης, causal. — Μητρὶ καὶ τῆ Κούρη, to Demeter (the Earth-mother or Ceres) and Core (the Daughter, Proserpine or Persephone; Κόρη, Ionic Κούρη). — μνεῖται, is initiated: the term probably refers to the candidates for initiation having their eyes closed or covered. — τὴν φωνήν (G. 159).

Page 174.—49. οὐδὲ εῖs, ne unus quidem, more emphatic than the simple οὐδείs.— ἐκ τοῦ κονιορτοῦ, after the dust.— ἐπὶ Σαλαμῖνοs, towards Salamis; but ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, into the camp.— καταπτόμενοs, calling to witness; properly used of clinging to the image of a God who is invoked.

50. θηησάμενοι: see note after § 18, above. — Φαλήρω, the old port of Athens; see map, and note on Xen. Hell. ii. 4, 11.

Herodotus now describes a discussion (here omitted), in which an immediate attack on the Greek fleet at Salamis was urged by all the Persian commanders except Artemisia, the queen of Halicarnassus. She advised distracting the Greeks by threatening various parts of their coast with attack. But her counsel seemed timid and slow, and was overruled by the majority, whom Xerxes followed. Herodotus also remarks, that the army and navy of Xerxes, when they reached Attica, were as numerous as they had been before the storm at Sepias and the battles at Artemisium and Thermopylae, the losses being made up by accessions from the Greeks. This, however, may well be questioned.

The movement mentioned in the words ἀνῆγον τὰς νέας ἐπὶ τὴν Σαλαμίνα, seems to have consisted in sailing across to some position southeast of Salamis, from which an attack could be made the next day on the Athenian fleet, which was lying in the Bay of Salamis (on the east side of the island). — ὅτι...μέλλοιεν (G. 250, N.).

51. ἐπορεύετο, began its march. — συγχώσαντες, having destroyed (dug away): the road along the shore from Megara to Corinth is here artificially made on the steep side of the Scironian cliff (Σκιρωνίδες), and it is still rendered impassable by an ordinary rain-storm. This is the place at which the robber Sciron kicked travellers into the sea, until he was himself served in the same way by Theseus. (He has resumed his old business in later years, and a new Theseus is sadly needed there.)

Page 175. — φορμοί ψάμμου πλήρεις, gabions.

52. περί τοῦ παντὸς δρόμον θέοντες, running a race for the whole, i. e. having everything at stake. — ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστάς, each man with his neighbor. — τέλος (G. 160, 2). — ἔξερράγη, the excitement broke out (like a storm). — οἱ μέν, as if πολλοὶ ἔλεγον preceded; to this corresponds ᾿Αθη-

vaîoι δέ, &c. — ἀμύνεσθαι depends on some word like κελεύοντες understood with 'Αθηναΐοι, &c.

53. λαθών, secretly. — ἐπεδέκοντο πολιήτας: after the great losses sustained at Thermopylae and later at Plataea, Thespiae was obliged to admit new citizens. This Sicinnus was an Asiatic by birth, and probably spoke Persian. — λάθρη = λάθρα (G. 182, 2). — φρονέων τὰ βασιλέος, favoring the King's cause. — παρέχει, affords you an opportunity.

Page **176.** — περιίδητε διαδράντας, allow to escape: notice the tense of the participle (G. 279, 3). — πρὸς ἐαυτούς, against each other (G. 146, N. 3).

The first object of Themistocles was certainly to make a retreat of the Greek fleet impossible, as he believed that thus only could the progress of Xerxes be checked. He also wished to divert the attention of the Persian commanders from their original plan of attack to an entirely new one of cutting off a retreat, thus making them careless at the critical moment, and perhaps inducing them to divide their fleet. It can hardly be doubted, however, that here — as in his later stratagem (§ 85) — he had a crafty scheme for "laying up treasure" (ἀποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι, § 84) with the King, in case the Greek cause should fail or he himself (as actually happened) should be driven to seek the protection of Persia.

54. τοῦτο δέ, secondly. — ἀνῆγον . . . Σαλαμῖνα, they brought their west wing up to Salamis, sailing round the island (or surrounding the island, i. e. with ships stationed at important points). This refers to the ships which formed the west wing as they were stationed the evening before the battle (see note on § 50). — οἱ ἀμφὶ . . . Κυνόσουραν τεταγμένοι, those who had been stationed about Ceos and Cynosura: it is now generally agreed that this Cynosura must be some point of Salamis, and not the Cynosura of the bay of Marathon. The word (lit. dog's tail) means simply a long point of land, and the eastern point of Salamis suits the description better than any other. Ceos must be some place or point in the immediate neighborhood. - Katelχον . . . πορθμόν: the ships just mentioned, which were lying off Cynosura at nightfall, now advanced and blockaded the channel between Salamis and the peninsula of Piraeus (in which is Munychia). — ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων (cf. πολλούς των Περσέων, above), sc. τινάς (G. 170, 1). - ώς ... έξοισομένων, because (they thought) both the men and the wrecks would be especially likely to be brought ashore here. — έν πόρω, &c., i. e. in the passage where the battle was to be fought.

The description of Herodotus, thus interpreted, agrees in all essential points with that of Aeschylus. The great tragedian, who had fought in the Athenian ranks of Marathon, was also in the battle of Salamis. It is to be assumed that no account of the position of the Persian fleet on that eventful morning can be correct, which does not agree with his description in the "Persians." This tragedy, exhibited in Athens in 472 B. c., contains a graphic account of the battle, which a messenger, just arrived at the Persian court from Salamis, narrates to Queen Atossa, the mother of

Xerxes. The three principal points mentioned by Herodotus in § 54 are prominent in Aeschylus. The landing of Persian troops on Psyttaleia, and their slaughter, are made a most important part of the story (see note on § 75). The stratagem of Themistocles is mentioned as the chief cause of the Persian defeat. In consequence of this, Xerxes first orders a triple line of ships "to guard the passage out and the roaring straits" (i. e. the southern entrance of the straits of Salamis); then "others ("to guard," or "to sail") in a circle round the isle of Ajax" (i. e. Salamis). The former are the ships described by Herodotus as holding "all the channel as far as Munychia"; the latter must be "the west wing," which the Persians bring round to Salamis (κυκλούμενοι). This last is made clearer by the statement of Diodorus, that Xerxes sent round the Egyptian ships to blockade the passage between the northwest point of Salamis and the mainland of Megara. This is the movement to which Aristides refers in § 58. We may suppose that other ships were placed at other points around Salamis, where they would be of service if the Greeks made their expected attempt to escape by night. Aeschylus then describes the disappointment of the Persians when no signs of flight appeared; and their consternation, at break of day, when, as the sun rose, they heard the solemn paean - the war-cry of the Greeks - and the blast of the trumpet echo from the hills of Salamis. He represents the attack as begun by a Greek ship. The battle seems to have been fought chiefly within the straits, so that the Persian right extended towards Eleusis, and their left towards Piraeus (§ 62). The Persians probably advanced in line from the open sea into the narrows, where they were soon thrown into confusion from want of room. Aeschylus speaks of the stream (ὁεῦμα) of the Persian fleet, which probably refers to their mode of entering the straits. The Persians were so soon thrown into confusion, that the fight must have rapidly lost its regularity, and probably no systematic plan of the Greek commander was carried out. This explains the confused accounts which we have of the progress of the battle, as to which Herodotus (§ 64) confesses himself unable to give details.

The battle of Salamis was fought on the 20th of September, 480 B. C.

55. συνεστηκότων, in conflict (see note on II. § 36, above). — 'Αριστεί-δης: Aristides, who had been one of the generals at Marathon, was banished from Athens by ostracism (see Diet. of Antiquities) in 482 B. c.; but his sentence had been revoked since the invasion of Xerxes had begun, on the motion of Themistocles, his bitter enemy and rival. Recalled too late to return to Athens, he thus joined the Athenians in their camp at Salamis the night before the eventful battle, bringing news of the movement of the Persians which was most welcome to Themistocles.

Page 177.—56. π epl τ oû, &c., on the question, &c — Loov ϵ o τ l, it is all one. — Π eropoundoisi is to be joined with $\alpha \pi \circ \pi \wedge \delta \circ \nu$.

57. ἐξ ἐμέο, at my instigation. — παραστήσασθαι, to bring them over, i. e. to my opinion. — ώς οὐ ποιεύντων . . . ταῦτα, because (as they will say) the barbarians are not really doing this (G. 277, N. 2).

- 58. ήκειν καὶ ἐκπλῶσαι, indirect discourse for ήκω καὶ ἐξέπλωσα. τοὺς ἐπορμέοντας shows that the sea between Salamis and Aegina was occupied during the night by part of the Persian fleet (see note on § 54).
  - Page 178. ἐπείθοντο here takes the accusative, as in II. § 34.
- 59. ἐς τὸν τρίποδα: this tripod was erected after the battle of Plataea. A portion of the pedestal, 16 feet high, is now in Constantinople; and the names of the states which "overthrew the Barbarian" (including the Tenians) are still to be read in the Doric inscription. (See Rawlinson's Herodotus, IV. p. 395.) τη Λημνίη: see § 11, above. κατέδες, supply τὸ ναυτικόν.
- 60. τῶν Τηνίων is adnominal genitive with ῥήματα where we should expect ὑπό and the genitive with λεγόμενα. καὶ οῦ (G. 151, N. 3) . . . ποιησάμενοι, used irregularly for the genitive absolute, as if other speakers besides Themistocles were to be mentioned in apposition. ἐπιβατέων, marines, fighting men on a ship, as opposed to sailors and rowers: ἐπιβάτης originally means any one who εmbarks (ἐπιβαίνει); see below, § 89. προηγόρευε εῦ ἔχοντα ἐκ πάντων, i. e. made the best speech of all. τὰ δὲ ἔπεα . . . ἀντιτιθέμενα, and his words throughout contrasted things nobler with things baser. ὅσα refers to τούτων. καταστάσι, constitution. καταπλέξας, having brought to an end. τριήρης: see § 46, above. ἀνῆγον, got under way, i. e. began to advance: in the next line, the middle is used in the same way, without νέας.
- 61. ἐπεκέατο, were close upon them. ἐπὶ πρύμνην ἀνακρούεσθαι (also without ἐπί) is to back water: the statement is, that most of the ships at first backed water and were on the point of running ashore on the island behind them. ἐξαναχθείς, advancing from the line. Ameinias is said to have been a brother of Aeschylus; another brother, Cynegeirus, fell at Marathon (I. § 20). φανείσαν agrees with γυναῖκα implied in the preceding accusative.

Page 179. — ἀνακρούεσθε (G. 200, N. 7).

- 62. κατά, opposed to. πρὸς ἐσπέρης and πρὸς τὴν ἡῶ here are northwest and southeast; Eleusis and the Piraeus giving the general direction of the Persian line. Θεμιστοκλέος ἐντολάς; see § 18, above. χρήσομαι... οὐδέν (G. 188, 1, Ν. 2). εὐεργέτης ἀνεγράφη: "Recording the name is repeatedly spoken of in the inscriptions of Assyria and Babylonia as the highest object of man's ambition. See Esther vi. 1." (Rawlinson.)
- 63. τῶν νεῶν, i. e. Persian, as τούτους refers to certain Persians. ἔμελλε... συνοίσεσθαι, the result was bound to be such, &c. ἦσαν καὶ ἐγένοντο, were and proved themselves. αὐτοὶ ἑαυτῶν, compared with themselves (i. e. at other times): the comparative here takes two constructions, a genitive and a clause with ἤ, the former being inserted merely for emphasis.
  - 64. μετεξετέρους, individuals. 'Αρτεμισίην: as Artemisia was queen

of Halicarnassus, the birthplace of Herodotus, he makes more special mention of her. (See also note on § 50, above.) — καὶ ή: see below.

- Page 180. ἔμπροσθε γάρ: the clause introduced by γάρ ends with ἐοῦσα, after which ἔδοξέ οἱ, it pleased her, irregularly takes the place of a personal verb belonging to καὶ ἥ. πρὸς . . . μάλιστα, close upon. τὸ καὶ συνήνεικε, which succeeded too: see § 66, below. φέρουσα, bearing down. ἀνδρῶν τε . . . καί: this implies that the ship was not only (τέ) manned by Calyndians, but also (καί) bore the king (?) of Calynda (a Carian town): ἐπιπλώοντος is genitive absolute.
- 65. εἰ μὲν καί τι . . . ἐγεγόνεε, even if we admit that she had had some quarrel with him, still, &c. μέντοι is used like δέ in apodosis (G. 227, 2). παραπεσούσα: Herodotus used συγκυρέω (as well as συμπίπτω) with the participle, like τυγχάνω in Attic (G. 279, 4).
- 66. ἀπὸ τούτων, by what she had done (not especially κακόν). καὶ τόν (G. 143, 2): so καὶ τούς. φαναι, assented (imperfect). ἐπισταμένους, recognizing; but ἡπιστέατο, believed (wrongly). αὐτῷ συνήνεικε, proved fortunate for her (Krüger), as in § 64, above; γενόμενα being eausal: but συνήνεικε may perhaps be taken with γενόμενα, happened to result fortunately, like συνεκύρησε in § 65 (we have, however, συνήνεικε γενέσθαι in § 66). καὶ τὸ . . . γενέσθαι, and especially the circumstance, that, &c., referring to τά τε ἄλλα. γεγόνασί μοι (G. 184, 3, Ν. 6).
  - 67. $d\pi \delta \delta \epsilon$ (sc. $\xi \theta \alpha v \circ v$) = $d\pi \epsilon \theta \alpha v \circ v$.
- Page **181.** ἐν χειρῶν νόμῳ, in the hand-to-hand conflict ἀποδεξόμενοι here belongs to ἀποδείκνυμι, as ἀποδεξάμενοι in II. § 17: see note on I. § 6.
- 68. ὡς . . . ἀπολοίατο (G. 122, 2), i. e. that the collision was not accidental. ὡς προδόντων, se. τῶν Ἰώνων, because (as the Phoenicians charged, ὡς) they had been traitors: the genitive absolute is more emphatic than the simpler ὡς προδόντας would have been. τοιόνδε, as follows. κατεδύετο . . . κατέδυσε: notice the difference in the voice and the tense. τῆς καταδυσάσης νεός, the ship which had sunk them. ἔσχον, took possession (not had or held).
- 69. ἐκέλευσε, sc. τινάς as subject of ἀποταμεῖν. αὐτοί refers to the Phoenicians generally, who were to be taught a lesson. ὅκως . . . ιδοι, whenever he saw (G. 233). ὑπό, at the foot of: the eminence on which Xerxes sat during the battle is low compared with the higher mountain of which it is a projection. πατρόθεν, i. e. adding his îather's name to his own, in the Athenian style. προσεβάλετο . . . πάθεος, i. e. he contributed somewhat (τι) to this disaster of the Phoenicians (G. 170). φίλος ἐών, sc. τοῖς Ἰωσι.
- Page 182.—70. ἐν τῷ πορθμῷ, between Psyttaleia and the Piraeus. The battle was fought between Salamis and the mainland, so that this remote position of the Aeginetans could still be called in the channel: hence ἐκπλωόντων and ἐκπλωούσας.

- 71. διώκουσα νέα, (sc. πολεμίην). τὴν προφυλασσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ: see note on III. § 5. κατακοπέντα, badly mangled, cut up. τῆς στρατηγίδος, the flag-ship (of Themistocles). ἐς τὸν μηδισμόν refers to the charges made against the Aeginetans before the battle of Marathon: see I. § 3. ὑπό, to the protection of.
- 72. ἤκουσαν ἄριστα, gained the greatest glory: εὖ (or κακῶς) ἀκούειν = bene (or male) audire. ᾿Αρτεμισίην: see § 65, and note on § 64. πρότερον ἢ εἶλε = πρὶν εἶλε, before he had captured, priusquam cepisset (G. 240, 1; 232, 2). ἤ after μιν = or. ὃς ἀν ἔλη, [to anybody] who should take her alive (G. 248). γυναῖκα: so Demosthenes afterwards resented the Athenians' fear of the later queen Artemisia of Caria (the builder of the Mausoleum), calling her βάρβαρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα, a barbarian, and a woman at that.
- Page **183.** $\tilde{\eta}\sigma\alpha\nu$ δè... Φαλήρ ω repeats the statement of the last sentence in § 71, after the digression.
- 73. ὡς δὲ ... γίνεσθαι, and when they came, &c. (G. 260, 2, N. 2). ίρὸν ᾿Αθηναίης Σκιράδος: this was probably on the southern point of Salamis. οὔτε τι ... εἰδόσι for οὖδέν τε ... εἰδόσι. ἤρῶντο (v. ἀράομαι), prayed.
- 74. οἰοί τε, ready. ἐπ' ἐξεργασμένοισι, after all was over. οὐ μέντοι, &c.: Herodotus, who evidently disbelieved this story, (as Rawlinson remarks) "recorded it more on account of its poetic character than from ill-will towards Corinth."
- 75. κατεφόνευσαν: this is represented by the messenger in the *Persians* of Aeschylus as taking place after the battle, and as the worst disaster of the day. The Persian here slain are called "the finest, the bravest, the noblest, and the first in the King's confidence." (See § 54, above.)
- Page 184. 76. Κωλιάδα: this was on the Attic coast, a little more than two miles southeast of Phalerum. ἀποπλῆσαι, to fulfil, governs τὸν χρησμόν, which is explained by τόν τε ἄλλον... Μουσαίω, and irregularly by τὸ εἰρημένον, &c.: for the latter we should expect τὸν κατὰ τὰ ναυήγια... εἰρημένον. ἐλελήθες, had escaped the notice of. φρύξουσι in the oracle must mean shall roast (i. e. cook) with the wood of the oars which shall drift ashore. The MSS. have φρίξουσι, which might mean shall shudder at the sight of oars (?). The following words, ἀπελάσαντος βασιλέος, favor the common emendation φρύξουσι.
- 77. χῶμα διαχοῦν, to build a mole or dam from the Attic shore to Salamis. He also (τέ) began a bridge of boats, and pretended to be preparing for another sea-fight, while he was really planning a retreat (δρησμόν).— ἐκ παντὸς νόου, in real earnest. πολεμήσειν is irregular after παρεσκεύασται (G. 202, 3).
  - 78. παραγίγνεται, travels (lit. comes in, arrives). οὕτω, with such skill.

    Page **185.** ὅσων ἂν ἡ (G. 225). μὴ οὐ (G. 283, 7; 263, 1, N.). —

- κατ' ἄλλον, by one after another, a strange expression (perhaps a mistake) for κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον. λαμπαδηφορίη, torch-race, like λαμπάς (I. § 7).
- 80. Μαρδόνιον: see below, § 86. πειρεόμενον, in attempt, i. e. so far as he could, belongs to the subject of ποιέειν. ἐς τοσοῦτο ἐγίνετο, thus far did matters advance. ὡς τάχεος εἶχε (G. 168, N. 3). διαφυλαξούσας . . . βασιλέϊ, to guard the bridges for the King's passage (G. 265). Ζωστήρος: Zôster is a promontory of Attica about half-way between the Piraeus and Sunium. ἐπὶ πολλόν, to a great distance.
- Page 186.—81. ήλπιζον, they supposed, followed by είναι in indirect discourse (G. 203).
- 82. εἰ λύσουσι . . . τοῦτ' ἄν . . . ἐργάσαιντο: the direct form would have the same tenses and moods (G. 227, 1). ἡσυχίην μὴ ἔχειν, to avoid keeping quiet. ἄγοντι μέν = ἐὰν μὲν ἄγη (G. 226, 1). οὕτε . . . ἔσται, neither can anything succeed. κομιδή, return. τὸν ἐπέτεον αἰεὶ καρπόν, the harvest of each successive year. ἀλλά belongs to ἐατέον εἶναι (sc. ἔφη). ἐs δ ἔλθη, until he comes, without ἄν (G. 232, 3; 234).
- 83. μεταβαλών, turning, i. e. from the others to the Athenians. ώρμέατο, were eager (set out). καὶ ἐπὶ σφέων αὐτῶν βαλλόμενοι, even taking it upon themselves, i. e. on their own responsibility. ὧλλοι = οἱ ἄλλοι.
- Page 187. πολλοισι, many occasions. ἀναλαμβάνειν, retrieve. εύρημα, good luck or godsend: the idea is, that the rescue of ourselves and of Greece is a piece of special good fortune.
- 84. καταβάλλων τὰ ἀγάλματα: the Persian religion, like the Jewish. was uncompromisingly hostile to idols (iconoclastic). A Persian therefore might commit acts with no sacrilegious intent which would be gross impiety in the eyes of a Greek. — ἀπεμαστίγωσε: see II. § 9, above. άλλ'... γάρ, but, since. — ἐπιμεληθηναι (G. 270), let us care for: we should expect δεί here. — καί τις (G. 150, N.). — ἀποθήκην: see note on § 53. τά περ έγένετο: Themistocles took refuge in Persia after the death of Xerxes, when he claimed the favor of the King on the ground of the services rendered to the Persian cause at this time, confessing and boasting that his action had been treacherous to the Greeks. It may be doubted whether he deceived the Greeks, or the Persians, or both. Grote remarks: "There existed in the mind of this eminent man an almost unparalleled combination of splendid patriotism, long-sighted cunning, and selfish rapacity. . . . Moreover, a clever man tainted with such constant guilt might naturally calculate on being one day detected and punished, even if the Greeks proved successful."
  - 85. διέβαλλε, deceived them. Connect σιγάν τὰ $(= \hat{a})$ ένετείλατο.
- Page 188.—ἀπέπλωον ὁπίσω: after this, Themistocles sent threatening messages to many of the Greek islanders, by which he extorted large sums of money, which laid the foundation of his great wealth of 80 or 100 talents. At Andros he demanded payment in the name of "those mighty Gods of Athens, Persuasion and Necessity"; but the Andrians refused in

the name of their "two unprofitable Gods, who never desert their island, Poverty and Helplessness," and submitted to a siege, in which they baffled all the efforts of the Athenians.

- 86. ἔδοξε with προπέμψαι (G. 202) means it seemed good: but with είναι (G. 203) it means it seemed, and so with the following infinitive. οὐκ ἔφη, i. e. said that he would not. τριήκοντα μυριάδας: this is the army which remained in Greece during the winter, and was defeated at Plataea in the following year (479 B. C.).
- 87. οὐδὲν μέρος, i. e. no important part, compared with the host with which he entered. οἱ δέ (G. 227, 2).
- Page 189.— ἵνα... γίνοιτο ἐλαύνων, wherever he happened to come in his march, depends on the frequentative force of ἐπιτάσσων (G. 233).— ἄρμα τοῦ Διός: see note on II. § 13, above.— ἀπέλαβε, receive back: so ἀποδίδωμι means give back or repay.— νεμομένας, as they were in pasture, refers to the eight white mares (called simply ἵπποι λευκοί in II. 13) which drew the sacred chariot: compare the poetic use of ἀφ' ἵππων, &c., referring to the chariot.
  - 88. τῆσι νηυσί: see §§ 80 and 96. ἐμπιπλάμενοι, gorging themselves.
- 89. $\delta\delta\epsilon$, as follows, after $\lambda\epsilon\gamma\delta\mu\epsilon\nu\sigma$; not $\delta\delta\epsilon$ $\lambda\delta\gamma\sigma$ s (without δ): this is probably a specimen of the tales current in Greece which were invented to malign the servile temper of the Asiatics. $\chi\epsilon\mu\mu\alpha\nu\epsilon\sigma\theta\alpha$ (sc. $\tau\delta\nu$ $\beta\alpha\sigma\iota\lambda\epsilon\alpha$), was suffering from the storm. $\omega\sigma\tau\epsilon=\omega\tau\epsilon$ (G. 277, N. 2). $\epsilon\pi\iota\beta\alpha\tau\epsilon\omega\nu$, here probably simply passengers: see note on § 60.
  - 90. κηδόμενος (G. 280). οἶκε = ἔοικε.

Page **190.** — ἀποσωθῆναι, was brought safe. — ὡς δὲ ἐκβῆναι (G. 260, 2, N. 2).

- 91. οὔτε ἄλλως οὔτε τὸ... πάθος, neither in other points, nor as to this which [is said to have] happened to the Persians. ἀντίξοον μὴ οὖκ ἀν ποιῆσαι τοιόνδε, opposed to the idea that he would have done something like this: μῆ is used because of the negative idea of ἀντίξοος (G. 283, 6), while οὖ is added because of οὖκ ἔχω (G. 283, 7.) τοὺς μὲν καταβιβάσαι (sc. ἄν) is added (by apposition) to explain ποιῆσαι ἄν; but ὅκως οὖκ ἀν... ἐξέβαλε reverts to the construction which ποιῆσαι ἄν represents (ἐποίησε ἄν).
- 92. τραπόμενοι, after the fruitless siege of Andros: see note on § 85.— ἐγένετο ἀνδριάς, a statue was made.
- 93. τῷ γενομένῳ, to him who had shown himself. διενέμοντο, gave their votes; lit. distributed among themselves, because all voted for some of those present.
- Page **191.** δεύτερα (adverb), in the second place. συνεξέπιπτον, happened (fell out) to agree: see § 30. έμουνοῦντο, had but one vote apiece.
- 94. ἀκρίτων, in active sense: Krüger, however, interprets it unjudged, with their merits undecided. ἀριστήϊα μέν: we must understand ἀνδραγαθίης or some such word; Plutarch says (Them. XVII.), Εὐρυβιάδη μὲν

άνδρείας, ἐκείνῳ (i. e. Themistocles) δὲ σοφίας ἀριστεῖον ἔδοσαν. (Stein will even insert the word in the text.) — ἱππέες: the 300 knights were the regular body-guard of a Spartan king when he went into battle; Leonidas, however, chose a special band of 300 to accompany him to Thermo-

pylae (see note on III. § 21).

95. ώς . . . ἔχοι depends on the idea of saying in ἐνείκεε. — Τιμόδημος: we must suppose this man to have been a native of Belbina, a little island near Sunium, and to have been made an Attic citizen and enrolled in the deme of Aphidnae. Plato and many other writers tell the same story of a Seriphian, without making him a citizen of Athens. — ἐων, if I were, = εὶ ἢν (G. 222; 226, 1), and if thou wert. — ᾿Αθηναῖος must here mean born in Athens.

96. ναυτικός, sc. στρατός. — ὁ Ξέρξεω περιγενόμενος, unless ὁ is inserted before the participle, will mean which remained to (belonging to) Xerxes. — προσέμιξε, arrived at. — Κύμη, in Aeolis, on the coast of Asia Minor.

In the following spring, the army of Mardonius re-entered Central Greece, and again occupied Athens; the Athenians, as before, retreated to Salamis. At the great battle of Plataea, in which the Greeks were commanded by the Spartan Pausanias, Mardonius was defeated and slain, and his army nearly annihilated. This disaster, with the defeat in the sea-fight at Mycale, on the same day, was the final act of the Persian wars in Greece.

THUCYDIDES.

Thucydides is by universal consent acknowledged to be the first of Greek historians. The conscientious care with which he collected and sifted his materials, the calm unprejudiced spirit in which he judged both events and persons, the clear conception which he formed of the tendencies of his age, and of the secret springs of political action, and the acuteness displayed in the philosophic observations with which (unfortunately too seldom) he accompanied his narrative, have rarely been equalled and never surpassed. His sole work is the History of the Peloponnesian War, in eight books, which includes the period from the beginning of the war in 431 B. c. to the middle of 411 B. c., where it breaks off suddenly. Xenophon finished the history of the war, and continued the narrative to the battle of Mantinea (in 362 B. c.), in his Hellenica, a work which makes the greatness of Thucydides conspicuous by striking contrast.

Little is known of the life of Thucydides: in the first sentence of

his history he calls himself "an Athenian," and states that he began to write his account of the Peloponnesian War at the very beginning of the struggle, foreseeing its magnitude and the importance of the prize at stake. He elsewhere tells us that he continued his labors until after the end of the war in 404 B. C. (See page 117.)

The passage here given is taken from the fourth book. It contains the account of the fortification of the Messenian Pylus in 425 B. C. by the Athenians under Demosthenes (the same general who twelve years later fell a victim in the disastrous Sicilian expedition). the attempt of the Spartans to dislodge them, the blockade of the Lacedaemonian force in the little island of Sphacteria, the appointment of Cleon to the chief command, and the final surrender of 292 Lacedaemonians, including 120 real Spartans, - such a prize as had never before fallen into an enemy's hands. The account is especially enlivened by the brilliant and amusing episode of Cleon, the leatherdresser and politician, the great popular leader of the day at Athens, who complained bitterly (and probably with reason) of want of energy in the siege of Sphacteria, saying it would be easy to take the island "if the generals were men," and he would have done it himself if he had been general. Nicias resigned his office of general, and nominated Cleon as his successor. The latter accepted unwillingly, and only in consequence of the clamor of the people; but he did it with the characteristic boast, that within twenty days he would either bring home the Lacedaemonians as prisoners or leave them dead on the island. This promise he actually performed to the letter, and the Spartan prisoners were brought back as Cleon's prize. Thus the attempt of Cleon's enemies to make him ridiculous and to ruin him ended in giving him still greater glory and wider influence.

The present extract begins with the second chapter of the fourth book, and ends with the forty-first. About one third of the whole passage, as it stands in Thucydides, is here omitted.

Page 192.—1. τοῦ ἡρος, i. e. the spring of 425 B. C. — ἡγεῖτο δὲ, &c., a form of words often used by Thucydides in describing the Peloponnesian invasions of Attica, of which this was the fifth. — τὰς . . . ναῦς, i. e. the ships mentioned at the end of Book III. In the preceding winter Athens had voted to send 40 ships to Sicily, and had chosen three commanders, one of whom, Pythodorus, went immediately; — whence the two others are called here τοὺς ὑπολοίπους.

2. ἄμα παραπλέοντας, as they coasted along (G. 277, N. 1). Corcyra (Corfu) lay on the route by which the Athenians usually sailed to Sicily, following the coast as far as possible. — φυγάδων: these were of the expelled oligarchial party, restored and sustained by the Spartans: they had already (B.c. 427) provoked a bloody and desperate revolution in Corcyra.—

αὐτόσε, i. e. to Corcyra. — καὶ λιμοῦ ὄντος, &c.: here καί connects τιμωροί and νομίζοντες, while ὄντος is causal. — κατασχήσειν τὰ πράγματα, that they should gain the mastery.—ἐξ ᾿Ακαρνανίας, Demosthenes had commanded an army in Acarnania the year before. — αὐτῷ δεηθέντι, at his own request.

3. ἐγένοντο . . . κατὰ τὴν Δ., arrived off the coast of Laconia. — ἡπεί-

youto, wished to press on (G. 200, N. 2).

4. notion, called upon them, asked them.

Page 193. — εὐπορίαν, sc. οὖσαν (G. 280). — ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας, i. e. a large extent of the country: ἐπὶ πολύ is used as a neuter noun and one of the subjects of ὄν (see § 16). — σταδίους, i. e. about 46 miles. — ποτὲ οὖση (G. 204, N. 1). — τὴν πόλιν δαπανᾶν, to put the state to expense.

5. ὖστερον...κοινώσας, implying that he communicated his plan to them without success. — ὑπὸ ἀπλοίας, i. e. detained by the storm which brought them into Pylus. — περιστᾶσιν, coming round, or setting to work (Arnold), agreeing with στρατιώταις. — λογάδην, picking the stones, an adverb of manner. — ὡς... ξυμβαίνοι, as cach piece happened to fit (G. 233). — πηλόν, mortar. — ἐγκεκυφότες (se. οὕτως) ὡς, stooping [in such a way] that, as a final clause; or ὡς μέλλοι may be taken like ὡς... ξυμβαίνοι, above (G. 233). — ὅπως μὴ ἀποπίπτοι (G. 216).

6. τὰ ἐπιμαχώτατα, the parts most exposed to attack. — ἐξεργασάμενοι (G. 279, 4). — αὐτό, of itself, naturally. — ἐποιοῦντο, sc. τὸ πρᾶγμα. — ὡς . . . οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς, accusative absolute (G. 278, 2, N.; 277, N. 2), in the belief that they (the Athenians) would not withstand them (σφᾶς, Spartans). — ληψόμενοι agrees with the subject of ἐποιοῦντο, and is therefore not in the accusative absolute. — ἐν ταῖς ᾿Αθήναις, in Attica, all of which was politically a part of Athens: see, below, ἐν τῆ ᾿Αττικῆ.

7. ὡς . . . κατειλημμένης, we should expect the acc. (G. 280); but the genitive is occasionally used, as this case generally follows πυνθάνομαι (G. 171, 2). — οἰκεῖον σφίσι (sc. εἶναι), as we say, it came home to them.

Page **194.**— πρώ ἐσβαλόντες refers to the invasion of Attica. — χειμών, bad weather.

8. οἱ ἐγγύτατα τῶν περιοίκων, i.e. those who were nearest to the city of Sparta. The periocci were descendants of the old Achaean population of Laconia, which had been subjugated by the Dorian invasion; they formed an intermediate class between the Dorian aristocracy (οἱ Σπαρτιᾶται αὐτοί) and the Helots (who were slaves). — ὑπερενεχθεῖσαι, carried over the isthmus by machines. A canal had been cut through this Leucadian isthmus about two centuries before, but it had since been choked by sand so as to be impassable. — πεζόs here means land force, as opposed to naval forces: see note on Herod. II. § 23. — προσπλεόντων (temporal). φθάσας, hastily. — ἀγγεῖλαι (G. 265).

9. καί connects εἰργασμένον and ἐνόντων, as both contain reasons for ἐλπίζοντες . . . αἰρήσειν. — ἣν . . . ἔλωσι might have been εἰ . . . ἔλοιεν

(G. 248). — és aŭtóv (G. 191, N. 6).

10. Σφακτηρία, the long island now called Sphagia, which nearly closes the entrance to the great bay of Navarino. The channels on both sides, however, are now much wider than they were in 425 B. C. See plan of Pylus. — τη μέν... τη δέ, on one side (i. e. the northern), and on the other.

Page 195.— ὀκτὰ ἢ ἐννέα, sc. ναυσὶ διάπλουν, i. e. eight or nine ships could sail through the channel abreast. — ἀντιπρώροις, with their

prows facing (any one entering the bay).

- 11. τῶν καταλειφθεισῶν: of the five ships left him (§ 6) two had been sent to summon Eurymedon (§ 8). προσεσταύρωσε, he built a stockade (to defend them) in addition to the protection afforded by the fort. παραγενόμενοι (G. 279, 2).
- 12. ἢν προσβάλλη, sc. ὁ πεζός (G. 248). ἐκείνους, i. e. the Lacedae-monians.
- 13. ἄραντες: Thucydides often uses αἴρω intransitively (perhaps with ναῦς or στόλον understood) of making a movement with a fleet or an army.
- Page 196.—οἱ δὲ...ἐποιοῦντο: the meaning is, that they made divisions, each containing few ships; and made their attacks with single divisions, allowing the others to rest in the mean time. ἐν μέρει, in turn, belongs equally to ἀναπαύοντες and to the following words. εἴ πως... ἔλοιεν, in case they should succeed in capturing the fort, &c. (G. 226, 4, N. 1).
- 14. ἐγένετο, made himself (not was). σχεῖν, like προσσχεῖν above, to effect a landing. ἀποκνοῦντας follows ὁρῶν (G. 280). τῶν νεῶν (sc. τινάς) belongs to ξυνδιατρίψωσιν. ξύλων, (mere) timbers. φειδομένους belongs to the omitted subject of περιιδεῖν. πεποιημένους (G. 279, 3). ὀκείλαντας belongs to τοὺς ξυμμάχους, which is subject of κρατῆσαι as well as of ἀποκνῆσαι.
- 15. τοιαῦτα and πολλά (G. 159, N. 2). παρεξειρεσία was applied to those parts of the ship (either at the bow or the stern) which were beyond the seats of the rowers, ἔξω τῆς εἰρεσίας. περιερρύη (v. περιρρέω), slipped from around (his arm). προσβολῆς depends on ὅ, being attracted from the antecedent clause where it would depend on τρόπαιον. τῶν ᾿Αθηναίων . . . ὑποχωρούντων (G. 277, 2), connected by καί with the causal dative χαλεπότητι.
- 16. καὶ ταύτης, and that too, as often καὶ ταῦτα. ἐπὶ πολὺ τῆς δόξης is nearly equivalent to πολὺ μέρος τῆς δόξης, ἐπὶ πολύ being used almost like a substantive (see ¿ 4). The meaning is, it made at that time much of the glory of the one (the Spartans) that they were peculiarly an inland people, &c., and of the others (the Athenians) that they were maritime, &c. ἐν τῷ τότε (G. 141, N. 3). ἤπειρώταις, predicate after εἶναι (G. 138, N. 8); so θαλασσίοις, sc. εἶναι.
- Page 197.—17. παρ-έπεμψαν, sent along (the coast).—'Ασίνην, on the Messenian Gulf.— ἐλπίζοντες... μηχαναῖς: the principal idea is in ἐλπίζοντες... ἐλεῖν (G. 203, Ν. 2), while τψος μὲν ἔχειν interrupts the main construction, depending loosely on the idea of thinking implied in ἐλπίζοντες

(G. 203), — hoping, although the wall was high, still to take it by their engines, since it was particularly easy to land (ἐπειδὴ ἀπόβασις μάλιστα ἦν). — ὅπη καθορμίσωνται (G. 244, last ex.). — ἢν μὲν . . . ἐθέλωσι, sc. οἱ Λακεδαιμόνιοι (G. 247); an apodosis like ὡς ναυμαχήσοντες, to have a sea-fight, is to be supplied from ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. — εἰ δὲ μή, otherwise; see Greek Moods and Tenses, ἔς 52, 1, Ν. 2: the full sentence would be ἢν δὲ μὴ ἐθέλωσι. — ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσούμενοι, with the intention of themselves sailing in against them (G. 277, Ν. 2). — καὶ οἱ μέν, i. e. the Lacedaemonians. — ἃ διενοήθησαν: see ἔ 9. — φράξαι, in apposition with the antecedent of ἄ. — οὕτε . . . ἔτυχον ποιήσαντες (G. 279, 4), nor did they happen to do.

18. γνόντες, perceiving, i. e. that the entrances were open. — ἐκάτερον: see § 10. — και μετεώρους. . . ἀντιπρώρους, both already afloat and with prows pointing towards them. — ὡς διὰ βραχέος, as (was likely) at so short a distance, belongs to what follows. — ἔτρωσαν, disabled, seldom used of ships. — αὐτοῖς ἀνδράσιν (G. 188, 5, N.). — ἐν τῆ γῆ, where we should expect ἐς τῆν γῆν; by a mixture of two expressions, ἐν τῆ γῆ οὔσαις and ἐς τῆν γῆν καταπεφευγυίαις. Krüger remarks that this use of ἐν for ἐς is found in Attic Greek only with the perfect. — πληρούμεναι, i. e. as they were taking their crews on board. — ἀναδούμενοι, making fast to them (G. 98, N. 1).

19. ἐπεσβαίνοντες, see ἐπεσπλευσούμενοι in § 17, above.

Page 198. — τῶν νεῶν, genitive after ἐπιλαμβανόμενοι (G. 171, 1), instead of accusative after ἀνθεῖλκον. — ἐν τούτω. . . παρῆν (for ἐν τούτω τῷ ἔργω. . . ῷ τινι μὴ καὶ αὐτὸς παρῆν), each man believed that there had been slow progress in any work in which he had not been personally present: κεκωλῦσθαι represents the impersonal κεκώλυται, there has been a hindrance, of the direct discourse; for ῷ μή τινι παρῆν, see G. 232, 1. — ἀντηλλαγμένος, mutually changed. — περὶ τὰς ναῦς belongs to ἐγένετο θόρυβος. — ὡς εἰπεῖν (G. 268). — ἄλλο οὐδὲν ἤ, i. e. they were doing nothing else than. — ὡς ἐπὶ πλεῖστον, as far as possible. — περιέπλεον, they sailed round the island, in token of defiance. —καὶ ἀπὸ πάντων, i. e. from all, as well as from the few mentioned in § 8.

- 20. τὰ τέλη, the magistrates, used like ai ἀρχαί, the authorities: it takes masculine participles (G. 138, N. 4). ὡς ἐπὶ συμφορῷ μεγάλη, upon what they acknowledged (ὡς) to be a great calamity. παραχρῆμα, on the spot, belongs to ὁρῶντας; and ὅ τι ἄν δοκῆ to βουλεύειν. ἀδύνατον ὄν (G. 280). παθεῖν and κρατηθῆναι depend on κινδυνεύειν. παθεῖν τι is a common euphemism for θανεῖν. τὰ περὶ Πύλον is used as if σπεισαμένους preceded, having made a truce for the neighborhood of Pylus: like σπένδεσθαι ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, to make a truce for the removal of the dead (Thucyd. III. 24).
- 21. Λακεδαιμονίους . . . παραδοῦναι (G. 271). ὅπλα ἐπιφέρειν, like πόλεμον ἐπιφέρειν.

Page 199. — σῖτον τακτὸν καὶ μεμαγμένον, meal (lit. grain) in a fixed quantity and ready-kneaded: a χοῖνιξ was about a quart, and a κοτύλη about half a pint. — κρέας, a piece of meat, of course limited in size. — θερά-

ποντες are Helots. — ὁρώντων τῶν ᾿Αθηναίων, under the inspection of the Athenians. — ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας, so for as (they can) without landing. 22. ὅτι δ᾽ ἄν . . . παραβαίνωσιν καὶ ὁτιοῦν, and whatever of these terms either party shall transgress, even in any particular, = ἤντι . . . παραβαίνωσιν (G. 232, 3). — λελύσθαι, shall (at once and beyond question) be void (G. 202, 2, Ν. 2). — ἐσπεῖσθαι αὐτάς, that it (the treaty) shall be considered as having been made. — μέχρι οῦ, until, takes the subjunctive or optative like the simple μέχρι (G. 239, 2): for ἄν omitted, see G. 239, 2, Ν. 1. — οἱ ἐκ τῶν ᾿Αθηνῶν, lit. the ambassadors from Athens, by prolepsis (πρόληψις, anticipation). — ἐλθόντων (sc. τῶν πρέσβεων), on their return. — λελύσθαι, perfect (as above), shall be (finally) void; while ἀποδοῦναι is the aorist infinitive in its ordinary use (G. 202), shall return. — ὁμοίας οἴασπερ refers to the condition of the ships. — παραλάβωσιν refers to the future (G. 232, 3), its apodosis being found in ἀποδοῦναι. — ἐπὶ τούτοις, on these terms.

Four chapters here omitted contain the speech of the Spartan embassy in the Athenian assembly. "Their proposition was in substance a very simple one, — Give up to us the men in the island, and accept, in exchange for this favor, peace, with the alliance of Sparta." Grote.

23. τοσαῦτα (G. 148, N. 1) refers to the speech here omitted. — ἐπιθυμεῖν, κωλύεσθαι, δέξεσθαι, and ἀποδώσειν represent in the direct discourse ἐπεθύμουν, ἐκωλύοντο (G. 203, N. 1), δέξονται, and ἀποδώσουσιν. — σφῶν, the Spartans (G. 144, 2). — διδομένης, offered (G. 200, N. 2). — τὰς σπονδάς... ποιεῖσθαι πρὸς αὐτούς, that they now had the treaty in their own power, to negotiate it with them (the Spartans) whenever they might please.— ἐτοῖμος is here declined with two terminations (G. 63, N.). — ποιεῖσθαι is middle, and has σπονδάς understood as its object.

24. τοὺς ἐν νήσῳ is subject of κομισθῆναι: ὅπλα and σφᾶς αὐτούς are objects of παραδόντας. — ἐλθόντων, see & 22, above. — Λακεδαιμονίους, subject of κομίσασθαι, recover. — ἀπὸ . . . ξυμβάσεως, i. e. by the Thirty Years' Truce, made in 445 B. c., by which Athens gave up all her rights in Peloponnesus. (See Thucyd. I. 115; Grote, Vol. V. Chap. 45.) — κατὰ ξυμφοράς, in consequence of defeats. — δεομένων . . . σπονδῶν, being then

somewhat more in need of a truce: for Ti, see G. 160, 2.

Page 200.—25. ξυνέδρους, i. e. a committee. — σφίσιν (G. 144, 2), i. e. for the Spartans. — οἴτινες . . . ξυμβήσονται (G. 236, N. 3). — πολὺς ἐνέκειτο, was vehement against them (G. 138, N. 7). — γιγνώσκειν . . . πρότερον, imperfect infinitive (G. 203, N. 1). — ἔχοντας . . . αὐτούς (G. 280).— οἴτινες, causal relative (G. 238). — εἰ διανοοῦνται (G. 248, 1). — τι belongs to ξυγχωρεῖν (G. 159), to make any concession. — οὐ τυχόντες, not having gained [their object]. — ποιήσοντας, like ὄν, depends on ὁρῶντες.

26. Ισχυριζόμενοι, maintaining stoutly (Ισχυρώς). — λελύσθαι, used as

in & 22. — άδίκημα, as an act of injustice, follows τὸ τῶν νεῶν.

27. τὰ περί Πύλον ἐπολεμεῖτο, passive for τὰ περί τὸν Πύλον πολεμεῖν, to carry on the war about Pylus (G. 198). — ὁπότε . . . είη, belongs only

to the preceding clause, except, in case of a wind, &c. (G. 233). — έβδομή-κοντα, see § 17.

Page 201.— εἴ τις παραπέσοι (sc. καιρός), in case one should occur (G. 226, 4, N. 1), not an indirect question.— ἄστε... σῶσαι, connected

with καιρόν.

28. ὅτι μὴ μία, except one; here ὅτι was originally the relative ὅτι, and the ellipsis was ὅτι μὴ ἦν μία (none which was not one). — οἰον εἰκὸς ὕδωρ, such water as was to be expected (i. e. on the coast, ἐπὶ τῆ θαλάσση). — αὶ μὲν . . . ὥρμουν, i. e. some of the ships came near the shore for the crews to take their meals, while others were anchored at some distance from the shore.

29. οὕς, causal, = ἐπεὶ αὐτούς (G. 238). — ἡμερῶν (G. 179, 1). — ἐν νήσῳ, sc. ὄντας. — αἴτιον ῆν (G. 135, N. 4). — τὸν βουλόμενον, quemvis, subject of ἐσάγειν. — ἀληλεσμένον, v. ἀλέω (G. 102). — τάξαντες, &c., having fixed [its price] at a large sum, i. e. offering a high price for it. — ἐσαγαγόντι, past to the future idea of giving implied in ὑπισχνούμενοι. —

της νήσου, partitive genitive.

30. ἐτήρουν ἀνέμφ καταφέρεσθαι, they watched [for a chance] to be carried in by the wind: opposed to ὅσοι δὲ... ἡλίσκοντο. The intermediate words explain ἀνέμφ καταφέρεσθαι. —τοῖς δέ, as if τοῖς μέν (referring to the Athenians) had preceded ἄπορον. — ἀφειδής, reckless, without regard to risk: the following clause with γάρ gives the reason of their recklessness. — τετιμημένα χρημάτων, rated in money, i. e. since it was understood that a certain sum would be paid for them if they were injured (G. 142, 3). — οἱ ὁπλῖται, i. e. of the besieged. — ἐφύλασσον, were watching (for them). — κατὰ τὸν λιμένα, i. e. on the side of the great harbor. — καλωδίφ, by a cord, diminutive of κάλως. — μήκωνα, poppy-secd, which mixed with honey was taken to relieve hunger. — λίνου σπέρμα, flax-seed.

Page 202.—σφας (G. 144, 2) is the object of λανθάνειν, to which τους εσπέμποντας οτ τὸ εσπέμπειν is understood as subject.

31. την φυλακην έπιλάβοι, might come upon their blockade. — έχοντάς τι ισχυρόν, having some strong ground of confidence. — δεξάμενοι (G. 277, 2).

32. κωλύμης, see § 24. — ταὐτὰ οἶς διέβαλλεν = ταὐτὰ ἐκείνοις οὕς (G. 153, n. 1). — For the case of εἰπών and ψευδής, see G. 138, n. 8. — φανήσεσθαι may depend on ἀναγκασθήσεται, in the exceptional construction noticed in G. 202, 3 (see Greek Moods and Tenses, § 27, n. 2, a); or it may depend on γνούς irregularly, and by a change of construction. — καὶ ὡρμημένους . . . γνώμη, even somewhat more inclined in mind. — ἀπεσήμαινεν, he alluded. — ῥάδιον εἶναι depends on the idea of saying implied either in ἀπεσήμαινεν or in ἐπιτιμῶν. — παρασκευῆ, with a (proper) force. — εἶ ἄνδρες εἶεν, if the generals were men, representing εἰ ἄνδρες εἰσίν of the direct form (like εἰ μὴ πιστεύουσι and εἰ δοκεῖ above); not the same with εἰ ἄνδρες ἦσαν. — αὐτός γ' ἄν . . . ποιῆσαι τοῦτο, he would have done this himself, if he had been in command. See G. 211 and 222 (ποιῆσαι ἄν = ἐποίησα ἄν). — αὐτός is adjective (G. 145, 1); for its case see G. 138, π. 8.

33. ἐς τὸν Κλέωνα, against Cleon. — ὅ τι οὐ . . . πλέει, [asking] why he did not sail, even as things stood. — εἰ φαίνεται, if it appeared, might have been εἰ φαίνοιτο, like εἰ . . . εἶεν in ξ 32. — τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι, so far as they (the generals) were concerned (G. 268, N.). — ἀφιέναι, resigned. — παραδωσείοντα (desiderative of παραδίδωμι), wished to transfer it [the command].

Page **203.** — οὐκ ἔφη . . . στρατηγεῖν (G. 138, N. 8). — οὐκ ἄν οἰόμενος . . . τολμήσαι, here τολμήσαι ἄν = τολμήσειεν ἄν (G. 211) : compare ποιῆσαι ἄν in $\mathag{?}$ 32.

34. ¿ξανεχώρει (transitive), sought to escape from what he had said. — οὐκ ἔχων ὅπως... έξαπαλλαγή, indirect question for πῶς έξαπαλλαγῶ; (G. 244), not knowing how he should longer evade, &c . — ουτε φοβείσθαι . . . πλεύσεσθαί τε λαβών, &c. represents ούτε φοβοῦμαι . . . πλεύσομαί τε λαβών, &c., of the direct form; so below, ταῦτα ἔχων ἢ ἄξω . . . ἢ αὐτοῦ ἀποκτενῶ. For λαβών and ἔχων see G. 138, N. 8. — ἔκ τε Αἴνου, from Aenos, on the coast of Thrace; this τέ would naturally stand after πελταστάς. — ἦσαν βεβοηθηκότες, periphrastic pluperfect (G. 118, 4). — αὐτοῦ, on the spot. άσμένοις έγίγνετο, were pleased with what had happened, lit. it happened to them pleased (G. 184, 3, N. 6). — τοῦ ἐτέρου, one or the other (of two). άπαλλαγήσεσθαι depends (in sense) on λογιζομένοις, being in apposition with τεύξεσθαι. - χειρώσασθαι would regularly stand in the same construction (i. e. in the future), but it depends on the idea of hoping implied in the preceding words (see G. 203, N. 2): translate η σφαλείσι . . . χειρώσασθαι, or, if they should be disappointed in this calculation (i. e. in getting rid of Cleon), [hoping] to get the Lacedaemonians into their hands. -σφαλείσι = εl σφαλείμεν (G. 226, 1).

35. διαπραξάμενος and προσελόμενος belong to Κλέων understood. — προσ-ελόμενος, taking, in addition to himself; so προσ-έλαβε. — ώρμηντο, were eager. — ρώμην . . . παρέσχεν, also the burning of the island gave him encouragement. — στρατοπέδω follows προσβάλλοντας. — βλάπτειν ἄν depends on ἐνόμιζε, to be supplied from the preceding clause.

Page 204.—36. τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας (G. 138, n. 8): the Athenians were obliged to land on the edge of the island to take their meals. — διὰ προφυλακῆς, under guard (lit. an outpost). — κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης, a small extent of the forest: cf. ἐπὶ πολύ, ἔ 4, above, and note. — ἔλαθε κατακαυθέν (G. 279, 2): for [καί] see below. — ἐλάσσοσι, for a less number than they pretended: ὑπονοῶν (with πρότερον) is imperfect participle (G. 204, n. 1). — τήν τε νῆσον...οὖσαν: this clause is transferred from its usual place after ποιεῖσθαι by Classen, on Krüger's suggestion: καί above is enclosed in brackets by Classen. Without these changes the passage is hardly intelligible. — ἀξιόχρεων... ποιεῖσθαι, i. e. a thing which deserved greater pains on the part of the Athenians.

37. ὡς ἥξων (G. 280, Ν. 4). — ἄμα γενόμενοι = ξυνελθόντες. — σφίσι, the Athenians. — κελεύειν παραδοῦναι depends on προκαλούμενοι, but is also understood with βούλοιντο: summoning them, if they wished, to command,

&c. — ἐφ' τω, on condition that (G. 236, N. 2): τηρήσονται, as passive. — ξυμβαθη̂: the active would be συμβαίνειν τι, to make some agreement (G. 159, N. 2). See §§ 55, 56. — νυκτός, i. e. before daybreak, included in τη̂ υστεραία. — ὁλίγον belongs to πρὸ τῆς ἔω. — τῆς νήσου, partitive genitive after ἐκατέρωθεν, which implies that they landed from both sides.

38. ὧδε, as follows. — διετετάχατο (G. 118, 5, N.). — και ὁμαλώτατόν τε και περι τὸ ὕδωρ, and what was at the same time (τέ) most level and near the water. — αὐτὸ τοὕσχατον, the very farthest [corner] of the island, explained

by τὸ πρὸς τὴν Πύλον.

Page 205. — λίθων (G. 167, 4). — λογάδην: see § 5. — εί... καταλαμβάνοι, i. e. if they should be driven to a forced retreat; βιαιστέρα: the comparative implies greater compulsion than they then had reason to

expect.

39. ofs ἐπέδραμον (G. 187), see δρόμω, end of & 37: ἐπιτρέχω in this sense may take the accusative.—λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, notbeing perceived in their landing (G. 160, 1): although this belongs to 'Αθηναίοι, it is connected by καί to the other descriptive clause ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι, which refers to φύλακας.—αὐτῶν refers to φύλακας: the participal clause is more prominent in the genitive absolute than if the participle agreed with its noun.—ἐς ἔφορμον: see & 27.—ἄμα δὲ ἔω (G. 186).—θαλαμίων: these were the rowers of the lowest bench of a trireme, those of the upper and middle benches being called θρανῖται and ζυγῖται.— ὡς ἔκαστοι (sc. ἔτυχον), in various ways.— κατεῖχον (neuter), were stationed.

40. διέστησαν, divided themselves. — πρὸς ὅ τι ἀντιάξωνται, indirect question (G. 244). — ἀμφίβολοι, properly, in a position in which they were attacked on every side (πανταχόθεν βαλλόμενοι); here perhaps simply in perplexity, not knowing which way to turn: see § 47, below.— ἐκατέρωθεν:

on either side.

41. of π epl (G. 141, N. 3). — $\mathring{o}\pi$ ep $\mathring{\eta}\nu$ π leêstou = τ d π leêstou, or of π leêstou, the greater part. — $\mathring{\epsilon}\xi$ $\mathring{\epsilon}\nu$ autlas, in front of them, opposed to $\mathring{\epsilon}\kappa$ π laylou, on the sides. — $\mathring{o}$ utoi, i. e. of $\mathring{o}\pi$ lêtai, called $\mathring{\epsilon}\kappa$ eêvoi below.

Page 206. —προσκέοιντο (G. 233; see 127, VI.). — καὶ οἴ, and they (G. 151, n. 3). — προλαμβάνοντες τῆς φυγῆς, getting the start in flight (lit. securing beforehand a part of their flight), like προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ (G. 170). —τραχέων ὄντων, sc. τῶν χωρίων, expressing the cause of προκαταλαμβάνοντες, and connected by καί to the causal dative χαλεπότητι. — ὅπλα, i. e. the heavy arms of ὁπλῖται.

42. προσπίπτοιεν, sc. οἱ ψιλοί (G. 233). — ὄντας (G. 280). — τῷ ἀμύνασθαι, in their defence. — νεωστὶ κεκαυμένης, see § 36. — ἐχώρει πολὺς ἄνω, rose thick. — τὸ πρὸ αὐτοῦ, what was before him, αὐτοῦ referring to

τινά understood as subject of ίδειν.

43. πίλοι, cuirasses of felt (Liddell and Scott), or perhaps "stuffed clothing of wool or felt" (Grote).—ἔστεγον, were proof against: στέγω (cf. Latin tego) means to keep out what is outside (as applied to a ship which does not

leak), or to hold a liquid without leaking. — βαλλομένων, when they (the Lacedaemonians) were hit. — οὐδὲν . . . χρήσασθαι, compare τί τούτοις χρήσομαι; (G. 188, 1, Ν. 2). — τοῦ προορᾶν (G. 262, 2): τῆ ὄψει adds little to the meaning of προορᾶν, to look forward with the sight. — κινδύνου τε . . . καὶ οὐκ ἔχοντες, these two clauses denote the circumstances of what precedes (G. 277, 6). — καθ' ὅ τι . . . σωθῆναι, indirect question depending on ἐλπίδα; the idea being, they were in despair when they thought how they could defend themselves and be saved.

44. ἀναστρέφεσθαι (like Latin versari), to move about in a place; sometimes simply to be. — ξυγκλήσαντες, closing their ranks, forming a close body. — ἐνέδοσαν, gave way, retired. — πολλῷ (G. 188, 2).

Page **207.** — παρὰ πᾶν, sc. τοῦ ἐρύματος. — ἣπερ ἢν ἐπίμαχον refers to παρὰ πᾶν, as if this were an adverb like πανταχῆ.

45. χωρίου ἰσχύϊ, owing to the strength of the place. — περίοδον αὐτῶν και κύκλωσιν οὐκ εἶχον = περιιέναι αὐτοὺς και κυκλοῦσθαι οὐκ εἶχον: with the verbal nouns ἔχω has the same force as with the infinitive. For αὐτῶν, see G. 167, 3. — ἔξ ἐναντίας, in front, i. e. directly upon them. — ὤσασθαι, like ἐξελάσασθαι below. — σφῶν τῆς κυκλώσεως, like αὐτῶν κύκλωσιν above. — ἐς τὰ πλάγια, the act of surrounding, κύκλωσις, implies an

attack upon the sides (G. 191, N. 6).

46. ἀπέραντον ἢν, it (the business) was endless. — ἔφη, &c.: the direct discourse would be: ἄλλως (in vain) πονοῦμεν ἡμεῖς· εἰ δὲ βούλεσθε ἐμολ δοῦναι... μέρος τι, περιιέναι (G. 265)... ὁδῷ ἢ ἄν αὐτὸς εὕρω, δοκῶ βιάσασθαι (I have a mind to force) τὴν ἔφοδον. When δοκῶ has this meaning, the dependent infinitive does not stand in indirect discourse (G. 202 and 203). — κατὰ νώτου αὐτοῖς, in their rear (G. 184, 3, Ν. 4). — κατὰ τὸ ἀεὶ παρεῖκον... νήσου, i. e. wherever he could find a place which offered a foothold on the steep cliffs of the island; ἀεί being used as in ὁ ἀεὶ βασιλεύς, whoever was king. — περιελθὼν ἕλαθεν, he got round unobserved (G. 279, 4). — τοὺς μέν, the Lacedaemonians; τοὺς δέ, his friends. — τῷ ἀδοκήτῳ, by the unexpected act, or by the unexpectedness of the act (G. 139, 2).

47. γιγνόμενοι . . . ξυμπτώματι, falling into the same mischance: σύμπτωμα (rare in classic Greek) means properly the coincidence of one thing with another (whence our symptom); then accident, mischance. — ὡς εἰκάσαι (G. 268). — τῷ ἐν Θερμοπύλαις, sc. ξυμπτώματι, depending on τῷ αὐτῷ (G. 186). — οὖτοί τε corresponds to ἐκεῖνοί τε, and the following words (through ὑπεχώρουν) belong to it, leaving οἱ Λακεδαιμόνιοι without a verb. —πολλοῖς τε . . . καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων gives two reasons for ὁπεχώρουν, and διὰ τὴν σιτοδείαν gives the reason for ἀσθενείᾳ.

48. γνούς (G. § 138, n. 2, b) would regularly have been γνόντες: see επαυσαν. (G. 135, n. 1.)

Page **208.** — ὅτι . . . διαφθαρησομένους: after γνούς we might have either ὅτι διαφθαρήσονται (-σοιντο) or διαφθαρησομένους without ὅτι (G. 280); a mixture of constructions like this in so simple a sentence probably comes from mere carelessness. — εἴ πως ἐπικλασθεῖεν (G. 226, 4, n. 1;

248, 2), in case they should be broken in spirit: if [τὰ ὅπλα παραδοῦναι] is not an interpolation here (as it seems to be), it must depend on the idea of compulsion or persuasion implied in the preceding words. — τοῦ δεινοῦ (G. 175, 2). — παραδοῦναι may depend on ἐκήρυξαν or on βούλοιντο (or on both): either they proclaimed (to them) to surrender, &c., if they wished; or they proclaimed (to them), if they wished to surrender, &c., to do so. — ὅστε βουλεῦσαι, on condition that (G. 266, 2) they (the Athenians) should determine. — ὅ τι . . . δοκῆ (G. 232, 3). — παρῆκαν . . . ἀνέσεισαν, lowered their shields and waved their hands, to signify assent. — προσίεσθαι, assent to (lit. admit): the participial construction common with δηλόω (G. 280) is not used here, as the expression δηλοῦντες προσιέμενοι would be awkward.

49. ἐκείνων, the Lacedaemonians. — ἐφηρημένου, chosen as successor (ἐπι-). — εἰ... πάσχοιεν, in case anything should happen to those (the

other two).

50. διακηρυκεύσασθαι, to send heralds over (δια-), implying to ask; on which idea ὅ τι . . . ποιεῖν depends. — ἐκείνων . . . ἀφέντων, the Athenians not letting any one of them (the Lacedaemonians) go on this errand. — ἀπήγγειλεν ὅτι (G. 241, 1, end): the quotation is here direct, and ὅτι is not to be translated. — μηδὲν αἰσχρὸν ποιοῦντας, provided ye do nothing disgraceful.

51. διεκομίσαντο, carried their dead over (δια-) to the mainland.

Page 209.—52. ὀκτώ, genitive with ἀποδέοντες (G. 77, 2). — Σπαρτιᾶται: of the 292 prisoners, about 120 were full-blooded Spartan citizens, some of them of the first families in Sparta; the others were Lacedaemonian perioeci (see note on § 8). — οὐ σταδία, not a regular hand-to-hand battle, pugna stataria.— ἐν αῖς... ἀπήσαν, while the ambassadors went away; but the emendation ἀπῆσαν, were absent, is generally accepted here. — λάθρα, as described in § 30. — ἐνδεεστέρως... ἐξουσίαν, i. e. more sparingly than the state of his supplies required.

53. ἀπέβη, was fulfilled (lit. came out). — ὥσπερ ὑπέστη, as he undertook to do: see § 34. — μάλιστα qualifies παρὰ γνώμην. — ἤξίουν... παραδοῦναι, i. e. they did not think it possible for the Lacedaemonians to surrender their arms (lit. they did not expect the Lacedaemonians to

surrender, &c.). — ἀποθνήσκειν, sc. ήξίουν.

54. μὴ εἶναι (G. 283, 6).—καί τινος . . . τῶν ξυμμάχων: Thucydides seems to wish to relieve the Athenian citizens from the charge. —δι ἀχθη-δόνα, to annoy him. — εἰ . . . κάγαθοί: the question was asked in a way which implied that those who were not killed were not καλοὶ κάγαθοί. — εἶναι ἄν = ἦν ἄν. — τὸν ἄτρακτον, the shaft, used both for a spindle and for an arrow; the words λέγων τὸν οἰστόν imply that ἄτρακτος was not the common Attic name for arrow. —δ ἐντυγχάνων . . . λίθοις, he who happened to be struck by (lit. he who met with) stones, &c.

Page **210.**—55. μ éxpi où ti ξ u μ β $\hat{\omega}$ oiv (G. 239, N. 1), until they should have come to some (ti) agreement: see § 37 (συ μ βαθ $\hat{\eta}$).— $\hat{\epsilon}$ ξαγαγόντες

(G. 138, N. 8). — ώς ἐς πατρίδα ταύτην, for ἐς ταύτην ὡς ἐς πατρίδα, to be joined with πέμψαντες. These "Messenians of Naupactus" were settled in this place (in Ozolian Locris, north of the Corinthian Gulf) by the Athenians, who took them under their protection after the surrender of Ithome (in Messenia) in 455 B. C. (For the revolt of the Helots and the long siege of Ithome, see Grote, Chap. XLV.) — ούσης, shown by ποτέ to be imperfect (G. 204, N. 1), which was a part, &c. See § 4, above; and ἀμαθεῖς ὄντες, below. — ὁμόφωνοι, of the same (Greek) dialect.

56. μὴ... τι νεωτερισθῆ, lest some revolution of still greater magnitude should be stirred up for them in the country: this represents an active construction νεωτερίζειν τι τῶν κατὰ τὴν χώραν, to revolutionize some of the affairs in the country. For σφίσι, see G. 184, 3, n. 4.—ἔνδηλοι εἶναι: a participle is understood, to be supplied from οὐ ῥαδίως ἔφερον (G. 280, n. 1).—κομίζεσθαι, to recover.— φοιτώντων, genitive absolute with a pronoun to be supplied from αὐτούς. See note on § 39, above.— ἀπράκτους,

active, = οὐδὲν πράξαντας.

In the year after the taking of Sphacteria (B. C. 424), the historian Thucydides was appointed to a command in Thrace, where he had a family estate in a district rich in gold mines. While he was in command, Amphipolis was suddenly attacked by the Spartan Brasidas. Thucydides was summoned to bring aid; but Brasidas entered Amphipolis a few hours before Thucydides with his fleet sailed into the mouth of the Strymon, at Eion, about three miles below Amphipolis. For this misfortune or fault the historian was banished from Athens. His exile (of "twenty years," as he says) he spent in regions under the Spartan rule, chiefly in Peloponnesus, gathering the materials of his history. His death took place about B. C. 401, when he was near the age of seventy.

SOME OF THE IMPORTANT DATES OF GREEK HISTORY.

Legislation of Solon	夝
Tyranny of Pisistratus and his Sons 560 – 51	10
Conquest of Asia Minor by Cyrus	16
Hippias, son of Pisistratus, expelled	
	07
Ionic Revolt in Asia Minor	00
Defeat of the Revolt: Miletus taken	94
First Persian Invasion: Battle of Marathon 49	90
Invasion of Xerxes: Thermopylae and Artemisium (July),	
Table 1	80
	79
Athens fortified by Themistocles	78
Confederacy of Delos (about) 4	77
	61
Thirty Years' Truce between Athens and Sparta 44	45
Peloponnesian War	04
Death of Pericles	29
Seditions at Corcyra	27
Pylus and Sphacteria	25
Peace of Nicias (Truce for Fifty Years) 49	21
Sicilian Expedition	13
Revolution at Athens: Oligarchy of 400 4	11
Sea-Fight at Arginusae	06
Battle of Aegospotami	05
Capture of Athens: Thirty Tyrants 40	04
Athenian Democracy restored	03
Retreat of the Ten Thousand	00
Death of Socrates	99
Battle of Leuctra: Spartans defeated by Epaminondas 3'	71
	62
Accession of Philip of Macedon	60
Phocian or Sacred War	46
Amphissean Sacred War	39
Battle of Chaeronea: Death of Isocrates	38
Death of Philip: Accession of Alexander	36
Campaign of Alexander: Conquest of Persia 334-3	
	23
	22

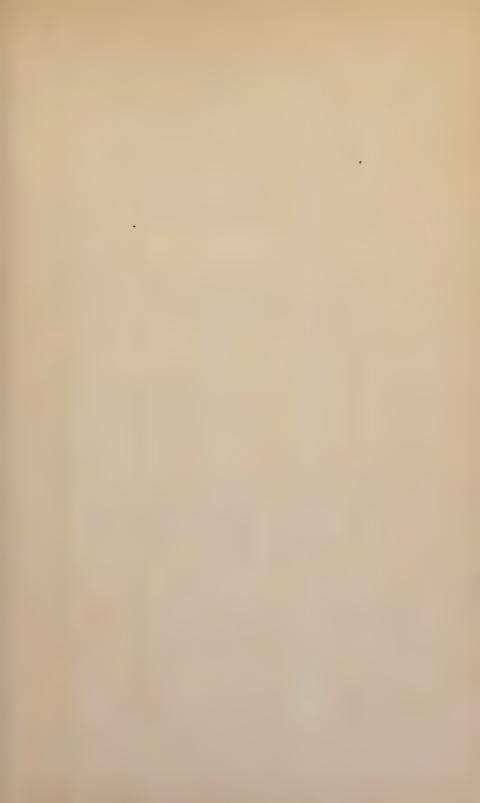
INDEX

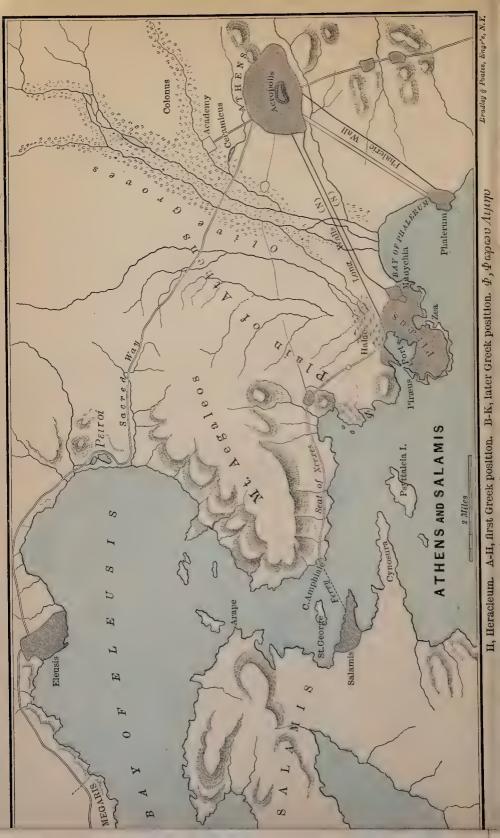
TO THE SYNTAX OF GOODWIN'S GREEK GRAMMAR (EDITION OF 1879)
WITH PARALLEL REFERENCES TO THE EDITION OF 1892
AND TO HADLEY-ALLEN'S GREEK GRAMMAR.

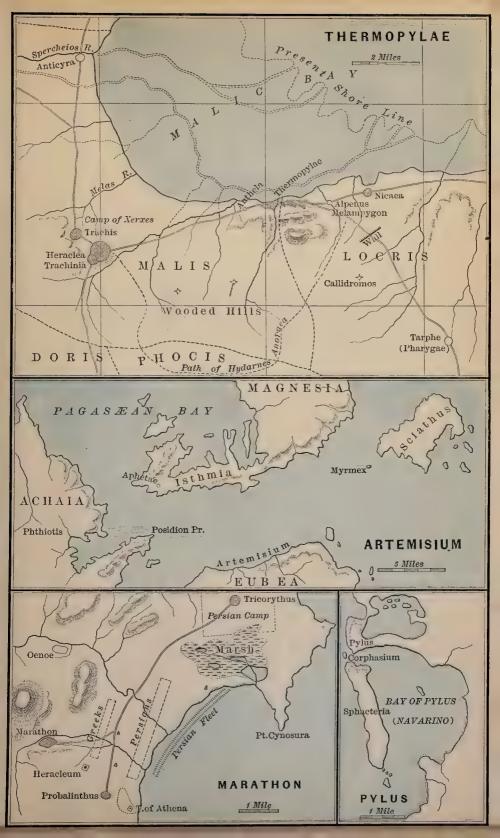
Goodwin (old).	Goodwin (new).	Hadley-Allen.	Goodwin (old).	Goodwin (new).	Hadley-Allen.
133	890	591, 592	157, 2	1044	709
134	894	601	158	1047	711
135, 1	899, 1	603	159	1050	715
2	899, 2	604	160, 1	1058	718
3	900	604 a	2	1060	719
136	907	614	161	1062	720
137	911	623	162	1065	722
N. 1	913	633 b	163	1066, 1067	723
2	914	624 d	164	1069	724
3	915	626	165	1073	724
4	916	-	166	1077 .	726
138	918	620	167	1084	728
139, 1	932, 1	621	168	1088	729 e
2	933	621 Rem.	169	1094, 1 and 7	732, a
140	935	653	170	1097, 1	736
141	941	653	171, 1	1099	738
N. 1	942	663	2	1102	742
2	949	658	3	1109, 1110	741
3	952	666 a	172	1112	743
4	953	621 c	173, 1	1126	744
5	954	621 d	2	1121	745
6	955, 1	958 f	3	1129	761
142, 1	959, 1; 962	666	174	1117	748
2	952, 2	668	175	1153	755
3	971, 972, 973	670, a	176	1130	750
4	974	673	177	1132	751
143	981	654	178	1133	746
144, 1	985	677	179	1136	759
2	987.	685	180	1139	754 a
145	989, 1	680, 1	181	1143	754 c
146	993	683	182	1147	756
147	998	691	183	1152	970
148	1004	695	184	1158	763
149	1011	700	185	1174	765
150	1015	701	186	1175	772, 773
151	1019	627	187	1179, 1180	775
152	1026, 1027	996	188, 1	1181	776
N. 1	1028	997 a	2	1184, 1185	781, b
2	1029	998	3	1186, 1187	769
153	1031	994	4	1188	769 b; 991
154	1037	1003	5	1189	774 a
155	1039	1001 a	189	1192	782
156	1040	1005	190	1196	783
157, 1	1043	706 a	191	1199, 1200, 1220	784, 785

INDEX.

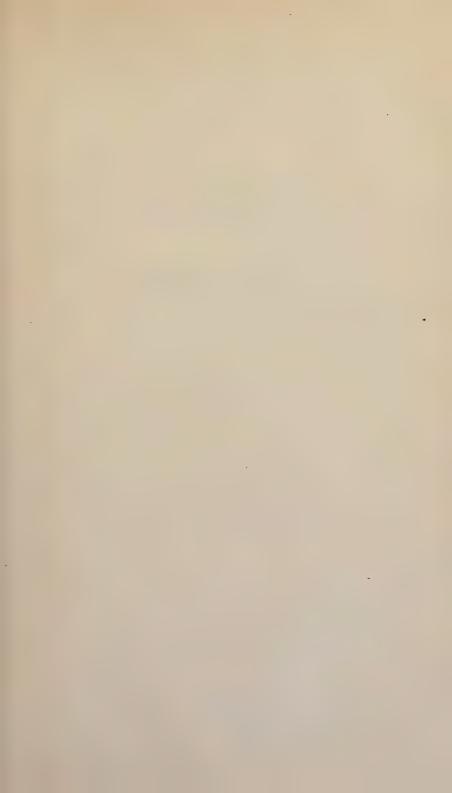
Goodwin (old).	Goodwin (new).	Hadley-Allen.	Goodwin (old).	Goodwin (new).	Hadley-Allen.
192	_		237	1449	927
193	1227	751, 775	238	1461	910
194	1228	641	239	1464	922
195	1230	809	240	1469; 1471, 2	925, 955
196	1233	818	241	1475	928
197	1234, 1236	818 a, 819 a	242	1481	932, 1, 2
198	1240	819 c	243	1487	932, 933
199	1242, 1-3	811, 814	244	1490	932, b, Ex. 2
200	1250, 1251	822, 823	245	1493	935 a
N. 1	1252	828	246	1494	946, 852 f., 982
2	1255	825	247	1497	931
3	1256	827	248	1502, 1-4	937
4	1258	826	249	1478, 1	******
5	1259, 1	836	250	1505	925
6	1263	849	251	1507	870
7	1264	848	252	1342	873
8	1265	811	253	1344	866, 1
9	1266	850 a	254	1346	874
	1267	881	255	1355	868
201		851	256	1358, 1359	866, 3, c
202	1271		257	1360	1032
203	1280, 1281	852, 853	258	1516	
204	1288	856			938, a, b, c
205, 1	1291	824 a	259	1517	945, 949
2	1292	840	260	1518	948
206	1296	835 a	261	1526	952
207	1299	858, 860	262	1546	959
208	1302	858 a	263	1549	963
209	1305, 1	894, 1; 898	264	1555	958
210	1306	859	265	1532	951
211	1308	861	266	1449	927, 953
212	1310	862	267	1460	999, a
213	1317, 1318	865, 893, 895	268	1534	956
214	1326	-	269	1536	957
215	1362	880	270	1537	957, a
216	1365	881	271	1540	957 a
217	1372	885	272	1554	962
218	1378	887	273	1525	
219	1381	-889	274	1470; 1471, 1	955, a, b
220	1384, 1385-7	890, 891	275	1557	938
221	1390	893	276, 1	1559	965
222	1397	895	2	1560	966
223	1403	898	277	1563	968
224	1408	900	278	1568	970
225	1393, 1, 2	894	279	1578	980
226	1413	902, 903	280	1588	981, 982
227	1421, 1	901	281	1594	988
228	1423	926	282	1600	1011
229	1426	909, 912	283, 1	1608	1020
230	1427	909	2	1610	1019
231	1428, 1	912	3	1611	1023
232	1429	913	4	1612	1025
233	1431	914 b	5	1613	1026
234	1437	918	6	1615	1029
235	1439	919	7	1616	1034 a
236	1442	911	8	1618	1031
200	1110	711	1	2010	2002

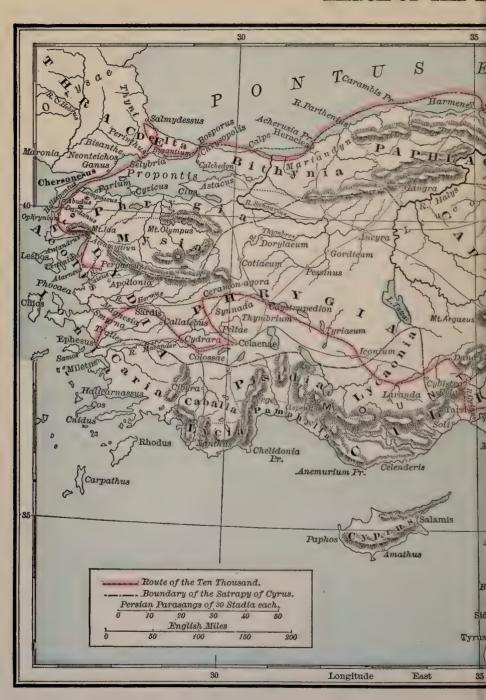

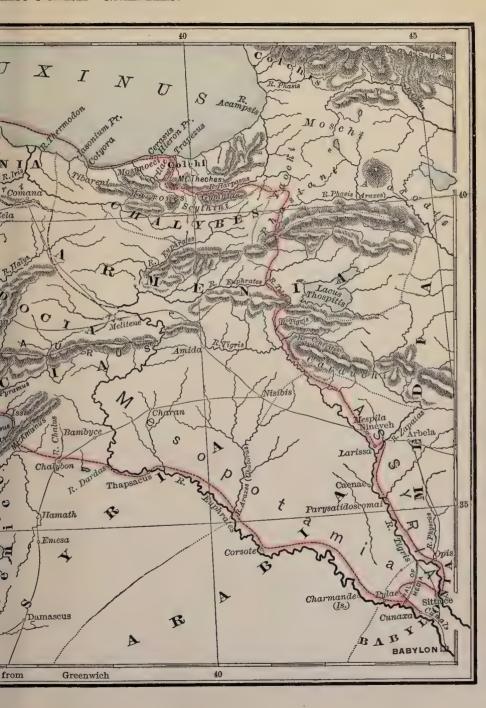

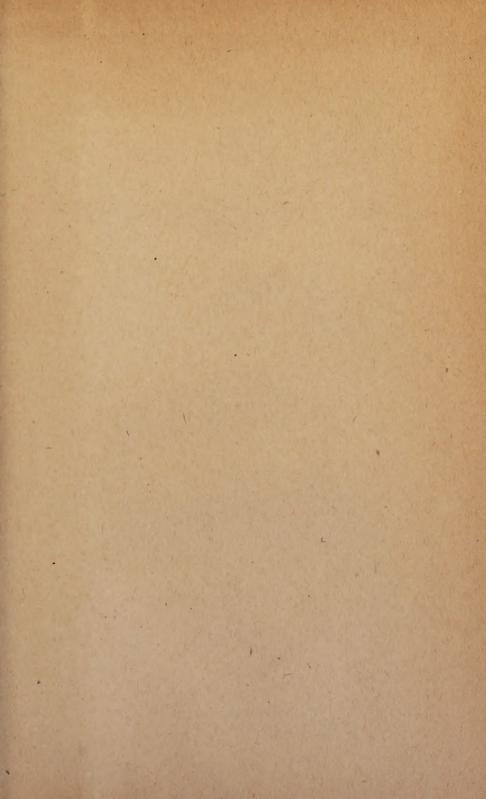
MARCH OF THE T

CHOUSAND GREEKS.

Date Due AUN - 9 1973 PRINTED IN U.S.A. CAT. NO. 23 233 bdy

PA260 .G6 1877

Goodwin, William Watson Greek reader consisting of selections from Xenophon, Plato.

Herodotus, and Thecodide DO

